

AZ
ADATVÉDELMI
BIZTOS
BESZÁMOLÓJA

2008

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2008**

**AZ ADATVÉDELMI BIZTOS
BESZÁMOLÓJA
2008**

**Adatvédelmi Biztos Irodája
Budapest, 2009**

Kiadja az Adatvédelmi Biztos Irodája

Felelős kiadó: Dr. Jóri András

HU ISSN 1416 - 9762

Nyomda és kötészet: Argumentum Kiadó és Nyomda Kft.

Borító terv: Király Ildikó

TARTALOM

BEVEZETŐ	11
I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI	13
Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkezett ügyek megoszlása	14
A főbb ügytípusok	15
Az indítványozók aránya	18
A vizsgált adatkezelők típusai	19
Panaszügyek	22
A bepanaszolt adatkezelők típusai	23
A bepanaszolt adatkezelők kategóriái	25
Információs ágak a panaszügyekben	26
A panaszok jogossága	26
Átlagos ügyintézési idő	28
II. VIZSGÁLATOK	31
A. Személyes adatok	31
Nagy állami (önkormányzati) adatkezelők	31
A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala	31
Fegyveres és rendvédelmi szervek	33
Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal	38
Helyi önkormányzatok	42
Önkormányzati adóhatóság	43
Szociális ügyek, szociális nyilvántartás	45
Gyámhivatal, gyermekjóléti szolgálat	47
Önkormányzati adatgyűjtés	49
Szabálysértési eljárás	50
Önkormányzatok és az internet	51

Szektorális adatkezelések	51
Egészségügy	51
Munkáltatók	56
Bíróságok	62
Oktatásügy	66
Távközlés	71
Bankok	84
Biztosítók	88
Direkt marketing	90
Sajtó	95
Levéltárak, tudományos kutatás	103
Közvélemény-kutatás	104
Közüzemi szolgáltatók	105
Budapesti Közlekedési Vállalat (BKV)	110
Parkolási társaságok	113
Magyar Posta	118
Társasházak, lakásszövetkezetek	121
Aláírásgyűjtések és népszavazások	124
Kép- és hangfelvételek	126
Kamerák	126
Hangfelvételek	132
Telefonos ügyfélszolgálatunk	133
Az adatvédelmi biztos pere	134
<i>B. Közérdekű adatok</i>	137
Az információs szabadság nemzetközi szabályozása	137
Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében	139
Elektronikus információs szabadság	142
A közfeladatot ellátó szervek által kiírt pályázatok nyilvánossága	143
A két információs jog konfliktusa	144
A közpénzek átláthatósága	146
A környezeti adatok nyilvánossága	148
Közérdekű adatok és az Országgyűlés	151
Közigazgatási eljárás és nyilvánosság	153

C. Az adatvédelmi biztos jogalkotással kapcsolatos tevékenysége	157
Statisztikai adatok	157
Jellemző ügycsoportok - adatvédelem	161
Az elektronikus közigazgatás	161
Központi állami nyilvántartások	164
A megszűnő nyilvántartások	166
Munkaadók és munkavállalók	167
Oktatási célú adatkezelés	168
Nemzetközi elvárás alapján bevezetendő jogkorlátozó szabályok	169
Jellemző ügycsoportok – információszabadság	171
A két információs jog konfliktusa	171
A fogyasztóvédelmi ügyek nyilvánossága	173
Az új Polgári Törvénykönyv	174
A központi hitelinformációs rendszer felállítása	174
A közigazgatási hatósági eljárás szabályainak módosítása	175
Az elektronikus információszabadságról szóló törvény módosítása	176
D. Államtitok és szolgálati titok	177
A szolgálati titokköri jegyzékek	178
A fontos és bizalmas munkakörök	181
Nemzetbiztonsági érdekből védendő titkok	183
Adatcsere a terroristákról	185
A „lehallgatási ügy”	186
A minősített adatok kezelésével kapcsolatos egyéb vizsgálatok	187
III. NEMZETKÖZI ÜGYEK	191
Csatlakozás az Amerikai Egyesült Államok vízummentességi programjához (Visa Waiver Program - VWP)	193
Moldáv együttműködési fejlesztési program	196
EuroPriSe projekt (European Privacy Seal – Európai Adatvédelmi Címke)	198
Fundamental Rights and Citizenship Program, Action Grant 2008 - pályázat	200
A schengeni térség	200

NEBEK – Europol Nemzeti Iroda adatvédelmi ellenőrzése	201
Vízumkérelmezők adatainak cseréje – VIS bűnüldözési célú használata	204
Közös felügyelő hatóságok	206
Schengen közös ellenőrző hatóság (Joint Supervisory Authority – JSA)	206
Europol közös ellenőrző testület (Joint Supervisory Body – JSB)	207
Vám közös ellenőrző hatóság (Joint Supervisory Authority – JSA)	208
Rendőrségi és Igazságügyi Munkacsoport	209
Részvétel az Eurodac munkacsoportban	210
A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport tevékenysége 2008-ban	212
Kötelező érvényű vállalati szabályok	214
Utas-nyilvántartási adatállomány (Passenger Name Record - PNR)	217

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS AZ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA **223**

A. Adatvédelmi nyilvántartás **223**

Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentéssel kapcsolatos tapasztalatok	226
Marketing, direkt marketing célú adatkezelések bejelentése	227
Internetes adatkezelések bejelentése	229
Aláírásgyűjtések bejelentése	230
Kivételek az adatvédelemben történő bejelentési kötelezettség alól	232
Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele	233
Az Adatvédelmi Biztos Irodája informatikai rendszerének állapota és fejlesztése	233
Az Iroda informatikai rendszerének korszerűsítése	233
Az adatvédelmi biztos honlapja	234
Az üzemeltetési tapasztalatok	234
A honlap látogatottsága 2008-ban	234
Az elektronikus iktatási rendszer(ELIK) továbbfejlesztése	235
Előkészületek a minősített iktatórendszer bevezetésére	235

<i>B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése</i>	237
Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása	238
Közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek nyilvántartása	239
V. FÜGGELÉK	241
A 2007. évi beszámoló parlamenti fogadtatása	241
Az Iroda szervezete és gazdálkodása	241
A beszámolóban előforduló jogszabály-rövidítések jegyzéke	243

BEVEZETŐ

A 2008-as év az átmenet éve volt az Adatvédelmi Biztos Irodájában: az előző adatvédelmi biztos mandátuma 2007 decemberében lejárt, ezért megválasztásomig, 2008. szeptember 29-éig az állampolgári jogok országgyűlési biztosa járt el az adatvédelmi biztos jogkörében. Ez a beszámoló tehát döntően a helyettesítés alatt végzett munkáról tájékoztatja a tisztelt Országgyűlést; struktúrájában és tartalmában is az előző évtized beszámolóit követi. Az, hogy ez az anyag színvonalasan elkészülhetett, elsősorban munkatársaim érdeme – nekik e helyütt is köszönetet mondok, amiért a helyettesítés ideje alatt is fenntartották az intézmény színvonalas működését. A számok, az ügyek magukért beszélnek – én e helyen inkább terveimről szólok, és arról, mi valósult meg ezekből az év utolsó három hónapjában.

Megválasztásom előtt, a bizottsági meghallgatásokon több olyan szempontot és célkitűzést ajánlottam az országgyűlési képviselők figyelmébe, amelyek megjelenését kívánatosnak tartom a korszerű, az információs társadalom körülményeihez igazodó adatvédelmi biztosi működésben. Az első ilyen cél az előzetes ellenőrzés intézményének erősítése, az adatkezelések jogi értékelése mellett azok technológiájának vizsgálatára is alkalmas kompetencia kiépítése volt. Ezen cél eléréséhez megfelelő informatikai szakértői bázis kiépítésére van szükség az Adatvédelmi Biztos Irodáján belül. Az ebbe az irányba vezető lépéseket már 2008 végén megtettem; e sorok írásakor több olyan ügy is folyamatban van – például az elektronikus közigazgatás kritikus elemének, az azonosítást végző ügyfélkapunak a vizsgálata – , amelyek során a vizsgálat kiterjed arra is, hogy megfelelően érvényesülnek-e az adatvédelmi törvény által rögzített technikai adatbiztonsági követelmények.

A második irány a kezdeményező jogvédelem felé történő elmozdulás. Az új technológiák veszélyei már azelőtt érzékelhetők megfelelő adatvédelmi biztosi működés esetén, mielőtt az első panaszbeadványok megérkeznek adott ügyben. Kívánatos, hogy a biztos a panaszügyek mellett más információforrásokat felhasználva azonosítsa azokat a területeket, amelyeken az állampolgárok információs jogai leginkább sérülhetnek, és ezeken a területeken kiérlelt álláspontot tudhat magáénak; ha már valamely rendszer kialakításakor, már egy szabályozási koncepció első felbukkanásakor képes kompetens véleménynyilvánításra.

A hivatalból elrendelt tematikus, egy témát hosszú időtartamon át követő, átfogó vizsgálatok szerepének nőnie kell, a panaszügyek vizsgálatának pedig ezekhez kell kapcsolódnia.

A harmadik célkitűzésem az volt, hogy szűnjön meg az Adatvédelmi Biztos Irodáján belül a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos ügyek elkülönített kezelése, és az adatvédelmi biztosi gyakorlat együttesen és egymásra tekintettel kezelje a két jogot. Az említett célok érdekében már az első hetekben szervezeti átalakítást hajtottam végre, amely a korábbi, a főosztályok tevékenységét az adatvédelem és az információszabadság elkülönítésére építő struktúra helyébe létrehozta a stratégiai és a vizsgálati főosztályt. A szervezetrendszer korrekcióján túl e célkitűzések megvalósítását szolgálja a projektrendszer bevezetése az Adatvédelmi Biztos Irodájában, amely lehetőséget ad a munkatársak számára, hogy beosztásuktól és életkoruktól függetlenül bizonyítsák rátermettségüket, valós döntési kompetenciákkal, önálló felelősséggel projektvezetőként végezzék nagy jelentőségű vizsgálatok irányítását.

E kezdeményezések első eredményei először a 2009-es évben jelentkeznek majd; reményeim szerint hozzájárulnak ahhoz, hogy az intézmény még színvonalasabban működjön az információs társadalom körülményei között, és képes legyen e környezetet maga is hatékonyan formálni.

Dr. Jóri András

I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI

Az Adatvédelmi Biztos Irodájában 2008-ban összesen 2115 ügy vizsgálata indult meg, vagyis ennyi olyan beérkező iratot, levelet, beadványt kaptunk, melyeket országgyűlési biztosi vizsgálatot, intézkedést igénylő ügyként vettünk nyilvántartásba. A 2007-ben beérkezett, minden korábbi évet messze felülmúló 2724-es ügyszám után ez első látásra viszonylag jelentékeny 609 ügyet magában foglaló, közel 23 százalékos visszaesést mutat. De az azt megelőző 2006-os esztendő 2211 ügyétől nagyságrendileg már nem tér el. Ez azt jelenti, hogy a több éve tartó, ingadozó mértékű ügyszámemelkedés ebben az évben nem folytatódott. A 2115 vizsgálat során 2009. január 31-ig összesen 7227 iratot dolgoztunk fel.

Az iroda elektronikus levélforgalmát a következő adatok jellemzik. A kéréstlen e-maileket, spameket leszámítva összesen 2624 valamilyen intézkedést igénylő e-mail érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodája hivatalos postafiókjába az adatved@obh.hu címre, melyek közül 1097 levelet ügyiratként vettünk nyilvántartásba, ezen kívül a panasz@obh.hu postafiókba is küldtek 34 adatvédelmi biztosi vizsgálatot igénylő beadványt az állampolgárok. A jogszabály előkészítések során a kodifikációt végzők 2008-ban 324 jogszabály tervezetet küldtek elektronikus formában véleményezésre. Így összesen 1455 beadvány érkezett elektronikusan az Adatvédelmi Biztos Irodájához, ez 211-el több mint az ezt megelőző évben. A még folyamatban levő, vagy lezárt és irattárazott ügyekhez 699 e-mail érkezett. Az adatvédelmi nyilvántartásba 155 bejelentés érkezett elektronikus úton. Az egyéb tárgyú megkeresések, tájékoztatók, elektronikus hírlevelek száma 140 volt. Külföldről összesen 255 többségében angol nyelvű e-mail érkezett, ezek a különböző uniós szervek, munkacsoportok, illetve az EU adatvédelmi biztosának hivatalából érkező valamint az ombudsmanok, adatvédelmi biztosok és hatóságok nemzetközi együttműködését, kapcsolattartását, információcseréjét szolgáló küldemények voltak, de volt köztük konzultációs, illetve panaszbeadvány is. Az adatvédelmi biztos irodájának nemzetközi postafiókjába a privacy@obh.hu címre 2008-ban 1911 e-mailt küldtek. Ezen belül a Bel- és Igazságügyi Együttműködést (Europol, szervezett bűnözés elleni csoport, Schengen, terrorizmus elleni harc etc.) érintő levelek száma 727, a 29-es munkacsoporttól 151 elektronikus levél, külföldi adatvédelmi hatóságoktól 61 megkeresés érkezett. Az Országgyűlési Biztos Hivatala

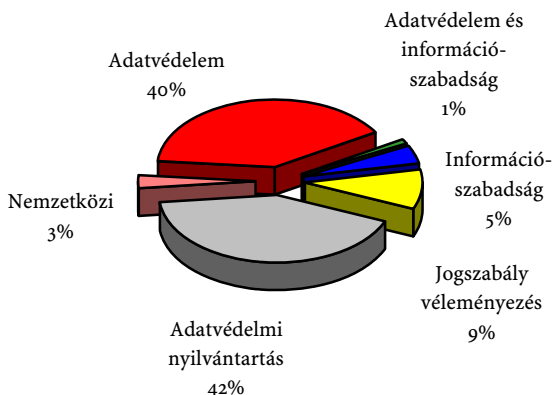
levélszerverére érkező elektronikus küldemények szűrését ellátó rendszeren 89.283 kéretlen levél, spam jutott át és érkezett meg a postaládánkba, amelyek kezelése és „humán szűrése” az iroda munkatársaira jelentős többletmunkát hárít, mivel a szűrt és a szűretlen leveleket is egyaránt ellenőrizni és – ha szükséges – olvasni kell.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkezett ügyek megoszlása

Ebben az évben sem térünk el a korábbi beszámolóktól és hasonló rendszerben, áttekinthető és egyszerű ábrákon szemléltetjük az irat és ügyforgalmat bemutató statisztikai elemzést. Az adatvédelmi nyilvántartás ügyiratforgalmának ismertetése ezúttal is önálló fejezetben szerepel. Az összes, vagyis a 2115 ügyből, az adatvédelmet érintő ügyek száma 1397, a jogszabály-véleményezéseké 325, az információszabadságot érintő ügyek száma 158 volt, 44 beadvány mindkét alkotmányos alapjogot érintette. Az információszabadságot is érintő ügyeink száma tehát összesen 202. Hivatalból összesen 51 vizsgálat indult. A nemzetközi és EU ügyeink száma 111 volt. A nemzetközi és európai ügyeik részletes ismertetése a beszámoló Nemzetközi Ügyek fejezetében olvasható. Az adatvédelmi nyilvántartásba küldött iratok (bejelentkezések, módosítások, törlések, jelentések) száma 1468 volt.

Ha az adatvédelmi biztos hatáskörébe tartozó két információs alapjogot érintő beadványok számát, illetve arányát vesszük górcső alá, akkor megállapítható, hogy az információszabadságot és a közérdekből nyilvános adatokat is érintő 202 ügy aránya az 1397 adatvédelmi ügghöz viszonyítva közel 13 százalék. Vagyis az elmúlt évek adataihoz viszonyítva folyamatosan – 2008-ban két százalékkal – nő a vizsgálatokon belül a közérdekű, vagy a közérdekből nyilvános adatokat is érintő ügyeink aránya, így megállapítható, hogy az adatvédelmi biztoshoz forduló körében egyre aktívabb érdeklődés tapasztalható az információszabadság iránt.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkezett ügyiratok és nyilvántartási kérelmek 2008 (%)

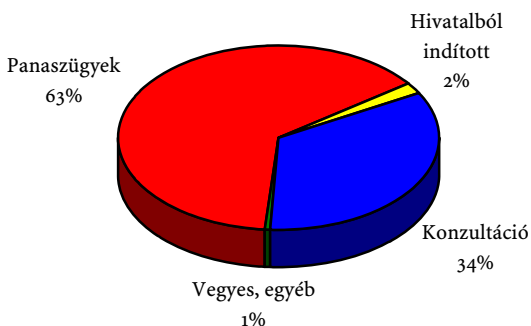
A vizsgálatok általános jellemzői

A főbb ügytípusok

Az elmúlt esztendőben a 2115 iktatott ügyirat közül 958 volt a panaszügyek száma. Megjegyzendő, hogy vannak egyéb tárgyú, vagyis egyik információs ágat sem érintő panaszügyek is, melyek száma 7 volt. A konzultációs beadványok, K-s ügyek száma 504-ről 590-re emelkedett. Kiemelendő, hogy az utóbbi három évben a konzultációs ügyek száma jelentősen növekszik. A jogszabály-veleményezések, vagyis a J-s ügyeink száma, 517-ről 325-re igen jelentősen csökkent. A nemzetközi, vagyis az I-s ügyeink száma kis mértékben csökkent, számuk 111 volt.

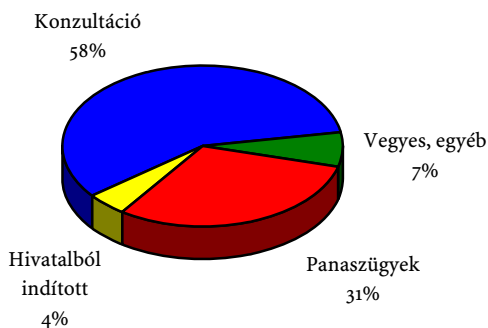
Az adatvédelmet érintő 1397 ügy megoszlása a következőképpen alakult: adatvédelmi panaszügy 889, adatvédelemmel kapcsolatos konzultációs ügy 472, hivatalból indított adatvédelmi vizsgálat 27 volt. Az összesen 9 egyéb, illetve vegyes ügy körébe az információs jogok védelmével kapcsolatos levelezések, hivatalos intézkedést, reagálást igénylő tájékoztatók, tárgyalások, kiadványok, előadások, értekezletek, szóbeli konzultációk emlékeztetői, írásos anyagai, fordításai tartoznak.

Az adatvédelmi ügyek megoszlása 2008 (%)

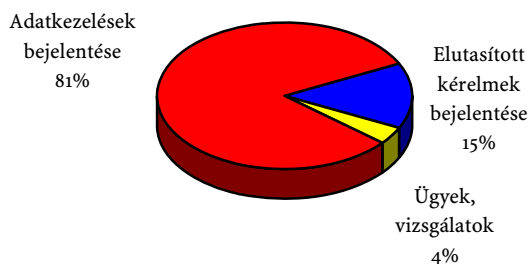
A közérdekű adatok nyilvánosságát, – vagy másik nevén az információszabadságot, – a közérdekből nyilvános adatokat, valamint a mindkét alapjogot egyaránt érintő ügyek száma 202 volt. Ebből 62 panasz, 117 konzultációs ügy, és 9 hivatalból indított vizsgálat, 14 egyéb, illetve vegyes ügy volt.

A közérdekű adatok nyilvánosságát érintő ügyiratok megoszlása 2008 (%)

Az adatvédelmi nyilvántartásba küldött adatkezelési bejelentéseket és a szintén az adatvédelmi nyilvántartás körében feldolgozott a személyes és közérdekű, vagy közérdekből nyilvános adatokra vonatkozó elutasított kérelmekről adott jelentéseket az Adatvédelmi Nyilvántartási Főosztály külön iktatási rendszerben, a vizsgálatot igénylő ügyektől elkülönítetten tartja nyilván. Az adatvédelmi nyilvántartásba, az AVENTÁ-ba érkezett bejelentések száma 1197 volt. Az adatvédelmi törvény 13. §-ának (3) bekezdése, valamint a 20. §-ának (9) bekezdése alapján az adatkezelők az érintettek személyes adataik kezelésére vonatkozó tájékoztatási kérelmének elutasításáról, valamint a közérdekű adat megismerésére irányuló adatigénylések elutasításáról és ezek indokairól évente kötelesek értesíteni az adatvédelmi biztost. Az elutasított személyes, illetve közérdekű adatokra vonatkozó igényekről a kézirat lezárásáig 213 jelentést kaptunk. A jelentések beküldésének határideje 2009. február 1-je, de a több éves tapasztalat azt mutatja, hogy a határidő után is igen sok megkésett jelentés érkezik. Az adatok szolgáltatására felhívó közlemény a honlapunkon, a jelentések statisztikai elemzése az Adatvédelmi Nyilvántartásról szóló fejezetben olvasható. Az elektronikus iktatókönyvben nyilvántartott, vizsgálatot igénylő nyilvántartási ügyek (N-es ügyek) száma 58 volt.

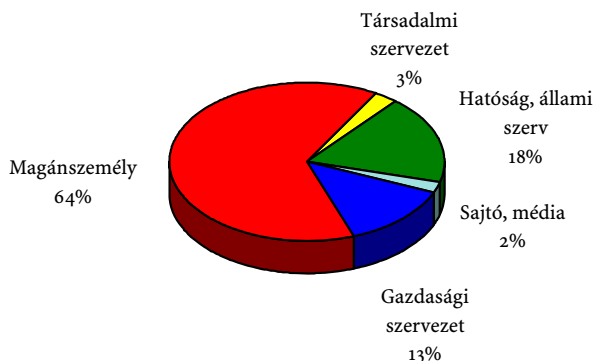
Az adatvédelmi nyilvántartás ügyiratainak megoszlása 2008 (%)

Az indítványozók aránya

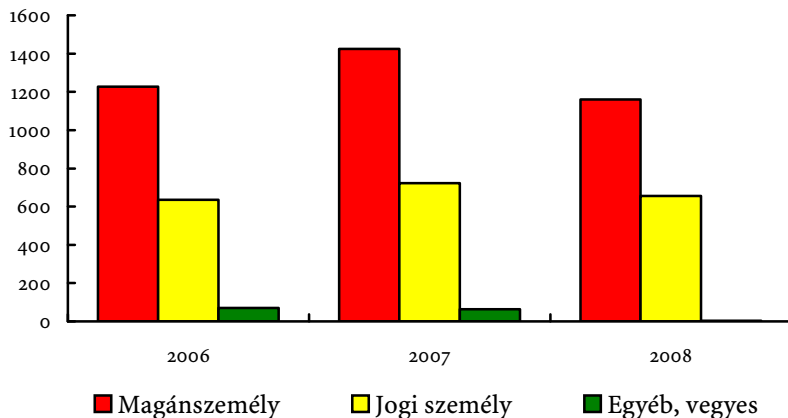
A következő ábra az adatvédelmi biztoshoz forduló személyek, szervezetek számáról, illetve megoszlásáról ad tájékoztatást. 2008-ban magánszemélyektől összesen 1160 beadványt kaptunk (2007-ben 1425-öt). Az indítványozók összetétele, aránya a korábbi évekhez képest nem változott jelentősen, bár a magánszemély indítványozók aránya csökkent. A jogi személyek közül egyedül a gazdasági szervezetektől érkező beadványok aránya nőtt 9-ről 13 százalékra, ami összesen 238 beadványt jelent. Az elmúlt évben hatóságoktól, állami szervektől, önkormányzatoktól 331, a társadalmi szervezetektől 48 beadványt kaptunk. A sajtó munkatársai mindössze 38-szor fordultak indítvánnyal az adatvédelmi biztoshoz. Ebbe az adatba természetesen nem tartoznak bele a sajtónak adott nyilatkozatok, interjúk és más médiaszereplések.

Az indítványozók aránya
2008 (%)

A jogi és a magánszemély indítványozók aránya

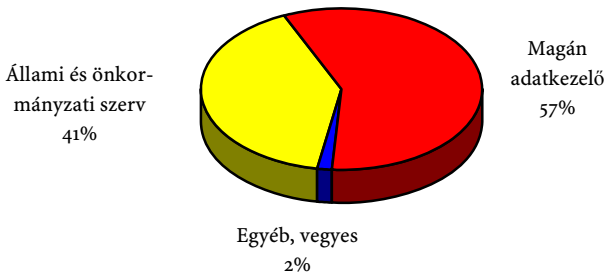
2006 - 2008

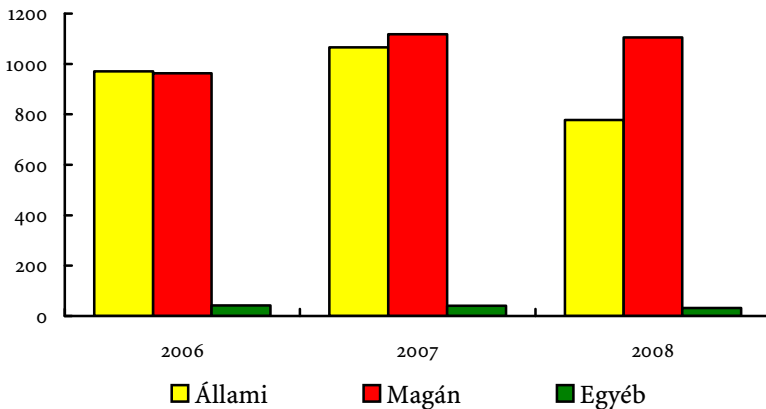
A vizsgált adatkezelők típusai

Az adatvédelmi biztos és irodája 2008-ban összesen 1914 adatkezelőt, illetve az általuk folytatott adatkezelést vizsgált. Természetesen volt olyan vizsgálat, amely több adatkezelőt is érintett, illetve volt olyan adatkezelő, amelynek több különböző adatkezelése miatt, önálló vizsgálatokat – ez lehet például panasz, konzultáció is – folytattunk. Vagyis megfigyelhető, hogy a vizsgált adatkezelők számának alakulása nem követte arányosan az ügyszám csökkenését. Az utóbbi három év idősor adatait összehasonlítva megállapítható, hogy 2007 után tovább folytatódott, sőt erősödött az a tendencia, miszerint több magán adatkezelőre irányuló biztosi vizsgálat indult, mint amennyi állami, önkormányzati adatkezelőt, adatkezelést érintett.

A vizsgált adatkezelők típusai 2008 (%)

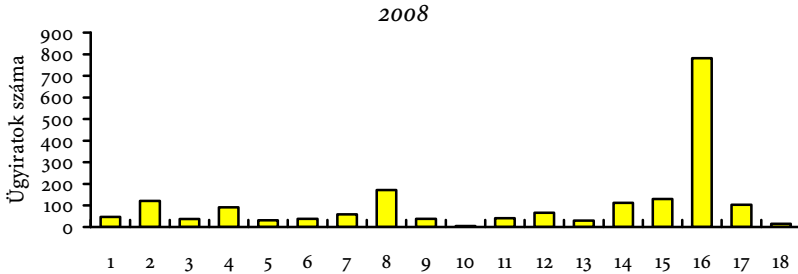
A vizsgált adatkezelők típusai 2006 - 2008

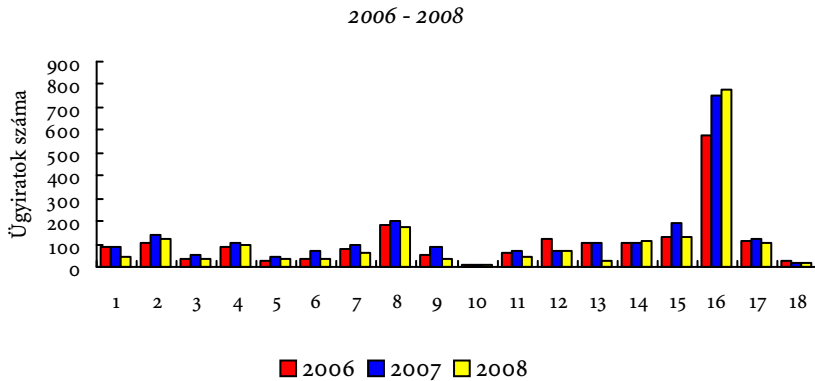
A vizsgált adatkezelők között – legmagasabb számát tekintve – 781 vizsgálattal továbbra is első helyen kell megemlíteni a nyilvántartási rendszerünk szerint az „egyéb” kategóriába tartozó adatkezelőket. Ezek között találhatóak a gazdasági társaságok adatkezelései 447 vizsgálat, magánszemély adatkezelőket érintő vizsgálatok 128, a munkáltatók adatkezelései 81, társasház, lakásszövetkezet 39, direktmarketing cégek és piac- illetve közvélemény kutató társaságok 48 vizsgálat. Az egyéb kategóriába tartoznak a kéréstlen, üzleti célú reklámot, ajánlatot tartal-

mazó elektronikus levelekre (spamekre), illetve elektronikus levélcímek adatbázisait megvételre kínáló e-mailekre vonatkozó vizsgálatok is.

A vizsgált adatkezelők kategóriái

A vizsgált adatkezelők kategóriái

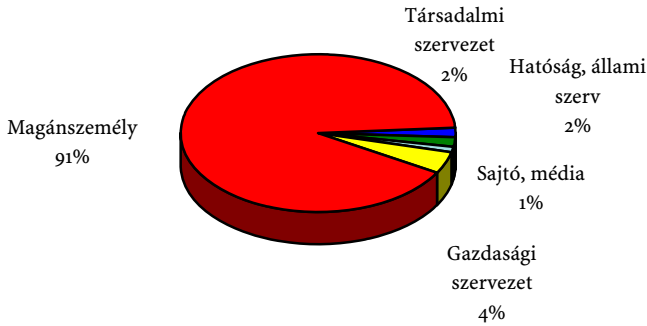
1 Központi közigazgatási szerv	10 Szakosított felügyeleti szerv
2 Egyéb közhatalmi szerv	11 Oktatási intézmény/kutatóintézet
3 Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12 Társadalmi szervezet
4 Fegyveres és rendvédelmi szerv	13 Sajtó/média
5 Társadalombiztosítás/munkaügy	14 Pénzügyintézet
6 Adóhivatal, pénzügyőrség	15 Közüzemi szolgáltató
7 Egészségügyi intézmény	16 Egyéb adatkezelők (áruküldők, társasházak, munkáltatók, magánszemélyek)
8 Helyi önkormányzat és szervei	17 Külföldi adatkezelő
9 Államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv	18 Nincs adatkezelő

Panaszügyek

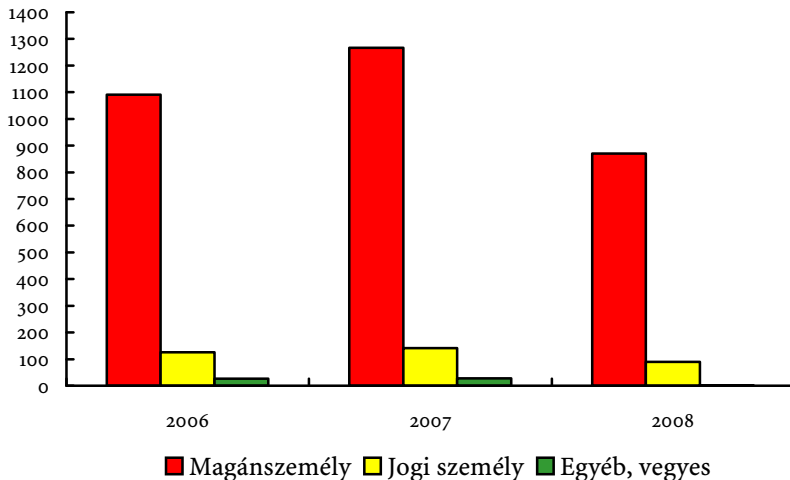
Ha az adatvédelmi biztoshoz forduló beadványozót konkrét jogsérelem érte, vagy annak közvetlen veszélye állt fenn, a beadványát panaszügyként kezeljük. E bekezdés tehát már csak azon vizsgált ügyek csoportját elemzi, melyek konkrét jogsérelmet, panaszt, bejelentést tartalmaztak. A panaszügyek alapvetően két csoportra bonthatóak. Az egyik csoportba tartozóknál az indítványozó vizsgálat lefolytatása nélkül a hatályos jogszabályok, az ügyben előterjesztett iratok, illetve a beadványban leírtak alapján kér az ügyre vonatkozó (általános) állásfoglalást az adatvédelmi biztostól, illetve kéri, hogy tájékoztassuk a jogorvoslati és egyéb jogi lehetőségeiről. Az indítványozó sokszor nem is nevezi meg az adatkezelőt, vagy az ismert adatkezelő általában nem is szerez tudomást a vizsgálatról, csak akkor, ha az olyan általános vagy súlyos jogsértést tár fel, amelyet mindenképpen orvosolni kell. Ha pusztán egyedi jogsértés gyanúja merül fel, az indítványozó joga eldönteni, hogy kéri-e az adatvédelmi biztos közbenjárását és eljárását az ügyében, vagy saját maga fordul az adatkezelőhöz és érvényesíti jogait. Az ügyek másik csoportjában a panaszos eleve kezdeményezi a kifogásolt adatkezelés és adatkezelő vizsgálatát.

A konkrét jogsérelmet leíró, vagyis panaszügyként kezelt beadványok száma 2008-ban 958 volt. A vizsgált panaszügyek indítványozóinak összetétele, aránya a következőképpen alakult: a magánszemély panaszosok aránya 88 százalékról 91 százalékra emelkedett, ami összesen 870 ügyet jelent. A társadalmi szervezetek 17, hatóságok, állami szervek 19, gazdasági szervezetek 42 panaszt nyújtottak be. A sajtó és a média képviselői 12 panaszügyet terjesztettek elő az Adatvédelmi Biztos Irodájánál.

A panaszosok aránya a 2008. év panaszügyeiben (%)

A jogi és a magánszemély panaszosok aránya panaszügyek 2006 - 2008

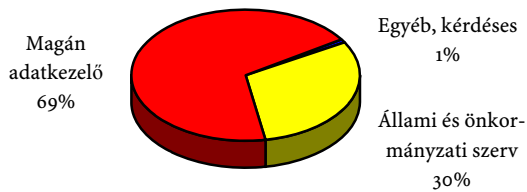

A bepanaszolt adatkezelők típusai

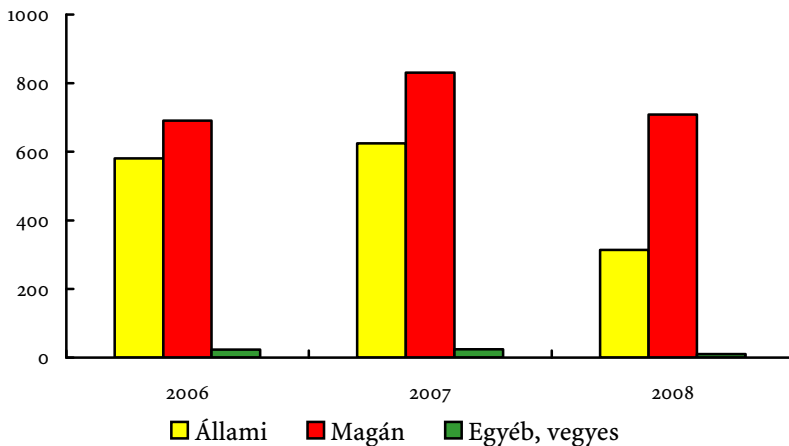
2008-ban a beadványt tevők összesen 1032 adatkezelőt, illetve adatkezelést kifogásoltak. Egy indítvány több, illetve többféle panaszt is tartalmazhat, sőt előfordul, hogy mindkét információs jogot érinti, vagy ami szintén nem ritka, hogy a közérdekből nyilvános személyes és egyéb adatok megismerhetősége, vagy a személyes adatokhoz való hozzáférés

megtagadása a beadvány tárgya. 2008-ban a bepanaszolt adatkezelések 30 százaléka állami, önkormányzati, 69 százaléka valamely magán szervezet vagy személy adatkezelését érintette. Az elmúlt években meginduló gyökeres változás tovább erősödött, vagyis a panaszügyeken belül nemhogy megfordult, hanem évről-évre tovább nő a magán adatkezelőket érintő panaszok aránya, míg az állami, önkormányzati adatkezeléseket jóval kevesebb beadványban kifogásolták.

A bepanaszolt adatkezelők típusai a 2008. év panaszügyeiben (%)

A bepanaszolt adatkezelők típusai panaszügyek 2006 - 2008

A bepanaszolt adatkezelők kategóriái

2008-ban a legtöbb panaszbeadvány ezúttal is az egyéb adatkezelőkkel szemben (magánszemélyek, a többi kategóriába nem sorolható gazdasági társaságok, munkáltatók, társasházak, áruküldők, közvélemény kutatók) érkezett, összesen 487 panasz vizsgálatát kezdtük meg. A közüzemi szolgáltatókat 97, a pénzüzeteket 90, a helyi önkormányzatok és hivatalok eljárását 74, a fegyveres és rendvédelmi szervek adatkezelését 54, az állami adóhatóságok adatkezelését 25 esetben kifogásolták a panaszosok. 2008-ban kivétel nélkül minden adatkezelői kategóriában csökkent a panaszok száma. Ez a visszaesés különösen szembetűnő és kiemelendő, a sajtó/média, és a központi közigazgatási szervek esetében, valamint az oktatási és az egészségügyi intézményeknél, továbbá az államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerveknél.

A vizsgált adatkezelők kategóriái

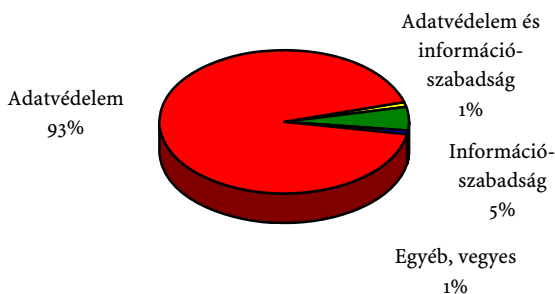

1 Központi közigazgatási szerv	10 Szakosított felügyeleti szerv
2 Egyéb közhatalmi szerv	11 Oktatási intézmény/kutatóintézet
3 Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12 Társadalmi szervezet
4 Fegyveres és rendvédelmi szerv	13 Sajtó/média
5 Társadalombiztosítás/munkaügy	14 Pénzüzet
6 Adóhivatal, pénzügyőrség	15 Közüzemi szolgáltató
7 Egészségügyi intézmény	16 Egyéb adatkezelők (árüküldők, társasházak, munkáltatók, magánszemélyek)
8 Helyi önkormányzat és szervei	17 Külföldi adatkezelő
9 Államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv	18 Nincs adatkezelő

Információs ágak a panaszügyekben

A 958 panaszügy közül a személyes adataik kezelése miatt 889-en tettek panaszt. A közérdekű adatok kezelése, megismerése miatt 52 beadványt nyújtottak be az adatvédelmi biztoshoz. Mindkét alapjogot 10 panasz érintette. A panaszügyek információs ágak szerinti megoszlását tekintve nagyon magas az adatvédelem aránya (92%-7%). Hét panaszügy nem érintette egyik információs ágat sem. Míg az összes beadvány 13 százaléka érintette valamilyen formában a közérdekű adatok nyilvánosságát, addig a panaszbeadványokon belül ez az arány már csak 6 százalékos.

Információs ágak aránya
a 2008. év panaszügyeiben (%)

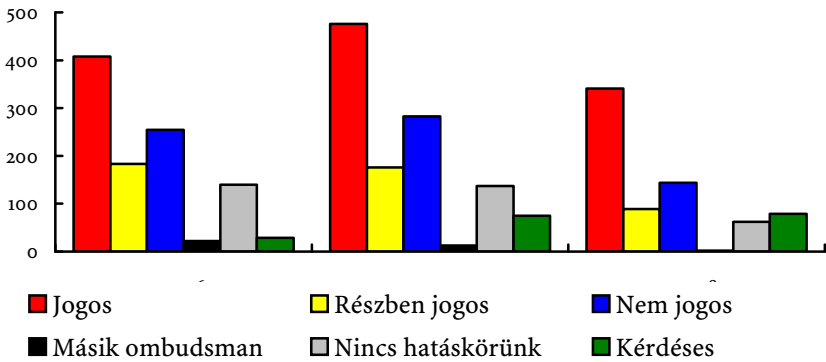
A panaszok jogossága

A már lezárt panaszügyek (a beszámoló megírásáig 958-ból 686 ügyet zártunk le) 60 százalékában – 430 esetben – állapítottuk meg, hogy jogos vagy részben jogos volt az indítványozó panaszja. A jogos panaszok aránya az elmúlt évhez képest hat százalékkal nőtt. A hatásköre hiányát 62 panaszügyben állapította meg az adatvédelmi biztos. A kérdéses, illetve az adatvédelmi biztosi vizsgálat során nem eldönthető panaszok száma 79 volt. A vizsgálat 144 esetben azt állapította meg, hogy az adatkezelő jogszerűen járt el, vagyis a panasz alaptalan volt.

A panaszok jogossága
a 2008. év panaszügyeiben (%)

A panaszok jogossága
panaszügyek 2006 - 2008

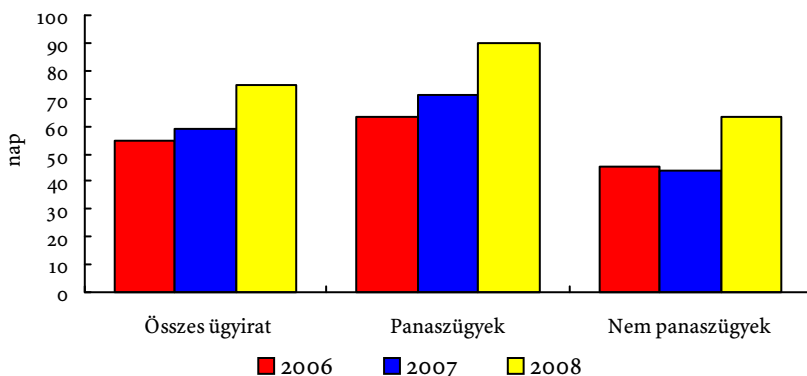

Átlagos ügyintézési idő

2008. január 1-től szeptember 29-ig az adatvédelmi biztosi tisztség betöltetlen maradt. Az adatvédelmi biztost helyettesítő jogkörben az állampolgári jogok országgyűlési biztosa járt el. A 2007. évi 2724 ügyből 2008 februárjában még közel 400 beadvány vizsgálata folyamatban volt. Talán nem igényel különösebb magyarázatot, hogy ilyen magas folyamatban lévő ügyszám mellett ez mekkora többletmunkát jelentett a helyettesítő biztos számára. E két tényezőtől is fakad, hogy az átlagos ügyintézési idő sajnálatos módon 75 napra növekedett. A panaszügyeket átlagosan 90 nap után tudtuk lezárni. A nem panaszügyek, vagyis a konzultációk, a jogszabály-véleményezések, nemzetközi ügyek és a hivatalból indított vizsgálatok átlagosan 63 napig tartottak.

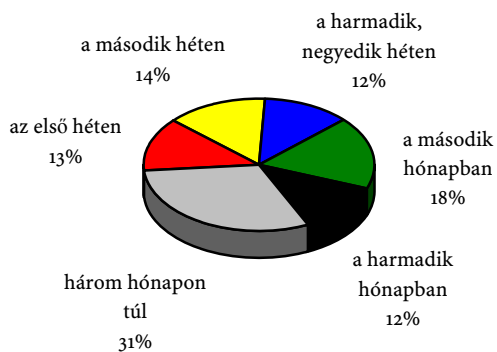
Átlagos ügyintézési idő

2006 - 2008

Az ügyintézés időtartama 2008-ban a következőképpen alakult. 2009 februárjáig, a beszámoló megírásáig a 2008-ban iktatott 2115 ügy közül 837 ügyben az első hónapban adtunk érdemi választ a beadványt tevőnek az indítványára, ez az összes ügy közel 40 százaléka. A második hónapban további 371 beadványra válaszoltunk, amely további 18 százalékot tesz ki. A harmadik hónapban 260 ügyet zártunk le, három hónapon túl 647 ügy volt folyamatban. A beszámoló elkészítésekor 518 beadványt – ebből 241 panaszügyet – még nem zártunk le.

Az ügyintézés időtartama a 2008-as évben
(*"Hány ügyre válaszoltunk érdeemben"*) %

II. VIZSGÁLATOK

A. Személyes adatok

Nagy állami (önkormányzati) adatkezelők

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (Központi Hivatal) adatkezelését érintően idén sem érkezett számottevő állampolgári panasz, főként, ha figyelembe vesszük, hogy e hivatal gondoskodik a legnagyobb állami adatkezelések vezetéséről.

Évről évre sok panaszos kifogásolja a név- és lakcímadatok direkt marketing célú felhasználását. Ezekről az ügyekről részletesen a „*Direkt marketing*” fejezetben írunk.

Egy polgár feltételezése szerint a közúti közlekedési nyilvántartás számítógépes rendszeréből visszatérően megfelelő törvényi jogalap nélkül kérdezi le adatait az okmányiroda egyik munkatársa. Az ügyben a panaszos azután fordult a biztoshoz miután büntetőfeljelentést tett, és az ügyészség határozatában – bűncselekmény gyanújának hiányában – a feljelentés elutasításáról határozott. Annak megállapítására az adatvédelmi biztosnak nincsen hatásköre, hogy az ügyészség határozata megalapozott volt-e és nyomozati jogkörrel sem rendelkezik. Azt azonban a rendelkezésére bocsátott iratokból megállapította, hogy az adatlekérdezések jogalapja számos esetben nem volt tisztázható. Mivel a jogszerűségükben vitatható lekérdezések mindig ugyanabban a vidéki okmányirodában történtek, a biztos megkereste az illetékes jegyzőt és arra kérte, hogy a prioritásokat a jövőben az okmányirodában is megfelelően dokumentálják. Az intézkedés azt szolgálja, hogy – indokolt esetben – az okmányiroda prioritási dokumentációját a központi adattovábbítási nyilvántartásban regisztrált adatkérések listájával összevetve, a konkrét ügy ismeretében utólag pontosan megállapítható legyen a korábban foganatosított lekérdezések célja és jogalapja. (1021/P/2008)

Hivatalos eljárása során ügyfele személyi azonosító igazolványán szereplő arcképét kívánta ellenőrizni egy közjegyző a „*Jogügyletek Biztonságát Erősítő Adatszolgáltatási Keretrendszer*” (JÜB rendszer) segítségével. E rendszer azt a célt szolgálja, hogy a jogszámban

meghatározott felhasználói kör (ügyvédek, közjegyzők és bírósági végrehajtók) az ügyfelek által bemutatott okmányon szereplő adatok megadásával elektronikus úton adatot igényeljenek a különböző személyi- és okmány-nyilvántartásokból, és az onnan kapott válasz alapján ellenőrizhessék az okmányon szereplő adatokat és az okmányok érvényességét. Az adatigénylés eredményeképpen nem a közjegyző előtt bemutatott okmányban szereplő arckép és aláírás jelent meg a számítógép monitorján. Az elektronikus adatlekérdezést manuális adategyeztetés követett, ennek során bebizonyosodott, hogy a kapott válasz téves volt. Az adatvédelmi biztos helyettesítési jogkörében eljárva az állampolgári jogok országgyűlési biztosa megkeresésére a Központi Hivatal vezetője arról számolt be, hogy az eset kapcsán észlelt hiba az évekkel korábban elvégzett régi típusú személyazonosító igazolványok okmány-adatlapjainak digitalizálására vezethető vissza. Mintegy 19 millió darab adatlapot digitalizáltak és bár szigorú minőségbiztosítási intézkedésekkel törekedtek minimalizálni az adateltéréseket, elvélve még mai is előfordul, hogy a gépi adatlekérdezés során téves választ kap a lekérdező személy. Ezekben az esetekben a hivatal munkatársai azonnal gondoskodnak az okmánytári alapiratok ellenőrzéséről és az elektronikus nyilvántartás adatainak javításáról. Tekintettel arra, hogy az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a hibás adatlapok száma a teljes darabszámhoz mérten elenyésző és a hivatal dolgozói manuálisan rövid időn belül orvosolják az esetleges problémákat, további intézkedés megtételét nem tartotta indokoltnak az állampolgári jogok országgyűlési biztosa. (346/P/2008)

A bűnügyi nyilvántartásba történő adatfelvétel jogszerűségét vitatta ügyfele képviselőjében egy ügyvéd. Az ügy közvetve a nyilvántartás számára adatszolgáltatásra kötelel nyomozóhatóság eljárását is érintette. A biztos állásfoglalásában leszögezte, hogy a bűnügyi nyilvántartó hatóság nem mérlegelheti a nyomozóhatóság határozatában foglaltakat, feladata a részére megküldött adatlapokon feltüntetett adatok nyilvántartásba vétele. A bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény (Bnyt.v.) 28. § b) pontja alapján a büntetőeljárás alatt állók nyilvántartásába felvett adatokat a nyomozás, illetve a büntetőeljárás megszüntetése esetén a határozat jogerőre emelkedéséig kell nyilvántartani. A daktiloszkópiái és fényképnylvántartásban kell nyilvántartani annak az adatait, ujj- és tenyérynnyomatát, továbbá arcképét, akit szándékos bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt – a magánvadás eljárások kivételével – büntetőeljárás alá vontak. A Bnyt.v. 36. § b) pontja értelmében ugyanakkor a felvett adatokat a nyomozás, illetve a büntetőeljárás

megszüntetése esetén a határozat jogerőre emelkedéséig kell nyilván tartani. Az adattörlés foganatosítása érdekében a nyomozó hatóság a 7/2000. (II. 16.) BM-IM együttes rendeletben előírt adatszolgáltatást köteles teljesíteni. A nyomozó hatóság adatszolgáltatását az eljárás megszüntetése esetén, a határozat jogerőre emelkedésétől számított 3 napon belül köteles teljesíteni (Bnytv. 35. § (2) bekezdés). A biztos az érintett érdekében megkereste az illetékes ügyészséget és meggyőződött arról, hogy a nyomozás megszüntetését követően a hatóság némi késéssel ugyan, de értesítette a nyilvántartást kezelő szervet a nyomozás megszüntetéséről. (1547/P/2008)

Az ebben az ügyben is hivatkozott jogszabályi rendelkezés közül számosat 2008. november 25-én 144/2008. számú határozatával alkotmányellenesnek nyilvánított az Alkotmánybíróság. A testület határozatának az információs önrendelkezési jog szempontjából kiemelkedő jelentősége van. A döntés nyomán a jogalkotónak gyorsan kell cselekednie, mivel az Alkotmánybíróság 2009. június 30. napjával rendelkezett a szabályok megsemmisítéséről. A majdani törvénytervezet véleményezésében várhatóan az adatvédelmi biztosnak is fontos szerep jut.

Fegyveres és rendvédelmi szervek

Az előző évekhez hasonlóan a fegyveres és rendvédelmi szervek közül az idén is a rendőrség működésével összefüggő beadványok száma volt a legmagasabb. Az Országos Rendőr-főkapitányság ettől az évtől kezdődően nyilvánosságra hozza a száz legkeresettebb körözés alatt álló személy listáját. Az úgynevezett Top 100 fényképpel és a körözésre vonatkozó legfontosabb információkkal megtekinthető az ORFK honlapján.

Két állampolgár is beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához azt kifogásolva, hogy bár szabadságvesztés büntetését tölti, továbbra is a legkeresettebb bűnelkövetők között hozták nyilvánosságra személyes adatait. Mind a két esetben azt állapította meg az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa, hogy a beadványt tevő által megjelölt adatok nem voltak elérhetők a világhálón, nem tudta tehát megerősíteni azt, hogy a nem naprakész adatok bárki számára hozzáférhetőek lennének. Ennek megfelelően nem tudta megállapítani az esetleges jogsértést. (540/P/2008, 210/P/2008)

Több beadvány érintette a szabálysértési ügyben eljáró rendőrség személyes adatok megismerésére való jogosultságát, illetve ennek terjedelmét.

A közlekedési szabálysértés miatt megindult eljárásban állampolgári panasz alapján vizsgálta a biztos az eljárás alá vont személynek kiküldött adatközlési nyilatkozat adattartalmát. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 23. §-a kimondja, hogy „a büntetést és az intézkedést a jogszabályban meghatározott keretek között úgy kell megállapítani, hogy igazodjék a cselekmény súlyához. Az eljárás alá vont személy személyi körülményeit annyiban kell figyelembe venni, amennyiben azok a szabálysértési hatóság vagy a bíróság rendelkezésére álló adatokból kitűnnek.” E rendelkezés alapján megállapítható, hogy ezeknek az adatoknak az ügy elbírálása során azért lehet jelentősége, mert ezek tudatában az eljáró hatóság – a jogszabályi kereteken belül mérlegelési jogkörében döntve – a cselekmény súlyának és az eljárás alá vont személy vagyoni és személyi viszonyainak megfelelő büntetést tud megállapítani. Tekintettel arra, hogy ezeket a személyes adatokat az eljárás alá vont személy nem köteles szolgáltatni, továbbá arra, hogy az önkéntesen szolgáltatott adatokat a rendőrség jogszerűen használja fel eljárása során, az adatvédelmi biztos a nyilatkozat önkéntes adatszolgáltatásra felhívó részét nem kifogásolta. (810/P/2008)

A nyomozás jellegéből fakadóan számos szerv kap olyan megkeresést, amelyben a nyomozó hatóság adatok, dokumentumok átadására kötelezi a megkeresetteket. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) több szabálya is együttműködésre kötelezi a megkeresett szervet. A nyomozó hatóságok megkereséseit térítésmentesen kell teljesíteni, amelynek akadálya lehet azonban egy olyan törvényi szabály, amely a megkeresés teljesítését kizárja. Ilyen esetekre a Be. azt írja elő, hogy az igényelt adat megszerzése érdekében a megkeresettet illetően további eljárási cselekmény nem végezhető. A megkeresett szerv tehát törvény kizáró rendelkezése esetében megtagadhatja a megkeresés teljesítését. Amennyiben az adatok továbbítását a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok zárják ki, úgy a megkeresett szervek az információs önrendelkezési jog sérelmének megelőzése érdekében nem ritkán az adatvédelmi biztostól kérnek iránymutatást annak érdekében, hogy jogszerűen járjanak el. El kívánják kerülni, hogy a nyomozó

hatóság megkeresését jogszerűtlenül ne teljesítsék, ugyanakkor a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályokat is be kívánják tartani.

Egy gimnázium igazgatója azzal a kéréssel kereste meg az adatvédelmi biztost, hogy mint iskolaigazgató kiadhatja-e egy volt érettségizett osztály teljes adatsorát a rendőrségnek, illetve, hogy kérésüknek megfelelően kikereshető-e az iskola teljes tanulói névsorából az, hogy létezik-e egy általuk megnevezett édesanyának a neve. Az első kérdésre válaszolva az adatvédelmi biztos úgy foglalt állást, hogy az Avtv.-ben meghatározott célhoz kötött adatkezelés és az adatminimum elvének, illetve a Be. megkeresésekre vonatkozó rendelkezéseinek figyelembe vételével az iskola egy teljes volt érettségizett osztályának adatai a rendőrségnek nem adható ki. A rendőrségi megkeresés teljesíthető, ha az a törvényi előírásoknak megfelel, így abban pontosan megjelölik, hogy melyik tanulóra nézve, milyen személyes adatokért és milyen célból kérnek. Arra a kérdésre pedig, hogy az iskola teljes tanulói névsorából kikereshető-e, hogy létezik-e egyáltalán a rendőrség által megnevezett édesanyának a neve, nem egy közoktatási intézmény a megfelelő szerv, amely ennek a megkeresésnek eleget tudna tenni. Ilyen ügyekben az országos személyiadat- és lakcímnnyilvántartó szervet célszerű megkeresni. (1768/K/2008)

Ahogy arról a 2007-es évről szóló beszámolóban szót ejtettünk, állampolgári beadvány alapján vizsgáltuk, vajon megfelel-e a jogszabályi feltételeknek az igazoltatás „*rabosításszerű*” módja, amelynek során az előállított polgár videokamera előtt, sorszámot maga elé tartva kell, hogy elmondja személyazonosító adatait.

A panaszt kivizsgáló, adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa az eljárást elfogadhatatlannak tartotta. Rámutatott arra, hogy a személyes adatok védelmét szolgáló jogszabályok az egyének méltóságát védik. A panaszban leírt, és a gyakorlatban követett eljárás sérti az emberi méltóságot, megfélemlítő hatást gyakorol azokra, akiket ilyen módon szorítanak nyilatkozattételre. Bár a rendőrség nem megfélemlítés céljából alkalmazta a szóban forgó eljárást, azonban ezt az eljárást alá vont személyek így élték meg. Az emberi méltóságot sértő volta miatt a fenti gyakorlatot, valamint az adatok ilyen módon történő felvételét jogellenesnek találta. Az országos rendőrfőkapitány a biztos felhívását követően megtette a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a gyakorlat megszűnjön, és ilyen módon adatfelvételre ne kerüljön sor. (2253/K/2007)

A rendőrség közterületen végzett igazoltatásai során történő képfelvételt szintén több beadvány érintette.

Egy beadványt tevő arra hívta fel a figyelmet, hogy álláspontja szerint a képfelvételek használata során a rendőrség visszaél azzal a lehetőséggel, hogy az intézkedések kapcsán kép- és hangfelvételt készíthet. A panaszos véleménye szerint az eljáró rendőrök olyan adatokat gyűjtenek, amelyek későbbi eljárásokhoz nem szükségesek, illetve olyan módon gyűjtenek adatot, amely az intézkedés alá vont számára megalázó.

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa vizsgálatában nem tért ki arra, hogy egyes demonstrációk, közterületi események környezetében a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt-e, vagy sem, pusztán olyan körülményként értékelhető, amely a lehetséges igazoltatások számát jogszerűen növeli. Ennek megfelelően a fokozott ellenőrzés elrendelésétől függetlenül minden igazoltatás kapcsán, esetről esetre vizsgálendő a rögzíthető adatok köre, beleértve a kép- és hangfelvétel készítését is.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. és 42. §-ában foglalt, az igazoltatásra, valamint a kép- és hangfelvétel készítésére vonatkozó rendelkezések együttes értelmezése valóban teret enged az eltérő következtetéseknek. A felhatalmazás jelentősége abban rejlik, hogy a korszerű technológia előnyeit a rendőrség munkájának hatékonyabbá tétele érdekében használhassa. Az igazoltatás során rögzíthető adatok körét az Rtv. 29. §-a meghatározza, ugyanakkor a 42. § (1) bekezdése általános felhatalmazást tartalmaz a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos személyek, tárgyak, körülmények tekintetében kép- és hangfelvétel készítésére. Az adatvédelmi biztos következetes gyakorlata szerint az igazoltatott személyről adatok rögzítésére akkor kerülhet sor, ha azok szabálysértési-, illetve büntetőeljárás céljából szükségesek, vagy ha az adatok rögzítését egyéb releváns körülmény indokolja.

A fentiekből is következően az igazoltatás kapcsán a képfelvételek be rendezések pusztán a jogalkotó szándékának megfelelő módon használhatók. Az igazoltatás az Rtv. V. fejezete szerint önálló intézkedésként szabályozott, természetéből eredően azonban járulékos jelleggel kerül sor foganatosítására. Az igazoltatás révén megismert adatok dokumentálása nem történhet készletező jelleggel, csupán akkor kerülhet sor adatok rögzítésére, ha az szabálysértési-, illetve büntetőeljárás

céljából szükséges, vagy ha az adatok rögzítését egyéb releváns körülmény indokolja. Amennyiben tehát ezek a feltételek nem teljesülnek, úgy kép- és hangfelvétel kezelésére sincsen törvényes jogalap.

Amennyiben a kamera használatára jogszerűen kerül sor, úgy a felvétel készítése során ügyelni kell a kamera használatának rendeltetésszerű voltára. A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával (Rtv. 15. § (1) bekezdés). Az az eljárás, amelyről a panaszos beszámolt, a „*tetőtől talpig*” való felvétel, illetve a kamerába nézés kötelezettsége nem felel meg az említett elvárásnak. Az ilyen jellegű adatrögzítések tehát az emberi méltósághoz való jog érvényesülését szem előtt tartva kifogásolhatók. (502/P/2008)

A rendőrségnek a gyülekezési jogról szóló törvényből eredő feladataival összefüggő panaszügyben abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a rendőrség milyen adatokat jogosult, illetve köteles a rendezvény biztosítása tárgyában folytatott konzultáció során rögzíteni.

A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 7. §-a rendelkezik arról, hogy a rendezvény szervezőjének milyen tartalmú bejelentést kell tennie az illetékes rendőrkapitányságon. A bejelentésről az átvevő rendőri szerv két példányban igazolást állít ki a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 2. §-a szerint. A bejelentés során a rendőrség csak a Gytv. 7. §-ában előírt adatokat kérheti.

Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a rendőri szerv a szervezőkkel történő egyeztetésről jegyzőkönyvet készítsen. A jegyzőkönyvbe felvett adatok, információk (rendezők milyen módon lesznek megkülönböztetve, lesz-e színpad, milyen engedély alapján, milyen módon gyülekeznek a rendezvény előtt, távozás és érkezés iránya) nem személyes adatok, így azok kezelésének, jegyzőkönyvezésének nincs akadálya; sőt, az azokról való egyeztetés és azok dokumentálása a BM rendelet 4. §-ának (6) bekezdése alapján kötelező. (214/P/2008)

A büntetés-végrehajtási intézetek által vezetett kapcsolattartói nyilvántartással összefüggő adatkezelést az idei évben is több beadvány kifogásolta. A beadványt tevőket a biztos arról tájékoztatta, hogy a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény kötelezővé teszi az elítéltekkel való kapcsolat tartására jogosultak meghatározott adatainak rögzítését. Ennek megfelelően, amennyiben

az adatkezelés a törvény előírásainak eleget tesz, a panaszok kapcsán nincs lehetőség az adatvédelmi biztos intézkedésére. (1250/P/2008)

Felmerült, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben foglalkoztatott, civil állományú dolgozók kötelezhetőek-e arra, hogy nevüket kitűzőn viseljék, annak ellenére, hogy a fogvatartottakkal is érintkeznek.

A panaszos azt kifogásolta, hogy míg a hivatásos állományhoz tartozók csak jelvényük sorszáma alapján azonosíthatók, addig a civil munkavállalókat nevüket tartalmazó kitűző viselésére kötelezték. Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa úgy foglalt állást, hogy a civil állományú munkavállalók nem kötelezhetőek ilyen kitűző viselésére. Annak nincs jogszabályi akadálya, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet dolgozóihoz hasonló számozást viseljenek a büntetés-végrehajtási intézet területén karbantartási munkát végző civil dolgozók. (930/P/2008)

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa 2008 márciusában ajánlást bocsátott ki a rendőrség előterjesztése alapján elhelyezendő térfigyelő kamerák önkormányzati jóváhagyásával kapcsolatban. Az ajánlásról bővebben a „*Kép- és hangfelvételek*” című fejezetben szólunk.

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

Az állami adóhatósággal, mint az egyik nagy állami adatkezelővel kapcsolatos panaszok egy része következtében az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (a továbbiakban: APEH), mint adatigénylő került vizsgálataink középpontjába.

Az előző évekhez hasonlóan az APEH vagyonosodási vizsgálatai 2008-ban is érdeklődésre számot tartó adatvédelmi ügyeket generáltak. Az utazási irodáknak küldött adóhatósági megkeresések miatt az utaztató foglalkozó cégek szövetsége kereste meg az Adatvédelmi Biztos Irodáját azzal, hogy az APEH megyei igazgatóságainak ellenőrzési gyakorlatát kifogásolja.

A beadvány szerint az APEH egyes megyei igazgatóságai – feltehetően – a vagyonosodási vizsgálatokhoz előzetes adatgyűjtés érdekében utazási vállalkozásoknál helyszíni vizsgálat keretében tekintik át az utazási irodák szerződéses állományát, hogy kiszűrjék a nagyobb értékű utazásokon részt vett ügyfeleket.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához előzőekben már érkezett hasonló jellegű beadvány, melynek vizsgálata során a korábbi adatvédelmi biztos megkereste az APEH elnökét.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 98. § (1) bekezdés h) pontja szerinti kapcsolódó vizsgálat célja az adózó által szolgáltatott, illetve az ellenőrzés során feltárt adatokkal kapcsolatban kontroll információk beszerzése a megalapozott tényállás feltárása érdekében. A kapcsolódó vizsgálat mindig az alapellenőrzéshez kapcsolódik. Az állami adóhatóság törvényes eljárása keretében tudomására jutott, más adózókra vonatkozó adatokat az ellenőrzésre történő kiválasztás, vagy már megindított ellenőrzés során a tényállás tisztázása érdekében felhasználhatja.

Az Art. 90. § (6) bekezdése rendelkezik a célzott kiválasztási rendszer alkalmazásáról, ezen belül meghatározza a célzott kiválasztási rendszerben az állami adóhatóság által felhasználható adatok körét. Ugyanezen bekezdésben foglaltak szerint a célzott kiválasztási rendszerben az adóhatóság más hatóságtól, más adózóktól szerzett adatok figyelembevételével is kiválaszthatja az adózót ellenőrzésre.

Az Art 119. § (2) bekezdés c) pontja szerinti adatgyűjtésre irányuló ellenőrzés keretében az adóhatóság többek között az adózó megrendelői köréről, a tapasztalható forgalmi viszonyokról is gyűjthet adatokat. E felhatalmazásban foglaltak alkalmazása során az adóhatóság az adózó üzleti partnereinek (megrendelői körének) adatait az adózó bevallásaiban, adatszolgáltatásaiban illetve nyilatkozataiban közölt adatok hitelességének megállapítása érdekében gyűjti. Ugyanezen szakasz f) pontja szerinti adatgyűjtésre irányuló ellenőrzés keretében pedig az adózó által bejelentett tények, adatok körülmények valódiságának vizsgálatára jogosult.

Az APEH elnöke megerősítette, hogy az adóhatóság az ellenőrzött adózó nyilvántartásaiban, bejelentéseiben szereplő adatok valóságtartalmát, a számla és nyugtaadási kötelezettség teljesítését, az ellenőrzött vállalkozás tevékenységben résztvevők alkalmazásának jogszerűségét vizsgálja, nem pedig az ellenőrzésre kiválasztás érdekében gyűjt adatokat.

Az adatvédelmi biztost helyettesítő országgyűlési biztos adatvédelmi szempontból megfelelőnek tartotta az adóhatóság fent körvonalazott eljárását, mivel az Art. valóban nem ad felhatalmazást ún. általános adatgyűjtésre. Az adózó nyilatkozattételi kötelezettsége az adóhatóság konkrét ellenőrzése során, az Art. egyéb adatgyűjtésre, adatkezelésre

vonatkozó rendelkezéseivel együtt alkalmazva jogszerű. Az egyes vizsgálatoknak nem lehet célja a vizsgált adózóval kapcsolatban álló személyek adatainak készletezése.

Az ellenőrzések során, különösen mikor az adózó tevékenységi köre a szolgáltatáshoz, értékesítéshez kapcsolódik, elengedhetetlen, hogy az adóhatóság az ellenőrzésben érintett adózókkal kapcsolatba került vevők, ügyfelek adatait is megismerje. Amennyiben az ilyen vizsgálat célja nem a szervezet esetleges mulasztásainak, jogsértéseinek szankcionálása, hanem burkoltan a magánszemély adózókról való információgyűjtés, úgy az ilyen eljárás adatvédelmi szempontból kifogásolható. (1375/P/2007)

Az adatvédelmi biztos vizsgálatában először 2005-ben jelent meg az a kérdés, mely szerint az adóazonosító jel alapján egy bizonyos algoritmussal valóban kiszámítható-e a születési dátum. Idén is sok beadvány érkezett ezzel a témával kapcsolatban. (52/P/2008, 178/P/2008, 354/P/2008, 485/P/2008) Az adatvédelmi biztos álláspontja a 2005. évi beszámoló mellékletében olvasható, mely szerint az adóazonosító képzési szabályai kellő adatvédelmi garanciát nyújtanak.

Kérdésként merült fel egyik beadványban, hogy az állami adóhatóság kiadhatja-e bizonyos adózók jövedelmi adatait egy olyan igénylőnek, aki kártérítési perben kívánja ezeket bizonyítékként felhasználni.

Az egyes adózók bevallási adatai személyes adatnak, sőt adótitoknak minősülnek. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 192. §-a alapján a más hatóságnál lévő irat beszerzése iránt a fél kérelmére a bíróság intézkedik, ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti. (187/P/2008)

Egy panaszos megkeresésében a termékfelvásárlás alkalmával az őstermelőktől kérhető személyes adatok túlságosan széles köréről kérte az adatvédelmi biztos véleményét. A vázolt probléma nem ismeretlen az Adatvédelmi Biztos Irodája számára.

Sajnálatos módon a 2007. évi beszámolóban ismertetett adóhatósági állásponttól nem történt adatvédelmi szempontból pozitív irányba elmozdulás. (1001/P/2008)

Az APEH 0858. számú bevallásához szükséges űrlap kitöltése is túlzónak tűnő mennyiségű adatot igényel. A Hivatal megkereste az APEH elnökét abból a célból, hogy a kifogásolt személyes adatok lekérése nélkül technikailag megoldható-e az adózók azonosítása, illetőleg,

hogy az Avtv. célhoz kötöttségi elvének megfelelően vizsgálja felül, hogy a kérdéses adatkör esetleges szűkítésével is megoldható lenne-e az adózók azonosítása. A beszámoló lezárásáig nem érkezett meg a válasz Hivatalunkhoz. (1624/P/2008)

Az adóhatóságnak az ügyfelekkel folytatott telefonbeszélgetéseinek rögzítése is az adatvédelmi biztost helyettesítő országgyűlési biztos vizsgálatai közé tartozott. A biztosi állásfoglalás szerint a telefonbeszélgetés rögzítése, azaz a hangfelvétel személyes adatok kezelésével jár, és az csak akkor tekinthető jogszerűnek – törvényi felhatalmazás híján – ha az érintett hozzájárult. Az APEH elnökének a biztos megkeresésére adott válasza szerint az adatkezelés célja az, hogy utóbb nyomon lehessen követni, hogy az APEH munkatársai követtek-e el valamilyen hibát. Jövőben olyan gyakorlatot kívántak kialakítani, melynek során a hívott személyt tájékoztatják a telefonbeszélgetés rögzítéséről. A tájékoztatás azonban nem tartalmazott volna arra vonatkozó információt, hogy mi történik akkor, ha az APEH munkatársa által hívott személy nem járul hozzá a telefonbeszélgetés rögzítéséhez. A hangfelvételt megelőző tájékoztatónak az adatkezelés tényén kívül tartalmaznia kell azt is, hogy mi az adatkezelés célja, az adatkezelés jogalapja, ki az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személy, mi az adatkezelés időtartama, illetve azt, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is. Az érintett csak ezen adatok megismerése után adhatja meg tájékozott hozzájárulását a személyes adatai kezeléséhez.

A fentieket erősíti meg az Avtv. 7. §-ában ismertetett adatminőség elve, melynek értelmében a kezelt személyes adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie.

Az ismertetett adatvédelmi követelményekből fakadóan az adatvédelmi biztost helyettesítő országgyűlési biztos arra kérte az APEH elnökét, hogy azon telefonbeszélgetéseket, melyek esetében az érintettektől nem kérték meg az adatkezelés jogalapját képező hozzájárulást, haladéktalanul töröljék. Az APEH elnöke válaszelevelében arról tájékoztatta a biztost, hogy a kialakított gyakorlatot megszüntették, és a jövőben nem rögzítik a beérkező és kimenő adózói telefonhívásokat. (154/P/2008.)

Helyi önkormányzatok

2008-ban a helyi önkormányzatokat érintő adatvédelmi biztosi vizsgálatok száma ismét meghaladta a százat, de még így is a nagy adatkezelők közé tartozó helyi önkormányzatokat ritkábban kellett vizsgálat alá vonnunk, mint 2007-ben. A helyi önkormányzatok rendkívül sokrétű és szerteágazó adatkezeléseket folytatnak. Egyszerre jogalkotók és jogalkalmazók, adatgyűjtők és adatforrások, adatigénylők és adattovábbítók, munkáltatók, szervezők, közszolgáltatók és igazgatást végzők. Talán nincs még egy olyan adatkezelő Magyarországon, amelynek annyira összetett, bonyolult és széleskörű adatkezelési jogosultságai és persze kötelezettségei lennének, mint az önkormányzatoknak és a jegyzőknek. A különböző anyagi és eljárási törvények és az általuk meghatározott, a polgármesteri hivatalba telepített, osztott és elkülönült adatkezelési rendszerek, nyilvántartások jelentik az önkormányzati adatkezeléseket, amely az állampolgárok mindennapi életének széles spektrumát fedi le. Mindebből fakad, hogy az önkormányzati adatkezelési kérdésekben – legyen az akár helyi ügy, vagy akár elsőfokú közigazgatási hatósági ügy – az ügyek közel felében konzultációs tárgyú megkeresést intéznek az adatvédelmi biztoshoz a jegyzők, polgármesterek vagy a köztisztviselők. Másfelől az adatkezelés érintettjei, vagyis az önkormányzat illetékességi körébe tartozó helyi lakosok beadvánnyal, panaszszal fordulnak hozzánk, ha nem kapnak megfelelő tájékoztatást az adataik kezeléséről, vagy ha úgy érzik, hogy az információs önrendelkezési jogukat veszélyezteti a helyi hivatal valamely adatkezelése.

Számos esetben folytatunk konzultációt akár telefonon, akár személyesen az önkormányzatoknál dolgozó köztisztviselőkkel. A 2008-as év ügyeit szemügyre véve kijelenthető, hogy – néhány kirívó esetet leszámítva – a személyes adatok védelméhez való jogot elvárható és összességében megfelelő szinten biztosítják a honi helyhatóságoknál. Az önkormányzati adatkezelések számát és az állampolgárok információs helyzetére gyakorolt hatást is figyelembe véve viszonylag kevés érdemi panasz érkezik az irodánkhoz, melyeknek jelentős részében az adatvédelmi biztosnak nincs is hatásköre, netán az ügy valamilyen oknál fogva nem eldönthető, vagy a panasz nem jogos.

A helyi önkormányzatok köztisztviselőit érintő adatvédelmi biztosi vizsgálatokat ezúttal is a „*Munkáltatók*” című fejezetben, az önkormány-

zatok kezelésében levő közérdekű, közérdekből nyilvános adatokra vonatkozó ügyeinket pedig az információszabadságról szóló fejezetben ismertetjük. Ebben az évben is jellemző ügycsoportot alkottak az önkormányzatok által közterületre telepített és az általuk, a rendőrség, vagy más adatkezelő által üzemeltetett térfigyelő rendszerek. Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa 2008. márciusában ajánlást bocsátott ki a rendőrség előterjesztése alapján elhelyezendő térfigyelő kamerarendszerek önkormányzati jóváhagyásáról. Az ajánlás a mellékletben és honlapunkon is olvasható. Ugyanakkor az ügyek száma és közterület megfigyelésének az alapjogok érvényesülésére gyakorolt hatása ezúttal is indokolja, hogy a jelenséggel és a kamerarendszerek adatvédelmi kérdéseivel is külön, a „*Kép- és hangfelvételek*” című alfejezetben foglalkozunk.

Önkormányzati adóhatóság

A helyi önkormányzatok általában az adózási év végén – ami egyúttal a naptári év végét is jelenti – módosítani szokták a helyi adókról szóló rendeletüket és az ehhez kötődő adóbevallási nyomtatványt, így annak adattartalmát is, ezért rendszerint év végén, illetve a következő év elején érkezik hozzánk az adózási eljárás során kezelt személyes adatok körét, illetve az adatkezelés módját kifogásoló panasz.

Az egyik megyei jogú város 2008. januárjától helyi építményadóról szóló rendeletet léptetett életbe. Az adó mértékének meghatározásához egy adóbevallást kellett kitöltenie minden adóalanynak, amely számos személyes adatot is tartalmazott, így az érintett munkahelyének nevét, illetve nyugdíjtörzsszámát, az érintett elérhetőségét, azt, hogy van-e légkondicionáló berendezése, úszómedencéje, milyen a helyiségek padlóburkolata. A jegyző álláspontja szerint az adóbevallásban szereplő adatok közül nem mindegyik megadása volt kötelező, és az adatszolgáltatás elmaradásához semmilyen jogkövetkezmény nem fűződött és az adóbevallás kitöltésével az érintett adóalanyok egyébként hozzájárulásukat adták az adataik kezeléséhez. Az érintetteket a helyi honlapon közzétett részletes ismertető útján, illetve tömegtájékoztatási eszközök igénybevételeivel tájékoztatták az adataik kezeléséről.

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (Htv.) a személyazonosító adatok, az adóazonosító jel, és az adó megállapításához szükséges

adatok kezelésére ad felhatalmazást az adóhatóságoknak. A vizsgált adóbevallásban szereplő, az építmények jellemző adataira vonatkozó kérdéssor, valamint a nyugdíjtörzsszámra, a munkahelyre, illetve az elérhetőségre (telefonszám, e-mail cím) vonatkozó adatok felvétele és kezelése nem felelt meg a célhoz kötött adatkezelés elvének. A vizsgálat során azt is megállapítottuk, hogy sem a jegyző által mellékelte, vizsgált adóbevallási nyomtatvány, sem az általa kiadmányozott tájékoztató és kitöltési útmutató nem tartalmazott semmilyen utalást arra, hogy melyik adatfajta szolgáltatása önkéntes és melyik kötelező, és azokat milyen célból kéri a helyi adóhatóság, ezen adatok mennyiben szolgálják a rendelet alapján az építményadó-megállapítást. Arról sem szerepelt tájékoztatás, hogy az adatszolgáltatás elmaradása mely pontoknál nem jár jogkövetkezéssel. Éppen ellenkezőleg, több helyen a „*meg kell jelölni*” kifejezés használatával szólították fel az érintetteket az adatok szolgáltatására. Az a tény, hogy az adóalanyok az adóbevallást aláírták, természetesen nem teremthet törvényes jogalapot az adataik kezelésére, mivel az így vélelmezett hozzájárulás nem felel meg az adatvédelmi törvény szabályának, illetve a felvett adatok kezelése törvényes cél nélküli, mivel nem függenek össze az építményadó megállapításával.

Mindezekre tekintettel az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró országgyűlési biztos felszólította a jegyzőt, hogy az adóbevalláson szereplő törvényes jogalap és cél nélkül kezelt adatokat törölje és az adatkezelési gyakorlatukat az állásfoglalásnak megfelelően változtassa meg. A jövőben az adatkezelést a célhoz kötötten, csak a szükséges adatok kezelésével végezzék, érintetteket egyértelműen és részletesen tájékoztassák személyes adataik kezeléséről, az adatszolgáltatási kötelezettségük jogi háttéréről, adatvédelmi jogorvoslati lehetőségeikről és arról, hogy mely adatok megadása önkéntes és melyik kötelező. Az önkéntes adatszolgáltatáson alapuló adatgyűjtést külön adatlapon személyes adatoktól elkülönítve (anonim módon) végezzék. A jegyző az állásfoglalást elfogadta és eleget tett az abban foglaltaknak. A törvényes cél és jogalap nélkül kezelt adatokat törölték és az adóbevalláshoz csatolt tájékoztatót kiegészítették. (145/P/2008)

Egy városi önkormányzat jegyzője abban a kérdésben kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy a hivatalban működő Közigazgatási Iroda átadhat-e a más belső szervezeti egységeknek, így a helyi adóirodának adatokat az elhunytakról, abból a célból, hogy elkerüljék egyes felszólítások, határozatok elhunytak nevére való kipostázását.

A biztos a válaszában kifejtette, hogy a jegyző által felvázolt probléma nem ismeretlen az Adatvédelmi Biztos Irodája előtt. Általánosságban elmondható, hogy noha a nyilvántartások aktualizálása fontos szempont és elvárás, a hatályos törvények nem teremtenek jogalapot e művelet kontroll-adatszolgáltatás általi megvalósításához. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a postázások, értesítések kiküldése az elhunytak nevére a hozzátartozók kegyeleti jogát nem sérti. A kegyeleti jog ugyanis mindenek előtt a meghalt személy emlékének megőrzését, becsületének védelmét szolgálja. Az Avtv. alapján személyes adatok körébe kizárólag az élő személlyel kapcsolatos információk tartoznak. Így az elhunytakhoz köthető információk továbbításának jogszerűsége elsődlegesen nem az Avtv. alapján döntendő el. Természetesen az elhunytakhoz köthető információk kapcsán is adódhat olyan helyzet, amikor személyes adatok kezeléséről beszélhetünk. Az elhunyt adótartozása például az örökösöket is terhelheti, személyükkel összefüggésbe hozható információnak, mintegy személyes adatuknak tekinthetők, így kérésükre az adóhatóságnak tájékoztatást kell adnia a rendelkezésre álló adótartozás mértékéről. Az adóhatóság részéről is jogos igény, hogy az adatigénylő örökösi minőségéről hitelt érdemlően meggyőződjék. Ehhez elegendő a közjegyző által kiadott igazolás, amely tanúsítja, hogy nevezett személyek örökösként hagyatéki eljárásban vesznek részt. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.) 2004. évi CI. törvénnyel történt módosítása célszerűségi szempontoktól vezérelve lehetőséget teremtett arra, hogy az adóhatóság kérésére, a hagyatéki leltározásra illetékes jegyző adatot szolgáltatson a hagyatéki leltár készítésének tényéről, valamint a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyző nevééről. (553/K/2008)

Szociális ügyek, szociális nyilvántartás

Egy önkormányzati képviselő konzultációs beadványában arról kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy képviselőként milyen formában, terjedelemben és mélységben ismerheti meg a jegyző által a saját hatáskörében kiutalt segélyekre vonatkozó adatokat.

A biztos válaszában kifejtette, hogy a képviselői minőség önmagában nem jogosítja fel a képviselőket személyes adatok megismerésére és kezelésére. Az Avtv.-vel csak olyan értelmezés van összhangban, amely szerint a képviselő konkrét ügyben – az erre hatáskörrel rendelkező bizottság tagjaként, illetve a képviselő-testület ülésén – a személyes adatok kezelését igénylő eljárás részeként ismerheti meg a

személyes adatokat. Tehát a képviselő-testület akkor kezelhet, ismerhet meg személyes adatokat, ha tevékenységéhez kapcsolódóan, meghatározott célból erre törvény felhatalmazza, vagy pedig akkor, ha a személyes adat egyébként nyilvános. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Sztv.) 18. és 19. §-a alapján a jegyző szociális nyilvántartást vezet, mely nyilvántartásból csak a törvényben felsorolt szervek részére, eseti megkeresésük alapján szolgáltatathatók adatok. Vagyis a szociális nyilvántartás adatait a helyi önkormányzati képviselő csak akkor és olyan körben ismerheti meg, amennyiben a kérdéses ellátás odaítélését törvény a képviselőtestület hatáskörébe utalta. Az átruházott hatáskörben meghozott szociális ellátást érintő eljárások személyes adatait (a határozatokat és az eljárás iratait) csak akkor ismerheti meg, ha a képviselő is a döntési jogkörrel felruházott bizottság, illetve testület tagja. Természetesen a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) alapján az önkormányzati képviselő a zárt bizottsági ülésen is jelen lehet. Azonban a jegyző által saját hatáskörében odaítélt támogatások összegéről, mértékéről, indoklásáról csak olyan adatokat kaphat, amelyek az Avtv. alapján nem hozhatóak kapcsolatba az érintettekkel. (146/K/2008)

Egy megyei jogú város polgármesteri hivatalának népjóléti osztályvezetője állásfoglalást kért arról, hogy a szociális nyilvántartás adatait továbbíthatja-e rendőrségi megkeresés alapján, büntetőeljárás során az eljáró nyomozó hatósághoz.

A biztos állásfoglalása szerint az Sztv. 18. és 19. §-ai alapján az ott felsorolt szervek igényelhetnek adatokat a nyilvántartásból. Nem fogadható el azonban e két törvényhely olyan értelmezése, amely figyelmen kívül hagyva más, adatkezelésre felhatalmazást adó törvényi rendelkezéseket, a 19. §-ban található felsorolást kimerítőnek tekintené, ugyanis a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 71. és 178. §-ai megfelelő, törvényi szintű jogalapot teremtenek arra, hogy a rendőrség adatok szolgáltatására szólítsa fel a jegyzőt az általa vezetett szociális nyilvántartásból, s ezen megkeresések teljesítését a jegyző az Sztv. 19. §-ára tekintettel nem tagadhatja meg. (1393/K/2008)

Egy megyei jogú város lakásbérlőinek érdekeit képviselő civil szervezet elnöke beadványában az önkormányzati lakbértámogatás igényléséhez szükséges adatlap adattartalmát kifogásolta.

A megyei jogú város közgyűlése rendeletet alkotott az önkormányzati bérlakások bérlőinek szociális rászorultságon alapuló lakbértámoga-

tásáról. A polgármesteri hivatal szociális osztálya 1531 bérlő részére küldött tájékoztatást a lakbértámogatás megállapításának feltételeiről, valamint mellékelte a kérelem formanyomtatványát is, amelyen fel kellett tüntetni, hogy a bérlő rendelkezik-e érvényes lakásbérleti szerződéssel, a határjövedelem mértékét, a fizetendő lakbér és a közös háztartásban élők összjövedelmének arányát, a vagyoni viszonyokat, a lakás nagyságát, a lakbér illetve használati díj hátralékot.

A vizsgálat alapján az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró országgyűlési biztos megállapította, hogy az önkormányzati bérlakások lakbértámogatásának igényléséhez valóban szükséges lehet felmérni, kik jogosultak a támogatás igénybevételére, az adatkérés azonban nem terjeszkedhet túl azon a szükséges mértéken, amely az elérni kívánt célt szolgálja. Az adatvédelmi vizsgálat nyomán a megyei jogú város jegyzője válaszlevelében arról tájékoztatott, hogy a nyomtatványhoz a kérelem elbírálásához szükségtelen adatokat (kézspénzvezeték száma, bankszámlaszám, takarékbetétkönyv száma) törölték, továbbá arról, hogy a korábban beküldött nyomtatványokon szereplő erre vonatkozó adatokat nem vették és a jövőben sem fogják figyelembe venni. (630/P/2008)

Gyámhivatal, gyermekjóléti szolgálat

Egy budapesti házaspár fordult az adatvédelmi biztoshoz, mert kiskorú leányuk kérésére eljárás indult az egyik fővárosi gyámhivatal előtt, mivel a gyermekük szeretett volna kikerülni a szülői felügyeletük alól, és átmeneti nevelésbe kívánt kerülni. A gyermek több ízben is megszökött a szülőktől. Az eljárás során igazságügyi pszichológus szakértőt rendeltek ki és a szülők álláspontja szerint az elkészült szakvélemény képezte a hatóság döntésének alapját, ám annak megismerését az eljáró gyámhivatal nem tette lehetővé, csupán annak összefoglalását ismerhették meg. Kifogásolják, hogy jogi képviselőjük a szakvéleménybe egyáltalán nem tekinthetett bele, és másolatot sem kaphattak. Az ügyet lezáró állásfoglalásban a biztos leszögezte, hogy a panasz alapvetően nem adatvédelmi, hanem közigazgatási eljárási kérdés, ilyen jellegű jogsérelmek kivizsgálása csak áttételesen függ össze az adatvédelmi biztos feladatkörével.

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 87. § (1) bekezdése szerint a szülő nem képviselheti gyermekét olyan ügyben, amelyben ő maga vagy házastársa, egyenes ági rokona avagy az ő törvényes képviselője alatt álló más személy a gyermekkel

szemben ellenérdekű félként szerepel, vagy amelynek tárgya a gyermek családi jogállásának megállapítása. A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 225. § (1) bekezdése szerint, ha a szülő, a gyám vagy a gondnok akár jogszabály vagy a gyámhatóság rendelkezése folytán, akár érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el, a gyámhatóság eseti gondnokot rendel. A szülői felügyeletet gyakorló szülő, a gyám és a gondnok jogköre nem terjed ki azokra az ügyekre, amelyeknek ellátására eseti gondnokot rendeltek. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 68. § (3) bekezdése értelmében az ügyfél az adatok konkrét megjelölésével kérheti az ellenérdekű ügyfél irat-betekintési jogának kizárását személyes adatainak védelmében. A hatóság a kérelemnek – a körülmények gondos mérlegelése alapján – akkor ad helyt, ha az adatok megismerésének hiánya az ellenérdekű ügyfelet nem akadályozza az e törvényben foglalt jogai gyakorlásában.

A rendelkezésre álló iratok alapján az érintett gyermek nem járult hozzá, hogy szülei és jogi képviselőjük az iratanyagba betekintsenek. A biztos véleménye szerint a vizsgált esetben, mivel a szülő és a gyermekük között érdekellentét áll fenn, a gyámhatóságnak kell eseti gondnokot rendelnie, amennyiben ez nem történt meg, és az eljárás során neki kell megtennie a szükséges jognyilatkozatokat. (1099/P/2008)

Egy fővárosi kerületi önkormányzat gyermekjóléti központjának vezetője kérte a biztos állásfoglalását arról, hogy egy kisgyermek szülei közötti vitában az anya állapotára vonatkozó iratokat kiadhatták volna-e az apa számára.

A vizsgált esetben a védőnőnek az anyára vonatkozó véleménye volt az anya személyes adata, melynek megismerésére az apa – törvény, vagy az anya felhatalmazása nélkül – nem volt jogosult. Az iratból az apa csak a gyermekre vonatkozó információkat ismerhette volna meg a szülői joga alapján. A beadvány szerint az apa már korábban felkereste az intézményt, és betekintett a kérdéses iratba, majd arról felvett is készített. Utólag a biztos csak azt állapíthatta meg, hogy az intézménynek ezt az iratot a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok szerint kellett volna kezelnie, és a betekintést nem lett volna szabad engedélyezni, mivel ez sértette az anyának a személyes adatai védelméhez fűződő jogát. Ez a védelem az anyát az apa betekintésének céljától függetlenül megilleti. Különösen el kellett volna kerülni azt,

hogy az iratról felvétel készüljön. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 192. § (1) bekezdése alapján valamely szervezetnél lévő irat beszerzése iránt a fél kérelmére a bíróság intézkedik, ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti. E rendelkezés miatt az apa nem hivatkozhat alappal arra, hogy az iratra azért van szükség, mert az eljárásban neki kell azt bemutatni. Az intézményvezető figyelmét felhívtuk, hogy az alkotmányos alapjogok, így a személyes adatok védelmének ügyében a jövőben körültekintőbben járjanak el. (537/K/2008)

Önkormányzati adatgyűjtés

Egy Pest megyei település alpolgármestere arra kérte az adatvédelmi biztost, hogy véleményezze a nagyközség polgármesterétől kapott, az alpolgármester feladatait meghatározó utasítását. Az utasítás áttekintését követően a vizsgálat során az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa megállapította, hogy annak szó szerinti végrehajtása a személyes adatok védelméhez való alkotmányos alapjogot súlyosan sértheti, melyre figyelmeztette az indítványozót.

A polgármesteri utasítás 2. pontja az indítványozó kötelezettségévé tette, hogy működjön közre a cigány polgárok rendőrségi ügyeiben, ugyanakkor jelenleg nincs hatályban olyan törvény, amely lehetővé tenné, hogy a polgármester, vagy az alpolgármester különleges személyes adatokat kezeljen e feladatának ellátásával összefüggésben. Bár az érintett írásban hozzájárulhat különleges személyes adatainak kezeléséhez, azonban ebben az esetben is szigorú törvényi feltételeknek kell érvényesülniük. A büntető-, illetve a szabálysértési eljárásra vonatkozó törvények sem teszik lehetővé, hogy az eljáró hatóságok „közreműködőként” vonják be az eljárásba a települési polgármestert, illetve az alpolgármestert. Az utasítás 3. pontja alapján az alpolgármester feladata lett volna, hogy a szociális ügyekkel kapcsolatban környezettanulmányt végezzen. Az indítványozó figyelmét a biztos felhívta, hogy sem a polgármesternek, sem az alpolgármesternek nincs joga környezettanulmány elkészítésére és ezzel összefüggésben személyes adatok kezelésére. Az utasítás 4. pontja alapján az alpolgármester információt gyűjt és ad át a kisebbségekről a szociális bizottság ülésein. Ezt ugyancsak nem teheti meg az alpolgármester, mivel a faji eredetre, nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásra vonatkozó adat is különleges személyes adat, így sem a polgármester, sem az alpolgármester nem jogosult az etnikai, nemzeti kisebbségi

hovatarozásra utaló, arra vonatkozó különleges személyes adatok kezelésére. Az utasítás 5. pontja alapján az alpolgármester kötelessége segíteni a családsegítő munkáját és „a dolgozni akaró polgárok” elhelyezkedéséről kimutatást kellett volna vezetnie. E tevékenység elvégzése során a megbízott nem jogosult személyes adatok kezelésére, megismerésére, továbbá nem jogosult személyes adatokat tartalmazó kimutatás vezetésére sem. (149/K/2008)

Szabálysértési eljárás

Egy állampolgár az egyik megyei jogú város önkormányzati közgyűlésének a zöldfelületek védelméről, létesítéséről, fenntartásáról és a köztéri szobrok védelméről szóló rendeletét kifogásolta, mivel az tartalmaz egy szabálysértési tényállást is, amely miatt az érintett adatait a közterület felügyelet a központi közlekedési nyilvántartásból lekérdezte.

Az Ötv. 16. §-ának (1) bekezdése szerint a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére önkormányzati rendeletet alkot. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény alapján szabálysértés az a jogellenes, tevékenységben vagy mulasztásban megnyilvánuló cselekmény, melyet törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet szabálysértésnek nyilvánít, s amelynek elkövetőit az e törvényben meghatározott joghátrány fenyeget. A hatályos jogrend tehát lehetőséget ad az önkormányzatoknak arra, hogy a helyi közügyek tekintetében önkormányzati rendelettel szabálysértésnek minősítsen valamely jogellenes cselekményt. Az önkormányzati rendeletben szabályozott cselekmény, illetve annak jogkövetkezményei annyiban érintenek adatvédelmi kérdést, hogy a szabálysértés elkövetőjének személyes adatát az önkormányzat (jegyző) a szabálysértéssel összefüggésben a közúti közlekedési nyilvántartásból lekéri, illetve kezeli. A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 19. § (2) bekezdése szerint a szabálysértési ügyekben eljáró hatóság a nyilvántartásból adatot – arcfénykép, illetve a saját kezű aláírás kivételével – igényelhet a szabálysértési eljárás lefolytatásához. A szabálysértési hatóságnak tehát van törvényi felhatalmazása arra, hogy a szabálysértési ügyek lefolytatásához a nyilvántartásból – az adatkérés céljának és jogalapjának megjelölése mellett – adatot igényeljen. Nem jogszerűtlen tehát az, ha az önkormányzati rendeletben meghatározott szabálysértési eljárás lefolytatá-

sához a szabálysértési hatóság (a jegyző) a közúti közlekedési nyilvántartásból adatot igényel. (726/K/2008)

Önkormányzatok és az internet

Évről évre nő az önkormányzatok által működtetett, városok illetve községek hivatalos internetes oldalait és a közösségi fórumokat kifogásoló panaszbeadványok száma.

Egy állampolgár arról kérte az adatvédelmi biztos tájékoztatását, hogy a település hivatalos weboldalán az önkormányzat – az érintettek előzetes beleegyezése, tájékoztatása nélkül – jogszerűen nyilvánosságra hozhatja-e az újszülött kisbabák nevét, lakcímét, anyja nevét.

Az újszülött gyermekek neve, születés ideje, anyja neve, lakcíme személyes adat. Az Avtv. 2.§ 9. pontja értelmében adatkezelésnek minősül többek között a személyes adatok felhasználása, továbbítása és a nyilvánosságra hozatala is. Személyes adat pedig akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvényi felhatalmazás alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Mindezek alapján – törvényi, vagy rendeleti felhatalmazás hiányában – a születési adatoknak a település hivatalos weblapján való nyilvánosságra hozatalához az érintett (kiskorú gyermek esetében a törvényes képviselő) hozzájárulására van szükség. (501/P/2008)

Szektorális adatkezelések

Egészségügy

A 2008-as esztendő nem hozott érdemi változást az egészségügyi adatkezelés terén. A évről évre visszatérően panasz tárgya, hogy az érintett betegek a saját adataikról szóló tájékoztatást nem kapják meg. (130/P/2008, 193/P/2008, 369/P/2008, 1065/K/2008)

Egy házaspár azért fordult az adatvédelmi biztoshoz, mert szerették volna megismerni születésük pontos időpontját, az erre irányuló kérdésük azonban megválaszolatlan maradt. Az adatvédelmi biztos ezért megkereste a szülést korábban lefolytató intézmény vezetőjét. A férj iratai, melyek eredetileg a BM Központi Kórházban voltak elhelyezve, jelenleg az Állami Egészségügyi Központban találhatóak. Az ÁEK

illetékesétől érkezett válasz szerint azonban „a kórlapok zsákokban várják a helyükre történő elhelyezést, melynek kialakítása a közeljövőben várható.” Emlékeztetőül: az adatvédelmi biztos 2007-ben kiadott ajánlása kitért arra, hogy mivel az egészségügyi dokumentáció sorsa számos esetben nem tisztázott, az érintettek jogának érvényesülését veszély fenyegeti. (2428/P/2008)

A vizitdíj visszatérítésével kapcsolatos, a tavalyi év során az adatvédelmi biztos által kezdeményezett alkotmánybírói indítvány az ügyben 2008 márciusában tartott népszavazás miatt okafoyottá vált. Hozzá kell tenni, hogy a testület nem hozott érdemi döntést az indítvány tárgyában. (420/H/2007)

Számos beadvány érkezett az egri Markhot Ferenc Kórház adatkezelésével kapcsolatban. A beadványok az üzemeltetői jog változásával kapcsolatosak voltak, és mind az annak alapjául szolgáló feladatátvállalási szerződést, mind pedig az új üzemeltető adatkezelésének egyes vonatkozását kifogásolták. A biztos megkereste a kórházat, a rendelkezésére álló eszközök alapján azonban adatvédelmi szempontú visszásságot nem talált. (994/P/2008, 1127/P/2008)

Egy kórház jogásza azzal kereste meg az adatvédelmi biztost, hogy nem sérti-e a betegek személyes adatainak védelméhez fűződő jogát a helyi rendőrség megkeresése. A megkeresés háttérében rongálásos bűncselekmény húzódott meg, és minden olyan beteg adatát kérte a kórháztól, aki az adott időszakban a bűncselekmény jellegeből folyó sérülést szenvedett. Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy a nyomozó hatóság tipikusan készletező, ezáltal jogellenes adatgyűjtést valósít meg. (1353/K/2008)

Egy kutató beadvánnyal kereste meg az adatvédelmi biztost, melyben előadta, hogy munkájához kapcsolódóan tudományos felmérés végzését tervezi. A vizsgálat célja, hogy kiszűrje az ikergyermekek között az epilepszia betegség és a lázgörcs gyakoriságát. Ezen betegségeknek jelentős genetikai háttere lehet, előfordulásuk ikergyermekek között gyakoribb. A vizsgált sikere esetén az eredményeket szeretné közzétenni. A vizsgálatához szükséges adatok a gyermekek és szülei neve, címe és a születés időpontja.

A biztos megállapította, hogy a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről és védelméről szóló 1995. évi CXIX. törvény (Kkt.) 8. § (2) bekezdése szerint a tudományos kutatásban érintett személlyel történő kapcsolatfelvételhez szükséges

adatok a 3. § (1) bekezdése alapján vehetők át. A kapcsolatfelvételt követően az érintett név- és lakcímadata csak a vele való folyamatos kapcsolattartáshoz használható fel, és a kutatás befejezésekor az adatok kezelését meg kell szüntetni. Mivel sem a szülőintézetek, sem pedig a házi orvosok nem abból a célból tartják nyilván az érintettek adatait, hogy azok egy későbbi kutatásban részt vegyenek, ezekből a forrásokból nem is lehet ilyen célra igényelni név- és lakcímadatokat. A beadványban felvetett javaslat a házi orvosok, vagyis adatfeldolgozók közbeiktatására szintén nem jelent megnyugtató megoldást. A probléma kiküszöbölésére megoldás lehet egy közlemény közzététele, melyben az adatvédelmi követelményekre való tájékoztatás mellett felhívják a vizsgálat lehetséges résztvevőit a kutatásban való részvételre. (1800/P/2007)

Az Egészségbiztosítási Felügyelet vezetője konzultációs indítvánnyal kereste meg az adatvédelmi biztost. Előadta, hogy az egyik szolgáltató az Egészségbiztosítási Felügyelet állásfoglalását kéri arról, hogy a járóbeteg-szakellátás során létrehozott elszámolási nyilatkozatot és ambuláns lapot összevontan nyomtathatják-e.

A beadványában a vonatkozó jogszabályok megjelölése mellett ismertette abbéli aggályát, hogy a két dokumentum egy íven történő nyomtatása esetén az ambuláns lap tartalma a korábbi gyakorlathoz képest szélesebb személyi kör számára is hozzáférhetővé válhat.

Az adatvédelmi biztos utalt a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 18. § (9) és (11) bekezdésére, mely szerint az aláírt elszámolási nyilatkozat az egészségügyi dokumentáció részét képezi, és egyebek mellett az igénybe vett szolgáltatásról ad tájékoztatást. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 136. § (2) bekezdése alapján a dokumentáció tartalmazza a kórelőzményt és a kórtörténetet. Az elszámolási nyilatkozat kevesebb adatot tartalmaz, mint az ambuláns lap. A beadvány szerint összevont nyomtatás esetén az ambuláns lap tartalma szélesebb kör részére is megismerhetővé válik. Bár az elszámolási nyilatkozatból kizárólag két példány készül, amennyiben fennáll az ambuláns lap tartalmának a szükségesnél szélesebb körben történő megismerése, úgy helyesebb az a gyakorlat, ha a szolgáltatók két külön ívre nyomtatják a két dokumentumot. (152/K/2008)

Egy panaszos a Semmelweis Egyetem adatkezelését érintő rendkívül súlyos kifogással fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához. A beadványa szerint az Egyetem honlapján Excel formátumban 506 csípő, illetőleg

térdprotézisre váró érintett személyes adatai érhetőek el, úgymint az érintettek neve, születési ideje, telefonszáma, a befekvés ideje, illetve egyéb belső kódok.

Az igazgató ígéretet tett a biztosnak a lista azonnali eltávolítására, így a lista rövid idő múlva már nem volt elérhető. A fenti intézkedés mellett a biztos haladéktalanul, írásban is megkereste az Egyetem rektorát, hogy tájékoztatást kérjen a hatályos adatbiztonsági intézkedésekről, valamint arról, hogy ezek megléte mellett hogyan fordulhatott elő, hogy különleges adatok ilyen nagy számban kerültek nyilvánosságra. A megkeresés kiterjedt továbbá arra is, hogy áll-e az Egyetem alkalmazásában adatvédelmi felelős, és ha igen, miért nincsenek feltüntetve elérhetőségei.

A rektor válaszlevelében közölte, hogy a megkeresés kézhezvételét követően azonnali vizsgálatot rendelt el a szabálytalanság kivizsgálása érdekében. A megjelölt linkről elérhető volt a kifogásolt tartalom. Az Egyetem honlapjáról próbálkozva, a betegfogadási listákon és klinikákon keresztül megkísérelték megnyitni a Klinika várólistáit, azonban nem a megjelölt file-t, hanem egy teljesen szabályos adatokkal feltöltött várólistát lehetett látni. Az Egyetem informatikusai intézkedtek a szabálytalan lista eltávolításáról, és egyidejűleg valamennyi klinika várólistáját és betegfogadási listáját ellenőrizték, további szabálytalanságot azonban nem tapasztaltak. A lista eltávolítását követően a megadott linkre kattintva a tartomány már nem volt megnyitható.

Mivel a klinikák a várólisták kibővített – tehát a betegek személyes adatait is tartalmazó – változatát csak és kizárólag az egyetem belső informatikai hálózatán szabad tárolni, illetve ezen keresztül érhető el, továbbá az elérhetőség is jogosultságokhoz kötött, így az Egyetem vezetőjének közlése szerint számukra is érthetetlen, hogyan fordulhattak elő a történetek. hasonló esemény korábban nem fordult elő, és a levélben foglalt ígéret szerint nem is fog. A kifogásolt esethez hasonló szabálytalanságok megelőzésének érdekében a rektor intézkedett arról, hogy a jövőben a honlapra feltöltendő táblázatok adatvédelmi szempontból többen is átnézzék publikálás előtt. (477/P/2008) Meg kell jegyezni, hogy az ügy szerencsés kimenetele ellenére nemrégiben az intézménynél ugyanazon sajnálatos eset fordult elő. (1486/P/2008)

Egy tervezett sejtbank megbízásában eljáró ügyvéd kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását. A beadvány szerint az adatkezelő a vá-

randósok gondozásában résztvevő szakemberek közreműködésével elektronikus levél formájában küld tájékoztatást az érdeklődő szülők részére. Az ügyfelek először szóban járulnak hozzá, hogy adataikat a szakmai partnerek egy speciális rendszerbe rögzítsék, ezt követően azonban az adatok az adatkezelő számára is ismeretlenek maradnak mindaddig, amíg a leendő szülők a rendszer által automatikusan kiküldött elektronikus levélben meg nem erősítik, hogy igénylik a szolgáltatást. Adataik csak ezt követően válnak láthatóvá a Sejtbank Kft. számára, melyeket a beadvány szerint bizalmasan kezelnek

A partner személyes adatai (e-mail cím, név és munkakör), valamint a jelszó megadása után férhet hozzá a rendszerhez. A páciens részére kiküldött üzenetet a rendszer titkosítva tárolja, így ahhoz harmadik fél nem férhet hozzá, még az adatkezelő sem.

Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Ekt.) 13/A. § (4) bekezdése szerint a szolgáltató a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos adatokat bármely, a (3) bekezdésben meghatározottaktól eltérő célból - így különösen szolgáltatása hatékonyságának növelése, az igénybe vevőnek címzett elektronikus hirdetés vagy egyéb címzett tartalom eljuttatása, piackutatás céljából - csak az adatkezelési cél előzetes meghatározása mellett és az igénybe vevő hozzájárulása alapján kezelhet. Az Ekt. alkalmazásában elektronikus hirdetés bármely információs társadalommal összefüggő szolgáltatás-, illetve beszédcélú telefonhívás kivételével elektronikus hírközlés útján tett közlés, amelynek célja a következők egyike:

- a) közvetve vagy közvetlenül népszerűsítsen egy vállalkozást, szervezetet vagy személyt, annak áruját, szolgáltatását, tevékenységét,
- b) társadalmi cél megvalósításához kapcsolódó tájékoztatás.

A fentiek alapján az adatvédelmi biztos nem tartotta megfelelő eljárásnak, ha az adatkezelő az érintettek előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül küld ki elektronikus hirdetést. Hozzátette, hogy a probléma kiküszöbölésére megoldás lehet egy közlemény közzététele, melyben az adatvédelmi követelményekre való tájékoztatás mellett felhívják a vizsgálat lehetséges résztvevőit az összejt-programban való részvételre. (644/K/2008)

A kaposvári Kaposi Mór Oktató Kórház indítvánnyal fordult az adatvédelmi biztoshoz, melyben érdeklődött, hogy az intézmény dolgozói

adhatnak-e telefonon, vagy személyesen felvilágosítást arról, hogy egy adott személy kezelés alatt áll-e. Válaszában a biztos elfogadhatónak tartotta, hogy az érdeklődők tájékoztathatók annak tényéről, hogy a beteg az intézményben kezelés alatt áll, további adatokat azonban nem tartja tanácsosnak közölni. Az intézmény tájékoztatásra jogosult munkatársai nem kérhetik továbbá az érdeklődőtől, hogy igazolja a beteghez fűződő viszonyát. (738/K/2008)

Indítvány érkezett az adatvédelmi biztoshoz, mely szerint a kórházi osztályok halálozási arányaira vonatkozó információk közérdekű adatnak minősülnek-e. Az adatvédelmi biztos kifejtette, hogy az Avtv. 19. § (2) bekezdése alapján a közfeladatot ellátó szervek tevékenysége közérdekű adatnak minősül, ezért azt törvény értelmében maguknak a kórházaknak kellene nyilvánosságra hozni. Az állásfoglalás részletesen a közérdekű adatokról szóló fejezetben kerül kifejtésre. (1445/K/2007)

Munkáltatók

A munkavégzéssel kapcsolatos adatkezelések, illetőleg az e tárgyban az adatvédelmi biztoshoz benyújtott panaszok száma az elmúlt évekhez hasonlóan magas. Szintén az elmúlt évek tendenciáit követve, tipikus beadványoknak számítottak a munkahelyi kamera-rendszerekkel, a vagyontörök jogosultságaival, valamint a munkavállalók rendelkezésére bocsátott eszközök (internet, e-mail, telefon) használatának ellenőrzésével kapcsolatos érdemi panaszok, konzultációs ügyek is.

Egy munkáltató a munkahelyi internet megfigyeléssel kapcsolatosan kért állásfoglalást. Az ombudsman válaszában kifejtette, hogy a munkavállaló által használt internet hozzáférés során látogatott oldal, továbbá az ebből levonható következtetés az érintett személyes adatainak tekintendő, melyet – mivel az adatkezeléshez a hatályos törvényi rendelkezések nem teremtenek jogalapot – csak akkor ismerhet meg a munkáltatói jogkört gyakorló személy, ha ahhoz az érintett hozzájárult. A munkavállaló rendelkezésére átadott internet hozzáférés használatának a szabályozásakor figyelemmel kell lenni az adatminimalizálás követelményre, vagyis csak azokat az adatokat lehet kezelni, amely a cél megvalósulásához elengedhetetlen amennyiben lehetséges, kerülni kell az adatok kezelését. Ebből következően célszerű a munkavállaló rendelkezésére átadott internet jogosultságot azokra az weboldalakra korlátozni, melyek a munka elvégzéséhez valóban indo-

koltak. Amennyiben a munka jellege miatt a korlátozás nem megvalósítható, a munkavállaló által megnyitott oldalak listázását csak akkor tehetik meg, ha az ellenőrzés tényéről előzetesen az érintettet tájékoztatták.

Az ellenőrzés során személyes adatokhoz csak az ellenőrzésre jogosult vezető munkavállaló juthat hozzá, az adatokat pedig csak az előre meghatározott célból és ideig lehet kezelni.

Arról, hogy az ellenőrzésre jogosult személy mely internet oldalak megnyitásáról szerzett tudomást, az érintettet kérelmére írásban tájékoztatni kell. (800/K/2008) (Lásd még az „Internet” című fejezetben.)

Ez évben a magánszektor munkáltatói adatkezelései közül az érintett munkavállalók személyiségi jogainak oldaláról a leginkább sérelmesnek annak az áruházláncnak a gyakorlata tekintendő, ahol a pénztárosi munkakört ellátó munkavállalót, ha nagyobb összegű (ötezer forintot meghaladó) hiánnyal zárja a napi műszak végét, motozásnak vetették alá, és arra kötelezték, hogy fehérenműre vetközzön le.

A biztos állásfoglalásában rámutatott arra, hogy a magánszféra védelméhez való jog nem csupán az egyén otthonában, vagy szabadidejében, hanem munkahelyén is érvényesül. A munkáltató ezt a jogot csak akkor korlátozhatja, ha arra törvény felhatalmazza, vagy ha arra jogszerű oka van és az érintett a jogkorlátozáshoz önként hozzájárult.

Az Avtv. hatálya alá akkor vonható az eljárás, ha annak során történeteket jegyzőkönyvben, vagy más módon rögzítik, és kezelik. Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. Tekintettel arra, hogy a vagyonvédelem megvalósulásához nem elengedhetetlen a beadványában ismertetett eljárás, az azzal kapcsolatosan létrejövő adatkezelés sérti az érintett személyes adatok védelméhez való jogát.

Az állásfoglalás kiadása után a munkáltató megszüntette a kialakított ellenőrzési gyakorlatát. (1349/P/2008)

Beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához egy nő és azt a gyakorlatot tartotta sérelmesnek, hogy a munkahelyről történő hazamenetelkor a szolgálatban lévő férfi vagyonőr ellenőrizte ruházatát és

csomagjait. Sérelmesnek tartotta továbbá azt, hogy a dolgozók rendelkezésére bocsátott öltözőszekrényeket a munkáltató átvizsgálta.

Az ismertetett gyakorlattal kapcsolatosan a biztos állásfoglalás felhívja a figyelmet arra, hogy a vagyonőr csupán felszólíthatja az érintett csomagja tartalmának bemutatására, maga azonban nem vizsgálhatja át, az érintett ruházatához nem érhet hozzá.

A munkavállalót – többek között a személyes adatai védelmén keresztül – megilleti a magánszféra védelméhez való jog a munkahelyén is, így például vagyonvédelem céljából a munkavállaló által a munkahelyre bevitt értéktárgyait, ruháit, iratait, csomagjait a munkáltató önhatalmúlag nem vizsgálhatja át. (689/P/2008)

A Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal főigazgatója beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához és állásfoglalást kért arról, hogy egyre gyakrabban merül fel igény a speciális rendeltetésű biológiai, neurofizikai reakcióvizsgáló berendezések – hazugságvizsgáló berendezések – alkalmazásának engedélyeztetésére, munkaügyi célból.

Munkaügyi adatkezelések során nem elegendő az érintett hozzájárulásának formai meglétét vizsgálni, figyelembe kell venni a célhoz kötött adatkezelés elvét is. Az adatvédelmi biztos egy korábbi vizsgálata során a poligráf alkalmazhatóságának kérdésével már foglalkozott (354/A/2000.). E vizsgálat azzal a megállapítással zárult, hogy a poligráf alkalmazhatósága csak törvényben megfogalmazott alkotmányos garanciák mellett, és csak a büntetőeljárás keretében fogadható el, melynek célja olyan általános társadalmi érdek, a bűnösség kérdésének a megállapítása, mely indokolja más alkotmányos jogok korlátozását. A civil szférában azonban ilyen alkotmányos érték nem fogalmazható meg, ez okból ilyen eszközök alkalmazása sérti az érintett jogait. (940/K/2008)

Egy munkavállaló a munkahelyén kialakítani szándékozott ellenőrzéshez való hozzájáruló nyilatkozatot tartotta sérelmesnek. A dokumentum úgynevezett inkognitó-tesztekhez való hozzájárulásról szól, melynek értelmében a munkavállalókat próbavásárlások során egy külső megbízott cég ellenőrzi, a beszélgetésekről hangfelvétel készül az érintett munkavállaló tudta nélkül.

A munkáltatók az általuk nyújtott szolgáltatás hatékonyságának növelése érdekében egyre sűrűbben veszik igénybe a külső minőségellenőrzéssel foglalkozó cégek szolgáltatásait, így a próbavá-

sárlást. Ezen eljárással kapcsolatosan azonban szükséges kiemelni azt, hogy az ellenőrzés általában a munkáltató szolgáltatásának a minőségére terjed ki, és csak másodlagosan a munkavállalók magatartására. Ez utóbbiról készülhet jellemzés, mely azonban nem járhat az érintett jogainak korlátozásával. (865/P/2008)

Az adatvédelmi biztos állást foglalt annak a vállalkozásnak a tevékenységével kapcsolatosan is, amely azzal reklámozta magát, hogy vállalja, hogy a szerződő fél vállalkozásába beépülve jelentéseket tesz annak működéséről, a munkavállalók magatartásáról. A beépült személy anonimitása teljes, az ajánlatot tevő garantálja, hogy a megfigyelés idejére a munkatársa barátja, bizalmasa lesz a megfigyelt személyeknek, akik a megfigyelésről nem tudnak.

Az ombudsman a beépülésre, és belső jelentésre tett ajánlatot jogsértőnek minősítette, mely sérti a személyes adatok védelméhez való jogot. (1189/K/2008)

Az elmúlt években több olyan beadvány is érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben a munkáltatók abban a kérdésben kértek állásfoglalást, hogy milyen adatvédelmi feltételekkel lehet a tulajdonosi érdekeltségek okán kapcsolódó vállalatcsoportokon belül a munkavállalók személyes adatait továbbítani. Az adattovábbítás elsődlegesen a vállalatcsoporton belül, az anyavállalat felé irányul (melyek esetenként az Európai Gazdasági Térségen kívüli adatkezelést eredményez), de gyakori az is, hogy egyes régióként (például Európában) alakítják ki az adatbázisokat. A központosított nyilvántartásának célja, és a kezelt adatok tartalma az adatkezelő által meghatározott feltételek alapján eltérő.

A korábbi adatvédelmi biztosi állásfoglalások alapján, az ilyen adatkezelésekkel kapcsolatosan a Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 3. § (4) bekezdését kell alkalmazni, melynek értelmében a munkáltató a munkavállalóról – törvényi rendelkezés hiányában – csak akkor továbbíthat személy adatot, ha ahhoz az érintett dolgozó hozzájárul. Az Avtv. 9. §-a alapján továbbá, ha az adattovábbítás az Európai Gazdasági Térségen kívülre történik, a munkavállalónak „kifejezett” formában kell megadni a hozzájárulást, vagyis az érintett figyelmét külön fel kell hívni arra, hogy az adatokat olyan térségbe továbbítják, melynek jogszabályi háttere az Európai Unió által megkívánt adatvédelmi követelményeknek nem tesz eleget.

Az Európai Unió 95/46/EK számú adatvédelmi irányelve az Avtv. által meghatározott adatkezelési jogalapkornál szélesebb körben teszi lehetővé a személyes adatok kezelését. Ennek alapján pedig több tagállamban is az a gyakorlat alakult ki, miszerint a vállalatcsoporton belüli adattovábbítás előfeltétele a vállalat által megalkotott belső adatvédelmi szabályzat, szerződés, melyben az adatkezelő vállalja a személyes adatok megfelelő védelmét az egész vállalatcsoporton belül. E szabályzat megléte esetén – valamint annak tagállami adatvédelmi biztos vagy hatóság általi jóváhagyását követően – az érintett munkavállalók hozzájárulásának a beszerzése nem szükséges.

A munkavállalók adatainak vállalatcsoporton belüli adattovábbításával kapcsolatosan az adatvédelmi biztost helyettesítő állampolgári jogok országgyűlési biztosa hivatalból vizsgálatot indított, melynek során kérdőív keretében több magyarországi vállalatot keresett meg, amelyek korábban már jelezték, hogy a munkavállalók adatait továbbítják egy központosított munkaügyi adatbázisba. A beérkezett válaszok feldolgozása, valamint az adatvédelmi biztosi álláspont kidolgozása folyamatban van. (1154/H/2008)

Több beadvány is érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához az év elején megszervezett vasutassztrájkjal kapcsolatosan.

A beadványok szerint, a sztrájkot szervező szakszervezet a sztrájk ideje alatt munkát végző dolgozók adatait saját honlapján nyilvánosságra hozta. A biztos állásfoglalásában felhívta a szakszervezet vezetésének a figyelmét arra, hogy az érintettek előzetes hozzájárulásának a hiányában – különösen a negatív megjegyzésekkel, például, „sztrájkjtörökként” bemutatva – az érintettek adatait közzétenni a szakszervezet által üzemeltetett honlapon nem jogszerű. (189/P/2008, 205/P/2008)

A közszektor munkaügyi adatkezelései közül szükséges kiemelni az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál (APEH) a közszolgálati jogviszony létesítését megelőző pszichikai alkalmassági vizsgálatokról szóló 29/2008. (XI. 7.) PM rendelet alkalmazásával kapcsolatos biztosi vizsgálatot.

A hivatkozott rendelet 6. §-a értelmében kizárt – egyebek mellett – azon személy meghatározott munkakörben való alkalmazása, aki pszichiátriai kezelés alatt áll, illetve „*akinél valószínűsíthető olyan*

pszichiátriai betegség fennállása, amely a munkahelyi beilleszkedést, a hatékony munkavégzést akadályozza.”

E rendelkezések ellentétesek az élethez és az emberi méltósághoz, valamint a személyes adatok védelméhez való alkotmányos jogokkal, mivel a meghatározott cél (egy közigazgatási szerv törvényes működése) elérése érdekében olyan feltételt állít a közszolgálati jogviszonyt létesíteni kívánóval szemben, mely a cél elérése szempontjából irreleváns és arra nem alkalmas. A szabályban megnyilvánuló jogkorlátozás ennél fogva nem felel meg az Alkotmánybíróság által kialakított „szükségesség-arányosság tesztnek”, így a rendelkezés az Alkotmányba ütközik.

Az Avtv.-be foglalt jogalap azonban nem elegendő az adat kezeléséhez: az adatkezelés törvényes célját minden esetben vizsgálni kell. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Az a tény, hogy valaki pszichiátriai kezelés alatt áll, még nem jelenti azt, hogy közszolgálatba lépése az érintett közigazgatási szerv törvényes működését bármilyen módon befolyásolná. Hasonlóképpen sérti az emberi méltóságot az, ha valakit egy „valószínűsíthetően” fennálló betegség miatt zár ki a jogszabály adott feladat ellátásából.

A biztos felhívta a pénzügyminisztert arra, hogy a fenti okok miatt a rendeletet vonja vissza. (1833/J/2008)

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 2008. január 1-jétől úgy módosult, hogy a menetlevélnek, illetve a fuvarlevélnek tartalmaznia kell többek között a használatba vevő személy nevét, születési idejét, születési helyét, lakcímét, továbbá a használatba vevő személynek a gépjármű vezetésére jogosító engedélye számát. Ezen rendelkezések bevezetése részét képezi egy olyan igazgatási bírságolási rendszer jogszabályi bevezetésének, amely alapján a gépjármű üzemben tartója objektív alapú felelősséget visel az általa üzemeltetett gépjárművel elkövetett közlekedési szabályszegésekért. Mivel a Kkt. ezen új rendelkezései alapján bírságot a 2008. május 1-jét követően elkövetett szabályszegések tekintetében lehet kiszabni, számos cég ettől az időponttól kezdve kérte ezen adatok feltüntetését munkavállalóitól a menetlevélen.

A fenti gyakorlatot számos, a Magyar Postánál dolgozó gépjárművezető kifogásolta annak okán, hogy ily módon személyes adataikról olyan munkavállalók is tudomást szerezhettek, akik munkavégzésük során adminisztratív, illetve ellenőrzési feladatot végeznek az általuk végzett munkafeladatok vonatkozásában.

Az adatkezelésnek a fentiek alapján tehát van törvényes jogalapja, mindazonáltal az ügyben az adatvédelmi biztos konzultációt kezdeményezett a gyakorlati tapasztalatokról, és számos céget megkeresett, így a Magyar Telekom Nyrt.-t és a Volánbusz Zrt.-t is. Mindkét cégnél a gépjárművezető nevét és egy belső, ún. munkaügyi azonosító kódot, illetőleg egyedi SAP azonosító számot kell feltüntetni a menetlevélen, amely személyes adatok birtokában minden esetben pontosan rekonstruálható, hogy adott időpontban mely munkavállaló vezette az érintett járművet. Tekintettel a fuvar- és menetlevél tartalmának céljára, valamint arra, hogy a célhoz kötöttség és az adatbiztonság elve így érvényesül maradéktalanul, az adatvédelmi biztos megfelelő értelmezésnek tekinti a két cég által alkalmazott eljárást. A fentiekre tekintettel a Magyar Posta Zrt.-nek e tárgyban írt állásfoglalásában javasolta az adatvédelmi biztos, hogy térjenek át a kódszám (törzsszám, SAP szám) alkalmazására, valamint javaslatot tett a jogalkotó felé, hogy a Kkt. következő módosítása során vegyék figyelembe az adatbiztonsági szabályok maradéktalan érvényesülése érdekében, hogy a Kkt. által előírt adatsor pótolható egy kódszámmal, amely kódszám segítségével utólag a fenti személyes adatok egyértelműen megállapíthatóak. (758/P/2008, 823/P/2008, 1214/P/2008)

Bíróságok

Az elmúlt évek beadványai ráirányították a figyelmet arra, hogy egyre nő az igény a bíróságok tevékenységét tükröző határozatok megismerésére. Ezzel párhuzamosan számos esetben kifogásolják az iratok egészét érintő, az akták teljes nyilvánosságát főszabályként tiltó rendelkezést, illetve az egyes eljárásokban az adatvédelem nem megfelelő szintjét. Ez az a terület, ahol elkerülhetetlennek látszik az információs jogok két ágát alkotó adatvédelemnek, illetve a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jognak egységes és önálló szabályozása a bírósági adatkezelésben. Ezt támasztja alá, hogy míg egyes beadványo-

zók (újságírók, magánszemélyek) a határozatok megismerhetőségében, nyilvánosságra hozatalában látják az állampolgári jogok érvényre jutását (tájékoztatáshoz való jog), addig mások (főként magánszemélyek) a bírósági eljárásban résztvevő személyek személyiségi jogainak védelme érdekében fordulnak hivatalomhoz.

Egy panaszban a bírósági határozatok közzétételét kifogásolták az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (Eitv.) végrehajtásával összefüggésben. A Bírósági Határozatok Gyűjteménye létrehozásának fő célja az adatokhoz való hozzáférés és az adatok közötti keresés lehetőségének biztosítása. Ez a cél azonban nem kellőképpen teljesül. Az adatvédelmi biztos a 2006-ban kiadott, a jogszabályok közzétételéről szóló ajánlásában szükségesnek tartotta az Eitv. módosítását annak érdekében, hogy az a rendelkezésre álló mindenkori legmagasabb technikai, informatikai színvonalon és a felhasználó számára a legelőnyösebb módon garantálja a hazai joganyag elektronikus gyűjteményének használatát. Az Eitv. felülvizsgálatának szükségességéről a biztos tájékoztatta az igazságügyi és rendészeti államtitkárt, azonban az Eitv. ilyen átfogó módosítása még nem történt meg, így a bíróságok számára továbbra is nagy nehézséget okoz a határozatok anonimizálása. Az Eitv.-ből következő, a bíróságokra vonatkozó közzétételi kötelezettséggel kapcsolatban felmerülő elméleti és gyakorlati kérdésekről az iroda folyamatosan konzultál az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalával. (929/K/2008)

Egy konkrét határozat nyilvánosságával foglalkozott az a beadvány, amelyben a beadványozó azt kérdezte, hogy közérdekből nyilvános adatnak minősül-e a kőbányai önkormányzat képviselő-testülete egyik tagjával szemben, büntetőeljárásban hozott ítélet. A biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy ha törvény személyes adat nyilvánosságáról rendelkezik, akkor ez az adat közérdekből nyilvános adatnak minősül. Ilyen közérdekből nyilvános adatkört tartalmaz az adatvédelmi törvény 19. §-ának (4) bekezdése is, mely szerint – ha törvény másként nem rendelkezik – közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata. Amennyiben tehát az adott személy közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében jár el, és e feladatkörének ellátásával kapcsolatba hozható a bűncselekmény, illetve az ítéletben foglaltak, akkor ezek az információk a törvény rendelkezésének megfelelően nyilvánosak. Az Eitv. elrendeli az anonimizált bí-

rósági határozatok közzétételét, azonban a közzétett határozatból nem kell törölni a közfeladatot ellátó személy nevét, beosztását, ha az eljárásban közfeladatának ellátásával összefüggésben vett részt. A biztos álláspontja szerint az önkormányzati képviselők közfeladatot ellátó személyeknek tekintendők, így elmondható, hogy nincs jogi akadálya annak, hogy a képviselő-testület tagjai az ítéletet megismerjék. Abban az esetben azonban, ha az ítélet más személyek személyes adatait is tartalmazza, akkor a szöveget e vonatkozásban anonimizálni kell. (759/K/2008)

Az igazságszolgáltatás folyamatában is kiemelt jelentőséggel bír a személyes adatok védelme, illetve a közérdekű adatok nyilvánossága. Ezt mutatja az is, hogy a bíróság mint adatkezelő több alkalommal fordult az adatvédelmi biztoshoz útmutatást kérve a bíróság részére történő adatszolgáltatással, valamint a sajtó tájékoztatásával kapcsolatban.

A bíróságok adatkérésével kapcsolatos az a beadvány, melyben a Mosonmagyaróvári Városi Bíróság bírása kért állásfoglalást arra vonatkozóan, hogy helyesen értelmezi-e egy hírközlési szolgáltató a hatályos törvényt, amikor egy büntetőügyben megtagadta a 2008. március 14-e előtt keletkezett távközlési adatok kiadását. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy az adatokhoz való hozzáférést ugyan a törvény alapján az illetékes hatóságok számára (bíróságnak) lehetővé kell tenni, ez a hozzáférés azonban időben korlátozott. Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény módosításáról szóló 2007. évi CLXXIV. törvényben az adatok megőrzésére vonatkozó szabályok 2008. március 15-i hatállyal módosultak. A módosítás nyomán törvény szerint bűnüldözési, nemzetbiztonsági és honvédelmi célból az adatok a korábbi három év helyett már csak egy évig állnak rendelkezésre az illetékes hatóságnak, szervnek, így az elektronikus hírközlési szolgáltató a törvényben előírt adatmegőrzési idő elteltével az adatok továbbítására már nem kötelezhető, sőt annak megtagadására köteles. Az érintett magánéletének és személyes adatai védelméhez való jogára tekintettel a törvényes időtartam elteltével ezek az adatok *de iure* „nincsenek.” A technológia által kínált lehetőség nem jelent jogalapot az adatok felhasználásához, még akkor sem, ha az adatok *de facto* még a rendszerben megtalálhatók. A szolgáltató tehát maga is csak időbeli korlátok között kezelheti az előfizető/felhasználó adatait, és a törvényben meghatározott idő elteltével az adatokat törölni köteles. Ellenkező esetben a készletező

adatgyűjtést folytat, ami az Alkotmánybíróság 15/1991. (IV. 13.) határozata szerint alkotmányellenes. (720/P/2008, 932/P/2008)

Szintén bíró fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához azzal a kérdéssel, hogy újságírói megkeresésre a bíróság kiadhatja-e meghatározott természetes személyek büntetett előéletre vonatkozó adatait. A biztos állásfoglalásában felhívta a figyelmet arra, hogy különleges adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy egyéb esetekben azt törvény elrendeli. A törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát. Minden egyéb esetben a nyilvánosságra hozatalhoz az érintett hozzájárulása, különleges adat esetében írásbeli hozzájárulása szükséges, kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg. A nyilvánosság tájékoztatását – a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott eseteken kívül – meg kell tagadni, ha az veszélyezteti az eljárás eredményes lefolytatását, továbbá akkor is, ha az ártatlanság vélelmét és az állampolgárok személyhez fűződő jogait sértené, illetőleg ha az állami, szolgálati, üzemi (üzleti) vagy magántitkot sért, és a titoktartási kötelezettség alól az arra jogosult szerv vagy személy nem adott felmentést. Ezen jogszabályi rendelkezések szerint a kért személyes adatok kiadását törvény nem támogatja, azokat csak az érintett személyek beleegyezése alapján szolgáltathatja a bíróság. (129/P/2008)

Számos olyan panasz érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához az utóbbi időben, amelyben a beadványozók azt kifogásolták, hogy a polgári peres jogvitában az egyik fél jogalapjának bizonyítására olyan adatlapokat csatolt, amelyekből a perben nem szereplő harmadik személyek személyes adatai is megismerhetők, és ezeket az adatlapokat a bíróság továbbította a perben szereplő másik félnek.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy a Polgári perrendtartásról szóló törvény rendelkezései szerint a bíróság jogszerűen küldte meg az alperesnek a kereseti kérelem mellékletét. Mindazonáltal a többi, a csatolt irat másolatán szereplő természetes személy adatai továbbításának nincsen törvényes jogalapja. Tekintettel ugyanis a célhoz kötött adatkezelés elvére, valamint az adatbiztonság elvére, a felperes képviselőjének, valamint a bíróságnak is gondoskodnia kellett volna arról, hogy ne kerülhessenek a peres feleken kívül más állampolgárok személyes adatai a panaszoshoz. A beadványokkal kapcsolatban a biztos javaslatot tett az érintett ügyvédi irodáknak,

valamint az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (a továbbiakban: OIT) elnökhelyettesének, hogy a kifogásolt gyakorlatot módosítsák akként, hogy az ügyben érintett peres fél adatán kívül ne kerülhessen más állampolgár személyes adata a bírósághoz, illetve más, az adatot megismerni nem jogosult személyhez, hatósághoz. Az vizsgálat kapcsán a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke a módosítás szükségességéről tájékoztatást küldött az ügyvédi kar tagjainak, és az OIT elnökhelyettese is megküldte az ügyben kiadott állásfoglalást valamennyi ítélőtábla és megyei bíróság elnöke részére is. (1153/P/2008, 1605/P/2008, 1674/P/2008)

Végül érdemes megemlíteni azt az esetet, ahol a panaszos arról kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy jogszerű-e az eljárás, mely szerint a szülői felügyeleti jog gyakorlására való jogosultság igazolásához bizonyos szervek a gyermek elhelyezéséről szóló határozatot kérik.

A panaszos különböző eseteket jelölt meg arra, amikor a felügyeleti jogról szóló határozatot különféle szervek, intézmények „bekérik”. Ezen esetek mindegyike külön elbírálást igényel; hogy milyen eljárásban, milyen igény elbírálásához, konkrétan minek az igazolására kérik a határozatot. Minden esetben vizsgálni kell, hogy az eljáró szervnek, vagy intézménynek van-e törvényi jogosultsága arra, hogy a határozatot (az abban lévő személyes adatokkal együtt) kezelje. Adatvédelmi szempontból olyan megoldás támogatható a szülői felügyeleti jog igazolására, amelyhez nem szükséges a felügyeleti jogról szóló bírósági határozat bemutatása. Ilyen lehet pl. az ítéletről készített kivonat, vagy egy olyan, a bíróság által kiadott „igazolás”, amely csak azokat a személyes adatokat tartalmazza, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő felügyeleti jogosultságát az adott eljárásban igazolni tudja. (1161/K/2008)

Oktatásügy

A korábbi évekhez képest 2008-ban ugyan csökkent az oktatási intézmények adatkezelését érintő beadványok száma, ám a beadványokban érintett adatkezelők sokszínű képet mutatnak a bölcsődétől egészen a felsőoktatási intézményekig. A technika és az informatika fejlődése az oktatásügy szereplőinek adatkezelését néhány éve elérte, ám a bölcsődék, óvodák webkamerás megfigyelésének kérdése, valamint a

nemzetbiztonsági hivatal adatigénylése egy oktatási intézménytől az idén merült fel először.

Több szülő, óvodai vezető, sőt a webkamera rendszer kiépítésében érdekelt vállalkozó kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását abban a kérdésben, hogy jogszerű-e, ha óvodákban, bölcsődékben webkamerát helyeznek el, amely egy jelszóval védett weboldalra közvetíti a képeket és a szülők ezen keresztül megfigyelhetik gyermekeiket.

Állásfoglalásában az adatvédelmi biztos leszögezte, hogy még hallgatólagosan sem támogat egy olyan koncepciót, melynek célja, hogy az óvodákat, illetve bölcsődéket akár csak megfigyelési funkcióval is működő kamerákkal lássák el. Ennek kimondásakor azt a jogpolitikai megfontolást vette figyelembe, mely szerint a kamerás megfigyelés elterjedése a magánszféra elfogadhatatlan és indokolatlan zsugorodásával járna. A képfelvevő berendezések elhelyezése a gyermekek viselkedését, személyiség-fejlődését károsan befolyásolhatja, továbbá azt is eredményezheti, hogy később, a kamerák látóköréből kikerülve azt tegyen, amit akar, hiszen ott „senki” nem látja. Aggályosnak tartotta a biztos azt is, hogy például betegség esetén a kamerák által közvetített képen keresztül arra egyértelműen jogosulatlan személyek is indokolatlan mértékben betekintést nyerhetnek a gyerekek egészségügyi állapotába. Ilyen helyzetekben fokozottan indokolt, hogy az érintettek személyes adatai kezelésével összefüggésben különleges érzékenységgel járjanak el, ennek megfelelően az internetes felületre történő képtovábbítás – még ha az csak szűk körben válik is elérhetővé – a gyermekek személyiségi jogainak jelentős sérelmével járhat.

Problémát jelenthet az is, hogy a bölcsődében vagy óvodában a szülő egy-egy megnyilvánulása adott esetben a közvetített képen keresztül téves következtetés levonására adhat okot, másfelől a gyermek és szülő közötti kapcsolat olyan bensőséges viszony, mely nem tartozik senki másra, vagyis a „megfigyelés” megengedhetetlen beavatkozást jelentene a család magánszférájába.

A pedagógusok esetében a kamerás megfigyelés lehetőséget ad a gyermekfelügyeleti intézmények vezetői számára a rendszeres ellenőrzésre. Ez egyrészt szintén sérti az érintett dolgozók személyiségi jogait, másrészt az állandó „megfigyeltség-érzés” hátráltatja a gondozók természetes viselkedését, a gyermekkel való gondtalan és felhőtlen kapcsolat kialakítását.

Végezetül az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség elvére figyelemmel az adatvédelmi biztos úgy foglalt állást, hogy az elérni kívánt célok megvalósításához a kamerás megfigyelés szükségtelen és aránytalan beavatkozást jelentene a képfelvevő berendezésekkel felszerelt intézményekben elhelyezett gyermekek, szüleik, illetve az ott dolgozó személyek magánéletébe. (1637/K/2008)

Egy vidéki általános iskola igazgatója abban az ügyben kért állásfoglalást, hogy kiadhatja-e az iskola alkalmazottainak személyes adatait a Nemzetbiztonsági Hivatalnak. Továbbá, mivel a városba települő külföldi állampolgárságú családok gyermekeit iskolájuk fogja oktatni és ezért az iskola kiemelt védelemben részesül, az NBH kérte, hogy a jövőben együttműködésük során biztonsági szempontból adjon az iskola igazgatója tájékoztatást az iskola tanulóinak, alkalmazottainak mentális gondjairól, családi és egyéb természetű problémáiról.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy a Nemzetbiztonsági Hivatal feladatait, jogkörét és adatkezelésének szabályait a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény (Nbtv.) határozza meg. Az Nbtv. 40. § -ának (1) bekezdése igen széleskörű adatkérési jogkört biztosít az NBH számára. A biztos úgy értelmezte a törvény rendelkezéseit, hogy az NBH csak akkor nem lenne jogosult a közalkalmazotti nyilvántartásból adatot igényelni, ha azt a Kjt. vagy más törvény kifejezetten kizárná. Ezért az adatigény teljesítésének nem akadályozza az, hogy a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény nem nevesíti az NBH-t a közalkalmazott nyilvántartásból adatátvitelre és betekintésre jogosultak között.

A személyes adatokra vonatkozó felvilágosítás csak a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénnyel (Avtv.) összhangban adható. Az Avtv. 3. § (1) bekezdés b) pontja szerint személyes adat kötelező kezelését – ide értve a személyes adat továbbítását is – törvény, illetve törvény felhatalmazása alapján, abban meghatározott körben önkormányzat rendelete írhatja elő. Az Nbtv. a nemzetbiztonsági szolgálatok felvilágosítás kérésével összefüggésben nem ír elő felvilágosítási kötelezettséget más adatkezelők számára. A beadványban említett hivatásbeli titkok (a tanulók és családtagjaik mentális gondja, problémái stb.) titoktartási kötelezettség alá esnek a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2. számú melléklete „Adatkezelés a közoktatási intézményekben” című részének 1. pontja alapján. Az ismertetett szabályok értelmében a pedagógiai titkokra vonatkozó felvilágosítás a törvény szerint nyilvános személyes adatokon (például a közalkalmazott neve, besorolása), to-

vábbá a köztudomású személyes adatokon kívül nem adható az érintett kifejezett hozzájárulása nélkül. (1432/K/2008)

Egy egyetemi hallgató azt kifogásolta, hogy a felsőoktatási intézményben, ahol tanul, az egyik tanár a félévközi zárthelyi dolgozatok eredményeit a hallgatók neveivel együtt az interneten, egy mindenki számára hozzáférhető táblázatban közzétette, és azt az érintettek tiltakozása ellenére sem távolította el a honlapról.

Az egyetemi hallgató neve és vizsgaeredménye személyes adatnak minősül, amely az adatvédelmi törvény 3. § értelmében csak akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy ha azt törvény elrendeli. A panaszos által ismertetett esetben nincs olyan törvény, amely előírná az egyetem illetőleg az oktató ilyen adatkezelését, ennél fogva a dolgozatok eredményeinek közzététele csak a hallgatók önkéntes, tájékozott és határozott hozzájárulása esetén lehetséges. Mindazonáltal a hallgatók ritkán érzik magukat az oktatóval egyenrangú félnek, ezért a hozzájárulás önkéntessége gyakran csorbát szenved. Az alkotmányos alapelvek maradéktalan érvényesülése érdekében az alapjog bármely korlátozása során a lehetséges legkisebb sérelmet okozva kell eljárni. A hallgatók tájékoztatására – jegyeik nyilvánosságra hozatala helyett – az adatvédelmi biztos az egyetemi információs rendszer (Neptun, ETR stb.) használatát tartja helyes gyakorlatnak, melynek során mindenki csak a saját érdemjegyét ismerheti meg. (1779/P/2008)

Az egyik egyetem hallgatói önkormányzata azt sérelmezte, hogy egy általa létrehozandó hallgatói adatbázishoz szükséges személyes adatok (e-mail címek) a HÖK részére történő átadásához az egyetem rektora nem járult hozzá.

Válaszában a biztos kifejtette, hogy a hallgatók e-mail címe személyes adatnak minősül. Ezt az adatot törvényi felhatalmazás hiányában csak az érintettek hozzájárulása alapján szabad kezelni, a kívánt adatbázis csak ilyen módon állítható fel. E hozzájárulásnak kifejezettnek és határozottnak és megfelelő tájékoztatáson alapulónak kell lennie.

A biztos egyetértett az egyetem rektorának azzal az álláspontjával, amely szerint a HÖK által megfogalmazott célok eléréséhez nem szükséges személyes adat kezelése. A továbbítani tervezett felhívások, információk feltehetően az elektronikus tanulmányi rendszerben is elhelyezhetők anélkül, hogy ahhoz személyes adatot kezelnének. Valószínű, hogy ha a hallgatók tudomást szereznek arról, hogy a rendszerből fontos információkat lehet szerezni, gyakrabban fogják azt használni. Végezetül a biztos arról is tájékoztatta a beadványozót,

hogy adatvédelmi nyilvántartási azonosító kiadása nem jogalap az adatkezelésre, így annak kibocsátásával sem lehet elkerülni az érintetteknek az adatkezeléshez való hozzájárulását. (1449/K/2008)

Szintén a személyes adatok átadásának kérdését érintette az egyik felsőoktatási intézmény képviselőjében eljáró ügyvéd, amikor azt kérdezte, hogy az oktatási intézmény küldhet-e a hozzá jelentkezett tanulóknak bemutatkozó levelet, amennyiben a hallgatók jelentkezési adataihoz az OKM Educatio Kht. által kezelt „GÓLYA” rendszeréből jutott hozzá.

A biztos állásfoglalás szerint a felsőoktatási intézmény a felvételi eljáráshoz szükséges adatokat kezeli az eljárás céljából. Ettől eltérő adatkezeléshez – a célhoz kötött adatkezelés követelményének megfelelően – az érintett hozzájárulása szükséges. Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény értelmében elektronikus hirdetést csak annak szabad küldeni, aki ahhoz előzetesen hozzájárult. Rendelkezik a törvény arról is, hogy nem minősül hirdetésnek az, ha az intézmény csak az új információk forrásának elérhetőségét közölné a jelentkezőkkel.

A küldemény tartalmának megítélése nem tartozik az adatvédelmi biztos hatáskörébe. Az elektronikus hirdetéssel kapcsolatos felügyeleti eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező Nemzeti Hírközlési Hatóság vizsgálja eljárásában, hogy a küldemény elektronikus hirdetésnek minősül-e vagy sem. A fentiek alapján a levél tárgya szerint döntendő el, hogy azok jogszerűen elküldhetők-e.

Amennyiben hagyományos postai úton kívánják küldeményüket elküldeni, úgy a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény rendelkezéseire kell figyelemmel lenni. E törvény értelmében kapcsolatfelvétel céljából kezelhető annak az érintettnek az adata, akivel korábban az adatkezelő szerv kapcsolatban állt (üzletfél, támogató). Amennyiben a kapcsolat nem üzleti jellegű volt, úgy reklám célú küldemény csak az érintett előzetes tájékoztatásával küldhető. Ha az érintett tiltakozik adatai kezelése ellen, úgy adatait tilalmi listára kell tenni és azokat ilyen célra többet nem szabad használni. (779/K/2008)

Egy gimnázium igazgatója abban kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy rendőrségi megkeresésre kiadhatja-e egy volt érettségizett osztály teljes adatsorát, illetve, hogy kérésüknek megfelelően kikereshető-e az iskola teljes tanulói névsorából az, hogy létezik-e egy általuk megnevezett édesanyának a neve.

Amint azt már bemutattuk, a kérést csak pontosan megjelölt adatköréről, a célhoz kötött adatkezelés alapelveinek megfelelően szabad teljesíteni.

Az Avtv.-ben meghatározott célhoz kötött adatkezelés és a cél eléréséhez szükséges legkevesebb adat felhasználása elvének, illetve a Be. megkeresésekre vonatkozó rendelkezéseinek figyelembe vételével az iskola egy teljes volt érettségizett osztályának adatsora a rendőrségnek nem adható ki. A rendőrségi megkeresés teljesíthető, ha az a törvényi előírásoknak megfelel, így abban pontosan megjelölik, hogy melyik tanulóra nézve, milyen adatokat és milyen célból kérnek. Arra a kérdésre, hogy az iskola teljes tanulói névsorából kikereshető-e, hogy létezik-e egyáltalán a rendőrség által megnevezett édesanyának a neve, a biztos véleménye szerint nem az iskola a megfelelő intézmény, aki ennek a megkeresésnek eleget tudna tenni. Ilyen ügyekben illetékes szerv például a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala. (1768/K/2008)

Az egyik főiskola docense egy különleges ügyben kérte a biztos állásfoglalását. Egy volt hallgatójuk azzal a kéréssel kereste meg a főiskola záróvizsga csoportját, hogy a 2004-ben megszerzett oklevelét a nevének és a nemének megváltoztatása miatt cseréljék ki.

A biztos válaszában azt a megoldást javasolta, hogy a főiskola kérje be az érintett személytől azt a dokumentumot, mely jelenlegi és korábbi személyének azonosságát igazolja, és ennek alapján állítson ki a diplomáról egy másodlatot. A személyes adat kezelése ebben az esetben a törvény szerint nem kifogásolható, hiszen az eljárás az érintett kérelmére indult. Az új névre kiadott dokumentum pedig alkalmas az érintett végzettségének igazolására. (199/K/2008)

Távközlés

A tárgyévben jelentős számban érkeztek olyan panaszok az Adatvédelmi Biztos Irodájába, amelyek a távközlési hálózatokon keresztül küldött kéretlen reklámokat kifogásolták. Ezek a nem kívánt üzenetek általában politikai pártoktól, vallási szervezetektől, de leginkább közvé-

lemény-kutató, vagy közvetlen üzletszerzéssel foglalkozó cégektől érkeztek.

Ennek az ügýtípusnak az egyik jellemző példája, amikor a politikai pártok a választásokat, népszavazásokat megelőző kampányidőszakban az automatikus hívórendszerek igénybevételével bonyolított hívásaikkal számos esetben megsértették az állampolgárok magánszférához való jogát. A panaszok kivizsgálása érdekében már a korábbi adatvédelmi biztos is vizsgálatokat folytatott le, és tájékoztatást kért a pártok illetékeseitől. Ennek eredményképpen a következő választ kapta. Az automatikus hívórendszerek segítségével megvalósított kapcsolatfelvétel módszerét alapvetően kétféleképpen alkalmazzák a pártok. Az egyik megoldás során korábbi, nyilvános adattárakban szereplő telefonszámok közül válogat a gép, míg a másik eljárásban a számítógép nyilvános adattárak felhasználása nélkül, tisztán véletlenszerűen képez telefonszámokat a rendelkezésre álló számtartomány alapján. Az utóbbi módszer, amennyiben a rendszer a tájékoztatás közben, vagy azt követően személyhez kapcsolható adatokat, információkat nem rögzít, személyes adatkezeléssel nem jár. Emellett azonban a véletlenszerű számgenerálás útján megvalósuló kapcsolatfelvétel magában rejt annál nagyobb kockázatot, hogy titkos telefonszámokat is tárcsáz a központ. A pártok közlése szerint a telefonos megkeresések kapcsán névhez társítva nem tároltak „nyomógombos” válaszadásból nyert információkat. Ennek ellenére az adatvédelmi biztos indítványozta a pártoknak, hogy a kampányok során biztosítsák azt, hogy az állampolgárok információs önrendelkezési jogukat teljesebben érvényesíthessék, a magánszférájukat pedig tartsák tiszteltben. (159/P/2008)

Más a helyzet abban az esetben, ha valaki az előfizetői szerződés megkötése során megtiltotta, hogy személyes adatai az előfizető névjegyzékben (tudakozó, telefonkönyv) szerepeljenek, és ennek ellenére közvélemény-kutatás, közvetlen üzletszerzés céljából felhívják telefonon. Ebben a helyzetben ugyanis az adatkezelő eljárása jogellenes, hiszen a törvény lehetőséget ad az előfizetőknél arra, hogy úgy nyilatkozzanak, hogy nem kívánnak ilyen közléseket fogadni. Az ilyen esetekben az adatvédelmi biztos felhívja a panaszosok figyelmét arra, hogy az adatkezelő ellen bírósághoz is fordulhatnak. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályokban foglaltaknak megfelelt, az adatkezelőnek kell bizonyítania. Ezen a lehetőségen túl a jogszabályok

a Nemzeti Hírközlési Hatóság számára biztosítanak megfelelő jogi eszközöket és szankciórendszert a kéretlen elektronikus hirdetések elleni „küzdelemhez”. E hatóság az ügy súlyánál fogva mérlegeli, hogy mennyiben és milyen összegben tartja indokoltnak a bírság kiszabását. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában a jogsértő adatkezelőt mindenekelőtt a jogsértés megszüntetésére szólította fel. (561/P/2008, 1258/K/2008)

Szintén számos olyan jellegű panasz érkezik az adatvédelmi biztos irodájába, ahol a szolgáltató valamilyen motivációs tényezőt (nyeremény, ingyenes e-mail fiók) helyez kilátásba úgy, hogy az adatkezelés valódi célja, az adatszolgáltatás háttérbe szorul. Tekintettel arra, hogy az ilyen esetekben a motivációs tényezőre nagyobb hangsúlyt helyeznek az érintettek, az adatszolgáltatás önkéntessége a teljes körű tájékoztatás hiánya miatt vitatható. Az adatvédelmi törvény alapján az érintettet egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről. A tájékoztatásnak ki kell terjednie arra, hogy milyen cél érdekében van szükség az ilyen részletes adatkör felvételére, kezelésére, milyen szervek, személyek részére történik az adat továbbítás és mely adatokra nézve, mennyi ideig kívánják az adatokat kezelni, valamint milyen jogok és jogorvoslati lehetőségek illetik meg az érintettet. A vizsgált ügyekben az adatszolgáltatás önkéntességét egy sajátos motiváló tényező befolyásolja: egy tárgynyeremény, ingyen sms, vagy tárhely kilátásba helyezése sarkallja az érintetteket személyes adatainak megadására. Önmagában az ilyen jellegű motiváció adatvédelmi szempontból nem kifogásolható, amennyiben az önkéntes hozzájárulás minden – törvényben meghatározott – eleme biztosított. Az adatgyűjtés nyereményjátékkal, vagy akár ingyenes tárhellyel, sms-ekkel való összekapcsolása jogszerűen történik, amennyiben az önkéntes hozzájárulást megfelelő tájékoztatás előzte meg. (1731/P/2008, 344/P/2008, 132/P/2004, 651/P/2005, 970/H/2008)

Szintén gyakori problémát jelent a távközlési szolgáltatók esetében a bűnüldözési, nemzetbiztonsági és honvédelmi célú adatmegőrzési kötelezettség, illetve ezen adatok kiadása az illetékes hatóságok számára. Az adatokhoz való hozzáférést az illetékes hatóságoknak lehetővé kell tenni, ez a hozzáférés azonban időben korlátozott. A 2008 márciusi törvénymódosítást követően a fentebb említett célból az adatok az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 159/A. § (3) be-

kezdése alapján egy évig állnak rendelkezésre, és ezt követően a szolgáltató az adatok továbbítására nem köteles, függetlenül attól, hogy az adatok valamilyen módon (más célt szolgáló adatkezelésben, vagy technológiai sajátosságokból adódóan) még rendelkezésre állnak. (Lásd még a „Bíróságok” fejezetben.) (1204/K/2008, 1534/K/2008, 932/K/2008)

Évről évre visszatérő kérdés, hogy a szolgáltató továbbíthatja-e a hívó fél adatait a hívott félnek, ha zaklatás gyanúja merül fel.

Az előfizetői szerződésben szereplő adatok személyes adatoknak minősülnek, melyek az érintett hozzájárulásával, vagy törvény felhatalmazása alapján kezelhetők. Az Eht. szabályozza, hogy kiknek és milyen adatokat adhat át a szolgáltató. Az Eht.-ben foglaltak alapján megállapítható, hogy a szolgáltató a hívott félnek jogszerűen nem adhatja ki a hívó fél személyes adatait.

A Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) 2008. január 1-jétől hatályos 176/A. § (1) bekezdése értelmében: aki abból a célból, hogy mást megfélemlítsen, vagy más magánéletébe, illetőleg mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon, rendszeresen vagy tartósan mást háborgat, így különösen mással, annak akarata ellenére telekommunikációs eszköz útján vagy személyesen rendszeresen kapcsolatot teremteni törekszik, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, elköveti a zaklatás vétségét.

A fent hivatkozott törvénymódosításig a szabálysértésekről szóló 1999. LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 151. §-a szerinti veszélyes fenyegetés szabálysértése miatt indulhatott eljárás, mely bírói hatáskörbe tartozott. A bíróság azonban csak akkor igényelhetette a hívó fél adatait, ha az adatátadás büntetőeljárás lefolytatásához lett volna szükséges. Ezt az ellentmondást sikerült kiküszöbölni a jogszabálymódosítással.

Jelenlegi helyzet szerint amennyiben a Btk. 176/A. §-a alapján az érintett feljelentése nyomán zaklatás bűncselekménye miatt eljárás indul, a szolgáltató köteles a nyomozó hatóság rendelkezésére bocsátani a szükséges személyes adatokat. Ha a panaszos nem tesz feljelentést, fordulhat a szolgáltatóhoz, hogy az keresse meg a másik felet a kifogásolt telefonhívások tisztázása érdekében. Ennek keretében a szolgáltató kérheti a másik fél hozzájárulását személyes adatai továbbításához, és

ennek nyomán a panaszos hozzáférhet a kérdéses adatokhoz.
(1211/K/2008)

Érkezett az Irodához olyan beadvány, amelyben a panaszos azt kifogásolta, hogy internet előfizetői szerződést kívánt kötni egy távközlési szolgáltatóval, amelyhez személyazonosító igazolványukon felül egy másik, személyazonosításra alkalmas fényképes igazolvány bemutatását is kérték tőle.

A szolgáltató szerződéskötéskor köteles meggyőződni arról, hogy a leendő előfizető által megadni kívánt adatok megfelelnek a valóságnak, illetve azokat az arra illetékes kívánja felhasználni. Ehhez szükséges a személyazonosító igazolvány bemutatása.

A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Nytv.) 29. § (1) bekezdése értelmében a személyazonosító igazolvány a polgár írásbeli nyilatkozata, valamint az anyakönyv és a személyi adat- és lakcímnylvántartás alapján kiállított olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és az e törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja.

Az Nytv. ugyanezen szakaszának (3) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány tartalmazza a polgár nevét, születési helyét, születési idejét, állampolgárságát, anyja nevét, nemét, arcképét, saját kezű aláírását, illetőleg a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy törvényes képviselőjének aláírását, a személyazonosító igazolvány okmányazonosítóját és érvényességi idejét.

Az Nytv. 29. § (4) bekezdése kimondja, hogy a polgár személyazonosságát – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a (3) bekezdés a)-d) és g)-i) pontjaiban meghatározott adatokat. Ilyen adattartalmú hatósági igazolványnak tekinthető különösen az érvényes útlevelel és az új típusú kártyaformátumú vezetői engedély. A felsorolt, illetve az előzőeknek megfelelő adattartalmú érvényes hatósági igazolványok bemutatása esetében személyazonosítás céljából – jogszabályokban meghatározott kivételekkel – a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására.

A törvény felsorolja azon hatósági okmányokat, amelyek közhitelűen igazolják a polgár személyazonosságát. Ez a felsorolás vagylagos, ami azt jelenti, hogy az említett igazolványok közül bármely felmutatása

elegendő az általa elérni kívánt cél – közhitelű személyazonosítás – megvalósulásához.

A szolgáltató által alkalmazott eljárásnak tehát, – miszerint több személyazonosításra alkalmas hatósági igazolvány bemutatását kéri az előfizetői szerződés megkötéséhez – nincsen sem célja, sem jogalapja. (1567/P/2008)

Egy másik hasonló ügyben egy szolgáltató a vezeték nélküli internet megrendelő felületén a címen kívül a személyi igazolvány számot és adóazonosító jelet is elkéri.

Az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. tv. (a továbbiakban: Szaz.) meghatározza, hogy mely szervek jogosultak törvényi felhatalmazás alapján az azonosító kódokat – így az adóazonosító jelet és a taj-számot – kezelni. E törvény 7. §-a – az Avtv.-vel összhangban – kimondja azt is, hogy *„az az adatkezelő, akit e törvény az azonosító kód használatára nem hatalmaz fel, azt csak a polgár előzetes, írásbeli hozzájárulása alapján kezelheti. A polgárt a hozzájárulás megadása, megtagadása, illetve visszavonása miatt hátrány nem érheti, a hozzájárulás megadásáért bármilyen előny kilátásba helyezése tilos.”* Mivel a hírközlési szolgáltatókat a törvény nem jogosítja fel az azonosító kódok kezelésére, ezért ennek jogalapja csak az érintettek megfelelő hozzájárulása lehet. Arra hivatkozással nem lehet elzárkózni a szerződés megkötésétől, hogy az érintett nem járul hozzá azonosító kódjának rögzítéséhez.

Az azonosító jelekkel kapcsolatosan a biztos már korábban is megkereste a kérdéses szolgáltatót. A szolgáltató vezető jogtanácsosa azt a tájékoztatást adta, hogy az adóazonosító jel, illetve a taj-szám alapján az eredeti azonosítók visszafejtését kizáró matematikai módszerek segítségével származtatott ügyfél-azonosító bevezetését tervezik. Az azonosító kódokat egyirányú függvények segítségével átalakítják úgy, hogy egy új, egyedi ügyfél-azonosító jön létre, amelyből nem fejthető vissza az alapadat.

2008 májusában a biztos ismét megkereste az érintett szolgáltató adatvédelmi felelősét a fenti adatkezelési módszer bevezetésével, az adóazonosító jel használatának céljával, illetve az előfizetőknek nyújtott, adóazonosító jellel kapcsolatos adatvédelmi tájékoztatással kapcsolatban.

A szolgáltató levelében foglaltak, valamint a „*Rendelő Vásárlási Feltételekben*” található adatvédelmi nyilatkozat áttanulmányozását követően a biztos megállapította, hogy a szolgáltató az adóazonosító jel kezeléséről semmilyen tájékoztatást nem nyújt az ügyfélnek, ahogy arról sem, hogy az adatszolgáltatás megtagadása esetén milyen lehetőségeket biztosít a szolgáltató a szerződéskötésre. A szükséges tájékoztatás hiányában a hozzájárulás nem tekinthető kellően megalapozottnak. További problémát jelent az adatszolgáltatás önkéntessége. A megrendelés során az ügyfél nincsen abban a döntési helyzetben, hogy az azonosító kódjának kezelésétől elzárkózzon, mert enélkül a szolgáltatásra való regisztráció érvényesen nem eszközölhető. Az adatvédelmi biztos az adatkezelőt a jogellenes gyakorlat megszüntetésére szólította fel. (421/P/2008)

Szintén adatszolgáltatási aggályai miatt kereste meg a biztost egy panaszos, aki szerint a szolgáltató nem fogadja el a szerződéskötéshez személyazonosításra alkalmas igazolványként az útlevelet. A szolgáltató képviselője levelében a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) 11. § (2) bekezdésében foglaltakra hivatkozik annak alátámasztásaként, hogy az esetleges végrehajtás miatt kéri az ügyfél anyja nevének megadását, melyet az útlevél nem tartalmaz.

Az általános szerződési feltételek-ben (továbbiakban: ÁSZF) foglaltaknak megfelelően az előfizetői szerződés megkötése során minden olyan okiratot megfelelőnek tekintenek, amellyel a leendő ügyfél hitelt érdemlően tudja igazolni személyazonosságát. Természetesen a leendő ügyfél a személyazonosságát a személyazonosító igazolványán kívül az érvényes útlevél és az új típusú kártyaformátumú vezetői engedély bemutatásával igazolhatja.

A Vht. 11. § (2) a) pontja szerint a végrehajtást kérő közölni köteles a végrehajtási kérelem előterjesztésekor az adós nevét, az azonosításhoz szükséges adatokat (legalább a születési idejét vagy az anyja nevét). A Vht. hivatkozott szakasza vagylagos lehetőséget biztosít az édesanya nevének felhasználására, tehát nem teszi kötelezővé a kért adat megadását a végrehajtási eljárás megindítása esetén. Az Eht. 129. § (6) bekezdésének c) pontja pedig már nem sorolja az érintett személy anyja nevét az előfizetői szerződés kötelező tartalmi kellékei közé.

A szolgáltató adatkezelésének célja az érintett személy azonosíthatósága, melyhez a név, lakcím, születési hely és idő elegendő. Előfizetői

szerződés megkötése esetén minden magyar állampolgártól kérhető – a lakcím igazolása érdekében – bármely személyazonosításra alkalmas okmány felmutatása mellett a lakcímet igazoló hatósági igazolványa bemutatása, mely okmány tartalmazza az állampolgár édesanyjának nevét. Ezek alapján az adatvédelmi biztos felszólította a szolgáltatót, hogy hagyjon fel a jogsértő gyakorlattal, mely szerint az állampolgárok számára kötelezővé teszi a szerződés megkötéséhez, valamint módosításához a személyazonosító igazolvány bemutatását abban az esetben is, ha a törvényben meghatározott azonosító okmánnyal rendelkezik. (281/P/2008)

Az előző három vizsgálat is bizonyítja, hogy fenntartással kell fogadni a hírközlési szolgáltatók adatigénylését. A túlzott biztonságra törekvés nem vezethet az alkotmányos jogok megsértéséhez, és ennek megakadályozása érdekében az adatvédelmi biztos minden törvény által biztosított eszközt fel fog használni.

Érdekes jelenségre hívta fel az adatvédelmi biztos figyelmét egy panaszos, aki egy bank ATM készülékeken igénybe vehető telefonszámlabefizetést kifogásolta. Álláspontja szerint a szolgáltatás igénybevétele során a 9 jegyű telefonszám megadásával bárkinek a telefonszámla egyenlege megismerhető. A kérdéses szolgáltatás igénybevétele során az előfizetői hívószám megadása önmagában elegendő ahhoz, hogy a bankjegykiadó automata segítségével az adott előfizetői hívószámhoz tartozó számlaegyenleghez bárki hozzáférjen. Márpedig a számlafizetéssel kapcsolatos adat (rendezett, vagy nem rendezett egyenleg, és annak összege is) személyes adat, amelyet az elektronikus hírközlési szolgáltató csak a törvényben előírt módon továbbíthat kívülálló, harmadik személyeknek. A fenti módszer alkalmazása közvetlen veszélyt jelent az előfizetők személyes adataira nézve, mert bárki, bár mikor egy bankkártya segítségével megismerheti bármelyik előfizetői hívószámhoz tartozó egyenleget. Különös veszélyt hordoz magában az, hogy mindez az előfizető tudta és beleegyezése nélkül megtörténhet.

A fentiek az adatvédelmi biztos álláspontja szerint sértik az előfizetők személyes adatok védelméhez való jogát, mert a szolgáltatás nem biztosítja az adatok illetéktelen személyek részére való hozzáférés elleni védelmét. Az adatkezelő egyik érve úgy szólt, hogy álláspontja szerint „... a befizetőnek nem áll módjában a befizetéssel érintett előfizetői hívószámot a fizetési rendszerben összekapcsolni a Szolgáltató rendszerében előfizetőként nyilvánított személlyel.” Ezzel kapcsolatban az

adatvédelmi biztos kimondta, hogy az illetéktelen hozzáférést nem ebben a tekintetben tartja problematikusnak, holott a véletlenszerű kísérletezés is hordozhatja magában az előfizető magánéletébe való beavatkozást. Viszont egy személyre vonatkozó több személyes adat megismerése az adatok összekapcsolhatóságát és a természetes személy azonosíthatóságának esélyeit növeli, ez pedig önmagában a magánélet és a személyes adatok védelmét követeli meg. Az előfizetői hívószámok, a számlázással összefüggő adatok, valamint a ki nem egyenlített számlatartozás összege is személyes adatoknak minősülnek, amelyek csak a törvényes lehetőségeken belül kezelhetők. Az érintettet még egy ismerőssel, vagy családtaggal szemben is megilleti a személyes adatok védelméhez való jog, ezért a számlatartozásra vonatkozó személyes adat csak a beleegyezésével továbbítható harmadik fél részére. A fizetési módszer alkalmazásához kétségtől elengedhetetlen a számlatartozás összegének ismerete. Azonban az adatbiztonság követelményének megfelelően és az illetéktelen hozzáférések elleni védekezés érdekében a tranzakcióba egy azonosítási eljárás beépítését javasolta az adatvédelmi biztos. A bank automaták technikai sajátosságára tekintettel ez történhet például egy numerikus azonosító (előfizetői hívószámhoz tartozó ügyfélszám, vagy a számla száma) alkalmazásával, amellyel az illetéktelen hozzáférés elkerülhető. (560/P/2008)

A korábbi évekhez hasonlóan az idén is rendkívül nagy számban érkeztek olyan állampolgári beadványok az Adatvédelmi Biztos Irodájához, amelyek magánszemélyek e-mail címeit tartalmazó adatállományok áruba bocsátásáról szóltak. A kéretlen elektronikus levelek forrásából származó információk alapján a biztos számos esetben találta meg a jogsértő személy szerver-, vagy internetes szolgáltatóját, és az ő segítségüket igénybe véve derült fény a jogsértő kilétére. (1805/P/2008, 1807/P/2008)

Az elektronikus hirdetésekre vonatkozó általános rendelkezések az idén jelentősen módosultak. Az új reklámtörvény szerint *„reklám a természetes személynek, mint reklám címzettjének közvetlen üzletszerzésel, így különösen elektronikus levelezés, vagy azzal egyenértékű más egyéni kommunikációs eszköz útján kizárólag akkor közölhető, ha ahhoz a reklám címzettje előzetesen egyértelműen és kifejezetten hozzájárult.”* Ilyen esetben az elektronikus hirdetéssel kapcsolatos felügyeleti eljárás lefolytatására a Nemzeti Hírközlési Hatóság jogosult. Az elektronikus

hirdetéssel kapcsolatos felügyeleti eljárás kérelemre vagy hivatalból indul. Az eljárást az kérheti, akinek a törvényben foglaltak megsértése jogát vagy jogos érdekét sérti. A hatóság hatáskörébe tartozik állást foglalni abban a kérdésben, hogy az érintettnek küldött „*hírlevelek*” elektronikus hirdetésnek minősülnek-e, és azok feladója megsértette-e e törvény rendelkezéseit. A Nemzeti Hírközlési Hatóság eljárásában az eset körülményeire, a fogyasztók érdekeinek a sérelmére tekintettel

- elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését,
- megtilthatja a jogsértő magatartás további folytatását,
- a jogsértés megszüntetése érdekében határozathozatal helyett hatósági szerződést köthet az ügyféllel, amennyiben vállalja, hogy felhagy a jogsértéssel, és magatartását a hatósági szerződésben meghatározott módon hozza összhangba a törvény rendelkezéseivel,
- felhívhatja közvetítő szolgáltató figyelmét arra, hogy az elektronikus hirdető, az elektronikus hirdetési szolgáltató vagy az elektronikus hirdetés közzétevője a közvetítő szolgáltató által nyújtott előfizetői vagy hálózati szolgáltatást jogszabálysértő elektronikus hirdetés küldésére használja,
- ötvenezer forinttól ötszázezer forintig terjedő összegű elektronikus kereskedelmi bírságot szabhat ki.

A legfontosabb jogszabályi változás az, hogy szeptember elsejétől a kifejezett és előzetes hozzájárulással küldhető reklámokra vonatkozó korlátozások abban az esetben alkalmazhatóak, ha a címzett természetes személy. Ezen kívül a Nemzeti Hírközlési Hatóságnak is csak akkor kötelessége eljárni az ügyben, ha az elektronikus hirdetések címzettje természetes személy. (1805/P/2008, 1807/P/2008)

Számos panasz érkezik az Adatvédelmi Biztos Irodájához, amelyben a beadványozók olyan kéretlen elektronikus levelek küldését sérelmezik, ahol különböző jelszó törő programokat kínálnak eladásra. A biztos álláspontja szerint „*egy természetes személy e-mail címe, levelei, az általa felkeresett weboldalak, jelszók, bejegyzések személyes adatnak minősülnek.*”

Az adatvédelmi törvény szerint az adatkezelés jogalapja az érintett hozzájárulása vagy törvényi szabályozás lehet. Az érintetti hozzájárulás egy jelszó törő programnál kizárt. Márpedig az elhelyezett kémprogramok az érintettek minden egyes számítógépen történő meg-

nyilvánulását rögzítik. Az ilyen módon végzett megfigyelés behatol az érintett magánszféréjába, valamint az emberi méltósághoz való jogát is sérti” (1830/P/2008, 1860/P/2008).

Szintén aktuális, és gyakran előforduló adatvédelmi problémát fessegetnek azon beadványok, amelyek a munkahelyi internethasználatra, valamint az érintettek által látogatott internetes oldalak munkáltató általi ellenőrzésére vonatkoznak.

Egy ügyben a panaszos sérelmezte, hogy munkahelyén úgy „*monitornozzák*” az érintetteket, hogy a számítógépeken kémprogram fut, ami minden egyes megnyíló program-ablak címsorát naplózza, az időpontokkal együtt. Mindezt a dolgozók tudta nélkül teszik. Állásfoglalásában a biztos megállapította, hogy ilyenkor a rögzítést elrendelő munkáltató, illetve közvetítője tartozik felelősséggel az elvégzett műveletek jogszerűségéért. Ez a felelősség magában foglalja az adatkezelőt terhelő összes felelősséget és kötelezettséget, az érintettek tájékoztatásától kezdődően egészen az esetleges kártérítési kötelezettségig. A kémprogram telepítésére készülőköt ezért a biztos minden esetben arra figyelmezteti, hogy gondolják végig, eleget tudnak-e majd tenni kötelezettségeiknek. Az adatvédelmi törvény szerint az adatkezelés jogalapja az érintett hozzájárulása vagy törvényi szabályozás lehet. Az érintetti hozzájárulás bizonyos élethelyzetekben rendkívül vitatott. Kétséges, hogy önkéntes hozzájárulást lehet-e kapni egy munkavállalótól, akinek egzisztenciális kiszolgáltatottsága miatt nincs választási lehetősége. Egy munkahelyi számítógépen elhelyezett kémprogram az érintettek minden egyes számítógépen történő megnyilvánulását rögzíti. Az ilyen módon végzett megfigyelés nem felel meg a célhoz kötött adatkezelés követelményeknek, valamint az emberi méltósághoz való jogot is sértheti. A biztosi állásfoglalás szerint a Munka törvénykönyvében szabályozott, a munkáltatónak biztosított irányítási, utasításadási és ellenőrzési jog, valamint a munka hatékonyságának ellenőrzése nem indokolja a magánszféra ilyen mértékű szűkítését. A jogkorlátozás nem felel meg a szükségesség és arányosság alkotmányos követelményének. Célszerű ezért inkább a munkavállaló rendelkezésére átadott internet jogosultságot azokra az weboldalakra korlátozni, melyek a munka elvégzéséhez valóban indokoltak. Amennyiben a munka jellege miatt a korlátozás nem megvalósítható, a munkavállaló által megnyitott oldalak listázását csak akkor tehetik meg, ha az ellenőrzés tényéről előzetesen tájékoztatták. Az ellenőrzés során személyes adatokhoz csak az ellenőrzésre jogosult

vezető munkavállaló juthat hozzá, az adatokat pedig csak az előre meghatározott célból és ideig kezelheti. A fenti célok elérésére a biztos olyan megoldás alkalmazását tartja elfogadhatónak, amely a legkevésbé sérti az érintettek magánszféráját, emberi méltóságát. Ennek egyik módja lehet a személyes jelenlét, vagy a munkanapló vezetése. (1723/P/2008, 800/K/2008, 235/K/2008)

Gyakori problémát jelent az internetes közösségi, vagy egyéb portálok azon elterjedt, ámde nem jogszerű gyakorlata, amely a weboldalra történő regisztrációt személyazonosító okmányok bemutatásától, vagy azok fénymásolatainak megküldésétől teszi függővé. Az ilyen esetekben a biztos felhívja az internetes portál üzemeltetőinek figyelmét arra, hogy *„személyes adatok kezelésére – így az igazolványban lévő képmás nyilvántartására is – csak akkor van lehetőség, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Tekintettel arra, hogy egy közösségi internetes portál üzemeltetője által folytatott adatkezelésre törvény nem nyújt felhatalmazást, ezért a tagok regisztrációjával kapcsolatos bármilyen adatot az üzemeltető csak a regisztrálni kívánó tag hozzájárulásával kezelhet, illetve továbbíthat. A regisztrációhoz, az ügyfél beazonosításához szükséges személyes adatok körén túl, az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges mértékét meghaladóan személyes adatok rendelkezésre bocsátása, valamint a másoláshoz való hozzájárulás nem lehet a regisztráció feltétele.”* (1698/P/2008, 244/P/2008).

Szintén jelentős számú panasz érkezett egyes internetes közösségi portálok indokolatlan adatgyűjtése miatt.

Egy ügyben a beadványozó azt sérelmezte, hogy egy internetes közösségi portál a különböző szolgáltatások igénybevételét a szolgáltatások céljához képest indokolatlan személyes adatok megadásához köthette, ugyanakkor a panaszos nem érezte biztosítva a személyes adatainak a megfelelő kezelését. Az ügyben született állásfoglalás szerint önmagában az a tény, hogy az internetes oldal üzemeltetője a különböző jogosultsági szintekre történő belépést különböző, önkéntesen szolgáltatott adatok megadásához köti, nem jogszabálysértő, hiszen az adatvédelmi törvény szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Ezzel együtt nem tekinthetünk el az adatvédelmi törvényben foglalt célhoz kötöttség elvétől sem. Eszerint ugyanis személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Ezen kívül csak olyan személyes

adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. A célhoz kötött adatkezelés több problémát is felvetett. Az egyik legtöbb jogosultsággal bíró felhasználói szinten a tagoktól megkövetelték a születési idő megadását, holott annak közzététele nem volt kötelező. Ezen személyes adat megadása nélkül azonban nem kerülhettek volna a felhasználók ilyen magas jogosultsági szintre. Ennél súlyosabb problémát jelentett a legmagasabb felhasználói szinten lévő személyek adatkezelése. Itt ugyanis a jogosultság elnyeréséhez a felhasználóknak ki kell tölteniük a mobilszámra és a lakcímre vonatkozó mezőket is. A rendszer üzemeltetői jelezték ugyan, hogy a lakcímadatok nem lesznek láthatók, ám pontosan emiatt nem tudtak magyarázatot adni az adatkezelés célját illetően. A mobiltelefonszám megadására vonatkozó magyarázatuk szintén nem támasztotta alá a célhoz kötöttséget, ugyanis annak feltüntetése opcionális, azonban a legmagasabb felhasználói szint megtartásához a megadása kötelező volt.

A biztos álláspontja szerint az internetes portál üzemeltetői az adatok felvétele során korábbi jogosultságok elvesztése, és egyéb hátrányok kilátásba helyezésével motiválták az érintetteket személyes adataik megadására úgy, hogy az adatkezelés valódi célja – az adatgyűjtés – háttérbe szorult. Tekintettel arra, hogy a motivációs tényezőre nagyobb hangsúlyt helyeztek a felhasználók, az adatszolgáltatás önkéntessége vitatottá vált. A honlapon az adatgyűjtési célt támasztották alá a szavazások is, hiszen szavazás után név szerint megtekinthetők voltak a kérdésekre adott válaszok. A többnyire politikai jellegű kérdések mellett számos szavazás vásárlási szokásokat is rögzített. Az ehhez hasonló kérdések burkolt információval szolgálhatnak a szavazást elindító, vagy a szavazáson részt vett felhasználó számára. Ezért a biztos azt javasolta a közösségi portál üzemeltetőinek, hogy a szavazás eredménye ne legyen hozzáférhető személyekre lebontva. A felhasználói adatok kezelése (rögzítés, rendszerezés, tárolás, felhasználás, elkülönítés, esetleg továbbítás stb.) – a portál adatkezelési szabályzata alapján – több adatvédelmi problémát is felvetett. Ilyen, adatvédelmi szempontból aggályos pont volt az adatkezelő és az adatfeldolgozó személye. A szabályzat ugyanis az adatfeldolgozót önálló adatkezelői jogokkal ruházta fel, ami ellentétes az adatvédelmi törvény rendelkezéseivel. Az adatkezelési szabályzat azon pontja, miszerint *az adatkezelő (jogutódja) a tudomására jutott adato-*

kat korlátlan ideig kezelheti, szintén ellentétes volt az adatvédelmi törvénnyel. Amennyiben ugyanis az adatkezelés célja, jogalapja, körülményei megváltoznak a jogutódlás során, semmiképpen sem adhatók át az adatok jogutódnak. Ezen kívül az adatok nem kezelhetők korlátlan ideig, hiszen az adatvédelmi törvény alapján a kezelt személyes adatokat úgy kell tárolni, hogy tárolásuk módja alkalmas legyen arra, hogy az érintettet csak a tárolás céljához szükséges ideig lehessen azonosítani. Amennyiben tehát valaki a rendszerből kilép, az adatkezelő köteles a kilépett felhasználó adatait törölni. Ezen támpontok megadásával a biztos arra szólította fel a közösségi internetes oldal üzemeltetőit, hogy adatvédelmi szabályzatukat és gyakorlatukat a fentiek szerint módosítsák. (1701/P/2008, 1804/P/2008, 948/P/2008)

Bankok

A tavalyi évhez képest sajnos arról kell beszámolnunk, hogy a hitelintézetek adatkezelésével összefüggő állampolgári bejelentések száma továbbra sem csökkent. A panaszosok jelentős része a bankok ügyfél-azonosítási tevékenységét, valamint túlzott mértékű adatigényét kifogásolta.

A lakossági üzletág neuralgikus pontja az egyes hiteltermékekhez kapcsolódó adatkezelés. A lakossági hitelügyletek adóminősítő-rendszerei általában termékekhez köthetőek, ugyanis az egyes hiteltermékek eltérő kockázati szinttel járnak. A pénzügyintézeteknek, mint adatkezelőknek olyan helyzetet kell teremteniük, hogy a kezelt adatkör minden egyes ügylet esetében az adott ügylethez kapcsolódó adatkezelési célhoz igazodjon és arányban álljon a bank üzleti kockázatával. A hitelbírálati rendszer négy nagy alrendszere – az adóellenőrzés, biztosítékellenőrzés és hitelfedezettség-számítás, az adósságteher viselő képesség kiszámítása, valamint a scoring-rendszer – személyes adatok gyűjtését, felhasználását, ellenőrzését is magában foglalja. Több állampolgári beadvány is érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, mely a családi állapotra vonatkozó banki adatkérés indokoltságát kérdőjelezte meg. A bankok a scoring-rendszer működtetése érdekében kérik be az ún. szocio-demográfiai adatokat, melyekből következtetés vonható le az ügyfél hitel-visszafizetési hajlandóságára. A biztos a vizsgált banki

termékek esetében nem tartotta aggályosnak az adatkérést. (81/P/2008, 294/P/2008)

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró biztos egy másik ügyben megállapította, hogy amennyiben a házastárs/élettárs kezességet, vagy egyéb más, szerződésben meghatározott felelősséget vállal a szerződés teljesítéséért, személyes adatainak kezelése indokolt. A nem az igénylőre vonatkozó személyes adatok jogszerű kezeléséhez az érintett személy hozzájárulására van szükség. A célhoz kötött adatkezelés elvét sérti a házastárs személyes adatainak kezelése olyan hitelszerződések esetében, amikor a házastárs a szerződésben félként nem szerepel.

Az áruhitel szerződés kapcsán igényelt adóazonosító jel esetében az egyik bank arra hivatkozott, hogy ezáltal lehetősége nyílik arra, hogy összevesse a hitelkérő által megadott születési dátum egyezőségét az adóazonosító jelből visszafejthető születési dátummal, így segítve az esetleges visszaélések előzetes feltárását. A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény az adóazonosító jel fenti alkalmazására nem ad felhatalmazást. Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró biztos felszólította a pénzügyi szolgáltatót, hogy szüntesse meg az adóazonosító jelnek azonosításra, „visszafejtésre” való jogszerűtlen alkalmazását. (101/P/2008)

A korábbi szabályozáshoz képest a pénzpiacot érintő komoly változást hoztak a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (továbbiakban: Bszt.) azon rendelkezései, melyek széleskörű tájékoztatói kötelezettséget írnak elő a befektetési vállalkozások számára a szerződéskötést megelőzően. A befektetési vállalkozás, ha befektetési tanácsadási vagy portfólió kezelési tevékenységet végez, a keretszerződés megkötése, vagy a megbízás végrehajtása előtt egy ún. alkalmassági teszt elvégzésére köteles. E teszt keretében a leendő ügyfél ismereteiről, gyakorlatáról, befektetési céljairól, jövedelmi helyzetéről kell a szükséges információkat megszerezni. Mindez azt a célt szolgálja, hogy a befektetési vállalkozás olyan szolgáltatást kínálhasson az ügyfele számára, amely összhangban van a befektetési céljaival, kockázatviselő képességével és hajlandóságával. A további befektetési szolgáltatási tevékenységek esetében egy eltérő tartalmú tájékoztatói kötelezettséget

(ún. megfelelési teszt) határoz meg a jogszabály. A Befektetési Szolgáltatók Szövetsége által kidolgozott alkalmassági típusvizsgát (mint ajánlást) az adatvédelmi biztos véleményezte, s úgy ítélte meg, hogy az megfelel a Bszt. elvárásainak és az Avtv. rendelkezéseivel sem ellentétes, túlzott körben nem követel meg adatszolgáltatást az ügyféltől (84/K/2008).

Az alkalmassági és a megfelelési teszt tárgyában fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete is.

A biztos úgy foglalt állást, hogy Avtv. rendelkezései alapján a kérdőívek tartalma nem vonható össze, noha hasonló szolgáltatásról van szó és számos esetben az ügyfél párhuzamosan, mindkét befektetési szolgáltatást igénybe veszi, vagy váratlanul dönt a másik szolgáltatás igénybevételéről. A biztos hangsúlyozta, hogy az alkalmassági tesz a portfólió kezelési tevékenységhez, illetve a befektetési tanácsadási tevékenységhez alkalmazható, a kizárólag befektetési szolgáltatási tevékenységet igénybe vevő ügyfelektől, a Bszt. 45. § (2) bekezdésében foglalt elvárásoknak megfelelő szűkebb körű információigénylés követelhető csak meg. Nincs azonban akadálya annak, hogy önkéntes alapon, a későbbi szolgáltatás-váltást, -bővítést megkönnyítendő bocsásson rendelkezésre több, az alkalmassági tesztben szereplő adatokat az érintett. (1306/K/2008)

Helytelen ügyfél-azonosítási gyakorlatra mutatott rá az az indítvány, melyben a bank ügyfele sérelmezte, hogy a pénzügyi tranzakció teljesítését a lakcímkártya bemutatásához kötötték. Az üzletszabályzat valóban feljogosította a bankot arra, hogy a személyazonosság kétséget kizáró megállapításához a bankkártya és a személyazonosító igazolvány mellett egyéb (pl. útlevel, gépjármű vezetői engedély) azonosításra alkalmas okirat bemutatását is kérje. A biztos megállapította, hogy az üzletszabályzat ellentétes a nyilvántartási törvénnyel, másrészt nem tekinthető tájékozott hozzájárulásnak, tekintettel arra, hogy az üzletszabályzat példálózóan sorolja fel az adott okmánytípusokat, s így az érintett számára nem egyértelmű, hogy pontosan melyek azok az okiratok, amelyeket a személyazonosság megállapítása során be kell mutatnia. A biztos a lakcímkártya bemutatását a pénzmosási célú azonosításon túl csak olyan esetekben tartja elfogadhatónak, amikor a lakcím ellenőrzése szükséges valamely banki szolgáltatás teljesítése kapcsán. Az adott ügyben javasoltuk az üzletszabályzat megfelelő módosítását. (359/P/2008, 846/H/2008)

A hitelintézet és az ügyfél közötti bizalmi viszony központi eleme a banktitok, melynek megőrzése a pénzügyi szolgáltató törvényi kötelezettsége. Nem jelenti azonban a banktitok sérelmét a központi hitelinformációs rendszernek (továbbiakban: KHR), illetve e rendszerből a hiteladat-szolgáltatónak történő adatszolgáltatás a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén. A jelenlegi negatív listás nyilvántartás kibővítését célzó javaslatokról, és az adatvédelmi biztos ezzel kapcsolatos állásponjtjáról a beszámoló külön fejezetében szólunk.

Számos beadvány érintette a banktitoknak minősülő ügyfeladatok kiadhatóságát. Az egyik ügyben közös rendelkezésű bankszámla forgalmi adatainak bíróság részére történő kiszolgáltatását sérelmezte az a számlatulajdonos, akit az adott bírósági eljárás egyéb vonatkozásban nem érintett. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) szerint a banktitok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn polgári ügyben eljáró bírósággal szemben, e szervnek a pénzügyi intézményhez intézett írásbeli megkeresése esetén. Tekintettel arra, hogy a bíróság adatkérése törvényi rendelkezésen alapult, és a konkrét esetben a felperes, illetve a panaszos személyes adatainak egymástól való elkülönítése nem volt lehetséges, az adatátadás jogszerű volt. Közös rendelkezésű bankszámla esetében – törvényi felhatalmazás hiányában – az adattovábbításhoz mindkét számlatulajdonos hozzájárulását be kell szerezni. (405/P/2008)

Kérdésként merült fel az is, hogy az ügyfél kaphat-e tájékoztatást az adatkérésről, s ha igen az milyen mélységű legyen. Az alapügyben egy bírósági végrehajtó kért az adós számlavezető pénzügyintézetétől banktitoknak minősülő adatokat. A Hpt. 53. §-a azt írja elő, hogy mely esetekben nem tájékoztathatja a pénzügyi intézmény az érintett ügyfelet az adatátadásról. A Hpt. arra vonatkozóan azonban nem ad iránymutatást, hogy a tájékoztatásnak pontosan mire kell kiterjednie. Amennyiben törvény nem korlátozza az érintett tájékoztatáshoz való jogát, akkor az Avtv. 12. §-a alkalmazandó, mely szerint az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást köteles adni arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat. Tehát meg kell jelölni az adattovábbítás címzettjét, a továbbított adatkört, valamint az adatkérés célját. A biztos a Hpt. azon értelmezését, mely szerint a tájékoztatásnak az adatkérésről történő tényközlésre kellene szorítkoznia, elfogadhatatlannak tartotta. (842/P/2008)

Az állampolgári bejelentéseken túl jelentős számú konzultációs beadványt is megválaszol az adatvédelmi biztos, ezáltal is elősegíti a pénzügyi szektorban a személyes adatok kezelésre vonatkozó törvényi rendelkezések egységes alkalmazását. Már említettük, hogy a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől is érkeznek ilyen megkeresések. Legutóbb az elutasított hitelkérelmek megőrzése tárgyában kívánta megismerni a Felügyelet az adatvédelmi biztos álláspontját.

Az elutasított ügyfelek adatainak tárolása kizárólag akkor jogszerű, ha ehhez az előzetes megfelelő tartalmú tájékoztatás után az érintett hozzájárulását adja. Az ügyfelet a tájékoztatás alkalmával olyan részletes és egyértelmű információkkal kell ellátni, hogy megalapozott döntést hozhasson személyes adatai kezelése kérdésében, vagyis megfelelő ismeretek birtokában, szabadon dönthessen arról, hozzájárul-e adatai további kezeléséhez akkor is, ha a hitelbírálat eredménye számára kedvezőtlen lesz. Ha a hiteligénylő a további adatkezeléshez nem járul hozzá, vagy hozzájárulását később visszavonja, a hitelintézetnek törölnie kell az adatokat. Az adatkezelés alapjául, a bankok által több ízben is hivatkozott számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (továbbiakban: Sztv.) a biztos megítélése szerint nem teremt elégséges jogalapot a kötelező adatkezeléshez a teljes hiteldokumentáció vonatkozásában. Az Sztv. alapján ugyanis a teljes hiteldokumentációban szereplő adatoknál lényegesen szűkebb adattartalommal lehet az elutasított kérelmezők személyes adatait a bizonylaton feltüntetni és a számviteli fegyelem érvényesíthetősége érdekében e bizonylatokat megőrizni. (1306/P/2008)

Biztosítók

A biztosítók adatkezelését érintő állampolgári beadványok száma az idén jelentős mértékben csökkent. Ennek hátterében valószínűleg az áll, hogy 2007-ben sikeresen zárult az a konzultáció, melyet az Adatvédelmi Biztos Irodája és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete folytatott a biztosítótársaságok által alkalmazott ún. orvosi felmentvény ügyében. A Felügyelet honlapján közzétett ajánlás, és az ahhoz fűzött javaslat, hogy e nyilatkozat a termékfeltételek szövegétől, illetve más nyilatkozatoktól és ügyfél-tájékoztatóktól szerkezetében is elkülönüljön, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az ügyfelek egészségügyi adatainak vonatkozásában is érvényesüljenek a személyes adatok kezelésének garanciális szabályai.

Az ügyek egy része azonban továbbra is a biztosítási szektor ezen területét érinti, és esetről esetre – a célhoz kötött adatkezelés elvéből kiindulva – kell megítélni, hogy a biztosító a biztosítottja mely egészségügyi adatait kezelheti jogszerűen. Minden olyan esetben, amikor a nyilatkozat nem korlátozódik a biztosítási szerződésből származó követelések megítélésével közvetlenül összefüggő adatkörre, túl széles adatkezelési felhatalmazást tartalmaz. Figyelembe veendő azonban az is, hogy a biztosító által megjelölt időintervallumban keletkezhetett olyan egészségügyi adat, mely a törvényi mentesülések, valamint a biztosítási szerződésben meghatározott kizárások megítéléséhez valóban szükségesek lehetnek. (1638/K/2008)

Olyan beadvány is érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájába, melyben az indítványozó azt kifogásolta, hogy vagyonbiztosítási szerződés megkötésekor kértek tőle orvosi felmentvényt. Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró biztos azonban megállapította, hogy az adott esetben olyan komplex biztosítási termékről volt szó, amely élet-, baleset- és egészségbiztosítási elemeket is magában foglalt, így nem történt jogsértés. (75/P/2008)

A kilencvenes évek végére nyúlik vissza az az ügy, melyhez hasonlóval az adatvédelmi biztos éppen a kilencvenes évek végén foglalkozott. A bepanaszolt biztosító jogelődje 1998. január 1-jei dátummal kiadott központi utasítása szerint a casco biztosításoknál az ún. „különleges elfogadási eljárásban” a helyi képviselőnek is ki kell töltenie egy, az ügyfél megítélésére vonatkozó nyilatkozatot, melyre a szerződő (biztosított) tudta és beleegyezése nélkül kerül sor. A biztos a korábbi álláspontot követve megállapította, hogy az Avtv. 7. §-a szerint a kezelt személyes adatok felvételének törvényes és tisztességes módon kell történnie. Az olyan adatfelvétel, amely az ügyfél tudta nélkül folyik, ellentétes az Avtv. rendelkezéseivel. A biztos megkeresésére adott válaszában a biztosító belső adatvédelmi felelőse közölte, hogy az utasítás 2005. január 1-jétől nincs hatályban a társaságnál. A korábbi technikai utasítás helyébe lépett Kockázatvállalói Kézikönyv a kifogásolt nyilatkozat használatát 2006. március 1. napjáig nem érintette. A nyilatkozatot ezt követően a bevezetésre került új casco biztosítás hatályba lépésével azonban megszüntették (737/P/2008).

A biztosítási szektorban évről-évre visszatérő kérdés, mi a követendő adatkezelési gyakorlat érdekmúlás bizonyítása, vagy a tulajdonváltás átvezetése során. Az egyik nagy ügyfélkörrel rendelkező biztosító

honlapján az a tájékoztató szerepel, hogy amennyiben az ügyfél lakásbiztosítási szerződését érdekmúlás miatt mondja fel, csatolnia kell az adásvételi szerződés másolatát. A biztosító adatkezelési gyakorlata nem felel meg a célhoz kötött adatkezelés törvényi követelményének, ugyanis az adásvételi szerződésben mind az eladónak, mind pedig a vevőnek olyan személyes adatai is szerepelnek, melyek a biztosítási szerződés megszüntetéséhez nem szükségesek (vétélár, fizetési feltételek, stb.). A biztosítási érdek megszűnésének igazolásához az adásvételi szerződésről készített olyan kivonatos másolat is elegendő, mely egyértelműen bizonyítja a biztosított vagyontárgy tulajdonjogában bekövetkezett változást. Az ügyfél tehát nem kötelezhető arra, hogy a szerződést teljes egészében bemutassa (586/P/2008, 928/P/2008).

Egyre több biztosító kínálja fel ügyfelei számára az online kárbejelentés lehetőségét, hogy ezáltal is megkönnyítse kárügyük intézését. Állampolgári bejelentés alapján a biztos azt vizsgálta, hogy a biztosító által működtetett online gépjármű-biztosítási kárbejelentő rendszer mennyiben tesz eleget a célhoz kötött adatkezelés elvének.

A panaszos kifogásolta, hogy a biztosítási adatain kívül a kötelezően kitöltendő rovatok között szerepelt vezetékes telefonszáma, a mobiltelefonszáma, és e-mail címe. A biztosító honlapjának áttekintése után az adatvédelmi biztos megállapította, hogy az e-mail cím és valamelyik magántelefonszám megadása nélkül valóban nem lehet a következő oldalra továbbjutni. Ténylegesen nem minden adat megadása kötelező, de nem az érintett választja ki, hogy melyiket közli a biztosítóval. A bejelentés következő oldalán a biztosító kötelezően kéri a szerződő biztosított e-mail címét is amelyet a bejelentő nagy valószínűséggel nem tud megadni. Tekintettel arra, hogy a kárbejelentés az e-mail cím kezelése nélkül is elintézhető, a biztos álláspontja szerint nem tehető kötelezővé sem a bejelentő, sem a károkozó e-mail címének megadása. A biztos felszólította a társaság vezérigazgatóját, hogy a telefonszámok felvételekor tájékoztassák ügyfeleiket arról, hogy csak azon telefonszámukat adják meg, amelyen kommunikálni tudnak és akarnak a biztosítóval. Ezen mezők esetében a „kötelező” jelzést szüntessék meg. (471/P/2008)

Direkt marketing

2008 a direkt marketing szektorral kapcsolatos beadványok tekintetében igen mozgalmas évnek bizonyult. Nem találkoztunk azonban

kirívó, az adatkezelésre vonatkozó törvényi szabályozást szándékosan figyelmen kívül hagyó gyakorlattal, amely megállapítás azért különösen fontos, mert 2008. szeptember 1-jén lépett hatályba a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (továbbiakban: reklám törvény). Az új reklám törvény alapjaiban ugyan nem, de bizonyos részletszabályok tekintetében módosította a direkt marketinggel foglalkozó cégek, valamint áruküldők ilyen tevékenysége kapcsán kialakult és bevett gyakorlatot. A beadványok egy részében főleg az elmúlt években is felmerült legfontosabb kérdés ismétlődött, tehát az, hogy milyen jogon „*árulja*” a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala az állampolgárok adatait. A központi nyilvántartásból történő adatigénylés jogszabályi háttere az új reklámtörvénnyel bizonyos tekintetben módosult, két új fogalmat alkotott az érintettekkel való kapcsolatba lépés és a részükre való reklámküldés törvényes lehetőségeire. Egyrészt megalkotta az ún. „*kapcsolat-felvételi lista*” fogalmát, valamint a „*közvetlen üzletszerzési lista*” fogalmát, melyek újabb garanciális elemként biztosítják az állampolgárok kéretlen reklámlevelekkel szemben való jogi védelmét.

Sok esetben találkoztunk azzal, hogy a törvények által előírt, az adatszerzés-adatkezelés körülményeiről és a letiltás lehetőségéről szóló tájékoztató szöveg egyértelműen szerepel a kapott küldeményben, de azt az állampolgárok nem olvassák el figyelmesen, és rögtön az adatvédelmi biztoshoz fordulnak az adott céggel szemben vizsgálat indítását kérve. Nyilvánvaló az is, hogy az állampolgárok még mindig nincsenek tisztában azzal, hogy adataik direkt marketing célú kiadása megtiltható, és ezt a tiltást pontosan hol lehet kérni és milyen formában. Ilyen esetekben tájékoztatta az adatvédelmi biztos az indítványozókat arról, hogy milyen általános, illetve jogi lehetőségeik vannak a közvetlen üzletszerzést végző cégekkel szemben, és mit kell tenniük ahhoz, hogy mindez érvényre jusson a gyakorlatban.

A szeptemberben hivatalba lépett biztos ezen esetekben az új reklámtörvény által bevezetett szabályokat is figyelembe véve tájékoztatta a beadványozókat arról, hogy a különböző, közvetlen üzletszerzéssel foglalkozó cégek/áruküldők milyen módon juthatnak hozzá személyes adataikhoz, valamint arról, hogy milyen lehetőségeik vannak abban az esetben, ha nem kívánnak direkt marketing tartalmú levelet kapni a jövőben.

Ezen cégek adatkezelési tevékenységére vonatkozólag a törvényi háttérrel elsősorban az adatvédelmi törvény, a reklámtörvény, a kutatás és közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény (Kkt.), illetve a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (Nytv.) rendelkezései jelentik.

Az adatvédelmi törvény szerint személyes adatot kezelni csak az érintett hozzájárulása, vagy törvény felhatalmazása alapján lehet.

A Kkt. részletesen felsorolja, hogy a tudományos kutató, a közvélemény-kutató és a piackutató kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás céljából, valamint a közvetlen üzletszerző szerv kizárólag a kapcsolat-felvételi lista, illetve a már fent említett üzletszerzési lista összeállítása céljából, illetőleg az általuk az adatok kezelésére, átvételére megbízott szerv név- és lakcímadatot mely forrásból gyűjthet, illetve használhat fel

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala direkt marketinggel foglalkozó cégnek – kapcsolatfelvétel céljából – név- és lakcímadatokat adhat ki, feltéve, hogy a polgár adatainak kiadását nem tiltotta le.

A fent hivatkozott törvények lehetőséget adnak arra, hogy a közvetlen üzletszerzéssel foglalkozó szervezetek – direkt marketing cégek – név és lakcímadatokat vehessenek át az Nytv. hatálya alá tartozó állami nyilvántartásokból, és az adatokat arra használják fel, hogy ajánlattétel céljából megkeressék az állampolgárokat, az ő jövőbeni ügyfeleiket.

Az adatok két célra használhatók fel jogszerűen. A közvetlen személyes adatokból ún. „*kapcsolatfelvételi listát*” képezhet, amely – mint neve is mutatja – csak az érintettekkel való kapcsolatfelvételt szolgálja. Vagyis az adatok alapján az érintetteket a cég megkeresheti, és kérhet hozzájárulást ahhoz, hogy a későbbiekben reklámot is küldhessen, az első, hozzájárulást kérő levél azonban semmilyen reklámot nem tartalmazhat.

Eltérő szabályok vonatkoznak a „*közvetlen üzletszerzési listára*”: az ilyen listán szereplő érintettek adatai ugyanis felhasználhatók arra, hogy számukra a cég reklámot is küldjön. A közvetlen üzletszerzési listán elsősorban azon érintettek adatai szerepelnek, akik hozzájárultak a reklám küldéséhez, lehetőség van azonban arra is, hogy az adatok közvetlenül erre a listára kerüljenek, előzetes hozzájárulás nélkül.

A 2008. szeptember 1-jén hatályba lépett új reklámtörvény szabályai alapján csak akkor küldhető reklám közvetlen üzletszerzés céljából, ha a

küldéshez az érintett előzetesen egyértelműen kifejezetten hozzájárult. A törvény azonban a direkt marketing küldemények egy részével kapcsolatban kivételt állapít meg, ugyanis a 6. § (4) bekezdése a következőket mondja ki: a postáról szóló 2003. évi CI. törvényben meghatározott címzett reklámküldeményben reklám természetes személy mint a reklám címzettje részére közvetlen üzletszerzés útján a címzett előzetes és kifejezett hozzájárulásának hiányában is küldhető, a reklámozó és a reklámszolgáltató azonban köteles biztosítani, hogy a reklám címzettje a reklám küldését bármikor ingyenesen és korlátozás nélkül megtilthassa. Megtiltás esetén az érintett személy részére reklám közvetlen üzletszerzés útján a továbbiakban nem küldhető.

A postáról szóló törvény meghatározása szerint címzett reklámküldemény a kizárólag hirdetést, üzletszerzési vagy reklámanyagot tartalmazó, külön jogszabály alapján nagy számúnak minősített címzeti körnek szóló olyan postai küldemény, amely - a címzett neve, címe és azonosító száma, valamint az üzenet jellegét nem módosító egyéb adatok kivételével - azonos tartalmú.

Az 500 darab feletti, azonos tartalmú direkt marketing küldemény kiküldéséhez nem szükséges az érintett hozzájárulása, azonban a reklámozó és a reklámszolgáltató köteles egyértelműen és szembetűnően tájékoztatni a címzettet arról a címről és egyéb elérhetőségről, ahol az ilyen reklámok részére történő közléséhez való hozzájáruló nyilatkozatának visszavonása, illetve a reklám küldésének megtiltása iránti igényét bejelentheti, továbbá ebből a célból a reklámküldeménynek tartalmaznia kell a lemondást lehetővé tevő, postai úton címzett, térítésmentesen feladható és könyvelt küldeményként, igazolható módon kézbesített válaszelevet.

Fontos kiemelni, hogy az állampolgárnak lehetősége van arra, hogy adatainak ilyen célú kiadását letilthassa a központi hivatalnál. Valamint az új reklámtörvény 43. § (4) bekezdése szerint a közvetlen üzletszerző szerv az érintett személynek az e törvény hatálybalépését követő első alkalommal történő megkeresése során, de legkésőbb 2009. május 31-ig köteles a közvetlen üzletszerzési listán szereplő érintett természetes személyeket tájékoztatni a postai címzett reklámküldemények küldése megtiltásának lehetőségéről. (21/P/2008, 33/P/2008, 513/P/2008, 1064/P/2008, 1293/P/2008, 1762/P/2008, 1781/P/2008)

Több olyan panaszbeadvány érkezett a 2008. szeptember 1-jén hatályba lépett új reklámtörvény 6. §-ában foglalt, a közvetlen üzletszerző tevékenységet végző cégek eddigi gyakorlatát módosító szabályozás kapcsán, amelyek az adatvédelmi biztost nem érték váratlanul, ugyanis a törvény hatálybalépésével bizonyossá vált, hogy sérti az állampolgárok információs önrendelkezéséhez való jogát. A 6. § (1) bekezdése általános jelleggel köti az érintett előzetes hozzájárulásához a közvetlen üzletszerzést. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint hozzájáruló nyilatkozat bármely olyan módon tehető, amely tartalmazza a nyilatkozó nevét és lakcímét, illetve – amennyiben a reklám, amelyre a hozzájárulás vonatkozik, csak meghatározott életkorú személyek számára közölhető – születési helyét és idejét, továbbá azoknak a körét, amelyek kezeléséhez a nyilatkozó hozzájárul, valamint a hozzájárulás önkéntes és megfelelő tájékoztatás birtokában történő kifejezését.

A legtöbb beadványt a szabályozással leginkább érintett cégek és állampolgárok küldték be, amely nehéz helyzet elé állította az adatvédelmi biztost, ugyanis az adatvédelmi biztos közvetlenül a reklám törvény hatálybalépését követően felismerte, hogy az új szabályozása személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjogokkal ütközik.

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró biztos részére előzetes véleményezésre megküldött jogszabálytervezet a hozzájáruló nyilatkozat tartalmát nem határozta meg, csupán azt írta elő, hogy a nyilatkozat tegye lehetővé a nyilatkozó azonosítását, valamint a hozzájárulás önkéntes és megfelelő tájékoztatás birtokában történő kifejezését. Emellett a tervezet előírta volna, hogy a reklámozó, a reklámszolgáltató és a reklám közzétevője meghatározott adattartalommal köteles listát vezetni azokról, akik az általuk történő közvetlen reklámozáshoz hozzájárultak. Az adatvédelmi biztos hatáskörében eljáró biztos a tervezet ezen rendelkezését kifogásolta, mivel ez sértette volna az információs önrendelkezési jogot, mivel az érintett joga azt eldönteni, hogy milyen tartalommal adja meg hozzájárulását valamely adatkezeléshez, feltéve ha a hozzájárulás megfelel az adatvédelmi törvény által támasztott követelményeknek, amely szerint a hozzájárulás az érintett önkéntes, tájékozott és határozott nyilatkozata kell, hogy legyen.

Az Országgyűléshez benyújtott törvényjavaslat már nem írta elő, hogy a nyilatkozatot tevőkről vezetett nyilvántartásnak milyen adatokat kell tartalmazni, azonban meghatározta a hozzájárulás adattartalmát.

Később a törvényjavaslat vitája során elfogadták azt a módosító javaslatot, amelynek köszönhetően a hatályos törvény a fent idézett szabályt tartalmazza. Az, hogy a hozzájáruló nyilatkozat tartalmát a törvény előírja aggályos: a személyes adatok védelméhez való jog információs önrendelkezési jog, vagyis fő szabályként az adatokkal való rendelkezés az érintett joga, ezt a jogot törvény csak kivételesen korlátozhatja. Az hogy a nyilatkozat érvényességéhez bizonyos adatok szükségesek, az információs önrendelkezés korlátozásának tekinthető. A korlátozás mögött nem található olyan cél, amely ezt indokolja. A célhoz kötöttség elvének sérelme felveti a törvény alkotmányellenességének kérdését.

A panaszosokat arról tájékoztatta az adatvédelmi biztos, hogy egyértelműen megállapítható, hogy elektronikus levelek küldése esetén nincs olyan jogszerű adatkezelési cél, amely indokoltá tenné az érintett neve és címe nyilvántartásának szükségességét. Ezért javaslattal fordult az igazságügyi és rendészeti miniszterhez, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a reklámtörvény kifogásolt rendelkezései összhangban legyenek az adatvédelmi törvény célhoz kötött adatkezelésre vonatkozó előírásaival. A miniszter válaszában arról tájékoztatta az adatvédelmi biztost, hogy a felvetett aggályokkal egyetért és kezdeményezi a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszternél a kifogásolt rendelkezés felülvizsgálatát. (1403/K/2008, 1448/P/2008, 1482/K/2008, 1476/K/2008).

Sajtó

A tavalyi évben a beadványok jelentős részében a panaszosok a büntetőeljárással, a büntetett előélettel, valamint a büntetés- végrehajtással kapcsolatban leköszölt bűnügyi és igazságügyi tájékoztatásokban szereplő személyes adataik kezelését sérelmezték, illetve a sajtóval szembeni jogorvoslati lehetőségekről kértek felvilágosítást. Az idei évben viszont a sokak által „*negyedik hatalmi ág*”-ként emlegetett sajtó adatkezelése – legalább is a hozzánk beérkező beadványok számának tükrében – úgy tűnik kevesebb panaszra adott okot. Az idén egyrészt továbbra is a személyes adataik sajtó általi közzétételét sérelmezték a panaszosok, másrészt magánszemélyek, valamint a sajtó munkatársai fordultak az Adatvédelmi Biztos Irodájához a televíziós műsorkészítéssel, a bűnügyi

tudósításokkal, valamint az információszabadsággal kapcsolatos konzultációs kérdésekben.

Egy panaszos a Magyar Televízió Rt. „A TV Ügyvédje” című műsorának eljárását sérelmezte, mivel véleménye szerint a műsorban jogsértő módon, részletesen ismertették a panaszos személyes adatait, valamint jelenlegi élettársa és „boszorkánysággal vádolt” volt felesége gyermekeinek ideiglenes gyermek elhelyezési ügyét, valamint a gyámügyi eljárás során hozott határozatokat.

A biztos állásfoglalásában tájékoztatta a panaszost a személyes adat, az adatkezelés, az adattovábbítás, valamint a nyilvánosságra hozatal fogalmáról. (Avtv. 2. §-ának 1., 9., 10., 11. pontjai), valamint arról, hogy az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Tehát arról, hogy mely adatokat és kinek, milyen feltétellel lehet továbbítani, vagy mely adatokat lehet nyilvánosságra hozni, az érintett személy vagy az adatkezelést elrendelő jogszabály rendelkezik. Az Avtv. 2. §-ában foglalt értelmező rendelkezések, valamint az MTV Rt. honlapján olvasható – a panaszos által sérelmezett – riport írásos anyaga alapján a biztos megállapította, hogy személyes adatnak csak azok az adatok minősülhetnek, amelyek alapján egyértelműen lehetőség van egy meghatározott természetes személy azonosítására. Végezetül arról is tájékoztatta a panaszost, hogy amennyiben továbbra is úgy véli, hogy jogsérelem érte, az Avtv. 17.§-ában foglaltakon kívül, a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 84. § (1) bekezdése alapján is lehetősége van arra, hogy jogorvoslatért a bírósághoz forduljon. Az eset körülményeihez képest a panaszos a Magyar Televízió Rt.-vel szemben követelheti – egyebek mellett – a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását, a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől, ezen kívül kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint. Ezek az igények egyébiránt párhuzamosan is érvényesíthetőek. (392/P/2008)

Egy másik esetben a panaszos jegyző azt sérelmezte, hogy közszerződési jogviszonyának megszűnése után a község polgármestere a képviselő-testület időszakos kiadványában az alábbi tájékoztatást jelentette meg:

„Változások vannak a Polgármesteri hivatalban. A jegyző saját kérésére kérte munkaviszonyának megszüntetését a Képviselő-testülettől, melyet az akkori testület minden ponton elfogadott. A jelenlegi testület rendes ülésén a jegyző kérését, hogy a megállapodást tekintsük tárgy-

talannak, nem fogadta el, ezért munkaviszonya megszűnt. Volt jegyzőnk, a határozatot a Munkaügyi Bíróságon megtámadta, kérte visszahelyezését. A bírósági eljárás eredményét természetesen az aktuális időpontban megírom.”

A biztos válaszában kifejtette, hogy az Avtv. 19. § (4) bekezdése szerint, ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Közérdekből nyilvános adatnak minősül tehát a jegyző e minőségében tett valamennyi megnyilatkozása, cselekedete, beleértve közszolgálati jogviszonyának megszűnését, annak módját is. A fentiekben túlmenően a megjelent cikk szerint a panaszos nem zárt tárgyaláson, hanem a rendes ülésen kérte, hogy a munkaviszonyának megszüntetésére vonatkozó korábbi megállapodást tekintse tárgyalatlannak, amit a képviselő-testület nem fogadott el.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 12. § (4) bekezdésének a) pontja szerint: a képviselő-testület zárt ülést tart választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízatás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele. Az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése értelmében a választópolgárok – a zárt ülés kivételével – betekinhetnek a képviselő-testület előterjesztésébe és ülésének jegyzőkönyvébe.

Ezen törvényhelyek összevetése alapján a biztos álláspontja szerint a helyi lapban megjelent cikkben a község polgárait tájékoztathatták a képviselő-testület rendes ülésén elhangzottakról, a jegyző közszolgálati jogviszonyának megszűnéséről és megszűnés körülményeiről. A közszolgálati jogviszony megszűnésére vonatkozó megállapodások teljes dokumentumai, illetve azok alapnyilvántartásba tartozó adatai viszont olyan személyes adatok, amelyek – a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 63. §-a alapján – nem ismerhetők meg bárki által, az azokhoz való hozzáférés korlátozott. (529/P/2008)

A Magyar Újságírók Országos Szövetségének elnöke levelében a bűnügyi és az igazságügyi tájékoztatásról szóló 10/1986. (IX. 1.) IM-BM együttes rendelet 2008. július 1-i hatályon kívül helyezésével kapcsolatos aggályairól írt, mivel szerinte a szakmában felmerült, hogy „a sajtó

feladatának a teljesítése ezzel az igazságszolgáltatás egy fontos szegmensében lehetetlenné válik” és ezáltal a „más állami intézmény által nem ellenőrizhető hatalmi ág felett a nyilvánosság kontrollja nyilvánvalóan szűkült.”

A biztos állásfoglalásában elsőként arra hívta fel a figyelmet, hogy a hatályon kívül helyezett 10/1986. (IX. 1.) IM-BM együttes rendelet 2. §-a szerint:

„A bűnüldöző szervek, a bíróságok és a büntetés-végrehajtási intézetek a szükséges felvilágosításoknak és adatoknak a sajtó rendelkezésére bocsátásával biztosítják, hogy az előttük folyó eljárásokról, az egyes ügyekben végzett tevékenységükről a közvélemény hiteles, pontos és gyors tájékoztatást kapjon.” A bírói hatalom ellenőrzése tehát nem a sajtó feladata, hanem a nyilvánosság útján az egész társadalomé, azaz az alkotmányos közösségé. A nyilvánosság szerepéről szól az 58/1995. (IX. 15.) AB határozat is, melynek indoklása kimondja: a modern büntetőeljárások alkotmányos alapelvei közé tartozik az eljárás nyilvánossága, amely elsősorban a tárgyalás nyilvánosságának és a bírósági döntés nyilvános kihirdetésének követelményét jelenti. A nyilvánosság mindenekelőtt az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzését hivatott biztosítani a társadalom részéről. Ugyanakkor a büntető felelősségre vonás nyilvánossága az egyik útja annak, hogy a büntetőjog parancsai és tilalmi eljussanak a közösség tagjaihoz. Ezen idézetből is kitűnik, hogy a nyilvánosság és az igazságszolgáltatás ellenőrzése a társadalomé.

Több törvény, így a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény is felhatalmazza a sajtót, hogy a bíróságok nyilvános tárgyalásairól tudósítson. A tárgyalások nyilvánossága továbbra is csak törvény felhatalmazása alapján korlátozható, azaz az információk megszerzése bárki számára nyitva áll. E tekintetben nincs különbség a fővárosi és a vidéki bíróságok között.

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény 29. § (2) kimondja, hogy a bíróság előtt folyamatban lévő vagy befejezett ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a bíróság elnöke vagy az általa megbízott személy adhat tájékoztatást. A büntetőeljárásról szóló már hivatkozott törvény a sajtó tájékoztatásáról a következőképpen rendelkezik:

74/A. § (1) A sajtó részére a nyomozás befejezéséig a nyomozó hatóság külön jogszabályban erre feljogosított tagja, valamint az ügyész; a

vádemelésig az ügyész, illetőleg az általa megbízott személy; a bírósági eljárás során a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben erre feljogosított személy adhat felvilágosítást.

74/B. § (3) Ha törvény kivételt nem tesz, a folyamatban lévő vagy befejezett büntetőügy irataiba csak az e törvény által erre feljogosított személy tekinthet be.

(4) A (3) bekezdés szerinti irat a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló törvény közlevéltári anyagban történő kutatásra vonatkozó szabályai szerint az ott írt védelmi idő letelte előtt is kutatható.

A korábbi bírósági ítéletek megismerését teszi lehetővé az elektronikus információs szabadságról szóló 2005. évi XC. törvény, mely kiemondja, hogy a Bírósági Határozatok Gyűjteményében digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az e törvényben meghatározott bírósági határozatok. A gyűjteményt az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala teszi közzé. [16. § (1)- (2)]

A büntetőeljárás nyomozási szakaszában a sajtónak adandó tájékoztatásról szóló 26/2003. (VI. 26.) BM-IM együttes rendelet, és a Vám- és Pénzügyőrség által folytatott büntetőeljárás nyomozási szakaszában a sajtónak adandó tájékoztatásról szóló 30/2004. (VI. 9.) PM-IM együttes rendelet is a sajtó információszerzését segíti elő és tisztázza annak körülményeit. A fentiek alapján a biztos nem látta indokoltnak a MŰOSZ elnökének aggályait, hogy akár a nyilvánosság, akár a sajtó szereplői számára az információhoz való hozzáférés lehetőségét a kérdéses rendelet hatályon kívül helyezése bármilyen mértékig korlátozná. (1423/K/2008)

Beadványában egy állampolgár észrevételt tett az áldozatok személyes adatainak TV-ben, írott sajtóban történő nyilvánosságra hozatalával kapcsolatban.

A biztos válaszában tájékoztatta a beadványozót, hogy Alkotmányunk védi az emberi méltósághoz való jogot, a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jogot, ugyanakkor biztosítja a jogot a szabad véleménynyilvánításra, továbbá elismeri a sajtó szabadságát, e jogok azonban nem korlátlanul, hanem egymásra tekintettel érvényesülnek. Az előbbi alkotmányos elvekkel összhangban a sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 3. §

(1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a sajtószabadság gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, nem sértheti a közérkölcset, valamint nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével”. Az adatvédelmi törvény 2. §-a alapján „személyes adat: a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”, bűnügyi személyes adat pedig: „a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat”. Az áldozatok személyes adatai e minőségükben különleges adatnak számítanak, így azok kezelése is az érintettek írásbeli hozzájárulásához van kötve. A sajtó adatkezelésében döntően az érintett hozzájáruló nyilatkozata teremti meg az adatkezelés és ezen belül a nyilvánosságra hozatal jogalapját.

Abban az esetben, ha egy elhunyt áldozat személyes adatait hozza a sajtó nyilvánosságra, az a túlélő hozzátartozók információs önrendelkezési jogát is érintheti, ezért a kegyeleti jogon túl figyelembe kell venni a személyes adatok védelmének kötelezettségét is. Ennek megfelelően személyes adat az elhunyt áldozat születési- és halálozási idejére, okára, stb. vonatkozó adat annak ellenére, hogy személyes adatnak általában az élő természetes személyek adatai számítanak. Itt azonban a haláleset és annak körülményei a túlélő hozzátartozókkal is összefüggésbe hozható adatok, ezért a túlélő hozzátartozók személyes adatai is egyben. A fentiekre való tekintettel az elhunyt áldozatok adatainak nyilvánosságra hozatalához a túlélő hozzátartozók írásbeli hozzájárulása szükséges. [Avtv. 3. § (2) bek.] Kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg. Amennyiben a sajtóorgánumok nem a fentebb ismertetett törvényi előírásoknak megfelelően tudósítanak, az érintett áldozat, illetve elhunyt áldozat esetében annak túlélő hozzátartozója az adatkezelő ellen bírósághoz fordulhat és az adatkezelő köteles bizonyítani azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel. Az adatkezelő az érintett adatainak jogellenes kezelésével másnak okozott kárt is köteles megtéríteni (Avtv. 17.§ - 18. §). Az érintettnek lehetősége van arra is, hogy jogait a Polgári törvénykönyv (Ptk.) alapján érvényesítse, személyhez fűződő jogai megsértése miatt. (1322/K/2008)

A 168 óra című hetilap rovatvezetője abban kért az adatvédelmi biztostól állásfoglalást, hogy az MOL Nyrt.-hez intézett nyolc újságírói kérdésükre a cég jogszerűen tagadta-e meg a válaszadást, és amennyiben igen, mit tehet a sajtó, hogy az adott kérdésekkel kapcsolatban információkhoz jusson.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy a biztos felhatalmazása csak az információszabadsággal, azaz a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos ügyek kivizsgálására vonatkozik. Az Avtv. 2. § 4. pontja szerint: *„közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.”*

A MOL ugyan ellátás-biztonsági kockázat szempontjából valóban kiemelt jelentőségű vállalat, az Avtv. értelmében azonban nem minősül közfeladatot ellátó szervnek, ennél fogva nem vonatkoznak rá az e törvényben előírt adatszolgáltatási kötelezettségek. Ez azt jelenti, hogy az újságírói kérdések elhárítása nem tekinthető az Avtv. megsértésének. A magáncégek információszolgáltatási kötelezettsége ma még világszerte korlátozott, annak ellenére, hogy ennek igénye egyre többször vetődik fel (pl. a cégvezetők fizetésének, juttatásainak nyilvánosságra hozatala). Magyarországon jelenleg két ilyen adatszolgáltatási terület létezik: a cégek kötelesek hozzáférhetővé tenni az általuk okozott környezetszennyezésre vonatkozó adatokat, valamint a költségvetést érintő pénzügyi, üzleti kapcsolataik adatait. (1609/K/2008)

Egy újonnan induló televízió csatorna kért állásfoglalást a rendőrségi térfigyelő rendszer felvételeinek bűnügyi tudósításaihoz való felhasználásának törvényi feltételeiről.

Az adatvédelmi biztos tájékoztatta a televíziós társaságot, hogy Avtv. 2. §-a alapján személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, bűnügyi személyes adat pedig a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat. Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint adatkezelésnek minősül – egyebek mellett

– az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint rögzítése is. Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Különleges adat pedig akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy egyéb esetekben azt törvény elrendeli. (Avtv. 3.§)

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 42. §-a értelmében a rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt (a továbbiakban: felvétel) készíthet. A rendőrség közterületen, ahol a közbiztonsági, bűnmegelőzési, illetve bűnüldözési célból igazolhatóan szükséges, bárki számára nyilvánvalóan észlelhető módon képfelvevőt helyezhet el, és felvételt készíthet. Az előbbiek szerint készített felvétel, illetőleg az abban szereplő személyes adat csak a rögzítés helyszínén elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy a közlekedés szabályainak megsértése miatt indult büntető-, szabálysértési vagy más hatósági eljárás során, körözött személy vagy tárgy azonosítása vagy a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében használható fel. Az Rtv. 42. §-a szerint rögzített felvételtől, a külön jogszabályban meghatározott szabálysértési, bűnüldözési, igazságszolgáltatási, illetőleg nemzetbiztonsági feladatok ellátása céljából a nyomozó hatóság, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítő feladatokat ellátó szerv, a szabálysértési hatóság, az ügyészség, a bíróság, a nemzetbiztonsági szolgálatok, nemzetközi jogsegély keretében külföldi hatóság, jogainak gyakorlása érdekében az érintett, valamint a jogszabály alapján eljárás kezdeményezésére irányuló jogának gyakorlása érdekében harmadik személy igényelhet adatot. (Rtv. 42/A. §)

Az előbbi jogszabályi hivatkozások alapján a biztos ügy foglalt állást, hogy törvényi felhatalmazás hiányában a rendőrség nem adhatja át a televízió bűnügyi tudósításaihoz a rendőrségi térfigyelő rendszer felvételeit. (1826/K/2008)

Levéltárak, tudományos kutatás

Az idei év levéltárak és a tudományos kutatások adatkezelésével kapcsolatos ügyek szempontjából békésnek mondható. Nem volt olyan különleges eset, vagy sokakat érintő kérdés (mint például az elmúlt években az „ügynök-ügyek”), mely meghatározta volna a biztos e tárgyú tevékenységét. Természetesen kutatással kapcsolatos ügyeink voltak, az alábbiakban ezekről számolunk be.

Nem először merül fel családfa-kutatás, vagy múltunk nagyjainak kutatása kapcsán a halottak adatainak kezelése. Ezúttal a Budapesti Temetkezési Intézet vezérigazgatója fordult a biztoshoz azzal a kérdéssel, hogy létrehozható-e egy interneten közzéteendő adatbázis, mely az elhunytak adatait tartalmazza.

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró országgyűlési biztos állásfoglalásában kifejtette, hogy nem tartja jogsértőnek, hogy az elhunyt születési és halálozási idejét bármely érdeklődő megismerje. Helytelennek tartja azonban azt, hogy az adatmegismerés kiterjedjen az elhunyt anyja nevére és a legutolsó lakhely címére, mivel ez már más természetes személynek személyes adata lehet, melyből rá vonatkozóan akár következtetést is le lehet vonni. A nyilvános adatbázisban tehát csak a név, születési és halálozási idő, a temetés napja valamint a sírhely adatai szerepelhetnek. (1333/K/2008)

A Központi Igazságügyi Hivatal Áldozatsegítő Szolgálatára indítványában arra várt választ, hogy az áldozatok elérhetőségét, személyes adataikat milyen feltételekkel lehet a kutatóknak átadni. Az adatvédelmi biztost helyettesítő országgyűlési biztos állásfoglalásában rámutatott: az Avtv. szerint bűnügyi személyes adat a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat. A bűnügyi adat különleges adat, melyet a törvény fokozott védelemben részesít.

Ennek értelmében az áldozatok személyes adatai is e minőségükben különleges adatnak számítanak, kezelésük (továbbításuk) is az érintettek írásbeli hozzájárulásához van kötve.

A kutatásokhoz szükséges kapcsolatfelvétel érdekében – a korábbi adatvédelmi biztos gyakorlat alapján – javasolta, hogy a kutatást végző a Szolgálattal kapcsolatban lévén, rajtuk keresztül küldje el az érintetteknek a tájékoztatót (kérdőívet, megkeresést), így az érintett eldöntheti, hogy az abban foglalt tájékoztatás alapján fel kívánja-e venni a kapcsolatot a kutatóval. (807/K/2008)

Egy, az 1956-os forradalmat követő megtorlásról szóló tudományos munka elkészítéséhez kért segítséget az a doktori képzésben részt vevő hallgató, aki két korábbi ügyész életútját kívánta megismerni. A kérelmet az érintett megyei főügyész a Legfőbb Ügyészségre továbbította, mely az adatokhoz való hozzáférést megtagadta. A megtagadás indokaként az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény (Ütv.) rendelkezési szolgáltak, mely nem rendelkezik arról, hogy tudományos kutatás céljából hogyan lehet megismerni az adatokat. A Legfőbb Ügyészség csak a törvényben előírt 50 év őrzési idő lejártát követően, levéltárba adás után tartja a betekintést a kutató számára lehetségesnek.

A biztos álláspontja szerint az Ütv. és a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény megfelelő felhatalmazást nyújt a kért adatok megismerésére, és arról a Legfőbb Ügyészségnek tájékoztatnia kell a kutatót. (597/P/2008)

Közvélemény-kutatás

Egy városi polgármester a település forgalmi rendjére vonatkozó közvélemény-kutatásához szükséges kérdőívet küldött a helyi lakosoknak. A panaszos kifogásolta, hogy mivel a kérdőívet alá kell írni, a hátoldalán pedig szerepelt az érintett neve, lakcíme, elképzelhető, hogy az adatfeldolgozás során a választ a válaszadó személyével is összekötik.

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró országgyűlési biztos úgy foglalt állást, hogy amennyiben a személyes adatok gyűjtését, kezelését az önkormányzat jogszerűen végzi, nincs akadálya annak, hogy valamely közvélemény-kutatást személyes adatok megadásával végezze. Ennek azonban feltétele az érintetteknek az adatgyűjtést megelőző megfelelő tájékoztatása, illetve az, hogy az adott cél eléréséhez a személyes adatok védelmének korlátozása szükséges és arányos legyen. A polgármesteri levélben szerepel, hogy az adatokat milyen célból gyűjtik („*az adatkezelés kizárólag annak ellenőrzését szolgálja, hogy a kérdőíven véleményét az arra jogosult [...] lakos nyilvánította ki*”), ellentmon-

dás volt azonban a személyes adatok kezelésének időtartamára vonatkozóan. Egyrészt garantálták, hogy a visszaküldött íveket úgy dolgozzák fel, hogy „ne lehessen a válaszokat személyhez kötni”, másrészt viszont a személyes adatokat csak a közvélemény-kutatás kiértékelését követően semmisítették volna meg. Nem volt egyértelmű tehát, hogy mi lesz a kérdőívek feldolgozása során az összegyűjtött adatok sorsa, ahhoz ki férhet hozzá, illetve, hogy az adatokat pontosan mennyi ideig tárolják. Az adatkezelés a megfelelő tájékoztatás hiányában nem jogszerű, továbbá azért sem, mert a forgalmi rend megváltoztatásával kapcsolatos lakossági közvélemény-kutatásához szükségtelen és aránytalan alapjogi korlátozást jelent fent nevezett személyes adatok kezelése. (577/P/2008)

Közüzemi szolgáltatók

Az előző évekhez hasonlóan, idén is a legtöbb beadvány azzal a kérdéssel érkezett hozzánk, hogy jogszerű-e, ha a közüzemi szolgáltatók a mérőóra átírásához, illetve a közüzemi szolgáltatás megszüntetéséhez olyan okiratok – hagyatékátadó végzés, adásvételi szerződés, lízingszerződés, tulajdoni lap másolat – bemutatását kérik, melyek olyan személyes adatokat is tartalmaznak, amelyek kezelésére jogszabály a szolgáltatókat nem jogosítja fel.

Az ügyfél személyében beállt változást igazoló iratok (adásvételi, lízing- szerződés, hagyatékátadó végzés, halotti anyakönyvi kivonat, bérleti szerződés stb.), valamint a személyazonosításra alkalmas okmány bemutatása az ügyfél jogszabályi előíráson alapuló kötelezettsége. Azonban ezeket a változást igazoló dokumentumokban foglalt személyes adatokat a szolgáltató csak abban a körben ismerheti meg, amelyben arra törvényi felhatalmazása van és az érintett fogyasztót tájékoztatja az adatkezelést elrendelő jogszabályról. Törvény felhatalmazása alapján a villamos energia és gázszolgáltató a természetes személy fogyasztó esetében a nevét, lakcímét, anyja nevét és a születési helyét és idejét ismerheti meg és kezelheti jogszerűen. A szolgáltató akkor jár el jogszerűen, ha úgy igényli az adásvételi, lízing szerződés, illetve tulajdoni lap másolatát a fogyasztótól, ha lehetőséget biztosít neki arra, hogy ebből a fogyasztó minden olyan személyes adatot töröljön, illetve kitarjon, amely nem tartozik a fenti adatkörbe és e lehetőségről a fogyasztókat tájékoztatja is. Összefoglalva elmondható, hogy amennyiben a

szerződésről vagy a tulajdoni lapról készített fénymásolatot az ügyfél úgy adja át a szolgáltató részére, hogy az csak a változást dokumentáló részeket tartalmazza, a többi személyes adat azonban nem olvasható rajta, úgy az érintett jogszerűen jár el, ezen igazolás el nem fogadása esetén a szolgáltató pedig jogszerűtlenül. (31/P/2008, 381/P/2008, 1171/P/2008)

Hasonló ügyben az ELMŰ-ÉMÁSZ Ügyfélszolgálat Kft. gyakorlatát tartotta egy állampolgár aggályosnak, amikor édesapja halála esetén a szolgáltató a szerződés módosításához tulajdonjogot igazoló okmány bemutatására, így halotti anyakönyvi bizonyítvány, hagyatékátadó végzés bemutatására kötelezte a panaszost.

A közüzemi szerződést megkötő fél halála esetén, a szerződést módosítani kell, az ugyanis nem száll át automatikusan az örökösökre. A közüzemi szerződéseket tehát az öröklést követően „*át kell írni*” ahhoz, hogy az örökös a szolgáltatónál eljárhasson. Ha az „*átírást*” elmulasztották megtenni, az ELMŰ valóban nem adhat jogszerűen tájékoztatást a szerződés tartalmáról (pl. számlainformáció). Azt, hogy a szerződésben szereplő személy elhunyt, illetve, hogy az ingatlanvaló rendelkezés joga kit illet meg, azt a halotti anyakönyvi kivonattal, illetve tulajdonjogot (birtokbavételt) igazoló okirattal lehet igazolni. Adatvédelmi szempontból nem jogszerűtlen az ELMŰ eljárása, mely során a vele szerződött fél azonosítása érdekében a panaszban megjelölt okiratok bemutatását kéri. (827/P/2008)

Egy állampolgár azt kifogásolta, hogy a Főgáz mérőóra leolvasója fényképet kívánt készíteni a gázórája állásáról. Egy hasonló ügy kapcsán egy korábbi vizsgálat során megkeresésünkre azt a tájékoztatást adta a szolgáltató, hogy a későbbi feldolgozás során előforduló tévedések korrigálása, valamint az esetleges fogyasztói reklamációk kiküszöbölése a célja a képfelvételek készítésének.

Az adatvédelmi törvény rendelkezései alapján egyértelműen megállapítható, hogy a közüzemi szolgáltatás igénybevételekor a pillanatnyi mérőóra-állás – ami a lakók gázfogyasztásának mennyiségét mutatja – személyes adatnak minősül. Továbbá az Avtv. 2. § 9. pontja alapján a kép- és hangfelvétel rögzítése adatkezelésnek minősül. A földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Gszt.) 41. §-ának (3) bekezdése értelmében a közüzemi fogyasztót a közüzemi szerződés szerinti fizetési kötelezettség terheli. A Gszt. értelmében a szolgáltatónak joga van leolvasnia a mérőóra állását, és amennyiben

a képfelvételen kizárólag a mérőóra látszik, joga van arról fényképfelvételt is készíteni, hiszen a Gszt. felhatalmazást ad ezen személyes adat kezelésére. Mindazonáltal a fogyasztónak joga van a mérőórát letakarni, így a felek kötelesek a mérők leolvasása érdekében egymással együttműködni. A szolgáltató köteles tájékoztatni a fogyasztót a leolvasás várható időpontjáról, valamint az adatkezeléssel összefüggő minden egyéb tényről, a fogyasztó pedig köteles a mérő leolvasását és ellenőrzését lehetővé tenni. (1546/P/2008)

Közüzemi szolgáltatások bankkártyás fizetésével kapcsolatban már több ízben is folyt vizsgálat.

Egy panaszos az ELMŰ ügyfélszolgálatán személyesen egyenlítette ki közüzemi számláját bankkártyás fizetéssel, azonban az ügyintéző a fizetést követően nem adta vissza a kártyát, hanem a teljes kártyaszámot rögzítette a rendszerben. Amennyiben a tranzakciókhoz tartozó kártyaszámokat olyan módon tárolják, hogy azok nem kapcsolhatók egy konkrét személyhez illetve vásárlóhoz, úgy az adatkezelés kívül esik az Avtv. hatályán tekintve, hogy ebben az esetben a kártyaszám nem minősül személyes adatnak.

Más a helyzet azonban akkor, hogyha a tárolt kártyaszámokhoz az érintett neve is kapcsolódik, hiszen ekkor már a kártyaszám is személyes adat. Tekintettel arra, hogy az adatkezeléshez nem kérik ki az érintettek hozzájárulását és törvény sem nyújt felhatalmazást erre, ezért amennyiben a kártyaszámokat személyhez kapcsolható módon, tehát személyes adatként tárolják, úgy ez az adatkezelés jogellenes. (858/P/2008)

Több állampolgár is azzal a panasszal fordult a hivatalhoz, hogy közüzemi szolgáltatók, például az ELMŰ, a személyes adataikat, számlatartozás behajtása céljából, ügyvédi irodának kiadják. A Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) engedményezésre vonatkozó szabályai lehetővé teszik a természetes személy adósok adatainak átadását. Az engedményezett követelés kötelezettjének hozzájárulására a szerződés létrejöttéhez nincs szükség. A követelések a Ptk. 328. §-a alapján történő értékesítésekor, az adatátadáshoz a jogcímet maga a Ptk. teremti meg, így a követelésekhez kapcsolódó személyes adatok továbbítása adatvédelmi szempontból nem kifogásolható.

A villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény (a továbbiakban: Vet.) maga is jogalapot teremt az adatátadáshoz. Természetesen az

engedményezés alapján történő adatátadásra is vonatkoznak az Avtv. célhoz kötöttsége elvének szabályai. Az Avtv. 7. §-a rendelkezik az adatok minőségéről is, mely paragrafus szerint a formális jogalapon túl is elengedhetetlen, hogy a kezelt személyes adatok pontosak, teljesek és időszerűek legyenek. Az Avtv. 12. § (1) bekezdése alapján az érintett kérelmére az adatkezelő köteles tájékoztatást adni az általa kezelt adatokról. A panaszos esetében tehát ez a kötelezettség mindkét adatkezelőre: az engedményezőre és az engedményesre is vonatkozik, így az ügyvédi irodára, mint engedményesre nézve is kötelező a tájékoztatás. (1179/P/2008)

Több beadványban kifogásolták Gyöngyös Városi Önkormányzatának azt az eljárását, hogy hulladékgazdálkodása kapcsán a tulajdonosoktól az ingatlan használatára, kihasználatlanságára, az együtt lakók számára vonatkozó adatokat igényelt. A város képviselőtestülete egy rendeletével módosította a hulladékkezelési közszolgáltatás rendeletét, majd erre hivatkozva küldték meg azokat a szerződéstervezeteket, és nyilatkozatokat, amelyekben az előzőekben leírt adatokat igényelték.

Az ingatlan használatával kapcsolatos adat személyes adatnak tekinthető, mert az adatból következtetni lehet arra, hogy meghatározott természetes személy, az ingatlantulajdonos az ingatlant használja-e, vagy sem, és mennyi ideig teszi azt. A hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgálati szerződésről szóló 241/2000. (XII. 23.) korm. rendelet 29. § (1) bekezdése előírja, hogy a közszolgálati szerződésben az önkormányzat kötelességeként kell meghatározni a közszolgáltatás hatékony és folyamatos ellátásához a közszolgáltató számára szükséges információk szolgáltatását. Az önkormányzatnak joga és kötelessége, hogy a közszolgáltatás ellátásának rendjét és módját, valamint az elvégzett szolgáltatás díjtételeit – az elvégzett szolgáltatással arányosan – rendeletben szabályozza. A képviselő-testület a hulladékkezelési közszolgáltatás szabályozását a Hgt. 23. §-ában kapott törvényi felhatalmazás alapján alkotta meg. Jelen esetben az önkormányzati rendelet azon kitétele azonban, mely a lakosok számára „*hitelt érdemlő igazolást*” kér a ténylegesen együtt lakók számáról és a közleményben foglaltak szerint a nyilatkozatokat családi ház esetében a közvetlen szomszédok aláírásával ellátva kéri benyújtani, nem elfogadható, mert az érintett magánszférájának és közvetve személyes adatok védelméhez fűződő jogának sérelméhez vezethet. A közszolgáltató mint hulladék-

gazdálkodó cég, illetve az önkormányzat, valamint másrésről a helyi lakos között létrejött jogviszonnyal kapcsolatos információkat harmadik személyek csak a szolgáltatást igénybe vevő személy hozzájárulásával ismerhetnék meg. Amennyiben az önkormányzat ragaszkodik az ingatlanban lakók számának hitelt érdemlő igazolásához, úgy a tulajdonosra kell bíznia, hogy a nyilatkozat aláíratását mely személyek bevonásával, illetve miként (pl. ügyvéd előtt) teszi meg. Megjegyzendő, hogy önmagában a lakók száma hitelt érdemlő igazolásának előírása – noha adatvédelmi szempontból nem kifogásolható – rendhagyó és etikailag megkérdőjelezhető módszer. (873/P/2008, 844/K/2008)

Irodánk több ügyben találkozott azzal a kérdéssel, hogy kell-e költségtérítést fizetnie egy állampolgárnak, ha egy szolgáltatónál nyilvántartott adataiba kér betekintést, vagy a tárolt adatait írásos formában kikéri.

Az Avtv. 11. § (1) bekezdése szerint az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről. Az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről (székhelyéről) és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat. Az Avtv. 12. § (3) bekezdése szerint a tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos területre vonatkozó tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be. Egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. A már megfizetett költségtérítést vissza kell téríteni, ha az adatokat jogellenesen kezelték, vagy a tájékoztatás kérése helyesbítéshez vezetett. Természetesen a fogyasztó/előfizető szerződéses jogairól és kötelezettségeiről szóló tájékoztatásra nem ez az egyetlen irányadó jogszabály. A közüzemi szerződésre vonatkozó jogszabályi előírások, valamint az Általános Szerződési Feltételek együttes értelmezésével adható egyértelmű válasz a kérdésre. (176/P/2008)

Egy szennyvíz elszállítását végző cég aggályosnak tartotta, hogy egy számlázási vita kapcsán az általa végzett szolgáltatási terület pontos fogyasztói listáját át kell adnia a szennyvíz átvevő társaságnak, amelyből ők ellenőrizni tudják majd, hogy az igénybevett fogyasztási mennyiség ténylegesen lakossági jellegű-e.

Az adatvédelmi biztos megkeresésére a szennyvíz átvevő társaság azt a tájékoztatást adta, hogy a számlázáshoz van szükségük az adatokra,

mert egy önkormányzati rendelet a közületi és lakossági fogyasztók szennyvízelvezetési díját eltérően állapította meg. Az átadás célja és jogalapja tehát tájékoztatásuk szerint a számlázási alapadatok korrekt meghatározása. Az adatvédelmi törvény személyes adatokra, illetve adatkezelésre vonatkozó szabályai alapján megállapítható, hogy amíg a szennyvíz átvevő társaság kizárólag a fogyasztási hely azonosítóját kéri, valamint annak meghatározását, hogy közületi vagy lakossági fogyasztóról van szó, úgy ezen adatok nem minősülnek személyes adatnak, hiszen nem kapcsolhatóak össze természetes személyekkel. Ezen adatok átadása pedig szükséges és elégséges a cégnek az ivóvíz- és szennyvíz-elvezetési, továbbá tisztítási díjak megállapításáról, a számlázás és díjfizetés feltételeiről szóló rendeletben előírt kötelezettsége teljesítéséhez. (896/K/2008)

Budapesti Közlekedési Vállalat (BKV)

A Budapesti Közlekedési Vállalat jegyellenőreinek gyakorlata ellen idén számos konzultációs, illetve panaszbeadvány érkezett. Legtöbb kérdés arra irányul, hogy milyen intézkedéseket tehetnek a jegyellenőrök jogszerűen.

Jogilag az utas és a közlekedési vállalat között egy szerződés jön létre, ezáltal amennyiben az utas nem utazik érvényes jeggyel, akkor szerződést szeg, de ez még nem jogosíthatja fel a közlekedési vállalatot, hogy ezt követően hatóságként lépjen fel. A BKV Zrt. utazási feltételei alapján mindazoknak, akik a BKV Zrt. közösségi közlekedési szolgáltatásainak bármelyikét igénybe kívánják venni, felszállás előtt rendelkezniük kell érvényesíthető és az adott járatra felhasználható jeggyel, érvényes bérlettel, utazási igazolvánnyal, vagy a díjmentességet igazoló okmányokkal. Ha az utas érvényes jegy, bérlet vagy egyéb utazásra jogosító irat nélkül utazik, a jegyellenőr felajánlja a pótdíj helyszíni megfizetésének lehetőségét. Ha az utas nem kíván, vagy nem tud élni ezzel a lehetőséggel, akkor haladékat kér a BKV Zrt.-től a szolgáltatási díj későbbi megfizetésére. Ennek érdekében az adatait egy, a személyazonosságának megállapítására alkalmas igazolványból a BKV Zrt. rendelkezésére kell bocsátania, melyek felvételre kerülnek. Az utas az aláírásával igazolja az adatfelvételt és az annak kezeléséhez adott engedélyt. Ennek alapján megindul a „pótdíjazási” folyamat. A jegyellenőr egy csekket ad át az utasnak, melyen az alappótdíj összege szerepel. Ha az utas nyolc

naptári napon belül a pótdíjazás időpontjában érvényes, arcképes bérletet mutat be – kezelési költség megtérítése mellett – ügyét rendeztnek tekinti a BKV Zrt.

A fentiekből következően tehát kérésre, önszántából bárki átadhatja az ellenőr által igényelt adatokat, ebben az esetben az ellenőr, illetve közlekedési vállalat adatkezelésének jogalapját az érintett hozzájárulása adja meg. (Avtv. 3. § (1) bek.)

A hatályos jogszabályok szerint a tömegközlekedési vállalat ellenőre – mivel nem hatósági személy – nem igazoltathat, személyazonosságának igazolására csupán felkérheti az érintettet, azonban a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) értelmében a rendőrt jogainak érvényesítése érdekében bárki, így a jegyellenőr is felkérheti más személy igazoltatására. A BKV Zrt. a viteldíjat nem fizetők adatait addig tartja nyilván, amíg az adós a kötelezettségét nem teljesíti. A tartozás megfizetését követően az adatok azonnal törülésre kerülnek. Az adatbázishoz a Jegy- és Bérletellenőrzési Szakszolgálat azon munkatársai férhetnek hozzá, akik munkakörükből adódóan a feldolgozást végzik. Ezen munkatársaik titoktartási nyilatkozatot írnak alá a tudomásukra jutott személyes adatok kezelésére vonatkozóan. (93/K/2008, 236/P/2008)

Hasonló ügyben fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához egy állampolgár, akitől a jegyellenőr a büntetés kapcsán történt adatfelvételkor a taj-kártyát és adóigazolványt is elfogadta. A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény 20. § és 23. § tartalmazza azoknak a szervezeteknek a körét, amelyek az e törvényben meghatározott célból kezelhetik az adóigazolvány és a taj-kártya adatait. A BKV nem szerepel a felsorolt szervezetek között, ezért törvényi felhatalmazás hiányában nem kezelheti sem a taj-kártya, sem az adóigazolvány adatait. (236/P/2008)

Egy állampolgár sérelmezte, hogy a BKV Zrt. a pótdíj-tartozások megtérítése érdekében személyes adatait továbbította egy ügyvédi irodának.

A pótdíjazási események alkalmával, érvényes menetjegy, bérlet vagy egyéb igazolvány nélkül utazó ügyfelektől – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – jegyellenőreik csak elkérhetik adataikat, azokat hozzájárulás hiányában nem jogosultak ellenőrizni is. Mivel így az adatfelvételek döntő többségükben nem ellenőrizhetőek, szóbeli infor-

mációkon alapulnak, előfordulhat – akár szándékosan is –, téves adatok megadása. Valamennyi pótdíjazási esemény alkalmával személyazonosításra alkalmas okmányból veszik fel a jegyellenőrök a szükséges adatokat. Az ügynevezett pótdíjfolyamati jelentés kiállítását követően, a pótdíjazott ügyfél részére a pótdíj összegét tartalmazó csekket, továbbá a csekkel egy lapon található tájékoztatót adnak át az ellenőrök, melynek átvételét az ügyfél aláírásával ismeri el.

A jogosult követelése érvényesítésének eszköze a szerződéssel megbízott ügyvéd közreműködésének igénybevétele. Az ügyvéd törvényi felhatalmazás alapján jogszerűen juthat hozzá megbízójától az adós személyes adataihoz, ehhez tehát az adós hozzájárulása nem szükséges. Az ügyvédekről szóló törvény általában ad felhatalmazást a jogi képviselőnek a megbízó ügyfelei adatainak kezelésére, amikor kimondja, hogy az ügyvéd a hivatásának gyakorlásával – törvényes eszközökkel és módon – elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését. Az ügyvéd a Magyar Köztársaság valamennyi bírósága és hatósága előtt eljárhat, és minden ügyben elláthatja a megbízó jogi képviseletét. A BKV Zrt., valamint az ügyvédi iroda is rendelkezik törvényes céllal és joggal az adatok kezeléséhez. (499/P/2008)

Egy másik közlekedési vállalattal kapcsolatban merült fel egy gépkocsivezető részéről az a kérdés, hogy jogos-e, hogy a menetlevél fel kell tüntetnie a személyes adatait: a nevet, születési helyet és időt, lakcímet, valamint a vezetői engedélye számát.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.). 21. §-a rendezi az üzembentartó, illetőleg a használatba vevő személy felelősségét, továbbá 21/A. §-ában rendelkezik a menetlevél, illetve a fuvarlevél tartalmáról. Ahhoz, hogy az évente több, mint 100 ezer gyorsajtás miatti feljelentésnek érvényt lehessen szerezni szükséges volt egy olyan igazgatási bírságolási rendszer jogszabályi bevezetése, amely alapján a gépjármű üzemben tartója objektív alapú felelősséget visel az általa üzemeltetett gépjárművel elkövetett közlekedési szabályszegésekért. A Kkt. 21/A. §-a tartalmazza azokat a rendelkezéseket, amelyek alapján az üzemben tartó mentesülhet a köz-igazgatási bírság megfizetése alól, például akkor, ha a gépjármű jogellenesen került ki a birtokából, és igazolja, hogy ezen okból kezdeményezte a megfelelő hatóság eljárását, vagy ha a gépjárművet más személy használatába adta, és a törvényben meghatározott adattartalmú nyilatkozattal, menetlevéllel, illetőleg fuvarlevéllel ennek tényét

igazolni tudja. Tehát az üzemben tartó felelősség alóli mentesülésének feltétele a törvényben meghatározott adattartalommal kitöltött menetlevél, és ez egyben az adatkezelés törvényes célja is. A Kkt. továbbá tételesen meghatározza, hogy a menetlevélnek, illetve fuvarlevélnek mit kell tartalmaznia ahhoz, hogy amennyiben a gépjárművet az üzemben tartó a szabályszegést megelőzően más személy használatába adta, a fenti közigazgatási bírságot a használatba vevő személlyel szemben lehessen kiszabni. (788/P/2008)

Parkolási társaságok

A tavalyi évben is, valamint idén is volt egy-egy, a parkolási társaságokat érintő jelentős jogszabály-módosítás:

Tekintettel a parkolási társaságok sokszor törvénytörő gyakorlatára, az értesítési határidő szabályozásra, az elévülési határidő pedig lerövidítésre került az általános öt éves elévülési időhöz képest. A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 15. §-a 2006. december 22-i hatállyal módosult. Eszerint közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetőleg kijelölt várakozóhelyen a közút kezelője díj és pótdíj szedését rendelheti el. Amennyiben az előbbieken meghatározott díjat nem fizették meg, a közút kezelője vagy az általa megállapodás alapján megbízott gazdálkodó szervezet a létesített, illetőleg kijelölt várakozóhely jogosulatlan úthasználatának időpontjától számított 60 napos jogvesztő határidőn belül köteles postára adni a díj- vagy pótdíjfizetési felszólítást. A díj- és a pótdíjfizetési kötelezettség egy év alatt évül el. A díj és a pótdíj után késedelmi kamat nem követelhető.

A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2008. évi XXX. törvény 2008. június 19-i hatállyal módosult, mivel számos esetben a parkolási társaságok, illetőleg a követeléskezelő cégek évekkal a parkolási esemény után nyújtották be a keresetleveleket. A törvényhozó ezért úgy döntött, hogy az alábbi módosítással felgyorsítják az eljárásokat.

„A keresetlevelet (fizetési meghagyás iránti kérelmet) a bíróságnak a Pp. 130. §-ának (1) bekezdésében meghatározott eseteken kívül akkor is idézés kibocsátása nélkül el kell utasítania, illetve a perindítás hatályainak beállta után a pert a Pp. 157. §-ában meghatározott eseteken kívül a bíróság akkor is köteles hivatalból, az eljárás bármely szakában meg-

szüntetni, ha a közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetve kijelölt várakozóhely jogosulatlan használata folytán keletkezett igények érvényesítésére a keresetlevelet (fizetési meghagyás iránti kérelmet) a jogosulatlan úthasználattól számított egy éven túl nyújtották be. E határidő elmulasztása esetén igazolásnak helye nincs.” [63. § (10)]

A bíróság tehát 2008. június 19-től elutasítja azokat a parkolási díj elmulasztásával kapcsolatos keresetleveleket, amelyeket az eset után egy éven túl nyújtanak be, valamint ha már elindult a per, a bíróság köteles azt azonnal megszüntetni. Ezt a rendelkezést jelenleg az Alkotmánybíróság vizsgálja, tekintettel arra, hogy ezen rendelkezésnek a visszamenőleges, vagyis a jogszabály kihirdetése előtti időkre való alkalmazása aggályokat vethet fel.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy az új jogszabályi rendelkezések bevezetésének célja az volt, hogy az érintettek megfelelő időben tudomást szerezzenek, illetőleg tájékoztatást kapjanak a velük szemben fennálló követelésekről, amely értesítés illetőleg igényérvényesítés késedelme esetén a követelés bírósági úton érvényesíthetlenné válik, illetőleg erre hivatkozással az érintett ellentmondással élhet. Az elévülésre azonban minden esetben az érintettnek kell hivatkoznia, a bíróság azt nem veszi hivatalból figyelembe. (198/P/2008, 313/P/2008)

Minden évben visszatérő probléma, hogy az érintettek arról kérdezik az adatvédelmi biztost, jogszerűen továbbítják-e a parkolási társaságok követeléskezelő cégeknek adataikat.

Az egyes adósságbehajtással foglalkozó cégek adatátvételének jogalapja különböző lehet, attól függően, hogy az alapkövetelés jogosultja maga, vagy jogi képviselő útján próbálja érvényesíteni a követelést, engedményezi a követelést, esetleg az alapszerződésben foglaltak alapján ruházza át követelését adósságkezelő cégre. Az engedményezési és a megbízási jogcím között az a lényeges különbség, hogy míg a megbízási esetén a követelés behajtása a szolgáltató nevében folyik, addig engedményezés esetén a behajtó cég, vagy ügyvédi iroda saját nevében szólítja fel a fogyasztót/ügyfelet teljesítésére.

Mindegyik esetben szükséges azonban, – ahogyan azt az adatvédelmi törvény 3. §-ának (1) bekezdése is megköveteli – hogy az adósságkezelő cég adatátvétele és adatkezelése vagy az érintett hozzájárulásán, vagy törvényi rendelkezésen alapuljon. A követelések be-

hajtása érdekében a személyes adatok tehát akkor adhatók át, ha azt törvény lehetővé teszi (pl. bírósági végrehajtás, engedményezés), vagy ha ahhoz az érintett hozzájárul.

Az engedményezés szabályait a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény tartalmazza. A Ptk. szabályai lehetővé teszik a természetes személy adósok adatainak átadását. Az engedményezésről az érintettet értesíteni kell; a kötelezett az értesítésig jogosult az engedményezőnek teljesíteni. Az engedményezett követelés kötelezettjének hozzájárulására a szerződés létrejöttéhez nincs szükség. A követelések a Ptk. 328. §-a alapján történő értékesítésekor, az adatátadáshoz a jogcímet maga a Ptk. teremti meg, így a követelésekhez kapcsolódó személyes adatok továbbítása adatvédelmi szempontból nem kifogásolható. (62/P/2008, 63/P/2008, 246/P/2008, 801/P/2008)

Panasz érkezett az adatvédelmi biztoshoz azért is, mert a Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft. lakossági várakozási engedély kiadásához kéri a forgalmi engedély fénymásolatát is.

A törvényi rendelkezések alapján a fénymásolatok elkészítése csak akkor felel meg az Avtv. szabályainak, ha az a kérelmet benyújtó érintett önkéntes, tájékozott, határozott hozzájárulásán alapul és célhoz kötötten történik, vagyis csak akkor lehet fénymásolatot kérni a forgalmi engedélyről, ha az érintett postai úton kéri a lakossági gépkocsi várakozási engedélyt. Az idézett rendelet nem hatalmazza és nem is hatalmazhatja fel a BÖP Kft.-t a fénymásolatok elkészítésére az érintettek személyes ügyintézésekor. A rendeletben a „*kérelemhez mellékelni kell a gépjármű forgalmi engedélyét*” rendelkező szöveg adatvédelmi szempontból alkotmányos értelmezése az, hogy az érintett benyújtja, bemutatja a forgalmi engedélyt a személyes ügyintézéskor. A célhoz kötöttség elvével ellentétes az a gyakorlat, miszerint a fénymásolatok elkészítésével és bemutatásával igazolják a tulajdonos önkormányzatnak, hogy az arra jogosult személy kapta meg a parkolási engedélyt. A megbízó önkormányzat az ellenőrzéshez fűződő érdeknek más, az iratok fénymásolását nem igénylő módon, például az engedélyek kiadása előtti, az igénylés benyújtásakor lefolytatott ellenőrzéssel is érvényt szerezhet.

A fentiekre tekintettel az adatvédelmi biztos Avtv. 25. §-ának (2) bekezdése alapján felszólította az adatkezelő Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft.-t, hogy adatkezelési gyakorlatát állásfoglalásának megfelelően változtassa meg. A parkolási engedélyt személyesen igénylő magánszemélyek forgalmi engedélyéről a jövőben ne készít-

senek fénymásolatot, a jelenleg kezelt fénymásolatokat töröljék, parkolási engedélyt írásban kérők és a kérelemhez a forgalmi engedélyt másolatban csatoló magánszemélyek forgalmi engedélyének másolatát, az engedély kiadását követően haladéktalanul töröljék. A BÖP Kft. az adatvédelmi biztos vizsgálatot követően kiadott állásfoglalásában foglaltaknak eleget tett. (117/P/2008)

A tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban több panaszbeadványban érdeklődtek az állampolgárok, hogy kötelessége-e kiadni a parkolási társaságoknak a parkolási eseményről készült fényképet.

Az Avtv. 12. § (1) bekezdése alapján az érintett kérelmére az adatkezelőnek tájékoztatást kell adnia az általa kezelt adatokról. E jogszabályi rendelkezés a parkolási társaságokra és adósságbehajtó cégekre is kötelező, amennyiben személyes adatokat kezelnek. A rendelkezésből azonban nem következik, hogy az adatkezelő kizárólag oly módon tehet eleget tájékoztatási kötelezettségének, ha a birtokában lévő fényképet bemutatja az érintettnek. Eljárása akkor is megfelel az Avtv. előírásainak, ha a fényképen megjelenő információkról (rendszer, parkolás helye, ideje) írásban a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül tájékoztatást ad.

Mindazonáltal a magáncégek együttműködésre kötelesek a Polgári törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) alapján. A Ptk. 4. §-ában, a jogok gyakorlásának és a kötelezettségek teljesítésének módjáról, a felekkel szemben támasztott magatartási alapkövetelmények körében rendelkezik az együttműködés elvéről. Ide tartoznak elsősorban a speciális szabályokban nem részletezett értesítési és tájékoztatási követelmények. (198/P/2008)

Több panaszbeadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához az utóbbi időben, amelyekben a panaszosok azt kifogásolták, hogy jogszerűtlenül csatolta a Fővárosi Közterületi Parkolási Társulást képviselő ügyvédi iroda, valamint a Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft. képviselője a parkolási pótdíj megfizetése iránti perekben bizonyítékként a parkolási társulás nyilvántartott postai küldemények feladójegyzékének másolatát, amely az érintetteken kívül az egyik esetben, harminc, a másik esetben több mint száz másik személy adatait is tartalmazza. Az ügyet lásd még a „*Bíróságok*” című fejezetben.

A Pp. vonatkozó rendelkezései alapján megállapítható, hogy a bíróság jogszerűen küldte meg az alperesnek a postakönyv kivonatát, mint a

kereseti kérelem mellékletét. Mindazonáltal a többi, postakönyv másolaton szereplő természetes személy adatai továbbításának nincsen törvényes joga.

Tekintettel ugyanis a célhoz kötött adatkezelés elvére, – azaz hogy csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig (Avtv. 5. §) –, valamint az adatbiztonság elvére (Avtv. 10. §), az adatvédelmi biztos szerint a felperes képviselőjének, valamint a bíróságnak is gondoskodnia kellett volna arról, hogy ne kerülhessenek a peres feleken kívül más állampolgárok személyes adatai a panaszoshoz.

A fentiekre tekintettel az adatvédelmi biztos megkereste az eljáró ügyvédi irodákat, valamint javaslatot tett az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsnak, hogy módosítsák a fenti gyakorlatot akképpen, hogy a postakönyvek bemutatása után azokról úgy készítsenek kivonatokat, illetőleg a bíróságok másolatokat, hogy az ne sértse más természetes személy információs önrendelkezési jogát, azaz más állampolgárok személyes adatait ne továbbítsák harmadik személyekhez azok hozzájárulása nélkül.

Az ügy kapcsán az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökhelyettese felhívta a Magyar Ügyvédi Kamara elnökének a figyelmét az adatvédelmi biztos fenti álláspontjára. Az elnök az átiratban foglaltakra figyelemmel az ügyvédi kar tagjainak küldött tájékoztatójában felkérte kollégáit arra, hogy a jövőben körültekintően gondoskodjanak arról, hogy az ügyben érintett peres fél adatán kívül ne kerülhessen más állampolgár személyes adata a bírósághoz, illetve más, az adatot megismerni nem jogosult személyhez, hatósághoz. Az OIT elnökhelyettese a biztos állásfoglalását megküldte intézkedés céljából valamennyi ítélőtábla és megyei bíróság elnöke részére is. A két ügyvédi iroda felülvizsgálta gyakorlatát, és megtette a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a Fővárosi Közterületi Parkolási Társulás valamint a Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft. követeléseinek érvényesítésére indított bírósági eljárások során jogosulatlan adattovábbításra ne kerüljön sor. (1004/P/2008, 1153/P/2008, 1605/P/2008, 1674/P/2008)

Magyar Posta

Az idei év legjelentősebb ügye az volt, amikor több tucat panaszos azt kifogásolta, hogy a készpénz-átutalási megbízások (csekkek) befizetése során a Magyar Posta Zrt. rögzítette személyazonosságukat igazoló okmányaik számát.

A Posta az adatkezelés jogalapjául az Európai Parlament és a Tanács 2006. november 15-i 1781/2006/EK Rendeletét jelölte meg. A Rendelet értelmében a fizetési szolgáltatók kötelesek biztosítani, hogy a pénzáutalásokat a „*megbízói adatok teljes köre*” kísérje. Az adatok teljes köre a megbízó nevéből, címéből és számlaszámából áll. A megbízó címét a születési helye és ideje, az ügyfél-azonosító száma vagy a nemzeti azonosító száma is helyettesítheti. Amennyiben a megbízó nem rendelkezik számlaszámmal, a megbízó fizetési szolgáltatója helyettesíti azt egy olyan egyedi azonosítóval, amely lehetővé teszi az ügylet megbízóig történő visszavezetését. A Rendelet szerint az egyedi azonosítót „*a fizetési szolgáltató által – a pénzáutalás végrehajtásához használt fizetési és teljesítési rendszer vagy üzenetküldési rendszer protokolljaival összhangban – meghatározott betű-, szám- vagy szimbólumkombináció.*” A Rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény a hazai alkalmazhatóság elősegítése érdekében meghatározza, hogy a fent említett „*nemzeti azonosító szám*” alatt Magyarországon természetes személy esetében az azonosító okmány típusát és számát, illetve jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén a cégjegyzékszámot, vagy egyéb nyilvántartási számot értjük. A személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány a személyazonosító igazolvány, az útlevél, valamint a kártya formátumú vezetői engedély.

A „*nemzeti azonosító szám*” és az „*egyedi azonosító*” tehát két különböző fogalom mind a Rendelet, mind a törvény értelmében. A nemzeti azonosító szám, azaz a személyazonosságot igazoló okmány típusa és száma kizárólag a megbízó címe helyett – és nem mellett – alkalmazható. A nemzeti azonosító szám az ügyfél azonosítására szolgál, míg az egyedi azonosító az ügylet és az ügyfél összekapcsolását, az ügylet megbízóig történő visszavezetését szolgálja.

Az okmány azonosítója az adatvédelmi törvény alapján személyes adat, melynek kezelésére a fenti módon Magyar Postának nincs jogalapja. Mindezekre tekintettel a Magyar Posta Zrt.-t az adatvédelmi biztos az adatkezelés megszüntetésére szólította fel. A Magyar Posta a kifogásolt gyakorlatot 2008. április 21-től az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró országgyűlési biztos felhívására megszüntette. A befizetőket a média útján és a Magyar Posta honlapján tájékoztatták. A változásokról a postahelyeket soron kívül értesítették. (232/P/2008)

Az elmúlt évhez hasonlóan, idén is érkeztek olyan panaszbeadványok, amelyben a panaszosok a Magyar Posta Zrt. „*Posta Direkt életmód*” adatbázisát kifogásoló észrevételeiket fogalmazták meg. A kifogásolt kérdőíveket a Magyar Posta Zrt. állította össze és küldte ki szinte minden magyar háztartásba, kitöltéséért és visszaküldéséért cserébe sorsoláson való részvételt illetve különböző ajándékok megnyerésének lehetőségét ajánlotta fel.

Az Avtv. szerint személyes adat jogszabály felhatalmazása, vagy az érintett hozzájárulása alapján kezelhető. A Posta kérdőívének kitöltése – mivel jogszabály nem ad felhatalmazást az adatkezelésre – önkéntes alapon történik, az erre vonatkozó felhívás („*a kitöltés természetesen önkéntes*”) szerepel a kérdőívben, miként a kérdőív végén egy rövid a hozzájáruló nyilatkozat is. A hozzájárulás – az Avtv. meghatározása szerint – az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez. A Magyar Posta Zrt. az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba is bejelentette. Vagyis önmagában az adatgyűjtés nem jogellenes.

A kérdőív kitöltésével azonban az érintettek szinte valamennyi, lényeges személyes adatukat átadják, vagyis egy kész „*személyiségprofil*” bocsátanak a Posta rendelkezésére. Az adatszolgáltatás tehát egyáltalán nem veszélytelen, hiszen egy ilyen adatbázissal könnyen, és nagy mértékű jogsérelmet okozva vissza lehet élni.

A biztos álláspontja szerint a kérdőívek adattartalma miatt az adatgyűjtés még az érintettek önkéntes és tájékozott hozzájárulása esetén is erősen aggályos. Ennek megfelelően fokozott figyelmet kell fordítani az adatbiztonság követelményeire, valamint az érintettek tájékoztatáshoz, helyesbítéshez, illetve törléshez való jogának érvényesí-

tésére. Az adatok csak direkt marketing célra használhatók fel, az ettől eltérő célú felhasználás jogellenes adatkezelés miatt – akár büntetőjogi – felelősségre vonást is eredményezhet. Az adatokat természetesen nem adhatják át más személyeknek, szervezeteknek, csak az érintettek – a fentebb leírtaknak megfelelően tájékozott és önkéntes – hozzájárulásával. (1000/P/2008)

Egy panaszos azt kifogásolta, hogy a postai kézbesítő, már nem egy esetben a pontos névvel és címmel ellátott küldeményeket más címére (más utca és más név) kézbesíti. Legutóbb egy banki számlakivonatot, amely 39 pénzügyi tranzakció adatait tartalmazta.

A pénzforgalom lebonyolításáról szóló 21/2006. (XI. 24.) MNB rendelet 5. § (1) bekezdése értelmében a bankszámla forgalmáról és egyenlegéről a hitelintézet a számlatulajdonost bankszámlakivonat útján tájékoztatja. A bankszámlakivonat a számlatulajdonossal kötött megállapodástól függően elektronikus úton is továbbítható. Az 5. § (5) bekezdése előírja, hogy ha a számlatulajdonos úgy rendelkezik, hogy nem kéri a bankszámlakivonat részére történő továbbítását, hanem azt a hitelintézetnél veszi át, a hitelintézet köteles a bankszámlakivonatot úgy kezelni, hogy az bármely banki munkanapon kérésre haldéktalanul a számlatulajdonos rendelkezésére bocsátható legyen. (1282/P/2008)

Rendszeresen kifogásolják az érintettek az ügyintéző postai alkalmazott adatkezelését, amikor ajánlott küldemény postán történő átvételkor tiltakozásuk ellenére rögzítik személyazonosító igazolványuk számát.

Az Avtv. 3. §-ának (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A Magyar Posta Zrt. részére a személyes adatok kezeléséhez a törvényi felhatalmazás a postáról szóló 2003. évi CI. törvény 16. §-a az alábbiak szerint adja meg: „A könyvelt küldemény átvételének írásban történő elismerése előtt a címzett (illetve az egyéb jogosult átvevő) a személyazonosságát külön jogszabályban meghatározott hatósági igazolvánnyal köteles igazolni. A személyazonosságot igazoló okmány elnevezését, betűjelét és számát a postai szolgáltató a kézbesítési okiratra rájegyzi. Ha az okirat tulajdonosa ez ellen tiltakozik, a szolgáltató ezt – mint a kézbesítést meghiúsít-

tó körülményt – a kézbesítési okiraton rögzíti, és a küldeményt visszaküldi a feladónak.” (786/P/2008, 1374/P/2008)

Társasházak, lakásszövetkezetek

A társasházak, lakásszövetkezetek, ezen belül a közös képviselő, valamint a közös képviseletet ellátó cégek adatkezelése kapcsán felmerülő beadványok száma az elmúlt évekhez képest valamelyes csökkent. Ennek oka az lehet, hogy az állampolgárok egyre inkább tisztában vannak azzal, hogy egy társasházi lakóközösségben, az együttélés során felmerülő személyes adatokat érintő kérdések tekintetében mit írnak elő az ide vonatkozó jogszabályok, valamint a bizonyos területeket érintetlenül hagyó szabályozási kérdésekre az adatvédelmi biztos határozott álláspontja válaszul szolgál. A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény mellett (továbbiakban: társasházi törvény) külön jogszabály a lakásszövetkezetekről szóló 2004. évi CXV. törvény (továbbiakban: lakásszövetkezeti törvény) szabályozása alkalmazandó, amely a személyes adatok kezelésére vonatkozó előírások tekintetében nem mutat eltérést a társasházakra vonatkozó szabályozástól. Ezzel magyarázható az is, hogy a társasházak, illetve lakásszövetkezetek adatkezelése kapcsán benyújtott panaszok jelentős része típusügynek mondható. Legtöbb esetben azonban nem elegendő e két jogszabály előírásait alkalmazni a panaszosok személyes adatok védelmével kapcsolatos kifogásaik elbírálása kapcsán, ugyanis egyik törvény sem rendezi a személyes adatok kezelésére vonatkozó szabályokat.

Az egyik legtöbbször felmerülő probléma a közös költséggel tartozók nevének nyilvánosságra hozatala, a társasház lépcsőházában való kifüggesztése kapcsán merült fel. A panaszok egy részénél a közös képviselő kért előzetes tájékoztatást arról, van-e arra lehetőség, hogy a lakók a tájékoztató levél mellékleteként megkapják a nem fizetők nevének listáját, valamint olyan panaszok is előfordultak, ahol a már kifüggesztett lista létjogosultságát kifogásolták az érintettek.

Arról, hogy a társasházban, illetőleg a lakásszövetkezetben tulajdonnal rendelkezők milyen formában ismerhetik meg a közös költségek vagy a kommunális kiadások viselésében hátralékkal rendelkezők személyét, a biztos 1996-ban ajánlást adott ki. Bár az ajánlás kiadásakor még a korábbi társasházi törvény volt hatályban, az adatkezelésre

vonatkozó megállapítások ma is irányadók. A panaszosokat a biztos ezekben az ügyekben arról tájékoztatta, hogy a nem fizető, illetőleg a hátralékkal rendelkező tulajdonostársak személyére vonatkozó adatokat törvényi felhatalmazás hiányában nem lehet nyilvánosságra hozni, azokat csak az érintett tulajdonostársak ismerhetik meg. A társasházi törvény 28. §-a szerint az éves elszámolás elfogadásáról a közgyűlés határoz. Szükséges tehát, hogy az éves elszámolás benyújtásakor, illetve annak elfogadása érdekében a közgyűlés megismerhesse az elszámolásban szereplő adatokat, így a közös költségekhez való hozzájárulás előírását és teljesítését a tulajdonostársak nevének feltüntetésével. Ekkor tehát a közgyűlés tagjainak, vagyis a tulajdonostársaknak van lehetőségük arra, hogy megismerjék azt, hogy név szerint melyik tulajdonostársnak mennyi közös költség hátraléka van. Ez történhet például a könyvelés megtekintésével, vagy úgy, hogy zárt (kizárólag a tulajdonostársak részvételével megtartott) közgyűlésen ismertetik a hátralékkal rendelkező tulajdonostársak nevét. Amennyiben a közös költség fizetésében hátralékkal rendelkező tulajdonostársak adatait ily módon ismertették, nem állapítható meg a személyiségi jogok sérelme. (343/P/2008, 435/P/2008, 716/K/2008, 1291/K/2008)

A beadványok másik nagy csoportjában azon panaszok álltak, amelyben az érintett a társasházban működő kamerák működését kifogásolta, vagy a kamerák működtetésének jogszerűségével kapcsolatban kért állásfoglalást. Egyre inkább megfigyelhető az a tendencia, mely szerint a közös képviselő a lakók akaratát figyelmen kívül hagyva, többségi közgyűlési határozat birtokában felszerelteti a kamerákat, sértve ezzel a hozzájárulásukat megtagadó lakók személyhez fűződő jogait. Bizonyos esetekben maga a közös képviselő kér előzetesen állásfoglalást annak érdekében, hogy a kamerarendszer üzemeltetése ne ütközzön semmilyen jogszabályba. Sokszor azonban a felháborodott lakók írnak, akik a hozzájárulásuk nélkül működő kamerák leszerelését szeretnék.

A kamerás megfigyelés útján számos személyes adat birtokába jut a megfigyelő rendszer üzemeltetője (ki mikor hagyja el a házat, mikor érkezik vissza, kivel, egészségi állapotra vonatkozó adatokat ismerhet meg stb.), így a rögzítés révén adatkezelővé válik, tevékenysége az adatvédelmi törvény fogalomrendszerében a fentiek szerint adatkezelésnek minősül. Az adatvédelmi törvény 3. § (1) bekezdése alapján szemé-

lyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény, vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Sem a társasházi törvény sem a lakásszövetkezeti törvény nem tartalmaz olyan rendelkezést, mely a társasház vagy lakásszövetkezet képviselőjét ellátó személyt vagy mást arra hatalmazza fel, hogy a társasház területén, illetve az oda vezető úton megfigyelést végezzen. Ilyen rendelkezés más hatályos jogszabályban sem lelhető fel. Törvényi felhatalmazás hiányában az adatkezeléshez az érintettek hozzájárulására van szükség: minden lakónak szükséges a hozzájárulása ahhoz, hogy a közös használatú magánterületen, mint amilyenek a garázs, illetve a bejárati ajtók előtti tér, képfelvételeket rögzíthessen a rendszer, valamint jól látható, még a belépés előtt elolvasható helyre el kell helyezni azt a figyelmeztetést, hogy az adott terület kamerával megfigyelt. Ezen felül tájékoztatást kell adni az érintett kérésére legalább a következő körülményekről: az adatkezelés céljáról, az adatok tárolásának idejéről és módjáról, az adatkezelő személyéről, elérhetőségéről, valamint az érintett azon jogáról, hogy az adatkezelőtől tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről, valamint kérheti a róla készült felvétel törlését, illetve tájékoztatni kell jogorvoslati lehetőségeiről is. Fontos még, hogy a kamera látómezeje nem irányulhat közterületre.

A képeket az adatvédelmi törvény 5. §-ában megfogalmazott célhoz kötöttség elvére figyelemmel csak az adatkezelés céljának (a közös használatú területek biztonsága) megvalósulásához szükséges ideig lehet kezelni: ez tehát azt jelenti a gyakorlatban, hogy amennyiben bűncselekményt, vagy egyéb olyan cselekményt nem rögzít a kamera, amely a felvétel megőrzését a biztonsági szempontok érvényesítése miatt szükségessé tenné, úgy azokat ésszerűen rövid határidőn belül törölni kell. Az adatkezelésre az a személy jogosult, akit a lakók erre felhatalmaztak, e felhatalmazás során is szükséges minden tulajdonos hozzájárulása az adatkezelő kijelöléséhez. Az adatkezelő személyének kijelölésén felül célszerű az adatkezeléssel kapcsolatos egyéb kérdéseket is adatkezelési szabályzatban rögzíteni.

Azokban az esetekben, amikor a közös képviselő jogszerűtlenül, a fenti szabályoknak nem megfelelő módon helyez el kamerákat a társasházban, az adatvédelmi biztos felszólítja a jogellenes adatkezelés meg-

szüntetésére, és a már birtokában lévő személyes adatok megsemmisítésére. (216/K/2008, 432/P/2008, 951/K/2008, 996/P/2008)

Aláírásgyűjtések és népszavazások

A Fidesz-MPSZ által kezdeményezett, a tandíj, vizitdíj és kórházi rapidíj kérdéseiben 2008. március 9-én tartott népszavazás kapcsán nem érkezett számottevő érdemi panasz az Adatvédelmi Biztos Irodájához. A kevés beadvány közül néhány az országos népszavazás és a választások külképviselési szabályaival volt kapcsolatos.

Több állampolgár is tartott attól, hogy személye és szavazata nem marad titokban. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (Ve.) valóban úgy rendelkezik, hogy a külképviselési iroda munkatársa a választópolgár nevééről, lakcíméről és személyi azonosítójáról nyilatkozatot tölt ki és azt a szavazatot tartalmazó kisebb lezárt borítékkal együtt egy nagyobb borítékba helyezi. A belső borítékokat a külső borítékok felbontásakor azonban nem bontják fel, a választópolgár adatait tartalmazó nyilatkozat ellenőrzése és a belső boríték felbontása elválik egymástól. Az adatvédelmi biztos helyettesítési jogkörében eljárva Dr. Szabó Máté, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa úgy vélte, hogy noha a módszer a választás tisztaságát szolgálja, adatvédelmi szempontból nem tökéletes megoldás. (455/P/2008)

Egy fővárosi lakos panaszbeadványt juttatott el az Adatvédelmi Biztos Irodájához, mert sérelmesnek tartotta, hogy a kerület önkormányzatának jegyzője a tavasszal megtartott népszavazást megelőzően telefonon buzdította részvételre a választópolgárokat.

Megkeresésünkre a jegyző közölte, hogy az önkormányzat képviselő-testülete határozattal döntött úgy, hogy a „népszavazást népszerűsítő politikailag semleges telemarketinget bonyolít le”, amelynek végrehajtására egy korlátolt felelősségű társaságot bízott meg. Az önkormányzattal szerződő kft. automatikus hívórendszer segítségével valósította meg a kapcsolatfelvételt, és – a kampányban résztvevő pártok által alkalmazott módszerek egyikét követve – nyilvános adattárakban szereplő telefonszámok közül válogatott a gép. Hasonló ügyekben kiadott állásfoglalásaiban a korábbi adatvédelmi biztos több ízben hangsúlyozta, hogy noha az Avtv. rendelkezéseinek megsértését e hívások kezdeményezése kapcsán egyértelműen nem lehet megállapítani, az automatikus hívórendszert alkalmazó adatkezelők eljárása az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 162. § (1) bekezdé-

sének rendelkezésébe ütközhet. E jogszabályhely szerint az emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer az előfizető tekintetében csak akkor alkalmazható közvetlen üzletszerzési vagy tájékoztatási célra, ha ehhez az előfizető előzetesen hozzájárult. Ez a rendelkezés – amint a politikai kampány adatvédelmi kérdései tárgyában a közelmúltban az adatvédelmi biztos közleményben is felhívta rá a pártok, jelölő szervezetek figyelmét – az előfizetők magánéletének védelmét szolgálja azáltal, hogy sem üzletszerzési, sem más tájékoztatási célból ne lehessen kéretlenül (még telefonhívás útján sem) a polgárok magánéletébe avatkozni. Jelen ügyben ugyan nem pártok megbízásából kezdeményezték a hívást, de attól még e tájékoztató célú hívással is kéretlenül zavarták az állampolgárokat otthonaikban.

Sajnos a közelmúlt tapasztalatai azt mutatták, hogy e törvényi rendelkezés nem ad garanciális védelmet a polgároknak, ezért – egyebek mellett – e tevékenység hatékony szabályozását is időszerűnek tartja az adatvédelmi biztos. (400/P/2008)

A Ve. külképviseleti szabályai 2009. december 31-én hatályukat veszítik, az új rendelkezések véleményezésekor az állampolgári észrevételeket, kifogásokat az adatvédelmi biztos figyelembe veszi.

Az aláírásgyűjtések az országos kezdeményezések mellett vidéken is népszerűnek bizonyultak.

Voltak, akik nem értettek egyet a lakóhelyükön indított aláírásgyűjtés céljával és ellenezve azt, a biztosnál adatvédelmi vizsgálatot kívántak indítani. Ezekben az esetekben az Adatvédelmi Biztos Irodájának munkatársai ellenőrizték, hogy az adatkezelést bejelentették-e az adatvédelmi nyilvántartásba. Amennyiben a bejelentés szabályszerűen megtörtént, vélelmezett feltevésekre alapozva a Dr. Szabó Máté, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa nem indított vizsgálatot. (960/P/2008)

Egyesek még az aláírásgyűjtés előtt, az aláírásgyűjtő adatlapot kívánták az adatvédelmi biztossal véleményeztetni. Az Országos Cigány Önkormányzat és az MCF Roma Összefogás Párt konzultációs beadványából nem derült ki egyértelműen, hogy az aláírásgyűjtés népi kezdeményezésre irányul, vagy azt a petíciós jog keretében kívánják lebonyolítani. Miután tisztázták, hogy a „petíciós jog” alapján gyűjtenék az aláírásokat, az adatvédelmi biztos helyettesítési jogkörében eljárva az állampolgári jogok országgyűlési biztosa a kezdeményezés adatvédelmi vonatkozásairól tájékoztatta az indítványozót. A

petíciós jog érvényesítése érdekében folytatott aláírásgyűjtés jellegében hasonlít a népszavazási kezdeményezéshez és a népi kezdeményezés támogatásához kapcsolódó aláírásgyűjtésekhez, de az utóbbiak esetében részletes törvényi szabályozás rendezi az aláírásgyűjtés menetét, iránymutatást nyújtva a személyes adatok kezeléséhez is. Amennyiben az aláírásgyűjtés kezdeményezője nem a népszavazás kezdeményezésére, népi kezdeményezésre vonatkozó formalizált eljárást választja, hanem az aláírásgyűjtést az Alkotmány 64. §-a alapján folytatja, úgy a szigorú formai követelményeket és az eljárási szabályokat sem kell érvényesítenie. A petíciós jog érvényesítése érdekében folytatott aláírásgyűjtésnél tehát az íveket nem kell átadni az Országos Választási Bizottság részére, az aláírások hitelességét nem kell ellenőrizni, ezt jogszabály nem rendeli el. Az országos népszavazás és a népi kezdeményezés esetében e feladat az Országos Választási Bizottságra hárul. (118/K/2008)

Kép- és hangfelvételek

Kamerák

Az elmúlt évek tapasztalatait elemezve egyértelműen kijelenthető, hogy a térfigyelő berendezések alkalmazása rohamos mértékben terjed, amit a beérkezett panaszok és konzultációs beadványok nagy száma is mutat. Mind magánszemélyek, mind gazdasági társaságok, mind pedig a közintézmények számára természetesnek tűnik a kamerák általános alkalmazása, ha személy- és vagyonvédelemről van szó, azonban a képfelvételek készítésével kapcsolatos jogszabályi előírások és a kamerák alkalmazásával járó jogkövetkezmények ismeretének nagyfokú hiánya aggodalomra ad okot. Ezért a képfelvevőkkel kapcsolatos állásfoglalásokban és minden lehetséges fórumon hangsúlyozzuk: csak a szakszerűen és jogszerűen telepített és üzemeltetett képfelvevő berendezések nyújthatnak segítséget ahhoz, hogy az adatkezelő által kitűzött célt elérjék.

Sajnos a mai napig nem egyértelmű a kamerát felszerelni szándékozók számára, hogy magánszemély közterületet nem tarthat megfigyelés alatt. Számos panasz érkezik azzal kapcsolatban, hogy egyes ház- illetve üzlettulajdonosok térfigyelő berendezéseket szerelnek az üzlet, illetve a lakóház falára, mely berendezések a közterület megfigyelésére alkalmasak. Ezekben az esetekben speciális törvény hiányában az Avtv. előírásait

kell alkalmazni, melynek alapján az érintettek hozzájárulására lenne szükség a személyes adatok kezeléséhez.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 2008. január 1-jén hatályba lépett módosítása alapján egyértelműen megállapítható, hogy közterületen képfelvevő berendezést állandó jelleggel csak és kizárólag a rendőrség üzemeltethet a jogszabályban meghatározott esetekben, így sem magánszemélyeknek, sem vagyonzó feladatokat ellátó személyeknek nincsen felhatalmazása az ilyen megfigyelőrendszerek közterületen való kiépítésére. A törvénymódosítást követően az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosa ajánlást bocsátott ki a megváltozott jogi környezet értelmezésére, elsősorban a helyi önkormányzatok azon döntéséhez nyújtva adatvédelmi szempontú fogódzókat, amelyekkel a rendőrség javaslatára telepítendő térfelügyelő rendszereket jóváhagyják. (2723/K/2007)

Egy beadványozó a tulajdonában álló reklámfelület kamerás megfigyelésével kapcsolatban fogalmazta meg kérdéseit. Tekintettel arra, hogy a reklámtábla magántulajdonban van ugyan, de közterületen áll, ezért a tábla tulajdonosának nincsen törvényi lehetősége a táblát körülvevő közterület megfigyelésére. Az üzemeltető tájékoztatása szerint a térfelügyelő kamerákkal készített kép- vagy hangfelvételek alapján az azon szereplő személyek nem azonosíthatóak, felismerhetőek, így a térfelügyelő rendszer kívül esik az Avtv. tárgyi hatályán. Mivel azonban a képfelvevő berendezések közterületre irányulnak, erre felhatalmazó törvényi szabály hiányában az ilyen tevékenységet jogellenesnek kell tekinteni. (142/K/2008)

Az elmúlt két évben számos beadvány érkezett a különböző intézményekben elhelyezett, illetve elhelyezendő térfelügyelő kamerákkal kapcsolatban. Ezek közül a legtöbb különböző oktatási és egészségügyi intézményben felszerelt képfelvevő berendezéssel foglalkozik. Az említett esetekben a térfelügyelő kamerák gyakran tovakodó módon a megfigyelték privát szférájába hatolnak, érzékeny területeken „*kutakodnak*”. Több kórház, illetve rendelő működése kapcsán kifogásolták az állampolgárok, hogy az intézmény különböző pontjain kamerák működnek.

A biztos állásfoglalásaiban kifejtette, hogy a kórházban, illetve rendelőintézetben gyógyulni vágyó, valamint az oda belépő állampolgárok számára egy kezelésen vagy vizsgálaton való megjelenés, az

egészségügyi intézményben való tartózkodás már önmagában is kellemetlenséget, nehézséget jelenthet, ezért indokolt, hogy személyes adataik kezelésével összefüggésben különleges érzékenységgel járjanak el. Az Avtv. szabálya alapján az érintett adatkezeléshez történő hozzájárulása akkor valós, ha megfelelő tájékoztatáson alapul és önkéntes. Az egészségügyi intézménybe való belépéskor az érintettnek nincs választási lehetősége, hogy hozzájárul-e, vagy sem a képfelvétel készítéséhez, hiszen valamilyen egészségi oknál fogva szükséges felkeresnie az egészségügyi intézményt. Ebből viszont az következik, hogy az önkéntes hozzájárulás elve sérülne abban az esetben, ha elektronikus megfigyelőrendszer venné fel és rögzítené az érintett állampolgár jelenlétét, tevékenységét az egészségügyi intézmény folyosóján, váróhelyiségében.

Az intézmény vezetői általában a vagyonzvédelmet és bűnmegelőzést jelölik meg a kamerák felszerelésének céljaként. Az adatvédelmi törvényben meghatározott célhoz kötöttség elve alapján a megjelölt adatkezelési célok elérése érdekében a megfigyelőrendszer az intézmény egész területén való kiépítése szükségtelen és aránytalan beavatkozást jelentene az érintettek magánszférájába.

Egy panaszbeadvány kapcsán azt vizsgálta a biztos, hogy egy fogorvosi rendelő bizonyos részeinek kamerás megfigyelése jogszerűnek tekinthető-e. A vizsgált esetben a rendelő számos helyisége, így a főbejárat, a folyosó, az ügyfélfogadó, a recepciós asztal, a szájszészeti műtő, valamint a munkavállalók pihenőhelyisége állt kamerás megfigyelés alatt. A biztos állásfoglalásában kiemelte, hogy a kamerák telepítésénél, illetőleg azok működtetésénél differenciáltan kell eljárni. Vagyonbiztonsági célból indokolható lehet a főbejárat, illetőleg a folyosó megfigyelése, de a felvételek tárolási ideje nem lehet hosszabb három napnál. A recepciós asztal megfigyelése azért tekintendő jogellenesnek, mert ezáltal a munkavállaló tevékenységét folyamatosan kamera követné, amely a biztos következetes gyakorlata szerint nem engedhető meg. Az ügyfélfogadó és a munkavállalók pihenőhelyisége szintén az emberi méltóság védelme érdekében nem vonható állandó kamerás megfigyelés alá. A szájszészeti műtőben történő képrögzítés szintén elfogadhatatlan, amely nem csupán törvényi tilalomba ütközik, de az emberi méltóság durva megsértésének tekintendő. Mindezek alapján a biztos a kamerarendszer átalakítására, illetve számos

kamera eltávolítására szólította fel a fogorvosi rendelőt üzemeltető gazdasági társaság ügyvezetőjét. (1223/P/2008)

Összefoglalva elmondható, hogy az adatvédelmi biztos ellenzi a térfigyelő kamerarendszer kiépítését bármely egészségügyi intézmény területén, mivel az érintettek személyes adatok védelméhez fűződő joga sérülne, hiszen nincs lehetőségük önkéntesen beleegyezni személyes adataik ilyen módon történő kezelésébe. Vagyonvédelem céljából olyan megoldás alkalmazása fogadható el, amely a legkevesbé sérti az egészségügyi szolgáltatást igénybevevők emberi méltóságát. Ennek egyik módja lehet, hogy biztonsági szolgálat felállításával oldják meg a vagyonvédelmi és bűnmegelőzési feladatokat.

Mivel az elmondottak alapján a kamerák elhelyezése és üzemeltetése jogellenes adatkezelési tevékenységet valósít meg, ezért a biztos ezekben az esetekben felszólította az intézmények vezetőit a jogellenes adatkezelés megszüntetésére, valamint a már rögzített felvételek törlésére. (1623/H/2007, 2572/K/2007, 1223/P/2008, 1299/K/2008)

Egy pszichiátriai beteget gondozó otthon vezetője – az ápoltak szökésének megakadályozása céljából – az intézményükben létesítendő kamerarendszer ügyében kért állásfoglalást az Adatvédelmi Biztos Irodájától.

Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a pszichiátriai és szenvedélybetegek adatai azért igényelnek más egészségügyi adatokhoz képest is kiemelt védelmet, mert ezek a betegek – időlegesen vagy tartósan – csak korlátozottan képesek érdekeik érvényesítésére és megvédésére. A pszichiátriai betegek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályokat az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. (Eütv.) törvény tartalmazza. Az Eütv. egyértelműen úgy rendelkezik, hogy „*a pszichiátriai beteg személyiségi jogait egészségügyi ellátása során – helyzetére való tekintettel – fokozott védelemben kell részesíteni*”. [189. § (1)] A személyes adatok védelméhez való jog tartalmát az Alkotmánybíróság az elvi jelentőségű 15/1991 (IV. 13.) AB határozatában fejtette ki. Az Alkotmánybíróság szerint e jog tartalma az, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad, mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Az Alkotmánybíróság által kialakí-

tott gyakorlat szerint – különösen kamerával történő megfigyelések esetében – kizárólag csak a tényleges és a közvetlen, s nem az eshetőleges veszély értelmezhető a célhoz kötöttség követelményét kielégítő alkotmányos ismérvként. Az olyan szabályozás, amely távoli, elvont veszély elhárítására irányul és ennek érdekében ír elő „készlere” történő adatkezelést az alkotmányos követelményekkel ellentétes. Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüak.) értelmében egészségügyi adatnak minősül – egyebek mellett – az érintett testi, értelmi és lelki állapotára, kóros szenvedélyére, valamint az általa vagy róla más személy által közölt, illetve az egészségügyi ellátó hálózat által észlelt, vizsgált, mért, leképzett vagy származtatott adat; továbbá az előzőekkel kapcsolatba hozható, az azokat befolyásoló mindennemű adat (pl. magatartás, környezet, foglalkozás). [Eüak. 3. § a) pont] Az Eüak. 1. §-a szerint személyes adatot csak törvényes cél eléréséhez szükséges esetekben és mértékben lehet kezelni.

A fenti jogszabályi előírások, valamint a több mint egy évtizedre visszatekinthető adatvédelmi biztosítási gyakorlat alapján az adatvédelmi biztos álláspontja szerint személyes adatot kezelni csak akkor lehet, ha az elérni kívánt cél más módon nem megvalósítható. A térfigyelő kamerák működtetése a pszichiátriai betegek ápoló-gondozó otthonában a gondozottak, ápoltak szökésének megakadályozására nem alkalmas. A pszichiátriai betegeket ápoló otthon vezetője által megjelölt cél tényleges megvalósításához a prevenció, azaz a kerítés megerősítése, átépítése lenne az alkalmas eszköz, mert ezzel az intézkedéssel valóban meg lehetne akadályozni a szökéseket. (1299/K/2008)

A megfigyeléssel érintett területek közül az egészségügyi intézményeken túl azok tekinthetők különösen is érzékenynek, amelyek felkeresése, látogatása nem az érintettek szabad választásán múlik, hanem elkerülhetetlenül kerülnek kamerás megfigyelés alá, amennyiben ezeken a területeken video megfigyelő rendszereket telepítenek. Az idei évben több beadvány érintette a bölcsődékben és óvodákban elhelyezendő, vagy elhelyezett video megfigyelő rendszereket.

Egy állampolgár konzultációs beadvány keretében azzal kapcsolatban kért állásfoglalást, hogy jogszerű-e, ha óvodákban, bölcsődékben webkamerát helyeznek el, amely egy jelszóval védett weboldalra közvetíti a képet.

Az adatvédelmi biztos válaszában hangsúlyozta, hogy egyértelműen ellenez minden olyan koncepciót, melynek célja, hogy az óvodákat, illetve bölcsődéket akár csak megfigyelési funkcióval is működő kamerákkal lássák el. Ennek kimondásakor azt a jogpolitikai megfontolást is figyelembe kell venni, mely szerint a kamerás megfigyelés elterjedése a magánszféra indokolhatatlan zsugorodásával jár, ami elfogadhatatlan kellően kényszerítő körülmények megléte nélkül.

A fentiek alapján elmondható, hogy a kívánt célok eléréséhez a kamerás megfigyelés szükségtelen és aránytalan beavatkozást jelentene a képfelvevő berendezésekkel felszerelt intézményekben elhelyezett gyermekek, szülei, illetve az ott dolgozó személyek magánéletébe, mivel a megfigyelés, illetve a képek internetes felületre történő továbbítása az érintettek személyhez fűződő jogait nagymértékben sértené, továbbá előre nem látható mértékben negatívan befolyásolhatja mind a gyermekek személyiségének fejlődését, mind az intézményben folyó munkát. Az ügyről bővebben az „Oktatásügy” című fejezetben szövegeztünk. (72/K/2008, 442/K/2008, 1637/K/2008)

A kamerás megfigyeléssel összefüggésben vizsgált panaszok kapcsán gyakran felmerül az a kérdés, hogy milyen tartalmú szöveggel kell felhívnia az adatkezelőnek a területre belépők figyelmét a kamerás megfigyelésre.

Egy beadvánnyal kapcsolatban a biztos emlékeztetett arra, hogy az adatvédelmi törvény szerint az adatkezeléshez az érintett önkéntes, határozott és megfelelő tájékoztatáson alapuló hozzájárulása szükséges. A törvény rendelkezéseivel összhangban képfelvételek készítése esetén a megfelelő tájékoztatás akkor valósul meg, ha az érintetteket tájékoztatják a képfelvevő berendezés működéséről, és külön felhívják arra a figyelmet, ha a berendezés (meghatározott célból és esetekben) rögzíti a képeket, továbbá az adatkezelő arról is tájékoztatást ad, hogy a rögzítésre mikor kerül sor, az milyen célt szolgál, és a felvételeket hol és meddig őrzik. Önmagában az a tájékoztatás, mely a kamera jelenlétére és működésére hívja fel a figyelmet, nem elégséges, hiszen a területre belépő állampolgár nem kapja meg a szükséges információkat az önkéntes és határozott hozzájárulás megadásához. Így tehát elmondható, hogy a kamerás megfigyeléssel összefüggésben végzett adatkezelés akkor felel meg a jogszabályi követelményeknek, ha az adatkezelő maradéktalanul eleget tesz az adatvédelmi törvényben részletezett tájékoztatási kötelezettségének és a tájékoztatást jól látható módon az érintettek tudomására hozza. (35/P/2008)

Gyakori az olyan területek kamerázása kapcsán született panasz, ahol olyan jellegű területet vonnak kamerás megfigyelés alá, ahol az adott tevékenység jellegéből adódóan sok ember fordul meg, és ebből adódóan számos kockázatra hivatkozással döntenek a képfelvevők telepítéséről.

Egy panaszügyben olyan kamera működésének jogszerűségében kellett állást foglalni, amely egy fitness szalon öltözőjében üzemelt, és egy olyan terület is a látómezejében volt, amelyen a vendégek a zuhanyzóból kilépve jellemzően meztelenül haladtak át. A kamerákat a gazdasági társaság azért telepítette, hogy a magas számú lopásoknak elejét vegyék. A biztos állásfoglalásában rámutatott: a zuhanyzó kijáratára is irányuló kamerás megfigyelés túlmutat a vagyonzbiztonság célján, emellett az emberi méltóságot is sérti, ezért a kamerák leszerelésére szólította fel a fitness szalon üzemeltetőjét, aki eleget tett a biztos felszólításnak. (1457/P/2008)

A társasházakban üzemeltetett kamerákra vonatkozó biztos álláspont a „*Társasházak, lakásszövetkezetek*” című fejezetben található.

Hangfelvételek

A hangfelvételek rögzítése, tárolása, felhasználása jogi szempontból a képfelvételekkel hasonló megítélés alá esik. Ahogyan a képfelvétel készítéséhez, úgy a hang rögzítéséhez is törvényen alapuló, vagy az érintettől származó felhatalmazásra van szükség. Ez a követelmény még akkor is teljesítendő, ha a hangfelvétel alapján vitathatatlanul nehezebben azonosítható az adatalany. A hangfelvétel azonban egyéb információkkal kiegészítve kétségtelenül azonosíthatóvá teheti az érintettet.

Az egyik pénzügyintézet hitelvonalán rögzített felvétellel kapcsolatos panasz azt kifogásolta, hogy egy ügyféllel készült beszélgetést tartalmazó MP3 fájl a pénzügyintézet egyik alkalmazottja elektronikus levél mellékleteként, félreismerhetetlenül gúnyolódó jelleggel továbbított több felhasználónak. Az adatvédelmi biztos közleményben hívta fel a figyelmet a küldemény továbbításának jogellenességére, ezzel egy időben pedig a pénzügyintézet soron kívüli belső vizsgálatra szólította fel. A pénzügyintézet munkajogi felelősségre vonta a fájl jogellenesen továbbított munkatársat, továbbá haladéktalanul megtette azokat a belső intézkedéseket, amelyek a hasonló esetek elkerüléséhez szükségesek. Az érintetteket a pénzügyintézet kártérítésben részesítette. (1575/P/2008)

A telefonhívások rögzítésének jogszerűségével összefüggésben számos kérdés érkezik az Adatvédelmi Biztos Irodájához. A hívás rögzítésére jogszerűen akkor kerülhet sor, ha a másik felet tájékoztatják a rögzítésről, módot adva az adatkezeléshez való hozzájárulásra, és a hívás rögzítése törvényes cél érdekében történik. A hívást rögzítő fél személyes adatok kezelőjévé válik, ezért terhelik mindazok a kötelezettségek, amelyeket az Avtv. az adatok kezelőjére ró, így többek között köteles a másik fél kérésére a hívás tartalmáról, a rögzített adatokról tájékoztatást adni.

Telefonos ügyfélszolgálatunk

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának munkatársai az adatvédelemmel és információszabadsággal kapcsolatos kérdésekben érdeklődő polgárok számára telefonon is elérhetőek. A telefonos ügyfélszolgálat működtetésében egymást váltva az Iroda több mint húsz munkatársa vesz részt. Naponta átlagosan 15-20 hívást fogadunk.

A hívások témájuk szerint nagy változatosságot mutatnak, leggyakrabban munkahelyi adatvédelmi kérdésekkel kapcsolatosak, az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezéssel függenek össze. Szintén sok érdeklődő a társasház ügyeit érintő, vagy a kamerás megfigyelésre vonatkozó adatvédelmi kérdésekben kér tájékoztatást. Tipikus ügycsoportot alkotnak a közüzemi szolgáltatók, illetve a jegyellenőrök által igényelhető adatok körére vonatkozó érdeklődések, az egészségügyi adatkezeléssel, nemzetközi adattovábbítással kapcsolatos kérdések. Érzékelhetően több hívás érkezik akkor, amikor a médiumok a közvéleményt foglalkoztató, adatvédelmi vonatkozású ügyeket mutatnak be, így például a vízummentességhez kapcsolódó, Egyesült Államokba irányuló adattovábbítás tárgyában érkeztek hívások az egyezmény aláírását követően, vagy említhetjük a gázár-támogatással kapcsolatos hívásokat.

A telefonáló polgárok sok esetben pusztán gyors megerősítést szeretnének kérni egy-egy kérdésben. Nem ritkán önkormányzatok, más állami szervek, társadalmi szervezetek munkatársai fordulnak hozzánk szakmai konzultáció céljából. A beérkező telefonok egy része olyan ügyről számol be, amelyeket nem lehet azonnal szóban megválaszolni. Ilyen esetben megkérjük a telefonálót, hogy írásban nyújtsa be indítványát.

Az adatvédelmi biztos pere

Egy társadalmi szervezet az Adatvédelmi Biztos Irodájánál vizsgálatot kezdeményezett a Philip Morris Magyarország Kft. „Marlboro. A dohányzás élménye” c., személyre szólóan kiküldött, dohánytermékre vonatkozó tájékoztató füzetéhez kapcsolódó adatkezeléssel kapcsolatban.

Egy előző, 2006-ban indított vizsgálat során a panaszos a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény 13. § (1)-(2) bekezdéseibe foglalt reklámtilalomra hivatkozva, egy pontgyűjtő akció során az érintettek írásos nyilatkozata alapján történő adatgyűjtéshez, illetve a gyűjtött adatok felhasználásához kötődően kérte a jogellenes adatkezelés megállapítását.

A fenti ügyben az adatvédelmi biztosi vizsgálat 26/A/2006. számon indult meg.

A vizsgálat során az adatvédelmi biztos elvi állásfoglalást kért a Gazdasági Versenyhivaltól arra vonatkozólag, hogy a dohányzásra, dohánytermékekre vonatkozó reklámanyagok direkt marketing módszerek alkalmazásával történő elküldése reklám közzétételének minősül-e.

A GVH elnöke 2007. február 13-án kelt válasza alapján megállapítható volt, hogy a pontgyűjtő, vagy egyéb direkt marketing programban résztvevők személyes adatait – függetlenül attól, hogy ebbe beleegyeztek-e – a korábbi Grtv. fenti rendelkezései, valamint az Avtv. 7. § (1) bekezdésének a) pontja alapján nem lehet olyan célra sem gyűjteni, sem a már összegyűjtött adatokat arra a célra felhasználni, hogy az adatkezelő, vagy „mindenkori megbízottja” perszonalizált módon dohánytartalmú információkat, reklámanyagokat küldjön az érintettek számára, mivel ebben az esetben az adatkezelés törvénytelen célra, dohánytermék reklámjának közzétételére irányul.

Az Avtv. 25. § (2) bekezdése alapján azért az adatvédelmi biztos felszólította az adatkezelő kft.-t a jogellenes adatkezelés megszüntetésére, majd ezt követően törvényes jogkörében eljárva az Avtv. 25. § (4) bekezdése szerint 26/A/2006-27. számú határozatában elrendelte a jogellenesen összegyűjtött személyes és különleges adatok nyilvántartásának megsemmisítését és az egyéb célból összegyűjtött személyes és különleges adatok jogellenes célra történő felhasználásának megszüntetését.

A 26/A/2006-27. számú határozat bírósági felülvizsgálata iránt a Philip Morris Magyarország Kft. keresetet terjesztett elő a Fővárosi Bíróságon, a per 15.K.30.322/2008. szám alatt indult meg.

A per megindítását követően más ügyben a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Kfv.IV.37.026/2007/11. számú ítéletének indokolásában a GVH fenti jogértelmezésétől eltérő következtetésre jutott. A Legfelsőbb Bíróság ítélete indokolásának 11. oldalán kifejtett álláspontja szerint ugyanis *„a perbeli ügyben a tájékoztatás egy zárt – a címzett aktív magatartásával kifejezetten igényelt – közlés formájában került továbbításra, amely közlés semmilyen jelentéstani, gyakorlati, vagy jogi értelemben nem számít közzétételnek.”*

A Legfelsőbb Bíróság hivatkozott ítéletében foglaltakat elfogadva az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva 2008. augusztus 14. napján kelt 26/A/2006-29. szám alatti határozatban intézkedett a 26/A/2006-27. számú határozat visszavonásáról. A határozat visszavonása folytán a Fővárosi Bíróság 15.K.30.322/2008/11. sorszámú végzésével a pert jogerősen megszüntette.

A Magyar Közlöny 2008. június 28-i számában kihirdetésre került, a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény azonban időközben, 2008. szeptember 1. napjával hatályba lépett.

Az ügy kapcsán így a továbbiakban annak a vizsgálata vált indokoltá, hogy az új reklámtörvény rendelkezései jelen ügyben mennyiben alkalmazhatók.

A megismételt vizsgálat alapján megállapítást nyert, hogy – bár a gyűjtésük nem tekinthető jogellenesnek – az új reklámtörvény hatályba lépését követően az adatok az eredeti adatkezelési célból, azaz személyre szóló tájékoztatások kiküldésére a továbbiakban már nem használhatók fel, mivel ez egyértelműen dohányárú tiltott reklámjának minősülne. Erre figyelemmel az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva 26/A/2006-30. számú határozatában megtiltotta, hogy a Philip Morris Magyarország Kft. a rendelkezésére álló, személyes adatokat tartalmazó nyilvántartásokat a továbbiakban dohányárú reklámjának közzététele céljából felhasználja.

Ezen határozattal szemben a Philip Morris Magyarország Kft. a keresetindításra nyitva álló határidőn belül nem kért bírósági felülvizsgálatot.

B. Közérdekű adatok

A 2008-ban beérkezett 2115 ügyből az információszabadságot érintő ügyek száma 158 volt, ezen felül 44 érintette mindkét jogot. E 202 ügyből 59 volt panasz, 124 konzultációs kérdés, 5 esetben véleményeztünk szolgálati titokkörü jegyzéket, a hivatalból indított eljárások száma pedig 14 volt. A közérdekű adatokkal kapcsolatos ügyeinkbe ezúttal sem számítottuk bele az információszabadságot érintő jogszabály-véleményezéseket.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához 19 esetben fordultak az állampolgárok közérdekű adatkéréssel. Ez utóbbiakat nem számítjuk a biztos által vizsgált – az információszabadságot érintő – ügyek közé.

Az információszabadságot érintő ügyek indítványozók szerinti megoszlása az elmúlt három évben a következőképpen alakult:

	2008	2007	2006
Magánszemély	55%	40%	58%
Újságíró	4%	14%	5%
Maga az adatkezelő	24%	22%	21%
Civil szervezet	4%	7%	7%
Hivatalbóli eljárás	7%	2%	3%
Önkormányzati képviselő, polgármester	4%	6%	1,5%
Parlamenti képviselő	1%	1%	1,5%
Ügyvéd (valamely szervezet képviselésében)	1%	1%	-
Gazdasági társaság	-	4%	1,5%
Egyéb	-	3%	1,5%

Az információszabadság nemzetközi szabályozása

2008-ban örvendetesen tovább bővültek az információszabadságot érintő ügyeinkben a nemzetközi kapcsolatok. Az uniós tagállami együttműködésben a tapasztalatcsere, a kölcsönös tájékozódás egyre inkább mindennaposá válik.

2007-ben az adatvédelmi biztos állásfoglalást adott ki az Európa Tanácsnak (ET) a hivatali dokumentumokhoz való hozzáférésről szóló egyezménye tervezetéről. A 2007 októberében az Európa Tanács szakértői bizottságához eljuttatott levelében – miközben örömmel üdvözölte a kezdeményezést – számos kritikai észrevételt és javaslatot is megfogalmazott. A tervezetet magyar és külföldi civil szervezetek és információs biztosok is kritizálták, elégtelennek ítélve a dokumentumokhoz való hozzáférés valóságos garanciáit. Az észrevételek többségét mellőzve 2008. november végén az ET elfogadta az Egyezményt (Convention on Access to Official Documents), amely három hónappal azt követően lép majd hatályba, hogy a 47 tagállam közül 10 aláírásával nyilvánította csatlakozását. Az információszabadság hazai szabályozási szintje szinte minden tekintetben fejlettebb az Egyezményben foglaltaknál. Csatlakozásunk ezért csak néhány kisebb jelentőségű kérdésben vet majd fel jogszabály-módosítási igényt. (1964/H/2007)

2008 májusában az Európai Unió Ombudsmanja az Ombudsmanok Európai Hálózatához (Network of European Ombudsmen) fordult, konzultációt kezdeményezve a közszféra által fenntartott adatbázisok nyilvánossága ügyében. (Az Ombudsmanok Európai Hálózata közel 90 hivatalt ölel fel 31 európai országban. Tagjai közé tartoznak az Unión belül az európai, nemzeti és regionális szinten működő ombudsmanok és hasonló szervek, valamint Norvégia, Izland és az EU-tagjelölt országok nemzeti szintű ombudsmanjai.) Az EU Ombudsmanja egy hozzá benyújtott panasz vizsgálatának lezárása előtt több kérdéssel fordult európai kollégáihoz. Válaszunkban tájékoztatást adtunk a hazai információszabadság-szabályozás speciális vonásairól, az adatbázisok jogi védelmével kapcsolatos magyar szabályokról. (469/K/2008) Nikoforos Diamandouros, az EU Ombudsmanja 2009 januárjában közzétette a beérkezett válaszok alapján készített összefoglaló jelentését „Hozzáférés az Európai Unió adatbázisaiban tárolt adatokhoz” címmel. (<http://www.statewatch.org/news/2009/jan/eu-ombs-databases-report.pdf>).

Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében

Ahogy az előző években, az információs szabadság tárgyú ügyek mintegy harmada ebben az évben is valamilyen módon kapcsolódott az önkormányzatokhoz. A panaszosok részben azt kifogásolták, hogy az önkormányzat nem biztosítja a betekintés és másolatkészítés lehetőségét az általuk kért dokumentumokba, esetleg azt valamilyen előzetes feltételhez köti, részben pedig, hogy a honlapján nem tesz közzé fontos információkat. Visszatérő téma mind a panaszokban, mind pedig a konzultációs kérdésekben az önkormányzati képviselő-testületi, vagy bizottsági ülések nyilvánossága, a vagyonyilatkozatok, illetve az önkormányzati tisztviselők, alkalmazottak bérezésére, jutalmazására vonatkozó adatok nyilvánossága, az önkormányzat által kiírt, vagy az önkormányzat mint pályázó részvételével zajló pályázatok nyilvánossága.

A pályázatok nyilvánosságát, az elektronikus információs szabadságot, illetve a két jog ütközését érintő önkormányzati ügyeket részletesen a következő alfejezetekben ismertetjük.

Visszatérő panasz, hogy az önkormányzatok egyáltalán nem, illetve nem megfelelő módon teszik megismerhetővé a különböző gazdasági társaságokkal kötött szerződéseiket. Gyakori, hogy a betekintést indokolatlanul előzetes, írásbeli kérelemhez kötik, ahol pontosan meg kell jelölni a megismerni kívánt szerződést, adatokat, illetve meg kell jelölni a megismerés indokát, célját is. Ezen „formai követelmények” hiányában ugyanis nem tudják biztosítani, hogy a szerződés megismerésének lehetőségét a kérelmező nem visszaélészerűen gyakorolja. A biztos ezzel kapcsolatban számtalan alkalommal kifejtette, hogy ez a gyakorlat jogszerűtlen, mert az önkormányzat által megkötött szerződés, amely az önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozik, közérdekű adat, azaz nyilvános. Kivételt egyedül a Polgári Törvénykönyvben szabályozott üzleti titkok köre jelenthet. Az üzleti titok címén védendő adatok körét pedig szűken kell értelmezni, a szerződésből egyedül a műszaki megoldásokra, gyártási folyamatokra, munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá know-how-ra vonatkozó adatok nem nyilvánosak.

Ugyanezen szabályok vonatkoznak természetesen az önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok szerződéseinek és tevékenységének nyilvánosságára, ha a társaság az önkormányzati törvényben, vagy egyéb jogszabályban meghatározott közfeladatot lát el. (85/K/2008)

Ebben az esztendőben is több panaszos kifogásolta, hogy az önkormányzatok a közérdekű adatok megismerését előzetes és olykor kirívóan magas díjfizetéshez kötik, holott az Avtv. alapján csak a másolás és postázás költségeit számíthatnák fel az adatigénylés teljesítésekor.

Ezzel kapcsolatban a biztos ismételtén úgy foglalt állást, hogy üdvözlendő, ha kisebb terjedelmű adatkérések esetén a közfeladatot ellátó szervek eltekintenek az adatközléssel kapcsolatos költségeik felszámításától. Mind az Avtv. érvényesülését, mind pedig a helyi önkormányzatokról szóló törvényben megfogalmazott széles körű nyilvánosság elvét ez szolgálja leginkább. Az Avtv. nem teszi kötelezővé költségtérítés megállapítását, pusztán lehetőségként említi. Kisebbségi terjedelmű adatigénylések esetén a költségtérítés kiszámításával, közlésével, stb. kapcsolatos adminisztratív terhek ráadásul meg is haladhatják az érvényesíthető költségek mértékét. Az Avtv.-ben definiált költség szűken értelmezendő, azaz pusztán „anyagköltséget” jelent, és nem tartalmazhatja sem az ügyintéző „munkadíját”, sem pedig nyereségelemet. Az adatszolgáltatás előzetes másolási díjfizetéshez kötése pedig ellentétes az Avtv. szabályaival. (219/K/2008, 286/P/2008, 890/K/2008)

Egy konzultációs beadvány kapcsán a biztosnak arról kellett állást foglalnia, hogy az önkormányzat munkatársainak közérdekű ingyenes adatszolgáltatást kell-e végezniük, vagy üzleti jellegű adatszolgáltatásra is kötelesek-e. A biztos véleményében kifejtette, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való jog alkotmányos alapjog. Az önkormányzatok kötelesek elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását, továbbá lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot – a törvényben meghatározott kivételekkel – bárki megismerhesse. A tájékoztatás tehát egyike az önkormányzati alapfeladatoknak, melyet az önkormányzat köteles ellátni, és ehhez az ezzel kapcsolatos munkaszervezési feltételeket biztosítani. A közérdekű adatokról való tájékoztatással ugyanis az adatkezelő nem kegyet gyakorol, nem szolgáltatást nyújt, hanem törvényi kötelezettségét teljesíti. Nem csupán a tájékozódáshoz való jogról, a közérdekű adatok megismerhetőségéről van szó, hanem ezek az információk szabadon, bármely célra (magáncélra, egyéni érdekből, üz-

leti célból is) felhasználhatóak. Az adatkérőnek joga van ahhoz is, hogy nagy mennyiségű dokumentumba betekintszen, de ahhoz is, hogy ezekről másolatot kérjen. (1175/K/2008)

Gyakori panasz, hogy az önkormányzat magát a „fődokumentumot” megismerhetővé teszi, ugyanakkor a további fontos információkat tartalmazó mellékletet már valamilyen okból – tipikusan zárt ülés, döntés-előkészítés, üzleti titok vagy személyes adat védelmére hivatkozva – nem. Egy ügyben a panaszos azzal fordult a biztos irodájához, hogy az önkormányzat nem teszi számára lehetővé, hogy a honlapon közzétett építési szabályozási tervhez kapcsolódó további dokumentumokba betekintszen. Az építési szabályzat és az ehhez kapcsolódó szabályozási tervek (tervlapok), valamint az ezeket megalapozó különböző dokumentációk jelentős mennyiségű iratanyagot alkotnak. Jogszabály nem kötelezi a hatóságot arra, hogy az olyan dokumentumot, amely elektronikusan nem létezik, minden esetben digitalizáljon, és teljes egészében interneten közzétegyen, így a biztos megállapította, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülhet akként is, hogy a közérdekű adatnak minősülő iratok azon részét, melyet az önkormányzat a honlapján nem tett közzé, a hatóság épületében ügyfélfogadási időben teszi hozzáférhetővé. (20/P/2008)

A biztos álláspontja szerint jogszerűtlenül hivatkozott az önkormányzat a zárt ülésen elhangzottak védelmére abban az ügyben, amikor egy pályázat kivitelezési munkáinak meghirdetéséről szóló döntéshozattal kapcsolatos napirend tárgyalását nem tette megismerhetővé, valamint akkor is, amikor egy iskolatársulás ügyében rendelt el zárt ülést. A napirendi pontok egyike sem érintett ugyanis védendő személyes adatokat, vagy üzleti titkot. Zárt ülés elrendelésére nem szolgálhat alapul olyan hivatkozás, hogy a képviselők véleményét utólag a közvélemény esetleg számonkéri rajtuk. A képviselőtestület ugyanis fő szabály szerint a nyilvánosság előtt végzi munkáját, ehhez pedig hozzátartozik, hogy a választópolgárok erről véleményt alkothatnak. (584/P/2008)

Szintén több panasz, illetve konzultációs kérdés érkezett a biztoshoz a vagyonynyilatkozatok nyilvánosságával kapcsolatban. Egy konzultációs megkeresés kapcsán a biztos úgy foglalt állást, hogy a vagyonynyilatkozatok interneten történő hozzáférhetővé tétele nem sérti a személyes adatok védelméhez fűződő jogot, ugyanis ezen adatok nyilvános adatok,

melyek szabadon megismerhetők és terjeszthetők. A vagyonyilatkozat internetes közzétételéhez nem szükséges az érintett hozzájárulása. Ezért nincs szükség olyan önkormányzati rendeletre, amely kötelezné a képviselőket vagyonyilatkozatuk közzétételéhez való hozzájárulásra. Ugyanakkor a közzététel nem kötelező, a betekintési jog biztosításával eleget lehet tenni a törvényi kötelezettségeknek. Azaz az önkormányzat szabadon választhatja meg a módját, hogy ezen adatokat miképpen teszi megismerhetővé. (691/K/2008)

Elektronikus információszabadság

Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (Eitv.) hatálybaléptetését a törvényhozó lépcsőzetesen határozta meg. 2008-ban immáron a törvény minden rendelkezése hatályba lépett, a benne foglalt kötelezettségek kiterjednek a legkisebb önkormányzatokra is és valamennyi egyéb közfeladatot ellátó szervre.

A törvény gyakorlati alkalmazása során már a korábbi években is gyakran felmerülő kérdésekre, nehézségekre tekintettel a biztos indokoltan látta, hogy a jogalkalmazók figyelmét közleményben is felhívja a törvény rendelkezéseinek betartására, illetve arra, hogy az adatkezelőknek lehetőségük van az általános listában meghatározott adatokon kívül egyedi listát is összeállítaniuk a proaktív adatszolgáltatás elősegítése céljából. A biztos megjegyezte azt is, hogy e közzétételi kötelezettségek függetlenek az Avtv.-ben szabályozott egyedi adatkérések teljesítésétől. (1008/H/2008)

A biztoshoz számtalan panasz és konzultációs kérdés is érkezett azal kapcsolatban, hogy az Eitv. szabályainak konkrét esetben adott szerv eleget tett-e, illetve hogy a közzététel megfelel-e a törvényben szabályozottaknak, valamint több szervezet véleményezésre is megküldte közzétételi szabályzatát. A biztos egyébként az általa vizsgált ügyek keretében vizsgálja azt is, hogy az adott szervezet honlapja megfelel-e a törvényi előírásoknak.

Az egyik esetben például a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt. kereste meg a biztost, hogy előzetesen adjon tájékoztatást arról, hogy a társaságot terheli-e közzétételi kötelezettség, és ha igen, az milyen terjedelmű. Válaszában a biztos megállapította, hogy a

légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény értelmében a társaság közfeladatokat lát el, azaz az Avtv., illetve az Eitv. alapján köteles a feladatkörébe tartozó ügyekben a nyilvánosságot tájékoztatni. Ez a kötelezettség azonban csak a társaság kezelésében lévő közérdekű, illetve közérdekből nyilvános adatokra vonatkozik, azaz a társaság nem köteles egyéb adatok előállítására. A nyilvánosság alóli kivételeket az Avtv.-ben meghatározott esetek képezik, azzal a kiegészítéssel, hogy az állami- és szolgálati titkok, vagy a nemzetbiztonsági célból történő korlátozások körét a légiközlekedési hatóság vezetője jogosult meghatározni. (138/K/2008)

Egy másik esetben a panaszos azt kifogásolta, hogy a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium honlapja nem felel meg az Eitv.-ben foglalt követelménynek, mely szerint a honlapon közzé kell tenni a közfeladatot ellátó szerv vezetőinek és az egyes szervezeti egységek vezetőinek nevét, beosztását, elérhetőségét. Állásfoglalásában a biztos megállapította, hogy a minisztérium valóban nem tesz eleget a törvényi követelménynek, ezért megkereste a minisztert, és felszólította, hogy a hiányosságok pótlása érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket. (1570/P/2008)

A konzultációs és panaszügyek mellett a biztosnak lehetősége volt arra is, hogy az Eitv.-nek a jogalkotás, jogszabályok nyilvánosságát érintő módosításával kapcsolatban is kifejtse véleményét. A biztos javasolta, hogy a módosítás kifejezetten mondja ki, hogy a jogszabályok és az azokat tartalmazó gyűjtemények közérdekű adatnak tekintendők, mivel a jogalkalmazói gyakorlat sajnálatos módon meglehetősen ellentmondásos. Ezen kívül szükségesnek tartotta azt is, hogy a módosítás biztosítsa, hogy a felhasználók számára a rendelkezésre álló mindenkori legmagasabb technikai, informatikai színvonalon és a legelőnyösebb módon garantálják a Magyar Közlöny elektronikus változatának, valamint a hazai joganyag elektronikus gyűjteményének használatát. (411/J/2008)

A közfeladatot ellátó szervek által kiírt pályázatok nyilvánossága

Ahogy a korábbi években, 2008 folyamán is több panasz érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához kifogásolva, hogy az érdeklődők nem

jutnak hozzá a támogatásokkal, pályázatokkal kapcsolatos közérdekű adatokhoz. Történt ez annak ellenére, hogy 2008 áprilisában hatályba lépett a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról szóló 2007. évi CLXXXI. törvény, melynek célja, hogy a közpénzekből nyújtott támogatások fokozottabb átláthatóságát biztosítsa, ennek érdekében pedig számos információ kötelező nyilvánosságra hozatalát rendelte el.

Az oktatási és kulturális miniszterhez fordult a biztos abban az ügyben, amelyben egy oktatási intézmény fenntartója kért állásfoglalást arról, miként értelmezhető a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvénynek (a továbbiakban: Ktv.) az a rendelkezése, amely szerint a pályázatokkal kapcsolatos szakmai álláspont és a szavazás eredménye közérdekből nyilvános adat. A törvény ugyanis nem határozza meg, mely adatkört kell a „pályázat” alatt érteni. Válaszában a biztos kifejtette, hogy a pályázat nyilvánosságát elrendelő szabály a törvénytervezet általános vitáján több országgyűlési képviselő egyéni javaslatára került a szövegbe, az eredeti jogszabálytervezetben nem szerepelt, így azt véleményezni sajnálatos módon nem volt lehetősége. Az ügy érdemében a biztos megállapította, hogy az iskolaigazgatói pályázatra benyújtott szakmai önéletrajz, továbbá annak részét képező egyéb dokumentáció személyes adatokat tartalmaz, tehát az Avtv. értelmében törvényi felhatalmazás szükséges ezen adatok nyilvánosságra hozatalához. E törvényi rendelkezésnek pedig tartalmaznia kell a nyilvánosságra hozatal célját és feltételeit, a nyilvánosságra hozható adatok pontos körét, valamint az adatkezelő személyét is. (1541/K/2008)

A két információs jog konfliktusa

Az Avtv. 2005. évi módosítása fontos lépést tett az adatvédelem és az információs szabadság szabályai közötti konfliktus feloldására, amikor kimondta, hogy a közfeladatot ellátó személyek feladatkörével összefüggő adata, ha törvény kivételt nem tesz, nyilvános. A biztos előző évi beszámolója részletesen bemutatta a jogszabály-módosítás okozta ellentmondásokat. Az ezek feloldására tett javaslatait az idejű beszámolóban „Az adatvédelmi biztos jogalkotással kapcsolatos tevékenysége” című fejezetrész tartalmazza.

A 2008-as esztendőben is szép számmal érkeztek olyan ügyek, melyekben a biztosnak a „feladatkörrel kapcsolatos adat”-ot kellett értelmeznie. Megállapította, hogy egy kórházban mint önkormányzati

feladatot ellátó intézményben alkalmazott egészségügyi dolgozók neve nyilvános. (1832/P/2008) Leszögezte, hogy amennyiben egy személy önkormányzati képviselőként közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében jár el, az e feladatkörének ellátásával kapcsolatba hozható, általa elkövetett bűncselekmény, illetve az erre vonatkozó ítéletben foglaltak nyilvánosak, a képviselő-testület is, de bárki más is ezeket megismerheti. (759/K/2008)

Egy másik ügyben a biztos úgy foglalt állást, hogy a különböző állami díjak odaítélését végző bizottságok és albizottságok tagjai a bizottság feladatkörében járnak el, a bizottsági tagok neve az Avtv. 19. § (4) bekezdése alapján megismerhető. (546/K/2008) Ugyancsak nyilvánosak a jegyző végzettségére, képzettségére, korábbi gyakorlatára vonatkozó adatai, hiszen ezek egyértelműen a feladatkörével függnek össze. (340/K/2008)

Egy újságíró azért fordult az adatvédelmi biztoshoz, mert nem ismerhette meg azt a szerződést, melyet egy budapesti kerületi önkormányzat és a jegyző kötött a jegyző közszolgálati jogviszonyának megszűnése miatt. A megállapodás a jegyzőnek megszavazott különösen nagy összegű pénzkifizetéséről, egyéb juttatásokról és nyilatkozattételi tilalomról rendelkezett. Az ügyben kiadott állásfoglalás szerint az önkormányzat, a polgármesteri hivatal közfeladatot ellátó szervnek minősülnek, a jegyző pedig közfeladatot ellátó személy. Az Avtv. alapján az önkormányzati költségvetéssel, a közpénzek felhasználásával kapcsolatos adatokról, az ezeket érintő szerződésekről, magánszemélyek részére különleges jogok biztosításáról tájékoztatást kell adni. A fenti megállapodás tartalma szerint közpénzek felhasználására kötött szerződésnek is tekintendő, mely az önkormányzati költségvetéssel is kapcsolatos. A biztos megvizsgálta, hogy a megállapodás nyilvánosságát korlátozza-e a zárt ülésekre vonatkozó szabályozás, és megállapította, hogy a megállapodás nyilvánosságát nem akadályozza, hogy ennek megtárgyalása során zárt ülést tartottak, mivel az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése szerint „*a külön törvény szerinti közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell*”. Ilyen, külön törvény szerinti közérdekből nyilvános adat az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése is. Tehát a jegyző jogviszonyának megszüntetésével kapcsolatos adatkör olyan közérdekből nyilvános adat, melyről zárt ülés tárgyalása esetén is tájékoztatást kell adni.

A közpénzek átláthatósága

Mind a jogalkalmazó szervek, mind a közvélemény számára mára már meglehetősen ismert és elfogadott, hogy az állami támogatásokkal, költségvetéssel kapcsolatos adatkört bárki megismerheti, tehát a közpénz-felhasználásról tájékoztatást kell adni.

Egy beadványozó azt szeretne volna megtudni, hogy az egyháznak juttatott állami támogatások felhasználási adatai hogyan ismerhetők meg. A biztos álláspontja szerint az állami támogatások egyházi felhasználására vonatkozó adatok nyilvánosak. E támogatások - legyenek azok normatívak vagy kiegészítő jellegűek - jogcímeit, illetve arányait az éves költségvetési törvények tartalmazzák. A költségvetési támogatási összegek felhasználását az Állami Számvevőszék ellenőrzi, amelynek jelentései nyilvánosak. A hitéleti és egyéb, szociális, nevelési stb. tevékenység körében a nyilvánosság korlátozottabb, hisz itt figyelembe kell venni az egyházi autonómiát is. Azaz ezen adatok tekintetében alapvetően az egyház döntése, hogy milyen körben teszi azokat nyilvánossá. Azonban a biztos támogatná az egyházak tekintetében a közérdekből nyilvános adatok körének pontosabb törvényi meghatározását. (388/P/2008)

A gazdálkodás átláthatósága témakörén belül az már kevésbé egyértelmű a jogalkalmazók számára, hogy az adatok milyen mélységben, milyen részletezettséggel ismerhetők meg. Az előző évi beszámolóban kifogásoltakhoz hasonlóan változatlanul aktuális és több beadványban felvetett kérdés, hogy a közpénz-felhasználással járó szerződésekről milyen mértékben kell tájékoztatást adni.

Kérdésként merült fel például az Állami Autópálya Kezelő Zrt. és az autópálya-matrica elektronikus vásárlását biztosító szolgáltatók közötti szerződések megismerhetősége. Mivel az ÁAK Zrt. közfeladatot lát el, az adatvédelmi törvény hatálya alá tartozik. A biztos álláspont szerint a kérdés megítélésénél a közfeladat-ellátás a döntő elem, és nincs jelentősége annak, hogy a feladat-ellátás milyen szervezeti formában – gazdasági társaságként, közalapítványként, állami szervként stb. – történik.

Az Avtv. arra kötelezi a közfeladatot ellátó szerveket, hogy tájékoztatást adjanak – többek között – a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre vonatkozóan. Az ÁAK Zrt. tevékenységével,

feladatellátásával kapcsolatos információk mint közérdekű adatok alapvetően nyilvánosak. E nyilvánosság egyik korlátja az üzleti titok védelme lehet. A Polgári Törvénykönyv 81. §-a azonban jelentősen leszűkíti a lehetséges üzleti titkok körét. A Ptk. 81. §-ának (3) bekezdése szerint nem minősül üzleti titoknak az állami költségvetés felhasználásával, költségvetést érintő juttatással kapcsolatos adat. Azok a gazdálkodó szervezetek, amelyek az állammal bármiféle üzleti kapcsolatba kerülnek, kötelesek gazdasági tevékenységük adatainak nyilvánosságra kerülését eltérni, mégpedig olyan mértékig, hogy a közvagyonnal való gazdálkodás, a közpénzek felhasználása ellenőrizhető legyen. Vagyis az állami szervekkel, egyéb közfeladatot ellátó szervekkel kötött szerződés mindazon adatai nyilvánosak, melyek titokban maradásához az érintettnek nem fűződik jogszerű érdeke. A biztos álláspontja szerint e nyilvános adatkörbe tartozik például a szerződéses összeg, a szerződés tárgya, tartalma, a szerződéses feltételek, az elszámolásra, a szerződés teljesítésére vonatkozó adatok. Ez utóbbiakat azonban csak annyiban kötelező nyilvánossá tenni, amennyiben nem eredményezik a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre vonatkozó adatokhoz való hozzáférést.

Egy közfeladatot ellátó szervnek nyilvánossá kell tennie, hogy egy szerződéses jogviszonyban milyen szerződéses feltételeket, például milyen kötbér-kötelezettséget vállalt. Így módja van bárkinek megítélni, hogy a szerződéses jogok és kötelezettségek milyen összefüggésben vannak a közfeladat ellátásával, a szerződés tartalma összhangban van-e a jogszabályokkal. Természetesen a szerződő felek meghatározhatják, hogy mit tekintenek üzleti titoknak, azonban nem vállalhatnak olyan szerződéses kötelezettséget, mely szerint a szerződés teljes tartalma üzleti titoknak minősül. Jogellenesek azok a titoktartásra vonatkozó szerződéses rendelkezések, melyek az Avtv. szabályait figyelmen kívül hagyva a közérdekű adatok nyilvánosságának érvényesülését megakadályozzák.

A közpénzeket érintő ügyek egyik része a különféle pályázati eljárásokban kezelt adatok nyilvánosságára vonatkozott. E téma egyre gyakrabban merül fel a biztos munkájában. Az adatvédelmi biztos állandó gyakorlata szerint a nyilvánosság mint kontroll elősegíti a törvényesség

és a gazdaságosság szempontjainak érvényesülését, a pályázati eljárás átláthatósága közérdek.

A biztoshoz ebben az évben több beadvány érkezett a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról szóló 2007. évi CLXXXI. törvény (a továbbiakban: Knytv.) kapcsán, mivel egyes rendelkezéseinek alkalmazása, más jogszabályokkal együtt való értelmezése több kérdést is felvet. E törvény kiszélesíti a nyilvános adatok körét, mivel közérdekből nyilvános adattá minősíti „*a pályázattal, a pályázati eljárással, a támogatási döntéssel összefüggésben kezelt, közérdekű adatnak és különleges adatnak nem minősülő adat*”-ot. Tehát mindezen, pályázatokkal kapcsolatos adat nyilvános és bárki által megismerhető (ide nem értve a Ptk. 81. §-a szerinti üzleti titkot és az Avtv. 19/A. §-a szerinti, döntés megalapozását szolgáló adatokat). E rendelkezés meglehetősen tágan, pontatlanul határozza meg a nyilvános adatok körét. Nem feltétlenül indokolt például a természetes személy pályázó adatai közül a születési dátum, az anyja leánykori neve vagy az adóazonosító jel nyilvánossága. Szükséges viszont például annak egyértelművé tétele, hogy a nyertes pályázatok szakmai értékelése, annak szempontjai, pontozása bárki által megismerhető, az más pályázatokkal összehasonlítható.

A biztos hivatalból vizsgálatot indított a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatósága, pályázati adatok közzététele tárgyban. (608/H/2008) Ennek célja a jogi szabályozás áttekintése egyrészt annak tisztázása érdekében, hogy a közérdekű adatok nyilvánosságához és a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogok egymásra tekintettel hogyan érvényesülnek, másrészt azért, hogy a tárgykörbe tartozó jogszabályok rendelkezései közötti ellentmondások feloldhatóak legyenek. A biztos jogszabály-módosítást kíván kezdeményezni a nyilvános adatkör egyértelművé tétele, továbbá a közzéteendő adatok körének bővítése érdekében – például a pályázatok értékelését, pontozását illetően. A közzététel a pályázati rendszer jogszerű és hatékony működésének egyik garanciája lehet, ami a pályázók érdekét is szolgálja.

A környezeti adatok nyilvánossága

A környezeti információk nyilvánosságának ügyét az adatvédelmi biztos tevékenységének kezdete óta kiemelt területként kezelte. A kérdés

nem elsősorban az ilyen tárgyú beadványok nagy száma, mint inkább súlya miatt érdemel fokozott figyelmet. Egy panaszos még 2007-ben fordult a biztoshoz azzal kapcsolatban, hogy a Budapest Airport Zrt. nem hajlandó a zajszennyezésére vonatkozó információkat számára kiadni. A biztos a céghez eljuttatott levelében felhívta a figyelmet, hogy a zajvédelmi adatok mind a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, mind a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény, mind pedig a repülőterek környezetében létesítendő zajgátló védőövezetek kijelölésének, hasznosításának és megszüntetésének szabályairól szóló 176/0997. (X. 11.) Korm. rendelet szerint nyilvános, közérdekű adatok. (1767/P/2007)

Egy állampolgár arról kívánt tájékozódni, hogy közérdekű adatnak számítanak-e a mindenkori légszennyezettségről szóló adatok, és hogy elegendő-e, ha csupán a Környezetvédelmi Minisztérium honlapján hozzák őket nyilvánosságra, vagy előírható, hogy ezeket az információkat legalább a közszolgálati feladatokat ellátó médiumok közöljék, még hozzá közérthető formában. A biztosi válasz szerint az Avtv. nem az adatfajták, hanem az adatkezelők szerint különböztet: csak a közfeladatot ellátó szervek kezelésében lévő adat minősülhet közérdekű adatnak, hiszen az információszabadság hagyományosan a közszféra átláthatóságát jelenti. Az információszabadság (azaz a közérdekű adatok megismeréséhez való jog) nem valamiféle általános tájékoztatási jog, és nem szab feladatokat a média számára. A biztos hangsúlyozta azt is, hogy amennyiben a környezeti információkat az erre kötelezett állami szervek a törvényi előírásoknak megfelelően hozzáférhetővé teszik, a honapjukon nyilvánosságra hozzák, akkor nem merülhet fel az információszabadság sérelme. Ez nem jelenti ugyanakkor azt, hogy további – a sajtón keresztül – szélesebb körű tájékoztatás ne volna indokolt minden olyan esetben, amikor a mért adatok a jogszabályokban meghatározott küszöbértékeket meghaladják, különösen, amikor emiatt szmogriadó elrendelése várható. (564/K/2008)

Az információszabadság területén az év egyik legtöbb tanulsággal szolgáló ügye a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) módosításának története. A módosítás egyik

fontos céljaként az előterjesztő tárca az Európai Közösségen belüli térinformációs infrastruktúra kialakításáról szóló 2007. március 14-i 2007/2/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (INSPIRE irányelv) rendelkezéseinek átültetését jelölte meg. Az irányelv célja egy olyan közösségi szintű elektronikus térinformációs rendszer létrehozása, amely elősegíti a közösségi környezetpolitika, valamint azon tevékenységek összehangolását, amelyek hatást gyakorolhatnak a környezetre. Az irányelv alapján a tagállamoknak létre kell hozniuk egy egységes térinformációs rendszert.

A törvénymódosítást előkészítő szakmai viták során az adatvédelmi biztos számos esetben hangsúlyozta, hogy Magyarországon a térinformatikai adatok közérdekű adatoknak minősülnek, melyek megismerésére az Avtv. szabályai vonatkoznak. A hazai jogalkotó ezért a térinformatikai adatok megismerését az irányelvre hivatkozva sem kötheti díjfizetéshez.

Mivel a Kvt. módosításáról szóló, a környezetvédelmi tárca által a Parlamentnek benyújtott tervezet figyelmen kívül hagyta a biztosi álláspontot, a biztos kénytelen volt az Országgyűlés Környezetvédelmi bizottságához fordulni, mely az ombudsman álláspontját elfogadva, azt a bizottsági módosító indítványként terjesztette elő. A módosító indítványt a Parlament megszavazta. Ezt követően azonban a környezetvédelmi és vízügyi miniszter – élve a Házsabály adta lehetőséggel – zárószavazás előtti javaslatként benyújtotta a Parlamentnek az adatvédelmi biztos által az Avtv.-vel ellentétesnek tartott és kezdettől kifogásolt szövegrészt, melyet a plénum megszavazott.

Az ügy nemcsak a törvénymódosítási eljárás módja miatt tanulságos, hanem azért is, mert éles fénybe állítja a hazai információs szabadság-szabályozás egyik alapkérdését. Magyarországon 1992-ben az Avtv. megszavazásakor egy olyan törvény született, amely a közérdekű adatok rendkívül széles körének megismerését szinte egyedülálló módon, tulajdonképpen ingyenesen teszi lehetővé. Az törvényhozók sem azzal nem számoltak, hogy a közsféra kezelésében hatalmas és igen költségesen előállított/frissített adatbázisok is vannak (meteorológiai, geológiai, térképészeti, stb. adatok), de arra sem voltak tekintettel, hogy az ezen adatbázisokat kezelő közfeladatot ellátó szervek működését a központi költségvetés esetenként csak részben, vagy egyáltalán nem finanszírozza.

Működésüket ezért kénytelenek részben vagy egészben adatkereskedelem révén fedezni.

Az ügy tárgyát képező térképészeti adatbázis fenntartása és fejlesztése évente milliárdos nagyságrendű költséggel jár. A dilemma tehát a következő: a jogalkotó a költségvetési szabályok átalakításával vagy biztosítja valamennyi közfeladatot ellátó szerv működési költségeit, s ezzel lehetővé teszi, hogy azok az Avtv. szabályai szerint – legfeljebb az adatközléssel összefüggésben felmerülő költségek (másolás, postázás) felszámításával – szolgáltatásuk a kezelésükben lévő közérdekű adatokat, vagy az Avtv. módosításával meghatározott adatfajták, adatbázisok nyilvánosságára eltérő szabályokat állapít meg. A jelenlegi törvényi kollíziók – különös tekintettel arra, hogy alkotmányos jogról van szó – egy jogállamban nem tarthatók fenn. (782 /J/2008)

Közérdekű adatok és az Országgyűlés

Az adatvédelmi biztosnak az Országgyűléshez való viszonyát kettősség jellemzi: miközben annak megbízásából eljárva védelmezi az információs jogokat, beadvány alapján vagy akár hivatalból is vizsgálhatja a Parlament adatkezelési gyakorlatát is. A biztos a Palament elé kerülő törvényjavaslatok véleményezésével – ha indokolt, akár a bizottságok ülésein való személyes részvétellel – támogatja a törvényhozói munkát, a képviselők és a bizottságok eseti megkeresése alkalmával pedig állásfoglalásaival, jogértelmező tevékenységével segíti az Országgyűlés jogszabályi előírásoknak megfelelő adatkezelési gyakorlatának kialakítását.

A 2008-as esztendőben az országgyűlést érintő ügyek közül az egyik legfontosabb az országgyűlési frakciók belső szabályzatainak nyilvánossága ügyében egy állampolgári beadvány alapján indított vizsgálat volt, mely a frakcióvezetőknek címzett ajánlással zárult. Az ajánlás leszögezi, hogy a magyar Országgyűlés képviselőcsoportjainak belső szabályzatairól jogszabály nem rendelkezik. Ilyen szabályzat készítésére a frakciók ugyan nem kötelesek, a frakciótagok munkájának összehangolására és a frakciófegyelem biztosítására mégis belső normát alkotnak. A frakciószabályzatok a képviselőcsoportok belső döntéshozatali rendjét, a frakciótagok jogait, kötelességeit határozzák meg, olyan belső pártnor-

mák, amelyek a frakciók hatékony működését hivatottak elősegíteni. Az ilyesfajta szabályozás értelemszerű következménye a modern demokráciákra sok évtizede jellemző, pártok által uralt parlamenti működésnek.

A biztosi ajánlás leszögezte: a pártok – a magyar Alkotmány szerint és valóságosan is – a közakarat kialakításának legfontosabb eszközei, a politikai üzem hivatásos politikusok által irányított fontos intézményei. Centrális szerepet játszanak az ország fejlődési irányainak meghatározásában, ezért egy demokratikus társadalomban nem vonhatják ki magukat a nyilvános ellenőrzés követelménye alól. Az ajánlás szerint a parlamenti frakciók a közhatalmi döntések befolyásolásában betöltött fontos szerepük ellenére jogi értelemben nem tekinthetők állami feladatot ellátó szerveknek. A frakciószabályzat ezért az adatvédelmi törvény szerint nem minősül közérdekű adatnak. Az ajánlás ugyanakkor hangsúlyozza, hogy mivel e szabályzatok a frakciók működését meghatározó alapdokumentumok, nyilvánosságuk segítheti a pártok reális megítélését, valóságos politikai szerepük megértését, a parlament és a pártok iránti társadalmi bizalom erősítését. A frakciószabályzatok nyilvánosságához tehát közérdek fűződik. 2004-ben az adatvédelmi törvény egy új fogalom: a közérdekből nyilvános adat beiktatásával lehetőséget teremtett a nyilvánosság követelményének az állami szerveken túlra történő kiterjesztésére. Az adatvédelmi biztosnak pedig az Avtv.-ben biztosított joga, hogy javaslatot tegyen a közérdekből nyilvános adatok körének szélesítésére. A közérdekből nyilvánossá teendő adatok körének meghatározása, e kör bővítése ugyanakkor a jogalkotó belátásán múlik. Elsősorban azon a felismerésen, hogy a nyilvánosság kiterjesztésével egyebek mellett csökkenthető az állampolgárok kiszolgáltatottsága, a korrupció veszélye, a környezetrombolás és javítható a politika iránti közbizalom.

A biztos élve törvényben biztosított jogával, felkérte a frakcióvezetőket, hogy a frakciószabályzatokat közérdekből nyilvános adatként tegyék közzé az Országgyűlés honlapján, és kezdeményezzék a Házsabály olyan kiegészítését, amely ezt a közzétételi kötelezettséget a későbbiekben is előírja. A szabályzatok a biztosi ajánlás ellenére nem szerepelnek a frakciók honlapjain. A frakciószabályzatot a saját honlapján ugyanakkor közzétette a parlamenti pártok közül a Magyar Szocialista Párt (http://mszp.hu/public/downloads/pdf/2007_evi_frakcioszabalyzat.pdf), a Magyar Demokrata Fórum (http://www.mdf.hu/index.php?akt_menu=239), a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség (

www.fidesz.hu/index.php?Rovat=10027), és a Szabad Demokraták Szövetsége (http://www.szdsz.hu/resources/userfiles/file/szervezet/frakcio_alapszabaly.pdf) (206/K/2008).

Az Országgyűlés Nemzetbiztonsági bizottsága iránymutatást kért a biztostól, hogy miként kell kezelni a bizottság kezelésében lévő olyan, korábban államtitokká minősített iratokat, amelyeknél a minősítés fenntartása már nem indokolt. Az ügy részletes ismertetését a „Titokfelügyelet” című fejezet tartalmazza (240/K/2008).

Az Országgyűlés Hivatalának főosztályvezetője arról kért állásfoglalást, hogy közérdekből nyilvános adatnak minősülnek-e az országgyűlési képviselők Országházba és a Képviselői Irodaházba történő ki- és belépésére vonatkozó információk. A biztos válasza szerint közérdekből nyilvános adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Az országgyűlési képviselők közfeladatot ellátó személyek. Az Országház és az Országgyűlés Irodaháza közintézmény, a képviselők munkahelye, az a hely, ahova – alappal feltételezhetően – köztevékenységük ellátása érdekében járnak be. Ezért a képviselők ki- és belépésére vonatkozó adatok a feladatkörük ellátásával függnek össze, ennél fogva közérdekből nyilvános adatok, melyek megismerését bárki számára lehetővé kell tenni. (1063/K/2008)

Közigazgatási eljárás és nyilvánosság

Az adatvédelmi biztos hosszú évekre visszatekintő tapasztalatai szerint a közigazgatás szervei számára az információszabadságra vonatkozó Avtv.-beli szabályok és a 2004-ben elfogadott, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló CXL. törvény (Ket.) együttes alkalmazása számos nehézséget okozott és okoz.

A 2005 végén hatályba lépett Ket. – a korábbi szigorú szabályozást oldva – a hatósági ügyek egy részénél, a 69. § (6) bekezdésében megjelölt hatósági ügyekben kinyitotta a nyilvánosság kapuit. Az adatvédelmi biztoshoz érkezett ügyek azt mutatták, hogy az új rendelkezések alkalmazásának tapasztalatai vegyesek voltak, és a biztos többszöri javaslata ellenére nem került sor a különféle hatósági nyilvántartások nyilvánosságának, közzétételének felülvizsgálatára.

A Ket. módosításának 2008 augusztusában elindított előkészítési folyamatában az igazságügyi tárca által előkészített tervezeteket az adatvédelmi biztos több ízben is véleményezte. A biztos álláspont kiindulópontja szerint a közérdekű adatok megismerése az Alkotmányban meghatározott alapvető jog, amellyel összefüggésben alig, vagy egyáltalán nem értelmezhetők a közigazgatási jogviszony ismervei (hatáskör, érdekelttség stb.) Ennek ellenére a jogalkotó 2004-ben, a Ket. 69. § (6) bekezdésének megalkotásával a közigazgatási hatósági eljárás keretébe "csatornáztta be" a közigazgatási hatósági eljárás során kezelt közérdekű adatok megismerését. Ezzel elvágta annak a lehetőségét, hogy jogértelmezési úton kizárható legyen a Ket. szabályainak alkalmazása a közigazgatásban kezelt közérdekű adatok megismerésére. Ez az elméleti megfontolások mellett azért is aggályos, mert a Ket. az Avtv.-nél gyengébb jogérvényesítési pozíciót biztosít az alkotmányos jog érvényesítésére.

Az ombudsman álláspontja szerint a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos jog szabályozása körében nem az Avtv.-t kell egy eljárási törvényhez igazítani, hanem fordítva. Az Avtv., az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény, valamint egyéb törvények kielégítően szabályozzák azokat az eseteket, amelyek indokoltan zárnak ki a nyilvánosságból közérdekű adatokat (államtitok, szolgálati titok, döntés megalapozását szolgáló adat, üzleti titok, adótitok, stb.). Szó sincs tehát arról, hogy a Ket. szabályozási logikájának „Avtv.-kompatibilis” megfordítása súlyos érdek- vagy jogsérelemhez vezetne a hatósági eljárások során.

A Ket. módosításáról szóló az Országgyűlés által elfogadott 2008. évi CXI. törvény az adatvédelmi biztos minden lényeges észrevételét tartalmazva alapjaiban változtatta meg a közigazgatási eljárás keretében folyó adatkezelés korábbi szabályozási logikáját. Ezen módosítások közül az egyik legfontosabb, hogy a törvény új, 64/A. §-a kimondja, hogy ha törvény a döntés nyilvánosságát nem korlátozza vagy nem zárja ki, az eljárás jogerős befejezését követően a személyes adatot és védett adatot nem tartalmazó jogerős határozatot bárki korlátozás nélkül megismerheti, és arról költségtérítés ellenében másolatot kérhet. A döntésben szereplő személyes és más törvény által védett adatot az adatkezelőnek a dokumentumban felismerhetetlenné kell tenni. A másik fontos újdonságot a Ket. ugyancsak új 80/A. §-a tartalmazza. E rendelkezés tíz olyan ügycsoportot sorol fel, amelyek esetében az eljáró közigazgatási szerv a

meghozott jogerős vagy fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható határozatát, a védendő személyes adatok felismerhetlenné tételét követően – egyedi igény nélkül is – köteles közzétenni.

Ezek a változások a módosítás 2009. októberi hatályba lépését követően a közigazgatási szervek működésének átláthatóságában döntő változást jelentenek majd. Éppen emiatt figyelmeztette a biztos az előkészítés folyamán a jogalkotót arra, hogy elengedhetetlenül szükséges a jogalkalmazók széles körének felkészítése. A szükséges jogszabályi változások ugyanis csak akkor hoznak valódi eredményt, ha az érintett szervek felkészülését szakmailag alapos képzés segíti, és arra megfelelő idő és pénzügyi forrás áll rendelkezésre. (1084/J/2008)

C. Az adatvédelmi biztos jogalkotással kapcsolatos tevékenysége

Az adatvédelmi biztos jogalkotással kapcsolatos tevékenységét korábbi évekhez hasonlóan a statisztikai adatok közzétételével, valamint a jellemző ügycsoportok ismertetésével mutatjuk be. A statisztikai adatok szerkezete több év óta azonos, ami lehetővé teszi az évenkénti összehasonlítást. A jellemző ügykörök listája évenként változik, hiszen közvetlenül a kormányzati munkatervek, közvetve a politika és a társadalmi szabályozási igények határozzák meg, hogy egy évben melyek a jogalkotás súlypontjai.

Statisztikai adatok

A 2008-ban véleményezett jogszabály-tervezetek listája az Adatvédelmi Biztos Irodájának honlapján hozzáférhető. A tervezeteket jogforrások, hónapok és beküldő minisztériumok szerint az alábbi táblázatok összegzik:

Jogforrások szerinti összesítés

	2006	2007	2008
Törvény	48	99	63
Kormányrendelet	103	196	95
Miniszteri rendelet	127	244	149
Országgyűlési határozat	1	0	0
Kormányhatározat	21	56	23
Egyéb	26	38	17
Összesen	326	634	349

Havonkénti összesítés

Jan.	Feb.	Már.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	Nov.	Dec.
15	37	29	39	15	26	24	20	38	35	25	46

Beküldő minisztériumok szerinti összesítés

HM	FVM	GKM	HM	IRM	KHEM	KiM	KVM	MÉH	NRGM	OKM	ÖM+ÖIM	PM	SZMM	Més
77	19	39	1	39	37	3	47	6	5	7	8	36	20	5

A 2007-es ügyszám csúcs után a véleményezett tervezetek száma lecsökkent a korábbi években szokásos tartományba. Összesen 349 véleménykérés érkezett, ebből 49 ügyben történt két-, vagy többfordulós egyeztetés. Továbbra is az Egészségügyi Minisztériumból érkezett a legtöbb tervezet, de az előző évhez viszonyítva innen is és más minisztériumokból is arányosan kevesebb előterjesztést küldtek a közigazgatási egyeztetés során. Ezt csak részben magyarázza a jogalkotás volumenének csökkenése. (Míg 2007-ben 184 törvényt és 410 kormányrendeletet alkottak, addig 2008-ban 115 törvény és 362 kormányrendelet született.) A másik tényező minden bizonnyal az, hogy 2008 nagyobb részében betöltetlen volt az adatvédelmi biztos poszt. Az átmeneti időszakban az állampolgári jogok országgyűlési biztosja járt el az adatvédelmi biztos jogkörében. Kezdetben szórványosan előfordult, hogy a jogszabály-előkészítésért felelős minisztériumi szervezeti egységek tájékoztatatlanság okán a korábbi adatvédelmi biztos számára küldték meg a véleményezendő tervezeteket, ha megküldték egyáltalán. Az is félreértésre adhatott okot, ha az előterjesztő nem jelölte meg, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosának megküldött tervezetről az általános ombudsman, vagy az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró biztos véleményét kéri. A biztos ezért körlevélben fordult a miniszterekhez, egységes eljárási rend betartására kérve őket (598/H/2008).

A véleményezendő tervezetek számának csökkenése ennek ellenére folyamatosan érzékelhető volt, ezért a biztos elrendelte a minisztériumok jogszabálytervezet egyeztetési gyakorlatának vizsgálatát (1364/H/2008). A vizsgálat többek között megállapította, hogy a Pénzügyminisztérium honlapján a közigazgatási egyeztetésre bocsátott tervezeteknek mintegy a fele található meg. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium viszont több olyan adatvédelmi vonatkozású jogszabálytervezet is közzétett, amelyet nem küldtek meg véleményezésre. Ez azért külön is említésre méltó, mert a 164/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 5. §-ának (4) bekezdése szerint az igazságügyi és rendészeti miniszter felelős a jogalkotás minőségének fejlesztéséért. Más minisztériumok

esetében is kifogásolni kellett a jogszabály-előkészítés eljárási hiányosságait, így különösen azt, ha az előterjesztő az elektronikus információszabadságról szóló törvénnyel ellentétben „Nem nyilvános”-ként aposztrofálta az előterjesztést (378/J/2008, 379/J/2008, 1507/J/2008). Hasonlóképp kifogásolandó az adatkezeléssel kapcsolatos, közigazgatási egyeztetésre bocsátott tervezet közzétételének elmulasztása (211/J/2008, 427/J/2008, 654/J/2008, 925/J/2008, 1015/J/2008, 1207/J/2008, 1665/J/2008, 1684/J/2008, 1881/J/2008).

A jogszabály-előkészítéssel kapcsolatos hiányosságok miatt 2008-ban kiemelt figyelmet fordítottunk a jogalkotásra. Az Adatvédelmi Biztos Irodája külön nyilvántartást vezet a parlamenthez benyújtott olyan törvényjavaslatokról, melyek adatkezelést érintenek, legyen szó akár a személyes adatok védelméről, akár a közérdekű, vagy a közérdekből nyilvános adatok nyilvánosságáról. 2008-ban 80 olyan törvényjavaslatot nyújtottak be a parlamenthez, amely valamely adatkezeléssel kapcsolatos szabályozást tartalmazott. Ebből véleményezésre megküldtek az adatvédelmi biztosnak 61 tervezetet. A meg nem küldött javaslatok egy része olyan szabályozás, melyekhez kiegészítő, járulékos jelleggel kapcsolódik valamely kisebb jelentőségű vagy pontosító adatkezelési rendelkezés.

Az ellenőrzés minden korábbinál több olyan jogszabályt, vagy tervezetet (ide értve a törvényjavaslatot is) mutatott ki, amely esetében az előkészítés folyamán, vagy utólag hivatalból kellett észrevételeket, javaslatokat tenni:

- Az Országgyűlés Házzsabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat vizsgálata (a zárt ülés jegyzőkönyve) (903/J/2008)
- A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény módosításáról szóló törvény (935/J/2008)
- A közrendet és a köznyugalmat veszélyeztető, valamint az igazságszolgáltatás működését zavaró jelenségek elleni hatékonyabb fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló törvény (1357/J/2008)
- A központi hitelinformációs rendszerről szóló törvény (1380/J/2008)
- A felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény módosításáról szóló törvény (1388/J/2008)

- A bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény (az adatátadási és adatvédelmi nyilvántartási szabályok) (1666/J/2008)
- T/6572. számú törvényjavaslat a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról (1693/J/2008)
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a 300/C. § - Számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény) (1725/J/2008)
- 6575. számú törvényjavaslat az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól (1729/J/2008)
- A médiaszolgáltatásokról szóló törvény (1821/J/2008)
- Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál a közszolgálati jogviszony létesítését megelőző pszichikai alkalmassági vizsgálatokról szóló 29/2008. (XI. 7.) PM rendelet (1833/J/2008)
- T/6771 számú törvényjavaslat az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény, valamint ezzel összefüggésben egyes más törvények módosításáról (1834/J/2008)
- T/6925 törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyv és a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet, valamint ezzel összefüggésben más törvények egyes rendelkezéseinek módosításáról (1939/J/2008)

A fenti lista ellentettje azon előterjesztések lajstroma, amelyek nem tartalmaztak adatkezelésre vonatkozó előírást, ezért feleslegesen küldtek meg véleményezésre. Íme mutatóban néhány tervezet:

- A Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a Szlovák Köztársaság államterületén található földterületeknek az Ipoly határfolyón, Ipolytölgyes és Malé Kosihy települések térségében felépítésre kerülő hallépcső létesítése és üzemeltetése céljából történő ideiglenes igénybevételéről szóló, jegyzékváltás útján létrejött Megállapodás kihirdetéséről szóló Korm. határozat (18/J/2008)
- A Sághegyi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló KvVM rendelet (260/J/2008)
- A MÁV Zrt. és a MÁV-TRAKCIÓ Zrt. közötti hitelátvállalásokról és a hitelátvállalások miatt szükséges, egyes kezességvállalásról rendelkező

kormányhatározatok módosításáról szóló Korm. határozat (580/J/2008)

- A Csokonyavisontai fás legelő természetvédelmi terület természetvédelmi kezelési tervéről szóló KvVM rendelet (749/J/2008)

A tervezetek véleményezésére rendelkezésre álló átlagosan 6,1 munkanap határidő valamivel több volt, mint a korábbi években. (A korábbi adatok: 2006: 5,84 munkanap, 2007: 5,38 munkanap)

A tapasztalatokat összegezve említést kell tenni arról is, hogy 2008-ban sajnálatosan gyakran találkozhattunk a jogszabály-előkészítési szabálytalan, rendkívüli módozataival.

Az egyik adatkezeléssel kapcsolatos törvénytervezetet a szakminiszter egy rádióadásban jelentette be, majd a sajtóból értesülhettünk arról, hogy a törvényjavaslatot már be is nyújtották az Országgyűléshez. Az adatvédelmi biztos véleményét nem kérték ki a tervezetről. (1357/J/2008)

A médiatörvényről szóló törvényjavaslat különféle szövegváltozatain szakértők dolgoznak. Erről a biztos szintén csak a sajtóból értesül.

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény, valamint ezzel összefüggésben egyes más törvények módosításáról szóló T/6771 számú törvényjavaslatot formális előzetes egyeztetés nélkül nyújtották be az Országgyűléshez. A parlamenti információs rendszerben hosszú ideig csak a benyújtás ténye jelent meg, a javaslat szövege nem volt olvasható. (1834/J/2008)

A parlamenti munka figyelemmel kísérése során néha azt tapasztaltuk, hogy a törvényjavaslat koherenciazavarának kiküszöbölésére szolgáló záró módosító javaslatok között érdemben új adatkezelést előíró szabályok jelennek meg.

Jellemző ügycsoportok - adatvédelem

Az elektronikus közigazgatás

A közigazgatás korszerűsítése, az informatikai szolgáltatások bevezetése stratégiai terv és programterv alapján folyik. Az e-közigazgatás kiépítésének tervezett útja a vonatkozó kormányhatározatok alapján nagy vonalakban ismert az adatvédelmi biztos számára, azonban a

részletekről csak azokból a törvénytervezetekből alkothatunk képet, amelyet a programok megvalósításának előkészítése során véleményezésre megküldenek. Az adatvédelmi biztosnak emiatt csak a programok megvalósításának viszonylag késői szakaszára van rálátása, amikor az informatikai rendszerek fejlesztésére vonatkozó koncepcionális döntések már megszülettek és a rendszerek fejlesztése rendszerint már folyamatban van.

A törvényalkotásról szóló előterjesztésekről általában elmondható az, hogy a törvénytervezethez fűzött indokolás az adott törvényre fókuszál, ezért a több törvénytervezeten átívelő koncepcionális közigazgatás-fejlesztési elképzelések néha utólag, a törvénytervezetekben fellelhető szabályozási mozaikdarabkákat összeillesztve ismerhetők fel. Így utólag vált világossá, hogy a közigazgatási hatósági eljárási kódex 2008-ban előkészített novellája, az elektronikus közszolgáltatásokról szóló törvény tervezete, valamint a hivatalos iratok elektronikus kézbesítéséről szóló törvény tervezete egységes koncepcióba illeszkedő szabályozási megoldásokat tartalmaz.

A nevezett törvénytervezetek közül a hivatalos iratok kézbesítéséről és az elektronikus térítvényről szóló törvény tervezetét elmulasztották megküldeni véleményezésre.

A közigazgatási hatósági eljárás szabályainak módosításával kapcsolatos álláspontot a beszámloló közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló része tárgyalja. Itt elég annyit megemlíteni, hogy az adatkezelésről szóló szabályok a közigazgatási egyeztetést követően kerültek be az Országgyűléshez T/6658. szám alatt benyújtott törvényjavaslatba.

Az elektronikus közszolgáltatásokról szóló törvény tervezetét több menetben véleményeztük. A biztos állásfoglalása kifogásolta többek között a személyazonosításra vonatkozó szabályokat. A tervezet a biometrikus azonosítás bevezetésére vonatkozó szabályai elnagyoltak, zavarosan megfogalmazottak voltak. A törvénytervezet általános, keretjellegű szabályokat tartalmaz, ezért az elfogadása esetén az adatvédelmi garanciák meglétét az egyes közszolgáltatások igénybe vételéről rendelkező törvények véleményezése során is vizsgálni kell (1451/J/2008).

A törvénytervezeteket összességében szemlélve megállapítható, hogy azok markáns centralizációs törekvéseket tükröznek. A közigazgatásnak egyetlen elektronikus kapuja lesz, ez a Központi Elektronikus

Szolgáltató Rendszer részét képező Ügyfélkapu. Az elektronikus kézbesítés szabályai szerint az Ügyfélkapu használatos lesz a közigazgatáson túl is, például bírósági ügyekben és más, a rendszerhez csatlakozó szolgáltatók számára is. Az állami szervek egymás közötti kommunikációjának egy része is a Központi Rendszeren keresztül folyik majd. Az állam elektronikus tárhelyet bocsát az állampolgárok rendelkezésére a hivatalos iratok tárolásához, amelyet bizonyos, később részletezendő ügyekben kötelező lesz használni.

Tetszetősnek tűnik és részben el is fogadható az az érvelés, hogy az elektronikus szolgáltatások centralizációjával viszonylag gyorsan sok állampolgár számára hozzáférhetővé lehet tenni az egyszerű, gyors, korszerű elektronikus közigazgatást. Emellett azonban kételyek is megfogalmazódnak:

- A centralizáció egy informatikai monokultúrát hoz létre, amely sérülékeny, mint minden monokultúra, ezért a közigazgatási informatikai infrastruktúra kulcselemeként nagyon erős védelmet és felügyeletet igényel, ugyanis egy informatikai támadás vagy üzemzavar nyomán a legrosszabb esetben az egész országban megbénulhat az elektronikus közigazgatás.
- Ha az államnak, beleértve az összes hatalmi ágat, csak egy elektronikus kapuja lesz, akkor ez államszervezeti dilemmákat is felvet. Az informatikai centralizáció nem járhat hatalomkoncentrációval. A központi ügyfélkapunak és a központi hivatali kapunak meg kell maradnia semleges áteresztő pontnak. A központi rendszer nem ruházható fel azzal a képességgel, hogy az állampolgárok és állami szervek különféle státuszait és jogosultságait nyilvántartsa és szabályozza.
- Ha az elektronikus közigazgatás teljes adatforgalma egy kapun keresztül áramlik, akkor a teljes elektronikus közigazgatás titkos információgyűjtés célpontjává tehető.
- Végül, de nem utolsó sorban, az állami pénzből finanszírozott, centralizált fejlesztések árnyékában nem tudnak megerősödni azok a decentralizált, piaci alapon működő szolgáltatások (elektronikus aláírás hitelesítés szolgáltatás, hiteles tárhely szolgáltatás stb.), amelyek a központi rendszerrel szemben, vagy amellett hosszabb távon alternatív megoldást jelenthetnek.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához eljutott az informatikai biztonságáról szóló törvény szakmai koncepciója. Korai lenne a hivatalos egyeztetésnek elébe menve véleményt mondani erről az előterjesztésről, azonban arra fel kell hívni a figyelmet, hogy az állampolgárok információs jogait lényegesen érintő törvénytervezetek körültekintő előkészítést és megfelelő társadalmi egyeztetést igényelnek (609/J/2008).

A peres és nemperes eljárások gyorsításáról szóló törvénycsomag tervezetének része volt az elektronikus árvezetési rendszer és az árverezők elektronikus nyilvántartásának létrehozatala a bírósági végrehajtásról szóló törvény módosításával. A biztos az elektronikus kapcsolattartás lehetőségének megteremtésével egyetértett, azonban azt kifogásolta, hogy a rendszert működtető Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara olyan nyilvántartást vezetésére kap felhatalmazást, amely az érintettek adóazonosító jelét és társadalombiztosítási azonosító jelét is tartalmazza. A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény ugyanis nem teszi lehetővé a szakazonosítók egy nyilvántartáson belüli összekapcsolását (201/J/2008). Az adatvédelmi biztos e véleményét az elektronikus árverési rendszer informatikai alkalmazásának működtetésére vonatkozó részletes szabályokról szóló IRM rendelet tervezetének véleményezése során is fenntartotta (1628/J/2008).

Központi állami nyilvántartások

Szintén centralizációs törekvéseket jeleznek azok a tervezetek, amelyek különféle igazgatási és jogpolitikai célok jegyében, –például „szektorális háttér-nyilvántartás létrehozatala”, vagy „az állami működést zavaró jelenségek elleni fellépés” – új központi állami nyilvántartások létrehozatalát, vagy a meglévő nyilvántartások kibővítését, illetve összekapcsolását irányozzák elő. Figyelemre méltó, hogy a következő törvénytervezetek egyike sem a jogalkotásról szóló törvény szerinti „rendes” előkészítő eljárás során jutott el az adatvédelmi biztoshoz.

A Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló T/6572. számú törvényjavaslat tervezetét a Pénzügyminisztérium elmulasztotta véleményezésre elküldeni, ezért a biztos a Parlamenthez történő benyújtást követően hivatalból vizs-

gálta a törvényjavaslatot, és az észlelt adatvédelmi problémák fontosságára tekintettel levélben tájékoztatta az észrevételeiről az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságát, valamint a Költségvetési, pénzügyi és számvevőszéki bizottságát.

A nevezett törvényjavaslat egységes szociális nyilvántartás létrehozataláról rendelkezik, amelyet a Magyar Államkincstár (Kincstár) kezel. Az előterjesztés szerint egységes nyilvántartássá vonják össze a Kincstár kezelésében lévő különféle szociális támogatásokhoz kapcsolódó nyilvántartásokat. Az előterjesztés részletes indokolása szerint a Kincstár a családtámogatási és fogyatékosági ellátásokkal, az energiafelhasználási támogatásokkal, valamint a lakástámogatási ellátásokkal kapcsolatos feladatai ellátása érdekében kiterjedt, személyes adatokat is tartalmazó adatbázisokat kezel. A módosítás célja, hogy „*az ügyfélbarát eljárás jegyében*”, „*az adatszolgáltatási duplikációk*” elkerülése érdekében biztosítsa az egyes adatbázisok közötti átjárást.

A törvényjavaslat nem felel meg azon garanciális követelménynek, mely szerint a különböző adatkezelések összekapcsolásakor az adatkezelés feltételeinek minden egyes személyes adatra nézve teljesülnie kell. A törvényjavaslatához fűzött indokolás lényegében az adminisztráció egyszerűsítésére hivatkozik. Ez azonban önmagában nem tekinthető olyan alkotmányos indoknak, amely megfelelő alapul szolgálhatna a személyes adatok védelméhez való alapvető jog korlátozásához. A törvénymódosítás azáltal is az adatvédelem garanciái ellen hat, hogy az összevont rendszerben egy nyilvántartásba kerül az érintettek társadalombiztosítási azonosító jele és az adóazonosító jele. Ez a koncepció ellentétes a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény 7. § (4) bekezdésében foglalt azon rendelkezésével, amelynek értelmében az az adatkezelő, aki törvényi felhatalmazás alapján egy-nél több azonosító kód használatára jogosult, a különböző azonosító kódokat tartalmazó nyilvántartásait elkülönítetten köteles vezetni (1693/J/2008).

A közrendet és a köznyugalmat veszélyeztető, valamint az igazságszolgáltatás működését zavaró jelenségek elleni hatékonyabb fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló törvény tervezetét nem küldték meg véleményezésre az adatvédelmi biztoshoz, ezért a biztos hivatalból eljárva vizsgálta meg a tervezetet. A biztos az igazságügyi és rendészeti miniszternek írt levelében kifogásolta, hogy a központi szabálysértési nyilvántartás adatainak kötelező tárolási ideje a nyilvántartás és az adatfelhasználás céljához viszonyítva

szükségtelenül hosszú, ezért nem felel meg a célhoz kötött személyes adatkezelés követelményének. Az állásfoglalás a bírság megfizetésével késlekedők adatainak kötelező közzétételével sem értett egyet, emlékeztetve arra, hogy a jogalkotó korábban éppen azért vetette el az adatok közzétételének szankciókénti alkalmazását, mert a több évtizedes tapasztalat szerint a nyilvános közzétételt – elsősorban annak megszegényítő jellege miatt – a jogalkalmazói gyakorlat nem fogadta be. Ugyanis a kisebb súlyú jogsértéseknek a szűkebb lakóhelyi, munkahelyi környezetben való publikussá válása adott esetben nagyobb erkölcsi, egzisztenciális hátrányt, egyfajta „becsületvesztést” képes okozni, mint maga a szabálysértési büntetés (1357/J/2008).

Közvetlenül a törvényjavaslat országgyűlési benyújtása előtt küldték meg véleményezésre a külföldre utazásról és az útleveletről szóló 1998. évi XII. törvény módosításáról szóló törvényt, amely az útlevel biometrikus adatainak kezelésére vonatkozó módosítása mellett megteremti a kiskorúak személyazonosító igazolvánnyal való ellátásának jogi feltételeit. A biztos szerint a tervezett törvénymódosítások nem járnak a személyes adatok védelméhez való jog sérelmével, azonban a kiskorúak igazolvánnyal való ellátása során nem vehetők nyilvántartásba olyan adatok, amelyek révén a családi kapcsolatok feltárhatóvá válnak. Ez ugyanis már túlmutatna az előterjesztésben meghatározott szabályozási célokon és túl nagy ár lenne a kiskorúak azonosító igazolvánnyal való ellátásáért. Ezt az észrevételt a törvénytervezet előkészítői elfogadták (1734/J/2008).

A megszűnő nyilvántartások

Nemcsak az új adatállományok létrehozatala járhat a személyes adatok védelméhez való jog sérelmével, hanem a nyilvántartás megszüntetése is, amennyiben nem gondoskodnak az adatok sorsáról. Különös odafigyelést igényel a különleges adatokat tartalmazó nyilvántartások sorsának rendezése. A 2007-es beszámoló az egészségügyi ellátórendszer átalakításával kapcsolatban hívta fel a figyelmet a megszűnő intézmények adatbázisainak sorsára. 2008-ban is akadtak hasonló aggályokat felvető tervezetek.

Az irányított betegellátási rendszer megszüntetésével, az elszámolásokkal, az elszámolások ellenőrzésével kapcsolatos eljárási szabályokról szóló Korm. rendelet véleményezése során az adatvédelmi biztos nyomatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy rendelkezni kell a rend-

szerben kezelt dokumentumokkal kapcsolatos további teendőkről (1991/J/2008).

Az igazságügyi szakértők ügyviteléről szóló IRM rendelet tervezete is hasonló problémát vetett fel. A tervezet szerint az igazságügyi szakértő és a gazdasági társaság köteles az által vezetett nyilvántartást és az iratokat az őrzési idő leteltéig megőrizni akkor is, ha időközben az igazságügyi szakértői tevékenységét befejezi. A tevékenységi kör megváltozása esetén az adatkezelőnél megszűnik az igazságügyi szakértői iratok biztonságos tárolásához fűződő érdek, ezért kétséges, hogy az iratok megőrzésére kötelező, szankció nélküli szabály hatékony-e (831/J/2008).

Munkaadók és munkavállalók

A munkaadó és a munkavállaló a munkaviszonyban egymásra van utalva, azonban nem azonos az egymással szembeni érdek- és jogérvényesítő képességük. Ebben az aszimmetrikus viszonyban a munkavállaló a többé-kevésbé gyengébb fél. Ez még inkább így van olyankor, amikor a gazdasági nehézségek miatt nő a munkanélküliség, így a munkavállalók jogérvényesítési pozíciói gyengülnek a munkaadókkal szemben. Ebben a helyzetben még fontosabb olyan jogi környezetet kialakítani, amely nem teszi lehetővé, hogy az érintettek kiszolgáltatott helyzetét kihasználva a személyes adataik védelméhez való jogukról lemondásra, vagy emberi méltóságukat sértő eljárásokban való részvételre vegyék rá őket.

Az adatvédelmi biztos hivatalból vizsgálta meg az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál a közszolgálati jogviszony létesítését megelőző pszichikai alkalmassági vizsgálatokról szóló 29/2008. (XI. 7.) PM rendeletet, minthogy annak tervezetét nem küldték meg hozzá véleményezésre, sőt még az elektronikus információszabadságról szóló törvényben előírt tervezet-közzétételi kötelezettség teljesítését is elmulasztotta az előterjesztő Pénzügyminisztérium.

A biztos a pénzügyminiszterhez fordulva a miniszteri rendelet hatályon kívül helyezését kezdeményezte, mert annak 6. §-a szerint kizárt egyebek mellett azon személynek a meghatározott munkakörben való alkalmazása, aki pszichiátriai kezelés alatt áll, illetve akinél valószínűsíthető olyan pszichiátriai betegség fennállása, amely a

munkahelyi beilleszkedést, a hatékony munkavégzést akadályozza. [6. § e)-f)]

E rendelkezések ellentétesek a célhoz kötött adatkezelés követelményével és sérti az érintettek méltóságát, mert a meghatározott cél (egy közigazgatási szerv törvényes működése) elérése érdekében olyan feltételt állít a közszolgálati jogviszonyt létesíteni kívánóval szemben, mely a cél elérése szempontjából irreleváns és arra nem alkalmas. A szabályban megnyilvánuló jogkorlátozás ennél fogva nem felel meg az Alkotmánybíróság által kialakított „szükségesség-arányosság tesztnek”, így a kifogásolt rendelkezés az Alkotmányba ütközik.

Az a tény, hogy valaki pszichiátriai kezelés alatt áll, még nem jelenti azt, hogy közszolgálatba lépése az érintett közigazgatási szerv törvényes működését bármilyen módon befolyásolná. Hasonlóképpen sérti az emberi méltóságot az, ha valakit egy „valószínűsíthetően” fennálló betegség miatt zár ki a jogszabály adott feladat ellátásából. A fentiek alapján felmerül az alkotmányellenes megkülönböztetés lehetősége is, mivel a rendelet úgy tesz különbséget emberek között, hogy annak nincs megfelelő alkotmányos alapja. (1833/J/2008).

Oktatási célú adatkezelés

Az oktatási intézményekkel kapcsolatos jogszabálytervezetek száma a korábbi évekhez hasonlítva jelentősen visszaesett, mégis említést érdemelnek, mert az érintettek legnagyobb része kiskorú, illetve fiatalok, akik különleges odafigyelést és gondoskodást igényelnek társadalom részéről, és akik csak korlátozottan képesek a jogaik érvényesítésére.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet módosításáról szóló miniszteri rendelet tervezete szerint a fegyelmi eljárást megelőző eljárás megállapításait, a sérelem orvoslására kötött megállapodást a kötelezettségsgző tanuló osztályközösségével meg kell vitatni. A biztos álláspontja szerint e szabály az emberi méltóság védelméhez fűződő jog sérelmének valószínűsége mellett a személyes adatok védelméhez fűződő jog megsértését is jelenti, mivel a kötelezettségsgzésnek az osztályközösséggel való megvitatása mintegy pellengérül is szolgálhat, melyet az alapjogok védelme érdekében ajánlatos elkerülni. (1218/J/2008)

A felsőoktatási diákigazolvány kiadásáról és használatáról szóló Korm. rendelet tervezetének véleményezése során a biztos megállapította, hogy a felsőoktatásról szóló törvény szabályozza ugyan, hogy a

felsőoktatási információs rendszer működéséért felelős szerv köteles biztosítani, hogy a diákigazolvány jogosultja megtekinthesse az igazolványon elhelyezett adatchip tartalmát és kérhesse azok helyesbítését, azonban ennek ellenére még mindig nem egyértelmű, hogy az adatchip adattartalmát kik és milyen célra használják, milyen felhatalmazás alapján kezelhetik, illetve, hogy az érintett diákoknak milyen lehetősége van személyes adataik nyomon követésére (914/J/2008).

Nemzetközi elvárás alapján bevezetendő jogkorlátozó szabályok

Akárcsak az előző évben, 2008-ban is számos olyan jogszabály kormányzati előkészítése folyt, amelyek a bűnüldözés, így különösen a terrorizmus, valamint a pénzügyi bűncselekmények üldözése jegyében a személyes adatok nyilvántartásba vételét és továbbítását írják elő. Ezen jogszabályok elfogadása határozott nemzetközi elvárás. Az elvárt szabályozási tartalom lényegében adott, vagy csak kis mértékben módosítható. E jogszabályok előkészítéséről a nemzetközi ügyeinkről beszámoló fejezete is szól, ezért itt csak röviden vesszük sorra ezeket:

A magyar-amerikai vízummentességi program elfogadásának feltétele több kétoldalú adatcsere megállapodás megkötése volt. A megállapodások előkészítése titokban folyt (a résztvevők titoktartási nyilatkozatot tettek), majd ezt követően történt a megállapodások kihirdetéséről szóló törvényjavaslatok parlamenti benyújtása. A törvényjavaslatok országgyűlési megvitatására rövid idő állt rendelkezésre.

A Magyar Köztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között az ismert vagy feltételezett terroristák kiszűrésére szolgáló információk cseréjéről szóló Megállapodás kihirdetéséről szóló 2008. évi XXXV. törvény tervezetének véleményezését a beszámoló állam- és szolgálati titokról szóló fejezete részletezi (814/J/2008).

A Magyar Köztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a bűncselekmények megelőzése és az ellenük való küzdelem terén folytatott együttműködés fokozásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről szóló törvény előkészítése során a biztos felhívta a figyelmet arra, hogy a kezelendő adatok körét és a lehetséges adatkezelési célokat pontosabban kellene meghatározni és egymáshoz rendelni, mert például a a súlyos bűncselekmények elleni harc céljára rendelkezésre bocsátott adatok határrendészeti célú felhasználása aggályos lehet. Az állásfoglalás emlékeztetett a szintén előkészítés alatt álló terrorizmusellenes adatcsere megállapodásra és a szükségtelen

adatkezelési párhuzamosságok megszüntetését javasolta. A biztos javasolta az átadott adatok lehetséges tárolási idejének meghatározását is, mert a magyar jog szerint a meghatározatlan időtartamú adattárolásra való felhatalmazás nem alkotmányos. A DNS-profil adatok szigorúbb adatkezelési szabályokat kívánnak. A nyilvántartás célja kizárólag meghatározott bűncselekmények elkövetésével gyanúsítottak azonosítása, illetőleg kizárása lehet a büntetőeljárás során (816/J/2008). Az adatvédelmi biztos a megállapodás kihirdetését megelőzően az igazságügyi és rendészeti miniszterhez fordulva javasolta a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló törvény módosítását. Ez azért vált szükségessé, mert egyértelműen el kell különíteni a bűnügyi adatcsere megállapodás végrehajtása során átadható bűnügyi adatokat a szintén a bűnügyi nyilvántartásban kezelt egyéb adatoktól, ide értve például a bűncselekmények helyszínén rögzített adatokat, vagy az idegenrendészeti célból felvett ujjnyomatokat (1666/J/2008).

Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény és a hozzá kapcsolódó más törvények módosításáról szóló törvény tervezetét adminisztratív hiba miatt nem küldték meg az Adatvédelmi Biztos Irodájához. Az előterjesztő elküldte ugyan a tervezetet az állampolgári jogok országgyűlési biztosának, aki abban az időben az adatvédelmi biztos jogkörében is eljár, ám a véleményezésre való felkérés nem jelezte, hogy az adatvédelmi biztos véleményét is várják, ezért a tervezet adatvédelmi szempontú vizsgálatára nem került sor (1548/J/2008).

Az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között az utasnyilvántartási adatállomány (PNR) adatainak a légitfuvarozók általi feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok Belbiztonsági Minisztériuma részére történő továbbításáról szóló Megállapodás tervezetét nem hivatalos egyeztetés keretében juttatták el az Adatvédelmi Biztos Irodájához. Így nem volt mód az adatvédelmi biztos véleményének kifejtésére. Az előkészítés során megküldött tárgyalási álláspontok rövid összefoglalókat tartalmaztak, de a teljes szöveg nem állt rendelkezésre. Az uniós tagállamok adatvédelmi biztosainak álláspontját tükröző 29-es munkacsoporti vélemény szerint nem bizonyított, hogy az előzetes utasinformációs adatokon felüli adatok szükségesegek a terrorizmus elleni harchoz (161/J/2008).

Jellemző ügycsoportok – információszabadság

A két információs jog konfliktusa

Az adatvédelmi biztos éves beszámolójában három éve visszatérő téma a közfeladatot ellátó személyek feladatkörükkel kapcsolatos adatainak nyilvánossága.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának vizsgálatai folyamatosan vetnek fel a két információs jog viszonyára vonatkozó olyan jogalkalmazási, jogértelmezési kérdéseket, melyek az egész közszférát érintik. A személyes adatok nyilvánosságát illetően példaként említhetők a következő ügyek: a rendőrök képmása, az egyes rendőri vezetők intézkedései, a MeH vezető köztisztviselőinek illetménye, juttatásai, illetményeltérítése, kistelepülések polgármesteri hivatalaiban dolgozó köztisztviselők bére, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságoknál dolgozók adatai, állami tulajdonú gazdasági társaságok igazgatósági és felügyelőbizottsági tagjainak javadalmazása, jegyzővel szemben lefolytatott fegyelmi vizsgálat iratai. A 2008-as esztendőben különösen megnőtt az ilyen ügyek száma, ezen belül is az adatkezelők által kezdeményezett konzultációk.

Az Avtv. 2005-ben elfogadott 19. § (4) bekezdése szerint: „Ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat az (1) bekezdésben meghatározott szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.”

A fenti rendelkezés egy alapvető szemléletváltást, a nyilvánosság felé történő nyitást eredményezett: az érintettek nyilvános személyes adatainak korábbi, szűk körű tételes meghatározása (név, besorolás, munkakör) helyett a nyilvánosság lett a fő szabály, mivel a közfeladatot ellátó szervek feladatkörében eljáró személyek összes személyes adata nyilvános, ez alól kivételt csak törvény állapíthat meg. Ugyanakkor a közszféra alkalmazottainak jogállását rendező ágazati jogszabályok még mindig az Avtv. korábbi rendszerén alapulnak, és csak a korábbi igen szűk körben teszik lehetővé az adatok nyilvánosságát. Alapvető ellentét feszül tehát az Avtv. és a közfeladatot ellátó egyes alkalmazotti, foglalkoztatotti kör

adatainak kezelését szabályozó nyolc törvény között. Ez a helyzet két alkotmányos jog sérelmét idézheti elő. Az ellentmondásos jogalkalmazás következtében egyfelől csorbát szenvedhet a közsféra átláthatósága, másfelől sérülhet az érintett személyi kör indokoltan védendő magánszférája.

Az adatvédelmi biztos 2006-ban ajánlást adott ki e tárgykörben (1234/H/2006), melyben felhívta a figyelmet a közfeladatot ellátó személyek igen széles körének (köztisztviselők, közalkalmazottak, az ügyészek, a bírók, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai stb.) jogviszonyát szabályozó törvények módosításának szükségességére, az Avtv. 19. §-a (4) bekezdésével való összhang megteremtésére. A felülvizsgálatra, a szükséges törvénymódosításokra mindezülig nem került sor annak ellenére, hogy a biztos azóta is több alkalommal felhívta a figyelmet ennek fontosságára. Kivételt képez a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény, mert e törvényből hatályon kívül kerültek bizonyos, a köztisztviselői alapnyilvántartás megismerhetőségét korlátozó rendelkezések, így elvileg az alapnyilvántartás teljes egészében nyilvánossá vált. Azonban jelenleg ezen adatkör nyilvánosságának esetenként nem könnyű megítélése a jogalkalmazó szervekre hárul. A tapasztalatok szerint a gyakorlat meglehetősen ellentmondásos: a jogállási törvények és az Avtv. 19. § (4) bekezdésének együttes értelmezése az érintett jogalkalmazó szervek körében nem egységes. A „feladat- és hatáskör”, annak terjedelme, a közfeladatot ellátó személyek köre, a megismerhető adatok és a kivételek köre nem határozható meg minden esetben egyszerűen. Szükséges annak tisztázása, hogy a törvény hatálya alá tartozó személyek esetén hol húzódik a határ feladatkörüket érintő tevékenység és az indokoltan védendő magánszféra között.

Mivel az ajánlásban foglaltak nem teljesültek, és a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter a jogállási törvények felülvizsgálatáról nem intézkedett, az adatvédelmi biztos 2007-ben szakmai egyeztetést kezdeményezett. A jogalkotói lépés szükségességét Hivatalunk azóta is többször jelezte. 2008 áprilisában újabb szakmai megbeszélést tartottunk a problémakörrel annak érdekében, hogy a törvénymódosítást elősegítsük, és a törvények differenciáltan és feladatokra, személyekre szabottan határozzák meg a nyilvános adatköröket (419/H/2008). A résztvevők egyetértettek abban, hogy az ágazati törvények Avtv.-vel való nem teljes összhangja veszélyeztetheti a jogbiztonságot, és nem elég a jogalkalma-

zói jogértelmezés, hanem jogalkotói lépésre van szükség. A szakmai egyeztetés ellenére érdemi intézkedés továbbra sem történt, ezért a biztos 2008 októberében felvilágosítást kért a Miniszterelnöki Hivataltól az ügyben. A válasz szerint folyamatban van a köztisztviselők személyes adatainak nyilvánosságával összefüggő jogalkotási munka. Miután ez a válasz nem volt kielégítő, a biztos decemberben levélben fordult az igazságügyi és rendészeti miniszterhez, a szociális és munkaügyi miniszterhez, az önkormányzati miniszterhez és a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszterhez, és felkérte őket, hogy tegyenek intézkedéseket a törvényjavaslatok előkészítése, a kodifikációs munka felgyorsítása érdekében. A két jog konfliktusával kapcsolatos beadványok alapján vizsgálatokat a beszámoló közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló fejezete tartalmazza.

A fogyasztóvédelmi ügyek nyilvánossága

Az adatvédelmi biztos a korábbi években többször vizsgálta a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos információk megismerhetőségét. Megállapításait 2006 júliusában ajánlásban foglalta össze, kezdeményezve több jogszabály módosítását a nyilvánosság szélesebb körben való érvényesülése érdekében. Hangsúlyozta, hogy a fogyasztói kiszolgáltatottság elsősorban azáltal csökkenthető, hogy a fogyasztók érdekeit érintő ügyekben a nyilvánosság a lehető legszélesebb körre terjed ki. A nyilvánosság nemcsak fegyver a piaci helyzetükkel visszaélő kereskedőkkel és szolgáltatókkal szemben, de egyben érdeke a tisztességes piaci szereplőknek. A fogyasztóvédelmi törvény módosításáról a biztosnak megküldött tervezet jelentősen kibővítette a fogyasztóvédelmi hatóságok által közzéteendő határozatok, végzések körét (pl. jogsértéssel érintett tevékenység felfüggesztését elrendelő határozat, termék forgalmazását megtiltó határozat, gyermek- és fiatalok védelmét szolgáló jogszabályok megsértése miatti határozat). Az ajánlásban foglaltak lényegében e törvénymódosítás elfogadásával teljesültek. A biztos ezért üdvözölte a fogyasztóvédelmi ügyek nagyobb nyilvánosságát célzó jogalkotói lépést (360/J/2008).

Az új Polgári Törvénykönyv

Az új polgári jogi kódex előkészítése több éves folyamat, amelynek előkészületeiről a biztos 2007. évi beszámolója már említést tett. A normaszöveg tervezetét az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium több fordulónban közigazgatási és társadalmi egyeztetésre bocsátotta, melyeken a biztosi iroda munkatársai is részt vettek. A Parlamentnek 2008 júniusában T/5949 számon benyújtott törvényjavaslat előkészítői az adatvédelmi biztosi észrevételek közül többet elfogadtak.

Az új Ptk. átdolgozott tervezetében a biztos elsősorban az üzleti titok újraszabályozását kifogásolta. Álláspontja szerint a Polgári Törvénykönyv 2003 óta hatályos szövege megnyugtatóan rendezte az üzleti titok védelme és a közérdekű adatok nyilvánossága közötti korábbi konfliktust. Az eltelt évek tapasztalatai alapján nem szükséges a módosítás. A know-how védelmét a mai rendelkezések is biztosítják. Az előterjesztő a biztos észrevételeit többszöri egyeztetést követően elfogadta.

Ugyancsak beépült az új tervezetbe az a biztosi javaslat, amelyet a jogi személyek nyilvántartásának nyilvánosságával kapcsolatban fogalmazott meg (236/J/2007).

A központi hitelinformációs rendszer felállítása

A teljes körű, valamennyi hiteladóst magába foglaló hitelinformációs rendszer létrehozatala körül sok éve vita folyik Magyarországon. 2008 októberére az igazságügyi tárca elkészítette a központi hitelinformációs rendszerről szóló törvényjavaslatot, melyet – a közigazgatási egyeztetést mellőzve – röviddel a parlamenti beterjesztést megelőzően küldte meg az adatvédelmi biztos számára. A szakmai egyeztetés során egyértelművé vált, hogy a biztos a javaslattal nem ért egyet. Észrevételei alapján az előterjesztő két módosítást beépített a normaszövegbe: a hiteladós aktív beleegyezésére vonatkozó előírást, valamint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete által jóváhagyott szövegű ügyfél-tájékoztató anyag kötelezővé tételét. E két módosítás azonban nem változtat a szabályozás érdemi kérdésein. Álláspontját ezért az október 28-án kiadott közleményben a nyilvánossággal is megosztotta. Ebben felhívta a figyelmet arra, hogy a javaslat szerint valamennyi hitelfelvevő, sok millió állampolgár hiteladósságának adatai egy központi nyilvántartásba kerülnének.

Nyilvántartanak azokat is, akik nem járulnak hozzá hiteladataik átadásához; nyilvántartásba kerülnének azok is, akik kötelezettségeiknek időben, szerződéses vállalásaiknak megfelelően tesznek eleget. Bár a javaslat szerint a nyilvántartás „önkéntes”, a szabályozás részletei nyilvánvalóvá teszik, hogy ebben az esetben nincs szó valós önkéntességről.

A közlemény hangsúlyozza, hogy a pénzügyi rendszer biztonságos működését minden törvényes és alkotmányos eszközzel garantálni szükséges. A pénzügyintézetek felelős hitelezési gyakorlatának előmozdítását azonban mindenekelőtt a polgárok, az ügyfelek információs kiszolgáltatottságának csökkentése, tájékozódási lehetőségeik és jogaik kiterjesztése, nem pedig a magánszférájuk korlátozása segítheti elő. A nemzetközi tapasztalatok sem azt bizonyítják, hogy a mindenkire kiterjedő, hatalmas nyilvántartások valóban csökkentenék a hitelezési kockázatokat, és képesek lennének megakadályozni a veszélyes méretű lakossági eladósodást. Sőt, elsőként éppen azon országok pénzügyi rendszere lett a válság áldozata, amelyekben a bevezetni kívánt teljes körű hitelnilyvántartáshoz hasonló adatbázisok hosszú ideje léteznek.

A közlemény végül leszögezi, hogy a teljes körű hitelinformációs rendszer létrehozására irányuló kezdeményezés a pénzügyi válságot ürügyként használva, alkotmányos cél híján, elsősorban üzleti érdekekből, szükségtelenül és aránytalan módon korlátozná az állampolgárok – köztük a megbízható adósok – alkotmányos jogait. Az adatvédelmi biztos a rendelkezésére álló minden eszközzel fel fog lépni a teljes körű hitelinformációs rendszer létrehozása ellen. Az Országgyűlés a tervezet tárgyalását a 2009. év tavaszi ülészakára halasztotta (1596/H/2008).

A közigazgatási hatósági eljárás szabályainak módosítása

A közigazgatás szervei számára az információs szabadságra vonatkozó Avtv.-beli szabályok és a 2004-ben elfogadott, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló CXL. törvény (Ket.) együttes alkalmazása számos esetben okozott gondokat.

A Ket. módosításának 2008 augusztusában elindított előkészítésében az Adatvédelmi Biztos Irodája azt az álláspontot képviselte, hogy a közérdekű adatok megismerése az Alkotmányban meghatározott

alapvető jog, amellyel összefüggésben alig, vagy egyáltalán nem értelmezhetők a közigazgatási jogviszony ismérvei (hatáskör, érdekelt-ség stb.), és hogy a Ket. nyilvánosságra vonatkozó szabályai nincsenek összhangban az Avtv. előírásaival. A biztos információszabadságot érintő javaslatait és a Ket. új szabályait a Beszámoló „Közérdekű adatok” című fejezete tartalmazza részletesen. (1084/J/2008)

Az elektronikus információszabadságról szóló törvény módosítása

A Miniszterelnöki Hivatal 2008 márciusában küldte meg véleményezésre az elektronikus információszabadságról szóló törvény (Eitv.) módosítását tartalmazó előterjesztést. A mintegy két éve hatályban lévő törvény hiányosságait és alkalmazásának számos ellentmondását ismerve a biztos kifogásolta, hogy a módosító javaslatok csupán néhány kisebb jelentőségű kérdést érintenek. Az előterjesztő nem vette figyelembe a biztos 2006-ban kiadott, a jogszabályok elektronikus közzétételét érintő javaslatainak többségét, és nem értett egyet azzal sem, hogy pontosítani volna szükséges a bírósági határozatok közzétételével kapcsolatos szabályokat. Az előterjesztő a válaszában jelezte, hogy az Eitv. átfogó módosításáról egy későbbi időpontban kész a biztossal egyeztetni (411/J/2008).

D. Államtitok és szolgálati titok

A minősített adatok

Az államtitok és a szolgálati titok (együttesen: a minősített adat) intézménye az információs önrendelkezési jog legszigorúbb korlátozása. Az adatok minősítése mindig - a szolgálati titok esetében közvetve, a szolgálati titok esetében pedig közvetlenül - államérdeket szolgál, ezért azt törvényi előírások szabályozzák, az érintettek pedig nincs beleszólása abba, hogy mely személyes adatát rögzítsék, tárolják, továbbítsák, illetve használják fel az erre feljogosított állami szervek. Az adatalany rendelkezési joga csak kivételesen érvényesülhet. (Ilyen kivétel az, hogy a fontos és bizalmas munkakörre jelölt, vagy ilyen munkakört betöltő személy a munkakör elvesztése árán megtagadhatja a nemzetbiztonsági ellenőrzéshez történő hozzájárulást.)

Az adatkezelés kötelező jellege mellett az adatkezelés titkossága az, ami erősen megnehezíti az érintettet megillető jogok gyakorlását. Az adatalany általában nemcsak arról nem tudhat, hogy milyen adatait kezelik, de még az adatkezelés tényéről sem értesülhet. Márpedig ha nem tudhat arról, hogy az adatait kezelik, akkor nincs módja arra sem, hogy az adatvédelmi törvény szerint őt megillető jogait, így a tájékoztatási, helyesbítési és törlési jogát gyakorolja.

A minősített adatok esetében tehát csak kis részben adottak az állampolgári jogérvényesítés feltételei. Ezért az adatvédelmi biztos kiemelt feladatának tartja, hogy a minősített adatok kezelését és jogi szabályozását figyelemmel kíséresse. A vizsgálatok fő irányainak, területeinek kijelöléséhez információk szükségesek. Kizárólag az állampolgári panaszokra hagyatkozva nem lehet reális képet nyerni arról, hogy adott időszakban melyek a minősített adatok kezelésével kapcsolatos legégetőbb problémák, hiszen azokról az érintettek éppen az adatok minősített volta miatt nem szerezhetnek tudomást.

Értékes adatokkal szolgálhat az elutasított kérelmek nyilvántartása, amelyet az adatvédelmi biztos az adatkezelőktől származó, évente esedékes értesítések alapján vezet. (Az Avtv. 13. §-ának (3) bekezdése és a 20. §-ának (9) bekezdése az adatkezelő szervek kötelezettségévé teszi, hogy évente értesítsék az adatvédelmi biztost azokról az ügyekről,

amelyek során az adatalanyt megillető jog érvényesítését, illetve a közérdekű adat iránti igény teljesítését megtagadták.) E nyilvántartás használati értékét azonban csökkenti, hogy az adatkezelők egy része elmulasztja az értesítés megtételét, vagy esetenként helytelen adatokat közöl, mert nem jól értelmezi az értesítési kötelezettséget előíró jogszabályt.

A rendelkezésre álló információforrások hiányosak, ezért a biztos által hivatalból végzendő vizsgálatok tervezéséhez olyan indikátorokon alapuló információrendszer kialakítása szükséges, amely alapján áttekinthető képet lehet nyerni például az egyes állami szervezeteknél kezelt minősített adatok mennyiségéről, a minősítési eljárások számáról, vagy a titkos információgyűjtő tevékenység intenzitásáról. 2008 második felétől megkezdődött ennek az információrendszernek a kialakítása. Az adatvédelmi biztos a nemzetbiztonsági szolgálatok által végzett titkos információgyűjtés külső engedélyezése tárgyában éves statisztikai adatszolgáltatásra kérte fel a Fővárosi Bíróság elnökét és az igazságügyi és rendészeti minisztert (1195/H/2008, 1813/T/2008). A statisztikai adatgyűjtés mellett jelenleg alkalmazott módszer még a nyílt információforrások, elsősorban a sajtóhírek és a parlamenti információrendszer folyamatos figyelemmel kísérése és értékelése.

Az adatgyűjtéssel párhuzamosan a munkatársak ismereteinek bővítésére is szükség van, ezért az Adatvédelmi Biztos Irodájának belső oktatási programjában helyet kapott a biztonsági és titokvédelmi ismeretek témája (1588/H/2008). Említést érdemel még, hogy a 2008-as Sziget Fesztiválon, az Adatvédelmi Biztos Irodájának programjai között a Magyar Honvédség Civil - Katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központjának képviselője a biztos felkérésére előadást tartott a katonai lélektani műveleti tevékenységről. Az eszmecsere érintette a lélektani hadviselés és az információs jogok összefüggéseit (1043/H/2008).

A szolgálati titokköri jegyzékek

Az adatvédelmi biztos tavalyi beszámolójában megkockáztatta azt a feltételezést, hogy 2007-ben talán utoljára került sor szolgálati titokkörok véleményezésére, hiszen az Országgyűlés tárgysorozatában 2008. tavaszi elfogadási céldátummal szerepelt a jelenlegi titoktvény helyébe

lépő, a minősített adatok védelméről szóló T/6147. számú törvényjavaslat, amely megszüntetni tervezi a szolgálati titok fogalmát. Az új titoktörvény elfogadásával kapcsolatos várakozás a korábbi évekhez hasonlóan alaptalannak bizonyult, mert a törvény elfogadására 2008-ben sem került sor. A nevezett törvényjavaslat továbbra is az Országgyűlés tárgysorozatóban szerepel, immár a 2009 tavaszi törvényalkotási program részeként, ezért feltehetőleg 2009-ben is sor kerül még szolgálati titokkörök közzétételére.

2008-ban a következő szolgálati titokkörü jegyzék-tervezeteket küldték meg az adatvédelmi biztosnak véleményezésre:

- A Nemzeti Közlekedési Hatóság szolgálati titokkörü jegyzéke (1426/J/2008)
- A Magyar Nemzeti Bank szolgálati titokkörü jegyzékéről szóló 1/2008. (MK 76.) MNB közlemény módosításáról szóló közlemény (1116/J/2008)
- A Magyar Nemzeti Bank szolgálati titokkörü jegyzékéről szóló 1/2007 (MK 87.) MNB közlemény módosításáról szóló közlemény (526/J/2008)
- A Miniszterelnöki Hivatal szolgálati titokkörü jegyzékének módosítására irányuló rendelettervezet (417/T/2008)
- A Pénzügyminisztérium, a pénzügyminiszter irányítása alá tartozó központi hivatalok és az Államadósság Kezelő Központ Zrt. szolgálati titokkörének megállapításáról szóló közlemény tervezete (279/J/2008)

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (a továbbiakban titoktörvény) hatálybalépése óta eltelt mintegy 14 évig kellett legyen a szolgálati titokkörü jegyzék közzétételére jogosult minősítők számára, hogy megismerkedjenek a titoktörvény szabályozási rendszerével, fogalmaival, összefüggéseivel. Ezért nehéz magyarázatot találni arra, hogy egyes szervek még 2008-ban is olyan szolgálati titokkörü jegyzék tervezetet küldenek meg véleményezésre, amely nyilvánvalóan nem felel meg a titoktörvény előírásainak.

Az egyik ilyen tervezet lehetővé kívánta tenni egy állami testület üléseiről készített jegyzőkönyvek szolgálati titokká minősítését. A kifogásolt szolgálati titokkörü pont csak olyan általános feltételekkel szűkítette az adatok körét, amelyek a titoktörvény szabályozási

rendszeréből egyenesen következnek („államtitoknak nem minősülő adat”), vagy a szolgálati titok törvényi definícióját majdnem szó szerint ismételték („...idő előtti megismerése vagy nyilvánosságra hozatala veszélyezteti a döntés eredményességét, vagy a testület feladatainak illetéktelen befolyásolástól mentes ellátását”). Ha a szolgálati titokkörü jegyzék a minősíthető adatfajták konkretizálása helyett úgyszólván bármely, a szervezet működésével kapcsolatos, a szolgálati titok törvényi definíciójának megfelelő adat minősítését lehetővé teszi, akkor ellentétbe kerül a titoktörvénnyel. A szolgálati titokkörök pontos és a hatályos törvényi előírásoknak megfelelő megállapítása nemcsak azért fontos, mert a szolgálati titok az információszabadság, tehát egy alkotmányos jog korlátozását jelenti, hanem azért is, mert a szolgálati titok megsértése bűncselekmény.

Ugyanezen ügy másik említésre méltó tanulsága, hogy a szolgálati titok általában nem alkalmas arra, hogy megóvja az érintettek idő előtti kíváncsiságától azokat az adatokat, amelyekről – egyébként indokolt módon – átmenetileg maguk az adatalanyok sem szerezhetnének tudomást. A titoktörvény 11. §-ának (3) bekezdése szerint ugyanis az érintett törvény eltérő rendelkezése hiányában korlátozás nélkül megismerheti a rá vonatkozó szolgálati titokká minősített adatot.

Utólag, egy állampolgári panasz alapján vizsgálta meg az adatvédelmi biztos az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) szolgálati titokkörü jegyzékét. A vizsgálat nyomán levélben kereste meg az OIT elnökét, tájékoztatva arról, hogy az OIT szolgálati titokkörü jegyzékének 10. pontja, mely szerint szolgálati titok „a bírósági elnökök jelentéseiben szereplő adat, melynek nyilvánosságára jutása a bíróságok zavartalan működését veszélyezteti”, ellentétes a titoktörvénnyel. A biztos utalt arra, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog alkotmányos jog, melynek korlátozása is csak alkotmányos keretek között lehetséges. A szolgálati titok intézménye az egyike az ilyen korlátozásoknak. Az adatvédelmi törvény és a titoktörvény a közérdekű adatok titokká (államtitokká vagy szolgálati titokká) minősítése során rendkívül szűkre szabja a mérlegelési lehetőséget az adatkezelő szerv számára. A szolgálati titok esetében az adatkezelő szerv vezetője állítja össze a konkrét adatfajták meghatározásával a titokkörü jegyzéket. Az OIT szolgálati titokkörü jegyzékének kifogásolt pontja ezzel szemben az adatfajták meghatározása nélkül a bírósági elnökök szabad belátására bízta, milyen adatokat

kívánnak szolgálati titokká minősíteni. Ez egy alkotmányos jog esetében elfogadhatatlan. Az Alkotmánybíróság a 34/1994. (VI. 24.) AB határozatában megállapította, hogy „közérdekű adatoknak a nyilvánosság előli elzárhatósága, a titkosítás diszkrecionális jogkörbe utalása - ahogy erre az Alkotmánybíróság a 32/1992. (V. 29.) AB határozatában (ABH 1992, 184-185.) rámutatott - önmagában alkotmányellenes, mert az a közérdekű adatok megismerésének jogát alkotmányos garanciák nélkül korlátozza. Az ilyen alapjogi korlátozás nem elkerülhetetlen és nem áll arányban a korlátozással elérni kívánt céllal, ezért alkotmányosan megengedhetetlen.”

Az OIT szolgálati titokkörü jegyzékét egy másik ügyben is vizsgáltuk, egy bírósági végrehajtó ügyében hozott bírósági ítélet szolgálati titokká minősítése miatt. Az ítélet minősített volta zavart idézett elő az igazságszervezetrendszer működésében, például azért, mert az ítélet kamarai nyilvántartásba való bejegyzését követően e nyilvántartásra is alkalmazni kell a minősített adatok titokvédelmi előírásait. Az igazságszervezeti és rendészeti miniszter állásfoglalást kért az ügyről az adatvédelmi biztostól. A biztos a miniszternek írt válaszában kifejtette, hogy a konkrét ügyben nincs hatásköre eljárni, mert a közérdekű adatokhoz való hozzáférés joga az állam és az állampolgár viszonylatában értelmezhető, az állami szervek közötti kapcsolatban nem, mindazonáltal ígéretet tett arra, hogy az OIT átdolgozott szolgálati titokkörü jegyzékéről szóló tervezet véleményezése során a jelzett problémára is figyelemmel fogja a véleményét és javaslatait megfogalmazni (307/K/2008).

A fontos és bizalmas munkakörök

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: nemzetbiztonsági törvény) szerint a fontos és bizalmas munkakör betöltésére jelölteknek, valamint az ilyen munkakört betöltőknek nemzetbiztonsági ellenőrzésen kell átesniük. Ennek szabályait a nemzetbiztonsági törvény állapítja meg. A fontos és bizalmas munkakörök egy részét a nemzetbiztonsági törvény határozza meg, azonban az állami szervezetrendszer változékonysága és összetettsége miatt az ilyen munkakörök teljes körű törvényi felsorolására nincs mód. Ezért a törvény rendeletalkotási felhatalmazást ad az illetékes miniszte-

reknek, hogy a minisztériumokon, a kormányhivatalokon, a központi hivatalokon, a Magyar Honvédségen és a rendvédelmi szerveken belül további olyan munkaköröket határozzanak meg, amelyek betöltése során biztonsági ellenőrzéssel védendő külföldi minősítéssel és jelöléssel ellátott adatot kell megismerni, illetve a munkakör külső, leplezett támadás által fenyegetett. A biztonsági ellenőrzés törvényben vagy rendeletben előírt szintje határozza meg azt, hogy az érintett milyen részletességgel és körben kell, hogy feltárja az ő és a vele együtt élő családtagjai magánéletét az ellenőrzést végzők előtt, továbbá az ellenőrzés során milyen részletességgel vizsgálják az esetleges kockázati tényezők meglétét. A legrészletesebb és legkiterjedtebb, „C” típusú nemzetbiztonsági ellenőrzés során bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés is alkalmazható.

Az ilyen tárgyú rendeletervezetek véleményezése az adatvédelmi biztos feladata. 2008 folyamán a következő tervezeteket küldték meg véleményezésre:

- A fontos és bizalmas munkakörökről, valamint a biztonsági ellenőrzés szintjének megállapításáról szóló KHEM rendelet (1957/J/2008)
- A környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása, illetve felügyelete alá tartozó szervek fontos és bizalmas munkaköreinek megállapításáról és a nemzetbiztonsági ellenőrzés szintjéről szóló 5/2007. (II. 23.) KvVM rendelet módosításáról szóló KvVM rendelet (1881/J/2008)
- A fontos és bizalmas munkakörökről, valamint a biztonsági ellenőrzés szintjének megállapításáról szóló NFGM rendelet (1412/J/2008)

A fontos és bizalmas munkakörökről szóló miniszteri rendelet tervezetek adatvédelmi véleményezése során mind a munkakör nemzetbiztonsági érintettsége, mind a tervezett ellenőrzés szintje vizsgálendő. A 2008-as és a korábbi tapasztalatokat összegezve megállapítható, hogy a miniszteri rendeletekben felsorolt munkakörök fontos és bizalmas volta általában elfogadható, ugyanakkor a rendeletek mellékletében szereplő munkaköri listákat összevetve jelentős eltérések tapasztalhatók, ez pedig arra utal, hogy a szektorális rendeleti szabályozás nem következetes. Bizonyos munkakörök egyik minisztériumnál nemzetbiztonsági ellenőrzés alá esnek, míg másutt nem. Eltérések tapasztalhatók abban is, hogy adott munkakör betöltője - például a számítóközpont vezetője -

milyen szintű ellenőrzés alá kell, hogy essék. A rendeleti szintű szabályozást előkészítő nemzetbiztonsági kockázatelemzések nem nyilvánosak. A nemzetbiztonsági ellenőrzés érzékeny adatok kezelésével jár, ezért az ügyben az adatvédelmi biztos hivatalból vizsgálatot indított (1981/H/2008).

Nemzetbiztonsági érdekből védendő titkok

2008 folyamán a nemzetbiztonsági szolgálatok tevékenysége több ügy kapcsán is a közvélemény érdeklődésének középpontjába került. Ez meglehetősen szokatlan, hiszen a nemzetbiztonsági szolgálatok rendes körülmények között a nyilvánosság, a közvélemény elől teljesen elzárva kell, hogy végezzék a munkájukat. Ezekben a közérdeklődést felkeltő ügyekben az adatvédelmi biztos is szót emelt.

Tavasszal közéleti vita bontakozott ki a nemzetbiztonsági objektumvédelem alá tartozó intézményekről szóló kormányhatározat módosítása, különösen a helyi önkormányzatok objektumvédelmi körbe vonása miatt. A biztos hivatalból figyelemmel kísérte az ügyben megjelenő híradásokat. Ennek során megállapította, hogy az önkormányzatok objektumvédelmi körbe sorolása összeegyeztethető a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény előírásaival, azonban a nemzetbiztonsági védelem alá eső szervek védelmének törvényi szabályozása hiányos, ami jogalkalmazási zavarhoz vezethet, sértve ezáltal a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülését és a nemzetbiztonsági szolgálat szabályozott, törvényes működéséhez fűződő közérdeket.

Több kormányzati állásfoglalás lényegében a gazdaságvédelemmel indokolta az önkormányzatok nemzetbiztonsági védelmi körbe vonásának szükségességét. Az egyik megszólaló szerint az önkormányzatok nemzetbiztonsági objektumvédelem alá helyezésének egyik célja az ország rendelkezésre álló európai uniós források szervezett bűnözői csoportok általi megszerzésének megelőzése.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény a Magyar Köztársaság gazdasági, pénzügyi biztonságát veszélyeztető leplezett törekvések felderítését és elhárítását, azaz a gazdaságvédelmet ugyanúgy az Nemzetbiztonsági Hivatal feladatkörébe utalja, mint a központi államhatalmi és kormányzati tevékenység szempontjából fontos szervek és létesítmények biztonsági védelmét, azaz az objektumvédelmet, azonban ez a két

nemzetbiztonsági feladat nem azonos. A nemzetbiztonsági feladatok világos megkülönböztetése azért fontos, mert a törvény a nemzetbiztonsági feladatokra utalva határozza meg, hogy a titkos információgyűjtéshez szükséges külső engedély bírói, vagy igazságügy és rendészeti miniszteri jogkörbe tartozik.

A biztos felhívta a figyelmet arra, hogy kizárólag gazdaságvédelmi célból egyetlen szerv sem kerülhet objektumvédelmi körbe. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli miniszternek írt levél figyelmeztetett arra is, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény szabályai alapján a titkos információgyűjtés külső engedélyezési eljárása során hatásköri ütközés alakulhat ki a Fővárosi Bíróság és az igazságügyi és rendészeti miniszter között, mert a törvény nem határolja el elég pontosan a nemzetbiztonsági feladatokat (640/H/2008).

Állampolgári beadványok hívták fel a figyelmet arra, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok és más állami szervek közötti információáramlás csak részben szabályozott, illetve a jelenlegi szabályok jogértelmezési kérdéseket vetnek fel.

Egy panasz alapján végzett vizsgálat során megállapítást nyert, hogy az egyik nemzetbiztonsági szolgálat eljárást kezdeményezett egy állami szervnél, melynek során bűnügyi és más, érzékeny adatokat is átadott. Az eljárás a megkeresett állami szerv hatáskörébe tartozott és az átadott adatok szükségesek voltak az eljárás lefolytatásához, azonban az adatátadás jogalapja vitatható, minthogy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény nem tartalmaz előírást arról, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok ilyen helyzetben milyen adatokat adhatnak át más állami szervek számára.

Egy költségvetési szerv vezetője azért fordult az adatvédelmi biztoshoz, mert a Nemzetbiztonsági Hivatal adatigénylésének teljesítéséhez a közalkalmazottak nyilvántartásából kellett adatokat szolgáltatnia, márpedig a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény teljes körűen felsorolja az adatigénylésre jogosultak szerveket, amelyek között a nemzetbiztonsági szolgálatok nem szerepelnek. További nehézséget jelentett, hogy az adatigénylés hivatásbeli titok átadására is vonatkozott. Az adatvédelmi biztos válaszában emlékeztetett arra, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatok feladataik teljesítése érdekében - eltérő törvényi rendelkezés hiányában - bármely adatkezelési rendszerből az adatkérés céljának megjelölésével adatokat kérhetnek, a rendszerekbe és a nyilvántartás alapjául szolgáló iratba betekintheznek. Az adatké-

rést hiányos és töredékadatok tekintetében is teljesíteni kell. Az adatátadási kötelezettség azonban nem vonatkozik a hivatásbeli titkokra, amilyen például a pedagógus nevelési titka.

Adatcsere a terroristákról

A 2008. évi XXXV. törvény rendelkezései alapján a Nemzetbiztonsági Hivatal adatokat továbbít az Egyesült Államok Kormánya által kijelölt partner-szervezethez az ismert vagy feltételezett terroristákról, és ezen az úton fogad is terroristákra vonatkozó azonosító adatokat. Az adatcsere felhatalmazást adó törvény országgyűlési vitája idején az adatvédelmi biztos az illetékes országgyűlési szaktbizottság vezetőjének figyelmét felhívta arra, hogy az adatcseréről szóló megállapodás a „terroristák kiszűrésére szolgáló információ” fogalmát értelmezve tágan állapítja meg az érintett személyek körét. Az érintettek személyi kategóriáit végrehajtási megállapodásokban pontosítják, amelyeket magyar részről a Nemzetbiztonsági Hivatal készít elő. A megállapodás e tekintetben keretszabályt határoz meg, amelyet részben a végrehajtási megállapodások előkészítése során kell tartalommal kitölteni. Az adatkezelés speciális jellegére tekintettel ez elfogadható, de csak akkor, ha hatékony ellenőrzéssel megelőzhető az indokolatlan, a személyes adatok védelmét sértő adatátadás. Ez annál is inkább fontos, mert az adatkezelés - érthető módon - teljes titokban, az érintettek és a közvélemény elől szigorúan elzárva történik.

Az állásfoglalás az országgyűlési munka során visszhangtalan maradt, feltehetőleg azért, mert igen rövid idő állt rendelkezésre a törvényjavaslat megvitatására és elfogadására, tekintettel arra, hogy a törvény kihirdetése a magyar - amerikai vízummentességi program elfogadásának egyik feltétele volt.

A törvény hatálybalépését követően a biztos a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli minisztertől kért tájékoztatást az adatcseréről szóló megállapodás végrehajtási megállapodásának előkészítéséről. Egyúttal arra is felhívta a figyelmet, hogy a megállapodást kihirdető törvény magyar szövege pontatlan, és ez a személyes adatok védelméhez való jog sérelmét okozhatja. A megállapodás II. Cikk 3. pontja ugyanis az Amerikai Egyesült Államok Kormánya számára hozzáférhető személyes adatok körének meghatározásakor nem az 1.

Cikk 7. pontjában értelmezett „terroristák kiszűrésére szolgáló információ” kifejezést használja, hanem ehelyett – feltehetőleg fordítási következetlenség okán – a „terroristák azonosítására szolgáló információ”-ra utal, amelyre nincs értelmező szabály a megállapodásban. A biztos a levélváltás során azt is kérte, hogy küldjék meg számára az adatalanyi kategóriákat részletező végrehajtási megállapodás szövegét. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító miniszter 2009-ben érkezett válaszlevele arról tájékoztatott, hogy a végrehajtási megállapodás tartalma és szövege államtitok, azonban a Nemzetbiztonsági Hivatal főigazgatója lehetővé teszi annak megismerését az adatvédelmi biztos számára (814/J/2008).

A „lehallgatási ügy”

Az adatvédelmi biztos a közvéleménnyel együtt 2008 szeptemberében a sajtóból értesült arról, hogy a Nemzetbiztonsági Hivatal főigazgatója feljelentést tett a rendőrségen számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény, államtitoksértés, valamint más cselekmények gyanúja miatt. Ezzel kezdetét vette a lehallgatási ügyként ismertté vált, több szálon futó eseménysorozat, amelynek a nyilvánossághoz eljutó hírei minden újságolvasó ember számára ismertek. Ezek között szerepel kémszoftver telepítése a Nemzetbiztonsági Hivatal szerverére, politikushoz és a sajtóhoz ismeretlen úton-módon eljutó lehallgatási jegyzőkönyv és hanganyagok, bizalmas információk feltételezhető kiszivárogtatása egyes sajtóorgánumokhoz. Az ügyben rendőrségi és ügyészségi eljárások folynak és országgyűlési vizsgálóbizottság felállítását is elhatározták.

Október 1-én egy országgyűlési képviselő kezdeményezte, hogy az adatvédelmi biztos vizsgálja meg az ügyet. A beadványban feltett kérdések szinte az egész megismerhető tényállást átfogják, beleértve az ügyben eljáró hatóságok munkájának értékelését (1532/K/2008). A biztos a nyilvános hírforrásokból megismerhető történések feltérképezését követően tájékoztatást és adatokat kért a Nemzetbiztonsági Hivatal főigazgatójától többek között az ügyben érintett biztonsági cég tevékenységéről, a Nemzetbiztonsági Hivatal számítógépére telepített kémprogramról, a számítógépes betörés felderítése során rögzített hangfelvételekről és adatokról, valamint azok sorsáról, továbbá a kor-

mányzati szervek informatikai rendszereinek biztonsági helyzetéről és egyes informatikai szolgáltatók rendszereibe történt esetleges betörésekről. Ezt követően a Központi Nyomozó Főügyészség vezetője a büntetőeljárásról szóló törvény alapján adatok rendelkezésre bocsátása végett kereste meg az adatvédelmi biztost, továbbá a biztos hivatalos vizsgálatának elősegítése érdekében adatokat küldött meg számára. Az eljárás a beszámoló készítésekor folyamatban van. Az ügy tanulságai várhatóan a jövő évi országgyűlési beszámolóban is helyet kapnak majd.

Az ügynevezett lehallgatási ügyhöz kapcsolódik az is, hogy novemberben egy országgyűlési képviselő arról kért állásfoglalást, hogy a történet kivizsgálására létrehozandó országgyűlési vizsgálóbizottság milyen adatokat kezelhet. A biztos a válaszában emlékeztetett arra, hogy az országgyűlési vizsgálóbizottságok által végzett személyes adatkezelés alkotmányossága kifogásolható. Egy korábbi adatvédelmi biztosi ajánlás felkérte a törvényalkotót, hogy az információs önrendelkezési jog védelme érdekében törvényben állapítsa meg a vizsgálóbizottságok személyes adatkezelési szabályait. Ezt követően az Alkotmánybíróság 50/2003. (XI. 5.) AB határozata megállapította azt, hogy az országgyűlési vizsgálóbizottságok tevékenységének rendjére vonatkozó hatályos szabályozás hiányos és nem megfelelő jogforrási szintű. A jogalkotó e tekintetben jelenleg is mulasztásban van (1836/K/2008).

A minősített adatok kezelésével kapcsolatos egyéb vizsgálatok

Az Országgyűlés Nemzetbiztonsági bizottságának elnöke a bizottság minősített jegyzőkönyveinek sorsával kapcsolatban kezdeményezte az adatvédelmi biztos állásfoglalását. Utalt arra, hogy 1990. óta keletkezett, államtitok minősítésű jegyzőkönyvekről van szó, amelyek minősítését - úgy is, mint a korábbi, hasonló bizottságok jogutódja - a titoktörvény alapján vizsgálják felül. Az iratok egy részének államtitok tartalma megszűnt, azonban személyes adatot, üzleti titkot vagy törvény által védett más adatot tartalmazhatnak.

Az adatvédelmi törvény szerint alkotmányos követelmény, hogy minél inkább érvényre jusson az ülések nyilvánossága, ezért a jegyzőkönyv védendő, illetve nyilvános adatainak elhatárolásánál az a logikai kiindulópont, hogy a jegyzőkönyv minden olyan adata nyilvános, amelynek bizalmasságát, visszatartását törvény nem írja elő. Államtitok

minősítésű jegyzőkönyvek védendő adatainak szolgálati titokká minősítésére a titoktörvényben meghatározott felülvizsgálati eljárásban nem kerülhet sor. A törvény ugyanis ilyenkor csak a minősítés érvényességi idejében enged módosítást, a minősítés megjelölésében (államtitok esetében „*Szigorúan titkos!*”, szolgálati titok esetében „*Titkos!*”) azonban nem. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a zárt ülések bizottsági jegyzőkönyvei a titokminősítés megszüntetését követően automatikusan és teljesen nyilvánossá válnának. Nyomós közérdek fűződik ahhoz, hogy a közvélemény minél teljesebb tájékoztatást kaphasson az országgyűlési bizottságok tevékenységéről, azonban a nyilvánosságnak léteznek alkotmányos korlátai. Ez idő szerint nincs olyan törvény, amely kifejezetten az országgyűlési bizottságok adatkezelését szabályozná, ezért a zárt ülések megszüntetett minősítésű adatairól való döntésnél a közérdekű adatok nyilvánosságát biztosító szabályok mellett azokat a törvényi előírásokat kell alkalmazni, amelyek védelmet biztosítanak a személyes adatoknak, az üzleti titkoknak és a hasonló, magánérdekből védendő adatoknak.

Az állásfoglalás kitért arra is, hogy a Házzsabály több tekintetben is kifogásolható a közérdekű adatok nyilvánossága szempontjából:

- A Házzsabály a zárt ülés jegyzőkönyvében lévő közérdekű adatok nyilvánossá tételének kezdeményezésére csak a bizottság tagját, az előterjesztőt, illetőleg a bizottság előtt meghallgatott vagy a meghallgatásban érintett személyt hatalmazza fel. Ez az előírás nincs összhangban az adatvédelmi törvény 20. §-ának (1) bekezdésében foglaltakkal.
- A Házzsabály a bizottság elnökének diszkrecionális jogkörébe utalja, hogy elrendeli-e védendő adatot nem tartalmazó, nyilvános kivonat elkészítését és hozzáférhetővé tételét, jöllehet a közérdekű adatigény csak akkor tagadható meg, ha annak az Avtv. 19. § (3) bekezdésében meghatározott feltételei fennállnak. A Ttv. 14. §-ára tekintettel még a minősített adatot tartalmazó bizottsági jegyzőkönyvek esetében sem lenne szabad megtagadni a védett adatot nem tartalmazó nyilvános kivonat elkészítését.
- A Házzsabály zárt bizottsági ülés megtartását teszi lehetővé az üzleti adatok védelmére tekintettel is. Ez azért kifogásolandó, mert nem általában minden üzleti adat védendő, hanem csak azok az üzleti ada-

tok, amelyek a Ptk. 81. § -a értelmében üzleti titkot képeznek. Ez a Házzsabály a 69. § (1) és (2) bekezdését is érinti.

Az adatvédelmi biztos felkérte a bizottság elnökét, hogy a közérdekű adatok nyilvánosságának érvényesülése érdekében hivatalból rendelje el a zárt ülés védett adatot nem tartalmazó kivonatának elkészítését, ha azt olyasvalaki kéri, aki a Házzsabály alapján nem jogosult nyilvános kivonat igénylésére (240/K/2008).

Az adatvédelmi biztos 2007 folyamán figyelemmel kísérte és tanácsadással, valamint nyilvános állásfoglalással segítette elő az ügynevezett olajdossziék minősítésének felülvizsgálatát és az anonimizált iratanyag nyilvánosságra hozatalát. Az iratok közzététele 2007-2008-ban megtörtént. Az ügy folytatásaként a biztos 2008 őszén utóellenőrzést tartott. Ennek során a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatánál olyan, olajbűnözési ügyek felderítése során keletkezett ügyiratokat vizsgált meg, amelyek államtitok minősítését fenntartották. A vizsgálat megállapította, hogy csekély mennyiségű irat minősítését elsősorban azért kellett fenntartani, mert az a hatósággal együttműködő informátorok védelme érdekében szükséges volt (1268/P/2007).

III. NEMZETKÖZI ÜGYEK

A hónapokig betöltetlen adatvédelmi biztosi pozíció körüli bizonytalanság nemzetközi szinten is gondot jelentett, nem utolsósorban azért, mert az adatvédelmi törvény rendelkezése szerint az uniós adatvédelmi felügyelő testületekben a Magyar Köztársaságot az adatvédelmi biztos képviseli. Peter Hustinx uniós adatvédelmi biztos 2008. június 20-án Budapestre látogatott, hogy pontosabb képet kapjon a sikertelen jelölések háttéréről.

Nemzetközi adatvédelmi botrányok 2008-ban egyébként a nyugati demokráciákban is sűrűn előfordultak:

2007 decembere és 2008 márciusa között hajtották végre az USA egyik legnagyobb adatlopási bűncselekményét úgy, hogy az adattolvajok fizetéskor, a bankkal történő adatszere közben törtek be szupermarket láncok számítógépes rendszerébe, megszerezve ezzel 4,2 millió darab bankkártya adatait.

A Bank of New York Mellon ügyfeleinek körülbelül 4,5 millió személy adatait tartalmazó dekódolatlan háttértárlemezt vesztette el szállítás közben a külső tárolást végző cég februárban.

Németországban a „liechtensteini” bankszámlák német tulajdonosainak okozott igen nagy kellemetlenséget az az egykori bankalkalmazott, aki jó pénzért eladta a német adóhatóságnak a pénzes adócsalók – köztük a német posta vezérigazgatójának – számladatait.

A Deutsche Telekom vezetősége májusban nyilvánosan beismerte, hogy egy külső céget bízott meg azzal, hogy a felső cégvezetők és újságírók telefonhívásainak százezreit kövessék nyomon a kiszivárgott sajtóhírek forrásainak azonosítása céljából, míg az októberi leleplezés szerint a Deutsche Telekom mobiltelefon-leányvállalatától, a T-Mobiltól 17 millió ügyfél adatával „házaltak” az adattolvajok.

Különösen értékesek és a „piacon” jól eladhatók voltak a híres emberek – befolyásos politikusok, üzletemberek, színészek – telefonszámai és e-mail címei, ahogy az USA-ban egy bűnöző adóhivatali alkalmazott is kifejezetten hollywoodi sztárok és híres sportolók pénzügyi adataira „szakosodott”.

Augusztusban 84 000 brit börtönlakó bűnügyi személyes adata veszett el nyomtalanul egy kocsmában elveszített adathordozón, a csúcspot azonban a december hozta, mikor a Wirtschaftswoche című német

hetilap beszámolt arról, hogy mintegy 21 millió német polgár bankszámlájának adatai szerezhetőek meg a fekete piacon körülbelül 12 millió euróért. A szakértők azt gyanítják, hogy a kisebb hívási központok révén szivároghattak ki az adatok (Németországban mintegy 5000 hívási központ, callcenter működik). A hívási központok távközlési, energetikai, kábeltelevíziós és egyéb cégektől kapnak megbízásokat, ezzel együtt jutnak hozzá a központok a megcélzott fogyasztók adataihoz is. A cégek alvállalkozókat is bevonnak munkájukba, ezzel pedig megszűnik az adatok feletti szigorú ellenőrzés.

Szerencsére a magyar adatvédelmi biztosnak ilyen nagyságrendű adatvisszaélési ügygel nem kellett foglalkoznia, de az USA vízummentességi programjához tartozó megállapodások adatvédelmi szempontból sok fejtörést okoztak. Sikeresen lezárult a tavaly indított moldáv-magyar adatvédelmi projekt, a biztos továbbra is figyelemmel kíséri az Európai Adatvédelmi Címke hatékonyságát, készül a gyermekek internetes jogait erősítő nemzetközi pályázatra és figyelemmel kíséri, illetve aktívan részt vesz az uniós munkacsoportok munkájában. A nemzetközi fejezetben részletesen szó esik még olyan „örökzöld témákról”, mint a PNR-adatok, BCR-ek, vagy a schengeni információk hasznosítása.

2008. szeptember 25-én a Nemzetközi főosztály szervezésében „A nemzetközi bűnügyi együttműködés a gyakorlatban” címmel sor került egy szakmai konferenciára, ahol az ORFK Nebek Sirene Iroda; Nemzeti Nyomozó Iroda; Vám- és Pénzügyőrség meghívott előadói beszámoltak tapasztalataikról, és hatékony eszmecsere alakult ki az adatvédelmi szempontokat érvényesítő gyakorlati kérdésekről.

A 2008. január 28-án megrendezett második Adatvédelmi Nap a nemzetközi felmérések alapján nagyon sikeresnek bizonyult. Az adatvédelmi hatóságok változatos formában szólították meg az állampolgárokat – különösen a fiatalokat – figyelemfelkeltés céljából. A média széleskörűen tudósított a magánéletet érintő aktuális kérdésekről és a politikusok részvétele mellett az állampolgárok számtalan rendezvényen vettek részt Európa-szerte.

Csatlakozás az Amerikai Egyesült Államok vízummentességi programjához (Visa Waiver Program - VWP)

George W. Bush 2006. november 28-án, a letterszági NATO értekezleten fejtette ki nyilvánosan, hogy a szövetséges országok számára megnyílhat a legfeljebb 90 napra szóló, vízummentes beutazást lehetővé tevő vízummentességi program, a VWP. Az amerikai Belbiztonsági Minisztérium két nappal később ismertette az USA hét feltételét, amik közül – adatvédelmi szempontból – az adatszolgáltatási kérdések a legfontosabbak.

Az USA 2008. februárjában úgynevezett Egyetértési Nyilatkozatot adott át az EU tagállamoknak, a Nyilatkozat aláírására Magyarországon 2008. március 17-én került sor. A Nyilatkozat – mely hangsúlyozottan jogi kötőerő nélküli politikai szándéknyilatkozat volt – magába foglalja az elektronikus beutazás-engedélyezési rendszer elfogadását, az ellopott és elvesztett útlevelekről szóló tájékoztatást, a repatriálást, kötelező elemként az utasokról szóló információátadást, a repülőtéri biztonságra és az úti okmányok biztonsági követelményeire vonatkozó standardokat, a légi marsall programot, továbbá a terrorizmus elleni harcban való együttműködés keretét érintő információk átadását.

A Nyilatkozat a következő kiegészítő végrehajtási megállapodások megkötését helyezte kilátásba:

- terroristák vagy terrorista-gyanús személyek adataira vonatkozó megállapodás
- meghatározott bűncselekmények elkövetői adatainak továbbítása
- bevándorlási, menekültügyi információcseré
- utas-információk továbbítása

Ebben az évben az amerikai fél határozott elképzelésekkel és egy dokumentum csomaggal kezdte meg a tárgyalásokat azon kelet európai országokkal és Dél-Koreával, amelyeket alkalmasnak tartott a vízummentességi programban való részvételre.

A tárgyalásokat a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma koordinálta, és az adatvédelmi biztos két tervezet véleményezésében vett részt. Ezek közül az egyik a 2008. május 20-án aláírt, az ismert vagy

feltételezett terroristák kiszűrésére szolgáló információk cseréjéről szóló megállapodás, melyet a 2008. évi XXXV. törvény hirdetett ki, a másik a bűncselekmények megelőzése és az ellenük való küzdelem terén folytatott együttműködés fokozásáról szóló megállapodás, mely a 2008. évi LXVI. törvénnyel került kihirdetésre.

Az amerikai fél által átadott megállapodás tervezetekről tudni kell, hogy korábban ezen modell-megállapodásokat már aláírták más európai országok (Spanyolország 2004-ben a terrorista-gyanús személyekkel kapcsolatos, míg Németország 2008. március 11-én a bűnügyi adatcsere-egyezményt). A magyar fél által módosítani kívánt rendelkezések egy része megegyezett az Egyesült Államok és az Eurojust (az Európai Unió Igazságügyi Együttműködési Egysége) között megkötött megállapodással, így nem volt könnyű helyzetben a magyar fél, amikor például az időbeli hatály vagy a különleges adatok felhasználása terén a megállapodás-tervezet módosítására tett javaslatot.

2008. június 5-én Dr. Fazekas Judit IRM szakállamtitkár asszonynak küldött levelében a bűnügyi adatcsere egyezményrel összefüggésben az adatvédelmi biztos megállapította:

- a hivatkozási alapként megjelölt Prümi Szerződés célja (a „schengeni deficit orvoslása” a terrorizmus, a határon átnyúló bűnözés, illegális migráció ellen), létrehozásának körülményei, alkalmazási területe teljesen eltérő,
- pontosabban meg kell határozni az egyes adatkezelési célokhoz rendelt adatköröket,
- tárolás időtartamát a nemzeti jog kell, hogy meghatározza,
- a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény alapján a DNS-profil személyes adata, valamint a DNS-nyilvántartás célja kizárólag meghatározott bűncselekmények elkövetésével gyanúsítottak azonosítása/kizárása lehet a büntetőeljárás során,
- szükséges az egyezmény törvényi szintű kihirdetése,
- Magyarországon az ujjnyomat azonosítás teljes mértékben automatizált, ezért felesleges erre külön utalni.

2008. július 14-én kelt újabb levelében az adatvédelmi biztos megismételte a korábbi véleményét, valamint kifogásolta:

- a tervezet széles hatályát (pl. „súlyos bűncselekmények megelőzése és leküzdése, határőrizeti és büntető igazságügyi célok stb.”),
- a lehetséges adatkezelési célok és a kezelhető adatok körének összehangolatlanágát (például a szakszervezeti tagságra vonatkozó különleges adat miért kezelésének mi az oka?)

Közben a 29-es Adatvédelmi Munkacsoport Rendőrségi Munkacsoportja a francia elnökséghez írt levélben tiltakozott az USA-val kötött bilaterális megállapodások ellen.

2008. júliusában az egyeztetések során az adatvédelmi biztos egyetértett az IRM által megjelölt kifogásokkal, miszerint:

- nem világos, hogy a két megállapodás milyen viszonyban van egymással,
- a tervezet egyik cikke súlyos bűncselekmények megelőzéséről és leküzdéséről szól, a másik cikk ugyanakkor már határőrizeti és büntető igazságszolgáltatási célokat is említ,
- alapvető probléma a „súlyos bűncselekmény” fogalmának rögzítetlensége,
- a Bnytv. 39. § (1) bekezdése a kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetéssel fenyegetett kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények esetén is előírja a nyilvántartásba vételt - a daktiloszkópiai és fényképnyilvántartásba ugyanakkor minden szándékos bűncselekmény elkövetője bekerül,
- egyértelműen jelezni kell a magyar állampolgárok beutazásának kizáró feltételeit (pl. az adatalany szerepel az ujjnyomat nyilvántartásban),
- az ujjnyomat-adat vajon tízujjas nyomatlap-e,
- nincs konkrét adatmegőrzési határidő,
- a különleges adatok továbbításának szabályozása túl általános,

A bűnügyi adatcsere-egyezményt végül is 2008. október 1-jén kötötte meg az Egyesült Államok és Magyarország, a Parlament október 13-án ratifikálta, Sólyom László köztársasági elnök azonban egy hét múlva visszaküldte az Országgyűlésnek a törvényt. Az államfő arra kérte a Parlamentet, hogy a megállapodást csak azután fogadja el újra, hogy újragondolta az ujjlenyomatok és DNS-minták nyilvántartásának hazai szabályait. Az Országgyűlés 2008. november 3-án úgy ratifikálta újra a

kétoldalú egyezményt, hogy egyúttal módosította a bűnügyi nyilvántartási törvényt.

A vízummentességi program keretében jelenleg – ideiglenes jelleggel – a következő eljárást tervezi követni a BSZKI Daktiloszkópiai Szakértői Osztály: az amerikai féltől elektronikus formátumban megkapja az összehasonlítás alapjául szolgáló adatokat, melyet kinyomtat, és ezt használja a számítógépes összehasonlítás alapjául. Ha nincs találat, akkor erről értesíti az amerikai felet. Találat esetén a személyes adatok ismeretében megkérdezik a KEKKH Bűnügyi Nyilvántartó Osztályát, hogy az adott személy szerepel-e a büntettek nyilvántartásában. Ha igen, akkor ez azt jelenti, hogy az adott személyt jogerősen elítélték, és jelenleg is ennek joghatálya alatt áll, tehát erről értesítik az amerikai felet. Amennyiben nem szerepel az illető személy a büntettek nyilvántartásában, ez azt jelenti, hogy még nincs jogerős ítélet az ügyben, tehát nemleges választ küldenek az illető személyről az amerikai félnek.

(Az események ismertetésénél megjegyzendő, hogy 2008. november 25-én az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősítette a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló, a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, továbbá a légiközlekedésről szóló törvény számos rendelkezését, erre bővebben a Beszámoló jogszabály-véleményezéssel kapcsolatos részében tér ki.)

A megkötendő végrehajtási megállapodások tartalma egyelőre ismeretlen, de az adatvédelmi biztos a gyakorlati végrehajtás során történő adatcserék ellenőrzését különösen fontos feladatnak tartja.

Moldáv együttműködési fejlesztési program

Az uniós ikerintézményi fejlesztési programok jellemzője, hogy egy adott területen tapasztalatokkal rendelkező (általában nyugat-európai) ország egy középtávú és az EU által finanszírozott program keretében átadja tapasztalatait egy kevésbé tapasztalt (általában az Unióhoz újonnan csatlakozott) ország társintézményének.

A biztos speciális adatvédelmi projektje Magyarország és Moldávia részvételével (és a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma hathatós pénzügyi támogatásával) 2007 novemberében kezdődött, mikor az

információs fejlesztési miniszterhelyettes vezetésével egy négy fős delegáció érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájába abból a célból, hogy a személyes adatok védelmével foglalkozó moldáv Adatvédelmi Központ felállításának szakmai előkészítéséhez a magyar féltől tanácsokat, javaslatokat kapjanak.

A Moldáv Parlament 2007. február 5-én fogadta el a személyes adatok védelméről szóló törvényt (Law Nr. 17-XVI Nr. 140-142 Art Nr:578), 2008. július 10-én pedig a Személyes Adatok Védelméért Felelős Nemzeti Központ felállításával, szervezetével, személyi és költségvetési kérdéseivel foglalkozó törvényt (Law Nr. 182.).

2008. október 28-30. között utazott ki Kisinyovba „adatvédelmi training” céljából a három fős magyar szakértői delegáció, ahol a Moldáv Parlament elnöke is fogadta őket.

A szeminárium két napja alatt az Informatikai Fejlesztési Minisztérium épületében 15 résztvevő (különböző minisztériumok adatkezeléssel, nyilvántartásokkal, nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó munkatársai) számára a következő témákban hangoztak el előadások angol és orosz nyelven:

- A projekt bemutatása, a magyar rendszerváltás alkotmányos berendezkedése, az ombudsmanok szerepe, az adatvédelmi biztos jog/és hatásköre
- Az információs jogok története, alapfogalmai, a két jog kapcsolata
- Az adatvédelmi nyilvántartás szerepe, szerkezete, kategóriái
- Az Adatvédelmi Biztos Irodájának nemzetközi munkája, szerepvállalása
- Az adatvédelmi biztos honlapjának bemutatása és iktatórendszere

Moldáv részről bemutatták a nemzeti hatósági összesített nyilvántartás (Registru) működését, a biztonsági okmányok gyártásának folyamatát, valamint sor került a magyar konzulátus meglátogatására, a CAC (Közös vízumkérelem-átvevő központ) ügyintézésének helyszíni megismerésére, az előkészítés alatt álló, a vízumkérelmezők személyes adatainak átadásáról szóló magyar-moldáv adatátadási egyezmény egyes kérdéseinek szakértői szintű megbeszélésére.

A projekt pozitív hatására 2008. november 13-án a Moldáv Parlament megválasztotta az Adatvédelmi Központ miniszteri rangú

vezetőjét, Vitalie Panis urat, így 2008. december 14-20. között Budapesten az adatvédelmi biztos láthatta vendégül a hat fős moldáv delegációt. A szakmai program részei:

- az Adatvédelmi Biztos Irodájának bemutatása, a jogtörténeti háttér felvázolása, a főosztályok munkájának ismertetése, szervezeti tagozódás, jogi szabályozás
- a Moldáv Adatvédelmi Központtal kapcsolatos hatáskörök, feladatok, tervek
- a Magyar Parlament megtekintése, beszámoló az Országgyűlés munkájáról
- Dr. Baka András, az Emberi Jogok Európai Bírósága volt bírójának előadása a strasbourgi ítélezés adatvédelmi gyakorlatáról
- Dr. Metzinger Éva, Kecskemét jegyzőjének előadása Kecskeméten az úgynevezett kanadai modell hazai gyakorlatáról
- Dr. Kovács Arnold OEP adatvédelmi felelős előadása az egészségbiztosítás adatkezeléseiről, nyilvántartási rendszeréről

Összefoglalva: az egy éves magyar-moldáv program sikeresen lezárult, a tapasztalatcsere a szakértők és az intézmények között megtörtént, az utánkövetés fázisában azonban továbbra is javasolt a kapcsolattartás és a rendszeres konzultáció.

EuroPriSe projekt (European Privacy Seal – Európai Adatvédelmi Címke)

Az elmúlt évi beszámolóban már részletes tájékoztatás szerepelt Németország-Franciaország-Spanyolország adatvédelmi hatóságainak közös kezdeményezéséről, az EuroPriSe projektről. A jelenleg még mindig előkészületi fázisban lévő projektnek a célja egy olyan adatvédelmi címke bevezetése, amely alkalmas eszköz lehet annak igazolására, hogy egy informatikai termék vagy információ-technológián alapuló szolgáltatás az európai adatvédelmi szabályoknak megfelelően használható.

Az adatvédelmi címke előnyei, hogy világos választ ad a magánszféra védelmével kapcsolatos aggodalmakra. Az átvilágítás független, és magas szintű követelményeknek való megfelelést igazol. Ezen túl

versenyelőnyt jelent. Adatvédelmi és adatbiztonsági szabályok betartásához bizonyosan hozzájárul a EuroPriSe program. A független adatvédelmi hatóságok célja az, hogy úgy védjék a magánszférát, hogy ne tegyék szükségtelenül nehézé, vagy ne akadályozzák az új technológiák használatát.

A címke odaítélését megelőzi az informatikai termék vagy szolgáltatás mind jogi, mind technika, informatikai vizsgálata, mely az EuroPriSe projekt független tanúsító testülete által közösen kialakított és elfogadott kritériumok alapján, illetve a testület által akkreditált szakemberek által történik. Az odaítélt címke két évig érvényes, utána újból minősíttetni kell a terméket vagy szolgáltatást. A címke számában benne lesz az ország neve, egy egyedi azonosító, és a címke lejáratának ideje.

18 kísérleti (pilot) projekt indult, 6 címkét adtak már ki, több mint 60 szakértőt regisztráltak tíz országból, 25 minősítés van folyamatban, a kereslet nagyobb, mint várták. Az első kiosztott díjnak - Ixquick nevű holland termék - keresőmotor, nagy sajtónyilvánossága volt. A EuroPriSe projektet az Európai Bizottság anyagi támogatásával folytatják.

Az adatvédelmi biztos a projekt elindítása óta figyelemmel kíséri az eseményeket, a címkével kapcsolatos döntéseket. Az Iroda munkatársai idén a Stockholmban megrendezett munkaértekezleten vettek részt, ahol nemcsak az adatvédelmi hatóságok képviselői, illetve a projektben tevékenyen résztvevő szakértők vettek részt, hanem a tanúsító testület által akkreditált szakértők, akik többnyire a versenyszférában dolgoznak, így könyvvizsgáló cégek, IT termékek, szolgáltatások nyújtásával foglalkozó vállalatok vezetői, munkatársai.

Tekintettel arra, hogy a projekt európai szintű kritériumokat határoz meg, a működéséről, szélesebb körű bevezetéséről egységes közösségi vélemény látszik szükségesnek, a EuroPriSe valószínűleg az Európai Adatvédelmi Felügyelő vagy a 29-es Munkacsoport napirendjén fog szerepelni.

A projektről további információ az alábbi linken olvasható:

<https://www.european-privacy-seal.eu>

Fundamental Rights and Citizenship Program, Action Grant 2008 - pályázat

Az Európai Bizottság a fenti néven futó pályázati kiírásában kiemelt figyelmet fog fordítani a gyermekek adatvédelmi jogaira, különösen a világháló használata során. Erre a kiírásra kívánja az adatvédelmi biztos benyújtani pályázatát Lengyelországgal, Csehországgal és Szlovákiával közösen, mivel feltétel a nemzetközi összefogás. Az elnyert támogatás az ezen témakörrel kapcsolatos, a pályázatban kifejtendő tevékenységek finanszírozására használható fel. A pályázatot még nem írták ki, ez akár 2009-re is csúszhat, mivel a 2007-es évre vonatkozó alapjogi pályázatot is csak 2008-ban hirdették meg. Erre az előző évre vonatkozó kiírásra az adatvédelmi biztos már részlegesen előkészített egy pályázatot, de azt végül azért nem nyújtotta be, mert a hírek szerint az új kiírás még inkább a gyerekek adatvédelmi jogaira koncentrál.

A schengeni térség

Az elmúlt évi beszámolómban már bemutatásra került, hogy Magyarország schengeni térséghez történő csatlakozásának milyen fontos adatvédelmi vonatkozásai vannak. Ahogy a schengeni térség többi államában is, a Schengeni Információs Rendszer (Schengen Information System – SIS) nemzeti része független adatvédelmi, adatbiztonsági ellenőrzését az adatvédelmi hatóság látja el, úgy ezt Magyarországon az adatvédelmi biztos végzi. Az első évben átfogó vizsgálatra nem került sor a SIS nemzeti része tekintetében, de szükség szerint konzultációkat folytattunk az Országos Rendőr-főkapitányság Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ SIRENE Irodájával. A konzultációk tárgya az állampolgári megkeresések megválaszolása, a Schengen közös ellenőrző hatóság által a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 97. és 98. cikkére vonatkozó kérdőívek megválaszolása.

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium vezetése alatt munkacsoport alakult a SIS II-re vonatkozó jogszabály kidolgozására. A munkacsoport munkájában részt vesz az adatvédelmi biztos is. A tervezettel kapcsolatosan elengedhetetlen az adatkezelő kijelölése. A figyelmeztető

jelzések összekapcsolása adatvédelmi szempontból nem látszik indokoltnak, így azt a biztos nem támogatja.

A Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló rendelet és a határozat is rendelkezik tájékoztató kampány megszervezéséről a Bizottság, a nemzeti ellenőrző hatóságok és az európai adatvédelmi biztos együttműködésével. A kampány szervezésében az adatvédelmi biztos is részt vállalt.

NEBEK – Europol Nemzeti Iroda adatvédelmi ellenőrzése

Az Európai Rendőrségi Hivatallal (Europol) folytatott együttműködés a 2006. évi XIV. törvénnyel kihirdetett Europol Egyezmény alapján zajlik. A hágai székhelyű Europol a hatáskörébe tartozó bűncselekményekkel (terrorizmus, pénzhamisítás, pénzmosás, szervezett bűnözés, fegyver-, kábítószer-, emberkereskedelem stb., amennyiben két vagy több tagországot érintenek) kapcsolatos információk gyűjtésével, feldolgozásával, operatív és stratégiai elemzések készítésével, képzések, továbbképzések tartásával stb. segíti a tagországok bűnüldöző hatóságai közötti együttműködést.

Az Europol az ún. „egyablakos elv” szerint működik, azaz valamennyi tagországban létezik egy olyan szervezet, amely a hazai koordináció mellett az Europolal való kapcsolattartásért is felelős. A tagországok ezen kívül egy vagy több összekötőtisztet delegálnak az Europolhoz, aki(k) a hazai bűnüldöző hatóságokat képviseli(k), és aki(ke)n keresztül az Europolal folytatott együttműködés megvalósul (például egy adott ügyben az Europol munkatársa által készített elemzés az összekötőnek köszönhetően azonnal az adott tagország kapcsolattartó szervezetéhez kerül, ahonnan az illetékes bűnüldöző szervhez továbbítják, vagy fordítva: egy adott bűnüldözési információ a bűnüldöző szervtől a kapcsolattartó szervezetéhez, onnan az összekötőhöz kerül, aki az Europol munkatársához továbbítja azt).

Magyarországon az Európai Unió bűnüldözési információs rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény

hozta létre az Országos Rendőr-főkapitányság szervezetében a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központot (NEBEK), amely – más feladatok mellett – ellátja az Europol Egyezményből adódó feladatokat.

Az Europol Egyezmény – egyebek mellett – rendelkezik a kezelhető adatok köréről, az Europol által végzett adatfeldolgozásról (adatbázisok és adattartalmuk stb.), az adatok tárolásának határidejéről, az adatok javításának, törlésének, továbbításának rendjéről, az adatkezelés során kötelezően betartandó biztonsági intézkedésekről, valamint az érintett jogainak gyakorlásáról. Az Egyezmény alapján a tagállamoknak ki kell jelölniük egy független nemzeti adatvédelmi ellenőrző hatóságot, amelynek egyik legfőbb feladata az Europollal történő információcseré során a személyes adatok kezelésének és továbbításának nemzeti jog szerinti ellenőrzése. E feladatot Magyarországon az adatvédelmi biztos látja el.

2008-ban mind a NEBEK Europol Nemzeti Irodánál, mind a hágai Magyar Összekötő Irodánál tartottunk adatvédelmi ellenőrzést. A vizsgálatok alapját az elektronikus iktatórendszerből véletlenszerűen kiválasztott ügyek (19 ügy), továbbá az összekötő adott időszakban végrehajtott lekérdezéseinek naplóadatai (14 ügy) képezték.

Az ellenőrzések során – hasonlóan az elmúlt évekhez – számos olyan, típushibának nevezhető hiányosságot, pontatlanságot talált a biztos, amelyek nagyobb odafigyeléssel, fegyelmezettebb adminisztrációval elkerülhetőek lettek volna:

- A NEBEK törvényi felhatalmazás alapján, a külföldi adatkérés teljesítése céljából különböző nyilvántartásokhoz (személy- és laccímnyilvántartás, bűnügyi nyilvántartás egyes részei, stb.) on-line hozzáférési jogosultsággal rendelkezik. A tavaly bevezetett elektronikus iktatórendszer programozása során külön rovatot hoztak létre a lekérdezések nyilvántartásához, ennek ellenére nem mindig állapítható meg, hogy történt-e lekérdezés az adott ügyben, és ha igen, pontosan melyik nyilvántartásból (például a megjegyzés rovatba beírt „prio neg.” kifejezésből nem olvasható ki, hogy az elérhető 10-12 adatbázisból melyiket használták).
- Ritkábban, de még mindig előfordul, hogy a kért (esetenként nagy mennyiségű) adatokat mágneslemezen vagy CD-n továbbítják úgy, hogy azokról másodpéldány sem a NEBEK-nél, sem az összekötő irodában nem áll rendelkezésre, ezért megállapíthatatlan, hogy mi-

lyen személyes adatok átadására került sor. Az összekötők az Europolnak történő átadás előtt csak azt nézik meg, üzemképes-e az adott adathordozó. Ezen ügyekben az adattovábbítás jogszerűsége nem állapítható meg, továbbá az állampolgár jogainak gyakorlása nem biztosítható (ha személyes adatainak kezeléséről érdeklődik, valótlán vagy pontatlan lesz a tájékoztatás).

- Több ügyben előfordul a hiányos adminisztráció, ezért nem követhető a személyes adat útja (ki, miért kérte, továbbították-e stb.), nem állapítható meg, történt-e intézkedés (például leírták egy adat törlésének szükségességét, de nincs feljegyzés arról, törölték-e az adatot). Adatvédelmi szempontból végső soron hibának értékelhető, hogy például az adattovábbítás célját és/vagy jogalapját gyakran nem tüntetik fel vagy például hiányzik az adatkérés, az arra adott válasz viszont megtalálható vagy fordítva. Előfordult olyan adatkérés is, amelyben egy, az Alkotmánybíróság által megsemmisített törvényhelyre hivatkoztak; e hibát új mintalevél kiadásával már orvosolták.
- Az Europol Információs Rendszere (EIS) úgynevezett „referencia adatbázis”-ként működik, amelybe többnyire a közelmúltban befejezett ügyek adatai kerülnek. Az adatokat maximum 3 évig tárolják, a törlési határidőket az Europol figyeli, s három hónappal a lejáratot megelőzően értesíti a tagországot. A magyar bűnüldöző hatóságok egy formanyomtatványon továbbítják azokat az adatokat, amelyeket az EIS-ben szerepeltetni szeretnének. Pontatlanságnak nevezhető, hogy az adatlapon nem az EIS-ben történő tárolási határidőt (3 év), hanem a hazai jogszabályok szerinti kezelési időt (20 év) tüntetik fel.

A hágai Magyar Összekötő Irodában 2007-ben 1413 nyílt és 173 minősített, azaz összesen 1586 új ügyet iktattak, amely mintegy 17 százalékos növekedés jelent az előző évhez képest, és amelynek kb. 85 százaléka szól a bűnüldözési információk cseréjéről (a többi rendezvényekkel, értekezletekkel kapcsolatos). A magyar kezdeményezésű, 337 új ügy majdnem háromnegyede (245) kétoldalú együttműködés keretében zajlott. Az Iroda gyakran kap olyan megkeresést, amely a nemzetközi céginformációs rendszerben történő ellenőrzésre vonatkozik, mert ez a szolgáltatás Magyarországon fizetős, míg az Europolnál viszont „ingyenes” (az Europol fenntartási költségeit a tagállamok fedezik, ez az ingyenesség éppen ezért látszólagos).

A Magyar Összekötő Irodában található számítógépek az Europol adatbázisaihoz való hozzáférést, az Europol szakértőivel és a többi tagország összekötő tisztjeivel folytatott, hálózaton belüli információcserét, valamint a küldő állam nemzeti egységével való kapcsolattartást teszik lehetővé. Az adatbiztonsági követelmények miatt ezekre a számítógépekre külső adatbeviteli egység nem csatlakoztatható, és az Internet elérésére sincs lehetőség. Az Europol számítógépes rendszere a külvilág számára gyakorlatilag elérhetetlen, ami a rendszer működéseknek nagyfokú biztonságát eredményezi, de a mindennapi munka során – bizonyos szempontból – kellemetlenséget okoz (például hazai szoftver nem telepíthető, hazai eljárások nem alkalmazhatók, az elektronikus iktatórendszer különböző).

Ha az összekötő az őt delegáló ország valamelyik adatbázisát kívánja elérni, csak külön számítógépen tudja megtenni. A magyar összekötő – hasonlóan a többi összekötőhöz – az Europol hálózatától független, titkosító berendezéssel ellátott vonalon kérdezhet le a hazai adatbázisokból. E módszer biztosítja, hogy a megjelenő adatok nem kerülhetnek közvetlenül az Europol rendszereibe, szükség esetén az összekötőnek kell manuálisan rögzítenie azokat. A lekérdezés céljáról szolgáló számítógép és a vonali titkosító berendezés Magyarország tulajdonát képezi.

Vízumkérelmezők adatainak cseréje – VIS bűnüldözési célú használata

A 2004/512/EK (2004. június 8.) tanácsi határozat a vízumadatok tagállamok közötti cseréjét kezelő Vízuminformációs Rendszer (a továbbiakban: VIS) kialakításáról szól. A VIS a kijelölt hatóságok számára lehetővé teszi a vízumadatok rögzítését és frissítését, valamint az adatok elektronikus úton való megtekintését. A VIS egy központi információs rendszerből, a nemzeti rendszerekből, továbbá az ezek közötti kapcsolatot biztosító kommunikációs infrastruktúrából áll. A központi rendszer és a kommunikációs struktúra a Bizottság, a nemzeti rendszerek fejlesztése a tagállamok hatáskörébe tartozik. A VIS, mint a közös vízumpolitika egyik eszköze a schengeni vívmányok részét képezi, ezért a rendszer üzembe állítására a Schengeni Információs Rendszer II.

generációjával egy időben, ugyanazon informatikai hálózaton, várhatóan 2010-ben kerül majd sor.

A Vízuminformációs Rendszerről és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről szóló 767/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (VIS-rendelet) meghatározza a VIS célját, adattartalmát, a hozzáférő hatóságok körét és VIS-szel kapcsolatos feladatait, az adatkezelés, az adatfeldolgozás, az adatvédelem fő szabályait, illetve a felelősségi köröket. E renDELETEH kapcsolódóan fogadták el a 2008/633/IB tanácsi határozatot (VIS-határozat), amely a tagállamok belső biztonságért felelős hatóságai és az Europol számára a terrorista cselekmények és más, súlyos bűncselekmények megelőzésének, felderítésének és nyomozásának céljából lehetővé teszi a VIS-hez való betekintési célú hozzáférést, meghatározza annak jogalapját, valamint tartalmi és formai feltételeit.

A VIS-határozat értelmében 2008. december 2-ig meg kell küldeni a Bizottságnak a VIS-hez bűnüldözési célból hozzáférő hatóságok listáját, ezért a 2007 elején abbamaradt egyeztetés újabb fordulójára került sor az adatvédelmi biztos és az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium között. Az adatvédelmi biztos az egyeztetés során megerősítette azt az álláspontját, hogy a felhatalmazó és az adatvédelmi elveket is figyelembe vevő eljárási rendet tartalmazó rendelkezések hazai jogrendbe illesztését követően az Információs Hivatal VIS-hez történő hozzáférését tudomásul veszi. További tájékoztatást kért az előbb említett jogalkotási munkáról, valamint arról, hogy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján államtitoknak minősülő lekérdezések naplózását egy nem minősített, nemzetközi információs rendszerben hogyan fogják megvalósítani (a VIS-hez történő hozzáférés minden technikai műveletének nyilvántartását mind a VIS-rendelet, mind a VIS-határozat részletesen tartalmazza). Az adatvédelmi biztos jelezte, hogy a VIS-rendeletben, a VIS-határozatban, valamint a magyar jogszabályokban biztosított általános és specifikus adatvédelmi hatósági jogkörével rendszeresen élni fog, az adatkéréseket fokozott figyelemmel fogja kísélni tekintettel arra, hogy egy igazgatási célú nyilvántartást kívánnak bűnüldözési célra felhasználni.

Közös felügyelő hatóságok

A három közös adatvédelmi ellenőrző hatóság (Europol közös ellenőrző testület, Schengen közös ellenőrző hatóság és Vám közös ellenőrző hatóság) szervezeti felépítése, összetétele lényegében megegyezik. Ugyanakkor a hatóságok szerepe és munkamódszere – az ellenőrzött rendszerek különbözősége miatt – eltérő.

Schengen közös ellenőrző hatóság (Joint Supervisory Authority – JSA)

A Schengeni Megállapodás Végrehajtásáról szóló Egyezmény 115. cikke rendelkezik a közös ellenőrző hatóság létrehozásáról. E cikk alapján:

„A Schengeni Információs rendszer technikai támogatóegysége tekintetében a közös ellenőrző hatóságnak az a feladata, hogy ellenőrizze az egyezmény rendelkezéseinek szabályszerű végrehajtását.” „A közös ellenőrző hatóság hatásköre kiterjed arra is, hogy vizsgálja a Schengeni Információs Rendszer működése során esetleg felmerülő alkalmazási vagy értelmezési nehézségeket, tanulmányozza a Szerződő Felek nemzeti ellenőrző hatóságai által végzett független ellenőrzés gyakorlása vagy a rendszerbe való betekintés jogának gyakorlása kapcsán felmerülő problémákat, és harmonizált javaslatokat dolgozzon ki a meglévő problémák közös megoldására.”

A schengeni közös ellenőrző hatóság fő feladatának a tagállami bevitel közti különbségek okainak feltárását tekinti. E körben végzett vizsgálatokat a tagállamokkal, állít össze kérdőíveket és az értékelést követően közös megoldási javaslatokat próbál kialakítani.

Schengeni csatlakozásunkat követően az eddigi megfigyelői státusz helyett teljes jogú tagként vettünk részt a hatóság ülésén. A júniusi ülésen az újonnan csatlakozott országok képviselői beszámoltak arról, hogy milyen tapasztalataik vannak, milyen új kihívásokkal kellett szembesünniük. Magyar részről azzal a kéréssel fordultunk a közös ellenőrző hatóság felé, hogy frissítsék a hatóság honlapját, azon naprakész információ jelenjen meg, különös tekintettel a tájékoztatás-kérésre. (A régi tagállamok hatóságaira vonatkozó adatok már idejétmúltak, az új tagállamokra vonatkozóan pedig nincs a honlapon információ.)

Ebben az évben a hatóság két kérdőívet állított össze, amelyek célja a tagállamok gyakorlata a 97. és a 98. cikk (eltűnt személyekre és a tanúkra, továbbá azokra a személyekre vonatkozó adatok, akiket az igazságügyi hatóságok büntetőeljárás során idéztek) alkalmazása során. A kérdőívekre adott tagállami válaszok kiértékelését a hatóság jóváhagyja, ezt követően a dokumentumot benyújtják a Tanácsnak, és a továbbiakban mint tanácsi dokumentum kerül az anyag az érintett tanácsi munkacsoportok elé.

Europol közös ellenőrző testület (Joint Supervisory Body – JSB)

Az Europol Egyezmény 24. cikkének értelmében:

„a független közös felügyelő hatóság ... feladata, hogy ezzel az egyezményvel összhangban ellenőrizze az Europol tevékenységét annak biztosítása érdekében, hogy az Europol birtokában levő adatok tárolása, feldolgozása és felhasználása ne sértse a magánszemélyek jogait. A közös ellenőrző hatóság ezen kívül az Europoltól származó adatok továbbításának jogszerűségét is ellenőrzi.”

Ennek megfelelően a közös ellenőrző hatóság – minden évben néhány fontos témakört kiválasztva – elsősorban az Europol hágai központjának munkáját ellenőrzi.

A JSB vizsgálja az Europol központ munkájának adatvédelmi szempontjait. Ha a vizsgálat során a szakértők a nemzeti hatóságok jogszerűtlen adatkezelését vélelmezik, értesítik a nemzeti hatóságot. Ezen túlmenően, a JSB véleményezi az Europol és egyéb szervezetek, illetve országok között kötendő megállapodásokat, továbbá az Europol által bevezetni kívánt új számítástechnikai rendszereket.

A Bel- és Igazságügyi Tanács 2008. április 18-i ülésén politikai döntést hozott az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról szóló határozat elfogadásáról. (A nemzeti parlamenti fenntartások visszavonását követően kerülhet sor a határozat elfogadására.) Az új norma értelmében az Europol közösségi hatóság lesz a jelenlegihez képest szélesebb hatáskörrel. Ezt ellensúlyozandó bővül az Európai Parlament ellenőrzési jogköre az Europol felett. A határozat adatvédelmi rendelkezéseinek kidolgozásánál szerencsére figyelembe vették a JSB javaslatait.

Ez év márciusában is sor került az Europol adatvédelmi vizsgálatára. A vizsgálat során a közös felügyelő hatóság szakértői az Europol adatbázisában egy olyan magyar bevitelt találtak, amelynek a jogszerűsége kétséges volt. A JSB levélben kérte fel a magyar adatvédelmi biztost, hogy vizsgálja meg az adatbevitel jogszerűségét. A vizsgálat megállapította, hogy a bevitel nem felel meg az Europol Egyezmény céljainak, ezért a biztos a bevitel törlését rendelte el. (248/I/2008)

Az Europol JSB tíz évvel ezelőtt, 1998. október 9-én tartotta első ülését. Ebből az alkalomból ez év október 9-én ünnepi konferencia megszervezésére került sor. A konferencián előadást tartott többek között az Európai Bizottság alelnöke, a Bizottság Bel- és Igazságügyi főigazgatója, a JSB elnöke, az Europol igazgatója, az Európai Parlament LIBE Bizottságának egyik képviselője és a Statewatch internetes portál egyik szerzője. Az előadók egyetértettek abban, hogy olyan feltételeket kell kialakítani, amelyek a hatékony rendvédelem során szükséges és arányos adatcserét tesznek lehetővé.

Vám közös ellenőrző hatóság (Joint Supervisory Authority – JSA)

Jóllehet a JSA ugyanolyan jogosultságokkal bír, mint az előzőekben említett hatóságok, feladata csak a harmadik pillére korlátozódik, azaz, hogy „...az információk gyors terjesztése révén segítse a nemzeti jogszabályok súlyos megsértésének megelőzése, nyomozása és üldözése során a tagállamok vámigazgatási szervei által folytatott együttműködés és ellenőrzési eljárások hatékonyságának növelését” (2005. évi XCIX törvény). A tagállamok ilyen típusú beviteleinek száma nagyon alacsony, Magyarország esetében egy ilyen van.

A hatóság az elmúlt évben végzett tagállami vizsgálatokat követően megállapította, hogy a váminformációs rendszer (Customs Information System – CIS) biztonsági szintje és ügykezelési gyakorlata nem megfelelő. A vizsgálat eredményeként a hatóság további vizsgálatokat javasol a nemzeti hatóságok számára, amelyben ellenőrzik a hatóság jelentésében leírt javaslatok betartását, ezzel egy időben a hatóság a vámhatóságok tevékenységének rendszeres ellenőrzését javasolta az adatvédelmi hatóságoknak. A feladat elvégzéséhez a Tanács adatvédelmi titkársága egy olyan módszert javasolt, amely során a vizsgálat alá vont hatóság először egy kérdőív segítségével maga értékeli saját ügyintézési

folyamatát, számítástechnikai rendszerét, majd az adatvédelmi hatóság a kérdőív válaszai alapján értékeli az adatbiztonság szintjét. Három tagállamban (az Egyesült Királyságban, Görögországban és Szlovákiában) kísérleti projekt keretében próbálják ki a módszert.

Rendőrségi és Igazságügyi Munkacsoport

A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés, az úgynevezett „harmadik pillér” területén újabb és újabb tervezetek látnak napvilágot, melyek esetében a hatékony érdekérvényesítéshez elengedhetetlen a gyors válaszadás. Ezért 2007-ben az Európai Adatvédelmi Biztosok tavaszi konferenciája úgy határozott, hogy a Rendőrségi és Igazságügyi Munkacsoport szervezetét, működését átalakítja, hogy a munkacsoport hatókörén belül az évenként ülésező konferencia nevében képes legyen a minél gyorsabb válaszadásra.

Ebben az évben a munkacsoport a prűmi szerződés végrehajtását szolgáló, a határon átnyúló együttműködés fokozásáról szóló tanácsi határozat tekintetében a harmadik pilléres adatvédelmi szabályrendszer kialakításának szükségességét hangsúlyozta. A tervezet vonatkozásában a független felügyelet jelentőségét emelte ki és kifogásolta a harmadik államok felé történő adattovábbítás egyértelmű szabályainak hiányát.

A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés során feldolgozott személyes adatok védelméről szóló kerethatározat tervezet kapcsán az adatvédelmi hatóságok többször figyelmeztettek a tervezet hatályának korlátozott voltára, továbbá a közös felügyelet hiányára. Az Európai Parlament (EP) szeptember 23-i határozatában három módosítással fogadta el a javaslatot. A módosítások kiterjesztették a kerethatározat hatályát a nemzeti adatkezelésekre is, a harmadik államok felé irányuló adattovábbítás ellenőrzésére független felügyelő testület felállítását javasolják és a különleges adatok fogalom meghatározását is módosították.

A Rendőrségi és Igazságügyi Munkacsoport – az európai adatvédelmi biztos mellett – eredményesen együttműködik a 29-es Adatvédelmi Munkacsoporttal, így 2008. április 29-én közös megjegyzésben értékelték a Bizottság február 13-án kiadott három közleményét, amely az Európai Unió határőrzetének átfogó stratégiáját és annak jövőbeli

terveit mutatja be. A dokumentumban az adatvédők azt kifogásolják, hogy a Bizottság azt megelőzően dolgozott ki egy új stratégiát, hogy a jelenleg működő vagy a megvalósítandó rendszerek (SIS II, VIS, EU PNR) által elért eredményeket értékelték volna, továbbá a stratégia az adatvédelmi szempontokat annak ellenére hagyta figyelmen kívül, hogy a tervezett intézkedések mindegyikében megjelenik a személyes adatok kezelése.

Ebben az évben a munkacsoport három kérdőívet állított össze a tagállami adatvédelmi hatóságoknak. Az első kérdőív a nemzeti adatvédelmi hatóságok kompetenciáját térképezte fel a rendvédelem terén, különös tekintettel a vizsgálati és ellenőrzési jogosultságokra. A Vízümentességi Programmal összefüggésben a munkacsoport egy kérdőívben arra kérdezett rá, hogy a tagállamoknak mely harmadik országokkal, szervezetekkel van a rendvédelem terén kétoldalú megállapodása és az ilyen megállapodások milyen adatvédelmi rendelkezéseket tartalmaznak. A munkacsoport olasz elnöksége az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt a Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezmény nemzeti átültetésére vonatkozóan is összeállított egy kérdőívet.

Részvétel az Eurodac munkacsoportban

Az Európai Unió tagállamaiba harmadik országból érkező menedékkérők azonosítására szolgáló rendszer kereteinek biztosításához a vonatkozó jogszabályok a menedékkérők ujjnyomatának vételre kötelezik a befogadó országot. Ezeket az ujjnyomatokat az Eurodac rendszerben tárolják. A hozzá tartozó személyes adatokat külön rendszer, az úgynevezett Dublini rendszer tárolja.

Az Eurodac rendszer egy szakértői rendszer, mely a menedékkérők tízujjas ujjnyomatlapjait tartalmazza, és a tagországok ujjnyomat-szakértői működnek közre az azonosítás végzésében. A rendszer személyes adatokat tartalmazó részét a Dublini rendszer keretében magyar részről a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal kezeli. Itt történik a menedékkérőkkel történő tényleges ügyintézés is.

Adatvédelmi szempontból az Európai Unió is nagy figyelmet szentel a menedékkérők ügyének. Az Európai Adatvédelmi Biztos külön

felügyelő csoportot hozott létre az Eurodac rendszer felügyeletére. Az elmúlt időszakban az érintettek megfelelő tájékoztatását, és a tizennégy éves életkor megállapításának kérdését vizsgálta az egyes tagállamoknál. Ez utóbbi azért fontos kérdés, mert a hatályos szabályok alapján a tizennégy éves kor alatti személyektől nem szabad ujjnyomatot venni, így azonosításuk bizonytalanná válhat, a jogkövetkezmények érvényesítése nehezebb. Mindkét téma időszerű, és fontos, ezért a magyar hatóságok is részletes választ adtak a feltett kérdésekre. Az adatvédelmi biztos részt vesz az Európai Adatvédelmi Biztos által vezetett Eurodac Supervision Coordination Group (ESCG) munkájában. A csoport a 2008. évben kezdődő vizsgálati periódusának középpontjával a gyermekek és az Eurodac, az érintettek tájékoztatása és a rendszer működtetését biztosító DubliNet hálózatának adatvédelmi vizsgálatát tűzte ki célul.

Ennek keretében került sor – több napirendi pont között – az ESCG 2008. június 25-én megtartott értekezletén „A gyermekek és az Eurodac” és az „Érintettek tájékoztatása” témák vizsgálatát vezető olasz, illetve portugál adatvédelmi hatóság vizsgálati javaslatát tartalmazó anyag megvitatására, valamint a francia adatvédelmi hatóság DubliNet hálózat vizsgálatára vonatkozó elképzeléseinek ismertetésére.

A szóban forgó találkozón történt szóbeli egyeztetések és a résztvevők észrevételei eredményeként 2008. július 31-én kiadásra került „A gyermekek és az Eurodac” és az „Érintettek tájékoztatása” témákra vonatkozó egyesített kérdőív. Az egyes tagországok válaszát 2008. decemberéig várták a találkozó szervezői, hogy a 2008. december 18-ra kitűzött értekezleten előzetesen meg lehessen vitatni a beérkezett információkat, és elő lehessen készíteni a 2009 tavaszára esedékes végső beszámoló anyagot.

Az egyesített kérdőívre a magyar válasz a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal munkatársainak bevonásával készült el, és a beérkezett anyagok áttekintése után az ESCG 2008. decemberi ülésén, mint az egyik legjobb, legkimerítőbb válaszokat tartalmazót minősítették. (A Kérdőív és az arra adott válaszok a beszámoló II. kötetében olvashatók.)

A 29-es Adatvédelmi Munkacsoport tevékenysége 2008-ban

A 29-es Munkacsoport (a továbbiakban Munkacsoport) a személyes adatok védelmével foglalkozó független, tanácsadó testület, melyet az Európai Unió 95/46/EK Adatvédelmi Irányelvének 29. cikke alapján hoztak létre. A Munkacsoport tagjai az egyes tagállamok nemzeti adatvédelmi hatóságainak képviselői, az Európai Adatvédelmi Biztos és az Európai Bizottság. Feladatkörét a 95/46/EK Irányelv 30. cikke és a 2002/58/EK irányelv 15. cikke határozzák meg. A Munkacsoport megvizsgál minden, az irányelv értelmében elfogadott nemzeti intézkedések körébe tartozó kérdést az Irányelv egységes alkalmazása érdekében. Ezen feladatának ajánlások, vélemények és munkadokumentumok közzétételével tesz eleget. A Munkacsoport tevékenységét a plenáris üléseken, valamint az úgynevezett alcsoportokban fejté ki.

Az elmúlt évben Washingtonban tartott rendezvény sikerét követően 2008-ban Brüsszelben került megrendezésre a Safe Harbor Konferencia. A munkacsoport a házigazda szerep vállalásával hangsúlyozta elkötelezettségét az iránt, hogy az amerikai hatóságokkal minden fontos kérdést megtárgyaljon, a kölcsönös bizalom és megértés jegyében. A Safe Harbor program felbecsülhetetlen eszköznek bizonyult személyes adatok USA-ba történő továbbításához. Ezért egy állandó munkacsoportot hozott létre az EU az USA-val közösen, amelynek feladata olyan tisztázandó kérdésekre vonatkozó javaslatok kidolgozása lesz, mint például az átláthatóság növelése és a program népszerűsítése.

A Munkacsoport 2008-ban új elnököt és alelnököt választott. Az új elnök Alex Türk, a francia adatvédelmi hatóság vezetője, az alelnök pedig Jacob Kohnstamm lett, a holland adatvédelmi hatóság elnöke.

A 2008 februárban elfogadott két éves munkaprogram főbb pontjai a következők:

- az adatvédelmi irányelv megfelelőbb végrehajtása (pl. az irányelv fontosabb fogalmainak értelmezése által)
- nemzetközi adattovábbítások
- új technológiák (keresőprogramok, közösségi oldalak, profilozás, adatbányászat, e-Kormányzat, RFID, elektronikus útdíj rendszerek stb.)

- a munkacsoport hatékonyságának növelése
- egyéb témák pl. e-egészségügyi adatok, gyerekekhez kapcsolódó adatvédelmi kérdések, PNR stb.

A Munkacsoport által 2008-ban elfogadott dokumentumok:

- 3/2008 Vélemény: a Nemzetközi Doppingellenes Szervezet (WADA) a magánszféra védelmének nemzetközi standard (szabályainak) tervezetéről - WP 156
- 2/2007 Vélemény: a légi utasok tájékoztatását szolgáló információ a PNR adatok USA-ba való továbbításáról - WP 151
- 2/2008 Vélemény: az EPrivacy Irányelv felülvizsgálatáról - WP 150
- 1/2008 Vélemény: a keresőmotorokkal (search engines) kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről - WP 148

A Munkacsoport hangsúlyozta, hogy az európai adatvédelmi szabályok (95/46/EK Irányelv) hatálya kiterjed a keresőprogramokra is, még abban az esetben is, ha a keresőszolgáltatók székhelye az Európai Unión kívüli országban található. A forgalmi adatok tárolására vonatkozó 2006/24/EK irányelv ugyanakkor nem vonatkozik a keresőprogramokra, így abból nem származik a felhasználók forgalmi adatainak megőrzésére vonatkozó kötelezettség sem. A keresőprogramok által nyilvántartott személyes adatokat a lehető leghamarabb, de legkésőbb 6 hónap elteltével törölni kell. A Munkacsoport ajánlása szerint az Internet-felhasználókat a 95/46/EK irányelvnek megfelelően tájékoztatni kell személyes adataik védelméhez fűződő jogaikról, az adatkezelés céljáról, hozzáférési, helyesbítési és törlési joguk gyakorlásának feltételeiről. Az Internet-felhasználók hozzájárulását kell kérni adataik felhasználáshoz, különösen ügyfélprofilok készítéséhez.

A munkaanyagot a Munkacsoport megküldte a keresőmotor szolgáltatóknak (például Google, Yahoo, Ixquick), amelyek érdemi választ küldtek a Munkacsoportnak. A Munkacsoport a továbbiakban személyesen fogja meghallgatni a keresőszolgáltatókat.

- 1/2008 Munkadokumentum: a gyermekek személyes adatainak védelméről - WP 147

A Munkacsoport munkaanyagai közül ez az egyetlen, amely kizárólag a gyerekek magánszférájának védelmével kapcsolatos. Az átfogó

dokumentum a gyerekek magánéletének védelmét tárgyalja jogi és gyakorlati szempontból. Címzettjei különösen az iskolák, amelyek nem csak a diákokról gyűjtenek és dolgoznak fel sok adatot – köztük különleges adatokat is –, hanem törvényes képviselőikről is. Ezért a vélemény egyik fő célja a figyelemfelkeltés a tanárok és diákok körében.

Kötelező érvényű vállalati szabályok

A 29-es Munkacsoport 2008-ban több munkaanyagban foglalkozott kötelező érvényű vállalati szabályokkal (Binding Corporate Rules - BCR), melyek a következők:

- Munkadokumentum: a kötelező érvényű vállalati szabályokkal (Binding Corporate Rules - BCR) kapcsolatos gyakran intézett kérdésekre vonatkozólag - WP 155
- Munkadokumentum: a kötelező érvényű vállalati szabályok felépítésének struktúrájáról - WP 154
- Munkadokumentum: a kötelező érvényű vállalati szabályok elemeit és az alapelveket tartalmazó táblázatról - WP 153

A kötelező erejű vállalati szabályokról (Binding Corporate Rules - BCR) már sok szó esett az elmúlt évek beszámolóiban, így itt csupán röviden ismertetjük azok lényegét, mielőtt a 2008-as év BCR-ekkel kapcsolatos fejleményeit vesszük sorra.

Az Európai Parlament és a Tanács 1995. október 24-i 95/46/EK irányelve a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról IV. fejezete rendelkezik a személyes adatok harmadik országokba irányuló továbbításáról. Az Irányelv 25. cikke fő szabályként a külföldre történő adattovábbítás feltételül azt szabja, hogy az adott harmadik ország megfelelő védelmi szintet biztosítson. (Természetesen emellett még alapfeltétel, hogy maga az adatkezelés is megfelelő joggalalappal bírjon az irányelv 7. vagy 8. cikkének alapján, illetve egyéb tekintetben is jogszerű legyen az Irányelv szabályai szerint.) A 26. cikk (1) bekezdése pedig hat olyan esetet szabályoz, amelyek esetében anélkül is lehet adatot külföldre továbbítani, hogy a megfelelő védelmi szint biztosított volna. Ilyen eset például, ha az adatalany egyértelműen hozzájárulását adta a tervezett továbbításhoz; a

továbbítás az érintett és az adatkezelő közötti szerződés teljesítéséhez, vagy az érintett kérelmére hozott, szerződést megelőző intézkedések végrehajtásához szükséges; vagy a továbbítás az adatkezelő és valamely harmadik fél közötti, az érintett érdekét szolgáló szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez szükséges. A 26. cikk (2) bekezdése ezenfelül még abban az esetben is lehetségessé teszi a külföldre történő adattovábbítást, ha az adatkezelő megfelelő garanciákat teremt az egyének magánéletének, alapvető jogainak és szabadságainak védelme, továbbá a kapcsolódó jogok gyakorlása tekintetében; ilyen garanciát jelenthetnek elsősorban a megfelelő szerződési feltételek. A tagállamoknak az Irányelv 26. cikkének (3) bekezdése szerint értesíteniük kell a Bizottságot és a többi tagállamot az általuk a (2) bekezdés alapján megadott engedélyekről. A BCR-ek jogalapját ez a rendelkezés adja.

Az előbb említett, a megfelelő védelmi szintet biztosító szerződési feltételek teljesítésére különösen alkalmasak lehetnek a BCR-ek. A BCR lényegében olyan vállalatcsoporton belüli szerződés, norma, amely rendelkezéseivel biztosítja az adatvédelem megfelelő szintjét az egész vállalatcsoporton belül, több országra is kiterjedően. A BCR tehát azt (is) igazolja, hogy egy olyan országban, ahol az Irányelv egyéb rendelkezései alapján nem megfelelő szintű az adatok védelme, a vállalat ezen országban elhelyezkedő egységénél ezt a megfelelő szintet mégis teljesítik, éppen a BCR-ben foglalt adatvédelmi követelmények betartásával. A nemzetközi vállalatoknak ezzel az eszközzel lehetőségük nyílik arra, hogy egyetlen belső adatvédelmi dokumentummal szabályozzák nagyszámú egységeik között az adatcserét, ezzel kiküszöbölve azt, hogy minden adatcserében érintett egységnek szerződést kelljen kötni egymással. A BCR-nek amellett, hogy megfelel az Európai Unió adatvédelmi irányelvében lefektetett alapelveknek, az érintett nemzetek adatvédelmi jogszabályaival is összhangban kell lennie. A BCR-t – így az azokban található, személyes adatok védelmére vonatkozó szabályokat is – az érintett nemzeti adatvédelmi hatóságok hagyják jóvá az Irányelv előbb idézett 26. cikkének (3) bekezdése szerint, és kötelező erővel bírnak a vállalat minden egysége részére.

A BCR-ek jelenleg alternatív megoldást jelentenek az Európai Unió kívüli adattovábbításokhoz a Biztonságos Kikötő (Safe Harbour – az USA-ba történő továbbításokhoz) és az Európai Bizottság által elfogadott általános szerződési feltételek mellett (Standard Contractual Clauses).

A globalizációra és nemzetközi adattovábbításokra tekintettel a 29-es Adatvédelmi Munkacsoport a kötelező erejű vállalati szabályok népszerűsítését, valamint a jóváhagyási eljárás fejlesztését tűzte ki célul.

Az európai adatvédelmi hatóságok tapasztalatai szerint a BCR-eket bevezetni szándékozó nemzetközi vállalatok nem értik pontosan, hogy milyen szerkezetű vállalati szabályozás benyújtását várják el tőlük a hatóságok, valamint aggódnak amiatt is, hogy a BCR-re vonatkozó jóváhagyási eljárás hosszadalmas. A hatóságok oldalán az jelenti a problémát, hogy a legtöbb adatvédelmi hatóságnak nincs elég erre a témára szakosodott munkatársa.

A Munkacsoport június 10-én Párizsban szemináriumot tartott, ahol a legtöbb európai adatvédelmi hatóság képviseltette magát. A hatóságok arra a következtetésre jutottak, hogy a BCR-ek nyújtják a legjobb megoldást a globális vállalatok számára a vállalatcsoporton belüli nemzetközi adattovábbításaik jogszerűvé tételéhez.

A BCR-ekkel kapcsolatos kommunikáció javítása és a nemzetközi adattovábbításokban érdekelt vállalatok tájékoztatása céljából a Munkacsoport további fontos lépést tett annak érdekében, hogy megkönnyítse a cégek számára a BCR-jük benyújtását. A munkacsoport kifejlesztett egy eszköztárat, amelyben összegyűjtötte a BCR-ekről szóló összes információt – ez egy ellenőrzőlistából, egy gyakran előforduló kérdés-válasz gyűjteményből és egy keret-BCR-ből áll. Az ellenőrzőlista összegyűjti a munkacsoport WP 74 sz. és WP 108 sz. véleményben előírt összes feltételt és alkotóelemet, valamint ezekhez magyarázatot fűz, valamint meghatározza a BCR-ek és az adatvédelmi hatóságokhoz benyújtandó BCR- jelentkezések kötelező tartalmi elemeit is.

A 29-es Munkacsoport legújabb törekvése, hogy a BCR-ek elfogadására szolgáló jelenlegi, a tagállami hatóságok által folytatott hosszadalmas eljárást felváltsa egy olyan új módszer, amelyben a bármelyik tagállam adatvédelmi hatósága által elfogadott BCR-t a többi tagállam hatósága is kölcsönösen elismeri. A jelenlegi rendszerben ugyanis a BCR-t engedélyező nemzeti hatóság körözteti a BCR-t a többi tagország nemzeti hatóságai közt és csak az összes hatóság jóváhagyása esetén fogadja el az engedélyező hatóság a BCR-t. A 29-es Munkacsoport kölcsönös elismerésről szóló anyaga („Declaration on mutual recognition”) megfogalmazása szerint ez az új eljárás nem jogi változást

jelentene, hanem inkább elvi-politikai kötelezettségvállalást. (“Mutual recognition is a policy commitment rather than a legal change.”)

Jelenleg még nem eldöntött, hogy ehhez a kezdeményezéshez a magyar adatvédelmi biztos tud, illetve kíván-e csatlakozni, mivel a magyar szabályozás szerint amennyiben olyan külföldre történő adattovábbításról van szó a cégcsoporton belül, amely az Avtv. hatálya alá tartozik, úgy szükség van az érintett hozzájárulására, hiába van a cégcsoportnak az összes tagállami adatvédelmi hatóság által elfogadott BCR-je. Egy multinacionális vállalat BCR-je jelenleg tehát önmagában nem lehet a Magyarországról külföldre történő adattovábbítás jogalapja. Mindezekből következik, hogy amennyiben ki akarjuk használni a BCR-ekben rejlő lehetőségeket, úgy jogszabály-módosításra van szükség.

Utas-nyilvántartási adatállomány (Passenger Name Record - PNR)

A 2008-as évben az utas-nyilvántartási adatállomány (Passenger Name Record – PNR) légi fuvarozók általi feldolgozása terén újabb fejlemények történtek. A figyelem a légi utasok adatainak Egyesült Államokba történő továbbításáról az Európai Unióban bevezetni tervezett PNR rendszerre terelődött. Az Európai Unió Tanácsa már 2004-ben felhívta a Bizottságot, hogy készítsen elő egy tervezetet az utasnyilvántartási adatállományok rendészeti célú felhasználásával összefüggésben kialakítandó közös európai megközelítés tárgyában. A szervezett bűnözés elleni multidiszciplináris munkacsoport (MDG) 2007. november 12-i ülésének napirendjén szerepelt először a Tanács kerethatározat tervezete az utasnyilvántartási adatok (PNR) bűnüldözési célú felhasználásáról.¹ Ennek célja, hogy harmonizálja a tagállamok vonatkozó rendelkezéseit, amelyek kötelezettségeket állapítanak meg a légi fuvarozók számára, hogy továbbítsanak utasnyilvántartási-adatállományokat (PNR-adatokat) az illetékes hatóságoknak az olyan általuk működtetett járatok tekintetében, amelyek harmadik országok viszonylatában legalább egy tagállam területéről, vagy területére közlekednek. Az adattovábbítás célja, hogy segítsék az illetékes hatóságok munkáját a

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0654:FIN:HU:PDF>

terrorizmussal, a transznacionális szervezett bűnözéssel és más súlyos bűncselekménnyel szemben.

Jelenleg a légi fuvarozók kötelezettsége csak az API-adatok (Advance Passenger Information) továbbítására terjed ki a 2004/82/EK tanácsi irányelv alapján. Az API adatokat az úti okmányok alapján rögzítik, ezek alapján az utas beazonosítható. Ez lehetőséget biztosít a határellenőrző hatóságok számára, hogy hatékonyabban vegyék fel a harcot az illegális migrációval szemben. Az API-adatok olyan információkat tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik az ismert terroristák és bűnözők azonosítását. Ehhez elegendő, hogy az érintett személyek neveit lefuttatják egy figyelmeztető rendszerben, mint amilyen például a SIS (Schengen Information System). A PNR-adatok több információt tartalmaznak (a jelenlegi tervezet alapján maximum 19 adatkategóriát), mint az API-adatok, lehetővé teszik az utasok kockázatalapú vizsgálatát és a különbségtételt ismert és nem ismert személyek között. A rendszer működésének lényege, hogy a légi fuvarozók továbbítják a foglalási rendszerükben meglévő adatokat az illetékes nemzeti utas-információs hatóságnak (Passanger Information Unit, a továbbiakban PIU). A PIU automatizált kockázatelemzést követően – megfelelően képzett rendészeti szakemberek közreműködésével – az adatok manuális elemzése révén kiszűri az utasok közül azokat, akiknek adatai arra utalnak, hogy érintettek lehetnek a tervezet céljai között meghatározott bűnözési formákban. A PNR adatok között szerepelnek útvonalkódok, a foglalás módja (például utazási iroda megnevezése, csomag súlya, fizetés módja). A PIU saját adatbázisában az adatokat meghatározott ideig kezeli, megőrzi. Ezekből az információkból tapasztalt szakemberek bűnözési, illetve bűnözői profilokkal való összevetés révén akár az utasok személyes adatainak ismerete hiányában is azonosítani tudják a gyanús személyeket, például akkor is, ha az illető hamis okmányokkal utazik, ezért nevét a figyelmeztető rendszer nem tartalmazza. A rendszer támogatói szerint a PNR igazi értéke abban rejlik, hogy a rendszer akár ismeretlen bűnelkövetők azonosítására is alkalmas a bűnözők utazási szokásainak ismeretében.

Az Európai PNR rendszer részletei még nincsenek kidolgozva, mivel a fentebb írtaknak megfelelően az elképzelés még csak tervezet formájában létezik. Többek között még a rendszer földrajzi hatálya is viták tárgyát képezi, hogy például az kiterjedjen-e az Unión belüli járatokra.

Több tagállam pedig a rendszert vélhetően ki akarja terjeszteni a hajózásra, vagy a vasúti forgalomra is.

A tervezettel kapcsolatban az európai nemzeti adatvédelmi hatóságok, az Európai Adatvédelmi Biztos, illetve a 29-es Munkacsoport számos kifogást fogalmazott meg. Ezen kifogások lényege a következőkben foglalható össze:

- Még nem bizonyította senki, hogy a rengeteg PNR-adat valóban szükséges a terrorizmus és súlyos bűncselekmények elleni harchoz; tisztázni kell, hogy milyen többlétszükségletet tud kielégíteni a tervezett rendszer a SIS, a VIS (Visa Information System) és az előzetes utas-információk már jelenleg is folyó felhasználása mellett.
- A javaslat ellenkezik a racionális jogalkotási politikával, amelynek keretében nem szabad új jogi eszközöket elfogadni azt megelőzően, hogy a már meglévőket teljes mértékben végre ne hajtották volna és bebizonyosodott volna azok elégtelen volta.
- A javaslat nem felel meg a szükségesség/arányosság alapjogi követelményének.
- Problémák vannak a kerethatározat tervezet jogalapjával is, megkérdőjelezhető, hogy egy harmadik pillérbe tartozó eszköz jogalapot teremthet a rendszeres alapú jogi kötelezettségek vagy a bűnüldözési célok tekintetében olyan magán- vagy közszektorbeli szereplők számára, amelyek elvben nem tartoznak a bűnüldözési együttműködés keretébe.
- Az adatok megőrzésének ideje a tervezet szerint 13 év (5 év aktív, 8 év inaktív adatbázisban), ami aránytalan hosszú az adatkezelés célját tekintve, ezért elfogadhatatlan; az adatmegőrzési idő nem áll összhangban más azonos célú uniós jogszabályokban lefektetett megőrzési időkkel sem.
- Az adatelemek szinte teljesen megegyeznek az EU-USA PNR megállapodásban szereplő adatelemekkel; nincs alátámasztva a 35 adatelem elengedhetetlensége.
- A tervezet hivatkozik ugyan a rendőrségi és igazságszolgáltatási együttműködésre vonatkozó kerethatározat-tervezet² adatvédelmi rendelkezéseinek alkalmazására, de mivel az a tervezet nem alkal-

² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0475:FIN:HU:PDF>

mazható erre az adattovábbításra, így az adatvédelmi szabályozás érdemben hiányzik az EU PNR tervezetből, ami teljességgel elfogadhatatlan.

- A tervezetből kimaradt, hogy milyen módon gyakorolhatja az érintett hozzáférési és egyéb adatalanyi jogait.
- A rendszer bevezetése a totálisan megfigyelt társadalom felé vezető lépést jelentheti.

A biztos rendszeres konzultációt folytat az ügyért felelős Igazságügyi és Rendészeti Minisztériummal, így azzal számos szakértői konzultáción ismertette álláspontját:

- A biztos többször felhívta a minisztérium figyelmét a fentebb ismertetett általános alapjogi, adatvédelmi aggályokra.
- Az aránytalanul hosszú adatmegőrzési határidővel szemben kifejtettük, hogy összhangban más adatvédelmi szervek álláspontjával egy 3-4 éves időkeret elfogadható. Ha bűncselekmény gyanúja merül fel, akkor az adatokat más, a bűnüldözést támogató rendszerekben úgyis tárolják és minden bizonnyal a szükséges és vélhetően hosszabb ideig. Ha ilyen gyanú nem merül fel, a hatásvizsgálat megállapítása szerint pedig ez ennyi idő alatt eldől, akkor aránytalan lenne a nem érintett személyek adatainak ennél hosszabb ideig történő kezelése. Ezenkívül elfogadhatónak tartottuk, hogy a különböző, a tárgyi hatályban foglalt bűncselekményekre, tárgyi súlyúktól függően eltérő adatmegőrzési határidő vonatkozzon.
- A biztos javasolta az általános megjegyzések eltávolítását a továbbítandó adatkörök közül, mivel itt különleges adatok szerepelhetnek, továbbá szubjektív megjegyzések, amelyek továbbítása adatvédelmi szempontból kifogásolható, mivel nem alkalmasak a cél elérésére (félrevezetők lehetnek a viselkedési minták kialakításánál), és jelentősen megnövelnék annak az esélyét, hogy az utast hibásan szűrjük ki. Az „Általános megjegyzések” rovatot egyedül a felügyelet nélkül utazó kiskorúakkal, fiatalkorúakkal kapcsolatban tartottuk elképzelhetőnek, mert hatásos érv szól amellett, hogy ez az adatkategória az embercsempészettel szembeni harcban jelentős eszköz szerepét töltheti be. (A tervezet jelenlegi szövegváltozatának mellékletében a 12. pont az általános megjegyzések rovata, a „Felügyelet nélküli 18 év

alatti fiatalkorúakra” pedig további hat adatkategória vonatkozik. A 12. kategória tartalma javaslatunk szerint tehát megegyezne ezzel a 6 adatkategóriával, az ezen a körön kívül lévő személyekkel kapcsolatban azonban nem lehetne „általános megjegyzéseket” a PNR adatok közé felvenni a fentiek szerint.)

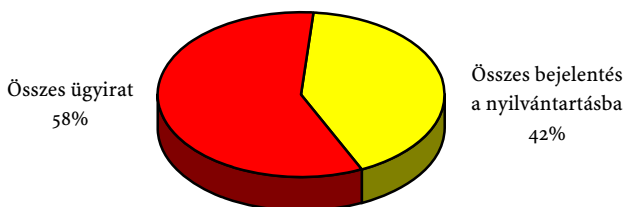
- Az információs önrendelkezési jog értelmében az utas megadhatja magáról egészségügyi és más adatokat, az utas hozzájárulása alapján tehát tartalmazhatja ilyen adatokat a nyilvántartás, amennyiben a hozzájárulás valóban határozott, önkéntes és tájékozott, azaz az utast tájékoztatják ezen adatok megadásának önkéntességéről, egyéb adatkezeléssel kapcsolatos jogairól és az adatközlés elmaradását nem kötik semmilyen szankcióhoz. Fontos szempont azonban, hogy ilyen esetben valóban csak az utas által magáról megadott információk kerüljenek felvételre és ne az adatfelvevő szubjektív megjegyzései, megfigyelései.
- Az adatvédelmi garanciákat a biztos álláspontja szerint leginkább az szolgálná, ha a PIU-k rendészeti szervek lennének.
- A PNR adatok alapján végzett elemző munkához nyilvánvalóan segítség és bűnüldözési célból fontos, ha a PNR adatokat más bűnügyi, rendészeti adatbázisok adataival is össze lehet vetni, főleg a téves riasztások, járat-visszafordítások, intézkedések elkerülése céljából. Amennyiben például a rendőrség látná el a PIU feladatát, úgy a jelenlegi hozzáférési jogosítványok alapján a bűnügyi nyilvántartásokhoz a hozzáférés amúgy is biztosított volna. Kifejtette a biztos azonban, hogy a hozzáférési jogosultságok meghatározása, kiosztása, a lekérhető adatok köre átgondolt legyen, csak olyan személyek vehessenek össze egyéb adatbázisokból származó adatokat a PNR adatokkal, akiknek ez az elemző munkájukhoz valóban szükséges, illetve ténylegesen csak az elemző munkához szükséges adatokat lehessen lekérni. Véleménye szerint fontos annak meghatározása a kerethatárokban, hogy milyen adatbázisokkal történhessen az összevetés.

IV. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS ÉS AZ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA

A. Adatvédelmi nyilvántartás

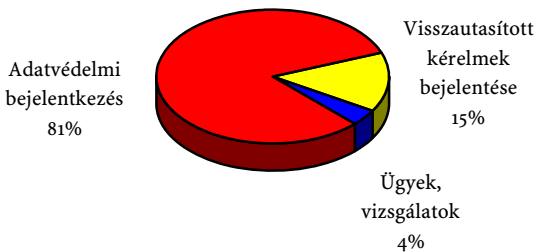
Az adatvédelmi biztos a 95/46/EK Irányelvvel összhangban a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 24. §-ának c) pontja alapján adatvédelmi nyilvántartást vezet. Az adatvédelmi nyilvántartás az adatkezelőket (természetes és jogi személyeket, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokat, szervezeteket), valamint az általuk végzett adatkezeléseket tartja nyilván. A nyilvántartás célja, hogy az érintettek ezen keresztül is tájékozódhassanak arról, hogy ki, milyen célból, milyen személyes adatokat, mennyi ideig kezel, illetve arról, hogy az adatkezelő az általa kezelt személyes adatokat milyen forrásból gyűjtötte, továbbítja-e más szerv, vagy személy részére. Az adatvédelmi nyilvántartás nyilvános, abba bárki betekinhet, a honlapunkon is elérhető.

Az ABI tevékenységi körében az
adatvédelmi nyilvántartás helyzete
2008 (%)

A nyilvántartás az érintettek információs önrendelkezési jogának biztosítása mellett az adatkezelések jogszerűségének ellenőrzését is lehetővé teszi. Az adatvédelmi nyilvántartás deklaratív hatályú, adattartalma az adatkezelőket kötelezi. Az adatvédelmi biztos – bár a nyilvántartásba vételt nem tagadhatja meg – már a bejelentéssel egy időben felléphet, ha a bejelentett adatkezelés nem felel meg a törvényes előírásoknak. Azon bejelentések esetében, melyek hiányosak, felhívja az adatkezelőt a bejelentés kiegészítésére, módosítására. Ha egy adatkezelésről a bejelentés során kiderül, hogy az adatkezelő a megjelölt személyes adatok kezelésére, vagy továbbítására nem rendelkezik megfelelő joggal, vagy az adatokat az adatkezelés céljának elérésével nem törli, esetleg a cél eléréséhez szükségtelen adatokat is kezel, az adatvédelmi biztos az adatkezelővel szemben vizsgálatot indít. Ha egy adatkezelésről megállapításra kerül, hogy jogellenes, az adatvédelmi biztos az adatkezelőt felhívja a jogellenes adatkezelés megszüntetésére.

Az ABI nyilvántartási tevékenységének
megoszlása
a beérkezett nyilvántartási kérelmek alapján
2008 (%)

Az adatvédelmi ismeretek szélesebb körű elterjedésével párhuzamosan növekszik az adatkezelések adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentéseinek száma. Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejegyzés azonban nem jelent „engedélyt” az adatkezelésre. Az adatkezelők tapasztalataink szerint az adatkezelés jogszerűségét az adatvédelmi nyilvántartási szám „megszerzésével” kapcsolják össze. Nyomatékosan kell azon-

ban felhívunk az adatkezelőket, de leginkább az érintettek figyelmét arra, hogy egy adatkezelés akkor jogszerű, ha az adatkezelő a személyes adatokat jogszerűen kezeli, amire a nyilvántartási szám megléte önmagában még nem nyújt garanciát. Előfordulhat ugyanis, hogy az adatkezelés bejelentése során az adatkezelő megjelöl minden kötelezően bejelentendő adatot, azok meg is felelnek a törvényi követelményeknek (például ha az adatkezelő az adatkezelés jogalapjaként az érintett hozzájárulását jelöli meg), de az adatkezelés nem a bejelentésnek megfelelően folyik, illetve olyan is, hogy az adatkezelő a bejelentés során elmulaszt megjelölni az adatkezelés szempontjából valamely lényeges elemet. Ilyen adatkezelések esetében az adatvédelmi biztos vizsgálata során a bejegyzéstől függetlenül is megállapítja az adatkezelés jogellenességét, és felszólítja az adatkezelőt a jogellenes adatkezelés megszüntetésére.

Az adatkezelők az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentéseiket elsősorban a honlapunkról letölthető adatlapon teszik meg, bár a bejelentéshez az adatlapot nem kötelező használni. Azon bejelentések esetében, amikor sokféle személyes adatnak, bonyolult rendszerben történő kezeléséről van szó, célszerűbb az Avtv. 28. §-ában megjelölt adatoknak az adatlaponál bővebb, az adatkezelés folyamatát is leíró bejelentése. Az adatvédelmi nyilvántartási bejelentés egy jognyilatkozat, melyet az adatkezelő szerv, vagy személy köteles megtenni, a jognyilatkozatra vonatkozó formai kritériumok megtartásával. A bejelentések feldolgozása során tapasztaljuk, hogy sok esetben nem az adatkezelő, hanem az adatfeldolgozással megbízott adatfeldolgozó végzi az adatkezelő részére a bejelentéssel kapcsolatos adminisztratív feladatokat. Ilyen esetben szükséges a bejelentéshez csatolni a képviselői jogszolgáltatást igazoló okiratot (meghatalmazás, megbízás). Az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentést az adatkezelő (cégszerű) aláírásával kell ellátni. Bár az adatlapon erre vonatkozóan külön rubrika nincs megjelölve, az adatlap minden oldalának, illetve a kísérőlevélnek aláírásával lehet a bejelentést hitelesíteni. A bejelentést – tekintettel arra, hogy az elektronikus aláírás fogadására a hivatalnak nincs módja – postai úton, vagy személyesen lehet megtenni. Ha valamely adatkezelés bejegyzése sürgős, (például népszavazás kiírására irányuló aláírásgyűjtés) az Iroda fogadja a bejelentést faxon, vagy e-mailen is, azonban a bejelentést aláírva ilyen esetben is meg kell küldeni postán.

Az adatkezelőt, illetve a hozzá tartozó adatkezelést a bejelentés alapján az Adatvédelmi Biztos Irodája nyilvántartásba veszi. A bejegyzésre vonatkozóan az Avtv. határidőt nem állapít meg, a bejelentések bejegyzési ideje attól függ, hogy az adott időben milyen mennyiségű bejelentés érkezik. Gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a bejegyzés, illetve a postázás körülbelül két hetet vesz igénybe. Mivel az adatvédelmi nyilvántartás az adatvédelmi biztos honlapján elérhető, az adatkezelő, illetve az adatkezelés a bejegyzést követően a nyilvános adatbázisban azonnal megjelenik. Az adatkezelés bejegyzéséről, illetve az adatvédelmi nyilvántartási azonosítóról az adatkezelőt levélben értesítjük. Az Avtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint a nyilvántartási számot az adatok továbbításánál, illetve nyilvánosságra hozásánál és az érintetteknek való kiadásakor kell tüntetni. Általános gyakorlat, hogy az adatkezelők az adatvédelmi nyilvántartási azonosítót az érintettekkel való kapcsolattartás során minden dokumentumon, így például az adatkezelési tájékoztatón is feltüntetik.

Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentéssel kapcsolatos tapasztalatok

Az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentést tevők száma és összetétele a korábbi évekhez hasonlóan alakult 2008-ban is. Nagyobb számban érkezik adatkezelések bejelentése a magánszféra (főként marketing tevékenységgel foglalkozó cégek) adatkezelőitől. A jogszabályban elrendelt adatkezelések bejelentése nem jelentős számú. Az elmúlt évek tendenciájának megfelelően nőtt az interneten történő adatgyűjtések, valamint a marketing célú adatkezelések bejelentésének száma.

Főbb adatkezelői kategóriák
(önkormányzatok nélkül)
2008 (%)

Marketing, direkt marketing célú adatkezelések bejelentése

A marketing célú adatgyűjtéseket nagyrészt a piacon jelen lévő reklámcégek végzik, többségében megbízási szerződés keretében. Ezek a cégek rengeteg termékismertetési célú adatgyűjtést, nyereményjátékot szerveznek a különböző termékeket és szolgáltatásokat használó személyek megkeresése céljából. A marketinggel foglalkozó cégek – tapasztalataink szerint – jártasak az adatvédelmi kérdésekben, bejelentéseik nagy számban és rendszeresen érkeznek. Ennek ellenére előfordul még bizonytalanság az adatkezelő, illetve az adatfeldolgozó személyének elkülönítésében. Ha a megbízás a reklámkampány teljes lebonyolítására, az adatkezelés egészére vonatkozik, és a megbízó az adatokhoz nem fér hozzá, azokat semmilyen céllal nem kezeli, akkor a megbízó a szűken értelmezett adatkezelésben nem vesz részt. Ez esetben a megbízott az adatkezelő, az egyes adatkezelési műveletek elvégzéséhez adatfeldolgozót vehet igénybe. Ha azonban a megbízott cég csak adatfeldolgozóként vesz részt az adatkezelésben, az adatkezelésnek csak egy részét végzi, mint például a személyes adatok gyűjtése, az érintettek részére küldemények postázása, az összegyűjtött személyes adatok azonban a megbízóhoz kerülnek, az adatkezelő a megbízó szerv, míg a megbízott reklám-cég adatfeldolgozó a folyamatban. Az adatfeldolgozó cég ez esetben az

Avtv. 4/A. §-ának (2) bekezdése szerint tevékenységének ellátása során más adatfeldolgozót nem vehet igénybe. A bejelentést az adatkezelő köteles megtenni, nem kell azonban külön bejelentést tennie az adatfeldolgozónak. Az adatfeldolgozó a bejelentés ügyében csak az adatkezelő cég képviseletében, az adatkezelő által adott meghatalmazás alapján járhat el.

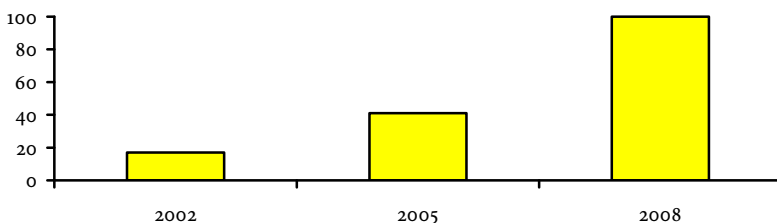
Bejelentkezett magánszféra
(adatkezelések)
2002-2008 (%)

Külön felhívjuk a figyelmet a direkt marketing levelekben megszólított kiskorú gyermekek, illetve hozzátartozók személyes adatainak kezelésére. Az adatkezelő felelőssége, hogy jogszerűen kezelje a kiskorúak személyes adatait. Ez különösen az interneten keresztül megvalósuló adatkezelések során okoz nehézséget, mégis úgy gondoljuk, hogy a kiskorúak érdekeinek védelme érdekében az adatkezelő köteles – akár külön technikai módszer alkalmazásával is – biztosítani a személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulás törvényességét.

Bejelentkezett magánszféra (adatkezelők)

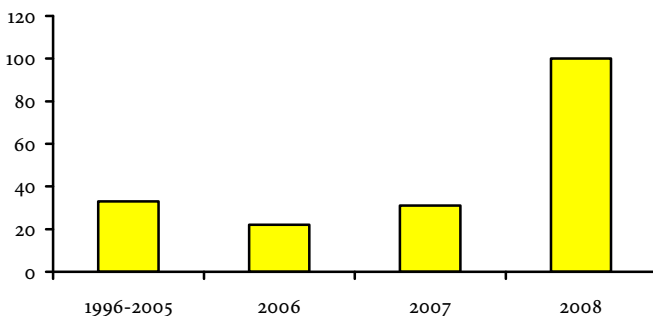
2002-2008 (%)

Internetes adatkezelések bejelentése

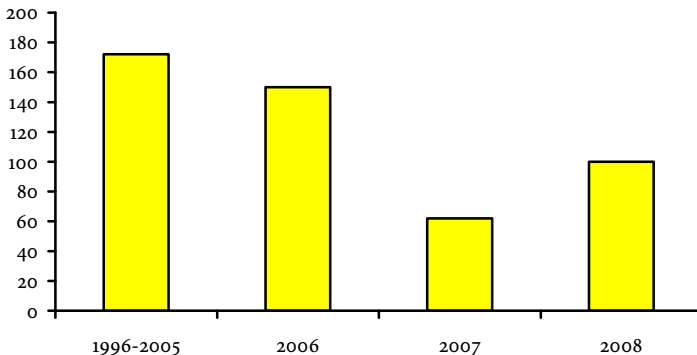
Sok kérdés érkezik az Adatvédelmi Biztos Irodájához az interneten végzett adatkezelések bejelentésével kapcsolatban. Ha az internet felhasználóhoz kapcsolódó adatok (IP-cím, a felhasználó neve, e-mail címe, stb.) természetes személlyel összekapcsolhatóak, illetve kapcsolattuk a természetes személlyel helyreállítható, akkor személyes adatnak minősülnek.

Internettel kapcsolatos adatkezelések száma (%)

Ezen személyes adatok kezelése adatkezelésnek minősül. Az interneten megvalósuló adatkezelés jogszerűségének feltétele, hogy az adatkezelő a regisztráció helyén megfelelő – egyértelmű és részletes – tájékoztatást nyújtson az adatkezelés részleteiről. Az adatkezelőnek biztosítania kell továbbá, hogy az érintett bármikor, legalább olyan egyszerűen, mint ahogy a regisztráció történt, „leiratkozhasson”, vagyis kérhesse személyes adatainak az adott oldalról történő törlését. Sok bejelentés érkezik az internetes áruházakat üzemeltető adatkezelőktől. Az Avtv. 30. §-ának a) pontja szerint nem kell bejelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba azt az adatkezelést, amely az adatkezelővel ügyfélkapcsolatban álló személyek adatait tartalmazza. Ha a honlap üzemeltetője, mint adatkezelő a honlapon regisztráló személyekkel ügyfélkapcsolatban áll, vagyis az érintettek az üzemeltető ügyfelei (vevői), az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba nem kell bejelenteni. A szolgáltatás nyújtásához nem szükséges adatkezelést (például adatok tárolása reklámanyag továbbítása céljából, adatbázis építése), illetve az egyéb célú adatkezelést azonban az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni.

Aláírásgyűjtéssel kapcsolatos adatkezelések
száma
(%)

Aláírásgyűjtések bejelentése

Az idén is több aláírásgyűjtés célú adatkezelés bejelentése érkezett az adatvédelmi nyilvántartásba. A népszavazás, népi kezdeményezés célú

aláírásgyűjtések esetében az Országos Választási Bizottság még az aláírásgyűjtő ívek hitelesítése előtt felhívja a népszavazás, népi kezdeményezés szervezőit az adatkezelés adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentésére. Az aláírásgyűjtés során az aláírásgyűjtés kezdeményezői az aláírásgyűjtő ívet aláíró személyek személyes adatai tekintetében adatkezelőkké válnak. Népszavazás, népi kezdeményezés esetében az aláírásgyűjtés időszakában az adatkezelőt terhelő törvényi kötelezettségek teljesítéséért az a személy felel, aki vagy amely az Országos Választási Bizottságnál kezdeményezte a kérdés, illetve az aláírásgyűjtő ív hitelesítését. Felelőssége mindazon személyekért fennáll, akik az aláírásgyűjtés szervezésében részt vesznek, a kitöltött aláírásgyűjtő íveket birtokolják, tárolják.

Az aláírásgyűjtés célú adatkezelést – függetlenül attól, hogy népszavazásról, népi kezdeményezésről, vagy petícióról van-e szó – az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni. A bejelentés során meg kell jelölni, hogy ki az adatkezelő/aláírást gyűjtő szerv, vagy személy, mi az adatkezelés/aláírásgyűjtés célja, milyen körben történik az aláírásgyűjtés/adatkezelés, mely szerv, vagy személy részére történik az aláírásgyűjtő ívek továbbítása, illetve azt, hogy mennyi ideig történik az aláírást gyűjtése. A népszavazási kezdeményezéshez, népi kezdeményezés támogatásához kapcsolódó aláírásgyűjtés esetén a bejelentési kötelezettséget az Országos Választási Bizottság, illetve a helyi/területi választási iroda vezetője hitelesítő döntését követően – a jogorvoslatra nyitva álló 15 napos határidő kezdetén – célszerű teljesíteni. Ez esetben az aláírásgyűjtő ív hitelesítő záradékkal történő ellátása idejére az adatvédelmi nyilvántartási azonosító – a hitelesítő záradékkal való elláthatóságtól függő hatállyal – kiadható a kezdeményezők részére. Egyéb aláírásgyűjtés esetén az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezést követően kezdhető meg ez a tevékenység. Az adatvédelmi nyilvántartási számot az aláírásgyűjtés helyszínén is jól látható formában megtekinthetővé kell tenni. (A témáról lásd még az „Aláírásgyűjtések és népszavazások” című fejezetet.)

Számos beadvány érkezik az Adatvédelmi Biztos Irodájához a követelésbehajtással, adósságbehajtással foglalkozó cégek adatvédelmi nyilvántartási bejelentésével kapcsolatban. A követelésbehajtó cégek adatátvételének jogalapja különböző lehet, attól függően, hogy az alapkövetelés jogosultja maga, vagy jogi képviselő útján próbálja érvé-

nyesíteni a követelést, engedményezi a követelést, esetleg az alapszerződésben foglaltak alapján ruházza át követelését adósságkezelő cégnek. Mindegyik esetben szükséges azonban, hogy az adósságkezelő cég adatátvétele és adatkezelése vagy az érintett tájékozott hozzájárulásán, vagy valamilyen törvényi rendelkezésen alapuljon. Mivel a követeléskezelő, adósságbehajtó cég az érintettel nincs ügyfélkapcsolatban, a követelésbehajtás során megvalósuló adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba be kell jelenteni. Meg kell jelölni a bejelentés során, hogy a követelésbehajtó konkrétan milyen személyes adatokat kezel, az adatokat milyen forrásból gyűjtötte, illetve meg kell jelölni az egyes megbízóktól származó adatgyűjtés, adatkezelés jogalapját is.

Kivételek az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentési kötelezettség alól

Azok az adatkezelések mentesülnek az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentés kötelezettsége alól, amelyekben az adatkezelés célja egyrészt az érintett számára ismert és az adatfelvétel közvetlenül tőle történik, másrészt célja az érintett személyes érdekén túlmutat, vagy ki sem kerül a személyes szférából. Egyes esetekben az adatkezelés szorosan kötődik a jogi személyek működéséhez, és a személyes adatok kezelése az érintettel fennálló jogviszonyhoz, vagy szolgáltatáshoz kapcsolódik. Más esetekben a személyes adatok kezelése közérdeket szolgál, vagy a cél teljesüléséhez a személyes jelleg megőrzésére csak az adatkezelés meghatározott szakaszában van szükség. Legtöbb problémát az Avtv. 30. §-ának a) pontjában szabályozott kivételek értelmezése okoz.

Nem kell bejelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba azt az adatkezelést, amely az adatkezelővel munkaviszonyban, tagsági, tanulóviszonyban, ügyfélkapcsolatban álló személyek személyes adatait tartalmazza. Az ebben a pontban felsorolt kivételek esetében az adatkezelő és az érintett között valamilyen – többségében szerződéses – jogviszony áll fenn. Ezekben az esetekben a jogviszonyra vonatkozó jogszabályban (például közoktatási törvény), illetve a szerződésben meghatározásra kerül a kezelt adatok köre, az adatkezelés célja, feltételei. Nincs szükség az adatkezelés bejelentésére, mivel az érintett az adatkezelővel személyes kapcsolatba kerül, sok esetben maga kezdemé-

nyezi az eljárást. A bejelentőknek általában a legnagyobb nehézséget az „*ügyfélkapcsolat*”, mint bejelentési kivétel értelmezése okozza. Ha az adatkezelő közvetlenül az érintettől veszi fel az adatot, azt az érintett által ismert és jóváhagyott célra használja, az adatkezelés az érintettel (ügyféllel) való kapcsolattartás célját szolgálja, az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba nem kell bejelenteni.

Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi összetétele

A 2008. év végén az adatvédelmi nyilvántartást az alábbi fontos adatkezelő kategóriák szerinti összetétel jellemzi:

Minisztériumi, államigazgatási, állami intézmények mint adatkezelők:	452	
adatkezeléseik:		1.430
A magánszférába tartozó adatkezelők:	2.046	
adatkezeléseik:		4.858

Az önkormányzatok adatkezeléseinek összetételében és számában nem következett be lényeges változás.

Az Adatvédelmi Biztos Irodája informatikai rendszerének állapota és fejlesztése

Az Iroda informatikai rendszerének korszerűsítése

A 2008. évben az adatvédelmi nyilvántartás adatbázisának szolgáltatásához szükséges gépi háttér megteremtését valamint az operációs rendszer felváltásához és az ezzel kompatibilis adatbázis kezelő platform váltáshoz szükséges feltételek biztosítását a főosztály az év folyamán tapasztalható folyamatos létszámhiány ellenére is folytatta.

A nyilvántartás adatbázisának, a webserverek az iktatás adatbázisának fejlesztéséhez és üzemeltetéséhez a főosztály saját fejlesztői hálózatot alakított ki. E hálózat segítségével a rendelkezésre állott rendkívül szerény létszám ellenére is biztosítani tudtuk a hatékony üzemeltetést.

Az adatvédelmi biztos honlapja

Az üzemeltetési tapasztalatok

A tapasztalataink azt mutatják, hogy a honlap iránt érdeklődők széles körből kerültek ki, hiszen az Adatvédelmi Biztoshoz minden olyan magán-, vagy jogi személy fordulhat, aki Magyarország területén tartózkodik és érdeklődik az információs önrendelkezési jog kérdései iránt.

Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (a továbbiakban: Eisztv.) előírásainak megfelelően tovább biztosítjuk a honlapról lehívható, az interaktív kitöltést biztosító közérdekű adatigénylő űrlap használatát. Ezen az elektronikus űrlapon a közérdekű adat iránti igény az Adatvédelmi Biztos Irodája honlapján keresztül (<http://abiweb.obh.hu/abi/>, www.obh.hu – Adatvédelmi Biztos) benyújtható.

A közérdekű adatok megismerésére irányuló igények kielégítése céljából a Nyilvántartási Főosztály továbbra is gondoskodik a főosztályt érintő adatigénylésekre adandó válaszok előkészítéséről, az iroda szervezeti egységeitől kapott összes közzéteendő adatnak a honlapon történő megjelentetéséről, az adatigénylések fogadásáról és ennek folytonosságáról.

A jobb kereshetőség érdekében a részenkénti, valamint a honlap egészében történő összetett keresésének lehetősége biztosítására is fejlesztéseket végeztünk.

A honlapunk látogatottsága is azt mutatja, hogy honlapunk alkalmas a személyes adatok védelme valamint a közérdekű adatok nyilvánossága iránt különböző mélységű érdeklődés kiváltására.

A honlap látogatottsága 2008-ban

A magyar államigazgatási ügyintézésben egyre komolyabb szerepet tölt be az elektronikus ügyintézés, ennek is köszönhető hogy az adatvédelmi biztos honlapját is egyre gyakrabban használják adminisztratív célból.

Az adatvédelmi nyilvántartási bejelentési kötelezettségek teljesítése érdekében az adatkezelők is a biztos honlapját használják úgy a tájéko-

zódás, a letölthető útmutató anyagok, mind a kitöltendő űrlapok letöltése tekintetében.

A honlap látogatottsági mutatója ezt tükrözi is. Míg a 2006. évben a honlap iránt 80 440 alkalommal érdeklődtek, a 2008. év folyamán a ráfutások száma már a milliós nagyságrendet közelítette.

Az elektronikus iktatási rendszer(ELIK) továbbfejlesztése

A 2008-as évben a Nyilvántartási Főosztály szakértői továbbra is folyamatos fejlesztői tevékenységgel bővítették az ELEktronikus IKtatási Rendszer(továbbiakban ELIK) lehetőségeit. Mindezt tették az adatvédelmi biztos irodája tevékenységének átláthatósága, a vizsgált ügyek közérdekűsége, a biztosi tevékenységről történő beszámoltatási kötelezettségnek való árnyaltabb megfelelés érdekében.

A parlamenti beszámoló készítési folyamatában bekövetkezett változások további fejlesztéseket is kikényszerítettek a honlapra történő állásfoglalás feltételi rendjében. Ebben az irányban fejtette ki hatását az Eisztv.-nek való megfelelési követelmény is.

A honlapra és a beszámolóba kerülő állásfoglalások kijelölését, a kijelölés engedélyezését vagy jóváhagyását az adatvédelmi biztos végzi. Az ügy érdemi záró dokumentuma tárolásának módszere további fejlesztéseket, aktualizálásokat követelt meg.

Továbbra is két fajta záró dokumentumot használ az iktatási rendszer. Az egyik a kimenő érdemi levél, a másik pedig ennek anonimizált változata, amely a megfelelő tárolási helyről a biztos kijelölése alapján a beszámolóba és a honlapra is felkerül.

A Word szerkesztőprogramhoz készített folyamatos fejlesztések tették lehetővé, hogy kimenő anyag és az anonim verzió tárolását maga az ügy előadója tudja elvégezni a szerkesztőből.

Előkészületek a minősített iktatórendszer bevezetésére

Az országgyűlési biztosok döntése értelmében az OBH hivatali szervei elektronikus iktató rendszerét a vonatkozatható következő jogszabályi környezet előírásainak kell megfeleltetni:

- A közfeladatot ellátó szerveknél alkalmazható iratkezelési szoftverekkel szemben támasztott követelményekről szóló 24/2006. (IV. 29.) BM-IHM-NKÖM együttes rendelete,
- A közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet.

A jelenlegi rendszert ennek megfelelően kell cserélni és az új rendszert 2009-ben kell használatba venni.

Az új rendszert megvalósítását célzó projekt legfontosabb célkitűzései:

- Az elektronikus ügyintézés feltételeinek megteremtése érdekében az elektronikus iktatási és iratkezelési rendszer fejlesztése.
- A jogszabályi feltételeknek megfelelő iktató és iratkezelő rendszer bevezetése, minimális követelmény, hogy teljes körű minősítéssel rendelkező elektronikus iktató rendszer kerüljön bevezetésre.
- A tevékenységgel összefüggő adatok elemzéséhez és az éves parlamenti beszámoló elkészítéséhez, rugalmas statisztikakészítő modul bevezetése.
- A korábbi évek adatainak migrálása az új rendszerbe.

A 2008-as év folyamán a projekt előkészítésben a Nyilvántartási Főosztály munkatársaira sok feladat hárult. Részt kellett vállalni a követelményrendszer kidolgozásában, a közbeszerzési pályázat kiírásával kapcsolatos munkákban.

A pályázat nyertese számára az adatvédelmi biztos iktatórendszerével kapcsolatosan állandó konzultációt kellett biztosítani. A létező rendszerdokumentációkat és felhasználói dokumentációkat is rendelkezésre kellett bocsátani ezeknek a magyarázataival együtt.

Az adatvédelmi nyilvántartásba érkező bejelentések iktatásának a folyamatát át kellett szervezni a bevezetendő iktatási rendszer követelményeinek megfelelően.

B. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése

Az adatvédelmi biztos 2008-ban is felhívásban fordult az adatkezelőkhöz, a személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek és a közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek bejelentése tárgyában.

Az érintett az adatkezelőtől tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről. A tájékoztatást az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban megadni. Az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak a törvényben szabályozott esetekben tagadhatja meg. A tájékoztatás megtagadása esetén az adatkezelő köteles az adatvédelmi biztost – évente – az elutasítás tényéről és az elutasítás indokáról tájékoztatni.

Közérdekű adat megismerése iránt bárki igényt nyújthat be. A közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül kell eleget tennie az adatkezelőnek. Az igény teljesítésének megtagadásáról, annak indokaival együtt, 8 napon belül értesíteni kell az igénylőt. A közérdekű adatot kezelő szerv ezen kívül köteles az elutasított igényekről évente értesíteni az adatvédelmi biztost.

Személyes adat iránti kérelmek elutasítását minden adatkezelőnek, közérdekű adat iránti kérelmek elutasítását pedig a közfeladatot ellátó szervezeteknek kell bejelenteniük. A korábbi felhívásokban is felkértük az adatkezelőket – annak ellenére, hogy a törvény ilyen kötelezést nem tartalmaz – hogy a teljesített kérelmekről is adjanak tájékoztatást, hiszen ennek ismeretében kísérhető figyelemmel az információs szabadság alkotmányos jogának érvényesülése. A személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek esetében a törvény csak az érintett felé ír elő indoklási kötelezettséget, az adatvédelmi biztos felé nem. A közérdekű adatokra vonatkozó kérelmek elutasítása esetében ezzel szemben a törvény előírja, hogy az érintett írásbeli tájékoztatásán túl az adatkezelő köteles az éves jelentésében az adatvédelmi biztost értesíteni az elutasított kérelmekről, és annak indokairól. A részben teljesített

kérelmek esetében is fennáll a jelentési kötelezettség a részben elutasított kérelemre, illetve annak indokára nézve.

Az elutasított kérelmek bejelentésére külön formanyomtatvány nincs. Az Avtv. rendelkezéseinek értelmében statisztikai adatokat kell az adatvédelmi biztosnak jelenteni, vagyis azt, hogy az elmúlt évben hány személyes adat iránti kérelem érkezett az adott adatkezelőhöz és ebből mennyit utasítottak el; illetve, hogy hány közérdekű adat iránti kérelem érkezett az adott szervhez és ebből mennyit utasítottak el, illetve mi volt az elutasítás indoka. Sajnos az évről évre ismétlődő felhívások ellenére még mindig kevés, és azon belül is sok pontatlan jelentés érkezik.

Személyes adatok kezelésével kapcsolatos elutasított kérelmek nyilvántartása

2008-ban összesen 436.037 személyes adat iránti kérelmet nyújtottak be 105 különböző adatkezelőhöz, ebből 3.833 személyes adat iránti kérelmet utasítottak el.

	2006	2007	2008
Jelentést küldők száma	446	381	213
Személyes adat iránti kérelem	212.871	283.570	436.037
Elutasított kérelmek	422	1.768	3.833

2008-ban a 165 jelentést küldőből 77 önkormányzati szerv számolt be összesen 74.831 személyes adat iránti kérelemről, ebből 2.942 kérelmet utasítottak el.

36 különböző állami szerv küldött jelentést. Ezek közül 23-hoz 2008-ban összesen 165.939 személyes adatok iránti kérelmet nyújtottak be, ebből 881 kérelmet utasítottak el.

2008-ban a privát szférából 12 társaság jelentett az adatvédelmi biztos számára, ezek közül 5 jelentett összesen 195.267 személyes adat iránti kérelmet, ebből 10 kérelmet utasítottak el.

Nem növekedett a bejelentést tevők száma az idei évben sem. A bejelentést tevők számában mutatkozó csökkenésnek egy fontos oka, hogy az országos hatáskörű szervek a területi szerveiktől bekérték az adatokat és azt már összesítve egy küldeményben juttatták el a biztoshoz.

Összesen 12 magán adatkezelő tett jelentést személyes adat kezelésével kapcsolatos kérelemről. Látjuk, hogy ez az adat, tekintve a civil szférában megvalósuló adatkezeléseket még mindig nagyon kevés. Ennek ellenére lényeges volt az egy év alatti növekedés a hozzájuk eljuttatott személyes adat iránti kérelmek számában: 147 924-ről 195 267-re emelkedett.

Csekély növekedés tapasztalható az állami adatkezelők részéről érkező bejelentések számában. Viszont a benyújtott személyes adat iránti kérelmek számában hatalmas volt a növekedés, a tavalyi 95.439 helyett 165.939.

A személyes adatok kezelésével kapcsolatos kérelmek elutasításának leggyakoribb indoka az illetékesség hiánya. Sok elutasítás történt azért, mivel nem jogosulttól származott a kérelem, illetve mert az adat a megkeresett adatkezelőnél nem található. Néhány szerv esetében továbbra is elutasítási indokként szerepel a bűnüldözési ok.

Közérdekű adatok megismerésére irányuló elutasított kérelmek nyilvántartása

2008-ban összesen 78.245 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet jelentett be 213 adatkezelő, ebből 35 kérelmet utasítottak el.

	2006	2007	2008
Jelentést küldők száma	442	381	213
Közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek	183.959	179.192	78.245
Elutasított kérelmek	466	89	35

2008-ban a 165 jelentést küldőből 39 önkormányzati szervhez nyújtottak be összesen 4.141 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet, ebből 3 kérelmet utasítottak el.

A 36 jelentést küldő különböző állami szervből 17-hez összesen 71.052 közérdekű adat megismerésére irányuló kérelmet nyújtottak be 2008-ban, ebből 32 kérelmet utasítottak el.

Megállapítható, hogy nem növekedett a közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek jelentőinek száma sem.

Közérdekű adat iránti kérelmek tekintetében elutasítási indokként szerepelt, hogy a kért adat üzleti titok, aminek kiadása az üzleti semlegességet sértené. Több elutasítás történt illetékesség hiánya miatt.

Az elutasított kérelmek bejelentésére vonatkozó kötelezettségnek – az évről évre megismétlődő felhívások ellenére is – csak az adatkezelők egy része, jellemzően ugyanazon része tesz eleget. Még mindig nagyon kevés jelentés érkezik a magán adatkezelőktől, annak ellenére, hogy a személyes adatok védelmével kapcsolatos, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos tájékoztatás – tapasztalataink szerint – egyre szélesebb körű. Bízunk benne, hogy a bejelentések elmulasztása ellenére az állampolgárok a legtöbb adatkezelő szervnél ma már kimerítő tájékoztatást kapnak személyes adataik, illetve a közérdekű adatok kezeléséről.

V. FÜGGELÉK

A 2007. évi beszámoló parlamenti fogadtatása

Az adatvédelmi biztos 2007. évi tevékenységéről szóló beszámolót a Magyar Köztársaság Országgyűlése 2008. május 26-ai ülésnapján 365 igen szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta.

Az Iroda szervezete és gazdálkodása

Az Adatvédelmi Biztos Irodájánál – a 2008. december 31-ei állapot szerint – 46 főállású és 1 mellékfoglalkozású munkatárs dolgozik. Az alábbiakban a 2008. év kiadásait mutatjuk be. (a közölt adatok ezer forintban értendők)

Az Adatvédelmi Biztos Irodájának 2008. évi közvetlen működési kiadásai

Személyi kiadások:

Illetmények	192.851
Jutalom	26.080
Kereset kiegészítés	1.295
Napidíj	4.187
Megbízási díj	4.095
Felmentés, végkielégítés	1.304
Költségtérítések	12.876
Egyéb juttatások	3.959

Személyi kiadások összesen **246.647**

Munkáltatói terhelő járulékok **76.725**

Dologi kiadások:

Külföldi kiküldetés	6.850
Reprezentáció	1.294
Készletbeszerzés, telefonköltség	3.714
Gépkocsi üzemeltetés	1.399
Nyomda	3.318
Fordítás, lektorálás, megbízás	3.682
Egyéb szolgáltatási kiadások	15.549
Áfa	2.183

Dologi kiadások összesen: **37.989**

Beruházási kiadások **9.924**

Összes kiadás*: **371.285**

* Az összes kiadás nem tartalmazza az Adatvédelmi Biztos Irodája általános üzemeltetési kiadásait, azok az országgyűlési biztosok közös hivatalának kiadásaiiban jelennek meg.

A beszámolóban előforduló jogszabály-rövidítések jegyzéke

- az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény: *Art.*
- az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény: *Obtv.*
- a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény: *Vht.*
- a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény: *Bit.*
- a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény: *Bnytv.*
- a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet: *Bvtvr.*
- a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény: *Bvsztv.*
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény: *Btk.*
- a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény: *Be.*
- az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény: *Eüak.*
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény: *Eütv.*
- az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény: *Eht.*
- az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény: *Eitv.*
- a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény: *Ftv.*
- a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény: *Ötv.*
- a hulladékgyűjtésről szóló 2000. évi XLIII. törvény: *Hgt.*
- a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény: *Ebtv.*
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény: *Ket.*
- a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény: *Ltv.*
- a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény: *Kknyt.*
- a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény: *Mt.*

- a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény: *Nektv.*
- a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény: *Ptk.*
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény: *Rtv.*
- a szabálysértésekről szóló 1999. LXIX. törvény: *Szabs. tv.*
- a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény: *Avtv., adatvédelmi törvény*
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény: *Sztv.*
- a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény: *Thv.*
- a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény: *Ve.*

**MELLÉKLET AZ
ADATVÉDELMI BIZTOS
2008. ÉVI BESZÁMOLÓJÁHOZ**

Tartalom

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS AJÁNLÁSA	251
A rendőrség előterjesztése alapján elhelyezendő térfigyelő kamerák önkormányzati jóváhagyásával kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlás	252
AZ ADATVÉDELMI BIZTOS KÖZLEMÉNYE	259
Közlemény a Nagy Imre-per felvételeinek nyilvánosságra hozataláról	261
AZ ADATVÉDELMI BIZTOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI	263
<i>Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek</i>	263
Állásfoglalás: az önkormányzati képviselő a szociális segélyek adatait csak akkor ismerheti meg, ha tagja a döntési jogkörrel felruházott bizottságnak	265
Állásfoglalás: az Autó2 magazin internetes oldalán közzétehetnek olyan fotókat és videókat, amelyeken szabálytalankodó rendőrségi járművek szerepelnek	268
Állásfoglalás: a gyermekjóléti intézmény a másik szülővel készült védőnői véleményt nem adhatja ki	271
Állásfoglalás: a társadalombiztosítás szerveinek végrehajtási célú adatszolgáltatásáról	273
Állásfoglalás: a készpénzátutalási megbízások (csekkek) befizetése során a Magyar Posta Zrt. jogellenesen rögzíti az ügyfelek személyazonosságát igazoló okmányainak számát	276
Állásfoglalás: nem jogszerű, ha a követeléskezelő cég az adós szomszédait hívja telefonon, ha az érintetteket nem tudja elérni	280
Állásfoglalás: egészségügyi intézményben ellátott beteg adatairól csak korlátozott körben adható tájékoztatás	284
Állásfoglalás: nem jogszerű, ha a zárt lépcsőházban kiírt névadatokat és egyéb személyes adatokat összegyűjtik	287
Állásfoglalás: egy erdőbirtokossági társulat kérdőívén a TAJ szám nem igényelhető	289
Állásfoglalás: a képfelvevő berendezések jogszerű használatáról a rendőri igazoltatások kapcsán	291
Állásfoglalás: a bűncselekmények áldozatainak adatai külön védelmet igényelnek	295
Állásfoglalás: a kapcsolattartók személyes adatait jogszerűen tartják nyilván a büntetés-végrehajtási intézetben	297

Állásfoglalás: nem jogszerűtlen az az eljárás, mely szerint a postai küldeményét nem adta át az érintetteknek a postahivatal, mert megtagadta személyi igazolványa számának kiadását	300
Állásfoglalás: helyi önkormányzat szervei adóhatósági feladatok ellátása végett elhalálozással kapcsolatos személyes adatokat egymásnak nem adhatnak át	303
Állásfoglalás: az előadóművészről hozzájárulása nélkül a koncerten kép-, illetve hangfelvétel nem készíthető	305
Állásfoglalás: gyermekek fotóinak nyilvánosságra hozatalához a szülői hozzájárulás tartalmáról	308
Állásfoglalás: a Magyar Posta Zrt. jogszerűen követeli meg munkavállalóitól, hogy a menetlevélen fel kell tüntetniük személyes adataikat, a gyakorlat azonban módosítható	310
Állásfoglalás: a BKV Zrt. jogszerűen továbbította a panaszos adatait egy ügyvédi irodának	314
Állásfoglalás: a munkavállalók munkaszerződéseit az egyes érdekképviseleti szervek megbízásából jogszerűen gyűjtik be, ha az érintett munkavállalók ehhez hozzájárultak	319
Állásfoglalás: az önkormányzat nyilvánosságra hozhatja egy vele perben álló természetes személy adatait, ha ahhoz az érintett hozzájárult	321
Állásfoglalás: a temetői nyilvántartó könyvekbe való betekintés rendjéről	324
Állásfoglalás: lakástámogatás elbírálásához szükséges személyes adatok köre kiterjedhet a vagyoni helyzetre is	326
Állásfoglalás: az elítélt személyek adatai védelmet élveznek	329
Állásfoglalás: az önkormányzati adóhatóság az adó megállapításához elengedhetetlenül szükséges adatokon túlmenően csak az adózás rendjéről szóló törvényben meghatározott adóazonosító jelet és a természetes személyazonosító adatokat kezelheti.	333
Állásfoglalás: szociális intézmény a személyi térítési díj felülvizsgálatához jogszerűen kéri a tartásra kötelezett hozzátartozó jövedelem-nyilatkozatát	338
Állásfoglalás: a munkavállalónak címzett postai küldemények, valamint elektronikus levelezőrendszerek tartalmának munkáltatói ellenőrzéséről	340
Állásfoglalás: az önkormányzat nem köteles kiadni a közlekedési támogatásban részesülők névsorát az APEH részére	344
Állásfoglalás: a munkavállaló rendelkezésére bocsátott személygépkocsi GPS rendszerrel való felszereléséről	347

Állásfoglalás: a Hospinvest Zrt. az egri Markhot Ferenc Kórház-Rendelőintézet munkavállalói részére részben jogellenesen kézbesítette munkavállalói hírlevelét	351
Állásfoglalás: térfigyelő kamera működtetése a pszichiátriai betegek ápoló-gondozó otthonában a gondozottak, ápoltak szökésének megakadályozására nem alkalmas	354
Állásfoglalás: a PSZÁF kérésére a banki kockázatvállalási döntések dokumentálhatóságáról és ennek adatvédelmi követelményeiről, illetve az előzetes tájékoztatási kötelezettségről	359
Állásfoglalás: a köztisztviselőkre és hozzátartozóikra vonatkozó vagyonynyilatkozatok felhasználásának lehetőségei korlátozottak	362
Állásfoglalás: lakásvásárlás kapcsán a hitelesítő ügyvédje jogszerűtlenül fénymásolta le személyi igazolványát, adókérdőívét	365
Állásfoglalás: a lakásbetörők nem számítanak közszereplőnek; nevüket, lakcímüket a rendőrség nem adhatja ki	367
Állásfoglalás: a Centrum Parkoló Kft. jogszerűen továbbította a panaszos személyes adatait a Credit Express Zrt.-nek	370
Állásfoglalás: kifogásolható az az eljárás, melynek során a Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft. jogi képviselője a parkolási pótdíj megfizetése iránti perekben bizonyítékként a parkolási társulás által nyilvántartott postai küldemények feladójegyzékének másolatát csatolta	375
Állásfoglalás: nem jogszerű az az eljárás, amely szerint a Pannon GSM Távközlési Zrt. előfizetői szerződés megkötéséhez személyazonosító igazolványon felül egy másik, személyazonosításra alkalmas fényképes igazolvány bemutatását is kéri	379
Állásfoglalás: egy helyi újság jogszerűen hozta nyilvánosságra a rendőrkapitány által elkövetett szabálysértés körülményeit	382
Állásfoglalás: egy internetes közösségi portál adatkezeléséről	385
Állásfoglalás: nem támogatható az a gyakorlat, melynek során a Pixmania online webáruház a megrendelés teljesítéséhez a személyazonosító igazolvány fénymásolatát kéri	389
Állásfoglalás: az önkormányzati képviselőket megillető tájékoztatói jogtól független a közérdekű adatok megismerésének joga	399
Állásfoglalás: a villamosenergia-vásárlási illetve hálózathasználati szerződés megkötésének módjáról egyértelműen tájékoztatni kell a fogyasztókat	403
Állásfoglalás: a képviselő-testületi zárt ülések jegyzőkönyveiről készült másolatok képviselők részére történő kiadhatóságával kapcsolatban	405

<i>Közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos esetek</i>	409
Állásfoglalás: önkormányzati adásvételi szerződés nyilvánosságáról	411
Állásfoglalás: önkormányzat adatszolgáltatási gyakorlatával kapcsolatban	414
Állásfoglalás: távhőszolgáltatással kapcsolatos adatok nyilvánosságáról	416
Állásfoglalás: templomokkal kapcsolatos adatok megismerhetőségéről	420
Állásfoglalás: az Állami Autópálya Kezelő Zrt. adatkezeléséről	423
Állásfoglalás: önkormányzati lakáscsere nyilvánosságáról	427
Állásfoglalás: az Országos Igazságszolgáltatási Tanács dokumentumainak nyilvánosságáról	429
Állásfoglalás: az Európai Ombudsman megkeresésére a közérdekű adatokat tartalmazó adatbázisok nyilvánosságáról	434
Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. vezetőinek és más munkavállalóinak, valamint a vagyonkezelésben álló állami tulajdonban lévő gazdasági társaság munkavállalóinak fizetésével és juttatásaival kapcsolatos adatok nyilvánosságáról	439
Állásfoglalás: az Európai Unió 2011-es magyar elnökségi feladatait ellátó köztisztviselők adatainak nyilvánosságáról	442
Állásfoglalás: jegyzői jogviszony megszüntetésének nyilvánosságáról	444
Állásfoglalás: az ORTT üléseinek nyilvánosságáról	452
Állásfoglalás: az önkormányzati pályázatok, illetve a hozzájuk kapcsolódó szerződések nyilvánossága	455
Állásfoglalás: az egyházak működésére vonatkozó adatok csak szűk körben minősülnek közérdekűnek	458
Állásfoglalás: közérdekből nyilvános adat a Hospinvest Zrt. által működtetett Markhot Ferenc Kórházban dolgozók neve	461
<i>Nemzetközi ügyek</i>	465
„A gyermekek és az Eurodac” és az „Érintettek tájékoztatása” témákra vonatkozó egyesített kérdőív	467
Feljegyzés a csapaterőben fellépő rendőrök azonosításával kapcsolatos megkeresésünkre érkezett válaszok összegzéséről	477

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS AJÁNLÁSA

A rendőrség előterjesztése alapján elhelyezendő térfigyelő kamerák önkormányzati jóváhagyásával kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlás

Több város önkormányzata megkereste az Adatvédelmi Biztos Irodáját állásfoglalást kérve a rendőrség előterjesztése alapján felszerelendő térfigyelő kamerák önkormányzati jóváhagyásával kapcsolatosan. A beadványt tevők a térfigyelés jogszerűségének feltételeiről kértek álláspontom kifejtésére.

I. A jogi környezet áttekintése

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) legutóbbi módosítása a térfigyelő rendszerek működtetésében új szerepet jelöl ki az önkormányzatoknak. Az új szabályok szerint a rendőrség közterületen bárki számára nyilvánvalóan észlelhető módon képfellevőt helyezhet el és felvételt készíthet, amennyiben az közbiztonsági, bűnmegelőzési, illetve bűnüldözési célból igazolhatóan szükséges. Abban a kérdésben, hogy hol szükséges ilyen képfellevőket elhelyezni, az illetékes települési önkormányzat a rendőrség előterjesztése alapján dönt (Rtv. 42. § (2) és (3) bekezdés). A törvény az önkormányzat és a rendőrség együttműködését a képfellevő elhelyezési és üzemeltetési költségeinek biztosításában is lehetővé teszi. A jogalkotó tehát ilyen módon biztosította a térfigyelés szakmai és gazdasági feltételeit.

Rá kell mutatnunk arra, hogy az Rtv. módosításával párhuzamosan nem került sor a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény (Ktftv.) módosítására. A Ktftv. 7. §-a szabályozza a közterület-felügyelet képrögzítési lehetőségét, amely alapvetően adott intézkedéshez kötött rögzítést jelent. A Ktftv. megengedhetetlenül kiterjesztő értelmezését jelentené, ha arra a következtetésre jutnánk, hogy az idézett törvényhely alapján az önkormányzatok általános térfigyelésre kapnak felhatalmazást.

2008. január 1-jétől az Rtv. idézett módosításával az önkormányzatok szerepe valóban változott a térfigyelés feltételeinek megteremtését illetően. Az önkormányzatoknak meg kell találniuk azt a módot, aho-

gyan a rendőrséggel együttműködve hozzájárulhatnak a közbiztonság javításához. Az önkormányzatokra hárul tehát az a feladat, hogy amennyiben a rendőrség közterületen közbiztonsági (bűnmegelőzési, bűnüldözési) célból képfelvevőt kíván elhelyezni, úgy az erről szóló előterjesztésről döntsön. Az önkormányzati beadványok rendkívül hasznos jelzéseként szolgáltak, ugyanis alkalmat adnak arra, hogy az önkormányzati döntések meghozatalához adatvédelmi szempontú támpontokat fogalmazzak meg.

II. A közbiztonság helyzetének vizsgálata a térfigyelés szükségességének megítélése szempontjából

A közbiztonság helyzetéről számos szerv rendelkezik többé-kevésbé pontos, szakmailag is értékelhető információkkal. Közülük kétségkívül a rendőrség van abban a helyzetben, hogy feladatainál fogva a bűnözéssel leginkább fertőzött területeket azonosítani tudja. Amennyiben a közbiztonság rossz állapota indokolja, a rendőrség az illetékes önkormányzatnál kezdeményezheti a térfigyelést.

Annak megítélése, hogy mely közterület milyen fokban érintett a bűnözéssel, alapvetően szakmai kérdés. A közbiztonságot veszélyeztető, az adott területre jellemző elkövetési magatartások mérlegelése nyújt további támpontot annak eldöntésében, hogy a folyamatos térfigyelés javíthat-e a közbiztonság állapotán. A rendőrségé tehát a szakmai szempontok vizsgálata. Az önkormányzatnak azonban lehetősége van arra, hogy a térfigyelés társadalmi költségeit mérlegelje. Ez az a pont tehát, ahol belép az önkormányzatok felelőssége az új jogi környezetben.

III. A legkisebb sérelmet okozó eszköz választásának kötelezettsége

Alapjogi szempontból, így adatvédelmi jogi szempontból is érvényesíteni kell azt a követelményt, hogy az elérni kívánt célra tekintettel a lehető legkisebb alapjogi sérelemmel járó megoldást kell választani. A térfigyelés a lehetséges eszközök között az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással jár. Ennek illusztrálására elég csupán arra utalnunk, hogy a kamerás megfigyeléshez szokott gyermekek személyiség-fejlődésén kimutatható a kamerák jelenlétének negatív hatása. A kamerák elhelyezésének jóváhagyása hosszú távú – és nem feltétlenül pozitív – hatásokat

vált ki, melynek során óriási felelősség hárul az önkormányzatokra, és ehhez mért körültekintéssel kell eljárni.

IV. A bűnmegelőzés tudományos eredményeinek használata

Az önkormányzatnak döntése meghozatala során mérlegelnie kell, hogy valóban a térfigyelés-e az egyetlen módja a közbiztonság javításának? Sorra meg kell vizsgálni azokat a lehetőségeket, amelyek a közbiztonságra jótékony hatást gyakorolhatnak. A döntés meghozatala során fel kell használni a rendelkezésre álló tudományos eredményeket, mindenek előtt a kriminológiai kutatások következtetéseit. A tudományág alapvető gyakorlati szerepe, hogy kutatási eredményeivel, felismeréseivel segítse, orientálja a bűnmegelőzést szolgáló döntéseket és a kriminálpolitikát. A kriminológia legfontosabb kutatási területei közé tartozik a bűnmegelőzés is¹.

Az önkormányzatnak a tárgyalta döntés meghozatala során tekintettel kell lennie a bűnözés területi adataira. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a bűncselekmények elkövetésének helye összefüggésben áll a bűnözés szerkezetével, ezért a bűnözés szerkezetének vizsgálata előfeltétele a helyes döntés meghozatalának. Csak olyan bűnözési szerkezet esetén várható statisztikai javulás, amelynek esetében a térfigyelő kamerák által valóban kiszorítható bűncselekményekkel állunk szemben.

A kisebb közösségek szerepére, közvetve pedig az önkormányzatok kiemelt felelősségére a kriminológiai kutatások számtalanszor rámutatnak. A nyilvánosságra kerülő, és a közvéleményt befolyásoló hírek gyakran felszínesek, így hallgatnak a családi, nevelési gondokról, a bűnözést ténylegesen magyarázó körülményekről, nem ismerjük fel, hogy mi is valójában az átlagpolgár felelőssége. Úgy tűnik, mintha a bűnözés elleni harc kizárólag represszáliákból állna, a valóságról (elmaradó feljelentések, alacsony hatásfokú felderítés, sikertelen reszocializáció) szó sem esik, ahogyan sokszor hallgatnak a médiumok arról is, hogy a bűnüldözés csak akkor lehet eredményes, ha az informális ellenőrzés (család, iskola, szomszédság) működik².

¹ Gönczöl-Korinek-Lévai: Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll, Corvina kiadó, 1999, 9-10. oldal

² Uo. 84. oldal

Le kívánom szögezni, hogy ombudsmanként aggódva figyelem a „bekamerázási láz” terjedését. Egyfajta csodafegyverként tekintenek manapság erre az eszközre, amelynek társadalmi költségeit felmérni szinte képtelenség, ugyanakkor érdemben nem csökkentik, csupán egy másik területre helyezik át a bűnözést. Ez könnyen beláthatóan törvénytörő is, hiszen a kamera alkalmatlan arra, hogy az állampolgárt „megnevelje”, jogkövető magatartásra bírja. Éppen ellenkezőleg, azt a tarthatatlan erkölcsi üzenetet hordozza, hogy a növekvő számú kamerák kereszttüzeiben kénytelen az állampolgár jól viselkedni, a kameramentes övezetben azonban már azt tesz, amit akar, hiszen „senki” nem látja. Így aztán a bűnmegelőzésért, bűnüldözésért felelős döntéshozók erőfeszítései a visszájukra fordulnak, és válik a jó szándékkal felszerelt kamera, illetve a megfigyeltség tudata rossz üzenetet hordozó tájékoztató ponttá.

Pedig a bűnözéssel foglalkozó tudományok számos más eszközt javasolnak a bűnözés visszaszorítására. Ha egy adott városrész közbiztonságában sok gondot okoznak a környéken lévő szórakozóhelyek, akkor ezek körül fokozott rendőri járőrözés alakítható ki, de újra szabályozható nyitva tartásuk is. Ha például az éjszakai órákban elszaporodik a gépkocsilopás, akkor figyelőszolgálat szervezhető, a polgárőrség, a szomszédság és a rendőrség közreműködésével³. Hagyományos nagyvárosi építkezésszerű települési formákban jó hatással volt a betöréses lopások megelőzésére a házmeister intézményének visszaállítása. A fő közlekedési útvonalakon a zsebtolvajok és garázdák ellen jó megelőzési módszernek bizonyult a kalauzok alkalmazása. Ezek a megoldások például Hollandiában nem csak a bűnmegelőzésre voltak jótékony hatásúak, hanem új munkahelyeket is teremtettek a már hosszabb ideje munkanélküli segélyből élők számára⁴.

Néha nagyon egyszerű és kézenfekvő, valamint költségkímélő megoldások lehetnek igen jótékony hatással a környezet lakóinak közbiztonsági közérzetére. Az utcák megfelelő kivilágítása például nem csak az utcai támadások megelőzésére hat, hanem fokozza az általános biztonságot, komfortérzetet, sőt növelheti a környéken az ingatlanok árát⁵.

³ Ekblom, P. 1992.

⁴ Willemse, H. M. – Waard, J. 1993, Willemse, H. M. 1994.

⁵ Painter, K. 1991.

Egy önkormányzat helyzetéből adódóan képes lehet komplex összefogás megszervezésére is. Ha elszaporodnak a gyógyszertárak, pénzügyintézetek elleni támadások, szándékos gyújtogatásból származó tüzesetek, akkor az adott szakmai szervezeteknek és a biztosító társaságoknak közösen kell kialakítani a védekezés újabb módozatait⁶. Az önkormányzat további szerepét illetően utalhatunk a kábítószer-fogyasztás és a bűnözés kapcsolatára. Az önkormányzat által fenntartott oktatási intézményekben bőven akad tennivaló ezen a téren is. Az iskolák felelőssége abban is megragadható, hogy az első bűncselekmény elkövetésének ideje alapvetően meghatározó a későbbi bűnözői karrier kialakulásában. Ha az életkorral kialakult fizikai képesség a társadalmi integráción keresztül nem kerül hasznosításra, és így a konformitás elmarad, akkor az életkornak a bűnözésre gyakorolt hatása érzékelhetően felerősödik⁷.

V. Összegzés

A fent részletezett intézkedések mind olyan lehetőségek, amelyek a kriminológia eredményei szerint kedvezően hatnak a közbiztonság alakulására. Mindaddig, amíg az önkormányzat nem vette számba ezeket a lehetőségeket, és nem győződött meg ezek nem kielégítő voltáról, nem dönthet felelősséggel arról, hogy a térfigyelő rendszer valóban az egyetlen megmaradt lehetőség a közbiztonság javítására, végeredményben pedig az állampolgárok biztonságérzetének javítására. Az önkormányzatok térfigyelő kamerák elhelyezésére irányuló jóváhagyó döntését csak abban az esetben tartjuk megalapozottnak, amennyiben ezeket a szempontokat alaposan mérlegelte. Ennek a mérlegelésnek valósnak, a képviselő-testület által érdemben megtárgyaltnak kell lennie. A mérlegelés megtörténtét, a közbiztonság javítására rendelkezésre álló lehetőségek felmérését és az azokról kialakított álláspontot dokumentálni is szükséges. Csak egy alapos és visszakereshető mérlegelés alapján állapítható meg ugyanis az, hogy egy adott közterület térfigyelő kamerákkal való lefedése az állampolgárok alapvető jogainak védelme érdekében szükséges. A térfigyelés nyilvánvaló jogkorlátozással jár, nevezetesen a magánszféra és a személyes adatok védelméhez fűződő jog

⁶ Gönczöl-Korinek-Lévai: Kriminológiai ismeretek, bűnözés, bűnözéskontroll, Corvina kiadó, 1999, 129. oldal

⁷ Uo. 260. oldal

csorbításával. Ez a korlátozás nem járhat utóbbiak aránytalan sérelmével. Végezetül pedig szintén a térfigyelő kamerák jogszerű üzemeltetésének feltétele az, hogy a térfigyelés alkalmas legyen az állampolgárok alapvető jogainak védelmére. Ha ezek a feltételek nem teljesülnek maradéktalanul, úgy a térfigyeléssel járó adatkezelést jogszerűtlennek kell tekintenünk.

Összefoglalva megállapítható, hogy a bűnözést összetett társadalmi jelenségként kell kezelni, amely ellen hatékonyan küzdeni csak minden közösség, minden állampolgár valamilyen módon történő közreműködésével lehet. Álláspontom szerint a térfigyelő rendszerek a bűnözéssel szemben mindössze a tünetekre összpontosítanak, a bűnözés visszaszorítására e felületes voltak miatt hosszú távon alkalmatlanok. Bizonyos bűncselekmények észlelésére, így a bűnözés bizonyos szegmensei ellen folytatott küzdelemre pedig teljesen képtelenek. Mindezekre tekintettel a bűnözés visszaszorítására átgondolt stratégiát kell kidolgozni, amiben csak korlátozott helye és szerepe lehet a térfigyelő rendszereknek.

VI. Ajánlások

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 24. § d) és e) pontjainak alapján az információs jogok érvényesülése és a személyes adatok kezelésére vonatkozó törvényi rendelkezések egységes alkalmazásának elősegítése érdekében az alábbi ajánlást teszem:

- A Rendőrségről szóló törvény 42. § (2) bekezdése alapján közterületen képfelvevők elhelyezésére tett rendőrségi előterjesztést jóváhagyó döntése előtt az illetékes települési önkormányzat köteles érdemben megvizsgálni. A vizsgálatnak ki kell terjednie arra, hogy a térfigyelés valóban az egyetlen megmaradt lehetőség arra, hogy az adott területen elkövetett bűncselekmények számát csökkentsék. Az önkormányzatnak visszakereshető módon számba kell vennie és mérlegelnie kell a közbiztonságra jótékony hatást gyakorló, az alkotmányos jogokat kevésbé sértő megoldások alkalmazhatóságát. Ilyen mérlegelés, és a térfigyelő kamerák elhelyezésének elkerülhetetlenségét igazoló eredmény hiányában a térfigyelés nem felel meg

- az Rtv. követelményeinek, és a képfelvevők révén folytatott adatkezelés jogszerűtlennek tekintendő;
- Az Rtv. 2008. január 1-jén hatályba lépett új szabályai alkalmazandók az ezt megelőzően felszerelt térfigyelő kamerák révén folytatott adatkezelésekre is. Ennek megfelelően ezek jogszerű üzemeltetéséhez az önkormányzatok fent leírt jóváhagyó döntését a rendőrségnek be kell szereznie.

Budapest, 2008. március 5.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(2723/K/2007)

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS KÖZLEMÉNYE

Közlemény a Nagy Imre-per felvételeinek nyilvánosságra hozataláról

Az elmúlt napokban heves vita folyt arról, hogy milyen jogi körülmények között hozhatók nyilvánosságra az 1956-os forradalom mártír miniszterelnökének és társainak bírósági tárgyalásán készült felvételek. A tudósítások rendre arról szóltak, hogy adatvédelmi okokból nem lehet a felvételeket teljes egészében lejátszani, és emiatt sérül a polgárok informáltsághoz fűződő joga. Mindezek miatt szükségesnek látom a közvéleményt a következőkről tájékoztatni.

A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény szerint a közlevéltárban őrzött, az 1990. május 1-je után keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított harminc éven túli, az 1990. május 2-a előtt keletkezett, a keletkezés naptári évétől számított tizenöt éven túli levéltári anyagban bárki ingyenesen kutathat. A jogalkotó e 15 és 30 éves levéltári zárlatot – az európai gyakorlatnak is megfelelően – azért állította fel, hogy az iratokból kiolvasható főként gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális eseményekre megfelelő történeti távlatból lehessen tekinteni.

Megalkotta emellett az Alkotmányban szereplő információs önrendelkezési jog érvényesülése érdekében az iratokban szereplő személyes adatok védelmének szabályait is, midőn kimondta, hogy ha törvény másként nem rendelkezik, a személyes adatot tartalmazó levéltári anyag az érintett halálozási évét követő harminc év után válik bárki számára kutathatóvá. A védelmi idő, ha a halálozás éve nem ismert, az érintett születéstől számított kilencven év, ha pedig a születés és a halálozás időpontja sem ismert, a levéltári anyag keletkezésétől számított hatvan év.

Az Alkotmányban biztosított információs önrendelkezési jog (59. §) jelen esetben ütközik a véleménynyilvánítás szabadságából (61. §), mint kommunikációs anyagjából fakadó informáltsághoz való joggal. Két alapjog összeütközése esetén az Alkotmánybíróság által kimunkált és mára a hazai joggyakorlat egészében konzekvensen alkalmazott alapjogi tesztnek kell érvényesülnie, mely szerint bármely alapjog csak egy másik érvényesülése érdekében korlátozható és csak annyira, amennyire az elengedhetetlenül szükséges.

Megítélésem szerint a felvételek közzététele – annak történelmi távlata miatt is – nem okoz olyan, a személyes adatok védelméhez fűződő jog szempontjából jelentős sérelmet, mely a felvételek nyilvánosságra hozatalával szemben az arányosság követelményével ne lenne összeegyeztethető.

Budapest, 2008. június 11.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(919/H/2008)

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek

Állásfoglalás: az önkormányzati képviselő a szociális segélyek adatait csak akkor ismerheti meg, ha tagja a döntési jogkörrel felruházott bizottságnak

[...] önkormányzati képviselő részére

Tisztelt Képviselő Úr!

A fenti számon nyilvántartott konzultációs beadványában arról kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy önkormányzati képviselőként milyen formában, terjedelemben és mélységben ismerheti meg a jegyző által a hatáskörében kiutalt segélyekre vonatkozó adatokat.

Az adatvédelmi biztosi gyakorlatban visszatérő probléma az önkormányzati képviselőket megillető tájékozódási jog megítélése. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) és a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseinek együttes alkalmazása több esetben okozott már jogértelmezési nehézséget. Tájékoztatom, hogy hatásköröm csak a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok kezelésével összefüggő ügyekre terjed ki, vagyis amikor az egyének az információszabadsághoz való jogukat kívánják érvényesíteni. A képviselő jogait illetően csak akkor foglalhatok állást, ha azok a személyes adatok védelmét, illetőleg a közérdekű adatok nyilvánosságát érintik. Amennyiben a képviselő nem az Ötv. szerinti képviselői tájékoztatáshoz fűződő jogával, hanem a közérdekű adatok megismerésének jogával kíván élni, akkor az Avtv. szabályai alkalmazandóak az adatkérés teljesítésénél. Természetesen ezen adatokat egy önkormányzati képviselő ugyanúgy megismerheti, mint minden más állampolgár.

Amennyiben a képviselő az önkormányzat kezelésében lévő személyes adatokat kíván megismerni, ennek vizsgálata az adatvédelmi biztos hatáskörébe tartozik. A kiindulópont itt az, hogy a képviselői minőség önmagában nem jogosítja fel a képviselőket személyes adatok megismerésére és kezelésére. Az Avtv.-vel csak olyan értelmezés van összhang-

ban, amely szerint a képviselő konkrét ügyben – az erre hatáskörrel rendelkező bizottság tagjaként, illetve a képviselő-testület ülésén – a személyes adatok kezelését igénylő eljárás részeként ismerheti meg a személyes adatokat. Tehát a képviselő-testület akkor kezelhet, ismerhet meg személyes adatokat, ha tevékenységéhez kapcsolódóan, meghatározott célból erre törvény felhatalmazza, vagy pedig akkor, ha a személyes adat nyilvános.

Az Avtv. 19. §-ának (1)-(4) bekezdései alapján az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szervek rendszeresen elektronikusan vagy más módon közléteszik, továbbá erre irányuló igény esetén a 20. § rendelkezései szerint hozzáférhetővé teszik a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörükre, illetékességükre, szervezeti felépítésükre, szakmai tevékenységükre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokukban lévő adatfajtákra és a működésükről szóló jogszabályokra, valamint a gazdálkodásukra vonatkozó – adatokat. A tájékoztatás módját, a vonatkozó adatok körét jogszabály is megállapíthatja.

(3) Az (1) bekezdésben említetteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajták meghatározásával – törvény f) bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásra tekintettel korlátozza.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.) 18. és 19. §-a alapján a jegyző a szociális ellátásra való jogosultság megállapítása, az ellátás biztosítása, fenntar-

tása és megszüntetése céljából nyilvántartást vezet. A 18. §-ban szabályozott nyilvántartásból a szociális hatáskört gyakorló szervek, a gyámügyi feladatokat ellátó szervek, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv, az egészségbiztosítási szerv, a kincstár, az igazságszolgáltatási szervek, a katonai igazgatási szervek, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények (a továbbiakban: adatigénylésre jogosult szervek) részére eseti megkeresésük alapján szolgáltatathatók adatok.

A Szocvtv. 24. §-a szerint az e törvény felhatalmazása alapján nyilvántartást vezető szervek a nyilvántartásban kezelt adatokat személyes azonosító adatok nélkül statisztikai célra felhasználhatják, illetőleg azokból statisztikai célra adatot szolgáltathatnak. Az e törvény alapján elrendelt adatkezelésre és az adatok védelmére egyebekben az Avtv, valamint az egészségügyi adatkezelésre vonatkozó törvény rendelkezései az irányadók.

A fentiek alapján a kérdésre válaszul tájékoztatom, hogy a szociális nyilvántartás adatait Ön csak akkor és olyan körben ismerheti meg, amennyiben a kérdéses ellátás odaítélését az Szocvtv. a képviselőtestület hatáskörébe utalta. Az átruházott hatáskörben meghozott szociális ellátást érintő eljárások személyes adatait (a határozatokat és az eljárás iratait) csak akkor ismerheti meg, ha Ön is a döntési jogkörrel felruházott bizottság, illetve testület tagja. Természetesen az Ötv. alapján Ön képviselőként a zárt bizottsági ülésen is jelen lehet. A jegyző által saját hatáskörében odaítélt támogatások összegéről, mértékéről, indokoltságáról csak olyan adatokat kaphat, amelyek az Avtv. alapján nem hozhatóak kapcsolatba az érintettekkel.

Budapest, 2008. február 20.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(146/K/2008)

Állásfoglalás: az Autó2 magazin internetes oldalán közzétehetnek olyan fotókat és videókat, amelyeken szabálytalankodó rendőrségi járművek szerepelnek

[...]

Tisztelt [...]!

Konzultációs beadványában arról szeretne tájékoztatást kérni, hogy az Autó2 magazin internetes oldalán közzétehetnek-e olyan fotókat és videókat, amelyeken szabálytalankodó magánautók és rendőrségi járművek szerepelnek, a rendszámmal együtt, beazonosítható módon. Az ügyben a következő állásfoglalást teszem.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. §-a alapján e törvény alkalmazása során személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet. A szabálytalan parkolás megtörténtének ténye és a gépjármű vezetője közötti kapcsolatot a forgalmi rendszám teremtheti meg.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

A rendszám – az Avtv. rendelkezéseinek alapulvételével – személyes adatnak tekinthető, ha a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások

Központi Hivatala gépjármű-nyilvántartása alapján megállapítást nyer, hogy a gépkocsinak mely természetes személy a tulajdonosa (üzemben-tartója).

A közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (Kknyt.) 19. n) pontja alapján a parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok a parkolási díj meg nem fizetése esetén a díj és a pótdíj behajtása érdekében igényelhetik a járműtulajdonos személyes adatait a nyilvántartásból.

Attól az időponttól kezdve, hogy a nyilvántartásban fellelhető adatok alapján a magánszemély tulajdonos (üzembentartó) kiléte ismertté válik az adatkezelő előtt, az adattársítás folytán a parkolás helyszínére és időpontjára vonatkozó információk is személyes adatnak tekinthetők, és a parkolási társaság követelésének érvényesítése érdekében a Kknyt. felhatalmazása alapján és a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseire is tekintettel kezelheti ezeket a személyes adatokat.

Mivel azonban az Auto2 magazinnak nem ad törvény felhatalmazást az érintettek személyes adatai kezelésére, – így a forgalmi rendszám, valamint a fényképfelvételek kezelésére, – ezért az adatkezelés jogalapja ez esetben kizárólag az érintettek önkéntes, tájékozott és határozott hozzájárulása lehetne. (Avtv. 2. § 6. pontja).

Természetesen a megfelelő joggal történő adatkezelések során is be kell tartani az Avtv. alapelveit, így a célhoz kötött adatkezelés elvét, az adatbiztonság, az adatok minősége biztosításának követelményeit, valamint figyelembe kell venni az érintettek jogait, és biztosítani kell azok érvényesülését. (Avtv. 5. §, 7. §, 10. §, 11-18. §)

A fentiekre tekintettel nem támogatom, hogy tilosban parkoló, vagy bármilyen más jármű forgalmi rendszámát nyilvánosságra hozzák az érintett tulajdonos, vagy üzemben tartó egyértelmű hozzájárulása nélkül. Ugyanakkor annak adatvédelmi jogi akadályja nincsen, hogy a rendőrségi járművek rendszámai felismerhetőek legyenek az Autó2 által közölt felvételeken.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon az Adatvédelmi Biztos Irodájához továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. március 25.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(326/K/2008)

Állásfoglalás: a gyermekjóléti intézmény a másik szülővel készült védőnői véleményt nem adhatja ki

[...]

intézményvezető

Budapest [...] Gyermekjóléti Központ

Tisztelt Intézményvezető Asszony!

Indítványára – melyben egy kisgyermek szülei közötti vitában az anya állapotára vonatkozó iratok kiadásáról kér útmutatást – válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény előírása szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény – vagy meghatározott esetben önkormányzati rendelet – elrendeli. Személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Esetünkben a védőnőnek az anyára vonatkozó véleménye az anya személyes adata, annak megismerésére az apa – törvény, vagy az anya felhatalmazása nélkül – nem jogosult. Az iratból az apa csak a gyermekre vonatkozó információkat ismerheti meg a szülő jogán – ez nem adatvédelmi kérdés.

Őn azt írja, hogy az apa nemrégiben felkereste intézményünket, és tekintett a kérdéses iratba, majd arról felvételt is készített. Intézményük-

nek – függetlenül a védőnő kérelmétől – ezt az iratot a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályok szerint kellett volna kezelnie, és a betekintést nem lett volna szabad engedélyezni, mivel ez sérti az anyának a személyes adatai védelméhez fűződő jogát. Ez a védelem az anyát az apa betekintésének céljától függetlenül megilleti. Különösen el kellett volna kerülni azt, hogy az iratról felvétel készüljön.

A folyamatban lévő perre vonatkozóan tájékoztatom, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 192. § (1) bekezdése kimondja, hogy bíróságnál, más hatóságnál, közjegyzőnél vagy valamely szervezetnél lévő irat beszerzése iránt a fél kérelmére a bíróság intézkedik, ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti. Az eredeti okirat beszerzése mellőzhető, ha az eredeti okirat megtekintésére nincs szükség és a fél a tárgyaláson annak hiteles vagy egyszerű másolatát bemutatja. Ennél fogva az apa nem hivatkozhat alappal arra, hogy az iratra azért van szüksége, mert az eljárásban neki kell azt bemutatni.

Kérem, hogy az alkotmányos alapjogok, így a személyes adatok védelmének ügyében a jövőben körültekintőbben járjanak el.

Budapest, 2008. április 11.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(537/K/2008)

Állásfoglalás: a társadalombiztosítás szerveinek végrehajtási célú adatszolgáltatásáról

Dr. Székely Tamás

főigazgató

Országos Egészségbiztosítási Pénztár

Tisztelt Főigazgató úr!

A társadalombiztosítás szerveinek adatszolgáltatása tárgyában benyújtott indítványára válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény előírása szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény – vagy meghatározott esetben önkormányzati rendelet – elrendeli. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Amint azt Ön is írta a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (Tbj.) 42. § (1) bekezdése egyebek mellett a következő adatok kezelésére hatalmazza fel a társadalombiztosítási igazgatási szervet:

- a) személyi adatok (név, leánykori név, anyja neve, születési hely, születés éve, hónapja és napja),
- b) családi állapot, állampolgárság,
- c) lakóhely (tartózkodási hely),
- d) foglalkozás, munkahely, munkakör, tevékenység, [...]
- f) jövedelemre vonatkozó adatok.

43. § (1) bekezdése előírja:

A 42. § (1) bekezdés alapján nyilvántartásba vett adatokból [...]

b) az állami adóhatóság, az önkormányzati adóhatóság az adókötelezettség ellenőrzése és az adó-végrehajtási eljárás lefolytatása érdekében az a) pont szerinti adatok, valamint a d) pontból a munkahelyre és a foglalkoztatási jogviszony időtartamára vonatkozó adatok igénylésére jogosultak.

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) szerint:
47. § (1) A végrehajtási eljárás eredményes lefolytatása érdekében a végrehajtó szükség esetén beszerzi az adós lakóhelyére (tartózkodási helyére), székhelyére, telephelyére, munkahelyére (egyéni vállalkozására), jövedelmére és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyaira (ingó, ingatlan vagyon, bankszámla, betét, értékpapír, érdekeltség gazdasági társaságban stb.) vonatkozó adatokat.

(2) A végrehajtó az (1) bekezdésben megjelölt eljárása során megkeresheti az adósrá és vagyonára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket, így különösen a rendőrséget, a gépjárműveket nyilvántartó hatóságot, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartó szerveket, okmányirodát, nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet, az egészségbiztosítási szervet, adóhatóságot, [stb.].

A vámhatósági végrehajtás esetében a társadalombiztosítás részéről a célhoz kötött adatszolgáltatásra megvan a törvényi felhatalmazás.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény alapján a gondozási díjról – melynek behajtására vonatkozóan a polgármesteri hivatal a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) kormányrendelet szabályaira hivatkozik – nem állapítható meg, hogy az bírság (vagy bármilyen közteher) volna, így megítélésem szerint itt nem alkalmazható a Tbj. és a Vht. felhatalmazó szabálya.

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 111. § (3) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy ha a közvetlen letiltásra nincs lehetőség, a szabálysértési hatóság elrendeli a tartozás adók módjára történő behajtását. A (2) bekezdésben írott letiltás azonban még nem adók módjára való behajtás, így ahhoz a társadalombiztosítási szervektől való adatkérésre, és a szervektől való adatszolgáltatásra nincs felhatalmazás. Adatszolgáltatásra csak az elrendelt behajtás esetén van lehetőség.

Budapest, 2008. április 30.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(661/K/2008)

**Állásfoglalás: a készpénzátutalási megbízások
(csekkek) befizetése során a Magyar Posta Zrt.
jogellenesen rögzíti az ügyfelek személyazonosságát
igazoló okmányainak számát**

*Dr. Szabó Pál vezérigazgató részére
Magyar Posta Zrt.
Budapest*

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

Számos állampolgári panaszbeadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához, amelyben a panaszosok azt kifogásolják, hogy a készpénzátutalási megbízások (csekkek) befizetése során a Magyar Posta Zrt. rögzíti személyazonosságukat igazoló okmányaik számát.

Az Európai Parlament és a Tanács 2006. november 15-i 1781/2006/EK Rendelete (a továbbiakban: Rendelet) megállapítja a pénzátutalásokat kísérő megbízási adatokra vonatkozó szabályokat, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, vizsgálata és felderítése céljából. A Rendelet értelmében a fizetési szolgáltatók kötelesek biztosítani, hogy a pénzátutalásokat a megbízási adatok teljes köre kísérje.

A Rendelet 4. cikke határozza meg a megbízási adatok teljes körét az alábbiak szerint:

- a) A megbízási adatok teljes köre a megbízó nevéből, címéből és számlaszámából áll.
- b) A megbízó *címét* a születési helye és ideje, az ügyfélazonosító száma vagy a nemzeti azonosító száma is helyettesítheti.
- c) Amennyiben a megbízó nem rendelkezik számlaszámmal, a megbízó fizetési szolgáltatója helyettesíti azt egy olyan egyedi azonosítóval, amely lehetővé teszi az ügylet megbízási történő visszavezetését.

A Rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban. A rendeleti formának köszönhetően tehát nem szükséges a Rendelet magyar jogszabályokba történő külön átültetése, mindazonáltal bizonyos rendelkezések esetében lehetőséget biztosít a tagállamoknak a Rendelet szabályaitól eltérő, az alkalmazást könnyítő rendelkezések életbe léptetésére. Magyarországon a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Pmt.) állapítja meg az 1781/2006/EK rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezéseket.

A Pmt. 22. §-ának (9) bekezdése a hazai alkalmazhatóság elősegítése érdekében meghatározza, hogy a fenti b) pontban említett „nemzeti azonosító szám” alatt Magyarországon természetes személy esetében az azonosító okmány típusát és számát, illetve jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén a cégjegyzékszámot, vagy egyéb nyilvántartási számot értjük. A személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvány a Pmt. értelmező rendelkezései szerint a személyazonosító igazolvány, az útlevel, valamint a kártya formátumú vezetői engedély.

A Rendelet 2. cikke az „egyedi azonosítót” (ld. fenti c) pont) az alábbiak szerint definiálja: a fizetési szolgáltató által – a pénzáttalás végrehajtásához használt fizetési és teljesítési rendszer vagy üzenetküldési rendszer protokolljaival összhangban – meghatározott betű-, szám- vagy szimbólumkombináció.

A „nemzeti azonosító szám” és az „egyedi azonosító” tehát két különböző fogalom mind a Rendelet, mind a Pmt. értelmében. A nemzeti azonosító szám, azaz a személyazonosságot igazoló okmány típusa és száma kizárólag a megbízó címe helyett – és nem mellett – alkalmazható. A nemzeti azonosító szám az ügyfél azonosítására szolgál, míg az egyedi azonosító az ügylet és az ügyfél összekapcsolását, az ügylet megbízóig történő visszavezetését szolgálja.

A Magyar Posta szabályzata értelmében a befizetés során, a nyomtatványon a megbízónak (befizetőnek)/feladónak az adatait az arra kijelölt helyen az érvényes okmánnal/okirattal azonosan fel kell tüntetnie. Nem kell feltüntetni az adatokat a mentesült fizetési tranzakciók esetében (pl. Rendelet 3. cikk (6)-(7) bekezdése), továbbá akkor, ha a Magyar Posta a megbízói adatok teljes körét szerződés alapján

előzetesen ellenőrizte. A jogszabályok értelmében a Magyar Posta a postai pénzforgalmi szolgáltatások igénybe vétele során az 1000 eurónak megfelelő forintösszeget meghaladó megbízás – kivéve az állami szervek számára adók, pénzbírságok vagy más illetékek megfizetése céljából kibocsátott készpénzátutalási megbízásokat – esetében a megbízó (befizető)/feladó személyét azonosítja.

A készpénzátutalási megbízás felvételét megghiúsító körülménynek minősül, amennyiben a megbízó (befizető)/feladó a nyomtatványon a Rendelet által előírt, a fentiekben felsorolt adatokat nem, vagy nem az okmánnal/okirattal azonosan tüntette fel, és az adatok pótlását megtagadja, vagy a feltüntetett adatok egyeztetéséhez nem járul hozzá. Ebben az esetben a Magyar Posta a megbízást nem fogadja be.

A Magyar Posta megkeresésemre írt válaszelevelében arról tájékoztatta, hogy készpénzátutalási megbízás (csekkbefizetés) esetén számlaszám nélkül történik a pénzátutalás, így a posta egyedi azonosítót kell, hogy használjon, és ez az egyedi azonosító a postán igénybe vett pénzátutalás során a megbízó azonosító okmányának száma. Arra hivatkoztak, hogy az egyedi azonosítót a posta határozhatja meg, valamint, hogy a személyazonosító igazolvány száma megfelel a Rendeletben előírt betű- és számkombináció követelményének.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-nak 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet. Megállapítható tehát, hogy a személyazonosító igazolvány, az útlevelel, valamint a kártya formátumú vezetői engedély száma személyes adat.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Tekintettel arra, hogy a személyazonosságot igazoló okmányok típusa és száma személyes adatnak minősül, annak egyedi azonosítóként történő felhasználását a fentiek okán a Pmt.-ben kellett volna a jogalkotónak elrendelnie, továbbá az egyedi azonosító képzésére vonatkozóan rendelkezéseket tartalmaznia. Az Avtv. 3 §-ának (3) bekezdése szintén úgy rendelkezik, hogy kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény vagy önkormányzati rendelet határozza meg.

A Magyar Posta fenti hivatkozását az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosaként tehát nem tudtam elfogadni. Az egyedi azonosító már említett definíciójából ugyanis az következik, hogy egy, a Magyar Posta által *képzett* betű-, szám- vagy szimbólumkombinációt kell alkalmazni az ügylet megbízóig történő visszavezetéséhez.

A Magyar Posta azon gyakorlata tehát, hogy a készpénzátutalási megbízások során egyedi azonosítóként az állampolgárok személyazonosságot igazoló okmányának típusát és számát alkalmazzák, jogellenes.

Mindezekre tekintettel az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró állampolgári jogok országgyűlési biztosaként az Avtv. 25. §-ának (2) bekezdése alapján a Magyar Posta Zrt.-t az adatkezelés megszüntetésére szólítom fel. Kérem, hogy a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tegyék meg, és azokról – a nagy érdeklődésre való tekintettel – soron kívül írásban tájékoztassanak.

Budapest, 2008. május 5.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

Állásfoglalás: nem jogszerű, ha a követeléskezelő cég az adós szomszédait hívja telefonon, ha az érintetteket nem tudja elérni

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett panaszbeadványában azt kifogásolta, hogy a Beneficial Zrt.-től vettek fel hitelt, azonban mivel mostanában a fizetéssel késnek, a cég az Önök szomszédait hívja telefonon, ha Önöket nem tudják elérni. Önök a cégtől kérték e gyakorlat befejezését.

Az ügyben vizsgálatot indítottam, és megkerestem a Beneficial Zrt.-t. A cég ügyfélszolgálati csoportvezetője és belső adatvédelmi felelőse a következő tájékoztatást adta: tekintettel arra, hogy Önök elérhetetlennek bizonyultak, a cég leveleire nem érkezik válasz, telefonhívásaikat nem fogadják, ennek következtében a Magyar Telekom Nyrt. internetes tudakozójában kerestek valamilyen elérhetőséget, amelyen keresztül Önökkel kapcsolatba tudtak lépni. Mivel az Önök szomszédjának címe és telefonszáma szerepel a T-com internetes tudakozójában, ezért kintlévőség kezelő osztályuk munkatársai felhívták az Önök szomszédait annak érdekében, hogy Önökkel fel tudják venni a kapcsolatot. Tájékoztattak továbbá, hogy a szomszédok személyes adatainak felvételére, s így kezelésére nem került sor, kizárólag a T-Com internetes tudakozójában megtalálható nyilvános adatokat tárolják az Önök ügyfélananyagában.

Az ügyben álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó

következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. Ugyanezen paragrafus 9. pontja értelmében adatkezelésnek minősül a személyes adatok felhasználása is. Megállapítható tehát, hogy a Beneficial Zrt. kezeli az Önök szomszédainak személyes adatait.

Az adósságkezelő cégek gyakran alkalmazzák azt az adatvédelmi biztosi gyakorlat során már számtalanszor kifogásolt módszert, hogy a hozzájuk egyébként jogszerűen jutott személyes adatok érintettjét, – nem részletezve azt az esetet, amikor az érintett személyes adatai már eleve nem jogszerűen kerülnek az adósságbehajtóhoz – egyéb forrásból származó személyes adatain keresztül keresik meg, zaklatják. Még ha az adósságbehajtó cég az adós alapkövetelésből származó személyes adataihoz jogszerűen jut is hozzá, (a közúti közlekedési nyilvántartásból jogszerű átvétellel, és pl. engedményezéssel) a követelés átruházása nem teremt jogalapot az adósságkezelő cégnek további személyes adatok gyűjtésére, kezelésére.

Az Avtv. 8. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis a személyes adatok akkor továbbíthatók, valamint különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek.

A jogosult kérheti, illetve követelheti az adóstól a tartozás megfizetését, de csak a jogszabályi keretek között. A követelés fennállása nem jogosítja fel a követelés jogosultját, vagy annak nevében eljáró követelésbehajtó céget jogtalan eszközök alkalmazására, a követelés behajtása, vagy annak kísérlete nem járhat a személyes adatok védelméhez való jog sérelmével. A követelés jogosultja a „végrehajtás” során az adóst keresheti meg jogos, vagy jogosnak vélt követelésével.

A szolgáltató és a követeléskezelő cég tehát „eljárása” során nem léphet túl a jogszabályi kereteken, nem sértheti meg senkinek a személyes adatok védelméhez való jogát, függetlenül attól, hogy az alapkövetelése jogos-e. Az Ön által leírt esetben ugyanakkor több ízben is megállapítható lehet a jogsérelem. Jogszerűtlen valamely személy tartozásával kapcsolatban a szomszédnak (vagy bárki másnak) a megkeresése, mivel ezzel az adatkezelő megsérti nem csak az adós személyes adatait, de a szomszédét is, aki a követelésnek semmilyen formában nem részese.

Különös sérelmet jelent, hogy a követelésbehajtó az adós személyes adatait jogosulatlan harmadik személynek (jelen esetben a szomszédnak) továbbítja.

Összegezve a fentieket megállapítható, hogy ha egy szolgáltatónak jogos, vagy jogosnak vélt igénye van valamely kintlévőségének behajtására, a polgári jog meghatározza azokat a jogszerű eszközöket, (pl. fizetési meghagyás, bírósági végrehajtás) melyek alkalmazásával a követelés behajtható lehet. Nem alkalmazhat azonban a szolgáltató, illetve a szolgáltató megbízásából eljáró adósságbehajtó cég olyan eszközöket, melyek alkotmányos alapjogok sérelmével járnak. A követelés jogosultja a hozzá – az alapkövetelésből – jogszerűen jutott személyes adatokat használhatja fel arra, hogy az adóst a követelés megfizetésére felhívja, nem kapcsolhatja azonban ezen adatokat össze máshonnan összegyűjtött személyes adatokkal, ad absurdum az adós környezetében élő más személyek személyes adataival.

A cég ilyen eljárása jogosulatlan adatkezelést valósít meg, amely az adatvédelmi biztos eljárása mellett polgári jogi, illetve büntetőjogi következményekkel is járhat. Az érintetteknek ugyanis a jogellenes adatkezelés észlelése esetén lehetősége van arra, hogy az Avtv. 17. §-a alapján bírósághoz forduljanak, mely esetben a bíróság soron kívül jár el, és az érintettek a perben követelhetik a jogellenes adatkezeléssel okozott káruk megtérítését is. Lehetőségük van továbbá arra is, hogy jogaikat a Polgári törvénykönyv (Ptk.) alapján érvényesítsék, személyhez fűződő jogaik megsértése miatt, ebben az esetben a Ptk. 84. §-ában foglalt igényeket támaszthatják. Abban az esetben, ha a jogellenes adatkezelés az érintetteknek jelentős érdeksérelmet okoz, büntető feljelentés megtételére is lehetősége van (lásd a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 177/A §-t: Visszaélés személyes adattal).

Fenti álláspontomról tájékoztattam a Beneficial Zrt.-t is.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon az Adatvédelmi Biztos Irodájához továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. május 20.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(291/P/2008)

Állásfoglalás: egészségügyi intézményben ellátott beteg adatairól csak korlátozott körben adható tájékoztatás

[...]

Tisztelt [...]!

Önnek teljesen igaza van: a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.), az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüak.), és az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) rendelkezései alapján a betegekre vonatkozó információ szolgáltatása komoly problémát jelent. A törvények rendelkezéseinek betű szerinti megtartása teljesen képtelen és életszerűtlen helyzetbe hozná az adatszolgáltatót, azonban a törvény rendelkezéseitől való eltérés nemhogy általában sem megengedett, de jelen esetben az érintett információs önrendelkezési jogát, azaz alkotmányos alapjogát sértené.

Az Avtv. előírása szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény – vagy meghatározott esetben önkormányzati rendelet – elrendeli. A hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

Az Eütv. 25. § (1)-(2) bekezdése szerint a beteg jogosult arra, hogy az egészségügyi ellátásában részt vevő személyek az ellátása során tudomásukra jutott egészségügyi és személyes adatait csak az arra jogosulttal közöljék, és azokat bizalmasan kezeljék. A betegnek joga van arról nyilatkozni, hogy betegségéről, annak várható kimeneteléről kiknek adható felvilágosítás, illetve kiket zár ki egészségügyi adatainak részleges vagy teljes megismeréséből.

A józan ész azt diktálná, hogy a tájékoztatást végzők – a lehetséges legkevesebb adattal, de – nyújtsanak felvilágosítást a hozzájuk fordulóknak a betegről. Az idézett törvényhelyek azonban sem külön-külön, sem együtt nem értelmezhetők úgy, hogy felhatalmazást adnának arra, hogy az érintettől – engedélye nélkül – az adatkezelő adatot szolgáltatasson. Egy ilyen ügyben keletkező bármely jogvitában bizonytalanság lehet számolni a törvénytől eltérő magatartást tanúsító adatkezelő elmarasztalásával.

Megítélésem szerint a való élet és a törvényi szabályozás között feloldhatatlan ellentét feszül, országgyűlési biztосként azonban senkit sem buzdíthatok arra, hogy a jogszabályokat megsértse.

Kérdéseire válaszul: azt elfogadhatónak tartom, hogy az érdeklődő arról a tényről, hogy a beteg az intézményben kezelés alatt áll-e, tájékozatható, továbbiakat azonban telefonon nem tanácsos közölni. Az intézmény tájékoztatásra hivatott munkatársai nem kérhetik az érdeklődőtől a beteghez fűződő viszonya igazolását, különös tekintettel arra, hogy még a szülő-gyermek kapcsolat igazolása is gyenge lábakon áll (hiszen az apával való viszony igazolványban nem szerepel), de a házastársi és testvéri viszonyt végképp nem lehet okmánnyal igazolni. Más érdeklődők, látogatók adatait megismerni (vagy feljegyezni) – a fentiekhez hasonlóan – nyilvánvalóan tilos. A beteg határozottan kinyilvánított akaratát azonban ezekben az esetekben is mindenek előtt kell figyelembe venni.

Amint azt Ön is látja, a beteg információs önrendelkezési joga két aspektusának érvényesülési lehetősége kizárja egymást; az Ön által felvetett kérdés – a hatályos szabályozás alapján – fogalmilag megoldhatatlan. Mindazonáltal a törvény szigorának enyhítését a betegek alkotmányos alapjogának védelme érdekében nem javaslom.

Adatvédelmi kérdéseivel forduljon az Adatvédelmi Biztos Irodájához továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. május 27.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(738/K/2008)

Állásfoglalás: nem jogszerű, ha a zárt lépcsőházban kiírt névadatokat és egyéb személyes adatokat összegyűjtik

[...]

Tisztelt [...]!

Ön a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 27. § (1) bekezdése szerinti állampolgári bejelentéssel fordult az adatvédelmi biztoshoz, melyben a [...] adatkezelését sérelmezi. Beadványában elmondottak szerint az említett szervezet tagjai bemennek a lépcsőházba, majd összegyűjtik az elérhető személyes adatokat.

Az adatvédelmi biztos egy korábbi állásfoglalása szerint a nevüket, vagy más személyes adatukat kapualjban, vagy más nyilvános, bárki számára elérhető helyen elhelyezők ezt (feltehetően) saját szabad akaratukból tették. Ezzel lényegében a személyes adataikat maguk hozták nyilvánosságra. Az adatok nyilvánossá tételében benne foglaltatik az is, hogy az érintettek számoltak – vagy legalábbis számolniuk kellett – azzal, hogy ezt az információt – még akaratukon kívül is – bárki megismerheti. Ebben az esetben az információs önrendelkezési jog sérelme nem merül fel, de az érintettet ebben az esetben is megilleti az a jog, hogy az adatkezelőnél személyes adatai törlését kérje [Avtv. 14. § (2) bekezdés b) pont].

A fenti esettől meg kell különböztetni azt az esetet, amikor az adatok nem egy nyilvános, bárki számára elérhető helyen vannak kitéve (például: kapualj, kaputelefon), hanem egy bekerített, zárt lépcsőházban. A lépcsőház közös használatban lévő magánterület, ezért adatkezelési szempontból az itt közzétett adatok nem nyilvánosak, hanem egy meghatározott kör számára ismerhetők meg.

Már az önmagában az információs önrendelkezési jog gyakorlásának tekinthető, hogy a tulajdonostársak csak a zárt helyiségen belül teszik közzé nevüket tájékoztatás céljára.

A fentiek alapján a zárt helyiségben közzétett adatok gyűjtése, rendszerezése, adathordozóra rögzítése az Avtv. szerinti adatkezelésnek minősül. Ezért az adatfelhasználásra az Avtv. személyes adatok védelméről szóló II. fejezetének rendelkezéseit kell alkalmazni.

Álláspontom szerint sérti az érintett személyek információs önrendelkezési jogát, ha tudtuk és előzetes szándékuk nélkül a postaládára kitett adatokat az adatkezelő összegyűjti és felhasználja.

Adatvédelemmel és információs szabadsággal kapcsolatos kérdésével forduljon az adatvédelmi biztoshoz a jövőben is bizalommal.

Budapest, 2008. május 30.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(215/P/2008)

Állásfoglalás: egy erdőbirtokossági társulat kérdőívén a TAJ szám nem igényelhető

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában abban a kérdésben kérte válaszat, hogy egy erdőbirtokossági társulat az osztalék kifizetéséhez kérheti és kezelheti-e a magánszemély tulajdonos TAJ számát. A kérelméhez mellékelt tájékoztatóban foglaltak szerint a társulatnak az APEH felé teljesítendő jelentési kötelezettsége teljesítéséhez van szüksége a TAJ-számra. Kérelmére az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. §-ának (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. E törvény értelmű rendelkezéseiben foglaltak szerint az adattovábbítás is adatkezelésnek minősül.

A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény 23. §-a tartalmazza azon szervek felsorolását, amelyek a külön jogszabályok által meghatározott célból kezelhetik a TAJ számot.

Áttanulmányozva a hivatkozott jogszabályi rendelkezéseket, nem találtam törvényi felhatalmazást arra, hogy a kifizető (jelen esetben az erdőbirtokossági társulat) az osztalék kifizetése kapcsán jogszerűen kezelhetné a polgár TAJ számát és azt továbbíthatná az adóhatóság felé. Az adózót e bevétele kapcsán ugyan terhelheti az egészségügyi hozzájárulás megfizetésének kötelezettsége, de ezt a magánszemélynek kell bevallania és megfizetnie. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 46. § (9) bekezdése alapján a kifizető olyan bizonylatot állít ki az

osztalékban részesülő személynek, amely tartalmazza a kifizető és a bevételt, jövedelmet szerző nevét (elnevezését), adóazonosító számát, székhelyét (telephelyét), lakóhelyét, a kifizetés jogcímét, az osztalék kifizetésének évét, a bizonylat (igazolás) kiállításának időpontját, az adó alapját és a megállapított adó összegét.

Budapest, 2008. május 30.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(760/K/2008)

Állásfoglalás: a képfelvevő berendezések jogszerű használatáról a rendőri igazoltatások kapcsán

[...]

Tisztelt [...]!

Köszönöm, hogy megtisztelte Hivatalunkat bizalmával, és a rendőrségi igazoltatások során rögzített kép- és hangfelvételek készítésének körülményeivel összefüggésben beadvánnyal fordult hozzám.

Beadványa nyomán a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 24. b) pontja alapján vizsgálatot indítottam. Vizsgálatom során írásban kerestem meg az Országos Rendőr-főkapitányság Jogi Főosztályának vezetőjét, és a beadványában foglaltakkal kapcsolatosan számos kérdésben kértem tőle felvilágosítást. Dr. Gömbös Sándor válaszelevelében részletesen tájékoztatott az ORFK álláspontjáról, melyet állásfoglalásom kialakítása során figyelembe vettem.

Az ügyben álláspontomról a következők szerint tájékoztattam az ORFK Jogi Főosztályát:

„A panaszüggyel összefüggésben kialakított álláspontomat alább kifejtem. Előre kívánom bocsátani, hogy jelen dokumentum csak egyike a Rendőrség kamera-használatával összefüggő állásfoglalásoknak. A kamera használata várhatóan még hosszú időn keresztül kérdéseket és panaszokat fog felvetni, amelyekre nehéz egységes és minden helyzetben egyaránt érvényes iránymutatást adni. Értelemszerűen kívánatos volna az intézkedő rendőrök számára egy „kamerahasználati útmutatót” adni, ugyanakkor mostani vizsgálatom csupán a panaszbeadványban említett eset elemzésére terjed ki.

A beadványt tevő arra hívta fel a figyelmet, hogy álláspontja szerint a képfelvevők használata során a rendőrség gyakorlatilag visszaél azzal a lehetőséggel, hogy az intézkedések kapcsán kép- és hangfelvételt készít-

het. A panaszos véleménye szerint az eljáró rendőrök olyan adatokat gyűjtenek, amelyek későbbi eljárásokhoz nem szükségesek, illetve olyan módon gyűjtenek adatot, amely az intézkedés alá vont számára megalázó.

Jelen állásfoglalásom nem terjed ki annak vizsgálatára, hogy egyes demonstrációk, közterületi események környezetében a fokozott ellenőrzés (a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 30. §) elrendelése indokolt-e, vagy sem, pusztán olyan körülményként értékelhetjük, amely a lehetséges igazoltatások számát jogszerűen növeli. Ennek megfelelően a fokozott ellenőrzés elrendelésétől függetlenül minden igazoltatás kapcsán, esetről esetre vizsgálandó a rögzíthető adatok köre, beleértve a kép- és hangfelvétel készítését is.

Az Rtv. 29. és 42. §-ában foglalt rendelkezések együttes értelmezése valóban teret enged az eltérő következtetéseknek. A felhatalmazás jelentősége abban rejlik, hogy a korszerű technológia előnyeit a rendőrség munkájának hatékonyabbá tétele érdekében kihasználhassa. Az igazoltatás során rögzíthető adatok körét az Rtv. 29. §-a meghatározza, ugyanakkor a 42. § (1) bekezdése általános felhatalmazást tartalmaz a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos személyek, tárgyak, körülmények tekintetében kép- és hangfelvétel készítésére. Az adatvédelmi biztos következetes gyakorlata szerint az igazoltatott személyről adatok rögzítésére akkor kerülhet sor, ha azok szabálysértési-, illetve büntetőeljárás céljából szükségesek, vagy ha az adatok rögzítését egyéb releváns körülmény indokolja.

A fentiekből is következően az igazoltatás kapcsán a képfelvevő be rendezések pusztán a jogalkotó szándékának megfelelő módon használhatók. Az igazoltatás az Rtv. V. fejezete szerint önálló intézkedésként szabályozott, természetéből eredően azonban járulékos jelleggel kerül sor foganatosítására. Az igazoltatás révén megismert adatok dokumentálása nem történhet készletező jelleggel, csupán akkor kerülhet sor adatok rögzítésére, ha az szabálysértési-, illetve büntetőeljárás céljából szükséges, vagy ha az adatok rögzítését egyéb releváns körülmény indokolja. Amennyiben tehát ezek a feltételek nem állnak fenn, úgy kép- és hangfelvétel kezelésére sincsen törvényes jogalap.

Az eljáró rendőrnek intézkedése során szerteágazó elvárásrendszernek kell eleget tennie, melyben abszolút mércét az emberi méltóság védelme jelent. A szakszerűen és okszerűen végrehajtott

igazoltatás nem járhat olyan hatással, amely az igazoltatott személy számára megfélemlítő vagy megalázó. Az adatvédelmi biztos számos állásfoglalásában rámutatott arra, hogy az érintett nem válhat az adatkezelés tárgyává, hanem annak mindvégig alanya kell, hogy maradjon. Ez pedig feltételezi az emberi méltóság maradéktalan tiszteletben tartását.

Amennyiben a kamera használatára jogszerűen kerül sor, úgy a felvétel készítése során ügyelni kell a kamera használatának rendeltetészerű voltára. A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával (Rtv. 15. § (1) bekezdés). Véleményem szerint az az eljárás, amelyről a panaszos beszámolt, a „tetőtől talpig” való felvétel, illetve a kamerába nézés kötelezettsége nem felel meg az említett elvárásnak. Az ilyen jellegű adatrögzítések tehát az emberi méltósághoz való jog érvényesülését szem előtt tartva kifogásolhatók.”

A fent kifejtett követelményeknek a gyakorlatban a Rendőrség tud érvényt szerezni. Az ORFK együttműködését kértem annak érdekében, hogy állásfoglalásom eljusson az érintett vezetőkhöz és az állomány az abban foglaltaknak megfelelően járhasson el.

Az ügy jelentőségére tekintettel vizsgálatom eredményéről a Magyar Távirati Iroda útján tájékoztatom a közvéleményt is.

A panasz felvetésén túl kérdésként fogalmazta meg, hogy az intézkedés alá vont személy milyen módon győződhet meg arról, hogy az igazoltató lapokon szereplő adatokat törölték. Az Avtv. 11. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az érintett – a 12-13. §-okban szabályozott módon tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről. A tájékoztatást az érintettnek 30 napon belül közérthető formában és írásban kell megadni. A tájékoztatás valós voltáért, valamint az adatok jogszerű kezeléséért természetesen az adatkezelő tartozik felelősséggel.

Végezetül tájékoztatom, hogy vizsgálatom során kilétét nem fedtem fel.

Kérem, hogy a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon Hivatalunkhoz továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. június 5.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(502/P/2008)

Állásfoglalás: a bűncselekmények áldozatainak adatai külön védelmet igényelnek

*Igazságügyi Hivatal
Áldozatsegítő Szolgálat*

Tisztelt Igazgató Asszony!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához benyújtott indítványára válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény előírása szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény – vagy meghatározott esetben önkormányzati rendelet – elrendeli.

Az adatvédelmi törvény rendelkezése szerint (2. § 3. pont) bűnügyi személyes adat a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat. A bűnügyi adat különleges adat, melyet a törvény fokozott védelemben részesít.

Ennek értelmében az áldozatok személyes adatai is e minőségükben különleges adatnak számítanak, kezelésük (továbbításuk) is az érintettek írásbeli hozzájárulásához van kötve. Mindezek alapján megállapítható, hogy az áldozatok személyes adatait e tájékozott, önkéntes és egyértelműen kinyilvánított hozzájárulás nélkül a Szolgálat sem az OKRI-nak, sem másnak nem adhatja át.

A kutatásokhoz szükséges kapcsolatfelvétel érdekében – a korábbi adatvédelmi biztosi gyakorlat alapján – javaslom, hogy a kutatást végző Önökkel kapcsolatban lévén, Önökön keresztül küldje el az érintetteknek a tájékoztatót (kérdőívet, megkeresést), így az érintett eldöntheti,

hogy az abba foglalt tájékoztatás alapján fel kívánja-e venni a kapcsolatot a kutatóval. Ezen a módon különleges adatainak védelme, információs önrendelkezési joga nem sérül.

Adatvédelmi kérdéseivel forduljon hivatalomhoz továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. június 5.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(807/K/2008)

Állásfoglalás: a kapcsolattartók személyes adatait jogszerűen tartják nyilván a büntetés-végrehajtási intézetben

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett beadványára, melyben a Szegedi Fegyház és Börtönben a kapcsolattartóra vonatkozó személyes adatok körét kifogásolja, az alábbiakban válaszolok.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 3. § (1) bekezdése alapján személyes adatot kezelni az érintett hozzájárulása, vagy törvény felhatalmazása alapján lehet.

A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 28/A. § -a szerint:

„A büntetés-végrehajtási szervezet, illetőleg a javítóintézet, a végrehajtás rendjének és biztonságának megőrzése érdekében és a kapcsolattartó személyazonosságának a látogatás alkalmából történő megállapítása céljából – a kapcsolattartóként megjelölt személy hozzájárulásával – nyilvántartja mindazoknak a személyeknek a személyes adatait, akikkel az elítélt kapcsolatot tart fenn (a továbbiakban: kapcsolattartó). A kapcsolattartók nyilvántartása kiterjed a kapcsolattartó

- a) családi és utónevére,
- b) lakcímére (székhelyére),
- c) telefonszámára és
- d) kapcsolattartói minőségére.”

A szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 19/A. §-a szerint:

- (1) Az elítéltet a befogadáskor írásban kell tájékoztatni arról, hogy hozzátartozójával, illetőleg – a nemzetközi szervezetek képviselői és a védő kivételével – az általa megjelölt más személlyel (a továbbiakban együtt: kapcsolattartó) kizárólag akkor tarthat kapcsolatot, ha – külön törvény rendelkezése alapján – a kapcsolattartóként megjelölt személy hozzájárul ahhoz, hogy személyes adatai az intézet nyilvántartásában szerepeljenek.
- (2) A hozzájárulás beszerzése érdekében engedélyezni kell, hogy az elítélt egy alkalommal levelet írjon az érintett részére.
- (3) A kapcsolattartó adatait az érintett írásbeli hozzájárulásával lehet a nyilvántartásban feltüntetni. Ha a kapcsolattartó cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes, írásbeli hozzájárulására külön törvény rendelkezései irányadók.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a büntetés-végrehajtási szerv adatkérése törvényes kötelezettségéből fakad, így az adatvédelmi szempontból nem kifogásolható.

Az, hogy a büntetés-végrehajtási szerv milyen módon igényli az említett kapcsolattartói adatokat, az nem adatvédelmi kérdés, így hatásköröm hiányában azt nem áll módomban vizsgálni.

Ami a testvérével kapcsolatos kérdését illeti, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 685. § b) pontja szerint:

„közele hozzátartozók: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örök-befogadott, a mostoha- és neveltgyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő, valamint a testvér; hozzátartozó továbbá: az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a jegyes, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa.”

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 34. §-a alapján:

- „(1) Egyenesági a rokonság azok között, akik közül az egyik a másiktól származik.
- (2) Oldalágon rokonok azok, akiknek legalább egy közös felmenő rokonuk van, ők maguk azonban egyeneságon nem rokonok.”

Végezetül tájékoztatom, hogy az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet szabályozza a névváltoztatásra vonatkozó eljárást, mely szerint:

„28. § (1) Magyar állampolgár születési családi és utónevének megváltoztatását – kérelmére – az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter engedélyezheti.

28/A. § (1) A név megváltoztatása iránti kérelmet személyesen kell benyújtani a lakóhely szerint illetékes anyakönyvvezetőnél, külföldön élő magyar állampolgár esetében az illetékes konzuli tisztviselőnél.”

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. június 11.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(648/P/2008)

Állásfoglalás: nem jogszerűtlen az az eljárás, mely szerint a postai küldeményét nem adta át az érintettnek a postahivatal, mert megtagadta személyi igazolványa számának kiadását

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett panaszbeadványában azt kifogásolja, hogy postai küldeményét nem adta át Önnek a postahivatal, mert megtagadta személyi igazolványa számának kiadását.

Az ügyben megkerestem a Magyar Posta Zrt. adatvédelmi felelősét, aki a postáról szóló 2003. évi CI. törvény 16.§ (3)-(4) bekezdéseire hivatkozott, mint a kifogásolt adatkezelés jogalapjára. Az ügyben a következő tájékoztatást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 1. pontja értelmében *személyes adat*: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Megállapítható tehát, hogy a személyi igazolvány száma személyes adatnak minősül.

Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint a személyes adatokon végzett bármely művelet, így többek között azok rögzítése is, adatkezelésnek minősül.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény, vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A törvény, amely elrendeli ezt az adatkezelést, a postáról szóló 2003. évi CI. törvény (a továbbiakban: Pt.).

A Pt. 14. §-ának (6) bekezdése értelmében a postai szolgáltató köteles a jogszabályoknak, a nemzeti szabványoknak, a nemzetközi megállapodásoknak és a szolgáltató üzletszabályzatában meghatározottaknak megfelelő postai küldeményt az azokban foglaltaknak megfelelően felvenni, feldolgozni, továbbítani és a címzett (illetve az egyéb jogosult átvevő) részére kézbesíteni. Az átvételi jogosultság részletes szabályait, a postai szolgáltatások igénybevétele kapcsán alkalmazható meghatalmazás kötelező tartalmi és formai elemeit külön jogszabály állapítja meg.

A Pt. 16. §-a rendelkezik a személyazonosságot igazoló okmány számának rögzítéséről:

Könyvelt küldemény átvételének írásban történő elismerése előtt a címzett (illetve az egyéb jogosult átvevő) a személyazonosságát külön jogszabályban meghatározott hatósági igazolvánnyal köteles igazolni. A postai szolgáltató a személyazonosság igazolását nem könyvelt küldemény kézbesítése esetén is kérheti. /16. § (3)/

Ez a jogszabály a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet, amelynek 17. §-ának (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

A címzett, illetve az egyéb jogosult átvevő a személyazonosságát az alábbi – érvényes – okiratokkal igazolhatja:

- a) személyi igazolvánnyal, illetve személyazonosító igazolvánnyal, vagy annak igénylését igazoló hatósági okirattal,
- b) katonai igazolvánnyal,
- c) tartózkodási engedéllyel,
- d) letelepedett jogállást igazoló okmánnyal,
- e) bevándorlási engedéllyel,
- f) ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolással,
- g) útlevelel, vagy
- h) 2001. január 1-jét követően kiadott vezetői engedéllyel (jogosítvány).

A személyazonosságot igazoló okmány elnevezését, betűjelét és számát a postai szolgáltató a kézbesítési okiratra rájegyzi. Ha az okirat tulajdonosa ez ellen tiltakozik, a szolgáltató ezt – mint a kézbesítést megghiúsító körülményt – a kézbesítési okiraton rögzíti, és a küldeményt visszaküldi a feladónak. / Pt.16. § (4)/

Összefoglalva tehát elmondható, hogy a címzett, illetve az egyéb jogosult átvevő személyazonosságát köteles igazolni a küldemény átvételkor, továbbá a személyazonosságot igazoló okmány betűjelét a kézbesítő jogszerűen, a jogszabályi előírásoknak megfelelően rögzíti a kézbesítési okiraton.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. július 15.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(786/P/2008)

Állásfoglalás: helyi önkormányzat szervei adóhatósági feladatok ellátása végett elhalálozással kapcsolatos személyes adatokat egymásnak nem adhatnak át

[...]

Tisztelt Jegyző Asszony!

Megkeresésében abban a kérdésben kérte válaszomat, hogy hivataluk Közigazgatási Irodája más hivatali szerveknek adhat-e át adatokat elhunytakról. Levelében leírtak szerint az információk átadására annak érdekében lenne szükség, hogy elkerüljék az egyes felszólítások, határozatok elhunytak nevére történő kipostázását.

A beadványában vázolt probléma nem ismeretlen előttem. Általánosságban elmondható, hogy noha a nyilvántartások aktualizálása fontos szempont és elvárás, a hatályos törvények nem teremtenek jogalapot e művelet kontroll-adatszolgáltatás általi megvalósításához.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a postázások, értesítések kiküldése az elhunytak nevére etikailag ugyan kifogásolható, de a hozzátartozók kegyeleti jogát nem sérti. A kegyeleti jog ugyanis mindennek előtt a meghalt személy emlékének megőrzését, becsületének védelmét szolgálja. Másrészt a hivatal e „szerencsétlen” eljárása azzal hozható összefüggésbe, hogy az állampolgárok adatszolgáltatási kötelezettségüknek nem tesznek eleget.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján személyes adatok körébe kizárólag az élő személlyel kapcsolatos információk tartoznak. Az elhunytakhoz köthető információk továbbításának jogszerűsége elsődlegesen nem az Avtv. alapján döntendő el.

Természetesen az elhunytakhoz köthető információk kapcsán is adódhat olyan helyzet, amikor személyes adatok kezeléséről beszélhetünk. Az elhunyt adó tartozása pl. az örökösöket is terhelheti, szemé-

lyükkel összefüggésbe hozható információnak, mintegy személyes adatuknak tekinthető, így kérésükre az adóhatóságnak tájékoztatást kell adnia a rendelkezésre álló adótartozás mértékéről. Az APEH részéről pedig jogos igény, hogy az adatigénylő örökösi minőségéről hitelt érdemlően meggyőződjenek. Ehhez elegendő a közjegyző által kiadott igazolás, amely tanúsítja, hogy nevezett személyek örökösként hagyatéki eljárásban vesznek részt.

Az Art. 2004. évi CI. törvénnyel foganatosított módosítása célszerűségi szempontoktól vezérelve lehetőséget teremtett arra, hogy az adóhatóság kérésére a hagyatéki leltározásra illetékes jegyző adatot szolgáltatson a hagyatéki leltár készítésének tényéről, valamint a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyző nevééről.

Budapest, 2008. július 28.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(553/K/2008)

Állásfoglalás: az előadóművésztől hozzájárulása nélkül a koncerten kép-, illetve hangfelvétel nem készíthető

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához intézett beadványával kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja alapján „személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”, beleértve a képmást, képfelvételt is.

Adatkezelésnek tekintendő „az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is” (Avtv. 2. § 9. pont).

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Tehát a fényképfelvétel elkészítéséhez -valamint felhasználásához, nyilvánosságra hozásához, stb.- törvényi felhatalmazás vagy a lefényképezni kívánt személyek hozzájárulása szükséges, kivéve, ha törvény közérdekből elrendeli a nyilvánosságra hozatalt. Kétséges esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg.

Az Avtv. szabályai összhangban vannak az 1959. évi IV. törvény, a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseivel, melynek 80. §-a kimondja, hogy a személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés.

Az előadóművészek szerzői jogi védelmét a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) szabályozza, amely egyebek mellett kimondja, ha a törvény eltérően nem rendelkezik, az előadóművész hozzájárulása szükséges ahhoz, hogy rögzítetlen előadását rögzítsék. [Ptk. 73. § (1) bek.]

A fentiekén túlmenően a polgári jogi szerződésekre vonatkozó szabályok az irányadóak mind a koncertszervezők és a fellépő művészek között, mind pedig a belépőjeggyel rendelkező nézők és a koncertszervezők között létrejött szerződésekre.

A Ptk. 200. § (1) bekezdése szerint a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja. A szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. [Ptk. 198. § (1) bek.]

A fenti jogszabályi rendelkezésekből következően tehát a belépőjegy önmagában nem jogosítja fel a nézőt arra, hogy fotókat készítsen a fellépőkről, erről minden esetben a koncertező előadók jogosultak rendelkezni a fellépésükre vonatkozó – koncertrendező céggel kötött – szerződésben.

Az, hogy melyik előadó, vagy zenekar engedi, illetve tiltja meg a kép és hangfelvételek készítését a koncerten mindig az adott fellépő döntésén múlik.

Másrésről azzal, hogy a közönség megveszi a rock-pop, egyéb könnyűzenei koncertekre a belépőjegyet és részt vesz a rendezvényen, a néző olyan kikötéseket is elfogad, amelyek a rendezvény területén való tartózkodás szabályaira, valamint a fellépőkről történő hang- és képfelvételek készítésének szabályozására, tiltására, stb. vonatkoznak. Ezek a szerződési kikötések rendszerint a belépőjegyek hátoldalán olvashatóak.

Összegezve tehát, az előadóművésztől akarata ellenére a koncerten kép-, illetve hangfelvétel nem készíthető, mivel a fellépők személyhez fűződő jogait mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.[Ptk. 75.§ (1) bek.]

Személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos problémáival a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2008. július 28.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(762/K/2008)

Állásfoglalás: gyermekek fotóinak nyilvánosságra hozatalához a szülői hozzájárulás tartalmáról

[...]

Tisztelt [...]!

Ön beadvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához, melyben azt kérdezi, hogy a [...] Kiadó által szervezett nyári gyermektáborban készített gyermek fotók kiadványaikban, reklámjaikban történő megjelentetéséhez szükséges szülői hozzájárulás mire terjedjen ki az adatvédelmi törvény rendelkezései alapján. Beadványával kapcsolatban az alábbi tájékoztatást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja alapján: „személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.”

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Tehát mind a fényképfelvétel elkészítéséhez, mind felhasználásához, nyilvánosságra hozásához törvényi felhatalmazás vagy a lefényképezni kívánt személyek hozzájárulása szükséges, kivéve, ha törvény közérdekből elrendeli a nyilvánosságra hozatalt. Kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg.

Nyilvánosságra hozatalnak számít az Avtv. szerint, ha az adatot bárki számára hozzáférhetővé teszik (2.§ 11. pont) A nyilvánosságra hozatal fogalmát e körben kiterjesztően kell értelmezni (sokszorosítás, forgalmazás, kiállítás, sugárzás, internet, reklám, stb.)

Tekintettel arra, hogy az érintett gyermekek a polgári törvénykönyv alapján cselekvőképtelenek, vagy korlátozottan cselekvőképeseek, a hozzájárulás jogát helyettük törvényes képviselőjük (az esetek többségében a szülő) gyakorolja.

Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint a hozzájárulás akkor tekinthető jogszerűnek, ha önkéntes, határozott, megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel az érintett félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

Az érintett a hozzájárulását az adatkezelővel írásban kötött szerződés keretében is megadhatja a szerződésben foglaltak teljesítése céljából. Ebben az esetben a szerződésnek tartalmaznia kell minden olyan információt, amelyet a személyes adatok kezelése szempontjából – az Avtv. alapján – az érintettnek ismernie kell, így különösen a kezelendő adatok meghatározását, az adatkezelés időtartamát, a felhasználás célját, az adatok továbbítását, adatfeldolgozó igénybevételét. A szerződésnek félreérthetetlen módon tartalmaznia kell, hogy az érintett aláírásával hozzájárul adatainak a szerződésben meghatározottak szerinti kezeléséhez. [Avtv. 3.§ (7)]

A fentiekén túlmenően az Avtv. szerint a tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is, így például arra, hogy jelen esetben a szülő kérheti a gyermeke személyes adatainak törlését, a gyermekéről készült fotók további felhasználásának megtiltását, vagy akár a fotók megsemmisítését is.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. július 28.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(778/K/2008)

**Állásfoglalás: a Magyar Posta Zrt. jogszerűen követeli
meg munkavállalóitól, hogy a menetlevélen
fel kell tüntetniük személyes adataikat,
a gyakorlat azonban módosítható**

*Nagy Andrea adatvédelmi felelős részére
Magyar Posta Zrt.
Budapest*

Tisztelt Adatvédelmi Felelős Úrhölgy!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett panaszbeadványában a Magyar Posta számos munkavállalója társaságuk azon gyakorlatát kifogásolja, hogy a menetlevélen fel kell tüntetniük személyes adataikat: a nevet, születési helyet és időt, a lakcímet, valamint vezetői engedélyük számát.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) kifogásolt szakasza 2008. január 1-től módosult az alábbiak szerint:

A Kkt. 21. §-a rendezi az üzembentartó, illetőleg a használatba vevő személy felelősségét, továbbá 21/A. §-ában rendelkezik a menetlevél, illetve a fuvarlevél tartalmáról.

„A gépjármű üzemben tartója, illetve a gépjárművet használatra átvevő személy felel azért, hogy az általa üzemeltetett, illetve használt gépjárművel

- a) a megengedett legnagyobb sebességre,
- b) a vasúti átjárón való áthaladásra,
- c) a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire,
- d) a járművel történő megállásra és várakozásra,
- e) az autópálya leálló sávjának igénybevételére,
- f) a behajtási tilalomra, a kötelező haladási irányra,
- g) a természet védelmére
- vonatkozó – külön jogszabályban meghatározott – egyes előírások betartására kerüljenek.”

- Ha a fenti előírásokat megszegik, az üzemben tartóval, illetve a gépjárművet használatra átvevő személlyel szemben 30 000 forinttól 300 000 forintig terjedő közigazgatási bírságot kell kiszabni. Az egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegét a Kormány rendeletben határozza meg. (410/2007 (XII. 29.) Korm. rendelet)

Ha a gépjárművet az üzemben tartó a szabályszegést megelőzően más személy használatába adta, a fenti közigazgatási bírságot a használatba vevő személlyel szemben kell kiszabni amennyiben

- ezt a tényt a használatba vevő személy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt, az alábbi adatokat tartalmazó nyilatkozatával igazolja, vagy
- azon gépjárművek esetében, amelyek külön jogszabály alapján a közúti forgalomban menetlevéllel, illetve fuvarlevéllel vehetnek részt: olyan menetlevéllel, illetve fuvarlevéllel igazolja, amely alapján szintén az alábbi adatok megállapíthatóak.

„A fent említett nyilatkozatnak, menetlevélnek, illetve fuvarlevélnek tartalmaznia kell

- a) a gépjármű hatósági jelzését,
- b) az üzemben tartó és a használatba vevő személy nevét, születési idejét, születési helyét, lakcímét,
- c) a használatba vevő személynek a gépjármű vezetésére jogosító engedélye számát,
- valamint
- d) azon időszak megjelölését, amelyre a gépjármű használatát a használatba vevő az üzemben tartótól átvette.” /Kkt. 21/A. § (4)/

Megjegyzem, hogy a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium részemre 2007 októberében megküldött, a Kkt. módosításáról szóló törvény javaslata nem tartalmazta a nyilatkozat, menetlevél illetve fuvarlevél adattartalmára vonatkozó rendelkezéseket, az még a Kormány által benyújtott törvényjavaslatban sem szerepelt. Ennek megfelelően az előterjesztés ezen részéhez észrevételeimet nem tudtam megtenni.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 1. pontja szerint személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Avtv. 3. §-a értelmében személyes adat csak akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A személyes adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek. (8.§)

A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy az adatkezelés jogalapja a Kkt. A fenti rendelkezések bevezetésének célja az volt, hogy az évente több, mint 100 ezer gyorsajtás miatti feljelentésnek érvényt lehessen szerezni. Ezért volt szükséges egy olyan igazgatási bírságolási rendszer jogszabályi bevezetése, amely alapján a gépjármű üzemben tartója objektív alapú felelősséget visel az általa üzemeltetett gépjárművel elkövetett közlekedési szabályszegésekért. A Kkt. 21/A. §-a tartalmazza azokat a rendelkezéseket, amelyek alapján az üzemben tartó mentesülhet a közigazgatási bírság megfizetése alól, például akkor, ha a gépjármű jogellenesen került ki a birtokából, és igazolja, hogy ezen okból kezdeményezte a megfelelő hatóság eljárását, vagy ha a gépjárművet más személy használatába adta, és a törvényben meghatározott adattartalmú nyilatkozattal, menetlevéllel, illetőleg fuvarlevéllel ennek tényét igazolni tudja. Tehát az üzemben tartó felelősség alóli mentesülésének feltétele a törvényben meghatározott adattartalommal kitöltött menetlevél, és ez egyben az adatkezelés törvényes célja is.

Tekintettel azonban arra, hogy számos panaszbeadvány érkezett az ügyben arra vonatkozólag, hogy a panaszosok amiatt aggódnak, hogy személyes adataikról olyan munkavállalók is tudomást szerezhetnek, akik munkavégzésük során adminisztratív, illetve ellenőrzési feladatot végeznek a gépkocsivezetők által végzett munkafeladatok vonatkozásában, az ügyben konzultációt kezdeményeztem a gyakorlati tapasztalatokról, és számos céget megkerestem, így a Magyar Telekom Nyrt.-t és a Volánbusz Zrt.-t is.

Mindkét cégnél a gépjárművezető nevét és egy belső, ún. munkaügyi azonosító kódot, illetőleg egyedi SAP azonosító számot kell feltüntetni a menetlevélen, amely személyes adatok birtokában minden esetben pontosan rekonstruálható, hogy adott időpontban mely munkavállaló vezette az érintett járművet.

Álláspontom az, hogy tekintettel a fuvar- és menetlevelek tartalmának céljára, megfelelő értelmezésnek tekintem azt az eljárást, amelyet több nagy cég alkalmaz a Kkt. módosítása után is.

A cégek egyhangúlag úgy nyilatkoztak, hogy ennek az adatbiztonsági szempontból is elfogadhatóbb eljárásnak nincsen gyakorlati akadálya.

Tekintettel a célhoz kötött adatkezelés elvére, – azaz hogy csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig -, valamint az adatbiztonság elvére, (Avtv. 10. §), úgy vélem a fent említett cégek a törvényi szabályozást megfelelően hajtják végre, és javaslom a Magyar Postának is, hogy térjenek át a kódszám alkalmazására.

Mindazonáltal az adatkezelésnek a fentiek alapján van törvényes jogalapja, így az jogszerűnek minősül. A munkavállalók által kifogásolt gyakorlat azonban valóban felvet adatbiztonsági aggályokat, így csakugyan tanácsos lett volna, ha a jogalkotó egy kódszám feltüntetését írja elő a menetlevélen, amely alapján a munkáltatónál visszakereshetők lennének a munkavállaló személyes adatai anélkül, hogy azok a többi munkavállaló számára megismerhetővé válnának. Erre tekintettel javaslatot tettem a jogalkotó felé, hogy a Kkt. következő módosítása során vegyék figyelembe az adatbiztonsági szabályok maradéktalan érvényesülése érdekében, hogy a Kkt. által előírt adatsor pótolható egy kódszámmal, amely kódszám segítségével utólag a fenti személyes adatok egyértelműen megállapíthatóak.

Budapest, 2008. augusztus 6.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(758/P/2008)

Állásfoglalás: a BKV Zrt. jogszerűen továbbította a panaszos adatait egy ügyvédi irodának

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett panaszbeadványával kapcsolatban az alábbi tájékoztatást adom.

Az ügyben vizsgálatot indítottam, és megkerestem a Budapesti Közlekedési Vállalat Zrt. adatvédelmi felelősét, aki válaszlevelében kifejtette, hogy valóban, a társaságuk által megbízott ügyvédi iroda az Ön részére bizonyos időközönként pótdíj-tartozásokról szóló értesítést küld, azonban ez nem fogadható el kifogásként az Ön esetében. Ön ugyanis valóban nyolc olyan pótdíjazási esemény résztvevője volt, melynek kapcsán keletkezett befizetéseinek még nem tett eleget. Az Ön által jelzett, 2008 januárjában kiegyenlített pótdíj beszédése már bíróságnál kezdeményezett fizetési meghagyás útján került rendezésre, míg a fennálló nyolc esemény még nem került ebbe a szakaszba.

A pótdíjazási események alkalmával, érvényes menetjegy, bérlet vagy egyéb igazolvány nélkül utazó ügyfelektől – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – jegyellenőrök csak elkerhetik adataikat, azokat hozzájárulás hiányában nem jogosultak ellenőrizni is. Mivel így az adatfelvételek döntő többségükben nem ellenőrizhetőek, szóbeli információkon alapulnak, előfordulhat – akár szándékosan is –, téves adatok megadása.

Az Ön esetében valamennyi pótdíjazási esemény alkalmával személyazonosításra alkalmas okmányból vették fel munkatársaik a szükséges adatokat. Az ún. pótdíjfolyamati jelentés kiállítását követően, a pótdíjazott ügyfél részére a pótdíj összegét tartalmazó csekket, továbbá a csekkel egy lapon található tájékoztatót adnak át az ellenőrök, melynek átvételét az ügyfél aláírásával ismeri el.

Társaságuk minden olyan esetben, amikor a pótdíjazás alá vont ügyfél megadja címét, 30 nap elteltével felszólító levelet küld ki a tartozást ki nem egyenlítőkre részére. Ennek kézhezvételét követően az ügyfélnek lehetősége van társaságuk felé kifogással, panasszal, illetve méltányosságra vonatkozó kéréssel vagy megállapodás-kötés lehetőségével élni. Mivel Ön egyetlen esetben sem tett észrevételt társaságuk felé, a pótdíj kezelése további fázisaiba lépett: ügyvédi, illetve egy esetben fizetési meghagyási szakaszba.

Az értesítéseket minden esetben az Ön által átadott személyazonosító okmány alapján végezték el. A nyolc eseményből hétszer a [...] címre, míg az utolsó előtti, azaz a 7. alkalommal pedig a [...] címre küldték az értesítőt. A nyolcadik eseménynél ismét a budapesti cím került megadásra. Az azonosításhoz használt igazolványok sorszámából feltételezhető, hogy Önnek több, különböző címet tartalmazó okmány is rendelkezésére áll.

A pótdíj tartozások kiegyenlítésekor, ügyfeleik minden esetben a számviteli jogszabályi előírásoknak megfelelő, pénzügyi bizonylatot kapnak kézhez, amely bizonylatok megőrzési ideje a vonatkozó jogszabályok előírásai alapján 5 év. Ezekben a bizonylatokon szerepelnek a szolgáltatások megnevezései is (pl. bérlet-bemutató díja, pótdíj kiegyenlítése), tehát meglátuk esetén az ügyfél igazolni tudja befizetését(i) teljesítését.

A pótdíjazási irodán történő tartozások rendezése esetén, munkatársaik az ügyfelek kérésére felvilágosítást nyújtanak a fennálló tartozásokról. Az információszolgáltatást nehezítik a pótdíjazási esemény során történő, a fentiekben részletesen kifejtett adatfelvételi folyamatban foglalt pontatlansági tényezők.

Ön tartozásai kiegyenlítése céljából társaságukat – sem az Ügyfélszolgálatot, sem a Pótdíjkezelési Osztályt – még nem kereste fel. A 2008. januárban kiegyenlített tételről az Ön által feladott készpénz-átutalási megbízás (csekk) feladóvevénye kell, hogy az Ön rendelkezésére álljon. Az adatvédelmi felelős úr mellékelte leveléhez a szükséges, igazoló dokumentumok másolatait.

A fentiek alapján álláspontom a következő:

Mivel nincsen nyomozati jogköröm, azt megállapítani sajnálatos módon nem tudom, hogy az egyes pótdíjazási események jegyzőkönyvei

valós eseményeken alapulnak-e. A jegy nélküli utazáshoz köthető tartozások igényérvényesítésének megítélése elsődlegesen szintén nem adatvédelmi kérdés. Annak eldöntése, hogy a társaság érintettekkel szemben felmerült igénye jogos követelés-e, nem tartozik az adatvédelmi biztos hatáskörébe, és az egyes adatkezelési kifogások a követelés érvényesíthetőségét nem befolyásolják.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 1. pontja szerint személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Avtv. 3. §-a értelmében személyes adat csak akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A személyes adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek. (8.§)

Jogilag az utas és a közlekedési vállalat között egy szerződés jön létre, ezáltal amennyiben az utas nem vált jegyet, akkor szerződést szeg, de ez még nem jogosíthatja fel a közlekedési vállalatot, hogy ezt követően hatóságként lépjen fel. A BKV Zrt. utazási feltételei alapján mindazoknak, akik a BKV Zrt. közösségi közlekedési szolgáltatásainak bármelyikét igénybe kívánják venni, felszállás előtt rendelkezniük kell érvényesíthető és az adott járatra felhasználható jeggyel, érvényes bérlettel, utazási igazolvánnyal, vagy a díjmentességet igazoló okmányokkal. Ha az utas érvényes jegy, bérlet vagy egyéb utazásra jogosító irat nélkül utazik, a jegyellenőr felajánlja a pótdíj helyszíni megfizetésének lehetőségét. Ha az utas nem kíván, vagy nem tud élni ezzel a lehetőséggel, akkor haladékat kér a BKV Zrt.-től a szolgáltatási díj későbbi megfizetésére. Ennek érdekében az adatait egy, a személyazonosságát megállapítására alkalmas igazolványból a BKV Zrt. rendelkezésére kell bocsátania, melyek felvételre kerülnek. Az utas az aláírásával igazolja az adatfelvételt és az annak kezeléséhez adott engedélyt. Ennek alapján megindul a „pótdíjazási” folyamat. A jegyellenőr egy csekket ad át az utasnak, melyen az alappótdíj összege szerepel. Ha az utas nyolc

naptári napon belül a pótdíjazás időpontjában érvényes, arcképes bérletet mutat be – kezelési költség megtérítése mellett – ügyét rendeztnek tekinti a BKV Zrt.

Tehát a fentiekből következően kérésre önszántából bárki átadhatja az ellenőr által igényelt adatokat, ebben az esetben az ellenőr, illetve közlekedési vállalat adatkezelésének jogalapját az érintett hozzájárulása adja meg. (Avtv. 3. § (1) bek.)

Az egyes adósságbehajtással foglalkozó cégek adatátvételének jogalapja különböző lehet, attól függően, hogy az alapkövetelés jogosultja maga, vagy jogi képviselő útján próbálja érvényesíteni a követelést, engedményezi a követelést, esetleg az alapszerződésben foglaltak alapján ruházza át követelését adósságkezelő cégnek. Az engedményezési és a megbízási jogcím között az a lényeges különbség, hogy míg a megbízási esetén a követelés behajtása a szolgáltató nevében folyik, addig engedményezés esetén a behajtó cég, vagy ügyvédi iroda saját nevében szólítja fel a fogyasztót/ügyfelet teljesítésére.

A személyes adatok az Avtv. 8. §-ának (1) bekezdése alapján akkor továbbíthatók, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy törvény azt megengedi. A követelések behajtása érdekében a személyes adatok tehát akkor adhatók át, ha azt törvény lehetővé teszi (pl. bírósági végrehajtás, engedményezés), vagy ha ahhoz az érintett hozzájárul. Az adatkezelő a személyes adatok kezelése során az Avtv. rendelkezéseinek megtartásával köteles eljárni, függetlenül attól, hogy a követelés, amelynek járulékos eleme az adatkezelés hatályos, avagy elévült. Azaz, természetesen a megfelelő jogalappal történő adatátadások során is be kell tartani az Avtv. alapelveit, így a célhoz kötött adatkezelés elvét, az adatbiztonság és az adatok minőségének biztosításának követelményeit, valamint figyelembe kell venni az érintettek jogait, és biztosítani kell azok érvényesülését is.

Az engedményezés szabályait a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) tartalmazza. A Ptk. szabályai lehetővé teszik a természetes személy adósok adatainak átadását. Az engedményezésről az érintettet értesíteni kell; a kötelezett az értesítésig jogosult az engedményezőnek teljesíteni. A Ptk. kommentárja arról is szól, hogy az engedményezett követelés kötelezettjének hozzájárulására a szerződés létrejöttéhez nincs szükség. A követelések a Ptk. 328. §-a

alapján történő értékesítésekor, az adatátadáshoz a jogcímet maga a Ptk. teremti meg, így a követelésekhez kapcsolódó személyes adatok továbbítása adatvédelmi szempontból nem kifogásolható.

A jogosult követelése érvényesítésének másik – a hatályos magyar jog által elismert – eszköze a szerződéssel megbízott ügyvéd közreműködésének igénybevétele. Az ügyvéd törvényi felhatalmazás alapján jogszerűen juthat hozzá megbízójától az adós személyes adataihoz, ehhez tehát az adós hozzájárulása nem szükséges. Az ügyvédekről szóló törvény általában ad felhatalmazást a jogi képviselőnek a megbízó ügyfelei adatainak kezelésére, amikor kimondja, hogy az ügyvéd a hivatásának gyakorlásával – törvényes eszközökkel és módon – elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését. Az ügyvéd a Magyar Köztársaság valamennyi bírósága és hatósága előtt eljárhat, és minden ügyben elláthatja a megbízó jogi képviselőt.

A BKV Zrt., valamint a [...] Ügyvédi Iroda is rendelkezik tehát törvényes céllal és joggal az Ön adatai kezeléséhez.

A BKV Zrt. adatvédelmi felelőse személyesen is, és válaszlevelében is biztosított arról, hogy minden tájékoztatást megadnak Önnek a tartozásokkal kapcsolatban az Avtv. 12. §-a alapján, így elküldik Önnek kérésére a tértivevények, valamint a pótdíjazási jegyzőkönyvek másolatait.

Egyéb, adatvédelmen kívüli kérdéseire hatáskör hiányában nem áll módomban válaszolni.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon az Adatvédelmi Biztos Irodájához továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. augusztus 14.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(499/P/2008)

Állásfoglalás: a munkavállalók munkaszerződéseit az egyes érdekképviselői szervek megbízásából jogszerűen gyűjtik be, ha az érintett munkavállalók ehhez hozzájárultak

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett beadványában annak jogszerűsége felől érdeklődik, hogy munkavállalóinak munkaszerződéseit az egyes érdekképviselői szervek megbízásából begyűjtik. Aggályosnak találja, hogy ily módon az egyes dolgozók személyes adatai illetéktelen személyekhez juthatnak.

Az ügyben a következő tájékoztatást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A személyes adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek. (Avtv. 8.§)

Jelen esetben tehát az érintettek hozzájárulása képezi az adatkezelés jogalapját. Ezen hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása kell, hogy legyen, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez. Mivel érdekképviselői szervekről van szó, az önkéntesség kritériuma is maradéktalanul érvényesül, mert a munkavállalók, valamint az érdekképviselői szervek mellérendelt viszonyban állnak egymással.

Megállapítható tehát, hogy az adatkezelésnek van törvényes célja (az érdekképviselő) és jogalapja.

Természetesen amennyiben az érintett munkavállalók panaszbeadvánnyal fordulnak hivatalomhoz, vizsgálatot indítok az ügyben.

Budapest, 2008. augusztus 21.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(1127/P/2008)

Állásfoglalás: az önkormányzat nyilvánosságra hozhatja egy vele perben álló természetes személy adatait, ha ahhoz az érintett hozzájárult

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványára, melyben illetményadatai, illetve ... Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatalával szemben érvényesítendő peres követeléseinek nyilvánosságra hozatalát kifogásolta, az alábbi tájékoztatást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-a 1. pontjának megfelelően a köztisztviselők illetményadatai, juttatásai az egyes személyek vonatkozásában személyes adatoknak minősülnek. Személyes adat akkor hozható nyilvánosságra, ha az érintett ehhez hozzájárul vagy törvény így rendelkezik [Avtv. 3. § (1), (4) bekezdés]. Nyilvánosságra hozatalnak minősül, ha az adat bárki számára hozzáférhető (Avtv. 2. § 11. pont). A hozzáférhetővé tétel módja az adat jogi minőségét nem befolyásolja: egy adat a jogszabályi rendelkezések alapján vagy nyilvános vagy nem nyilvánosnak tekintendő. (Nyilvánosnak minősülhet egy közérdekű adat és egy személyes adat is, és fordítva: védett, nem nyilvános adat adott esetben a közérdekű adat vagy a személyes adat.)

A képviselő-testület, a képviselők tevékenységéhez (pl. költségvetési kérdések, rendeletalkotás) elegendő név nélküli összesített adatok, elemzések megadása. Az Ötv. 19. §-ának (2) bekezdése informálódási jogot biztosít a képviselőknek egyrészt „önkormányzati ügyekben”, másrészt „a képviselői munkájához szükséges” mértékben. A képviselői minőség azonban önmagában nem jogosítja fel a képviselőket személyes adatok megismerésére és kezelésére. Az Avtv.-vel csak olyan értelmezés

van összhangban, amely szerint a képviselő konkrét ügyben – az erre hatáskörrel rendelkező bizottság tagjaként, illetve a képviselő-testület ülésén – a személyes adatok kezelését igénylő eljárás részeként ismerheti meg a személyes adatokat. Tehát a képviselő-testület akkor kezelhet, ismerhet meg személyes adatokat, ha tevékenységéhez kapcsolódóan, meghatározott célból erre törvény felhatalmazza.

Ettől eltérően kezelendők azok a személyes adatok, amelyeket törvény nyilvánossá tesz. Ilyen rendelkezés az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése, mely szerint – ha törvény kivételt nem tesz – a közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata közérdekből nyilvános. Ugyanakkor e rendelkezés adatkezelő szervek általi alkalmazása, illetve a köztisztviselők munkaviszonnyal, feladatkörrel összefüggő adatainak nyilvánossága jelenleg meglehetősen ellentmondásos. Dr. Péterfalvi Attila egykori adatvédelmi biztosként többször felhívta a figyelmet, hogy a közszféra foglalkoztatottjainak jogviszonyáról szóló törvények alapnyilvántartásokra vonatkozó részének felülvizsgálata nélkül az Avtv. 19. §-a (4) bekezdésének alkalmazása bizonytalan lesz. A köztisztviselők jogállásáról szóló törvény szükséges módosításával kapcsolatos szakmai egyeztetés folyamatban van.

A jelenlegi helyzetben és jogértelmezés mentén ügyében egyértelműen nem mondható ki, hogy illetményadatainak nyilvánosságra hozatala jogsértő. Ugyanakkor az eset kapcsán elsősorban azt kell mérlegelni, hogy az ügy nyilvános ülésen tárgyalása mennyiben volt indokolt és ezáltal a perben állás tényének, a peres követelés összegének nyilvánosságra kerülése sértette-e az Ön személyiségi jogait.

Tény, hogy a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény módosítása óta a köztisztviselők közfeladat ellátásával kapcsolatos és ezáltal nyilvános személyes adatok körét tágabban kell értelmezni, ugyanakkor nem lehet eltekinteni attól, hogy bizonyos, a személyes adatok nyilvánosságra kerülése sértheti az érintett személyiségi jogait és a szerv működésének átláthatóságát sem szolgálja.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban : Ötv.) 12. §-ának (4) bekezdése szerint a képviselő-testület zárt ülést tarthat választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízatás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés

kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele. Amennyiben az érintett nyilatkoztatására nem kerül sor, illetve nem nyilatkozik, a képviselő-testületnek zárt ülést kell tartania.

Álláspontom szerint a képviselő-testületnek zárt ülés keretében kellett volna tárgyalni munkaügyi perének fejleményeit, illetve előzetesen az Ön hozzájárulását kellett volna kérnie a nyilvános ülés tartásához. Az ügy részleteinek, a követelés összegének tételes nyilvánosságra hozatala nem indokolható, nem segítette a képviselő-testület tevékenységét, nem elengedhetetlen az önkormányzat, mint közfeladatot ellátó szerv átláthatóságához, emellett sértheti az Ön személyiségi jogait is.

Kérelmére állásfoglalásomról a [...] Város Önkormányzata polgármesterét is tájékoztatom.

Adatvédelemmel és információszabadsággal kapcsolatos beadványával továbbra is forduljon bizalommal hivatalomhoz.

Budapest, 2008. szeptember 4.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(700/K/2008)

Állásfoglalás: a temetői nyilvántartó könyvekbe való betekintés rendjéről

Dr. Simóka Kálmánné
vezérigazgató
Budapesti Temetkezési Intézet

Tisztelt Vezérigazgató asszony!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához benyújtott indítványára válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény előírása szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény – vagy meghatározott esetben önkormányzati rendelet – elrendeli.

Személyes adat bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Amint azt Ön is írta, a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény (2) és (5) bekezdésének előírása szerint a nyilvántartó könyv a következő adatokat tartalmazza: folyószám, a temetés (urna-elhelyezés vagy a hamvak szétszórásának) napja, az elhalt családi neve és utóneve, születési családi és utóneve, születési ideje, anyja neve, legutolsó lakóhelyének a címe, az elhalálozás időpontja, a sírhelytábla, sírhelysor, temetési hely száma, valamint az eltemettető, illetve a temetési hely felett rendelkezni jogosult személy neve, lakcíme, és a síremlékre vonatkozó bejegyzések. A nyilvántartó könyvbe és a sírbolt könyvbe az eltemettető és a temetési hely felett rendelkezni jogosult személy tekinthet be.

Személyes adata tehát csak az élő, természetes személynek van. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a kegyelet szabályait ne kellene betartani. Ennek figyelembe vételével nem tartom jogsértőnek, hogy az elhunyt születési és halálozási idejét bármely érdeklődő megismerje. Helytelennek tartom azonban azt, hogy az adatmegismerés kiterjedjen az anyja nevére és a legutolsó lakhely címére, mivel ez már más természetes személynek személyes adata lehet, melyből rá vonatkozóan akár következtetést is le lehet vonni.

A nyilvános adatbázisban tehát csak a név, születési és halálozási idő, a temetés napja valamint a sírhely adatai szerepelhetnek.

Az eltemettető, vagy a sírhely felett rendelkezni jogosult személlyel az érdeklődő – az adatvédelmi szabályoknak megfelelően – természetesen továbbra is csak az Önök közvetítésével veheti fel a kapcsolatot.

Budapest, 2008. szeptember 4.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(1333/P/2008)

Állásfoglalás: lakástámogatás elbírálásához szükséges személyes adatok köre kiterjedhet a vagyoni helyzetre is

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához küldött beadványára, melyben [...] Önkormányzatának közgyűlése által elfogadott, az önkormányzati lakbértámogatás igényléséhez szükséges adatlap adattartalmát kifogásolta, az alábbiakban válaszolok.

Ön leveléhez mellékelte azt a kérdőívet amelyet kifogásolandónak tart adatvédelmi szempontból, véleménye szerint számos olyan személyes adat megadását kéri ebben az önkormányzat, amely Ön szerint nem szükséges a lakástámogatás megítélése szempontjából.

Levele alapján megkerestem [...] Önkormányzatának jegyzőjét, hogy tájékoztasson arról, milyen adatokat kér az önkormányzat a lakástámogatás elbírálása kapcsán, mely céllal teszi ezt, valamint azt hogy mi az említett adatkezelés jogalapja.

A jegyző megkeresésemre az alábbiakról tájékoztatott:

[...] Közgyűlése 2008 év július hó 1. napjától bevezette a bérlakásokra vonatkozó költségelví lakbér rendszerét, ugyanakkor megállapította, hogy a költség alapú lakberek bevezetésével párhuzamosan szükség van egy olyan átfogó lakbér támogatási rendszer kialakítására, mely lehetővé teszi a szociálisan rászorulóknak számára azt, hogy magasabb mértékű költségelví lakbérüket szociális helyzetük alapján adható lakbértámogatással csökkentse.

[...] Közgyűlése 25/2007. (V. 16.) számú rendeletet alkotott az önkormányzati bérlakások lakbértámogatásáról. A rendelet 2008. január 1-jén lépett hatályba, rendelkezéseit 2008 év július 1-től kell alkalmazni.

[...] Polgármesteri Hivatal Szociális Osztálya 2008. január 1-től 2008. június 30-ig a városban élő 1531 fő bérlő részére küldött tájékoztatást a lakbértámogatás megállapításának feltételeiről, illetve kérelem nyomtatványa is kiküldésre került.

A lakbértámogatás megállapításának több együttes feltételét szabályozza az említett önkormányzati rendelet 4. §-a. Vizsgálatra került a kérelem elbírálása során, hogy a bérlő rendelkezik-e érvényes lakásbérleti szerződéssel, a határjövedelem mértéke, a fizetendő lakbér és a közös háztartásban élők összjövedelmének aránya, vagyoni viszonyok, lakásnagyság, lakbér/használati díj hátralék.

A fentieket figyelembe véve az alábbi állásfoglalást teszem:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy az törvény – vagy törvény felhatalmazása alapján az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

[...] jegyzője továbbította részemre a 25/2007, (V.6.) számú rendeletét, melynek megalkotására a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. § (1) bekezdésében, valamint a lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 34. §-ában foglalt felhatalmazás alapján került sor.

Önkormányzati bérlakások lakbértámogatásának igényléséhez valóban szüksége van az önkormányzatnak arra, hogy felmérje kik azok, akik jogosultak a támogatás igénybevételére, ehhez szükséges teljeskörűen felmérni azt, hogy milyen vagyoni viszonyokkal rendelkezik a támogatást kérő. Az adatkérés azonban nem terjedhet túl azon a szükséges mértéken, amely az elérni kívánt célt szolgálja.

A jegyző tájékoztattott arról, hogy a nyomtatványon a kérelem elbírálásához szükségtelen adatok (készpénzvagyon, bankszámlaszám, takarékbetétkönyv száma) törlésre kerültek, valamint arról, hogy az eddig beküldött nyomtatványokon szereplő erre vonatkozó adatokat nem vették és a jövőben sem veszik figyelembe.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatban a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2008. szeptember 8.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(630/P/2008)

Állásfoglalás: az elítélt személyek adatai védelmet élveznek

[...]

Tisztelt Uram!

A jogerősen elítélt személyek adatainak nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos indítványára válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

Személyes adat nyilvánosságra hozatalának megítélésekor több szempontra kell figyelemmel lenni. Elsőként a személyes adatok védelmét, mint az emberi méltóságból fakadó alapjog tartalmát kell megvizsgálni.

A személyes adatok védelméhez fűződő jogot a joggyakorlat információs önrendelkezési jognak tekinti, melynél fogva az adatalany saját döntésén kívül más csak törvény felhatalmazása alapján kezelheti adatait. Mivel a személyes adat nyilvánosságra hozatala a védelemre vonatkozó jog legradikálisabb korlátozása, különös figyelemmel kell lenni ebben az esetben az alkotmányosság szabályaira. Az adatkezelésnek célhoz kötöttnek kell lennie, azaz csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Másodikként szükséges az emberi méltóság védelmének és tiszteletének kérdését figyelembe venni. Amint azt az Alkotmánybíróság a 23/1990. (X. 31.) számú határozatában kifejti: „nincs az életre méltóbb és méltatlanabb. Az egyenlő méltóság miatt egyaránt érinthetetlen a nyomorék és az erkölcsi szörnyeteg bűnöző élete és méltósága is. Az emberi méltóságban mindenki osztozik, aki ember, függetlenül attól, hogy mennyit valósított meg az emberi lehetőségből és miért annyit.”

Az alkotmány 8. §-a szerint a Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben

tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége. A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.

Az Alkotmánybíróságnak már állandó gyakorlata az az elv, melyet a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban jelenti ki. Eszerint „az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.” A törvényhozóra rótt e kötelezettség a jogalkalmazóra is vonatkoztatandó.

Harmadrészt – a nyilvános bírósági eljárásról szóló tudósítás adatvédelmi vonatkozásaihoz – át kell tekinteni a nyilvánosság kérdését. A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

„A modern büntetőeljárások alkotmányos alapelvei közé tartozik az eljárás nyilvánossága, amely elsősorban a tárgyalás nyilvánosságának és a bírósági döntés nyilvános kihirdetésének követelményét jelenti. A nyilvánosság mindenekelőtt az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzését hivatott biztosítani a társadalom részéről. Ugyanakkor a büntető felelősségre vonás nyilvánossága az egyik útja annak, hogy a büntetőjog parancsai és tilalmai eljussanak a közösség tagjaihoz.” – írja az 58/1995. (IX. 15.) AB határozat.

Ezen alkotmányossági kérdés elbírálásához tehát elsősorban a személyes adatok védelméhez való alkotmányos jog és a büntető tárgyalás nyilvánosságához való alkotmányos alapjog egymáshoz való viszonyát, illetve kollíziójuk feloldásának jogi szabályozását kell megvizsgálni.

Hatályos büntetőjogunk szerint a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. Amint az ebből is látható, a XX. században

már nem a megtorlás és a pellengérré állítás, vagy a társadalomból való kitzasztás a büntetés célja, hanem a megelőzés: a speciális és generális prevenció. Az egyéni megelőzést szolgálja az, ha az elkövetőnek esélyt adnak arra, hogy a társadalmi beilleszkedése során ne kelljen bélyegként viselnie korábbi elítéltségét. A reszocializációnak mind a társadalom, mind az egyén számára nagy jelentősége van. Ennek egyik eszköze a mentesítés. A mentesítés folytán az elítélt mentesül azon hátrányos következmények alól, amelyeket az elítéléshez jogszabály fűz. A mentesített személy büntetlen előéletűnek tekintendő, és nem tartozik számot adni olyan elítéltetésről, amelyre nézve mentesítésben részesült. [Btk. 100. §] (A törvény erejénél fogva áll be a mentesítés például közérdekű munka, pénzbüntetés és főbüntetés helyett alkalmazott mellékbüntetés esetén az ítélet jogerőre emelkedésének napján, felfüggesztett szabadságvesztés esetén a próbaidő leteltének napján, gondatlan vétség miatt kiszabott szabadságvesztés esetén a büntetés kitöltésének, illetőleg végrehajthatósága megszűnésének napján, szándékos bűncselekmény miatt kiszabott, egy évet meg nem haladó szabadságvesztés esetén a büntetés kitöltését, illetőleg végrehajthatóságának megszűnését követő három év elteltével, stb. [Btk. 102. §])

A sajtótörvény és a büntetőeljárásról 1998. évi XIX. törvény is kimondja, hogy a bíróság nyilvános tárgyalásáról a sajtó jogosult tájékoztatást adni. Ennek gyakorlása során nem szabad figyelmen kívül hagyni a fentebb hivatkozottakat. Az emberi méltóság védelmének, a tárgyalás nyilvánosságának valamint a büntetés céljának alkotmánykonform értelmezése is szükséges a sajtó tudósítói feladatának ellátásához, hiszen éppen a nyilvánosságra hozatallal fenyegeti a legnagyobb veszély a személyes adatok védelméhez való jogot.

Az irat-megismerés szabályai alól a sajtó sem kivétel. A büntetőeljárásról szóló törvény 74/B. § (3) és (4) bekezdése kimondja, hogy ha törvény kivételt nem tesz, a folyamatban lévő vagy befejezett büntetőügy irataiba csak az e törvény által erre feljogosított személy tekinthet be. A (3) bekezdés szerinti irat a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló törvény közlevéltári anyagban történő kutatásra vonatkozó szabályai szerint az ott írt védelmi idő letelte előtt is kutatható.

Nem véletlen, hogy a bíróságok számára az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény is a határozatok személyazonosítás nélküli közzétételét írja elő. A Fővárosi Bíróság tehát nem marasztalható el azért, mert a kért személyes adatokat nem adta ki.

Budapest, 2008. szeptember 11.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(1336/P/2008)

Állásfoglalás: az önkormányzati adóhatóság az adó megállapításához elengedhetetlenül szükséges adatokon túlmenően csak az adózás rendjéről szóló törvényben meghatározott adóazonosító jelet és a természetes személyazonosító adatokat kezelheti.

[...]

Tisztelt [...]!

Tájékoztatom, hogy a fenti számon nyilvántartott beadványa alapján a [...] helyi építményadóra vonatkozó rendelet végrehajtása során végzett adatkezelés ügyében indított vizsgálatot lezártam, melynek eredménye a következő. A 68/2007. (XII. 18.) Kgy. rendelet alapján 2008 januárjától helyi építményadót kell fizetniük a [...] -i építménytulajdonosoknak. Az adó mértékének meghatározásához egy bevallást kell kitöltenie minden adóalanynak, amely számos személyes adatot is tartalmaz. Így az érintett munkahelye nevét, illetve nyugdíjtörzsszámát, elérhetőségét, azt, hogy van-e légkondicionáló berendezése, úszómedenceje, milyen a helyiségek padlóburkolata etc.

A vizsgálat során megkerestem [...] Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala jegyzőjét. A jegyző asszony a megkeresésemre adott válaszában arról tájékoztattott, hogy az adatkezelés törvényes jogalapját az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (Art.) 52. § (1) bekezdése alapján rendelte el a helyi önkormányzat rendelete, amely szerint: az adóhatóság a tudomására jutott adatokat nyilvántartja és megőrzi. A magánszemély adózó azonosításával, adókötelezettségének keletkezésével és teljesítésének ellenőrzésével összefüggésben személyes adatokat tart nyilván és ellenőrizhet.

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (Hatv.) 51. § (1) bekezdése alapján pedig: ha az önkormányzat a helyi adót bevezeti, az adóalany köteles a bevezetett adó megállapításához szükséges valamennyi – az

önkormányzat felhívásában megjelölt – adatot szolgáltatni az adott év január 1-jei állapotának, illetve évközi bevezetés esetén a rendelet hatálybalépése napjának megfelelően.

A jegyző válaszelevele alapján az érintetteknek az adóbevallásban szereplő adatkörök közül csak a 1., 2., 3., valamint az 5., és a 7., pontban szereplő adatokat kell megadniuk. A többi adat megadása, (4., 6., 8.-15. pontok) kitöltése nem kötelező, a kitöltésük elmaradásához semmilyen jogkövetkezmény nem fűződik. A jegyző asszony álláspontja szerint az adóbevallás kitöltésével az érintett adóalanyok hozzájárulásukat adják az adataik kezeléséhez. Az érintetteket a [...] honlapon közzétett részletes ismertető útján, illetve tömegtájékoztatási eszközök igénybevételével tájékoztatták adataik kezeléséről.

E tájékoztató a vizsgálat során, a honlapon már nem volt olvasható, és azt a jegyző a válaszeleveléhez sem internetes hivatkozás formájában, sem nyomtatott formában nem mellékelte, így az abban foglaltakról nem állt módomban meggyőződni.

A vizsgálatom eredménye a következő. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja szerint *személyes adat* bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Jelen ügyben az érintettektől igényelt, ingatlan tulajdonukra és személyükre vonatkozó adatok személyes adatoknak minősülnek.

Az Avtv. 2. § 9. pontja szerint adatkezelésnek minősül az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, stb.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény, vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

A Hatv. 51. §-a a személyazonosító adatok, az adóazonosító jel, és az adó megállapításához szükséges adatok kezelésére ad felhatalmazást az adóhatóságoknak az alábbiak szerint:

(2) Az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozó adók, adók módjára behajtható köztartozások (e rendelkezés alkalmazásában együtt: adó) nyilvántartása során – az adó megállapításához szükséges adatokon túlmenően – csak az adózás rendjéről szóló törvényben meghatározott adóazonosító jelet és a természetes azonosító adatokat tartja nyilván.

A bevallásban szereplő, az adótárgyra jellemző adatokra vonatkozó kérdéssor (4., 6., 8.-14. pontok), valamint az 1. pontban szereplő nyugdíj-törzsszámra, a munkahelyre, illetve az elérhetőségre (telefonszám, e-mail cím) vonatkozó adatok kezelése nem felel meg a célhoz kötöttség elvének, amelyet az Avtv. az alábbiak szerint határoz meg:

„5. § (1) Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak.

(2) Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”

Az Avtv. 2. § 6. hozzájárulás: „az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.”

Az Avtv. 6. § (1) és (2) bekezdése alapján: „az érintettel az adat felvétele előtt közölni kell, hogy az adatszolgáltatás önkéntes vagy kötelező. Kötelező adatszolgáltatás esetén meg kell jelölni az adatkezelést elrendelő jogszabályt is.

(2) Az érintettet – egyértelműen és részletesen – tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is.”

A vizsgálat során az adatvédelmi biztos jogkörében eljáró országgyűlési biztos megállapította, hogy sem a jegyző által mellékelte adóbevallási nyomtatvány, sem az általa kiadmányozott tájékoztató és kitöltési útmutató nem tartalmaz semmilyen utalást arra, hogy melyik

adtafajta szolgáltatása önkéntes és melyik kötelező, és azokat milyen célból kéri a helyi adóhatóság, ezen adatok mennyiben szolgálják a rendelet alapján az építményadó-megállapítást. Arról sem szerepel tájékoztatás, hogy az adatszolgáltatás elmaradása mely pontoknál nem jár jogkövetkezéssel. Éppen ellenkezőleg, több helyen a „meg kell jelölni” kifejezés használatával felszólítja az érintetteket az adatok szolgáltatására.

Az Avtv. idézett 2. § 6. pontja alapján az a tény, hogy az adóalanyok az adóbevallást aláírták, nem teremt törvényes jogalapot az adataik kezelésére, mivel a hozzájárulás nem felel meg a törvény szabályának, illetve az adatok kezelése törvényes cél nélküli, mivel nem függenek össze az építményadó megállapításával.

A Hatv. 12. § (1) és (2) bekezdése alapján: több (építmény) tulajdonos esetén a tulajdonosok tulajdoni hányadaik arányában adóalanyok. Amennyiben az építményt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagyoni értékű jog terheli, az annak gyakorlására jogosult az adó alanya. (A tulajdonos, a vagyoni értékű jog jogosítottja a továbbiakban együtt: tulajdonos).

(2) Valamennyi tulajdonos által írásban megkötött és az adóhatósághoz benyújtott megállapodásban a tulajdonosok az adóalanyisággal kapcsolatos jogokkal és kötelezettségekkel egy tulajdonost is felruházhatnak.

E rendelkezés alapján, ha a tulajdonostársak a fenti megállapodást az adóhatósághoz benyújtják, akkor csak az adó megfizetésére a megállapodás alapján köteles adózó adatait kell és lehet az adóbevalláson kezelni. Ezen adatoktól el kell különíteni a vagyoni értékű jog jogosítottját, aki szintén adóalany.

Az adójogszabályok alkalmazása során az Avtv. 6. §-ának (4) bekezdését nem lehet alkalmazni, főként nem akkor, ha olyan adatszolgáltatásra is felhívják az érintetteket, amelyre egyáltalán nem kötelesek, és az adóalanyok köre ismert (...-i építménytulajdonosok) továbbá a tájékoztatás egyáltalán nem jár aránytalan költséggel, mivel amúgy is készítettek egy jegyzői tájékoztatót, kitöltési útmutatót és ezen volt még körülbelül féloldali hely.

Mindezekre tekintettel az Avtv. 25. §-ának (2) bekezdése alapján Dr. Szabó Máté országgyűlési biztos felszólította a jegyzőt, hogy az adóbevalláson szereplő törvényes jogalap és cél nélkül kezelt adatokat: adózó munkahelyének neve, címe, nyugdíjtörzsszáma, elérhetőségei: telefonszám, e-mail cím, és a 4., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., pontban szereplő személyes adatokat törölje.

Felhívta továbbá, hogy az adatkezelési gyakorlatukat az állásfoglalásának megfelelően változtassák meg. A jövőben az adatkezelést a célhoz kötötten, csak a szükséges adatok kezelésével végezzék, érintetteket egyértelműen és részletesen tájékoztassák személyes adataik kezeléséről, az adatszolgáltatási kötelezettségük jogi háttéréről, adatvédelmi jogorvoslati lehetőségeikről és arról, hogy mely adatok megadása önkéntes és melyik kötelező. Az önkéntes adatszolgáltatáson alapuló adatgyűjtést külön adatlapon személyes adatoktól elkülönítve (anonim módon) végezzék.

A jegyző asszony teljes mértékben elfogadta és eleget tett az állásfoglalásban foglaltaknak. A törvényes cél és jogalap nélkül kezelt adatokat törölték és az adóbevalláshoz csatolt tájékoztatót az állásfoglalásnak megfelelően kiegészítették.

A személyes adatok védelmével, valamint a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2008. október 6.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(145/P/2008)

Állásfoglalás: szociális intézmény a személyi térítési díj felülvizsgálatához jogszerűen kéri a tartásra kötelezett hozzátartozó jövedelem-nyilatkozatát

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához intézett levelével kapcsolatban, melyben a [...] Szociális Szolgáltató Központ eljárását kifogásolja, az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az Avtv.) 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.) 114. § – a értelmében:

- „(1) Ha e törvény másként nem rendelkezik, a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokért térítési díjat kell fizetni.
- (2) A térítési díjat az e törvényben meghatározottak szerint
- a) az ellátást igénybe vevő jogosult,

- b) a szülői felügyeleti joggal rendelkező törvényes képviselő,
- c) a jogosultnak az a házastársa, élettársa, egyeneságbeli rokona, örökbe fogadott gyermeke, örökbe fogadó szülője, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem a tartási kötelezettség teljesítése mellett meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének két és félszeresét,
- d) a jogosult tartását szerződésben vállaló személy,
- e) a jogosult tartására bíróság által kötelezett személy (a c)-e) pont alattiak a továbbiakban együtt: tartásra köteles és képes személy) köteles megfizetni (az a)-e) pont alattiak a továbbiakban együtt: kötelezett).”

Szoctv. 115. §-a szerint a kötelezett által fizetendő térítési díj összegét (a továbbiakban: személyi térítési díj) az intézményvezető konkrét összegben állapítja meg és arról az ellátást igénylőt az ellátás igénybevételét megelőzően írásban tájékoztatja. A személyi térítési díj összege a megállapítás időpontjától függetlenül évente két alkalommal vizsgálható felül és változtatható meg.

Fenti törvényi rendelkezések alapján – mivel [...] -nak Ön a tartásra kötelezett hozzátartozója – a [...] Szociális Szolgáltató Központ jogszerűen kéri a jövedelem-nyilatkozatát a szociális intézményben ellátott édesanyja személyi térítési díjának felülvizsgálatához.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel kérem a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2008. október 6.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1193/P/2008)

Állásfoglalás: a munkavállalónak címzett postai küldemények, valamint elektronikus levelezőrendszerek tartalmának munkáltatói ellenőrzéséről

[...]

Tisztelt [...]!

Ön 2008. október 6-án kelt beadványában állásfoglalásomat kérte azzal kapcsolatban, hogy a munkáltató jogszerűen felbonthatja-e a munkavállalók munkahelyre érkező postai küldeményeit, illetve ellenőrizheti-e a munkavállalók munkahelyi elektronikus levelezőrendszerének tartalmát. Kérdéseire az alábbi állásfoglalást adom:

A munkahelyre érkező postai küldemények, levelek tartalmuk alapján hivatalos tárgyú vagy magán jellegű levelek lehetnek. A magán jellegű levél illetve annak tartalma a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 1. pontja értelmében személyes adat. Az Avtv. 3. § (1) bekezdése értelmében személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett személy hozzájárult, vagy ha azt törvény elrendeli.

A közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet 28. §-a értelmében felbontás nélkül dokumentáltan a címzettnek kell továbbítani az „s.k.” jelzéssel ellátott küldeményeket, és azokat a küldeményeket, amelyeknél ezt az arra jogosult személy elrendelte, továbbá azokat, amelyek névre szólóak és megállapíthatóan magánjellegűek.

Ha kétséget kizáróan nem eldönthető, hogy az adott levél magán jellegű-e, a munkáltató nem bonthatja fel a levelet, hanem azt át kell adnia a címzettnek, aki miután azt felbontotta, eldönti, hogy a levelet hivatalosan iktatni kell-e vagy sem. Abban az esetben, ha magán jellegű levelet tévedésből mégis felbontja a munkáltató, akkor fel kell rajta

tüntetni a felbontás tényét, időpontját, illetőleg azt, hogy ki ismerte meg a levél tartalmát, majd gondoskodni kell a küldemény címzetthez való eljuttatásáról.

A munkavállalónak címzett, munkahelyre érkező leveleket tehát csak abban az esetben jogosult a munkáltató felbontani, ha a levél címezéséből, külső megjelenéséből egyértelműen kiderül, hogy az hivatalos tárgyú.

A munkajogi jogviszony sajátosságából eredően a munkáltató jogosult a munkavállalónak munkavégzés céljából juttatott eszközök használatát ellenőrizni, így a munkáltató a munkavállaló rendelkezésére bocsátott e-mail postafiókot – meghatározott körülmények fennállása esetén – ellenőrizheti.

A postai küldeményekhez hasonlóan az e-mailek is lehetnek hivatalos vagy magán jellegűek, tehát személyes adatokat is érinthetnek, ezért a munkáltatói ellenőrzésnek olyan formában kell megvalósulnia, hogy az érintettek személyes adatok védelméhez fűződő jogát ne sértse.

Az e-mailek ellenőrzésének, megismerésének előfeltétele az érintett személyek tájékoztatáson alapuló, félreérthetetlen hozzájárulása, amely történhet írásban, szóban, vagy ráutaló magatartással. Az Avtv. 6.§ (2) értelmében a munkáltató, mint adatkezelő kötelezettsége megfelelő tájékoztatást adni az ellenőrzés pontos részleteiről: mi az adatkezelés célja, ki az adatkezelő, mennyi ideig kezelik a felvett adatokat, illetőleg arról, hogy az adatkezeléssel kapcsolatosan milyen jogai vannak az érintett személyeknek.

Elektronikus levelezés esetén érintett személynek kell tekinteni a feladót és a címzettet is, tehát az e-mail ellenőrzéséhez, a benne foglalt adatok kezeléséhez mind a feladó, mind pedig a címzett hozzájárulása szükséges.

Mindazonáltal szükséges különbséget tenni a munkavállalók egymás közötti, illetve a munkavállaló és egy harmadik személy e-mail váltása között. Míg ugyanis a munkavállalók az ellenőrzésről szóló előzetes tájékoztatás után, annak tudatában írják meg az e-maileket, hogy annak az előre megadott adatait a munkáltató ellenőrizheti, az a munkahelyen kívüli harmadik személy, akivel a munkavállaló levelezést folytat, nem feltétlenül tudja, hogy az elektronikus levelének tartalmát a címzetten kívül más is megismerheti. Az Avtv. értelmében azonban a nem munka-

vállaló harmadik személyeket is érintettnek kell tekinteni, és megfelelő tájékoztatással kell ellátni személyes adataik kezelésével kapcsolatosan.

Az érintettek – közöttük a nem munkavállaló harmadik személyek – tájékoztatásának egyik lehetséges formájának tartom azt a gyakorlatot, amikor az e-mail alján, annak mellékleteként egy tájékoztatást helyeznek el az adatkezelés részleteiről.

3. A munkahelyi levelezőrendszerek tartalmának megismerhetőségét illetően gyakorlati útmutatásokat a korábbi adatvédelmi biztosi állásfoglalásokban is találunk. A kizárólag munkavégzés céljából átadott e-mail postafiók használatának és ellenőrzésének részleteit a munkáltatónak ajánlott szabályzatban rögzíteni, és arról a munkavállalókat a használat megkezdése előtt tájékoztatni. Amennyiben a belső szabályzatban előzetesen rögzítették, a munkáltatónak joga van arra, hogy a postaládában lévő e-mailek fejlécének megtekintése után – ahol szerepel a küldő és fogadó személye, e-mail címe, a levél tárgyának megnevezése, a küldés időpontja, a levél mérete – egy konkrét levél kiadását kérje a munkavállalótól. A munkavállaló a levél átadását csak harmadik személy jogát sértő levéltitokra való hivatkozással tagadhatja meg; abban az esetben pedig, ha a kért levelet a munkavállaló írta, vele szemben munkajogi szankciókat alkalmazhat a munkáltató, feltéve, hogy erre a szabályzat lehetőséget teremt.

Létezik egy gyakorlat, amely szerint ha a munkavállaló tartósan nem tartózkodik a munkahelyén, és indokolt a postafiók folyamatos figyelemmel kísérése, az érintett munkavállaló által kijelölt másik munkavállaló – ennek hiányában a rendszer üzemeltetéséért felelős informatikus – betekinthez az e-mail postafiókba, továbbá amelyik levélről megállapítható, hogy hivatalos tárgyú, az a munkáltatónak átadható. Álláspontom szerint ezen gyakorlat nem kifogásolható, amennyiben a munkáltató belső szabályzatban előzetesen rögzíti az adatkezelés részleteit, azt a munkavállalók számára megismerhetővé teszi, továbbá az érintettet utólag tájékoztatják arról, hogy távollétében más személy a bejövő e-mail forgalmát ellenőrizte.

Távollét esetére egy másik megoldás lehet, hogy a munkavállaló e-mail címére érkező levél feladója egy automatikus válaszelevelet kap, amely a munkavállaló távollétének ténye mellett tájékoztatja arról, hogy a hivatalos tárgyú levelet mely más címre küldheti el.

Végezetül felhívom figyelmét, hogy a magánlevelek tartalmát az Avtv. rendelkezésein túl a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény rendelkezései is védik, továbbá a levéltitok megsértését a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény büntetni rendeli.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon hozzám a jövőben is bizalommal.

Budapest, 2008. október 6.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1571/P/2008)

Állásfoglalás: az önkormányzat nem köteles kiadni a közlekedési támogatásban részesülők névsorát az APEH részére

[...]

Tisztelt Jegyző Asszony!

Beadványában arról kérte állásfoglalásomat, hogy az APEH Fejér Megyei Igazgatóságának megkeresése jogszerű volt-e, illetve az Önök eljárása megfelelt-e a hatályos adatvédelmi szabályoknak. Kérelmére az alábbi tájékoztatást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja alapján „személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”. Az Avtv. 3. § (1) bekezdése értelmében személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy arról törvény rendelkezik.

Az adóhatóság eljárásának fő szabályait az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. tv. (továbbiakban: Art.), tartalmazza. Az adóhatóság jogosult arra, hogy különféle, az adóellenőrzések lefolytatásához szükséges adatokat gyűjtsön, nyilvántartson, kezeljen, de ennek során figyelembe kell venni a célhoz kötöttség elvét, mely szerint „személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.” (Avtv. 5. §)

A fenti ügyben az adóhatóság a [...] Kft. (továbbiakban: Kft.) adóvizsgálatához gyűjtött adatokat. Az eljáró adóhatóság az Önkormányzatuknak írt megkeresés jogalapjaként az Art. 48. §-át jelölte meg. E

jogszabályhely értelmében az adóhatóság az adózót – a vele szerződéses kapcsolatban állt vagy álló adózók adókötelezettségének, adóalapjának, adókedvezményének, adójának vagy költségvetési támogatásának megállapítása, illetve ellenőrzése érdekében, a törvényben meghatározott eljárásának lefolytatásához – felhívásban nyilatkozattételre kötelezheti az általa ismert, illetve nyilvántartásában szereplő adatról, tényről, körülményről.

Nyilatkozattételre tehát az ellenőrzöttel szerződéses viszonyban álló adózó illetve magánszemély hívható fel az adókötelezettség ellenőrzéséhez szükséges adatok vonatkozásában. A pótlólag rendelkezésemre bocsátott dokumentumokból kiderül, hogy az APEH állítása szerint Önkormányzatuk szerződéses kapcsolatban áll a Kft.-vel. Általánosságban ugyan elmondható, hogy amennyiben a szerződéses kapcsolat valóban fennállt, fennáll, úgy az Art. hivatkozott rendelkezése elégséges jogalapot biztosít arra, hogy az adóhatóság adatigénylésének hivataluk eleget tegyen. Az adatigénylés teljesítésekor azonban tekintettel kell lenni az Avtv.-ben megfogalmazott célhoz kötöttség elvére is. E törvényi elvárásnak megfelelően az adóhatóság csak olyan iratokba tekinthet bele, csak azon személyes adatokat kezelheti, melyek az adott ellenőrzés lefolytatásához feltétlenül szükségesek. A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 2007. november 7-e előtt hatályos rendelkezései valóban kizárták, hogy a törvényben taxatív felsorolt szerveken kívül mások is jogszerűen adatokat igényelhessenek a nyilvántartásból. Az APEH osztályvezetője levelében helyesen utal rá, hogy az Szt. módosítása az adatigénylések kizárólagosságát megszüntette. Ez azonban automatikusan nem jelenti azt, hogy az Avtv. célhoz kötöttsége elvének értelmezésétől és alkalmazásától el lehetne tekinteni az adatigénylés teljesítésének mérlegelésénél. A fentebb már részletezett szerződéses viszony bizonyíthatósága esetén Önkormányzatuk nyilatkozattételre, megkeresés alapján adatszolgáltatásra kötelezhető, ez azonban nem jelentheti természetes személyes adatainak korlátlan kiszolgáltatását. Az Szt. – az Avtv. célhoz kötött adatkezelés elvével is összhangban – azért sorolja fel taxatív az adatigénylésre jogosult szerveket, hogy azzal közvetve korlátozza a más szervek korlátlan „adatéhségét”.

Előttem nem ismert, hogy az adóhatóság eredményes adóvizsgálatához miért szükséges, hogy szociális támogatásban részesülő személyek

kilétét, egyéb személyes adatait megismerje. A rendelkezésemre álló információk alapján a vizsgálat lefolytatásához nem feltétlenül szükséges az állampolgárok személyes adatainak kiszolgáltatása. Megítélésem szerint helyesen jártak el, hogy a kérést a személyes adatokra vonatkozó részletességgel nem teljesítették.

Adatvédelemmel és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. október 13.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1096/K/2008)

Állásfoglalás: a munkavállaló rendelkezésére bocsátott személygépkocsi GPS rendszerrel való felszereléséről

[...]

Tisztelt [...]!

Ön 2008. szeptember 28-án kelt levelében beadvánnyal fordult hozzám és állásfoglalásomat kérte ügyfele – egy kozmetikai termékek forgalmazásával foglalkozó korlátolt felelősségű társaság – által bevezetni tervezett GPS rendszerrel kapcsolatban, melynek célja a munkavállalók munkaidőben történő nyomon követése. Beadványában ismerteti, hogy a GPS rendszer a munkavállalók részére, kizárólag munkavégzés céljára juttatott személygépkocsikba kerülne felszerelésre, melyeket a munkavállalók személygépkocsi-használati szerződés alapján használnak. Állásfoglalásomat kéri azzal kapcsolatban, hogy szükséges-e az érintett hozzájárulása a GPS rendszer működtetéséhez, illetve, hogy az adatvédelmi nyilvántartásba be kell-e jelenteni az adatkezelést.

Állásfoglalásom a beadványban ismertetett eljárással kapcsolatosan a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 9. pontja meghatározása szerint adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása. Adatkezelésnek számít a fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj vagy tenyérlenyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése is.

A gépjárműbe szerelt GPS nyomkövető által sugárzott adat az Avtv. 2. § 1. pontjára tekintettel, valamint az adatvédelmi biztos következetes gyakorlata szerint a gépjárművet vezető, illetőleg az abban tartózkodó személy személyes adatának tekintendő.

A GPS rendszer működtetése nyomán és az Avtv. 2. § 9. pontja értelmében ügyfele adatkezelőnek minősül, és adatvédelmi szempontból irreleváns az a körülmény, hogy az érintett a munkavégzés céljából rendelkezésre bocsátott személygépkocsit használati szerződés alapján vagy más joggalappal használja.

Az Avtv. 3. § (1) értelmében személyes adat csak abban az esetben kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy ha azt törvény elrendelte.

A Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 103. § (1) bekezdésének a) pontjára, mint az adatkezelés lehetséges jogalapjára gyakran hivatkoznak a munkáltatók a GPS rendszerek üzemeltetése során. Ugyanakkor, az Avtv. 3. § (3) bekezdése értelmében az ilyen általános felhatalmazás – mely többek között a kezelendő adatok körét, annak időtartalmát sem határozza meg – nem képezheti személyes adatok kezelésének jogalapját.

Bár a személygépkocsi használati szerződés rendelkezéseinek részletei előttem nem ismertek, az előadottak alapján kétségtelenül megállapítható, hogy az adatkezelő és az érintett közötti alapjogviszony munkajogi jogviszony, és a személygépkocsi használatba adása kizárólag munkavégzés céljából történik, ezért a személygépkocsik használatát is csak a munkajog keretein belül lehetséges értelmezni.

Gépjárművekbe szerelt GPS eszközök által továbbított adatokat, törvényi felhatalmazás hiányában tehát, csak az érintett személy hozzájárulása birtokában lehet kezelni.

Az Avtv. 2. § 6. pontja értelmében a hozzájárulás az érintett kívánóságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

Az adatkezelésnek meg kell felelni továbbá a célhoz kötöttség elvének (Avtv. 5.§). A munkáltató változó munkahely – így tipikusan

gépjárművek – esetében, logisztikai célból, az érintett hozzájárulása esetében kezelheti tehát a gépjármű tartózkodási helyét, az ellenőrzés kivitelezésekor azonban vizsgálni kell, hogy az a szükségesség és arányosság követelményének megfelelő jogkorlátozást eredményez-e. Nem lehet ugyanis valamennyi változó munkahelyű munkavállalót GPS-szel, vagy más nyomkövetővel nyomon követni, csak azokat a dolgozókat, akiknél az ellenőrzés a munkakörből fakadóan valóban szükséges, és az ezzel járó korlátozás más, enyhébb jogkorlátozást eredményező módon nem valósítható meg.

Fentiek értelmében kérdéseire a következő válasz adható:

1. Az érintett munkavállaló önkéntes és tájékoztatáson alapuló hozzájárulása szükséges minden esetben a rendelkezésére bocsátott személygépkocsi GPS-szel történő nyomon követéséhez. A hozzájárulástól nem lehet eltekinteni abban az esetben sem, ha a személygépkocsit használati szerződés alapján használja a munkavállaló. Az érintett hozzájárulását külön nyilatkozatban, vagy az adatkezelővel írásban kötött szerződés keretében is megadhatja. Ez utóbbi esetben, a szerződésben tájékoztatni kell az érintettet az adatkezelésre vonatkozó lényeges információkról, valamint arról, hogy az érintett a szerződés aláírásával hozzájárul adatainak a szerződésben meghatározottak szerinti kezeléséhez [Avtv. 3. § (7)].

2. Az Avtv. 30. § a) pontjában úgy rendelkezik, hogy nem kell bejelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba azt az adatkezelést, amely az adatkezelővel munkajogi jogviszonyban álló személyek adatait tartalmazza. Ennek értelmében nem kell bejelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba, ha a munkáltató a munkavállalók helyzetére vonatkozó adatokat GPS nyomkövető útján, az érintett hozzájárulásával kezel.

Felhívom figyelmét továbbá arra, hogy a célhoz kötöttség elvének megfelelően a GPS műholdas nyomkövető rendszer jogszerűen csak a munkaidő alatt továbbíthat adatokat a munkavállalóról. Ennek biztosítására ajánlott a személygépkocsikat a munkavállalók által működésbe hozható készülékkel (kapcsológombbal) felszerelni.

Személyes adatok védelmével és közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával forduljon a jövőben is bizalommal hivatalomhoz.

Budapest, 2008. október 13.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1521/K/2008)

Állásfoglalás: a Hospinvest Zrt. az egri Markhot Ferenc Kórház-Rendelőintézet munkavállalói részére részben jogellenesen kézbesítette munkavállalói hírlevelét

[...]

Tisztelt [...]!

Ön az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkezett beadványában azt kifogásolja, hogy a Hospinvest Zrt. az egri Markhot Ferenc Kórház-Rendelőintézet minden munkavállalója részére kézbesítette a cég munkavállalói hírlevelét. Aggályosnak tartja, hogy a hírlevél olyan dolgozókhoz is eljutott, akik nem állnak jogviszonyban a Hospinvesttel. Önök tiltakoznak személyes adataiknak a kiadvány kézbesítésére történő felhasználása ellen, mert elmondása szerint az kizárólag a Hospinvest Zrt. jogait szolgálja, és közvetlen üzletszerzésre irányul.

Az ügyben megkerestem a Hospinvest Zrt. cégvezetőjét, aki az alábbiakról tájékoztatott:

A [...] egri közjegyző által [...] -én, [...] ügyszámon kiadott okirat alapján a munkavállalók által érvényesen aláírt munkaszerződések száma hétszázhet darab. Tekintettel arra a tényre, hogy az Egri Markhot Ferenc Kórház-Rendelőintézet működtetését várhatóan leghamarabb október 1-jén veszi át a Hospinvest Zrt., így ezen szám az átadás-átvételi eljárásra tekintettel folyamatosan emelkedik.

A Hospinvest Zrt., illetőleg a munkavállalók között létrejött munkaszerződés hatályba lépésének napja megegyezik a Hospinvest Zrt.-nek az Egri Markhot Ferenc Kórház-Rendelőintézetre vonatkozó OEP finanszírozási szerződése hatályba lépésének napjával.

A Hospinvest Zrt. munkavállalói hírlevelét megküldték az összes, az egri Markhot Ferenc Kórház-Rendelőintézettel közalkalmazotti jogviszonyban álló dolgozó részére, valamint az Eger Város Önkormányzata, illetőleg a Heves Megyei Önkormányzat valamennyi képviselője részére.

Az ügyben álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 25/A. §-ának (3) és (5) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik a kérdéskörrel:

A (2) bekezdésben meghatározott tájékoztatással egyidejűleg az átadó és az átvevő munkáltató köteles írásban tájékoztatni a közalkalmazottat arról, hogy az átadást követően a közalkalmazott foglalkoztatását az átvevő biztosítja. A tájékoztatásnak tartalmaznia kell a további foglalkoztatást biztosító munkaszerződés, illetve kinevezés tartalmi elemeire vonatkozó ajánlatot. Az ajánlatot a 25/B. § rendelkezéseire figyelemmel kell megtenni. A tájékoztatásnak tartalmaznia kell azokat a kötelezettségeket is, amelyeknek a közalkalmazott a jogviszony létesítését követően az előmenetele, illetve a jogviszonya fenntartása érdekében köteles eleget tenni.

A közalkalmazott a (3) bekezdésben meghatározott tájékoztatás kézhezvételétől számított tizenöt napon belül az átadó munkáltatónak írásban nyilatkozik, hogy az átvevő munkáltatónál történő további foglalkoztatásához hozzájárul-e. Ha a közalkalmazott az előírt határidőn belül nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, mintha nem járulna hozzá a további foglalkoztatásához.

Álláspontom szerint a közalkalmazott személyes adatait az átadó munkáltató kizárólag akkor továbbíthatja az átvevő munkáltatónak, ha a közalkalmazott az átadó munkáltatónak írásban nyilatkozott, hogy az átvevő munkáltatónál történő további foglalkoztatásához hozzájárul. Ebből következően a (3) bekezdésben előírt tájékoztatást úgy kell végrehajtani, hogy az átvevő munkáltató közli az átadó munkáltatóval a további foglalkoztatást biztosító munkaszerződés, illetve kinevezés tartalmi elemeire vonatkozó ajánlatot, majd az átadó munkáltató

továbbítja ezt a közalkalmazott részére. Tehát a tájékoztatási szakaszban még nem adhatóak át a közalkalmazottak személyes adatai az átvevő munkáltató részére.

A célhoz kötött adatkezelés elve értelmében (Avtv. 5.) személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet, és csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. Ennek megfelelően a jövőbeni munkáltató kizárólag a munkaszerződés megkötése érdekében és kizárólag ezen időponttól kezdve kezelheti a munkavállaló személyes adatait.

A fentiek értelmében a Hospinvest Zrt. annak a közel 500 munkavállalónak a személyes adatait jogszerűtlenül kezeli, akik nem járultak hozzá további foglalkoztatásukhoz, a munkaszerződés megkötéséhez. E tényről mind a Hospinvest Zrt.-t, mind az egri Markhot Ferenc Kórház és Rendelőintézetet tájékoztattam, és kértem, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket a jogszerű állapot helyreállítása érdekében, és a megtett intézkedésekről tájékoztassanak. Felhívtam továbbá az átadó és az átvevő munkáltató figyelmét a Kjt. vonatkozó rendelkezéseinek, valamint a törvény által előírt eljárási rend betartására.

Beadványában kifogásolta továbbá a munkavállalói hírlevelek kézbesítését. A már kifejtettek értelmében jogszerűtlen az adatoknak a Hírlevél terjesztésére történő felhasználása is, hiszen ellenkezik a célhoz kötött adatkezelés elvével, különös tekintettel azon dolgozók esetében, akik nem járultak hozzá további foglalkoztatásukhoz.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. október 15.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

**Állásfoglalás: térfigyelő kamera működtetése a
pszichiátriai betegek ápoló-gondozó otthonában a
gondozottak, ápoltak szökésének megakadályozására
nem alkalmas**

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához intézett konzultációs beadványával kapcsolatban – amelyben a [...] Megyei Önkormányzat Ápoló – Gondozó Otthonában létesítendő kamerarendszer ügyében kér állásfoglalást – az alábbiakról tájékoztatom:

A személyiségi jogok – köztük a személyes adatok védelméhez való jog, az emberi méltósághoz való jog, a magántitok védelméhez való jog – tiszteletben tartása az egészségügyi ellátás során fokozott követelmény. A pszichiátriai és szenvedélybetegek adatai azért igényelnek más egészségügyi adatokhoz képest is kiemelt védelmet, mert ezek a betegek – időlegesen vagy tartósan – csak korlátozottan képesek érdekeik érvényesítésére és megvédésére.

A pszichiátriai betegek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályokat az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. (Eütv.) törvény tartalmazza. A törvényben részletesen megtalálhatóak az egészségügyi szolgáltatások általános szakmai feltételei, színvonalának garanciái is.

Az Eütv. egyértelműen úgy rendelkezik, hogy „a pszichiátriai beteg személyiségi jogait egészségügyi ellátása során – helyzetére való tekintettel – fokozott védelemben kell részesíteni”. [189. § (1)]

A személyes adatok védelméhez való jog tartalmát az Alkotmánybíróság az elvi jelentőségű 15/1991 (IV. 13.) AB határozatában fejtette ki, melyben nem hagyományos védelmi jogként értelmezte azt, hanem – annak aktív oldalát is figyelembe véve – információs önrendelkezési jogként. Az Alkotmánybíróság szerint e jog tartalma az, hogy mindenki

maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad, mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát.

Az Alkotmánybíróság által kialakított gyakorlat szerint – különösen kamerával történő megfigyelések esetében – kizárólag csak a tényleges és a közvetlen, s nem az eshetőleges veszély értelmezhető a célhoz kötöttség követelményét kielégítő alkotmányos ismérvként. Az olyan szabályozás, amely távoli, elvont veszély elhárítására irányul és ennek érdekében ír elő „készletre” történő adatkezelést az alkotmányos követelményekkel ellentétes.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény az Alkotmánybíróság idézett rendelkezéseivel összhangban szabályozza a személyes adatok védelméhez való joggal kapcsolatos kérdéseket.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”. Különleges adat pedig – egyebek mellett – az egészségi állapotra vonatkozó adat.[Avtv. 2. § 2. b) pontja]

Az Avtv. 5. §- szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Eüak.) értelmében egészségügyi adatnak minősül – egyebek mellett – az érintett testi, értelmi és lelki állapotára, kóros szenvedélyére, valamint az általa vagy róla más személy által közölt, illetve az egészségügyi ellátóhálózat által észlelt, vizsgált, mért, leképzett vagy származtatott adat; továbbá az előzőekkel kapcsolatba hozható, az azokat befolyá-

soló mindennemű adat (pl. magatartás, környezet, foglalkozás). [Eüak. 3. § a) pont] Az Eüak. 1. §-a szerint személyes adatot csak törvényes cél eléréséhez szükséges esetekben és mértékben lehet kezelni.

A fenti jogszabályi előírások, valamint a több mint egy évtizedre visszatekintő adatvédelmi biztosi gyakorlat alapján álláspontom szerint személyes adatot kezelni csak akkor lehet, ha az elérni kívánt cél más módon nem megvalósítható. A térfigyelő kamerák működtetése a pszichiátriai betegek ápoló-gondozó otthonában a gondozottak, ápoltak szökésének megakadályozására nem alkalmas. Az Önök által a megjelölt cél tényleges megvalósításához a prevenció, azaz a kerítés megerősítése, átépítése lenne az alkalmas eszköz, mert ezzel az intézkedéssel valóban meg lehetne akadályozni a szökéseket.

Ha álláspontommal ellentétben mégis a kamerák működtetése mellett döntenének, úgy a kamera rendszer kiépítéséhez az alábbi általános tájékoztatást adom:

A felvételek rögzítése számos adatvédelmi problémát vet fel, hiszen a megfigyelt eseményeket, és ezzel egyes személyek adott helyen való jelenlétét, magatartását, tevékenységét – azonosítható, és későbbiekben visszakereshető módon – rögzítik, tárolják.

Ha külön törvényi felhatalmazás nem rendelkezik a képfelvétellel megvalósuló adatkezelésről, akkor az adatvédelmi törvény előírásainak megfelelően működtethetők a képfelvevő, -rögzítő berendezések.

Az Avtv. előírása szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény, vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. [3. § (1) bekezdés]

Sem az Eütv., sem pedig az Eüak. nem tartalmaz olyan rendelkezést, mely törvényi felhatalmazást adna arra, hogy Önök a pszichiátriai intézet területén (például a kert, kerítés) a gondozottakról, az ott tartózkodó más személyekről (dolgozókról, látogatókról, stb.) kamerás megfigyelést végezzenek.

A kamerás térfigyelő rendszer működtetéséhez törvényi felhatalmazás hiányában az érintettek hozzájárulására van szükség. Tekintettel arra, hogy tájékoztatásuk szerint az Önök által ápolott pszichiátriai betegek – a polgári törvénykönyv alapján – vagy cselekvőképtelenek, vagy korlátozottan cselekvőképeseek, a hozzájárulás jogát helyettük törvényes képviselőjük gyakorolja.

Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint a hozzájárulás akkor tekinthető jogszerűnek, ha önkéntes, határozott, megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel az érintett félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez.

A kamerarendszert működtetők rendszerint azt a megoldás szokták alkalmazni, hogy a képfelvevők által közvetített képeket – közvetlen megfigyelés nélkül – ugyan rögzítik, de a felvételek megtekintésére, felhasználására csak abban az esetben kerül sor, ha a megfigyelés célját érintő esemény történik, vagyis ha esetükben a pszichiátriai beteg megszökik.

A kamerás megfigyelő rendszer működtetője – jól látható helyen, jól olvashatóan köteles figyelemfelhívó jelzést, ismertetést elhelyezni arról a tényről, hogy az adott területen elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaznak (térfigyelés). Ezen kívül tájékoztatást kell adni az érintettek (a pszichiátriai beteg törvényes képviselője, az ott dolgozók, látogatók, stb.) kérésére legalább a következő körülményekről: az adatkezelés céljáról, az adatok tárolásának idejéről és módjáról, az adatkezelő személyéről, elérhetőségéről, valamint az érintett azon jogáról, hogy az adatkezelőtől tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről, valamint kérheti a róla készült felvétel törlését, illetve tájékoztatni kell jogorvoslati lehetőségeiről is.

Fontos még kiemelni, hogy a kamerák látóterébe még véletlenül sem kerülhet közterület vagy más személy ingatlana, és a képeket az Avtv. 5. §-ában megfogalmazott célhoz kötöttség elvére figyelemmel csak az adatkezelés céljának megvalósulásához szükséges ideig lehet kezelni. Ez azt jelenti a gyakorlatban, hogy amennyiben olyan cselekményt (szökést) nem rögzít a kamera, amely a felvétel megőrzését szükségessé tenné, úgy azokat ésszerűen rövid határidőn belül törölni kell.

Felhívom a figyelmüket arra, hogy az Avtv. 28. § (1) bekezdése szerint „a személyes adatokat kezelő adatkezelő köteles e tevékenysége megkezdése előtt az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel végett bejelenteni

- a) az adatkezelés célját;
- b) az adatok fajtáját és kezelésük jogalapját;
- c) az érintettek körét;

- d) az adatok forrását;
- e) a továbbított adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját;
- f) az egyes adatfajták törlési határidejét;
- g) az adatkezelő, valamint az adatfeldolgozó nevét és címét (székhelyét), a tényleges adatkezelés, illetve az adatfeldolgozás helyét és az adatfeldolgozónak az adatkezeléssel összefüggő tevékenységét;
- h) a belső adatvédelmi felelős nevét és elérhetőségi adatait.”

Tájékoztatom továbbá arról is, hogy mennyiben a kamerás megfigyelő rendszer nem a fentebb részletezett törvényi előírásoknak megfelelően működik, az érintettek az Avtv., vagy a Polgári Törvénykönyv alapján bírósághoz fordulhatnak, jelentős érdeksérelem esetén felmerülhet a büntetőjogi felelősség kérdése is.

Végezetül ismételten leszögezem – figyelemmel arra, hogy a pszichiátriai betegek személyiségi jogait egészségügyi ellátásuk során fokozott védelemben kell részesíteni – célravezetőbbnek tartanám a kamerás térfigyelő rendszer kiépítése helyett intézményük kerítésének oly módon történő átépítését, megerősítését, hogy az ott ápolt pszichiátriai betegek ne tudjanak engedély nélkül eltávozni, kiszökni az Otthonból.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel kérem a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2008. október 21.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1299/K/2008)

**Állásfoglalás: a PSZÁF kérésére a banki
kockázatvállalási döntések dokumentálhatóságáról és
ennek adatvédelmi követelményeiről, illetve az
előzetes tájékoztatási kötelezettségről**

*Dr. Süli Nikoletta részére
jogi igazgató*

*Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete
Budapest*

Tisztelt Jogi Igazgató Asszony!

Megkeresésében az elutasított hitelkérelmek megőrzése, valamint a közelmúltban bevezetett alkalmassági és megfelelési teszt adattartalma, adatkezelése tárgyában kívánta megismerni az adatvédelmi biztos, [...] álláspontját. Kérelmére, álláspontomat az alábbiakban ismertetem.

I. Az elutasított hitelkérelmek megőrzése, a dokumentumok adatainak tárolása alapvetően és kizárólag akkor jogszerű, ha ehhez az előzetes megfelelő tartalmú tájékoztatás után az érintett a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban : Avtv.) 3. § (1) bekezdése a) pontja alapján hozzájárulását adja. Amint levelében Ön is kitér rá, ha az érintett a további adatkezeléshez a negatív elbírálás esetén nem járul hozzá, vagy hozzájárulását később visszavonja, az adatokat a hitelintézetnek törölnie kell. Az Ön által ismertetett és az adatkezelést megalapozni vélt jogszabályok – megítélésem szerint – nem teremtenek elégséges jogalapot a kötelező adatkezeléshez a teljes hiteldokumentáció vonatkozásában. Az Avtv. 3. § (3) bekezdése alapján ugyanis kötelező adatkezelés esetén részletesen szabályozni kell az adatkezelés célját és feltételeit, a kezelendő adatok körét és megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét is. Önmagában általános

célok és óhajok, valamint esetlegesen vélelmezett törvénysértések nem teremthetnek jogalapot az adatkezeléshez. Ami e vonatkozásban a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Sztv.) alapján érvényesítendő bizonylat megőrzési kötelezettséget illeti, ott kizárólag és csakis az e törvényben meghatározott – a teljes hiteldokumentációban szereplő adatoknál lényegesen szűkebb – adattartalommal lehet az elutasított kérelmezők személyes adatait a bizonylaton feltüntetni és a számviteli fegyelem érvényesíthetősége érdekében a bizonylatokat megőrizni. Az Sztv. jogszabályi hivatkozása tehát nem elégséges a teljes hiteldokumentáció adatainak további jogszerű kezeléséhez.

Ugyanakkor felhívom figyelmét arra, hogy a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban : Bit.) 160-161. §-ai a biztosítási jogviszonyból eredő igényérvényesítés vonatkozásában megfelelő törvényi jogalapot teremtettek a jogszerű adatkezeléshez. Kovács Álmos úr a Pénzügyminisztérium szakállamtikára már 2006. október 2. napján kelt, a hivatali idejét töltő dr. Péterfalvi Attila adatvédelmi biztosnak írott levelében felvetette annak lehetőségét, hogy a Bit. mintájára a Hpt.-t is hasonló tartalmú rendelkezésekkel lehetne kiegészíteni. A biztos nem zárkózott el a jogszabály-módosítás lehetőségétől, az ügyben további előrelépés azonban nem történt. Magam úgy ítélem meg, hogy a biztosítási jogviszony jellegét és célját tekintve értelemszerűen különbözik a hiteljogviszonytól, azok az indokok, melyek a biztosítás esetén megalapozhatják a későbbi adatkezelést a hiteldokumentáció vonatkozásában kívánt adatkezelésnél máshogy esnek latba és nem feltétlenül indokolják az elutasított hiteldokumentáció megőrzését. Egyetérték a megkeresésében foglalt azon megállapítással, miszerint a hitelintézeteknek – a jelenlegi szabályozás mellett – minden esetben kifejezetten kérni kell a hiteligénylőktől, hogy a negatív hitelbírálat utáni adatkezelésről nyilatkozzanak. Az ügyfelet a tájékoztatás alkalmával olyan részletes és egyértelmű információkkal kell ellátni, hogy megalapozott döntést hozhasson személyes adatai kezelése kérdésében, vagyis ismeretek birtokában és szabadon dönthessen arról, hozzájárul-e adatai további kezeléséhez akkor is, ha a bírálat eredménye számára kedvezőtlen lesz.

II. A befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi

CXXXVIII. törvény (Bsz.) 44-45 §-aival bevezetett alkalmassági és megfelelési teszt adattartalma tárgyában egyértelmű, hogy lényegében két eltérő célból elrendelt adatkezelésről és ennek szolgálatában rendszeresített kérdőívről beszélhetünk. Az Avtv. rendelkezései alapján a kérdőívek tartalma nem vonható össze, noha hasonló szolgáltatásról van szó és számos esetben az ügyfél párhuzamosan, mindkét befektetési szolgáltatást igénybe veszi, vagy váratlanul dönt a másik szolgáltatás igénybevételéről. A tágabb adatkört kívánó alkalmassági teszt kapcsán hivatali elődöm úgy foglalt állást, hogy a Befektetési Szolgáltatók Szövetsége által, tagjai számára ajánlásként kidolgozott típuseszt a Bsz. elvárásainak megfelel és az Avtv. rendelkezéseivel sem ellentétes, túlzott körben nem követel meg adatszolgáltatást az ügyféltől. Fontos azonban hangsúlyoznom, hogy az alkalmassági teszt ilyen tartalommal a portfóliókezelési tevékenységhez, illetve a befektetési tanácsadási tevékenységhez alkalmazható, a kizárólag befektetési szolgáltatási tevékenységet igénybe vevő ügyfelektől, a Bsz. 45. § (2) bekezdésében foglalt elvárásoknak megfelelő szűkebb körű információigénylés követelhető csak meg. Nincsen azonban akadálya annak, hogy önkéntes alapon, a későbbi szolgáltatás-váltást, bővítést megkönnyítendő bocsásson rendelkezésre több, az alkalmassági tesztben szereplő adatokat az érintett.

Amennyiben a jövőben e témához kapcsolódóan kérésük, kérdésük lenne vagy egyeztetést kívánnak kezdeményezni, magam és munkatársaim is készséggel állnak a rendelkezésükre.

Budapest, 2008. október 27.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1306/K/2008-3)

Állásfoglalás: a köztisztviselőkre és hozzátartozóikra vonatkozó vagyonyilatkozatok felhasználásának lehetőségei korlátozottak

[...]

Tisztelt [...]!

Hivatalomhoz 2008. október 16-án érkezett beadványára válaszul, amelyben a köztisztviselőkre és hozzátartozóikra vonatkozó vagyonyilatkozatok felhasználásának módjáról kéri állásfoglalásomat, az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) értelmében személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli.

A köztisztviselők vagyonyilatkozat tételi kötelezettségéről, a vagyonyilatkozat adattartalmáról, illetve a vagyonyilatkozat felhasználásáról a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) rendelkezett korábban, amely összhangban állt az adatvédelmi törvény rendelkezéseivel. A Ktv. 2001. július 1-től vezette be a köztisztviselők vagyonyilatkozat tételi kötelezettségét (Ktv. 22/A.-22/B. §). 2008. január 1-től a kérdéskört az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvény rendezi. Tekintettel arra, hogy a 2000-es évek elején, illetve közepén tett vagyonyilatkozatokról van szó, valamint arra, hogy élettársa, [...] 2007. januárjában elhunyt, az ügyben még a Ktv. szabályai irányadóak.

A köztisztviselők vagyonyilatkozat tételi kötelezettségének célja a Ktv. szerint az alapvető jogok és kötelességek pártatlan és elfogulatlan érvényesítése, valamint a közélet tisztaságának biztosítása és a korrupció megelőzése. A vagyonyilatkozat azonban csak a törvényben meghatározott eljárási szabályok keretein belül használható fel, nem

értelmezhető a vagyonyilatkozat tételének a törvényalkotó által meghatározott célja a vagyonyilatkozatok felhasználása szempontjából kiterjesztően.

A Ktv. – összhangban az Avtv.-vel – mind a személyi rész vonatkozásában, mind a vagyoni rész vonatkozásában meghatározza, hogy ki, milyen célból férhet hozzá az egyes részekhez, illetve azt, hogy a személyi rész és a vagyoni rész milyen esetekben kapcsolható össze.

A Ktv. 22/A. §-ának (13) bekezdése szerint a köztisztviselői vagyonyilatkozatba jogosult betekinteni saját beosztottjai tekintetében a munkáltatói jogkör gyakorlója, a hivatali szervezet vezetője és a miniszter, a képviselő-testület hivatalában a jegyző, a jegyző tekintetében a polgármester, illetve ellenőrzési eljárás esetén az ellenőrzést lefolytató köztisztviselő, közszolgálati jogvitával összefüggésben a bíróság, saját vagyonyilatkozatába a nyilatkozattételre köteles köztisztviselő. A hozzátartozói vagyonyilatkozatba jogosult betekinteni ellenőrzési eljárás esetén az ellenőrzést lefolytató köztisztviselő, közszolgálati jogvitával összefüggésben a bíróság, saját vagyonyilatkozatába a hozzátartozó.

A vagyonyilatkozatban foglalt adatokról harmadik személynek csak a nyilatkozattételre köteles köztisztviselő, illetőleg a rá vonatkozó adatok tekintetében a vele közös háztartásban élő házas-, illetve élettárs, gyermek írásbeli hozzájárulásával adható tájékoztatás. A közszolgálati jogviszony megszűnésekor a köztisztviselői vagyonyilatkozatot, a hozzátartozói vagyonyilatkozat személyi részét a nyilatkozattételre köteles köztisztviselő részére vissza kell adni. A nyilatkozattételre köteles köztisztviselővel közös háztartásban élő házas-, illetve élettárs, gyermek számára a hozzátartozói vagyonyilatkozat személyi részét vissza kell adni, ha a közös háztartásban élés megszűnik.

A munkáltatói jogkör gyakorlója, valamint a központi közszolgálati hatóság vezetője – saját eljárásuk körében – felel azért, hogy a vagyonyilatkozatot az adatvédelmi szabályoknak megfelelően kezeljék és az abban foglaltakat a (13) bekezdésben meghatározott személyeken kívül más ne ismerhesse meg.

A vagyoni részek egy-egy példányát zárt borítékban a közigazgatási szerv vezetője megküldi a központi közszolgálati hatóságnak (korábban a Közszolgálati Ellenőrzési Hivatalnak), amelyet 10 évig, de legfeljebb a

nyilatkozattételre köteles köztisztviselő közszolgálati jogviszonyának fennállásáig kell megőrizni. A vagyoni részek adatait a központi közszolgálati hatóság elektronikus nyilvántartási rendszerben is tárolhatja a vagyonyilatkozat tételi kötelezettség teljesítésének ellenőrzése céljából. Az adatokat a nyilatkozattételre köteles köztisztviselővel szembeni eljárás támogatására kezelheti. Az adatok számítógépes nyilvántartása más adatrendszerrel nem kapcsolható össze, abból az ellenőrzési eljárással össze nem függő feldolgozás nem kezdeményezhető. A határidőt követően a vagyoni részek adatait meg kell semmisíteni, a számítógépes nyilvántartásból törölni kell.

Összefoglalva tehát sem az Avtv., sem pedig a Ktv. nem ad felhatalmazást arra, hogy a köztisztviselők és hozzátartozóik vagyonyilatkozata a Ktv.-ben szabályozott kereteken túl kerüljön felhasználásra. A köztisztviselői vagyonyilatkozat így csak a törvényben meghatározott ideig, illetve célból kezelhető, annak egyéb érdekből, így az Ön által említett vagyonjogi perben történő felhasználása jogellenes.

A jogellenes adatkezelés esetén Ön a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 17. §-a alapján bírósághoz fordulhat, ez esetben a bíróság soron kívül jár el, és Ön a perben követelheti a jogellenes adatkezeléssel okozott kára megtérítését is. Lehetősége van továbbá arra is, hogy jogait a Polgári törvénykönyv (Ptk.) alapján érvényesítse, személyhez fűződő jogai megsértése miatt, ebben az esetben a Ptk. 84. §-ában foglalt igényeket támaszthatja. Abban az esetben, ha a jogellenes adatkezelés Önnek jelentős érdeksérelmet okozott, büntető feljelentés megtételére is lehetősége van (lásd a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 177/A §-t: Visszaélés személyes adattal).

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. október 27.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1643/K/2008)

Állásfoglalás: lakásvásárlás kapcsán a hitelesítő ügyvédje jogszerűtlenül fénymásolta le személyi igazolványát, adókérttyját

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában Ön azt kifogásolta, hogy az adásvételi szerződés megkötése alkalmával személyazonosító és lakcímet igazoló hatósági igazolványáról az ügyvéd fénymásolatokat készített és a másolatokat tárolja. Kérelmére az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § (1) pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.” Személyes adatok kezelésére akkor van lehetőség, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli [Avtv. 3. § (1)]. Az Avtv. 2. § 9. pontja alapján adatkezelésnek minősül az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, felhasználása, törlése.

A személyazonosító igazolványban szereplő képmás is személyes adat, mely törvényi felhatalmazás hiányában csak az érintett beleegyezésével kezelhető. Az Avtv. 2. § 6. pontja szerint a hozzájárulás az érintett megfelelő tájékoztatáson alapuló önkéntes, és határozott akaratnyilvánítását feltételezi, mellyel félreérthetetlen beleegyezését adja személyes adatai kezeléséhez.

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (a továbbiakban : Központi Hivatal) a személyazonosító igazolvány száma alapján a felhasználás céljának és jogalapjának igazolása esetén a

személyazonosító igazolvány érvényességének, elvesztésének, ellopásának, megsemmisülésének, találásának, megkerülésének tényéről adatot szolgáltatathat. Az ügyvéd a jogügyletek biztonságának erősítése érdekében az ügyvéd által végzendő személyazonosság- és igazolványellenőrzéssel kapcsolatos eljárás részletes szabályairól és az ellenőrzéssel kapcsolatos ügyek nyilvántartásáról szóló 54/2007. (XII.21.) IRM rendeletben foglaltak szerint köteles az ügyfél azonosítását elvégezni. Ez a művelet akként valósul meg, hogy az ügyfél által bemutatott személyazonosító igazolványon és lakcímet igazoló hatósági igazolványon szereplő adatokat az ügyvéd összehasonlítja a Központi Hivatal nyilvántartásaiban szereplő adatokkal. E rendelkezés azonban nem ad az ügyvédnek törvényi felhatalmazást okmány-másolatok készítésére. A másolat készítése és tárolása az ügyfél iratai között, csak akkor jogszerű, ha ehhez az ügyfél hozzájárulását adja. Eljárásuk megkönnyítése érdekében az ügyvédek gyakran kérik ügyfeleiktől, hogy másolatot készíthessenek az okmányokról. Az ügyvédnek dokumentálnia kell, hogy az ügyfél hozzájárulását adta-e a fénymásoláshoz vagy sem. Az ügyfél beleegyezése hiányában az ügyvéd az adatokat másolat készítése nélkül rögzíti.

Adatvédelmi biztосként a különböző iratokról fénymásolat készítését, illetve tárolását egyébként nem tartom indokoltnak, az így készült másolatok nem rendelkeznek bizonyító erővel, ha nem hitelesített másolatokról van szó.

Tájékoztatom továbbá arról, hogy az Avtv. 11. § b) pontja alapján Ön az ügyvédtől kérheti az okmányok másolati példányainak megsemmisítését. Kérésének az ügyvédnek eleget kell tenni.

Budapest, 2008. október 30.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1184/P/2008)

Állásfoglalás: a lakásbetörők nem számítanak közszereplőnek; nevüket, lakcímüket a rendőrség nem adhatja ki

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához intézett beadványával kapcsolatban, amelyben azt kérdezi, hogy „lakásbetörők közszereplőnek számítanak-e és nevüket, lakcímüket a rendőrség kiadhatja-e amennyiben még büntetett előéletűnek számítanak”, az alábbiakról tájékoztatom:

Ami a lakásbetörők közszereplésével kapcsolatos kérdését illeti, a hatályos jog, illetve a joggyakorlat nem ad egzakt definíciót a közszereplő fogalmára. Az alkotmánybírósági esetjogból, a bírósági, valamint az adatvédelmi biztosi gyakorlatból törvényi definíció hiányában is felvázolható azoknak a személyeknek a köre, akiknek bizonyos – közfunkcióikkal összefüggő – adatai a nyilvánosságra tartoznak. Az ilyen személyek három csoportba sorolhatók. Az első csoportot a közhatalmat gyakorló intézmények és személyek alkotják. Ilyen a közhatalmat gyakorló testület tagja, a választott közméltóság. A második csoportot azok a közfeladatot ellátó személyek alkotják, akik nem tartoznak az előző kategóriába, tehát nem gyakorolják a köz hatalmát, ám feladatuk ellátása olyan közügy, ami tevékenységük nyilvánosságát indokolja. A harmadik csoportot ez előzőekbe nem tartozó „híres emberek” képezik, például a tudósok, művészek, sportolók, médiaszemélyiségek és a bulvársajtó úgynevezett „sztárjai”.

A polgári törvénykönyv (Ptk.) kommentárja szerint pedig az a megnyilvánulás minősül közszereplésnek, amely befolyásolja a szűkebb vagy tágabb társadalom életét, a helyi vagy az országos viszonyok alakulását.

A fenti meghatározás alapján nyilvánvaló, hogy a lakásbetörő nem tekinthető közszereplőnek.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 3. pontja értelmében bűnügyi személyes adat a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat.

A bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény (a továbbiakban: Bnytv.) állapítja meg a bűnügyi nyilvántartások körét és az azokban nyilvántartott adatokat, az egyes nyilvántartások részére történő adatközlés, valamint az adatigénylés és adatszolgáltatás szabályait, valamint az adatkezelés feltételeit.

A bűnügyi nyilvántartás a Bnytv. szerint közhitelű hatósági nyilvántartás, amelynek feladata az e törvényben meghatározott adatok gyűjtése, kezelése, azokról okirat kiadása, és a törvényben meghatározott jogosultak részére adatok szolgáltatása.

A Bnytv. 10. § (1) bekezdése értelmében a büntettek nyilvántartása tartalmazza – egyebek mellett a „nyilvántartott természetes személyazonosító adatait [családi és utóneve(i), nők esetében leánykori családi és utóneve(i), neme, születési helye és ideje, anyja leánykori családi és utóneve (i)], személyi azonosítóját, előző családi és utónevét, állampolgárságát, lakóhelyét.

A Bnytv. 17. § (1) bekezdése alapján az adatok szolgáltatásának igénylésére

- a) a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóságok,
- b) az igazságügyért felelős miniszter a kegyelem iránti előterjesztéshez, továbbá a jogsegélykérelem elintézéséhez és a bűnügyi jogsegélyről szóló jogszabályokban meghatározott, illetőleg nemzetközi egyezményből eredő feladatai teljesítéséhez,
- c) a nemzetbiztonsági szolgálatok a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényben meghatározott feladataik ellátásához,
- d) a hadköteles katonai nyilvántartásának céljára a hadkiegészítő parancsnokság,

- e) a külföldi nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság, nemzetközi igazságügyi és bűnüldöző szerv a bűnügyi jogsegélyről, valamint a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló jogszabályokban, illetve nemzetközi szerződésben, egyéb nemzetközi kötelezettség-vállalásban foglaltak szerint,
- f) a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ, illetőleg a Magyar Köztársaságnak nemzetközi szerződésben adattovábbításra feljogosított más szerve az e) pontban felsoroltak részére történő adatszolgáltatáshoz,
- g) az idegenrendészeti ügyekben eljáró szervek a külföldiek ellenőrzésével kapcsolatos feladataik ellátásához, valamint a feladatkörükbe tartozó ügyek elbírálásához jogosultak.

A bűnügyi nyilvántartás tehát csak a Bnyt. -ben meghatározott célból, az e törvényben felsorolt jogosultak részére teljesít adatszolgáltatást. [Bnyt. 49. § (3) bek]

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzánk továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. november 7.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1328/K/2008)

Állásfoglalás: a Centrum Parkoló Kft. jogszerűen továbbította a panaszos személyes adatait a Credit Express Zrt.-nek

[...]

Tisztelt [...]!

Hozzám érkezett panaszbeadványában a Centrum Parkoló Kft. valamint a Creditexpress Zrt. adatkezelési gyakorlatát kifogásolja.

Az ügyben vizsgálatot indítottam, és megkerestem a Creditexpress Faktoring Pénzügyi Szolgáltató Zrt. igazgatósági elnökét. Az elnök válaszelevelében arról tájékoztattott, hogy a Centrum Parkoló Rendszer Kft. Önnel szemben parkolási díj és pótdíj tartozás alapján fennálló követelését engedményezte a ZEE Capital Zrt. részére, mely követelés jelenlegi jogosultja a ZEE Capital Zrt.-vel kötött engedményezés alapján a Creditexpress Faktoring Zrt.

A Creditexpress Faktoring Zrt. (1146 Bp. Hungária Krt. 179-187.; cg.: 01-10-044445) mint engedményes a Ptk. 328. §-a alapján engedményezés jogcímén szerezte meg Önnel szemben parkolási díj és pótdíj tartozás jogcímén fennálló követelést.

Az Ön részére a hivatalom részére is mellékelte 2008. augusztus 8-án kelt fizetési felszólítás került kézbesítésre. A levélből megállapítható, hogy a parkolási esemény napja 2006. szeptember 6-a. A felszólító levélhez mellékeltek a három érintett cég között kötött engedményezési nyilatkozatot.

Az ügyben a következő állásfoglalást teszem. Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy a szabálytalan parkolásokhoz köthető tartozások igényérvényesítésének megítélése nem adatvédelmi kérdés. Az eljárás azonban szükségszerűen tömeges adatkezeléssel is jár, és az esetlegesen megvalósuló adattovábbítások, valamint az érintettek információs önrendelkezési jogának gyakorolhatósága olyan kérdéseket vet fel,

melyek az adatvédelem területére is tartoznak. Annak eldöntése, hogy a társaság Önnel szemben felmerült igénye jogos követelés-e, nem tartozik a hatáskörömbé, és az egyes adatkezelési kifogások a követelés érvényesíthetőségét nem befolyásolják.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ának 1. pontja értelmében *személyes adat*: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet. Megállapítható tehát, hogy az Ön pótdíjazással kapcsolatos adatai, valamint forgalmi rendszáma személyes adatnak minősül.

A személyes adatok az Avtv. 8. §-ának (1) bekezdése alapján akkor továbbíthatók, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy törvény azt megengedi. A követelések behajtása érdekében a személyes adatok tehát akkor adhatók át, ha azt törvény lehetővé teszi (pl. bírósági végrehajtás, engedményezés), vagy ha ahhoz az érintett hozzájárul. Az adatkezelő a személyes adatok kezelése során az Avtv. rendelkezéseinek megtartásával köteles eljárni, függetlenül attól, hogy a követelés, amelynek járulékos eleme az adatkezelés hatályos, avagy elévült. Azaz, természetesen a megfelelő joggalappal történő adatátadások során is be kell tartani az Avtv. alapelveit, így a célhoz kötött adatkezelés elvét, az adatbiztonság és az adatok minőségének biztosításának követelményeit, valamint figyelembe kell venni az érintettek jogait, és biztosítani kell azok érvényesülését is.

Az engedményezés szabályait a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) tartalmazza. A Ptk. szabályai lehetővé teszik a természetes személy adósok adatainak átadását. Az engedményezésről az érintettet értesíteni kell; a kötelezett az értesítésig jogosult az engedményezőnek teljesíteni. Az engedményezett követelés kötelezettjének hozzájárulására a szerződés létrejöttéhez nincs szükség.

A követelések a Ptk. 328. §-a alapján történő értékesítésekor, az adatátadáshoz a jogcímet maga a Ptk. teremti meg, így a követelésekhez kapcsolódó személyes adatok továbbítása adatvédelmi szempontból nem kifogásolható. Mivel a jogszabályok nem tartalmaznak rendelkezést arra vonatkozóan, hogy egy követelést hányszor lehet engedményezni, így az engedményezések száma sajnálatos módon nem korlátozható.

Az Avtv. 12. § (1) bekezdése alapján az érintett kérelmére az adatkezelő *köteles tájékoztatást adni* az általa kezelt adatokról. Az Ön esetében tehát ez a kötelezettség mindhárom adatkezelőre: a Centrum Parkoló Rendszer Kft.-re, a ZEE Capital Zrt.-re, valamint a Creditexpress Factoring Zrt.-re is vonatkozik. Adatszolgáltatás iránti kérelmére annak benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül kell a társaságnak tájékoztatást adnia a kezelésében lévő, az Ön személyére vonatkozó adatokról.

Szintén a 14. § rendelkezik a személyes adatok *törléséről* is. A (2) bekezdés alapján a személyes adatot törölni kell többek között akkor, ha azt az érintett kéri; az hiányos vagy téves; az adatkezelés célja megszűnt; vagy azt a bíróság vagy az adatvédelmi biztos elrendelte.

Ön a fellebb felsorolt jogai megsértése esetén (így a tájékoztatáshoz, helyesbítéshez, törléshez való jog megsértése esetén) az adatkezelő ellen bírósághoz is fordulhat. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. A bíróság az ügyben soron kívül jár el (17. §). Továbbá amennyiben Önnek az adatkezelő a jogellenes adatkezeléssel kárt okozott, köteles azt megtéríteni (18. §).

Az érintettet továbbá – egyértelműen és részletesen – *tájékoztatni kell* az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is. (Avtv. 6.§)

Tájékoztatom továbbá arról, hogy tekintettel a parkolótársaságok sokszor törvénytörő gyakorlatára, az értesítési határidő szabályozásra, az elévülési határidő pedig lerövidítésre került az általános öt éves elévülési időhöz képest. A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény

(a továbbiakban: Kktv.) 15. §-a 2006. december 22-i hatállyal módosult. Közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetőleg kijelölt várakozóhelyen a közút kezelője díj és pótdíj szedését rendelheti el. Amennyiben az előbbieken meghatározott díjat nem fizették meg, a közút kezelője vagy az általa megállapodás alapján megbízott gazdálkodó szervezet a létesített, illetőleg kijelölt várakozóhely jogosulatlan úthasználatának időpontjától számított 60 napos jogvesztő határidőn belül köteles postára adni a díj- vagy pótdíjfizetési felszólítást. A díj- és a pótdíjfizetési kötelezettség egy év alatt évül el. A díj és a pótdíj után késedelmi kamat nem követelhető.

Tekintettel azonban arra, hogy az új törvényi rendelkezések 2006. december 22-én léptek hatályba, a régi ügyekre, amelyek még nem évültek el, a 60 napos jogvesztő határidő a törvény hatálybalépésétől kezdődik, azaz 2007. febr. 20-án járt le. Mivel a Creditexpress Zrt. Önnek írt levele 2008. augusztus 8-án kelt, ezért mind az egy éves elévülési idő eltelt, mind a 60 napos jogvesztő határidőt túllépte a cég. Ön egy esetleges fizetési meghagyásos eljárásban tehát ezen tényekre hivatkozva ellentmondással élhet.

A bíróság előtt a parkolótársaságnak kell bizonyítania továbbá, hogy Ön a pótdíjazási esemény időpontjában a helyszínen tartózkodott, amely fényképfelvételek hiányában igencsak nehézkes. A parkolótársaságnak kell bizonyítania továbbá azt is, hogy van-e üzemeltetési, illetve engedményezési szerződése, az adott parkolási esemény helyszínén az adott időpontban volt-e parkolási övezetet jelző tábla, méghozzá a fővárosi közgyűlés 38/1993. (XII. 27.) számú Főv. Kgy. rendeletében meghatározott tartalommal, a parkolóórák hitelesek voltak-e, a bizonyítékként felhasznált fényképfelvételek valódiak-e, stb.

Tájékoztatom továbbá, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2008. évi XXX. törvény 2008. június 19-i hatállyal az alábbiak szerint módosult, mivel számos esetben a parkolótársaságok, illetőleg a követeléskezelő cégek csak évekkel az eset után nyújtották be a keresetleveleket, így a törvényhozó úgy döntött, hogy az alábbi módosítással felgyorsítják az eljárásokat.

„A keresetlevelet (fizetési meghagyás iránti kérelmet) a bíróságnak a Pp. 130. §-ának (1) bekezdésében meghatározott eseteken kívül akkor is

idézés kibocsátása nélkül el kell utasítania, illetve a perindítás hatályainak beállta után a Pp. 157. §-ában meghatározott eseteken kívül a bíróság akkor is köteles hivatalból, az eljárás bármely szakában megszüntetni, ha a közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetve kijelölt várakozóhely jogosulatlan használata folytán keletkezett igények érvényesítésére a keresetlevelet (fizetési meghagyás iránti kérelmet) a jogosulatlan úthasználattól számított egy éven túl nyújtották be. E határidő elmulasztása esetén igazolásnak helye nincs.”
/63. § (10)/

Azaz a bíróság 2008. június 19-től elutasítja azokat a parkolási díj elmulasztásával kapcsolatos keresetleveleket, amelyeket az eset után egy éven túl nyújtanak be, valamint ha már elindult a per, a bíróság köteles azt azonnal megszüntetni. Azaz, mivel az Ön parkolási eseménye 2006-ra datálódik, a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellene, hogy utasítsa, amennyiben az ügy bíróságra kerül. Megjegyzem azonban, hogy ezen szakaszt jelenleg az Alkotmánybíróság vizsgálja, tekintettel arra, hogy ezen rendelkezésnek a visszamenőleges, vagyis a jogszabály kihirdetése előtti időkre való alkalmazása aggályokat vethet fel.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy az új jogszabályi rendelkezések bevezetésének célja az volt, hogy az érintettek megfelelő időben tudomást szerezzenek, illetőleg tájékoztatást kapjanak a velük szemben fennálló követelésekről, amely értesítés illetőleg igényérvényesítés késedelme esetén a követelés bírósági úton érvényesíthetlenné válik, illetőleg erre hivatkozással az érintett ellentmondással élhet. Az elévülésre azonban minden esetben az érintettnek kell hivatkoznia, a bíróság azt nem veszi hivatalból figyelembe.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon az Adatvédelmi Biztos Irodájához továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. november 14.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(801/P/2008)

Állásfoglalás: kifogásolható az az eljárás, melynek során a Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft. jogi képviselője a parkolási pótdíj megfizetése iránti perekben bizonyítékként a parkolási társulás által nyilvántartott postai küldemények feladójegyzékének másolatát csatolta

[...]

Tisztelt [...]!

Számos panaszbeadvány érkezett az Adatvédelmi Biztos Irodájához az utóbbi időben, amelyekben a panaszosok azt kifogásolták, hogy jogszerűtlenül csatolta a Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft. képviselője a parkolási pótdíj megfizetése iránti perekben bizonyítékként a parkolási társulás nyilvántartott postai küldemények feladójegyzékének másolatát, amely az érintetteken kívül több, mint száz másik személy adatait is tartalmazza.

Tekintettel arra, hogy a fent vázolt esetekben sérül az állampolgárok információs önrendelkezési joga, a következő tájékoztatást adom.

Egy hasonló ügyben a panaszos arról kért tájékoztatást az adatvédelmi biztostól, hogy jogszerűen csatolta-e a Fővárosi Közterületi Parkolási Társulást képviselő Zelkó és Társai Ügyvédi Iroda a parkolási pótdíj megfizetése iránti perekben bizonyítékként a parkolási társulás nyilvántartott postai küldemények feladójegyzékének másolatát, amely az érintetteken kívül 31 másik személy adatait tartalmazta oldalanként. Az ügyben az alábbi állásfoglalást tettem:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. §-ának (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

A személyes adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek. (8.§)

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) rendelkezik a polgári peres eljárás megindításának szabályairól. A Pp. kimondja, hogy a pert keresetlevéllel kell megindítani; a keresetlevélben fel kell tüntetni többek között a feleknek, valamint a felek képviselőinek nevét, lakóhelyét és perbeli állását; az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak előadásával. A keresetlevélhez csatolni kell azt az okiratot, illetve annak másolatát (kivonatát), amelynek tartalmára a felperes bizonyítékként hivatkozik, vagy amely a bíróság hatáskörének és illetékességének megállapításához, valamint, amely a hivatalból figyelembe veendő egyéb körülményeknek az igazolásához szükséges, kivéve, ha az adatokat személyi igazolvánnyal is lehet igazolni; erre a keresetlevélben utalni kell. (121. §)

A fentiek alapján megállapítható, hogy keresetlevélhez csatolni kell azokat az okiratokat, amelyekre bizonyítékként hivatkoznak.

A Pp. 125. § (1) bekezdése szerint a bíróság legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz való érkezését követő harminc napon belül intézkedik a tárgyalási határnap kitűzéséről, mely határnapra a feleket a keresetlevél, illetőleg a 94. § értelmében készült jegyzőkönyv másolatának egyidejű kézbesítése mellett megidézi. Az első tárgyalásra szóló idézéshez csatolni kell a keresetlevél egy példányát (másolatát), ha annak kézbesítésére korábban még nem került sor. /126. § (2)/

A bíróság tehát a tárgyalás kitűzéséről a keresetlevél és az ahhoz kapcsolódó iratok megküldésével értesíti a feleket.

A Pp. 119. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a felek, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személyek, valamint azok képviselői a per iratait – a határozatok tervezeteinek és az esetleges különvéleménynek kivételével – a per bármely szakaszában külön engedély nélkül megtekinthetik és azokról maguknak másolatokat (kivonatokat) készíthetnek.

Az elmondottak alapján megállapítható, hogy a bíróság jogszerűen küldte meg az alperesnek, azaz Önnek a postakönyv kivonatát, mint a kereseti kérelem mellékletét. Mindazonáltal a többi, postakönyv másola-

ton szereplő természetes személy adatai továbbításának nincsen törvényes jogalapja.

Tekintettel ugyanis a célhoz kötött adatkezelés elvére, – azaz hogy csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig (Avtv. 5. §) –, valamint az adatbiztonság elvére, (Avtv. 10. §), úgy vélem, a felperes képviselőjének, valamint a bíróságnak is gondoskodnia kellett volna arról, hogy ne kerülhessenek a peres feleken kívül más állampolgárok személyes adatai a panaszoshoz.

A fentiekre tekintettel megkerestem a Zelkó és Társai Ügyvédi Irodát, valamint javaslatot tettem az Országos Igazságszolgáltatási Tanács felé, hogy módosítsák a fenti gyakorlatot akképpen, hogy a postakönyvek bemutatása után azokról úgy készítsenek kivonatokat, illetőleg a bíróságok másolatokat, hogy az ne sértse más természetes személy információs önrendelkezési jogát, azaz más állampolgárok személyes adatai ne továbbítsák harmadik személyekhez azok hozzájárulása nélkül.

Az ügy kapcsán az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökhelyettese felhívta a Magyar Ügyvédi Kamara elnökének figyelmét az adatvédelmi biztos fenti álláspontjára. A kamara elnöke az átiratban foglaltakra figyelemmel az ügyvédi kar tagjainak küldött tájékoztatójában felkérte kollégáit arra, hogy a jövőben körültekintően gondoskodjanak arról, hogy az ügyben érintett peres fél adatán kívül ne kerülhessen más állampolgár személyes adata a bírósághoz, illetve más, az adatot megismerni nem jogosult személyhez, hatósághoz. Az OIT elnökhelyettese állásfoglalásomat megküldte intézkedés céljából valamennyi ítélőtábla és megyei bíróság elnöke részére is. A Zelkó és Társai Ügyvédi Iroda felülvizsgálta ügyvédi irodájuk gyakorlatát, és megtette a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a Fővárosi Közterületi Parkolási Társulás követeléseinek érvényesítésére indított bírósági eljárások során jogosulatlan adattovábbításra ne kerüljön sor.

Fenti álláspontomról a Budapesti Önkormányzati Parkolási Kft. jogi képviselőjét is tájékoztattam, és kértem, hogy az ügyel kapcsolatban megtett intézkedéseiről 30 napon belül írásban tájékoztasson.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon az Adatvédelmi Biztos Irodájához továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. november 14.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1674/P/2008)

Állásfoglalás: nem jogszerű az az eljárás, amely szerint a Pannon GSM Távközlési Zrt. előfizetői szerződés megkötéséhez személyazonosító igazolványon felül egy másik, személyazonosításra alkalmas fényképes igazolvány bemutatását is kéri

[...]

Tisztelt [...]!

Hivatalomhoz érkezett panaszbeadványában azt kifogásolja, hogy a Pannon GSM Távközlési Zrt. előfizetői szerződés megkötéséhez személyazonosító igazolványán felül egy másik, személyazonosításra alkalmas fényképes igazolvány bemutatását is kéri.

A fentiek alapján a következő állásfoglalást teszem:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 154. § (1) bekezdése szerint a szolgáltató az elektronikus hírközlési szolgáltatásra irányuló szerződés létrehozatala, tartalmának meghatározása, módosítása, teljesítésének figyelemmel kísérése, az abból származó díjak számlázása, valamint az azzal kapcsolatos követelések érvényesítése céljából kezelheti a felhasználó, illetve előfizető azonosításához szükséges és elégséges személyes adatot.

A szolgáltató szerződéskötéskor köteles meggyőződni arról, hogy a leendő előfizető által megadni kívánt adatok megfelelnek a valóságnak, illetve azokat az arra illetékes kívánja felhasználni. Ehhez szükséges a személyazonosító igazolvány bemutatása.

A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Nytv.) 29. § (1) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány a polgár írásbeli nyilatkozata, valamint az anyakönyv és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás alapján kiállított olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és az e törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja.

Az Nytv. ugyanezen szakaszának (3) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány tartalmazza a polgár

- a) nevét;
- b) születési helyét;
- c) születési idejét;
- d) állampolgárságát;
- e) anyja nevét;
- f) nemét;
- g) arcképét;
- h) saját kezű aláírását, illetőleg a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy törvényes képviselőjének aláírását;
- i) a személyazonosító igazolvány okmányazonosítóját és érvényességi idejét.

Az Nytv. 29. § (4) bekezdése adja meg az Ön által feltett kérdésre a választ, amikor is kimondja, hogy a polgár személyazonosságát – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a (3) bekezdés a)-d) és g)-i) pontjaiban meghatározott adatokat. Ilyen adattartalmú hatósági igazolványnak tekinthető különösen az érvényes útlevél és az új típusú kártyaformátumú vezetői engedély. A felsorolt, illetve az előzőeknek megfelelő adattartalmú érvényes hatósági igazolványok bemutatása esetében személyazonosítás céljából a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására.

A törvény felsorolja azon hatósági okmányokat, amelyek közhitelűen igazolják a polgár személyazonosságát. Ez a felsorolás vagylagos, ami azt jelenti, hogy az említett igazolványok közül bármely felmutatása elegendő az általa elérni kívánt cél – közhitelű személyazonosítás – megvalósulásához.

A célhoz kötött adatkezelés elve értelmében ugyanis (Avtv. 5.) személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és

kötelezettség teljesítése érdekében lehet, és csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A Pannon GSM Zrt. által alkalmazott eljárásnak tehát, – miszerint több személyazonosításra alkalmas hatósági igazolvány bemutatását kéri az előfizetői szerződés megkötéséhez – nincsen sem célja, sem jogalapja, azaz adatvédelmi szempontból aggályos.

Egy korábbi panaszbeadvány kapcsán már felszólítottam a Pannon GSM Zrt.-t, hogy az adatkezelés kapcsán jogszerűen járjon el, az Ön beadványa kapcsán ismételten felszólítottam erre a szolgáltatót.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. november 18.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1567/P/2008)

Állásfoglalás: egy helyi újság jogszerűen hozta nyilvánosságra a rendőrkapitány által elkövetett szabálysértés körülményeit

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában és a rendelkezésemre bocsátott újságcikkekből arról értesültem, hogy a [...] Rendőrkapitányság vezetőjeként szolgálati időben, szolgálati gépkocsival jelentősen túllépte a megengedett sebességhatárt. A szabálysértést a rendőrség rögzítette és az erről szóló dokumentum – nem hivatalos úton – jutott a helyi média, majd a közvélemény tudomására. Az esetről az újságok részletesen beszámoltak. Beadványában abban a kérdésben kíván álláspontomról tájékozódni, hogy a publikálás miatt sérülhetett-e az Ön személyiségi joga, nem ütközik-e az adatvédelmi rendelkezésekbe nevének, rendfokozatának engedély nélküli közlése. Kérelmére az alábbiakról tájékoztatom:

Az Alkotmánybíróság 60/1994. (XII. 24.) számú határozatában úgy érvelt, hogy a demokratikus államélet és közvélemény érdekében az állami tisztségviselők és más közszereplő politikusok alkotmányosan védett magánszférája másokénál szűkebb; különösen ki kell tenniük magukat mások kritikájának. Ehhez azonban személyes adataik ismeretére is szükség lehet, amennyiben azok funkciójukkal vagy közszereplésükkel összefüggenek. A közhatalmat gyakorlók vagy a politikai közszereplést vállalók esetében a személyeknek – különösen a választópolgároknak – a közérdekű adatok megismerésének joga elsőbbséget élvez az előbbieket olyan személyes adatainak védelméhez képest, amelyek köztevékenységük és annak megítélése szempontjából jelentősek lehetnek.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. §-ának 4. pontja értelmében „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.”

A közérdekű adatokat bárki, érdekeltsége igazolása nélkül megismerheti (Avtv. 19. § (3) bekezdés), illetve a közfeladatot ellátó szerv köteles az Avtv. 20. §-a szerinti rendben az igénylő részére kiszolgáltatni.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. §-ának (4) bekezdése értelmében „ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat [a helyi önkormányzati feladatot ellátó] szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.”

A hivatásos szolgálati viszonyban álló vezető tisztségviselők nem vitásan e rendelkezés hatálya alá esnek. Az Ön neve, hivatali beosztása és rendfokozata közérdekből nyilvános adatnak tekinthető. A hivatali minőségben, szolgálati időben elkövetett szabálysértés pedig olyan információ, amely a közfeladatot ellátó személy, tehát az Ön feladatkörével is összefügg, így a közvélemény méltán értesülhet róla. Vitathatatlan tény azonban, hogy a közérdekű, közérdekből nyilvános adatok megismerésének módja elsődlegesen az Avtv.-ben szabályozott eljárás. Az a módszer, ahogy a hivatalban őrzött sebességmérő napló adatait kiszolgáltatták, nem tekinthető törvényes eljárásnak.

Természetesen a sajtónak és az elektronikus médiumoknak (rádió-nak, televízió-nak) gondoskodniuk kell a hiteles, pontos és kiegyensúlyozott tájékoztatásról. E kötelezettség megsértése esetén az érintett jogai védelmében bírósághoz fordulhat. Amennyiben a közérdekű, közérdekből nyilvános adatok közlésén túl, valaki, illetve a sajtó másra

nézve sértő, valótlan tényt állít, híresztel, vagy való tényt hamis színben tüntet fel, úgy a jóhírnevében sértett személy amellet, hogy a személyhez fűződő jogai megsértése miatt keresettel élhet, sajtó-helyreigazítási per keretében is követelheti olyan közlemény megjelentetését, mely rávilágít a korábban publikált tények, adatok valótlanására vagy az – objektivitás érvényre juttatása érdekében – megismerteti a közvéleményt a sértett fél álláspontjáról is.

Budapest, 2008. november 27.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1196/P/2008)

Állásfoglalás: egy internetes közösségi portál adatkezeléséről

[...]

Tisztelt Asszonyom!

Ön állampolgári bejelentéssel fordult hozzám, amelyben azt sérelmezi, hogy a kapcsolat.hu nevű internetes közösségi portál a különböző szolgáltatások igénybevételét a szolgáltatások céljához képest indokolatlan személyes adatok megadásához köti, ugyanakkor nem érzi biztosítva a személyes adatok megfelelő kezelését. Az ügyben az alábbi állásfoglalást adom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja szerint személyes adat a bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.

Az Avtv. ugyanezen paragrafusának 9. pontja szerint adatkezelésnek minősül az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala.

Ezen adatvédelmi alapelvekből kiindulva megvizsgáltam a beadványban érintett közösségi portál adatkezelési szabályzatát, valamint az Ön által sérelmezett adatgyűjtést, és a következő megállapításokat tettem.

Önmagában az a tény, hogy az internetes oldal üzemeltetője a különböző jogosultsági szintekre történő belépést különböző, önkéntesen szolgáltatott adatok megadásához köti, nem jogszabálysértő, hiszen az Avtv. 3. §-ának (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető,

ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Ezzel együtt nem tekinthetünk el az Avtv. 5. §-ban szabályozott célhoz kötöttség elvétől sem. Eszerint ugyanis személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A felhasználóknak írt tájékoztató a változásokról több problémát is felvet a célhoz kötött adatkezelés szempontjából. A harmadik jogosultsági szinten, az úgynevezett „tagoknál” amennyiben a tag döntheti el, hogy publikussá teszi életkorát, nem látom szükségesnek, hogy a rendszer abban az esetben is tárolja a születési adatokat, ha az illető nem tartja szükségesnek ezen személyes adatának feltüntetését.

Ennél súlyosabb problémát jelent a negyedik szint. Itt a tájékoztató szerint ugyanis ki kell tölteni a mobilszámra és a lakcímre vonatkozó mezőket is. Jelzik ugyan, hogy a lakcímadatok nem lesznek láthatók, ám ha az érintettek lakcíme nem lesz publikus, a rendszer mi célból tárolja ezeket az adatokat?

A mobiltelefonszám megadására vonatkozó magyarázatuk szintén nem támasztja alá a célhoz kötöttséget. Amennyiben ugyanis valaki nem kívánja igénybe venni a szolgáltatást, de ezen a szinten kíván maradni, nincs lehetősége a telefonszáma nélkül regisztrálni, korábbi jogosultságait megtartani.

A tájékoztatót elolvasva álláspontom szerint a portál üzemeltetői az adatok felvétele során korábbi jogosultságok elvesztése, és egyéb hátrányok kilátásba helyezésével motiválják az érintetteket személyes adataik megadására úgy, hogy az adatkezelés valódi célja – az adatgyűjtés – háttérbe szorul. Tekintettel arra, hogy a motivációs tényezőre nagyobb hangsúlyt helyeznek a felhasználók, az adatszolgáltatás önkéntessége vitatottá válik.

Az adatgyűjtési célt támasztják alá a honlapon a szavazások is, hiszen szavazás után megtekinthetők név szerint a kérdésekre adott válaszok. A többnyire politikai jellegű kérdések mellett számos szavazás vásárlási szokásokat rögzít. (Pl.: szokott-e interneten vásárolni, mennyibe kerül 4-6 fő részére a madridi repülőjegy stb.). Az ehhez hasonló kérdések burkolt információval szolgálnak a szavazást elindító, vagy a

szavazáson részt vett felhasználó számára. Ezért javasoltam a közösségi portál üzemeltetőinek, hogy a szavazás eredménye ne legyen hozzáférhető személyekre lebontva.

A felhasználói adatok kezelése (rögzítés, rendszerezés, tárolás, felhasználás, elkülönítés, esetleg továbbítás stb.) – a korábbi, jelenleg is rendelkezésre álló adatkezelési szabályzat alapján – több, adatvédelmi problémát is felvet.

Ilyen, adatvédelmi szempontból aggályos pont az adatkezelő és az adatfeldolgozó személye. A szabályzat alapján a [...] Alapítvány az adatkezelő, és az internetes oldalt üzemeltető [...] Kft. az adatfeldolgozó. Ugyanakkor a szabályzat 1.4 pontja az adatfeldolgozót önálló adatkezelői jogokkal ruházza fel, ami ellentétes az Avtv. 2.§ 15-16. pontjaival.

Az adatkezelési szabályzat 2. pontja szintén ellentétes az adatkezelés törvényben szabályozott alapelveivel, hiszen a 2. pont 2. bekezdésében foglaltak alapján az adatkezelő (jogutódja) a tudomására jutott adatokat korlátlan ideig kezelheti.

Amennyiben az adatkezelés célja, jogalapja, körülményei megváltoznak a jogutódlás során, semmiképpen sem adhatók át az adatok jogutódnak.

Ezen kívül az adatok nem kezelhetők korlátlan ideig, hiszen az Avtv. 7. § c) pontja alapján a kezelt személyes adatokat úgy kell tárolni, hogy tárolásuk módja alkalmas legyen arra, hogy az érintettet csak a tárolás céljához szükséges ideig lehessen azonosítani. Amennyiben tehát valaki a rendszerből kilép, az adatkezelő köteles a kilépett felhasználó adatait törölni.

Az Avtv. 25. § (2) bekezdése szerint az adatvédelmi biztos a jogellenes adatkezelés észlelése esetén az adatkezelőt az adatkezelés megszüntetésére szólítja fel. Az adatkezelő haladéktalanul köteles megtenni a szükséges intézkedéseket, és erről 30 napon belül írásban tájékoztatni az adatvédelmi biztost.

Ha az adatkezelő vagy adatfeldolgozó a személyes adatok jogellenes kezelését (feldolgozását) nem szünteti meg, az adatvédelmi biztos határozatban elrendelheti a jogosulatlanul kezelt adatok zárolását, törlését vagy megsemmisítését, megtilthatja a jogosulatlan adatkezelést vagy adatfeldolgozást, továbbá felfüggesztheti az adatok külföldre továbbítását.

Az Avtv. 26. § (1) bekezdése alapján az adatvédelmi biztos a feladatai ellátása során az adatkezelőtől minden olyan kérdésben felvilágosítást kérhet, az összes olyan iratba betekinthez, illetve iratról másolatot kérhet, adatkezelést megismerhet, amely személyes adatokkal, közérdekű adatokkal vagy közérdekből nyilvános adatokkal összefügg-het.

A fenti hiányosságok miatt felhívtam a kapcsolat.hu nevű közösségi internetes oldal üzemeltetőit, hogy a hatályba lépő változásokra tekintet-tel módosítsák az adatvédelmi gyakorlatukat, valamint a felhasználási-, és adatvédelmi szabályzatukat úgy, hogy az megfeleljen az Avtv.-ben előírt garanciáknak.

A megkeresés eredményéről a későbbiekben írásban tájékoztatom.

Budapest, 2008. november 27.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1701/P/2008)

Állásfoglalás: nem támogatható az a gyakorlat, melynek során a Pixmania online webáruház a megrendelés teljesítéséhez a személyazonosító igazolvány fénymásolatát kéri

[...]

Tisztelt [...]!

Ön állampolgári bejelentéssel fordult hozzám, melyben sérelmezte, hogy a Pixmania online webáruház a megrendelés teljesítéséhez a személyazonosító igazolvány fénymásolatát kéri egy ismeretlen, külföldi telefax számra. A Pixmania arról tájékoztatta, hogy ennek hiányában a megrendelést törlik.

Tekintettel arra, hogy az adatkezelés súlyos adatbiztonsági aggályokat vet fel, az ügyben vizsgálatot indítottam, és megkerestem a Pixmania ügyfélszolgálati vezetőjét, valamint a francia adatvédelmi biztost.

Az ügyfélszolgálati vezető válaszlevelében arról tájékoztattott, hogy e procedúrát vevők érdekében alkalmazzák, csakis nagy értékű bankkártyás rendeléseknél, amikor új vevőkről van szó. Számos esetben előfordult már a bankkártyás visszaélés, ezt szeretnék ezzel elkerülni. Csak a bankkártya tulajdonos nevének beazonosításához van szükségük az igazolványok másolatára, valamint ezeken a hivatalos okiratokon feltüntetett további információt semmilyen más szín alatt nem használják fel. E rendszernek köszönhetően, – amelyet Európa 26 országában alkalmaznak – a bankkártyás visszaélések száma már minimálisnak mondható. Ügyfeleik megnyugtatósára szolgál ez az eljárás, hiszen belátják, hogy ezzel az ő érdeküket is védi a cég.

A francia adatvédelmi hatóság (CNIL) vezetője arról tájékoztattott, hogy a jogszabályi rendelkezés hiánya nem tiltja meg egy cégnél, hogy előírja ügyfeleinek a személyazonosság ilyenfajta igazolását a szerződési kötelek okán. Ezt az értelmezést erősítette meg egy 2000. január 17-i

belügyminiszteri nyilatkozat is, miszerint semmi nem tiltja meg a kötelmi jogviszonyokban, hogy a felek olyan sajátos kiegészítő biztosítékokat követeljenek egymástól, amely a teljesítést biztosítja, de szükséges, hogy a nyilvánosságot az ilyenfajta fizetési feltételekről minden jogügylet előtt tájékoztassák.

A francia hatóságok által lefolytatott vizsgálatok eredményeképpen a francia adatvédelmi biztos azt az álláspontot képviseli, hogy ennek az eljárásnak az egyetlen célja az, hogy meggyőződjenek arról, hogy a bankkártya használója a jogügylet pillanatában valóban a bankkártya jogos tulajdonosa, és valóban ő birtokolja azt az internetes vásárlás pillanatában is. Ez az eljárás segít csökkenteni az érintett cég kockázatát, továbbá megvédi a bankkártya tulajdonosát attól, hogy bankkártyájával visszaéljenek, illetőleg azt csalárd módon használják. Hozzátette még a biztos, hogy ez csak egy kiegészítő ellenőrző eljárás, amelyet a cégek nem rendszeresen alkalmaznak, hanem kizárólag akkor, ha fizetési fennakadás merült fel akár a múltban, akár azért, mert szabálytalanságot észlelnek, példának okáért, ha az ügyfél lakcíme valamint a kézbesítés helye nem egyezik meg.

Tájékoztatom, hogy 2004-ben a személyazonosító igazolványok mobilszolgáltatók általi kezelésével kapcsolatban hivatali elődöm a következő állásfoglalást adta ki:

„A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. 9. pontja szerint adatkezelésnek tekintendő az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet, így adatkezelés a személyes adatokat tartalmazó dokumentumokról mint adathordozókról való másolatkészítés is, mivel ezáltal adatok felvétele, rögzítése, nyilvántartása, felhasználása valósul meg.

Az Avtv. 3. §-a az adatkezelés jogalapjaként az érintett hozzájárulását vagy törvény rendelkezését jelöli meg. Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. tv. (a továbbiakban: Eht.) 129. §-ának felhatalmazása alapján a hírközlési szolgáltatók az előfizetői szerződések megkötése során az alábbi személyes adatokat rögzíthetik: előfizető neve, leánykori neve, anyja neve, lakóhelye, tartózkodási helye, születési helye és ideje. Mindezen adatokat tartalmazza a személyazonosító igazolvány illetve a lakcímkártya, ezek a törvényi felhatalmazás alapján kezelhető adatok.

Az elektronikus hírközlési előfizetői szerződésekre és azok megkötésére vonatkozó 16/2003. (XII. 27.) IHM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 17. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az igénylő a szolgáltatás igénybevételére vonatkozó szándékát a szolgáltató által biztosított adatlapon írásban (vagy elektronikus adatlap kitöltésével) teheti meg, vagyis a szerződéskötéshez szükséges adatfelvétel az adatlap kitöltésével kell megvalósuljon, és ez azt is jelenti, hogy az okmányok lemásolása a törvényi rendelkezés alapján kezelhető adatok vonatkozásában adatfelvételnek nem, csupán az adatok újabb rögzítésének tekinthető.

A személyazonosító igazolványban található személyes adatok közül az igazolvány száma, a fénykép és az aláírás, továbbá régi típusú igazolványokban szereplő egyéb adatok (pl. anyakönyvi adatok) azok az adatok, melyeket az érintett hozzájárulása esetén kezelhet a szolgáltató, ha az egyéb adatvédelmi követelmények érvényesülnek. Ezek közül az igazolvány számának rögzítése szükséges lehet a szerződéskötéshez azon adategyeztetés miatt, mely a hamis vagy lopott igazolványok kiszűrését szolgálja, ezen adat felvétele azonban a szerződéskötési nyomtatvány kitöltésével történik meg. A fénykép és az aláírás a személyazonosság megállapítása során történő egyezőség vizsgálata során bír jelentőséggel. A fénykép fénymásolatának elkészítése, tárolása, az igazolvány egyéb adatainak rögzítése a szerződés megkötéséhez, a szolgáltatás elvégzéséhez nem szükséges, vagyis ezen adatok felvétele ellentétes az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség elvével.

Tehát megállapítható, hogy a szerződés megkötéséhez szükséges adatfelvétel a személyazonosító igazolványról való másolatkészítést nem indokolja.

Ha az ügyfelek az okmánymásoláshoz nem járulnak hozzá, akkor a mobilszolgáltatók egy része általában elzárkózik a szerződés megkötésétől. Az ügyfelek csak abban az esetben vásárolhatnak támogatott árú csomagot, ha hozzájárulnak okmányaik fénymásolásához és tárolásához. Ha az ügyfél nem járul hozzá igazolványának másolásához, akkor kedvezményes árú készüléket nem, csupán jóval drágább, listáron megvehető készüléket vásárolhatnak. Tehát a kedvezményes árnak az igazolvány-másoláshoz való hozzájárulás a feltétele. Álláspontom szerint ez ellentétben áll az Avtv. 7. § (1) bekezdésében foglalt követelménnyel, mely szerint az adatok felvétele és kezelése tisztességes és

törvényes kell legyen. Az okmánymásolást nem indokolhatja az ártámogatás, kedvezmény adása, hiszen ez nem tekinthető adatkezelési célnak. Adatkezelési célként fontos az ártámogatott készülékek esetén is az ügyfél azonosítása, a hitelképesség vizsgálata, ezen célok eléréséhez azonban az igazolványok másolása – a fent részletezettek szerint – nem megfelelő eszköz.

Az ügyfelek részére egyértelmű tájékoztatást kell adni az okiratmásolatok készítésének céljáról, továbbá vizsgálni kell, hogy a meghatározott célból történő adatkezeléshez mely adat szükséges. E tájékoztatás ahhoz szükséges, hogy az ügyfelek valóban élhessenek információs önrendelkezési jogukkal, és megfelelő információk birtokában valóban el tudják dönteni, hogy hozzájárulnak-e a meghatározott cél érdekében történő, fent részletezett adatkezeléshez. Az Avtv. 2. 6. pontja határozza meg (az Európai Parlament és Tanács 95/46 EK irányelve követelményeinek eleget téve) a hozzájárulás fogalmát, eszerint a „hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul”. Egy hozzájáruló nyilatkozat „aláíratása” nem feltétlenül jelenti egyúttal az adatvédelmi követelményeknek megfelelő, valódi hozzájárulás meglétét is. Amennyiben az adatkezeléshez történő hozzájárulás megtagadása miatt az érintettel a szerződéskötést megtagadják, a hozzájárulás önkéntességének az elve is sérülhet. A megfelelő hozzájárulás megléte nem elegendő az adatkezelés jogszerűségéhez, mivel az Avtv. 5. §-a alapján a szükségesség és a célhoz kötöttség elvének is meg kell felelni.

Az okmánymásolások kapcsán vizsgálandóak a különféle adatkezelési célok, vagyis az, hogy az okiratmásolást valójában milyen adatkezelési cél indokolja, a másolatokat miért tartják nyilván és mihez használják fel.

Az adatkezelési célnak meghatározottnak kell lennie, mely valamely jog gyakorlásával vagy kötelezettség teljesítésével függ össze. Adatkezelési cél túl általános, elnagyolt megfogalmazása nem fogadható el illetve nem elegendő, mint pl. előfizetői szerződés megkötése, figyelemmel kísérése, szerződéses ajánlat elbírálása, szerződésből eredő jogok és kötelezettségek teljesítése, jogérvényesítés, üzleti érdekek védelme.

A másolatkészítés indokaként nem fogadható el a számlázás, díjbeszedés, követelésérvényesítés, szerződéskötés megtagadása, előfizetők

tájékoztatása, személy- és vagyonvédelem, mivel ezen célok eléréséhez elegendő a szükséges adatkör nyilvántartásba vétele (előfizetői szerződés nyomtatványa), és ezen tevékenységek elvégzése nem igényli az adathordozókról való másolat készítését.

Az adatok közigazgatási nyilvántartásokkal való egybevetése szintén nem megfelelő célmegjelölés, mivel a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény szerinti adatszolgáltatás igényléséhez, vagyis annak megállapításához, hogy a személyazonosító igazolvány lopottnak vagy elveszettnek tekintendő-e, a törvényi felhatalmazás alapján kezelt adatkörön kívül az igazolvány száma lehet szükséges, ezt viszont – hozzájárulás esetén – a szerződésnyomtatványon kell feltüntetni.

A mobilszolgáltatók további adatkezelési célként jelölik meg a visszaélések kizárását, mivel egyesek lopott, hamisított igazolvánnyal, vagy más személy igazolványával próbálnak meg szerződést kötni annak érdekében, hogy a szolgáltatás igénybe vételéből eredő követelések behajthatatlanok legyenek. Ez a cél azonban nem az Eht. által megjelölt adatkezelési cél, hanem a szolgáltatók üzleti érdeke körében merül fel, és e cél elérése sem indokolhatja az iratmásolás kapcsán kialakult gyakorlatot. Mindezidáig egyik mobilszolgáltatótól sem kaptam tényleges tájékoztatást arról, hogy a másolatok készítése, nyilvántartása valójában hogyan segíti elő a visszaélések csökkentését, és hogyan használják fel a másolatokat ennek érdekében. A visszaélések csökkentésének eszköze lehet természetesen a Belügyminisztérium központi nyilvántartásából történő fent megjelölt adatigénylés, ennek lebonyolításához azonban okmánymásolatokra nincs szükség. Az is kérdéses, hogy ezt az adategyeztetési lehetőséget mely esetekben veszi igénybe a szolgáltató, ugyanis a központi nyilvántartás válasza megküldésének több napos átfutási ideje van – kivéve az on-line lekérdezést –, a szerződéskötés azonban általában azonnal megtörténik. Az igazolványmásolatok készítésének a visszaélésekkel szembeni esetleges visszatartó hatása csak feltételezés, mely feltételezés mögöttes jog vagy kötelezettség nélkül nem szolgáltató elegendő alapot közokiratok, okmányok másolásához.

Méltányolható és elfogadható adatkezelési célnak tartom a valótlan adatszolgáltatással kapcsolatos jogérvényesítést, beleértve a büntető és polgári jogi igényeket is. Azonban kétséges, hogy az okmánymásolatok

készítése mennyiben szolgálja ezt a célt, hiszen ezen másolatok nem hitelesek, bizonyító erővel nem rendelkeznek (beleértve ebbe a fényképmásolatokat is), és egy esetleges rendőrségi, bírósági eljárás során az előfizetői szerződés adatkörén túli egyéb hasznosítható információt nem tartalmaznak, vagyis a jogérvényesítést nem segítik elő.

Természetesen a szolgáltatónak joga és kötelezettsége, hogy hitelt érdemlő módon meggyőződjön a vele szerződő ügyfelek személyazonosságáról, és fontos követelmény az ügyfelek azonosíthatósága. Ennek érdekében az ügyfél köteles bemutatni személyazonosításra alkalmas okmányát, a szerződéskötés során eljáró ügyintéző pedig egyeztetni az igazolvány adatait és megvizsgálja, hogy az okmány érvényesnek tekinthető-e. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet 19. § (2) bekezdése szerint érvénytelen a hatósági igazolvány, ha

- a) az abba bejegyzett adatok megváltoztak,
- b) az megrongálódott, elveszett, eltulajdonították,
- c) az hamis adatokat tartalmaz, illetőleg azt nem a kiállítására jogosult szerv állította ki,
- d) megszűnt a hatósági igazolványra való jogosultság,
- e) a polgár meghalt.

Amennyiben az ügyintéző úgy ítéli meg, hogy az igazolvány érvényes, akkor azt el kell fogadnia az abban foglalt adatok és a személyazonosság közhitelű igazolására, mivel az 1992. évi LXVI. törvény 5. § (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány "olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és az e törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja". A szerződéseket kötő munkatársaknak fontos feladata a személyazonosság megállapítása, a bemutatott okmányok érvényességének mérlegelése, azonban e feladat hatékony ellátásának alkalmatlan eszköze az igazolványról készített másolat. Nem igazolható, hogy az igazolvány lemásolása elősegíti a személyazonosság hitelt érdemlő módon való megállapítását és az érvénytelen okmányok kiszűrését.

Adatkezelési célként felmerülhet a viszonteladók ellenőrzése, melynek során kontrollinformációt jelentenek a másolatok. Véleményem

szerint azonban a szolgáltatóknak olyan ellenőrzési rendszer kidolgozására kell törekedniük, mely ügyfeleik adatainak a lehető legkíméletesebb kezelésével jár együtt, és nem teszi szükségessé állami hatóságok által kiállított okiratok lemásolását. Működéssel kapcsolatos viszonyok, elszámolási, ellenőrzési kérdések tisztázása, belső szabályozása az Avtv. 5. §-a szerinti adatkezelési célként nem értelmezhető. Tehát a viszonteladók ellenőrzése az okmánymásolás céljaként nem fogadható el. A munkavállalók ellenőrzéséhez, megfelelő munkavégzésének elősegítéséhez is olyan módszer alkalmazását tartom megfelelőnek, mely nem jár az információs önrendelkezési jog sérelmével.

A fentiek alapján az okmánymásolás kialakult gyakorlatát nem tartom elfogadhatónak és ezt nem befolyásolja az, ha a szerződéskötés során végzett egyéb adatkezelési műveletek megfelelnek az előírásoknak és az okmánymásolatokon lévő ugyanazon személyes adatok más módon történő kezelése, felvétele jogszerű.

Az Avtv. 5. § értelmében minden olyan esetben is jogellenesnek minősül az adatkezelés, amikor az érintett ugyan az adatkezeléshez a hozzájárulását megadja, de az adatok felvétele és tárolása nem valamely meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében történik. Nincs olyan törvényes adatkezelési cél, melynek eléréséhez szükséges és alkalmas az okmányok lemásolása illetve az ezzel megvalósuló adatkezelés. A meghatározott cél nélküli adatgyűjtés az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján készletező adatkezelésnek tekintendő.

Nem támogatandó a különféle okmányok, igazolványok lemásolása és a másolatok megőrzése okmányfelügyeleti szempontból sem, mivel ez a biztonsági okmányvédelem szempontjából aggályos. A személyazonosító igazolvány, az útlevél „A” védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányok, melyek jogszerűtlen vagy rendeltetésellenes használata bűnügyi-igazgatási érdekeket sérthet. Megkeresésemre Urbán György, a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal vezetője arról tájékoztatott, hogy a személyazonosító okmányokról való másolatok készítése okmánybiztonsági szempontból aggályos, növeli a hamisítások kockázatát, ezért e gyakorlat megszüntetését tartja célszerűnek. A biztonsági okmányok adminisztratív védelmének az okmányok másolására is ki kell terjednie. A mobiltelefon-szolgáltatók részére közvetlen hozzáféréssel történő adatszolgáltatásnak a BM Központi Hivatal részéről technikai akadályai nincsenek.

Mindezeknek megfelelően indokoltnak tartom a jelenleg tárolt igazolvány-másolatok további használatának, nyilvántartásának megszüntetését, vagyis a másolatok megsemmisítését (beleértve valamennyi vizsonteladót is), valamint a jövőre vonatkozóan az igazolvány-másolatok készítésével kapcsolatos gyakorlat megváltoztatását.”

A személyazonosító igazolvány telefaxon való továbbítása tárgyában az alábbi állásfoglalást adom:

A személyazonosító igazolvány telefaxon történő továbbítása az igazolvány adatainak másolását és a másolatok kezelését jelenti. Az igazolványon szereplő egyes adatoknak a kezelése a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvénynek kötelmi jogi részének a szerződésről szóló általános rendelkezései szerint, valamint az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban Elkertv.) adatvédelemről szóló 13/A. §-a szerint a szolgáltatás teljesítéséhez nem elengedhetetlenül szükséges. Ezen adatok kezelése sérti az Avtv. 5. §-a szerinti célhoz kötöttség elvének a követelményét.

A megrendelés visszautasításának kilátásba helyezése az adatszolgáltatás önkéntességét, és ezzel az adatkezelés jogalapját kérdőjelezi meg.

Az igazolvány telefaxon való elküldésével kapcsolatosan hivatali elődöm számos állásfoglalásában kifejtette, hogy az egyén személyes jelenléte elengedhetetlen a hatósági igazolvány alapján történő személyazonosításhoz, mert az igazolvány birtokosa azt tanúsítja, hogy az abban szereplő adatok az ő személyes adatai. Ezért a személyazonosító igazolványnak, valamint a többi hatósági igazolvány másolatának elektronikus, postai úton vagy akár telefaxon történő továbbítása nem minősül személyazonosításnak. A hatósági igazolványról készített másolat nem rendelkezik bizonyító erővel arról, hogy hiteles másolata egy érvényes hatósági okmány, továbbá a fent elmondottak szerint nem alkalmas a személyazonosság megállapítására sem – még akkor sem, ha több adat összevetésére nyílik lehetőség.

Az adatkezelésről szóló tájékoztatás tekintetében az alábbi hiányosságokat állapítottam meg:

Avtv. 6. § (2) bekezdése szerint az érintettet egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjedni az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogérvényesítési lehetőségeire is.

E tájékoztatási kötelezettség minden adatkezelőt (adatifeldolgozót) terhel, amely a Magyar Köztársaság területén adatkezelést folytat.

A Pixmania által közzétett Általános Szerződési Feltételek személyes adatok védelméről szóló 15. pontja nem elégíti ki a fent ismertetett törvényi előírásokat. Különösen azért nem, mert a Magyar Köztársaság területén végzett adatkezelésekre (adatifeldolgozásra) a magyar adatvédelem szabályait tartalmazó Avtv. rendelkezései a hatályosak, és nem az „Informatika és Szabadság” törvény rendelkezései. Hasonló megfontolásból az Informatika és Nemzeti Tanács rendeletei sem hatályosak a magyarországi adatkezelésekre, adatifeldolgozásokra nézve. Az adatkezelést a magyar jogrendszernek a személyes adatok kezeléséről szóló jogszabályaihoz, a magyar adatvédelmi biztos joggyakorlatához, a magyar Alkotmánybíróság határozataihoz, valamint az Európai Közösség elsődleges és másodlagos jogforrásaihoz kell igazítani.

Az ÁSZF személyes adatok védelméről szóló rendelkezései tévesen jelölik meg tehát az adatkezelés jogalapját.

Továbbá az Elkertv. szerint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatással kapcsolatosan a szolgáltató további adatszolgáltatási kötelezettség terheli. Többek között a szolgáltató köteles elektronikus úton közvetlenül és folyamatosan, könnyen hozzáférhető módon, magyar nyelven legalább a következő adatokat: a szolgáltató nevét, amennyiben a szolgáltató nem természetes személy, képviselőjének nevét is; a szolgáltató lakcímét, illetve székhelyét, telephelyét; a szolgáltató elérhetőségére vonatkozó adatokat, különösen az igénybe vevőkkel való kapcsolattartásra szolgáló, rendszeresen használt elektronikus levelezési címét.

A szolgáltatóknak a fenti adatszolgáltatási kötelezettséggel párhuzamosan teljesíteniük kell az egyéb jogszabályokban (pl. a

hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényben, a biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 1995. évi XCVI. törvényben, a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvényben, illetve a távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. rendeletben) rögzített adatszolgáltatási és közzételti kötelezettségeiket. Az adatszolgáltatásnak folyamatosan teljesülnie kell, függetlenül attól, hogy a szolgáltató gazdasági vagy egyéb tevékenységet végez. E kötelezettség megállapítására az információs társadalmi viszonyok egyik sajátosságára, a személyes jelenlét hiányára való tekintettel van szükség. E rendelkezés előmozdítja az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokba vetett bizalmat, biztosítva a szolgáltatók felelősségre vonhatóságát, amennyiben a jogszabályok előírásait megsértik.

E törvény megszegésével kapcsolatos panaszokat a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség (illetve ennek megyei kirendeltségei) vizsgálja.

Összefoglalva tehát az ilyen módon készített visszaélésre okot adó okmánymások hitelességét illetően kétségeim vannak, ezért nem támogatom ezt az eljárást. Az adatok pontossága, hitelessége megkérdőjelezhető, különös tekintettel arra, hogy a bankkártyát általában a személyazonosító igazolvánnyal tulajdonítják el, ezért semmiképpen nem alkalmas ezen eljárás a visszaélések kiszűrésére.

Jelen állásfoglalásomat eljuttattam a Pixmania magyarországi ügyfélszolgálatának is. Joghatóság hiányában egyéb intézkedést tenni nem áll módomban.

A fogyasztói jogai védelme érdekében a szolgáltatóval szemben eljárást kezdeményezhet a fogyasztóvédelmi felügyelőség illetékes szervénél.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. december 3.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1621/P/2008)

Állásfoglalás: az önkormányzati képviselőket megillető tájékoztatói jogtól független a közérdekű adatok megismerésének joga

[...]

Tisztelt Címzetes Főjegyző Úr!

Ön beadványában véleményemet kérte a kiadásra váró – Ön által mellékelte – jegyzői intézkedéssel kapcsolatban, amely a települési képviselők tájékoztatói jogát érinti.

Az adatvédelmi biztos eddigi gyakorlata alapján kialakított állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

Az adatvédelmi biztosi gyakorlatban visszatérő probléma az önkormányzati képviselőket megillető tájékoztatói jog megítélése. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.), valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseinek együttes alkalmazása több esetben okozott már jogértelmezési nehézséget.

Tájékoztatom, hogy hatásköröm csak a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok kezelésével összefüggő ügyekre terjed ki, amikor az egyének az információszabadsághoz való jogukat kívánják érvényesíteni.

A feladatkörében eljáró képviselő információkhoz való jogát az Ötv. alapján kell megítélni. A képviselő jogait illetően csak annyiban foglalkozhatok állással, amennyiben azok a személyes adatok védelmét, illetőleg a közérdekű adatok nyilvánosságát érinti. Amennyiben egy képviselő nem képviselői tájékoztatáshoz fűződő jogával, hanem a közérdekű adatok megismerésének jogával kíván élni, akkor az Avtv. szabályai alkalmazandók az adatkérés teljesítésénél. Természetesen ezen adatokat egy önkormányzati képviselő ugyanúgy megismerheti, mint minden más állampolgár.

Az Avtv. 19. §-ának (1)-(2) bekezdése arra kötelezi a közfeladatot ellátó szerveket, hogy biztosítsák feladataikra vonatkozóan a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását, illetve a közérdekű adatokat, többek között az önkormányzati költségvetésre és végrehajtásra, az önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására, a szakmai tevékenységre és annak eredményességére is kiterjedő értékelésre vonatkozó adatokat, a lehető legszélesebb körben – honlapon, helyben szokásos módon – hozzáférhetővé tegyék.

Mind az önkormányzat, a polgármesteri hivatal, mind az önkormányzati fenntartású intézmények közfeladatot ellátó szervek minősülnek, mivel közfeladatnak tekintendők a helyi önkormányzati feladatok is.

Az Avtv. 20. § (8) bekezdése alapján az állami vagy helyi önkormányzati feladatot valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervezetek a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét rögzítő szabályzatot kell készíteniük.

Természetesen tekintettel kell lenni az iratokban szereplő személyes adatok védelmére is, azok csak annyiban közölhetőek az adatigénylővel, amennyiben törvényi jogalap van annak nyilvánosságára. Az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adatai nyilvánosak.

Az adatok megismerésének joga nem pusztán betekintési jog, hanem beleértendő a másolatkérés joga is. Az adatkérőnek joga van ahhoz is, hogy nagy mennyiségű dokumentumba betekintsen vagy ezekről másolatot kérjen. Az Avtv. azonban elismeri a közfeladatot ellátó szerv jogát is a másolatkészítés költségének megtérítésére:

„Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről, annak tárolási módjától függetlenül az igénylő másolatot kaphat. Az adatot kezelő szerv kizárólag a másolat készítéséért – legfeljebb az azzal kapcsolatban felmerült költség mértékéig terjedően – állapíthat meg költségtérítést, amelynek összegét az igénylő kérésére előre közölni kell.” [Avtv. 20. § (3) bekezdés].

Az Alkotmány nem csak a közérdekű adatok megismerésének jogát, hanem azok terjesztésének jogát is deklarálja. A „terjesztés” pontos tartalma, jelentése ugyan a jogszabályok, a jogirodalom, vagy az Alkot-

mánybíróság gyakorlata által nincs kifejtve, azonban az Avtv. rendelkezései, szabályozási elvei alapján kijelenthető, hogy nem csupán a tájékozódáshoz való jogról, a közérdekű adatok megismerhetőségéről van szó, hanem ezek az információk szabadon, bármely célra (magáncélra, egyéni érdekből is) felhasználhatóak, másokkal közölhetőek, közzétehetőek, hasznosíthatóak. Hasonlóképpen értelmezendő véleményem szerint a különféle, jogszerűen nyilvánosságra hozott magánadatok, közérdekből nyilvános adatok felhasználása is. Személyes adatok tekintetében adatkezelésre vonatkozó követelményeket az Avtv. tartalmazza. Mindezek során tekintettel kell lenni mások jogainak védelmével kapcsolatos egyéb jogi előírásokra, így a Ptk. személyiségvédelmi szabályaira is.

Összegezve tehát, álláspontom szerint a mellékelt jegyzői intézkedésben a Főjegyző Úr figyelmen kívül hagyja az Ötv. 19. § (1) bekezdésében foglaltakat, mely szerint a „települési képviselő a település egészéért vállalt felelősséggel képviseli a választóinak az érdekeit. Részt vehet a képviselő-testület döntéseinek előkészítésében, végrehajtásuk szervezésében és ellenőrzésében. A települési képviselők jogai és kötelességei azonosak.”

Ha elfogadnánk az Ön érvelését, miszerint a képviselő a „törvényben meghatározott felvilágosításkérést a képviselőtestület ülésén gyakorolhatja” illetve, hogy „a képviselő-testület hivatalától igényelheti a képviselői munkájához szükséges tájékoztatást, ügyviteli közreműködést”, az Ötv. 19. §-ának (1) bekezdése értelmét vesztené.

A képviselő informálódási joga nem korlátozódhat jegyzői intézkedésben felsoroltakra, hiszen a képviselőt is megilleti a közérdekű adatokhoz való hozzáférés bárki számára nyitva álló lehetősége.[Avtv. 19. §] A képviselők informálódásának korlátozása sértené továbbá azt az elvet, miszerint a helyi önkormányzat helyi közügyekben demokratikus módon, széles körű nyilvánosságot teremtve fejezi ki és valósítja meg a helyi közakaratot.[Ötv. 2. § (1) bek.]

Végezetül szíves figyelmébe ajánlom az Önkormányzati Minisztérium Önkormányzati Főosztálya által kiadott, az „Adatnyilvánosság kérdései az önkormányzatoknál, különös tekintettel a képviselők adatmegismerési jogaira” című szakmai útmutatót.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel kérem a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2008. december 11.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1572/K/2008)

Állásfoglalás: a villamosenergia-vásárlási illetve hálózathasználati szerződés megkötésének módjáról egyértelműen tájékoztatni kell a fogyasztókat

[...]

Tisztelt Asszonyom!

Ön panaszbeadványt nyújtott be hivatalomhoz, amelyben az ELMŰ Hálózati Kft. adatkérését tartotta sérelmesnek. Beadványában arról értesített, hogy az ELMŰ Hálózati Kft. a számlalevélhez mellékelte tájékoztató útján hívta fel a figyelmet arra, hogy a villamos energia szektorban megvalósult teljes piacnyitás következtében a fogyasztónak két szerződéssel kell rendelkeznie: egyrészt villamosenergia-vásárlási szerződéssel, másrészt hálózathasználati szerződéssel.

Ez utóbbi szerződés megkötéséhez az ELMŰ Hálózati Kft. kéri becsatolni – egyebek mellett – a jogcímet igazoló tulajdoni lap, illetőleg bérleti szerződés másolatát.

Az ügyben vizsgálatot indítottam, és megállapítottam, hogy a tájékoztatás félreérthető és nem világos abban a tekintetben, hogy hálózathasználati szerződést minden fogyasztónak, vagy csak az újonnan csatlakozó rendszerhasználó ügyfeleknek kell-e kötni, továbbá mely esetekben szükséges a fenti dokumentumokat csatolni.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja értelmében személyes adat bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az abból levonható, az érintettre vonatkoztatható következtetés. Az ingatlan tulajdoni lapján, illetve a bérleti szerződésben szerepelnek olyan adatok, amelyek meghatározott természetes személlyel állnak kapcsolatban, ezért azok személyes adatnak minősülnek.

Az Avtv. 5. §-a szerinti célhoz kötöttség elvéből következik, hogy személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet, és csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdés értelmében személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Jelen esetben az ELMŰ Hálózati Kft. adatkezelésének jogalapja a vilamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény, valamint annak végrehajtásáról szóló 272/2007. (X. 19.) Korm. rendelet. A kormányrendelet felhatalmazása alapján természetes személy fogyasztó esetén személyes adtok vonatkozásában nevének, születési helyének, születési idejének, személyes adatainak igazolására alkalmas igazolványa számának kezelésére van lehetőség.

Az adatvédelmi biztos már korábban is úgy foglalt állást, hogy a közüzemi szolgáltató akkor jár el jogszerűen, ha úgy igényli a tulajdoni lap vagy jogcímet igazoló szerződés másolatát a fogyasztótól, ha lehetőséget biztosít neki arra, hogy ebből minden olyan személyes adatot töröljön, illetve kitakarjon, amely nem tartozik a jogszabály által meghatározott körbe, és e lehetőségről a fogyasztókat tájékoztatja. (358/A2006)

Tájékoztatom Önt arról, hogy felszólítottam az ELMŰ Hálózati Kft. ügyvezetőjét, hogy jogszerű adatkezelési gyakorlatot alakítson ki, továbbá egyértelműen tájékoztassa a lakosságot, hogy mely fogyasztói csoportoknak, milyen esetekben kell új szerződést kötni az ELMŰ Hálózati Kft-vel, ahhoz milyen dokumentumokat, milyen tartalommal kell csatolni.

Budapest, 2008. december 11.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1930/P/2008)

Állásfoglalás: a képviselő-testületi zárt ülések jegyzőkönyveiről készült másolatok képviselők részére történő kiadhatóságával kapcsolatban

[...]

Tisztelt Jegyző Asszony!

A képviselő-testületi zárt ülések jegyzőkönyveiről készült másolatok képviselők részére történő kiadhatóságával kapcsolatos konzultációs kérdéseire vonatkozó – az adatvédelmi biztos eddigi gyakorlata alapján kialakított – állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

Az önkormányzatok zárt testületi ülései dokumentumainak kezeléséről 2005. január 17-én 1926/H/2004 számon adatvédelmi biztosi állásfoglalás került kibocsátásra, mely a http://abiweb.obh.hu/abi/index.php?menu=aktualis/allasfoglalasok/2005&dok=1926_H_2004 címen honlapunkon teljes egészében megtalálható.

A feladatkörében eljáró önkormányzati képviselő információkhoz való jogát a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) alapján kell megítélni. Az Ötv. 19. §-ának (2) bekezdése informálódási jogot biztosít a képviselőknek egyrészt „önkormányzati ügyekben”, másrészt „a képviselői munkájához szükséges” mértékben.

Az Ötv. 12. § (4) bekezdése alapján a képviselő-testület

„a) zárt ülést tart választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele; továbbá önkormányzati, hatósági, összeférhetetlenségi és kitüntetési ügy, valamint vagyonyilatkozással kapcsolatos eljárás tárgyalásakor;

b) zárt ülést rendelhet el a vagyonával való rendelkezés és az általa kiírt pályázat tárgyalásakor, ha a nyilvános tárgyalás üzleti érdeket sértene.”

A zárt képviselő-testületi ülés indoka tehát a személyes adatok (önkormányzati hatósági ügyben az ügyfelek adatainak) védelméhez fűződő jog, illetve az üzleti titkok védelmének érvényre juttatása.

Az Ötv. 12. §-ának (5) bekezdése értelmében „a zárt ülésen a képviselő-testület tagjai, a kisebbségi szószóló és a jegyző, továbbá meghívása esetén az érintett és a szakértő vesz részt”. Az ülés résztvevői értelemszerűen megismerhetik a zárt ülésen szereplő előterjesztéseket, illetve – amennyiben csak egyes napirendi pontok tárgyalásánál lehetnek jelen – az adott napirend előterjesztéseit, valamint azok jegyzőkönyveit.

Az Ötv. különböző rendelkezései alapján a képviselő-testületi ülés résztvevői, továbbá a képviselő-testület bizottságainak tagjai, a polgármesteri hivatalnak az előterjesztés és a jegyzőkönyv elkészítésében résztvevő dolgozói, valamint – a képviselő-testület (bizottság) ülését követően – a törvényességi ellenőrzést végző közigazgatási hivatal vezetője jogosult a zárt ülés előterjesztései, illetve a jegyzőkönyvének tartalmát megismerni.

A célhoz kötöttség elvére figyelemmel tehát a zárt ülésekre beterjesztendő iratokat, majd a zárt ülésekről készült jegyzőkönyveket – az irattári példányon felül – annyi példányban célszerű elkészíteni, ahány példány a döntésben résztvevők (a képviselő-testület és a bizottságok tagjai, az ülésre, illetve az adott napirendhez tanácskozási joggal meghívottak, stb.), valamint a közigazgatási hivatal tájékoztatásához elengedhetetlenül szükséges.

Az Avtv. szabályaival összhangban van az a megoldás is, amely szerint az egyes másolati példányokat számozással látják el és regisztrálják, ki kapta az egyes példányokat.

A zárt ülés tartásának indokaira figyelemmel a zárt ülés dokumentumainak, jegyzőkönyveinek megismerésére jogosultak illetékteleneknek nem adhatnak felvilágosítást azok tartalmáról, számukra azokat nem továbbíthatják, annak megtekintését nem tehetik lehetővé.

Helyesnek tartom, ha a polgármester (illetve a bizottság elnöke) figyelmezteti az ülés résztvevőit az ügyben elhangzott információk bizalmas kezelésére, az azzal kapcsolatos titoktartási kötelezettségre.

Adatvédelmi szempontból öröndetes, ha a zárt ülésre készült előterjesztéseket, a zárt ülésről készült jegyzőkönyveket a képviselő-testületi, illetve a bizottsági ülés résztvevői az érdemi döntést követően

visszaszolgáltadják. Erre azonban nem kötelezhetőek, szabadon mérlegelhetik, hogy a kérésnek eleget tesznek-e.

Arról, hogy a zárt ülést követően a zárt ülés előterjesztéseit, illetve az ahhoz kapcsolódó egyéb dokumentumokat, jegyzőkönyveket meddig lehet, illetve kell megőrizni, az önkormányzat és szervei iratkezelési szabályzatában, illetve irattári tervében kell ügýtípusonként rendelkezni.

Az egyes ügycsoportokra érvényes selejtezési határidőt a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény, valamint a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet szabályaira figyelemmel kell meghatározni.

A fentiekre való tekintettel, kérdéseivel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

Az önkormányzati képviselők természetesen megkaphatják a zárt ülésről készült jegyzőkönyvek másolatát, mégpedig az önkormányzati munka kontinuitásából következően a mandátumukat megelőző időszakra is.

A jegyzőkönyv másolat kiadása nem automatikus, azt a képviselő kérésére kell kiadni.

A 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet 10. § (2) bekezdésének c) pontja szerint „külön irattári tételeket lehet kialakítani iratfajta alapján a választott testületek, bizottságok, valamint a szerv működése szempontjából meghatározó jelentőségű, rendszeresen megtartott értekezletek irataiból (ideértve az előterjesztéseket, a jegyzőkönyveket vagy emlékeztetőket és a határozatokat is), továbbá a belső utasításokból.” Az egyes irattári tételekhez kapcsolódóan meg kell határozni, hogy melyek azok az irattári tételek, amelyek iratai nem selejtezhetőek, és melyek azok, amelyek iratait meghatározott idő eltelte után ki lehet selejtezni. A nem selejtezhető irattári tételek esetében meg kell jelölni azt is, hogy melyek azok, amelyek iratait meghatározott idő eltelte után levéltárba kell adni, és melyek azok, amelyek megőrzéséről az iratképző – határidő megjelölése nélkül – helyben köteles gondoskodni. A nem selejtezhető és levéltárba adandó irattári tételek, továbbá a selejtezhető irattári tételek esetében meg kell jelölni az irattári őrzés időtartamát.

A személyes adatot tartalmazó iratok őrzési és selejtezési idejét a célhoz kötött adatkezelés követelményére tekintettel kell meghatározni.

A nem selejtezhető iratok levéltárba adásának határidejét az Ltv. 12. §-ában foglaltak figyelembevételével kell meghatározni. [11. § (1) bekezdés]

Természetesen a szigorú adatvédelmi és iratkezelési előírások érvényesítése garanciát nyújt arra, hogy az érintettek jogait tiszteletben tartsák. Az önkormányzati képviselők és az önkormányzatok köztisztviselői kötelesek hűek maradni esküjükhöz és megtartani hazánk alkotmányos jogszabályait.

Ezt a jogkövető magatartást előmozdíthatja, ha az önkormányzat tisztségviselői részletesen tájékoztatják az önkormányzati képviselőket, köztisztviselőket a személyes adatok és az üzleti titok védelmét szolgáló jogszabályi előírásokról, a jogséttéssel kapcsolatos (adatvédelmi, polgári jogi, büntetőjogi) szankciókról. Az adatkezelési szabályok megsértése esetén pedig a – törvényekben előírt módon – felelősségre vonást kezdeményeznek.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. december 19.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1623/K/2008)

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

*Közérdekű adatok nyilvánosságával
kapcsolatos esetek*

Állásfoglalás: önkormányzati adásvételi szerződés nyilvánosságáról

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához eljuttatott, Budaörs Város Önkormányzata és az SBI MÉTA Ingatlanforgalmazó Kft. között létrejött adásvételi szerződés nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel kapcsolatban, az alábbiak szerint tájékoztatom Önt:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 4. pontja alapján közérdekű adatnak minősül többek között a helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.

A közérdekű adatok nyilvánosságáról az Avtv. 19. § (1) bekezdése a következőképp rendelkezik:

„Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.”

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében pedig ezeket az adatokat az önkormányzatnak kötelessége elektronikusan vagy más módon

rendszeresen közzétenni, illetve ezzel párhuzamosan igény esetén ezekhez hozzáférést biztosítani az Avtv. 20. §-a szerint.

Az Ön által megismerni kívánt szerződés egyértelműen e közérdekű adatkörbe tartozik, de ez nem jelenti automatikusan, hogy a teljes szerződés nyilvános, korlátozást jelenthet ugyanis az üzleti titkok köre. Erre az esetre vonatkozóan az Avtv. a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 81. § (3) bekezdését rendeli alkalmazni, mely szerint:

„Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.”

Sőt ugyanezen törvényszakasz (4) bekezdése alapján ezen adatokról a szervvel szerződést kötő másik fél is köteles kérésre tájékoztatást adni.

Az adatokhoz való hozzáférésre az Avtv. 20. §-ában foglaltak az irányadók. Eszerint a közérdekű adat megismerése iránt bárki szóban, írásban vagy elektronikus úton igényt nyújthat be. Az adatokat tartalmazó dokumentumról az igénylő pedig másolatot kaphat. Az adatot kezelő szerv kizárólag a másolat készítéséért állapíthat meg költségtérítést, amelynek összegét az igénylő kérésére előre közölni kell. Ha a dokumentum meg nem ismerhető adatot is tartalmaz, a másolaton a meg nem ismerhető adatot felismerhetetlenné kell tenni.

Álláspontom szerint tehát az önkormányzat jogsértően járt el akkor, amikor a betekintést az Önt érdeklő részek előzetes, írásbeli megjelöléséhez kötötte és ennek hiányában nem biztosította a szerződés megisme-

résének lehetőségét, hisz ezzel az Ön alkotmányos jogának gyakorolását korlátozza. A szerződés azon pontja, hogy az SBI MÉTA Ingatlanforgalmazó Kft. kötelezettséget vállalt-e a Sirály és a Szajkó utcai területek vízhálózatba kapcsolására nem tartozik a nyilvánosságot kizáró kivételek közé, így az bárki – és nem csak az adott terület lakosai – számára megismerhető adat. A szerződésből egyedül a Ptk. idézett szakaszában szereplő műszaki megoldásokra, gyártási folyamatokra, munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá know-how-ra vonatkozó adatok nem nyilvánosak és képezhetik üzleti titok körét – feltéve persze, ha ilyen adatok szerepelnek az adott adásvételi szerződésben.

Önnek az Avtv. 21. § alapján lehetősége van rá, hogy amennyiben közérdekű adatkérési igényét nem teljesítik, úgy a teljesítésének megtagadásától, illetve ennek elmaradása esetén a 30 napon belül bírósághoz forduljon. A bíróság ítélete kötelezheti az önkormányzatot arra, hogy a szerződést hozzáférhetővé tegye. Jelen esetben az eljárásra a Pesti Központi Kerületi Bíróság az illetékes, a bíróság soron kívül jár el, a per illetékmentes.

Tájékoztatom, hogy jelen levelem másolatát megküldtem a Budaörsi Önkormányzat jegyzőjének is és felszólítottam, hogy az állásfoglalásban foglaltaknak megfelelően intézkedjen a kért adatok nyilvánosságának biztosítása érdekében.

Budapest, 2008. március 8.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(50/P/2008)

Állásfoglalás: önkormányzat adatszolgáltatási gyakorlatával kapcsolatban

[...]

Tisztelt [...]!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához eljuttatott, Érd város önkormányzatának adatszolgáltatási gyakorlatát érintő kérdéseivel kapcsolatban az alábbiak szerint tájékoztatom:

Egyetértve az Ön által idézett bírósági határozattal, álláspontom az, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 20. § (3) bekezdése egyértelmű: a közérdekű adat közlésével összefüggésben felmerült költségek megtérítését az adatkezelő nem kérheti előre, a költségtérítés megfizetése nem lehet az adatszolgáltatás feltétele. Ezért kérem, hogy Közérdekű Adatközlési és Közzétételi Szabályzatuk módosítása érdekében szíveskedjék intézkedni.

Az Avtv. 20. § (8) bekezdésében foglalt kötelezettség azt jelenti, hogy a közérdekű adatokat kezelő szerv az Avtv. meghatározta keretek között szabályozhatja az adatközlés rendjét. A szabályzat értelemszerűen nem szűkítheti a törvényben biztosított jogokat. Elsősorban arra szolgál, hogy az adatkezelő – nem utolsósorban a maga számára – tegye egyértelművé, hogy az adatszolgáltatás teljesítése a szervezeten belül milyen rendben történik. A szabályzat ugyanakkor kialakíthat az adatigénylő számára az Avtv.-nél kedvezőbb szabályokat, például, hogy költségtérítésre csak meghatározott dokumentum-terjedelem fölött tart igényt. Tájékoztatom, hogy az Adatvédelmi Biztos Irodája minden adatigénylést ingyenesen teljesít.

Felhívom figyelmét arra, hogy az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény értelmében Önöknek lehetősége van arra, hogy egyedi közzétételi listát állítsanak össze az önkormányzathoz

érkező adatigénylések alapján. Ebbe célszerű felvenni a lehető legszélesebb adatkört, hogy az állampolgároknak lehetőségük legyen az adatokat elektronikus formában is megismerni, egyszerűsítve és olcsóbbá téve így a hozzáférést. Hozzáteszem ehhez, hogy az elektronikus közzététel nem mentesíti az adatkezelőt az alól, hogy – kérés esetén – papíron is másolatot adjon ki.

Kérem Önt, hogy a módosított szabályzatuk másolatát számomra megküldeni szíveskedjék.

Budapest, 2008. április 4.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(219/K/2008)

Állásfoglalás: távhőszolgáltatással kapcsolatos adatok nyilvánosságáról

[...]

Tisztelt [...]!

Ön azzal a kérdéssel keresett meg, hogy közérdekű adatnak számítanak-e az Érdhő Kft. (a továbbiakban: távhőszolgáltató) gazdálkodásával kapcsolatos bevételi és kiadási adatok, a be illetve kifizetett összegek, dátummal és jogcímeikkel, valamint a szolgáltató működéssel kapcsolatos szerződésai.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. § (5) bekezdése alapján „ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat a jogszabály vagy állami, illetőleg helyi önkormányzati szervvel kötött szerződés alapján kötelezően igénybe veendő vagy más módon ki nem elégíthető szolgáltatást nyújtó szervek vagy személyek kezelésében levő, e tevékenységükre vonatkozó, személyes adatnak nem minősülő adat”. Érd önkormányzata a távhőszolgáltatás ellátásra kizárólag az Érdhő Kft.-vel kötött koncessziós szerződést, így a Kft. olyan szolgáltatást nyújt, amely más módon nem elégíthető ki, azaz más cégtől nem vásárolható távhőszolgáltatás Érden. Tehát a távhőszolgáltató kezelésében lévő, tevékenységére vonatkozó adatok közérdekből nyilvános adatok. Ebbe a körbe tartoznak a gazdálkodással kapcsolatos bevételi és kiadási adatok, a be illetve kifizetett összegek dátummal és jogcímeikkel együtt, valamint a szolgáltató működéssel kapcsolatos szerződésai.

A fenti adatok közül a személyes adatnak minősülő információk azonban kivételnek számítanak, nem tekinthetők közérdekből nyilvános adatnak. Az Avtv. 2. § 1. pontban határozza meg a személyes adat fogalmát: „bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható)

természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet”. A gazdálkodással összefüggő adatok közül személyes adatok például a távhőszolgáltató munkavállalóinak neve és munkabére. A munkabérre vonatkozó adatokat azonban összesített formában, a munkavállalók nevének feltüntetése nélkül közölni lehet.

A közérdekből nyilvános adatok megismerésére az Avtv. 19. § (4) bekezdésében a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályok alkalmazását írja elő. Az Avtv. 20. § (1) bekezdése alapján a közérdekű adatokat, így a közérdekből nyilvános adatokat bárki igényelheti. Az igény teljesítésére a következő határidők vonatkoznak:

„20. § (2) A közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az adatot kezelő szerv az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget.

(6) Az igény teljesítésének megtagadásáról, annak indokaival együtt, 8 napon belül írásban vagy – amennyiben az igényben elektronikus levelezési címét közölte – elektronikus úton értesíteni kell az igénylőt.”

Az adatkérések teljesítésének módját az Avtv. a következőképpen rendezi:

„20. § (3) Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről, annak tárolási módjától függetlenül az igénylő másolatot kaphat. Az adatot kezelő szerv kizárólag a másolat készítéséért – legfeljebb az azzal kapcsolatban felmerült költség mértékéig terjedően – állapíthat meg költségtérítést, amelynek összegét az igénylő kérésére előre közölni kell.

(4) Ha a közérdekű adatot tartalmazó dokumentum az igénylő által meg nem ismerhető adatot is tartalmaz, a másolaton a meg nem ismerhető adatot felismerhetetlenné kell tenni.”

Ha az adatigénylést a rendelkezésére álló határidő alatt nem teljesíti a távhőszolgáltató, akkor az Avtv. 21. § (1) bekezdése alapján az igénylő a határidő eredménytelen elteltétől számított 30 napon belül bírósághoz fordulhat.

A beadványban megjelölt adatok közül azonban több már most is elérhető a távhőszolgáltató honlapján. A távhőszolgáltatásról szóló 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelet 26.3.7. pontjában, a felhasználók tájékoztatásával kapcsolatban ugyanis előírja bizonyos gazdálkodásra vonatkozó gazdasági és műszaki információk közzétételét, ilyenek például az előző két üzleti évben távhőszolgáltatással kapcsolatban elért, az eredmény-kimutatásban szereplő árbevételekre és egyéb bevételekre vonatkozó információk, valamint az előző két üzleti évben biztosított távhőszolgáltatás költségeire vonatkozó információk. Ezek elérhetősége a következő: <http://www.prometheus.hu/hu/adatkozles/erdho/adatok.htm>.

Szeretném figyelmébe ajánlani, hogy a bevételre és költségekre vonatkozó adatokon kívül más információ is elérhető, amely elősegítheti a távhőszolgáltatási alapidíj indokoltságának, felhasználásának megértését. Ezek az információk a következők:

1. A fogyasztóvédelmi hatóság és a felhasználói érdekképviseltek ármegállapításhoz kapcsolódó véleménye.

A távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény 6. § (2) b) pontja alapján „az önkormányzat képviselő-testülete az ármegállapítás előtt köteles a fogyasztóvédelmi hatóság, továbbá a felhasználói érdekképviseltek véleményét kikérni. A véleményalkotáshoz szükséges információkat az önkormányzat képviselő-testülete az ármegállapítás előtt 20 nappal köteles a felhasználói érdekképviseltek rendelkezésére bocsátani”. Érd jegyzője valószínűleg tud segíteni abban, hogy pontosan mely szervekkel vették fel az ármegállapítás során a kapcsolatot. Továbbá Érd város Közgyűlésének távhőszolgáltatásról szóló 2/2008. (I.25.) KGY. ÖK. számú rendelete (a továbbiakban: távhő rendelet) a fogyasztó védelemről szóló III. fejezetében kimondja, hogy „a polgármester a fogyasztóvédelem erősítése érdekében a véleményezési eljárásba fent említett szervezeteken kívül másokat is bevonhat”.

2. Az önkormányzat pénzügyi bizottsági ülésének jegyzőkönyve.

A Közgyűlés 2008. január 24-i ülésén fogadta el a távhő rendeletet, melynek VI. fejezete tartalmazza az ármegállapításra vonatkozó szabályokat. A rendelet 15. § (3) bekezdése meghatározza az alapidíj tartalmát: „az alapidíj a távhőszolgáltatónak a vásárolt gáz- és hőenergia kiadásain kívüli valamennyi költségét és 3 % eszközarányos nyereségét tartalmazza”. Az ülés jegyzőkönyve szerint a Pénzügyi Bizottság ülésén a bizottsá-

gi tagok a rendelet tervezetével kapcsolatos minden kérdésükre választ kaptak. A jegyzőkönyvben szereplő információ közérdekű adatnak számít. Az Avtv. 19/A. § (1) bekezdése ugyan lehetőséget ad arra, hogy a döntés előkészítés során keletkező adatokat az adatkezelő nem nyilvánossá nyilvánítsa. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha az adat megismerése a szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását veszélyeztetné, ami a bizottsági ülés jegyzőkönyvének megismeréséről nem mondható el, továbbá a döntés, azaz az önkormányzat távhőszolgáltatásról szóló rendelete már megszületett.

3. Az önkormányzat jegyzőjének a távhőszolgáltató ármeghatározó tényezőinek, költségeinek indokoltságára vonatkozó ellenőrzése során keletkezett adatok.

A távhőszolgáltatásról szóló törvény 10. § b) pontja határozza meg az önkormányzat jegyzőjének arra vonatkozó kötelezettségét, hogy ellenőrizze a távhőszolgáltató ármeghatározó tényezőinek, költségeinek indokoltságát. Az ellenőrzés során keletkezett adatok közérdekű adatok, így bárki által megismerhetők.

Bízom abban, hogy kérdéseit sikerült kielégítően megválaszolni.

Budapest, 2007. április 8.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(234/K/2008)

Állásfoglalás: diplomákkal kapcsolatos adatok megismerhetőségéről

[...]

Tisztelt [...]!

Ön arról kért állásfoglalást, hogy közérdekű adatnak minősülnek-e diplomákra vonatkozó adatok (pl. ülőhelyek száma, esküvők száma, felújítási adatok), és a lelkészek kötelesek-e ezekről tájékoztatást adni. Az adatvédelmi biztos eddigi gyakorlata alapján kialakított állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 4. pontja alapján *közérdekű adat*: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől. Ugyanezen szakasz 5. pontja szerint pedig *közérdekből nyilvános adat*: a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban Lvt.) preambuluma szerint a magyarországi egyházak, felekezetek, vallási közösségek a társadalom kiemelkedő fontosságú, értékhordozó és közösségteremtő tényezői, és a hitélet körébe tartozó munkálkodásuk mellett kulturális, nevelési-oktatási, szociális-egészségügyi tevékenységükkel és a nemzeti tudat ápolásával is jelentős szerepet töltenek be az ország életében. Bár az egyházak nem tipikusan közfeladatot ellátó szervek, azonban az említett körben közfeladatokat is ellátnak, így e tekintetben vonatkoznak rájuk

az Avtv. közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó rendelkezései. Vizsgálandó, hogy közérdekű adatként vagy közérdekből nyilvános adatként mely információk nyilvánosak tevékenységükkel kapcsolatban.

A nyilvántartásba vétel szabályait az Lvt. tartalmazza, ennek részlet-szabályait pedig az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban Etv.) határozza meg. Az Etv. 15. § (8) bekezdése értelmében a nyilvántartás tartalmazza – többek között – a társadalmi szervezet/egyház nevét, székhelyét, célját, képviselőjének nevét, lakóhelyét. A nyilvántartás ezen adatai nyilvánosak, vagyis az Avtv. 2. § 5. pontja szerinti közérdekből nyilvános adatnak tekintendők, és bárki által megismerhetők.

Az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése szerint az egyház elkülönítetten köteles nyilvántartani gazdasági-vállalkozási tevékenységének bevételeit, költségeit és ráfordításait, továbbá a kapott adományt (közcélú adományt) és annak felhasználását.

E törvény 2. § (6) bekezdése szerint az adomány (közcélú adomány) összegét és annak felhasználási adatait a személyes adatok védelmét biztosító jogszabályok, valamint a közérdekű adatok nyilvánosságának szabályai szerint bárki megtekintheti és arról saját költségére másolatot készíthet. Azaz ezen adatok a személyes adatok kivételével nyilvánosak.

A törvény ezen támogatási adatok tekintetében a nyilvánosságot azáltal is biztosítja, hogy rögzíti, hogy az egyházaknak juttatott állami támogatások (legyenek azok normatív alapon vagy kiegészítő jelleggel juttatottak) jogcímeit, illetve arányait az éves költségvetési törvényeknek is tartalmaznia kell. A költségvetési támogatási összegek felhasználását az Állami Számvevőszék ellenőrzi, amelynek jelentései nyilvánosak.

Álláspontom szerint az állami támogatások egyházi felhasználására vonatkozó adatok – fenti törvényi keretek között – nyilvánosak. A hitéleti és egyéb, szociális, nevelési stb. tevékenység körében a nyilvánosság korlátozottabb, hisz itt figyelembe kell venni az egyházi autonómiát is. Azaz ezen adatok tekintetében alapvetően az egyház döntése, hogy milyen körben teszi azokat nyilvánossá. Nincs olyan törvényi előírás, mely alapján az egyházak vezetői, lelkészei kötelezhetőek lennének az Ön által felsorolt információkról való tájékoztatásra. Ugyanakkor nem látom jogi akadályát, hogy ezen, a gyakorlatban bárki által megismerhető, ellenőrizhető adatokról a lelkészek tájékoztatást adjanak. Támogatnám az egyházak tekintetében a közérdekből nyilvános adatok körének pontosabb törvényi meghatározását.

Budapest, 2008. április 8.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(388/P/2008)

Állásfoglalás: az Állami Autópálya Kezelő Zrt. adatkezeléséről

*Dr. Lukács Andrea részére
jogi igazgató*

*Állami Autópálya Kezelő Zrt.
Budapest*

Tisztelt Jogi Igazgató Asszony!

Önök állásfoglalást kértek az ÁAK Zrt. és autópálya-matrica elektronikus vásárlását biztosító szolgáltatók közötti szerződések megismerhetőségéről, közérdekű adat és üzleti titok elhatárolásáról. Az adatvédelmi biztos eddigi gyakorlata alapján kialakított állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

Az ÁAK Zrt. jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó, állami tulajdonban álló gazdasági társaság, tehát egyértelműen a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) hatálya alá tartozik. Az Avtv. szabályozása egyértelműen a közfeladatok ellátását tekinti irányadónak, függetlenül attól, hogy a feladat-ellátás milyen szervezeti formában történik. Tehát e szempontból semmi jelentősége annak, hogy a közfeladatot végző szerv gazdasági társaság, közalapítvány, vagy állami szerv.

Az Avtv. 19. §-ának (1)-(2) bekezdése arra kötelezi a közfeladatot ellátó szerveket, hogy biztosítsák feladataikra vonatkozóan, de különösen a költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyron kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását, illetve ezeket az adatokat közzé- vagy más módon hozzáférhetővé tegyék.

Tehát az ÁAK Zrt. tevékenységével, feladatellátásával kapcsolatos információk mint közérdekű adatok alapvetően nyilvánosak. E nyilvánosság az Avtv. 19. §-a (3) bekezdésében foglaltak, vagyis kifejezett törvényi rendelkezés alapján korlátozható.

Az Avtv. 19. §-ának (6) bekezdése alapján a közérdekű adatok nyilvánosságának egyik korlátja az üzleti titok védelme, melyre vonatkozó szabályozást a Polgári Törvénykönyv 81. §-a ad. A Ptk. 81. §-a (2) bekezdését és (3) bekezdését együtt kell értelmezni, mivel a (3) bekezdés jelentősen leszűkíti a lehetséges üzleti titkok körét.

A Ptk. 81. §-ának (3) bekezdése szerint nem minősül üzleti titoknak az állami költségvetés felhasználásával, költségvetést érintő juttatással kapcsolatos adat. Azok a gazdálkodó szervezetek, amelyek az állammal bármiféle üzleti kapcsolatba kerülnek, kötelesek gazdasági tevékenységük adatainak nyilvánosságra kerülését eltérni, mégpedig olyan mértékig, hogy a közvagyonnal való gazdálkodás, a közpénzek felhasználása ellenőrizhető legyen. Vagyis az állami szervekkel, közfeladatot ellátó szervekkel kötött szerződés mindazon adatai nyilvánosak, melyek titokban maradásához az érintettnek nem fűződik jogszerű érdeke. Álláspontom szerint e nyilvános adatkörbe tartozik például a szerződéses összeg, a szerződés tárgya, tartalma, a szerződéses feltételek, az elszámolásra, a szerződés teljesítésére vonatkozó adatok. Ezek azonban csak annyiban lehetnek nyilvánosak, amennyiben nem eredményezik a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre vonatkozó adatokhoz való hozzáférést.

Mindennek megfelelően nem értek egyet teljesen a levelükben felsorolt, „kétséget kizáróan” üzleti titoknak minősített szerződésrészek üzleti titok körébe sorolásával. Egy közfeladatot ellátó szervnek nyilvánossá kell tennie, hogy egy szerződéses jogviszonyban milyen szerződéses feltételeket, például milyen kötbér-kötelezettséget vállalt. A nyilvánosság által bárki megítélheti, hogy a szerződéses jogok és kötelezettségek milyen összefüggésben vannak a közfeladat ellátásával, a szerződés tartalma összhangban van-e a jogszabályokkal.

Természetesen a szerződő felek meghatározhatják, hogy mit tekintenek üzleti titoknak, azonban nem vállalhatnak olyan szerződéses kötelezettséget, miszerint a szerződés teljes tartalma üzleti titoknak

minősül, mert ez nincs összhangban az adatnyilvánosságot előíró jogszabályokkal [Avtv. 19. §, 20. § (4) bekezdés, Áht.]. Az Önök által kötött „együttműködési” szerződésekben a titoktartásra vonatkozó azon rendelkezések jogellenesek, melyek az Avtv. szabályait figyelmen kívül hagyva a közérdekű adatok nyilvánosságának érvényesülését megakadályozzák. A Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek.

Az Avtv. nem az iratelvből, hanem az adatelvből indul ki, vagyis nem a dokumentumot, hanem az adatot, információt minősíti és sorolja kategóriákba. Ennek megfelelően egy adott dokumentum többféle adatot (személyes adat, közérdekű adat, üzleti titok) is tartalmazhat, így tartalmának egy része nyilvános, más része nem nyilvános lehet. Az iratok adattartalomtól független, tartalmilag is egységes dokumentumként való kezelésével fennáll annak a veszélye, hogy nem lehet kellően differenciálni az egyes adattartalmak között.

Amennyiben a dokumentum személyes adatokat is tartalmaz, akkor azokat az Avtv. 3. §-a szerint kell kezelni. Törvény közérdekből elrendelheti személyes adatok nyilvánosságát is, ilyen például az Avtv.-ben a 19. § (4) bekezdése.

A személyes adatoknak és közérdekű adatoknak nem minősülő adatok a cégaladatok, egyéb magánadatok. Amennyiben viszont törvény ezen magánadatok nyilvánosságát rendeli el – mint például a Ptk. 81. §-a esetében –, akkor közérdekből nyilvános adatokká válnak: „a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrende- li” (Avtv. 2. § 5. pont).

Közérdekű adatokról való tájékoztatással az adatkezelő nem kegyet gyakorol, nem szolgáltatást nyújt, hanem adatot szolgáltat az Alkotmány 61. §-ában meghatározott alapjog érvényesülése érdekében. Ennek eljárási szabályait az Avtv. 20. §-a rögzíti, és előírja a közérdekű adat megismerése iránti igény (nem kérelem) teljesítését. Az Avtv. bárki számára lehetővé teszi nyilvánosnak minősülő közérdekű adat megismerését, és ehhez nem kell semmiféle jogra, érdekre, célra hivatkozni, és nem releváns az adatkérés mögöttes szándéka sem [Avtv. 20. § (1)]. Nyilvános adatok bármely – jogszerű – célra felhasználhatóak. A célhoz

kötöttség követelménye nem az információszabadsággal, hanem a személyes adatok védelmével kapcsolatos előírás.

Ha a közérdekű adatot tartalmazó dokumentum az igénylő által meg nem ismerhető adatot is tartalmaz, a másolaton a meg nem ismerhető adatot felismerhetetlenné kell tenni [Avtv. 20. § (4) bekezdés]. Az igényelt adatok pontos meghatározása nem minden esetben várható el az igénylőtől, épp a rendelkezésére álló információk hiánya miatt, tehát elegendő például egy adott szerződésre hivatkozni.

Remélhetőleg a fenti iránymutatás alapján meg tudják ítélni, hogy szerződéseik mely része nyilvános. Egyes szerződések, megállapodások tartalmának jogi minősítése, adatnyilvánosság szempontjából való pontos átvizsgálása nem tartozik hivatalunk feladatkörébe.

Budapest, 2008. április 21.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(458/K/2008-6)

Állásfoglalás: önkormányzati lakáscsere nyilvánosságáról

[...]

Tisztelt [...]!

Ön azzal a kérdéssel fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához, hogy jogszerűen tagadta-e meg a VI. kerületi önkormányzat a [...] lakáscseréjével összefüggő adatkérés teljesítését. Az ügyben kialakított álláspontról az alábbiak szerint tájékoztatom:

A lakásbérleti jogviszonyokra, illetve a bérleti jogok cseréjére a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lakástv.), valamint az ennek felhatalmazása alapján kiadott 15/2006. (III. 21.) terézvárosi önkormányzati rendelet szabályai irányadóak. E jogszabályok nem tartalmaznak speciális adatkezelési szabályokat, ezért a lakásbérlettel összefüggő adatkezelésre a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az önkormányzati tulajdonú lakások kezelése, hasznosítása értelemszerűen az önkormányzatok feladata. A bérleti jog cseréjének érvényességéhez a Lakástv. és az önkormányzati rendelet szerint is az önkormányzat hozzájárulására, illetve bizonyos okiratok (többek között a cserelakás bérleti szerződésének) benyújtására van szükség. Ezek alapján tehát az önkormányzat hivatalból tudomással bír az Ön által kért, magántulajdonban lévő erzsébetvárosi cserelakás címéről.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint:

„Személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.”

Az idézett rendelkezés alapján egy természetes személy lakcíme személyes adat. Az Avtv. 3. §-a alapján személyes adatot kezelni – bárki számára hozzáférhetővé tenni, nyilvánosságra hozni stb. – csak akkor lehet, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény, illetve annak felhatalmazása alapján önkormányzati rendelet lehetővé teszi.

Jelen esetben sem a Lakástv., sem az önkormányzati rendelet nem tartalmaz ilyen szabályt, és az érintett hozzájárulása is hiányzik, tehát álláspontom szerint az önkormányzat helyesen járt el, amikor adatvédelmi szempontokra hivatkozva visszautasította az Ön adatkérésének teljesítését.

Budapest, 2008. május 8.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(688/K/2008)

Állásfoglalás: az Országos Igazságszolgáltatási Tanács dokumentumainak nyilvánosságáról

Dr. Fleck Zoltán úrnak

*tanszékvezető egyetemi docens
ELTE ÁJK
Budapest*

Tisztelt Dr. Fleck Zoltán!

A Komárom-Esztergom Megyei Bíróság (Bíróság) sajtószóvivője által aláírt és az MTI honlapján 2008. január 22-én közzétett közlemény miatt benyújtott panaszra ügyében a vizsgálatot lezártam. A vizsgálatról és az ügygel kapcsolatos álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

Beadványában Ön azt kifogásolta, hogy a Bíróság által közzétett sajtóközlemény, amely az Ön részvételével végzett tudományos kutatásról szóló sajtótudósítást kritizálta, azt a feltételezést sugallja, hogy Ön a kutatás során szolgálati titoksértést követett el. A Bíróság közleménye – egyebek mellett – a következőket tartalmazza: „Fleck Zoltánnak, a cikk szerzőjének számat kell adni arról is, hogy a szolgálati titoknak minősülő adatokhoz miként jutottak hozzá.”

2008. január 29-én levélben kerestem meg dr. Széplaki Lászlót, a Bíróság elnökhelyettesét egyben sajtószóvivőjét, hogy a tájékoztasson: a sajtóközleményben foglaltak milyen szolgálati titokká minősített adatokra vagy dokumentumokra utalnak. A február 8-án kézhez kapott válasz szerint „A sajtóközleményben a szolgálati titokra hivatkozás az Országos Igazságszolgáltatási Tanács által a Magyar Közlöny 1998. évi 51. számában közzétett szolgálati titokkörü jegyzékre utalt. A bíróságok szolgálati titokkörü jegyzékéről szóló tájékoztatás szerint a szolgálati titokkörbe tartozik: ’(...)9. A bírósági vezetők kinevezésére vonatkozó dokumentáció. A szolgálati titokká minősítés leghosszabb ideje: 10 év.

(...)11. A bírák fegyelmi ügyeivel kapcsolatban keletkezett iratok. A szolgálati titokká minősítés leghosszabb ideje: 20 év.’ A HVG 2008. évi 2. számában megjelent cikkben a megyei bíróság elnökének kinevezésével és fegyelmi ügyekkel kapcsolatos adatok és megállapítások is szerepelnek, amelyeket a fent megjelölt titokkörü jegyzék szolgálati titokkörbe tartozóként definiál. Ezért a titokkörü jegyzékre figyelemmel történt a bírósági közleményben a szolgálati titoksértésre hivatkozás.”

Miután áttekintettem az OIT szolgálati titokkörü jegyzékét, 2008. február 7-én ugyancsak levélben megkerestem az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) elnökét, dr. Lomnici Zoltánt. Tájékoztattam arról az álláspontomról, hogy az OIT szolgálati titokkörü jegyzékének 10. pontja, mely szerint szolgálati titok „a bírósági elnökök jelentéseiben szereplő adat, melynek nyilvánosságára jutása a bíróságok zavartalan működését veszélyezteti”, ellentétes az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvénnyel (Ttv.).

Hivatkoztam arra, hogy a Ttv. 4. § (1) bekezdése kimondja: „Szolgálati titok az e törvény 6. §-ának (1) bekezdése szerint minősítésre felhatalmazott által meghatározott adatfajták körébe (a továbbiakban: szolgálati titokkör) tartozó adat, amelynek az érvényességi idő lejárta előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése és felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele, továbbá az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele sérti vagy veszélyezteti az állami vagy közfeladatot ellátó szerv működésének rendjét, akadályozza a feladat- és hatáskörének illetéktelen befolyástól mentes gyakorlását, és ezáltal közvetve a Magyar Köztársaság törvényben meghatározott érdekeit hátrányosan érinti.”

Utaltam arra, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jog alkotmányos jog, melynek korlátozása is csak alkotmányos keretek között lehetséges. A szolgálati titok intézménye az egyike az ilyen korlátozásoknak. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény és a Ttv. a közérdekű adatok titokká (államtitokká vagy szolgálati titokká) minősítése során rendkívül szűkre szabja a mérlegelési lehetőséget az adatkezelő szerv számára. Az államtitok fajtáit a Ttv. taxatív módon felsorolja. A szolgálati titok esetében pedig az adatkezelő szerv vezetője állítja össze a konkrét adatfajták meghatározásával a titokkörü jegyzéket. Az általam kifogásolt

10. pont ezzel szemben az adatfajták meghatározása nélkül a bírósági elnökök szabad belátására bízva, milyen adatokat kívánnak szolgálati titokká minősíteni. Ez egy alkotmányos jog esetében elfogadhatatlan.

Az Alkotmánybíróság a 34/1994. (VI. 24.) AB határozatában megállapította, hogy „közérdekű adatoknak a nyilvánosság előli elzárhatósága, a titkosítás diszkrecionális jogkörbe utalása – ahogy erre az Alkotmánybíróság a 32/1992. (V. 29.) AB határozatában (ABH 1992, 184-185.) rámutatott – önmagában alkotmányellenes, mert az a közérdekű adatok megismerésének jogát alkotmányos garanciák nélkül korlátozza. Az ilyen alapjogi korlátozás nem elkerülhetetlen és nem áll arányban a korlátozással elérni kívánt céllal, ezért alkotmányosan megengedhetetlen.”

A szolgálati titokkörök pontos és a hatályos törvényi előírásoknak megfelelő megállapítása nemcsak azért fontos, mert a szolgálati titok az információszabadság, tehát egy alkotmányos jog korlátozását jelenti, hanem azért is, mert a szolgálati titok megsértése bűncselekmény.

Felkértem ezért az OIT elnökét, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket a szolgálati titokköri jegyzék módosítása érdekében, az új titokköri jegyzék tervezetét pedig a Ttv. előírásának megfelelően véleményezésre küldje meg.

Az OIT elnöke március 17-én kelt válaszában arról tájékoztatott, hogy az OIT felkérte az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara és a Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kara kutatói munkaközösségeit a bírósági reform megvalósulását, különösen a bírósági szervezetre, a bíróságok igazgatására és a bíróságok ítélkező tevékenységére gyakorolt hatását érintő elemzésre és tanulmányok elkészítésére. Figyelemmel a tanulmányokban írtakra, felülvizsgálatra kerülnek az OIT eddigi határozatai, szabályzatai, ajánlásai is. E munka körében elsőik között kerül sor a közérdekű adatok nyilvánossága teljeskörű megteremtése érdekében a titokköri jegyzék áttekintésére és módosítására.

Az új titokköri jegyzék tervezetét ez ideig nem kaptam meg.

2008. március 18-án levéllel fordultam dr. Plankó Erikához az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium főosztályvezetőjéhez, akitől arról kértem tájékoztatást, hogy az Ön kutatásához kiadott kutatási engedély kiterjedt-e szolgálati titokká minősített adatok, dokumentumok megismerésére, illetőleg, hogy kapott-e Ön a Ttv. alapján minősített dokumentumokra vonatkozóan betekintési engedélyt. A főosztályvezető április 23-án kelt válaszában arról tájékoztatott, hogy a kutatáshoz az Ön rendelkezésére bocsátott iratok szolgálati titkot nem tartalmaztak.

Az adatvédelmi biztosnak a titokminősítéssel és a minősített adatokat tartalmazó dokumentumok kezelésével kapcsolatosan kialakított gyakorlata alapján az ügyel kapcsolatos álláspontom a következő:

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény előbb idézett 4. § (1) bekezdése definiálja a szolgálati titok fogalmát. A Ttv. 7. § (1) bekezdése kimondja továbbá, hogy a szolgálati titkot képező adatot minősíteni kell.

A minősített adat kezelésének rendjéről szóló 79/1995. (VI. 30.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése szerint „a minősített adat kezelésének rendszerét a Ttv. és e rendelet szabályai szerint úgy kell kialakítani és működtetni, hogy a minősített adat keletkezése, nyilvántartása, továbbítása, fellelhetőségének helye, az adattal való rendelkezés egyértelműen megállapítható legyen, és biztosítsa az illetéktelen hozzáférés megakadályozását”. A 16. § szerint „államtitok esetén az 'Államtitok!' megjelölést, szolgálati titok esetén a 'Szolgálati titok!' megjelölést, továbbá a minősítési jelölést, az érvényességi időt, a minősítő nevét és beosztását, az adat magyar származását jelölő országjelet (MK/HU) az adat nyilvántartására és azonosítására szolgáló jelzéssel együtt az adathordozón, és ha van ilyen, annak borítóján is fel kell tüntetni. Több lapból álló papíralapú adathordozón a minősítési jelölést minden egyes lapon, annak felső részén és alsó részén középen is fel kell tüntetni.”

A titokminősítésre vonatkozó idézett jogszabályi rendelkezések alapján több korábbi adatvédelmi biztosi állásfoglalás és ajánlás (250/K/1998., 399/A/1999. számú ügyek) is leszögezte, hogy a törvényes minősítési eljárás a titokminősítés nélkülözhetetlen feltétele. A tartalmi és forma szabályoknak egyaránt megfelelő minősítés hiányában nem jön létre minősített adat. Ez – álláspontom szerint – egyben azt is jelenti,

hogy amennyiben Ön a kutatás során a fentiek szerint minősített adatot vagy dokumentumot nem ismert meg, a szolgálati titoksértés bűncselekményének gyanúja fel sem merülhet.

Tájékoztatom, hogy jelen állásfoglalásom másolatát megküldöm dr. Széplaki Lászlónak, a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság elnökhelyettesének is.

Budapest, 2008. május 19.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(134/P/2008)

Állásfoglalás: az Európai Ombudsman megkeresésére a közérdekű adatokat tartalmazó adatbázisok nyilvánosságáról

P. Nikiforos Diamandouros
Európai Ombudsman
Strasbourg
France

Tisztelt Mr P. Nikiforos Diamandouros!

Köszönöm megtisztelő érdeklődését a közsféra által fenntartott adatbázisok nyilvánossága ügyében. Mindenek előtt hadd tájékoztassam, hogy dr. Péterfalvi Attila információs biztos mandátuma decemberben lejárt, és a magyar Parlament mindeközéig nem választotta meg utódját. Így a magyar törvényi előírásnak megfelelően az állampolgári jogok általános biztosaként az információs biztos feladatokat egyelőre nekem kell helyettesként ellátnom. Felkérésére a korábbi információs biztosok gyakorlata és a magyar jogi szabályok alapján a következőkről tájékoztathatom:

Magyarországon a közérdekű adatok megismeréséhez való jog 1989 óta alkotmányos jog. E jog gyakorlásának szabályait a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) tartalmazza.

E törvény néhány elemét azért tartom fontosnak ismertetni, mert a közsféra átláthatóságát előíró magyar szabályozás több ponton is jelentősen eltér az 1049/2001/EK rendeletről. A magyar szabályozás eltérő logikája pedig lehet, hogy használható ötleteket adhat az Ön által felvetett kérdések megválaszolásához.

1) Adat vagy dokumentum?

Az Avtv. 1992-ben elfogadott eredeti szövege a következő meghatározást tartalmazta: *közérdekű adat*: az állami vagy helyi önkormányzati

feladatot ellátó szerv kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső és a törvényben meghatározott kivételek körébe nem tartozó adat.

A magyar gyakorlatban tehát éppen fordítva merült fel a kérdés, mint az EU-ban: tudniillik, hogy a közszféra szervei kötelesek-e hozzáférhetővé tenni hosszabb dokumentumokat (pl. jegyzőkönyveket). Ismert olyan magyar bírósági döntés, amely szerint az Alkotmánybírósághoz benyújtott beadvány nem „adat”, hanem dokumentum, ezért nem kell nyilvánosságra hozni.

Az információs biztos az Avtv. eredeti intenciója alapján kezdettől (azaz 1995-től) fogva igyekezett a közérdekű fogalmát a lehető legszélesebben értelmezni. Álláspontja szerint az információs szabadság törvénybe iktatásakor a törvényhozó célja a közszféra átláthatóságának biztosítása volt. Ezért nem fogadható el az adat/információ szűk, nyelvtani értelmezése. Az Avtv. 2005-ben elfogadott módosítása az információs biztos értelmezését elfogadva a definíciót kiegészítette, ma a definíció így szól: *„közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.”*

A közérdekű adat mai magyar meghatározása egyértelműen magában foglalja az adat és a dokumentum fogalmát. Ez azt is jelenti, hogy Magyarországon a közszféra által kezelt adatbázisokhoz való hozzáférésnek nem az „adat vagy dokumentum” a kulcskérdése. Nehézségeket más tényezők okoznak.

2) Díjak

A közszféra adataihoz való hozzáférés a magyar szabályozás szerint alkotmányos jog. Ebből egyebek mellett az is következik, hogy az adatközlésért díjat nem lehet felszámítani. Az Avtv. csupán az adatközléssel (másolás, postázás) összefüggő költségek megtérítését teszi lehetővé. Ez különösen olyan nagy adatbázisok esetében, mint a térképészeti, a geológiai, a meteorológia adatok jelent a szerv számára súlyos nehézségeket, hiszen ezen adatbázisok fenntartása, fejlesztése rendkívül költséges. További gond, hogy e szervek egy részének működését nem vagy

nem teljesen fedezi a központi költségvetés, így a működésüket részben éppen az adatszolgáltatásból származó bevételekből kénytelenek biztosítani.

3) Szerzői jogi védelem vagy közfeladat?

Az adatbázisok hozzáférhetőségével kapcsolatos további kérdés: kiterjed-e a szerzői jogi védelem a közszféra birtokában lévő adatbázisokra?

A magyar információs biztos a közszféra kezelésében lévő adatbázisok nyilvánosságával összefüggésben a közelmúltban két ajánlást adott ki: 2006-ban a Hatályos Jogszabályok Elektronikus Gyűjteményével, 2007-ben pedig a cégnyilvántartással kapcsolatban. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény szerint az adatbázisok általában szerzői jogi védelem alatt állnak⁸, ugyanakkor a törvény azt is kimondja, hogy ez a védelem nem járhat az Avtv.-ben meghatározott közérdekű adatokhoz való hozzáférés jogának sérelmével⁹. A biztos az ajánlásában hivatkozott az adatbázisok jogi védelméről szóló 96/9 EC irányelv 13. cikkére, mely

⁸ Section 84/A

I. cikkely (1) Unless otherwise prescribed by law, the consent of the author of the database (Section 60/A) is required

II. cikkely a) for any reproduction [Paragraph b) of Subsection (1) of Section 18] (hereinafter referred to as 'extraction');

III. cikkely b) for making available to the public all or a substantial part of the contents of his database by the distribution of copies, or by transmission to the public as governed under Subsection (8) of Section 26 (hereinafter referred to as 're-utilization').

⁹ Section 106/A

IV. cikkely The provisions of this Act relating to the copyright protection of makers of databases recognized as compilations and of authors of databases, and to their protection under Chapter XI/A, shall be without prejudice to the legislation on the protection of personal data and access to information of public interest.

szerint: „Ez az irányelv nem érinti a különösen a szerzői jogra, a szerzői joghoz kapcsolódó jogokra, illetve bármilyen más, az adatbázisba felvett adatokon, műveken vagy más tartalmi elemeken fennálló jogokra, illetve kötelezettségekre, a szabadalmi jogokra, védjegyekre, formatervezési mintákra, a nemzeti kincsek védelmére, a versenykorlátozó magatartások jogára és a tisztességtelen versenyre, az üzleti titokra, a biztonságra, a titokvédelemre, a személyes adatok és a magánélet védelmére, a közérdekű dokumentumokhoz való hozzáférésre és a szerződési jogra vonatkozó rendelkezéseket.”

A biztos álláspont lényege, hogy ha az adatbázis létrehozása és fenntartása közfeladat, akkor annak adattartalma közérdekű adatnak tekintendő, azt bárki megismerheti, a közlésért pedig csak a másolás költségét lehet felszámítani.

4) Adatbázisok – milyen célokra?

A magyar információs biztos gyakorlatában is felmerült már az a kérdés, hogy a nagy, összetett és költséges adatbázisok létrehozásakor a közzféra szervei többnyire csak a saját feladataikra vannak tekintettel. Ez azzal a következménnyel járhat, hogy nem, vagy csak igen nagy költséggel tud a szerv „civil” adatkéréseket teljesíteni, ha az adatkérés az adatbázisok adattartalmára más szempontból tart igényt. Az erdészeti adatok magyarországi adatbázisára vonatkozó adatkérés ügyében jelenleg is folyik a biztos vizsgálata. A nehézség abból adódik, hogy az adatkérő olyan csoportosításban kéri az adatokat, amely az adatbázisból csak igen jelentős többletmunkával és többletköltséggel volna teljesíthető. Mivel az adatkezelő még külön díj ellenében sem köteles adatgyűjtést, adatfeldolgozást végezni, az adatkérő nem juthat hozzá az adatokhoz. Ezért egyetértek az Ön álláspontjával, hogy szükség van olyan szabályra, amely előírja, hogy az új adatbázisok tervezésekor a szervezeteknek tekintettel kell lenniük azok majdani többcélú hasznosítására. A tervezés során ezért indokolt lehet külső szakértők, piaci szereplők, civil szervezetek, a média képviselőinek, az információs biztosoknak a véleményét meghallgatni.

A már létező adatbázisok többcélú hasznosítása valóban nehéz kérdés, hiszen el kell dönteni, hogy az adatgyűjtést, adatfeldolgozást köteles-e az adatbázis kezelője elvégezni, és ha igen, kinek a költségén. Lehet,

hogyan egyes esetekben megoldás lehet, hogy maga az adatkérő végezze el a neki szükséges adatok leválogatását – amennyiben az adatbázis védendő adatokat egyébként nem tartalmaz.

5) A Rendelet szerint dokumentum-e az adatbázis ?

A magyar információs biztos a jogértelmezés során kezdettől fogva törekedett olyan megoldásokat keresni, amely – miközben belül marad a törvényszöveg keretein -, a közszféra nyilvánosságát erősíti. (Csak egy példa: Az üzleti titok védelme és a nyilvánosság konfliktusának következetes értelmezése eredményeként a törvényhozó – elfogadva a biztos érvelését – pontosította a törvényt.)

Az 1049/2001. EK Rendelet 3. cikk a) pontja a „dokumentumot”, mint adattartalmat definiálja. E definíció nem zárja ki azt az értelmezést, hogy az adatbázis – lévén adattartalom – dokumentumnak tekinthető. Rokonszenvezek egy olyan értelmezéssel, amely szerint a többen benne van a kevesebb. A dokumentum tartalmazhat egyedi adatokat és adatok sokaságát is mint adatbázist. A Rendelet sehol nem utal arra, hogy az intézmények átláthatóságát az adatok vagy adatbázisok tekintetében korlátozni akarta volna.

Budapest, 2008. május 21.

Üdvözlettel

az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(469/K/2008)

Állásfoglalás: a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. vezetőinek és más munkavállalóinak, valamint a vagyonkezelésben álló állami tulajdonban lévő gazdasági társaság munkavállalóinak fizetésével és juttatásaival kapcsolatos adatok nyilvánosságáról

*Tátrai Miklós Zoltán úrnak
vezérigazgató*

Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.

Tisztelt Vezérigazgató úr!

Az Adatvédelmi Biztos Irodájához eljuttatott beadványában Ön arról érdeklődik, hogy nyilvánosak-e a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) vezetőinek és más munkavállalóinak fizetésével és juttatásaival kapcsolatos adatok, valamint valamennyi olyan, állami tulajdonban lévő gazdasági társaság munkavállalóinak hasonló adatai, amelyek felett a tulajdonosi jogokat az MNV Zrt. gyakorolja.

Miként arra levelében Ön is hivatkozott a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő jogok gyakorta kerülnek összeütközésbe. A közfeladatot ellátó személyek adatainak esetében ezért körültekintő jogalkotói és jogalkalmazói mérlegelést igényel a nyilvánosság határainak meghúzása.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) megszületésekor a két információs jog határterületét a jogalkotó nem rendezte. Ezt igyekezett orvosolni a jogalkotó az Avtv. későbbi módosításai során, 2003-ban bevezette a *közérdekből nyilvános adat* fogalmát, 2005-ben pedig ilyen, közérdekből nyilvános adattá minősítette a közfeladatot ellátó személyek bizonyos adatait.

Az Avtv. 2. § 5. pontja alapján közérdekből nyilvános adat a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

Az Avtv. 19. § (4) bekezdése közérdekből nyilvánosnak minősíti az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személyek feladatkörével összefüggő személyes adatait, és kimondja, hogy ezek megismerésére a törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

A közfeladatot ellátó személyek meglehetősen széles körében – egyebek mellett a köztisztviselők, közalkalmazottak esetében – a kereseteket és egyéb juttatásokat törvények határozzák meg. Ezért a beosztás, besorolás ismeretében ezek az adatok megközelítő pontossággal pusztán a törvény alapján ismerhetők. Létezik azonban a közfeladatot ellátó személyeknek egy olyan köre, akiknek a bérét és juttatásait nem határozza meg törvény. Ide tartoznak a közfeladatot ellátó, de gazdasági társaságként működő szervezetek vezetői és munkatársai. Az elmúlt évek fizetéssel, jutalmakkal, végkielégítésekkel kapcsolatos, sokszor botrányos esetei alapján különösen indokolt, hogy az utóbbi körbe tartozó szervezetek javadalmazással kapcsolatos adatai is megismerhetők legyenek.

Kérdéseinek megválaszolásához az alábbi törvényi rendelkezéseket indokolt alapul venni:

Az állami vagyronról szóló 2007. évi CVI. törvény (a továbbiakban: vagyontörvény) kimondja:

„5. § (1) Közérdekből nyilvános minden, az állami vagyonnal való gazdálkodásra és az azzal való rendelkezésre vonatkozó, közérdekű adatnak nem minősülő adat. Külön törvény az adat megismerhetőségét korlátozhatja.

(2) Az állami vagyonnal gazdálkodó vagy azzal rendelkező szerv vagy személy a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény szerinti közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek minősül.”

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 3. § (4) bekezdése kimondja, hogy a munkáltató a munkavállalóra vonatkozó tény, adatot, véleményt harmadik személlyel csak

törvényben meghatározott esetben vagy a munkavállaló hozzájárulásával közölhet.

Az Avtv. 19. § (4) bekezdése ilyen törvényi felhatalmazásnak minősül, azon személyeket illetően, akik az MNV Zrt. feladat- és hatáskörében járnak el. E körbe feltétlenül beletartoznak: a vezérigazgató, a társaság szervezeti és működési szabályzatának 20. §-ban meghatározott vezető állású munkavállalók. Álláspontom az, hogy a nyilvánosságra hozatali kötelezettség a vezetői kör juttatásaira terjed ki.

Azon gazdasági társaságok, amelyek részben vagy teljesen állami tulajdonban vannak, akkor esnek az MNV Zrt.-vel azonos jogi megítélés alá, ha jogszabályban meghatározott közfeladatot látnak el. E társaságok esetében a javadalmazással kapcsolatos adatok szintén a cég feladatkörében eljáró vezető állású személyek esetében nyilvános. Az állami tulajdonban lévő olyan cégek, amelyek nem látnak el jogszabály által előírt közfeladatot, az Avtv. alapján nem kötelezhetők ilyen adatszolgáltatásra.

A jogszabályban meghatározott közfeladatot ellátó cégek erre irányuló adatkérés esetén nem tagadhatják meg a tájékoztatást a nem vezetői állásban lévő munkavállalóik összesített javadalmazási adatait illetően, hiszen ezek az adatok nem minősülnek személyes adatnak, ugyanakkor a közvélemény számára fontos információval szolgálhatnak a közvagyonnal gazdálkodó, közpénzeket használó cégek működéséről.

Budapest, 2008. május 29.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(196/K/2008)

Állásfoglalás: az Európai Unió 2011-es magyar elnökségi feladatait ellátó köztisztviselők adatainak nyilvánosságáról

*Dr. Göncz Kinga külügyminiszter
részére*

*Külügyminisztérium
Budapest*

Tisztelt Miniszter Asszony!

Fenti számú beadványát, melyben állásfoglalásomat kéri arról, hogy az Európai Unió 2011-es magyar elnökségével kapcsolatos teendők ellátásban érintett köztisztviselők adatai – még a végleges döntés előtt – kiadhatók-e a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség részére, megkaptam.

A kért adatok a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján személyes adatoknak minősülnek, kezelésük szabályait részben a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (Ktv.) állapítja meg. A Ktv. a kérdéses adattovábbításra felhatalmazást nem ad.

Az Avtv. 19. § (4) bekezdése szerint, ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személye feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Vagyis az a tény, hogy valamely közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében valamely köztisztviselő milyen feladatot, milyen beosztásban lát el, a közérdekű adatokkal azonos módon nyilvános.

Ugyanakkor jelenleg egy döntés-előkészítő folyamatról van szó. Az Avtv. 19/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adat a keletkezésétől számított tíz évig nem nyilvános. Ezen adatok megismerését – a 19. § (1) bekezdésében foglaltakat mérlegelve – az azt kezelő szerv vezetője engedélyezheti. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint a döntés megalapozását szolgáló adat megismerésére irányuló igény – az (1) bekezdésben meghatározott időtartamon belül – a döntés meghozatalát követően akkor utasítható el, ha az adat megismerése a szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné.

Álláspontom tehát az, hogy a döntés meghozataláig az adatok kiadásának megtagadása jogszerű.

A Minisztérium ugyanakkor tájékoztatást adhat a kiválasztás során alkalmazott szempontokról, módszerekről. Nincs akadálya annak sem, hogy személyazonosításra alkalmatlan módon továbbítsanak adatokat (például kiválasztott köztisztviselők végzettség, nyelvtudás, alkalmazó minisztérium szerinti bontásban).

Budapest, 2008. június 9.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(894/K/2008)

Állásfoglalás: jegyzői jogviszony megszüntetésének nyilvánosságáról

[...]

Tisztelt [...]!

Ön azzal a panasszal fordult Hivatalunkhoz, hogy Zugló önkormányzata nem tette lehetővé a jegyző munkaviszonyának megszüntetéséről szóló határozat 1. sz. mellékletének megismerését.

Az ügyben tájékoztatást kértem az önkormányzat aljegyzőjétől. Az aljegyző válasza szerint az elektronikus levélváltás során tájékoztatták Önt a 275/2007. (IV. 24.) sz. képviselő-testületi határozatról, a határozat mellékletéről azonban nem. A jegyző munkaviszonyának megszüntetését tárgyaló testületi ülés a törvény erejénél fogva zárt volt, a jegyző ezzel kapcsolatos nyilatkozatot nem tett. Az aljegyző szerint a vonatkozó törvények a köztisztviselő nevének, beosztásának, munkakörének közzétételét rendelik el, továbbá a költségvetési beszámoló részletességét meghaladóan nem kell tájékoztatást nyújtani az egyéni személyi juttatásokról. A polgármesteri hivatal a zárt ülés jegyzőkönyvéből hiteles, aláírt példánnyal nem rendelkezik.

Az eddigi adatvédelmi biztosi gyakorlat alapján kialakított állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A közérdekű adatok megismeréséhez való jog, más szóval az információszabadság joga alkotmányos alapjogunk: „A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.” [Alkotmány 61. § (1) bekezdés]. A közérdekű adatokhoz való hozzáférés a közéletben való részvétel fontos feltétele. Az állampolgárok információhoz juthatnak szűkebb és tágabb közösségeik állapotáról, fontosabb jellemzőiről, ítéletet alkothatnak az állami, önkormányzati szervek tevékenységéről, annak hatékonyságáról, jogszerűségéről.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. §-ának (1)-(3) bekezdése arra kötelezi a közfeladatot ellátó szerveket, hogy biztosítsák feladataikra vonatkozóan, de különösen az állami, önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását, illetve ezeket az adatokat közzé- vagy más módon hozzáférhetővé tegyék. A közérdekű adatok megismerése előtt csak meghatározott törvényi korlátok állhatnak [Avtv. 19. § (3) bekezdése].

Az önkormányzat, a polgármesteri hivatal természetesen közfeladatot ellátó szervnek minősülnek, és a jegyző is közfeladatot ellátó személynek tekintendő, mivel az Avtv. 19. §-ának (1) bekezdéséből következően közfeladatnak minősül valamennyi állami feladat, helyi önkormányzati feladat, és olyan egyéb közfeladat, melyet jogszabály határoz meg.

Az Avtv. hivatkozott rendelkezései alapján tehát – többek között – az önkormányzati költségvetéssel, a közpénzek felhasználásával kapcsolatos adatokról, az ezeket érintő szerződésekről, magánszemélyek részére különleges jogok biztosításáról tájékoztatást kell adni, vagyis ez az adatkör nyilvános, bárki által megismerhető.

A zuglói képviselő-testület megállapodást kötött jegyzővel a közszolgálati jogviszony megszüntetéséről. E megállapodás egyrészt rendezzi a jogviszony-megszüntetés kérdéseit, másrészt ezen túlmenően különféle juttatásokat állapít meg és nyilatkozattételi tilalmat tartalmaz. A megállapodás tartalma szerint tehát közpénzek felhasználására kötött szerződésnek is tekintendő, mely az önkormányzati költségvetéssel is kapcsolatos. Ez az adatkör az Avtv. 2. §-a szerinti közérdekű adatnak tekintendő, mely bárki által megismerhető, és nyilvánossága csak törvényben meghatározott esetekben korlátozható [Avtv. 19. § (3) bekezdés]. A közpénzek felhasználására, az önkormányzati gazdálkodásra vonatkozó információk nyilvánossága különösen indokolt.

Vizsgálandó, hogy a megállapodás nyilvánosságát korlátozza-e a személyes adatok védelméhez fűződő jog vagy a zárt ülésekre vonatkozó szabályozás.

Az Avtv. 2. §-a 1. pontjának megfelelően egy adott személy juttatásai személyes adatoknak tekintendők. Személyes adat akkor hozható nyilvánosságra, ha az érintett ehhez hozzájárul vagy törvény közérdekből így rendelkezik [Avtv. 3. § (1), (4) bekezdés]. Nyilvánosságra hozatalnak minősül, ha az adat bárki számára hozzáférhető (Avtv. 2. § 11. pont). Ha jogszabály nyilvánossá tesz egy adatot, adatkört, akkor azt adatigénylés esetén rendelkezésre kell bocsátani, ezen túl pedig jogszabály kifejezett közzétételi kötelezettséget is előírhat.

Ha törvény személyes adat nyilvánosságáról rendelkezik, akkor ez az adat közérdekből nyilvános adatnak minősül (Avtv. 2. §-ának 5. pontja). Ilyen közérdekből nyilvános adatkört tartalmaz az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése is, mely szerint – ha törvény másként nem rendelkezik – közérdekből nyilvános adat a közfeladatot ellátó szervek „feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata”. Ezen adatok megismerésére az Avtv. 20. §-ának szabályait kell alkalmazni.

A jegyző kétség kívül a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében jár el, ezért a feladatkörére vonatkozó információk – ezen belül az illetmény, a különféle juttatások – a törvény rendelkezése által nyilvánosak.

Az Avtv. 2005. június 1-jétől hatályos módosítása deklarálta a feladatkörrel összefüggő adatok nyilvánosságát, vagyis csak ezen időpont előtt volt hatályos az a szabály, amelyre Ön hivatkozik, miszerint a név, besorolás adata nyilvános. Ezzel összhangban lévő szabályozást tartalmaz a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény is, ugyanis a nyilvánosság-korlátozó rendelkezéseket hatályon kívül helyezték.

A köztisztviselők adatai nyilvánosságának eldöntésekor értelemszerűen nem vehetőek figyelembe azok a bírósági határozatok, amelyek a hivatkozott törvénymódosítás előtt születtek, mivel még más volt a hatályos szabályozás (pl. BH 2001. 470).

Az új 19. § (4) bekezdés kimondta azt is, hogy ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. A törvényhez fűzött indokolás a következőket tartalmazza: „Az Avtv. jelenleg dogmatikailag pontatlanul és részben ellentmondásosan szabályozza az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfel-

adatot ellátó szerv vagy személy hatáskörében eljáró személy e feladatkörével összefüggő személyes adatainak jogi megítélését, amikor egyrészt úgy rendelkezik, hogy az a közérdekű adat megismerését nem korlátozza, ugyanakkor csak a név, a beosztás vagy besorolás és a munkakör esetében minősíti azokat kifejezetten közérdekből nyilvános adattá. A törvény az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adatát, továbbá valamennyi más – tehát akár nem jogszabályban meghatározott – közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adatát is közérdekből nyilvános adatnak minősíti, és megismerésükre a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.”

Az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése alapján a jegyző feladatkörével kapcsolatos közérdekből nyilvános adat, hogy milyen juttatásban részesül, milyen feltételekkel szűnik meg a jogviszonya. A személyes adatok védelmét a törvény ezen rendelkezése korlátozza, azonban ez a korlátozás közérdekből – a közpénz-felhasználás, a költségvetési gazdálkodás átláthatósága érdekében – történik, és nem aránytalan. Az államháztartási törvény az 5 MFt feletti szerződések kifejezett közzétételéről rendelkezik. Ezen előírást figyelembe véve sem tartom elfogadhatónak, hogy egy jóval 5 MFt költségvetési kihatású szerződés titokban maradjon.

Az elektronikus információszabadságról szóló törvény a szerv vezetői nevének, beosztásának, elérhetőségének közzétételét rendeli el, ez azonban nem változtat azon, hogy az Avtv. alapján a többi nyilvános adatról is tájékoztatást kell adni erre irányuló igény esetén.

A megállapodás nyilvánosságát nem akadályozza az sem, hogy ennek megtárgyalása során zárt ülést tartottak. Zárt ülés tartására természetesen lehetőség volt, azonban a képviselő-testület/jegyző eljárását több szempontból is kifogásolom.

Egyrészt a testület – az aljegyző véleményével ellentétben – nem a törvény erejénél fogva tart zárt tárgyalást a személyi ügyek tárgyalásakor, hanem akkor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele. Tehát az érintett joga eldönteni, hogy ügyében zárt vagy nyilvános ülést tartsanak-e. Ebben az ügyben azonban a jegyző nyilatkozatát nem kérték. Az Ötv. magyarázata is alátámasztja mindezt:

„2. A másik csoportba tartozó ügyeknél a törvény feltételt állapít meg a zárt ülés tartására. Az érintett nyilatkozatától függ, hogy zárt vagy nyilvános lesz-e az ülés. Ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele, a képviselő-testület zárt ülést köteles tartani választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor.

E körbe tartozó eljárásokban a testületi ülést megelőzően, illetve a napirend tárgyalása előtt az érintettet nyilatkoztatni kell. Az érintett indokolási kötelezettséggel nem tartozik, nyilatkozata kötelező a képviselő-testületre. A hozzájáruló nyilatkozatát a jegyzőkönyvben szerepeltetni kell.”

Feltehetően ebben az ügyben az érintett kívánságával megegyezett a zárt ülés tartása, ezért a nyilvánosság kizárása nem jogellenes.

Az Ötv. 17. §-ának (3) bekezdése szerint „a külön törvény szerinti közérdekű adat és közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell”. Egyértelműen kijelenthető, hogy ilyen, külön törvény szerinti közérdekből nyilvános adat az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdése is. Tehát a jegyző jogviszonyának megszüntetésével kapcsolatos adatkör – a megállapodás teljes tartalma – olyan közérdekből nyilvános adat, melyről zárt ülés tárgyalása esetén is tájékoztatást kell adni.

Az Ötv. értelmében a zárt ülésről is jegyzőkönyvet kell készíteni, mely tartalmazza például a tanácskozás lényegét, a hozott döntéseket. Döntésnek azonban nem csupán az tekintendő, hogy megszűnik a jogviszony, hanem az is, hogy a jegyző a törvényben foglalt járandóságokon kívül anyagi és egyéb juttatásban is részesül. A jegyzőkönyv nyilvános részeinek megismerését nem akadályozhatja meg az, ha bizonyos információkat, iratokat mellékletként elkülönítenek. Ezen irat is a határozat illetve a jegyzőkönyv része.

Az állásfoglalásomban foglaltak megegyeznek az adatvédelmi biztos korábbi gyakorlatával, többek között az Ön által hivatkozott adatvédelmi biztos ajánlásokkal és az 1467/K/2205. számú ügyben foglaltakkal. Ezen dokumentumok Zugló önkormányzata eljárásának jogszerűségét nem támasztják alá. Helytelenül hivatkoztak továbbá a BH 1996. 581. sz. bírósági határozatra, mert ez nem azt mondja ki, hogy a zárt ülésről

szóló jegyzőkönyvbe egyáltalán nem lehet betekinteni, még akkor sem, ha közérdekű adatot tartalmaz, hanem arra utal, hogy a jegyzőkönyv tartalmazhat a közérdekű adatokon túl egyéb adatokat is, például személyes adatot (közérdekből nyilvános adatot).

Az Avtv. 24-26. §-a alapján felszólítottam az aljegyzőt, hogy állásfoglalásom alapján gondoskodjon adatkezelési gyakorlatuk felülvizsgálatáról és az Ön adatigénylésének teljesítéséről.

Budapest, 2008. június 30.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(351/K/2008-6)

dr. Deák Erzsébet
jegyző

Zugló Önkormányzat
Polgármesteri Hivatal
Budapest

Tisztelt Jegyző Asszony!

Az adatvédelmi biztos 2008. június 27-án állásfoglalást adott ki önkormányzatuk eljárását illetően, melyet megküldtünk az akkor a jegyzőt helyettesítő aljegyzőnek. Dr. Sáfrán Erzsébet válaszában arról tájékoztattott, hogy a fenti számú számú ügyben kiadott adatvédelmi biztosi állásfoglalással nem ért egyet, így adatkezelési gyakorlatukat nem vizsgálja felül. Az állásfoglalást tájékoztatásul Önnek is megküldöm. Tájékoztatom, hogy adatvédelmi biztosként a hivatali elődöm által kiadott állásfoglalásban foglaltakat változatlanul fenntartom. A válaszevelel reagálva fel kívánom hívni továbbá a figyelmet az alábbiakra:

A levél hivatkozik az Ötv. magyarázatára, mely szerint „ha a képviselő-testület az Ötv. 12. § (4) bekezdés alapján zárt ülést tart, azt a törvény erejénél fogva teszi.” A hivatkozás figyelmen kívül hagyja a törvény magyarázatának egyéb, állásfoglalásban idézett részét, és magát a törvényszöveget. A rendelkezés helyes értelmezése szerint, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele, akkor a képviselő-testület – a törvény erejénél fogva – zárt ülést köteles tartani a meghatározott ügyekben. A magyarázat kifejezetten kiemeli, hogy ezen eljárásokban az érintettet nyilatkoztatni kell, és hozzájáruló nyilatkozatát a jegyzőkönyvben szerepeltetni kell. Az Ötv. ezen szabályozása valóban összhangban van az Avtv. 3. §-ában foglalt, aljegyző által idézett szabályaival, de nem képviselő-testületük adatkezelési gyakorlatával.

Az aljegyző asszony ismételt hivatkozik a BH1996. 581. bírósági határozatra, ez azonban nem változtat azon, hogy a jegyző juttatásai – az állásfoglalás szerint is – személyes adatok, viszont törvény rendelkezésénél fogva nyilvános személyes adatok.

Tájékoztatom, hogy az állásfoglalásban foglaltak nem tartalmazzák azon kitétel, miszerint az adatvédelmi biztos elismeri, hogy a képviselő-testület és a jegyző közti munkajogi megállapodás nem szerződés formájú, ezért az ezirányú véleményt értelmezni nem tudom.

Az adatvédelmi biztos állásfoglalás nem arra utal, hogy a nevezett szerződés az Áht. hatálya alá tartozna, hanem az Áht. szabályozása analógiaként szerepel a közpénz-felhasználás, az önkormányzat pénzügyeinek átláthatósága kapcsán, indokolva a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásának szükségességét.

Az aljegyző hivatkozik Önkormányzatuk közzétételi gyakorlatára és annak Állami Számvevőszék általi ellenőrzésére. Tájékoztatom, hogy a közzététel és a nyilvánosságra hozatal nem azonos fogalmak. Minden jogszerűen közzétett adat nyilvános, de nem minden nyilvánosnak minősülő adatot kell egyben közzé is tenni. Az Avtv. 19. §-ának (2) bekezdése szerint a közfeladatot ellátó szervek a közérdekű adatokat – és közérdekből nyilvános adatokat – közzéteszik, továbbá erre irányuló igény esetén hozzáférhetővé teszik. Ez utóbbi eset az egyedi adatigénylés – mint amilyen jelen ügyben az újságíró adatkérése –, melynek eljárási szabályait az Avtv. 20. §-a tartalmazza. Az ombudsman-i állásfoglalás a feladatkörrel kapcsolatos adatok nyilvánosságát fejt ki, de ez nem jelenti azt, hogy az adatokat közzé is kellett volna tenni.

Végezetül fel szeretném hívni a figyelmét arra, hogy a Ktv. 64. §-ának (4) bekezdését – mely szerint a köztisztviselő nevén, besorolásán túl a köztisztviselő nyilvántartott adatairól tájékoztatás nem adható – a jogalkotó hatályon kívül helyezte. Ez azt jelenti, hogy a köztisztviselő egyéb nyilvános adatai is megismerhetők, például az Avtv. 19. §-ának (4) bekezdésében megjelölt körben.

A Ktv. az alapnyilvántartásba történő betekintési jogot szabályozza, jelen esetben viszont az Avtv. szerinti adatigénylésről van szó.

Az Avtv. 24-26. §-a alapján felkérem, hogy gondoskodjon adatkezelési gyakorlatuk felülvizsgálatáról.

Budapest, 2009. február 9.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(351/K/2008-8)

Állásfoglalás: az ORTT üléseinek nyilvánosságáról

dr. Majtényi László úrnak

elnök

Országos Rádió és Televízió Testület

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Az Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT) működésének nyilvánosságával kapcsolatban küldött újabb levelében arra a kérdésre kér tőlem választ, hogy „az Alkotmány rendelkezései, a vonatkozó törvényi előírások, valamint az információs szabadság biztosának gyakorlata alapján kijelenthető-e, hogy – különös tekintettel a döntések közhatalmi jellegére, továbbá arra, hogy az ORTT milliárdos nagyságrendben dönt közpénzek felhasználásáról – az ORTT-nek jogi kötelezettsége az üléseiről olyan jegyzőkönyvet készíteni és nyilvánosságra hozni, amely rögzíti a testületi vitában megfogalmazott releváns álláspont tartalmi lényegét?”

Álláspontom a következő:

A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (Rtv.) az ORTT-t a hazai tömegkommunikáció működését, felügyeletét illetően kiemelkedően fontos jogosítványokkal ruházta fel. Az Rtv. ennek megfelelően részletes szabályokat tartalmaz a Testület tagjainak kiválasztásáról, és szigorú összeférhetlenségi szabályokat ír elő. A törvényhez fűzött indokolás hangsúlyozza, hogy „nemzetközi tapasztalatok bizonyítják, hogy ezt a szerepet csak független, kizárólag a törvényeknek alárendelt testület közreműködésével tudja betölteni”.

A törvényben ugyanakkor nem találunk rendelkezéseket a Testület működésének nyilvánosságára vonatkozóan. Az ORTT hatályos ügyrendjének 14. § (1) bekezdése kimondja, hogy a Testület ülésén elhangzottakat hangszalagon kell rögzíteni, mely nem selejtezhető.

A (8) bekezdés pedig írásos jegyzőkönyv készítését teszi kötelezővé, nem írja ugyanakkor elő, hogy a jegyzőkönyvnek a testületi ülésen elhangzott hozzászólásokat, véleményeket is tartalmaznia kell. Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény (Eitv.) előírásainak megfelelően az interneten közzétett jegyzőkönyv így csak a következő adatokat tartalmazza: a testületi ülésen jelenlévők neve, a tárgyalt napirendi pontok, az egyes napirendi pontokhoz hozzászólók neve, a testületi tagok szavazatai név szerint, a meghozott határozatok.

Az ORTT tagjai az Országgyűlés által megválasztott, közfeladatot ellátó személyek. A Testület munkájában nem magánemberként vesznek részt. Tevékenységük csak akkor értékelhető és ítéltető meg, ha munkájukról a közvélemény érdemi információkhoz juthat.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19. § (4) bekezdése 2005 óta tartalmazza azt a szabályt, hogy ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. E szabály beiktatásának az volt a célja, hogy a személyes adatok védelmére hivatkozva ne lehessen eltitkolni a közfeladatot ellátó személyek tevékenységével kapcsolatos adatokat.

Az előbbiekből következően az ORTT ülésein készült hangfelvételeket kérésre minden érdeklődő számára hozzáférhetővé kell tenni. E hanganyagokból csak azokat a részleteket jogszerű megismerhetetlenné tenni, amelyek törvény által védett adatokat (pl. üzleti titkot, védendő személyes adatot, döntés megalapozását szolgáló adatot) tartalmaznak. A közvélemény tájékoztatásának azonban alkalmasabb módja volna, ha a Testület egyedi adatigénylések nélkül is az üléseiről olyan tartalmi összefoglalót készítene, amely tükrözi az elhangzott hozzászólások lényegét, de amely nem tartalmaz törvény által védett adatokat, az összefoglalót pedig az Eitv. előírásainak megfelelően az ORTT a honlapján közzétenné.

Az ORTT kiemelkedő közjogi státuszára, széles hatáskörére tekintettel javaslom a Testület ügyrendjének az előbbieken kifejtettek szerinti módosítását.

Budapest, 2008. július 17.

Üdvözlettel

Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa

(777/K/2008)

Állásfoglalás: az önkormányzati pályázatok, illetve a hozzájuk kapcsolódó szerződések nyilvánossága

[...]

Tisztelt [...]!

Ön több kérdéssel fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához az önkormányzati pályázatok, illetve a hozzájuk kapcsolódó szerződések nyilvánosságával kapcsolatban. Az ügyben kialakított álláspontomról az alábbiak szerint tájékoztatom:

Az önkormányzatok a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 19. § (1) bekezdése alapján kötelesek a kezelésükben levő, a tevékenységükkel kapcsolatos – így különösen a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre vonatkozó – adatokat közzétenni, illetve kérésre hozzáférhetővé tenni.

Amikor tehát az önkormányzat közpénzből földterületeket vásárol köteles ezeket a szerződéseket megismerhetővé tenni a szerződő felek hozzájárulása nélkül is. Kivételt a szerződésben esetleg szereplő üzleti titkok jelenthetnek. A Polgári Törvénykönyv tartalmazza az üzleti titok fogalmát, és meghatározza azt is, mely adatok nem minősülhetnek üzleti titoknak:

„81. § (2) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

(3) Nem minősül üzleti titoknak az állami és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai közösségi támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a technológiai eljárásokra, a műszaki megoldásokra, a gyártási folyamatokra, a munkaszervezési és logisztikai módszerekre, továbbá a know-how-ra vonatkozó adatokhoz – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve, hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.

(4) Az, aki az államháztartás valamely alrendszerével pénzügyi, illetve üzleti kapcsolatot létesít, kérésre köteles a jogviszonnal összefüggő és a (3) bekezdés alapján közérdekből nyilvános adatokra vonatkozóan tájékoztatást adni. A felvilágosítás oly módon is történhet, hogy az adatokat a honlapon vagy a hirdetményi lapban teszik közzé. A felvilágosítás megtagadása esetén, vagy ha a felvilágosítást kérő szerint a tájékoztatás nem kielégítő, a törvényességi felügyelet gyakorlására jogosult szerv eljárása kezdeményezhető.”

Az önkormányzat által kötött szerződések szövegében felismerhetlenné kell tenni a szerződő magánszemélyek olyan személyes adatait, amelyek nyilvánossá tétele nem feltétele az önkormányzati gazdálkodás ellenőrzésének (a szerződő fél lakcíme, anyja neve, adószáma, stb.)

A szerződéseket erre irányuló kérelem esetén az előbbieket szem előtt tartva megismerhetővé kell tenni, mégpedig az adatigénylő kérelme szerint betekintés vagy másolatkészítés útján. Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény melléklete III. részének 4. pontja alapján az önkormányzat adatkérés nélkül is köteles az 5 milliós értékhatárt meghaladó szerződések tárgyát, a szerződő felek nevét, a szerződés értékére vonatkozó adatokat elektronikusan közzétenni.

Budapest, 2008. augusztus 6.

Üdvözlettel

*Az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva:
Dr. Szabó Máté
az állampolgári jogok országgyűlési biztosa*

(1007/K/2008)

Állásfoglalás: az egyházak működésére vonatkozó adatok csak szűk körben minősülnek közérdekűnek

[...]

Tisztelt [...]!

Ön arról kért állásfoglalást, hogy közérdekű adatnak minősülnek-e diplomákra vonatkozó adatok (pl. ülőhelyek száma, esküvők időpontjai, felújítási adatok), és a lelkészek kötelesek-e ezekről tájékoztatást adni. Az adatvédelmi biztos eddigi gyakorlata alapján kialakított állásfoglalásomról az alábbiakban tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 4. pontja alapján *közérdekű adat*: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől. Ugyanezen szakasz 5. pontja szerint pedig *közérdekből nyilvános adat*: a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban Lvt.) preambuluma szerint a magyarországi egyházak, felekezetek, vallási közösségek a társadalom kiemelkedő fontosságú, értékhordozó és közösségteremtő tényezői, és a hitélet körébe tartozó munkálkodásuk mellett kulturális, nevelési-oktatási, szociális-egészségügyi tevékenységükkel és a nemzeti tudat ápolásával is jelentős szerepet töltenek be az ország életében. Bár az egyházak nem tipikusan közfeladatot ellátó szervek, azonban az említett körben közfeladatokat is ellátnak, így e tekintetben vonatkoznak rájuk

az Avtv. közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó rendelkezései. Vizsgálandó, hogy közérdekű adatként vagy közérdekből nyilvános adatként mely információk nyilvánosak tevékenységükkel kapcsolatban.

A nyilvántartásba vétel szabályait az Lvt. tartalmazza, ennek részlet-szabályait pedig az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény (a továbbiakban Etv.) határozza meg. Az Etv. 15. § (8) bekezdése értelmében a nyilvántartás tartalmazza – többek között – a társadalmi szervezet/egyház nevét, székhelyét, célját, képviselőjének nevét, lakóhelyét. A nyilvántartás ezen adatai nyilvánosak, vagyis az Avtv. 2. § 5. pontja szerinti közérdekből nyilvános adatnak tekintendők, és bárki által megismerhetők.

Az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény 2. § (2) bekezdése szerint az egyház elkülönítetten köteles nyilvántartani gazdasági-vállalkozási tevékenységének bevételeit, költségeit és ráfordításait, továbbá a kapott adományt (köz célú adományt) és annak felhasználását.

E törvény 2. § (6) bekezdése szerint az adomány (köz célú adomány) összegét és annak felhasználási adatait a személyes adatok védelmét biztosító jogszabályok, valamint a közérdekű adatok nyilvánosságának szabályai szerint bárki megtekintheti és arról saját költségére másolatot készíthet. Azaz ezen adatok a személyes adatok kivételével nyilvánosak.

A törvény ezen támogatási adatok tekintetében a nyilvánosságot azáltal is biztosítja, hogy rögzíti, hogy az egyházaknak juttatott állami támogatások (legyenek azok normatív alapon vagy kiegészítő jelleggel juttatottak) jogcímeit, illetve arányait az éves költségvetési törvényeknek is tartalmaznia kell. A költségvetési támogatási összegek felhasználását az Állami Számvevőszék ellenőrzi, amelynek jelentései nyilvánosak.

Álláspontom szerint az állami támogatások egyházi felhasználására vonatkozó adatok – fenti törvényi keretek között – nyilvánosak. A hitéleti és egyéb, szociális, nevelési stb. tevékenység körében a nyilvánosság korlátozottabb, hisz itt figyelembe kell venni az egyházi autonómiát is. Azaz ezen adatok tekintetében alapvetően az egyház döntése, hogy milyen körben teszi azokat nyilvánossá. Nincs olyan törvényi előírás, mely alapján az egyházak vezetői, lelkészei kötelezhetőek lennének az Ön által hivatkozott internetes kérdőívben felsorolt információkról való tájékoztatásra. Ugyanakkor nem látom jogi akadályát, hogy

ezen, a gyakorlatban bárki által megismerhető, ellenőrizhető adatokról a lelkészek tájékoztatást adjanak.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. november 27.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1691/K/2008)

Állásfoglalás: közérdekből nyilvános adat a Hospinvest Zrt. által működtetett Markhot Ferenc Kórházban dolgozók neve

[...]

Tisztelt Asszonyom!

A hozzám érkezett panaszbeadványában arról érdeklődik, hogy közérdekből nyilvános adat-e a Hospinvest Zrt. által működtetett Markhot Ferenc Kórházban dolgozók neve, ezen adatok kiadását ugyanis is a kórház vezetése üzleti titokra hivatkozva visszatartja.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja alapján *személyes adat*: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt – közvetlenül vagy közvetve – név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.

Az adatvédelmi törvény értelmében *közérdekű adat*: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, valamint a tevékenységére vonatkozó, *a személyes adat fogalma alá nem eső*, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől.

Közérdekből nyilvános adat pedig a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

Ha törvény másként nem rendelkezik, közérdekből nyilvános adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy feladat- és hatáskörében eljáró személy feladatkörével összefüggő személyes adata, továbbá egyéb, közfeladatot ellátó személy e feladatkörével összefüggő személyes adata. Ezen adatok megismerésére e törvénynek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. /Avtv. 19. § (4)/

Tekintettel azonban arra, hogy a dolgozók jelenleg munkaszerződés keretein belül kerültek továbbfoglalkoztatásra, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) rendelkezéseit is meg kell vizsgálnunk.

Az Mt. 3. §-ának (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a munkáltató a munkavállalóra vonatkozó tény, adatot, véleményt harmadik személlyel csak törvényben meghatározott esetben vagy a munkavállaló hozzájárulásával közölhet. A munkavállalóra vonatkozó adatok statisztikai célra felhasználhatók és statisztikai célú felhasználásra – személyazonosításra alkalmatlan módon – átadhatók.

Véleményem szerint azonban mivel a kórház továbbra is közfeladatot lát el, így a feladat- és hatáskörében eljáró személyek neve, azaz az egészségügyi dolgozók neve közérdekből nyilvános adatnak minősül. Ezen adatok megismerésére az Avtv.-nek a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni:

A közérdekű adat megismerése iránt bárki – szóban, írásban vagy elektronikus úton – igényt nyújthat be. A közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az adatot kezelő szerv az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget. /Avtv. 20. § (1)-(2)/

Fenti álláspontról tájékoztattam a Hospinvest Zrt. cégvezetőjét is.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2008. december 3.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András

(1832/P/2008)

AZ ADATVÉDELMI BIZTOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

Nemzetközi ügyek

„A gyermekek és az Eurodac” és az „Érintettek tájékoztatása” témákra vonatkozó egyesített kérdőív

I. Bevezetés: Jogi keret

Az érintettek jogai, beleértve az információhoz és a (saját adataihoz való) hozzáféréshez, melyet az Eurodac Szabályzat 18. cikkelye szabályoz. Továbbá mint általános szabályt a 95/46-os előírást (Directive) szintén alkalmazni kell, ami maga után vonja azt, hogy ahol az Eurodac Szabályzat nem teljes, vagy nem rendezi az adott kérdésre a választ (hallgat) ott a Directívát kell alkalmazni. Eurodac Szabályzat 18. cikkelye meglehetősen részletesen előírja az érintettek jogai gyakorlásának főbb szabályait. Ebben az összefüggésben az információhoz való jog nyilvánvalóan nemcsak önmagában fontos, de mintegy előfeltétele más jogok gyakorlásának (hozzáférés, helyesbítés...)

A 18. paragrafus előírásai a következők:

Az érintett jogai

(1) E rendelet hatálya alá tartozó személyt a származási hely szerinti tagállam a következőkről tájékoztatja:

- a) az ellenőr, illetve adott esetben az ellenőr képviselőjének személye;
- b) az Eurodac-ban sorra kerülő adatfeldolgozás célja;
- c) az adatok kedvezményezettjei;
- d) a 4. vagy a 8. cikk hatálya alá tartozó személyek esetében az ujjlenyomatvételre irányuló kötelezettség;
- e) az adott személyre vonatkozó adatokhoz való hozzáférés és azok helyesbítésének joga.

A 4. vagy a 8. cikk hatálya alá tartozó személyek esetében az első albekezdésben említett tájékoztatásra az ujjlenyomatvételkor kerül sor.

A 11. cikk hatálya alá tartozó személyek esetében az első albekezdésben említett tájékoztatásra legkésőbb akkor kerül sor, amikor az adott személyre vonatkozó adatokat a központi egységhez továbbítják. Nem kell alkalmazni ezt a kötelezettséget amennyiben a tájékoztatás lehetetlen, illetve aránytalan erőfeszítéssel járna.

II. Kérdőív

Amint megállapodtunk a Csoporttal, a kérdésekre adott válaszokhoz szükséges információ megszerzésének módszerét minden Adatvédelmi Hatóság maga választja: meglátogatás során, íróasztal mellől,... Kérem röviden tájékoztassanak, hogy Önök melyik módszert követik?

Kérem jegyezzék meg, hogy a fókusz főleg a gyakorlaton van, – ott néha különbség van aközt, hogy mit ír elő a törvény és mi az aktuális gyakorlat. Ez jelezheti, hogy hol van a lényeges eltérés.

A. Nemzeti gyakorlat és/vagy különleges törvényi előírások ebben az ügyben

1, Hogy jár el a nemzeti törvényhozás az érintettek információval történő ellátása során?

a, Úgy, mint az Eurodac Szabályzat **Igen**

b, Több információt ad, mint Eurodac Szabályzat

i. Kérem részletezze

2, Van további belső útmutató (irányelv) vagy közigazgatási előírás (adminisztratív szöveg), hatásos további/különböző információ összehasonlítva az Eurodac Szabályzattal?

a, Igen

i, Kérem részletezze

b, Nem

3, Kérem ismertesse az aktuális (tárgyhoz tartozó) szöveget (például csak törvény, vagy belső irányelv, közigazgatási előírás, stb.)

4, A törvény szövege lehetővé teszi-e az ellenőrző mechanizmust? Szankcionálja-e, ha az információt nem biztosítják helyesen (korrektül)? Kérem részletezze (amire vonatkozik).

A döntés ellen jogorvoslatot, kifogást a menekültügyi hatósághoz lehet benyújtani.

B. Információ szolgáltatás

5, Melyik fázisban szolgáltatnak információt?

- a, Az eljárás elején **Igen**
- b, Amikor ujjnyomatot vesznek
- c, Amikor az összes személyes információ összegyűlt
- d, Az eljárás végén
- c, Egyáltalán nem adnak információt

6, Ki ad információt?

- a, Az ügy kizárólagos ügyintézője **Igen (Public Administrator)**
 - i. rendészeti megbízott (ügynök) **Igen**
 - ii. A személyzet más tagja
 - Kérem részletezze
- b, Az ujjnyomatot vevő technikus

7, Hogyan adnak információt? (Írásban és szóban)

- a, Szóban
 - i. Alkalmaznak tolmácsot?
 - Nem
 - **Igen**
 - ii. Milyen nyelven? A kérelmező által értett nyelven
 - iii. A hatóság megállapítja, hogy a menedékkérő megértette-e az üzenetet?
 - Nem
 - **Igen**
- ° Kérem részletezze

Az előzetes meghallgatási jegyzőkönyv részét képezi az ujjnyomatvételre vonatkozó tájékoztatás. E jegyzőkönyvet anyanyelvén visszaolvassák a kérelmezőnek, aki aláírásával megerősíti, hogy megértette azt.

iv. Az ügykezelőnek van elég ideje ennek az információnak az átadására?

b, Írásban

- i. Az érintett személy részére átadott hatósági dokumentum része? **Igen**
- ii. Külön dokumentum (röplap, szórólap)?
- iii. Megkapja a dokumentum másolatát a személy? **Igen**
- iv. Lefordították a dokumentumokat?
- v. Milyen nyelvre? **Tizenhárom nyelvre**
- vi. Vizsgálják-e azt, hogy a menedékkérő valójában elolvasta/megértette a dokumentumot?
 - Nem
 - **Igen**
 - Kérem részletezze
 - Aláírásával igazolja a megértést.**
- vii. Van eljárás az analfabéták informálására?
 - Nem
 - **Igen**
 - Kérem részletezze **A jegyzőkönyvet a menedékkérő anyanyelvén felolvassa a tolmács.**

c, Mi az Önök (mint adatvédelmi hatóság) véleménye (megállapítása) a hatóság által adott információról (teljes, érthető)? Kérem csatolják az információs anyag egy példányát. **A hatóság megfelelő információt ad a menedékkérők tájékoztatása során.**

C. Az információ tartalma

8, Mi az információ tartalma: csak az adatvédelmi szempontokkal törődik, vagy a menedékügyi eljárással? Más szavakkal csak az Eurodac-ról magáról adnak felvilágosítást (információt), vagy az egész eljárásról? **Az egész eljárásról.**

9, Elmagyarázzák az Eurodac-ban rögzített ujjnyomatolásnak az eljárásra vonatkozó következményeit? **Igen**

10, Tájékoztatják-e az egyéneket arról, hogy a (rájuk vonatkozó) információt kicserélik más országokkal? **Igen és a hozzájárulásukat is kéri.**

D, Az információ hatékonyságának megállapítása

11, A nemzeti hatóság méri a kommunikáció hatékonyságát? Ez esetben hogyan? **Még nem**

12, Kéri az Eurodac információhoz való hozzáférést? („legitim” speciális keresés) **Még nem**

E, Ezen tevékenység kapcsán a bevándorlási hatóság szükségletei (igényei)/észrevételei

13, A nemzeti hatóság meg kíván említeni különleges (sajátos) igényeket ezen a téren (például tolmácsolás, létező szóróanyagok lecserélése, szakértelem megosztása más nemzeti hatóságokkal, stb.) **Nem**

14, A szakértelem megosztását és kicserélését már szervezik ebben a tekintetben?

Az uniós csatlakozás előtt az osztrák menekültügyi hatóság, valamint a UK menekültügyi hatósága megosztotta velünk az általuk használt tájékoztató információs dokumentumokat. Ez hasznos segítség volt a számunkra, a felhasználás alkalmával.

F, További megjegyzések és/vagy a vizsgálatok eredményeként kapott fontos (lényeges) megállapítások

Az menedékkérők / illegális külföldi bevándorlók korának megállapítása

I. Jogi keret

Az Eurodac Szabályzat 4. 8. és 11. cikkelyével összhangban az egyéneket 14 éves koruktól kellene ujjnyomatolni, hogyha menedékkérők, illegális határátlépés miatt letartóztatott külföldiek, vagy illegálisan tartózkodnak az adott tagállamban (a továbbiakban „illegális bevándorlók”).

Továbbá az a rendelkezés, hogy „Az ujjlenyomatvételi eljárást az érintett tagállam nemzeti gyakorlatának megfelelően és az Emberi jogok európai egyezményében, valamint az ENSZ gyermekjogi egyezményében megállapított biztosítékoknak megfelelően határozzák meg.” (továbbiakban „az Egyezmény”)

Az Egyezmény vonatkozó intézkedései ebben az összefüggésben a következők:

3. cikk: A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

16. cikk: A gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig becsülete vagy jó hírneve elleni jogtalan támadásnak.

22. cikk: Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket, hogy az a gyermek, aki akár egymagában, akár apjával és anyjával vagy bármely más személlyel együtt az erre vonatkozó nemzetközi vagy hazai szabályok és eljárások értelmében menekült helyzetének elismerését kéri vagy menekültnek tekintendő, megkapja az Egyezményben és más emberi jogokkal kapcsolatos vagy humanitárius jellegű egyéb nemzetközi okmányokban, amelyekben az említett államok részesek, elismert jogok élvezetéhez szükséges védelmet és humanitárius támogatást.

Az életkor meghatározása nemcsak adatminőség kérdése: Számos (sok) vonatkozása van a menekültügyi feldolgozások során (tizennégy év alatti menedékkérők olyan támogatásokra is jogosultak, melyekre a felnőttek nem). Azonban sokszor problémát jelent az olyan gyermekek korának meghatározása, akik nem rendelkeznek hitelt érdemlő azonosító igazolvánnyal.

Az életkor megállapítását a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembe vételével kell végrehajtani, az Egyezmény előírása alapján.

II. Kérdőív

A, Nemzeti gyakorlat és/vagy különleges törvényi előírások ebben az ügyben

1, Mi a nemzeti törvényi előírás/adminisztratív szabályozás az ifjú menedékkérők/illegális bevándorlók korának megállapítására?

- a, Az általános elvek megegyeznek az Eurodac Szabályzatban leírtakkal **Igen**
- b, Több sajátosság (garancia, eljárás) mint amit az Eurodac Szabályzat előír
 - i, Kérem részletezze

2, Kérem ismertesse az aktuális (tárgyhoz tartozó) szöveget (például csak törvény, vagy belső irányelv, közigazgatási előírás, stb)

B, Általános eljárás

3, Hogyan hajtják végre a (kor)megállapítást?

A gyermek mellé ügygondnokot neveznek ki, a kor megállapítása bevallás alapján történik, ezt elfogadjuk, míg az ellenkezőjére nincs bizonyíték. Kivételes esetekben – amikor nyilvánvalóan valótlan állítást tapasztalnak a menekültügyi ügyintézők a kérelmező korával kapcsolatban – lehetőség van orvosszakértői (antropológiai) vélemény kérésére. Ilyen esetre csak néhány alkalommal került sor az elmúlt évben.

- a, Csak az érintettek által szolgáltatott információk alapján **Igen**

b, A nyilatkozatot a (kor)megállapítást végző ügyintéző készíti

4, Ha a kor kérdéses:

a, Az érintett nyilatkozata érvényesül **Igen**

b, Az ügyintéző becslése érvényesül

c, Az ügyben a következő vizsgálatokat végzik:

ii, **orvosi vizsgálat**

iii, Interjú különleges testülettel

iv, Más

• Kérem részletezze

Amennyiben nyomós indok van feltételezni, hogy az ügyfél valótlant állít életkorát illetően.

C, Különleges eljárások

5, Orvosi vizsgálat

A magyar menekültügyi hatóság ritkán kezdeményez ilyen vizsgálatot

a, Milyen orvosi vizsgálatokat hajtanak végre?

Kérem, részletezze, ha lehetséges.

i, Ez egy invazív orvosi eljárás (beleértve például a mintavételt)?

Nem, csak antropológiai és pszichológiai érettséget vizsgáló eljárást végez.

b, Az érintett az általa ismert nyelven teljes körű tájékoztatást kap az eljárásról? **Igen**

c, Az érintett kifogást emelhet-e az eljárás ellen?

Ha igen, mi ennek a következménye?

A magyar menedékjogi törvény 44. §-a vonatkozik ezen esetekre. A kérelmezőt tájékoztatják a kor-megállapítási eljárásról, a vizsgálat lényegéről. Ha nem járul hozzá, nem lehet elutasítani menedékjogi kérelmét pusztán erre hivatkozva.

d, Az eljárás alatt az érintettel utazó szülője vagy bejelentett kísérője mindvégig vele van? **Igen**

e, Hol végzik a vizsgálatot?

- i, A bevándorlási/menekültügyi hatóság helyiségében?
- ii, Az ilyen esetekre szakosodott egészségügyi szolgálatnál?
- iii, **Általános kórházban / orvosi rendelőben**
- iv, Más

f, Az alkalmazott eljárás pontossága bizonyított és igazolt? **Nem**

- i, Pontos életkort, vagy tartományt ad-e?
- ii, Az eljárás pontosságáról van-e vita?

Még nem volt rá példa.

g, Volt-e vita az alkalmazott módszer etikai elfogadhatóságával kapcsolatban?

Nem volt még ilyen vita, azonban a BÁH tisztában van azzal, hogy akár egy DNS vizsgálat, akár egy pszichológiai és orvosi szakértőkből álló csoport jobb életkorbecslést tudna adni, mint egy orvos szakértő.

- i, Kérem részletezze:

6, Orvosi vizsgálat nélküli módszerek: interjúk az érintettekkel

- a, Megbíznak egy specializált csoport (például pszichológus) megállapításaiban?
- b, Hogyan biztosítja a hatóság az interjú optimális megvalósítását (például tolmács)?
- c, Az érintettet támogatja (részt vesz az interjúban) a szülő/kijelölt kísérő/törvényes jogi képviselő?

7, Ha az érintett nem ért egyet a vizsgálat eredményével

- a, Lehetőség van-e második vélemény kérésére?

Kérem, részletezze:

A végrehajtási szabályokat meghatározó kormányrendelet 78. §-ban foglaltak értelmében az ügyfél kérheti a menekültügyi hatóságtól új szakértő kirendelését. Ha a második igényelt szakértői vélemény nem egyezik az előzővel, akkor a menekültügyi hatóság mérlegel, vagy harmadik szakértőt rendelhet ki.

- b, Ha nem, kinek a véleménye érvényesül?
- c, Van valamilyen fellebbezési jog?

8, Az Adatvédelmi Hatóság részt vesz a folyamat valamelyik szakaszában? **Nem**

D, További megjegyzések és/vagy ide vágó megállapítások a vizsgálatok eredményei alapján

**Feljegyzés a csapaterőben fellépő rendőrök
azonosításával kapcsolatos megkeresésünkre érkezett
válaszok összegzéséről**

1.	Ausztria	Az azonosítást a Rendőrségről szóló törvény 30, 31. cikke szabályozza: a rendőrnek kérésre meg kell adnia a szolgálati számát és ki kell adnia a szolgálat számát, nevét és az osztályának telefonszámát tartalmazó kis kártyákat. Ezek a cikkek a továbbiakban a rendőri fellépést és eljárást szabályozzák.
2.	Bulgária	A rendőrségi törvény nem tesz különbséget a között, hogy a rendőr egyedül vagy csapatban lép fel. Hatáskörükben fellépéskor a rendőröknek hivatalos kártyájuk vagy személyi jelvényük kitézésével kell magukat azonosítaniuk. Egyebekben a Belügyminiszter határozza meg az ismertetőjeleket és szimbólumokat tartalmazó egyenruha típusát, hordásának rendjét, kiegészítőket.
3.	Dánia	Ők nem foglalkoztak ilyen ügyekkel, továbbították a rendőrségnek a megkeresésünket. A dán Közigazgatási Szabályzat szerint a rendőröknek egyenruha viselésekor megfelelő jelvényt és más jelzéseket kell magukon feltüntetniük, parancsukat, igazoló iratukat mindig maguknál kell hordaniuk, kérésre fel kell mutatniuk, kérésre kell igazolniuk magukat. Csoportos fellépéskor azonos fejfedőt hordanak.

4.	Egyesült Királyság	A rendőröket galléron elhelyezett számmal („gallér-szám” – diszkrét azonosító szám) azonosítják, személyazonosító kártyájuk is van, nincs információjuk arról, hogy a csapaterőben fellépő rendőrök azonosítását szabályozza-e valami. A közfeladat ellátásával kapcsolatos adatot sem feltétlenül tekintik közérdekűnek, szükség szerint például ha törvény elrendeli, a rendőr azonosítására alkalmas adatokat nyilvánosságra kell hozni.
5.	Észtország	A rendőri egyenruha leírásáról szóló kormányrendelet szerint a névtábla, mindennapos munkavégzéskor, vagy azonosító tábla (a rendőr alkalmazási bizonyítványának a száma), vezető rendelkezése alapján, alkalmazható.
6.	Hollandia	Nem foglalkoznak közérdekű adatokkal
7.	Litvánia	Nincs speciális jogszabályuk ezzel kapcsolatban, általános szabály szerint: a rendőröknek egyenruhát, a nevüket feltüntető jelvényt kell hordaniuk.
8.	Málta	A rendőröknek azonosító számot (például PC 2048 vagy PS 1043) világosan mutató egyenruhát kell hordaniuk. Ha nem kell egyenruhában lenniük, azonosító kártyájukat mutatják be.
9.	Spanyolország	A csapaterőben fellépő rendőrök azonosítására az általános szabályok alkalmazandóak: nincs azonosító számuk vagy egyéb azonosítójuk a sisak hátulján, nekik azonosító jelvényük van és szakmai azonosító kártyá-

		juk, az azonosító számot tartalmazó jelvényt az egyenruhájukon kell viselniük, jobb mellzsebük felett.
10.	Svédország	A sisakon azonosító szám található , a rendőrség ezt a számot őrzi, ezek a számok nem minden esetben titkosak.
11.	Szlovákia	Fellépéskor a rendőr a következőkkel azonosítja magát: egyenruha azonosító számmal, hivatalos igazolvány, jelvény és a „Rendőrség” szó kimondásával. Hivatalos igazolványával nem kell azonosítania magát a rendőrnek, ha csapaterőben lép fel. Igazolványát csak felmutatja, de nem köteles nevét és rangját, funkcióját megmondani.
12.	Szlovénia	Az egyenruhát azonosító jellel látják el , mely tartalmazhatja a rendőr nevét vagy számát. Egyebekben, civilben az azonosító igazolvány használata kötelező fellépéskor.

Budapest, 2008. június 13.

(541/I/2008-3)

9 771416 976005

Adatvédelmi Biztos Irodája
1051 Budapest, Nádor u. 22.
Tel.: 475-7186 Fax: 269-3541
Honlap: <http://www.obh.hu>
E-mail: adatved@obh.hu